

MGA PAGTULUN-AN SA MGA PRESIDENTE SA SIMBAHAN

HOWARD W. HUNTER

MGA PAGTULUN-AN SA MGA PRESIDENTE SA SIMBAHAN
HOWARD W. HUNTER

Gimantala sa
Ang Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw
Siyudad sa Salt Lake, Utah

Han-ay sa mga Libro sa *Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan*

Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Joseph Smith (numero sa item 36481)

Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Brigham Young (35554)

Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: John Taylor (35969)

Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Wilford Woodruff (36315)

Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Lorenzo Snow (36787)

Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Joseph F. Smith (35744)

Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Heber J. Grant (35970)

Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: George Albert Smith (36786)

Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: David O. McKay (36492)

Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Joseph Fielding Smith (36907)

Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Harold B. Lee (35892)

Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Spencer W. Kimball (36500)

Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Ezra Taft Benson (08860)

Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Howard W. Hunter (08861)

Sa pag-order niini nga mga basahon, adto sa inyong lokal nga distribution center o adto sa store.lds.org Ang mga basahon anaa usab sa digital nga mga format sa LDS.org ug sa Gospel Library mobile application.

Ang imong mga komentaryo ug mga sugyot kabahin niini nga basahon pasalamat. Palihug isumiter kini ngadto sa:

Curriculum Development

50 East North Temple Street

Salt Lake City, UT 84150-0024 USA

Email: cur-development@ldschurch.org

Palihug isulat ang imong pangalan, pinuy-anan, ward, ug stake. Siguroha nga malakip ang ulohan sa basahon. Dayon ihatag ang imong mga komentaryo ug mga sugyot kabahin sa kamaayo sa basahon ug sa mga bahin nga nagkinahanglan nga palamboon.

© 2015 sa Intellectual Reserve, Inc.

Tanang mga katungod gigahin.

Giimprinta sa Tinipong Bansa sa Amerika

Pagtugot sa Iningles: 3/11

Pagtugot sa pinulongan: 3/11

Hubad sa *Teachings of Presidents of the Church: Howard W. Hunter*

Cebuano

08861 853

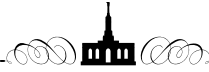

Mga Sulod

Pasiuna.	v
Summary sa Kasaysayan.	x
Ang Kinabuhi ug Pangalagad ni Howard W. Hunter.	1
1 Jesukristo—Atong Bugtong Dalan sa Paglaum ug Kalipay . . .	45
2 “Kaninyo Ihatag Ko ang Akong Kalinaw”.	57
3 Kalisdanan—Usa ka Bahin sa Plano sa Dios alang sa Atong Mahangturong nga Kauswagan	71
4 Tabang gikan sa Kahitas-an	85
5 Joseph Smith, Ang Propeta sa Pagpahiuli.	101
6 Ang Pag-ula ug Pagkabanhaw ni Jesukristo	113
7 Nagpadayon nga Pagpadayag pinaagi sa Buhing mga Propeta	127
8 Pagsangyaw sa Ebanghelyo sa Tibuok Kalibutan	139
9 Ang Balaod sa Ikapulo.	151
10 Ang mga Kasulatan—Ang Pinakamapuslanon sa Tanan nga Pagtuon	161
11 Tinuod nga Kahalangdon.	175
12 Kapitulo 12: Balik ug Pagbusog diha sa Talad Kan-anan sa Ginoo	189
13 Ang Templo—Ang Talagsaong Simbolo sa Atong Pagkamiyembro.	199
14 Pagpadali sa Buhat sa Family History ug sa Templo.	213
15 Ang Sakramento sa Panihapon sa Ginoo	225
16 Kaminyoon—Usa ka Mahangturong Panag-uban.	235
17 Pagpatunhay ug Pagpanalipod sa Pamilya	249
18 Kami Nagtuo sa Pagkamatinuoron.	265
19 Ang Atong Pasalig ngadto sa Dios	277
20 Pagsunod sa Ehemplo sa Manluluwas sa Gugma nga Putli . .	291
21 Hugot nga Pagtuo ug Pagpamatuod.	305
22 Pagtudlo sa Ebanghelyo.	319
23 “Sama sa Pagkamaalagaron”.	333
24 Pagsunod sa Ehemplo ni Jesukristo	349
Lista sa mga Biswal	361
Indeks	363

Howard W. Hunter

Pasiuna

Ang Unang Kapangulohan ug ang Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles mihan-ay sa sunod-sunod nga *Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan* aron sa pagtabang ninyo nga mas mapaduol ngadto sa inyong Langitnong Amahan ug sa pagpala-wom sa inyong pagsabut sa gipahiuli nga ebanghelyo ni Jesukristo . Samtang ang Simbahan magdugang og mga basahon dinhi niini nga han-ay, makahimo kamo og koleksyon sa mga basahon nga pakisayran sa ebanghelyo diha sa inyong panimalay. Kini nga mga basahon gihimo aron gamiton alang sa personal nga pagtuon ug alang sa Dominggo nga pagtudlo. Kini makatabang usab kaninyo sa pag-andam og mga leksyon sa family home evening, pag-andam og uban nga mga leksyon o mga pakigpulong, ug sa pagtubag sa mga pangutana mahitungod sa doktrina sa Simbahan.

Kini nga libro naghisgot sa mga pagtulun-an ni Presidente Howard W. Hunter, kinsa nagserbisyo isip Presidente sa Ang Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw gikan sa Hunyo 5,01994 ngadto sa Marso 3, 1995.

Personal nga Pagtuon

Samtang kamo magtuon sa mga pagtulun-an ni Presidente Howard W. Hunter, tinguhaa sa mainampoong paagi ang inspirasyon sa Espiritu Santo. Ang mga pangutana diha sa katapusan sa kada kapitulo makatabang kaninyo sa pagpamalandong, pagsabut, ug paggamit sa mga pagtulun-an ni Presidente Hunter. Ang mosunod nga mga ideya mahimong makatabang usab:

- Pagsulat og mga ideya ug pagbati nga inyong madawat gikan sa Espiritu Santo samtang magtuon mo.
- Linyahi ang mga tudling nga gusto ninyong mahinumduman. Ikon-siderar ang pagmemorya niini nga mga tudling o isulat kini diha sa inyong mga kasulatan tupad sa may kalabutang mga bersikulo.

- Pagbasa og kapitulo o pagtulun-an sobra sa kausa aron inyong mas masabtan kini.
- Pangutan-a ang inyong kaugalingon sama sa, Sa unsang paagi ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter makapalambo sa akong pagsabut sa mga baruganan sa ebanghelyo? Unsay gusto sa Ginoo nga akong makat-unan gikan niini nga mga pagtulun-an?
- Pangutan-a ang inyong kaugalingon kon sa unsang paagi ang mga pagtulun-an niining basahon makatabang sa inyong personal nga mga hagit o problema.
- Pagpakigbahin sa inyong nakat-unan sa mga sakop sa pamilya ug mga higala.

Pagtudlo gikan Niini nga Basahon

Ang mosunod nga mga sumbanan motabang kaninyo sa pagtudlo gikan niini nga basahon, sa panimalay o sa simbahan.

Pangandam sa Pagtudlo

Tinguhaa ang giya sa Espiritu Santo samtang nangandam kamo sa pagtudlo. Tun-i sa mainampoong paagi ang kapitulo aron mahimong masaligon diha sa inyong pagsabut sa mga pagtulun-an ni Presidente Hunter. Makatudlo kamo nga mas may gahum kon ang iyang mga pulong nakaimpluwensya kaninyo mismo (tan-awa sa D&P 11:21).

Kadaghanan sa mga kapitulo naglangkob og mas daghan nga materyal kay sa inyong mahisgutan sa usa ka oras sa klase. Pilia sa mainampoong paagi ang mga pagtulun-an nga sa inyong hunahuna labing makatabang.

Awhaga kadtong inyong gitudloan sa pagtuon og una sa kapitulo aron sila mas maandam sa pag-apil diha sa mga diskusyon ug paglig-on sa usag usa.

Sa inyong pagpangandam sa pagpaapil niadtong inyong tudloan, hatagi og espesyal nga pagtagad ang seksyon nga “Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo” diha sa katapusan sa kada kapitulo. Diha niana nga seksyon inyong makita ang mga pangutana, mga kasulatan, ug tabang sa pagtuon o tabang sa pagtudlo. Ang mga pangutana ug ang mga kasulatan takdo sa mga materyal diha sa

kapitulo. Ang mga tabang sa pagtuon ug sa pagtudlo magamit nga mas mapalapad ang pagkat-on ug pagtudlo sa ebanghelyo.

Pagpaila sa Kapitulo

Samtang kamo nagpaila sa kapitulo, paningkamot sa pagmugna og usa ka kahimtang diin ang Espiritu makatandog sa mga kasingkasing ug mga hunahuna sa mga gitudloan. Mahimo ninyong gamiton ang usa o labaw pa sa mosunod nga mga ideya:

- Basaha ug ribyuha ang seksyon nga giulohan og “Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter” sa sinugdanan sa kapitulo, ug dayon paghisgot niini.
- Hisguti ang usa ka kinutlo, litrato o kasulatan gikan sa kapitulo.
- Kantaha og dungan ang usa ka himno.
- Ipakigbahin og daklit ang usa ka personal nga kasinatian mahitungod sa hilisgutan.

Awhaga ang Diskusyon kabahin sa Mga Pagtulun-an ni Presidente Hunter

Samtang kamo nagtudlo gikan niini nga basahon, dapita ang uban sa pagpakigbahin sa ilang mga hunahuna, sa pagpangutana, sa pagpamatuod, ug sa pagtudlo sa usag usa. Kon aktibo silang moapil, mas andam silang mokat-on ug modawat og personal nga pagpadayag.

Tuguti nga magpadayon ang maayo nga mga diskusyon kay sa maningkamot nga mahuman ang tanang mga pagtulun-an. Giyahi ang mga diskusyon aron kini mapunting diha sa mga pagtulun-an ni Presidente Hunter.

Ang mga pangutana diha sa katapusan sa kada kapitulo mga bililhon nga kapanguhaan alang sa pag-awhag og panaghisgot. Makahimo usab kamo og inyong kaugalingon nga mga pangutana alang gayud niadtong inyong gitudloan. Ang pipila ka mga ideya sa panaghisgot anaa sa ubos:

- Hangyog ang mga partisipante sa pagpakigbahin sa unsay ilang nakat-unan gikan sa ilang personal nga pagtuon sa kapitulo. Kini tingali makatabang sa pagkontak og una sa pipila kanila ug

hangyoon sila sa pag-anha sa klase nga andam mopakigbahin sa unsay ilang nakat-unan.

- Ihatag ang pinili nga mga pangutana diha sa katapusan sa kapitulo ngadto sa tagsa-tagsa o sa ginagmay nga mga grupo. Hangyoo ang mga partisipante sa pagpangita sa mga pagtulun-an diha sa kapitulo nga may kalabutan sa mga pangutana. Dayon dapita sila sa pagpakigbahin sa ilang mga hunahuna ug mga panan-aw.
- Basaha og dungan ang pipila ka mga pagtulun-an ni Presidente Hunter diha sa kapitulo. Hangyoo ang mga partisipante sa pagpakigbahin og mga ehemplo gikan sa mga kasulatan ug gikan sa ilang kaugalingon nga mga kasinatian nga may kalabutan niadtong mga pagtulun-an.
- Hangyoo ang mga partisipante sa pagpili og usa ka seksyon ug ipabasa kini sa hilom. Dapita sila sa paggrupo og tinagurha o tinagutlo ka tawo kinsa mipili sa sama nga seksyon ug maghisgot unsay ilang nakat-unan.

Awhaga ang Paggamit ug Pagpakigbahin

Ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter mas makahuluganon kon ang mga indibidwal mogamit niini sa ilang mga kinabuhi ug mopakigbahin niini ngadto sa uban. Mahimo ninyong gamiton ang usa o labaw pa sa mosunod nga mga ideya:

- Pangutan-a ang mga partisipante kon sa unsang mga paagi ilang magamit ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter sa ilang mga responsibilidad sa panimalay, diha sa Simbahan, ug diha sa uban nga mga dapit. Sama pananglit, mahimong inyong dapiton sila sa pagpamalandong ug paghisgot kon unsaon nila paggamit ang iyang mga pagtulun-an isip bana, asawa, ginikanan, anak nga mga lalaki, anak nga mga babaye, mga home teacher, o mga visiting teacher.
- Dapita ang mga partisipante sa pagpakigbahin sa ilang mga kasinatian sa paggamit sa unsay ilang nakat-unan.
- Awhaga ang mga partisipante sa pagpakigbahin sa pipila ka mga pagtulun-an ni Presidente Hunter uban sa mga sakop sa pamilya ug mga higala.

Tapusa ang Diskusyon

I-summarize og daklit ang leksyon o hangyoa ang usa o duha ka partisipante sa paghimo niini. Pagpamatuod sa mga pagtulun-an nga inyong gihisgutan. Mahimo usab nga inyong dapiton ang uban sa pagpakigbahin sa ilang mga pagpamatuod.

Impormasyon mahitungod sa Tinubdan nga mga Materyal

Ang mga pagtulun-an niini nga basahon direkta nga gikutlo gikan sa mga wali ug mga artikulo ni Presidente Howard W. Hunter. Ang mga kinutlo gikan sa gimantala nga mga tinubdan mibilin sa punctuation, spelling, capitalization, ug paragraphing sa orihinal nga mga tinubdan gawas kon ang editoryal o tipograpikal nga mga kausaban gikinahanglan aron sayon basahon. Tungod kay ang mga kinutlo nagpabilin sa pagkamatanud-anon ngadto sa gimantala nga mga tinubdan, mahimo kamong makamatikod og ginagmay nga kausaban diha estilo sa teksto. Sama pananglit, ang mga pronoun nga nagpasabut sa Dios wala ikapital sa pipila ka mga kinutlo ug gikapital sa uban.

Si Presidente Hunter kasagaran mogamit og mga termino *mga tawo*, *tawo*, ug *katawhan* nga nagpasabut ngadto sa tanang mga tawo, lalaki ug babaye. Kanunay siya nga mogamit sa mga pronoun nga *siya*, *iya*, ug *kaniya* nga nagpasabut sa lalaki ug babaye. Kining mga lagda sa pinulongan ordinaryo sa iyang panahon, ug siya tipikal nga nagpasabut sa mga babaye ug mga lalaki kon siya mogamit niini.

Summary sa Kasaysayan

Ang mosunod nga kronolohiya naghatag og usa ka mubo nga pagkahan-ay sa kasaysayan sa mga pagtulun-an ni Presidente Howard W. Hunter nga gipakita niini nga libro.

Nobyembre 14, 1907	Natawo ngadto nila ni John William (Will) Hunter ug Nellie Marie Rasmussen Hunter sa Boise, Idaho.
Abril 4, 1920	Nabunyagan ug nakumpirmahan sa Boise.
Mayo 1923	Nakadawat sa Eagle Scout Award—ang ikaduhang Eagle Scout sa Boise.
Enero ug Pebrero 1927	Uban sa iyang banda, ang Hunter's Cronaders, nagtukar atol sa duha ka bulan nga biyahe [cruise] ngadto sa Asia.
Marso 1928	Mibalhin ngadto sa Southern California.
Abril 1928	Nagsugod og trabaho sa usa ka bangko sa California.
Hunyo 10, 1931	Nakigminyo ni Clara May (Claire) Jeffs sa Salt Lake Temple.
Enero 1932	Nawad-an sa iyang trabaho sa bangko tungod sa Paghagba sa Ekonomiya [Depression]; nagsugod sa pagtrabaho og bisan unsa na lang.
Enero 1934	Nagsugod og trabaho sa title department sa Los Angeles County Flood Control District.
Marso 20, 1934	Ang anak nga lalaki nga si Howard William (Billy) Hunter Jr. natawo.
Oktubre 11, 1934	Ang anak nga lalaki nga si Howard William (Billy) Hunter Jr. namatay.

- Septiyembre 1935 Mieskwela sa Southwestern University School of Law sa Los Angeles (karon Southwestern Law School).
- Mayo 4, 1936 Ang anak nga lalaki nga si John Jacob Hunter natawo.
- Hunyo 29, 1938 Ang anak nga lalaki nga si Richard Allen Hunter natawo.
- Hunyo 8, 1939 Migradwar sa abogasiya, ikatulo sa iyang klase.
- Abril 1940 Nagsugod og kaugalingon niyang kompanya sa pangabogado, nagtrabaho og part-time ug dayon full-time niadtong 1945; nagpadayon sa pagpangabogado hangtud sa pagkatawag niya nga Apostol pagka-1959.
- Septiyembre 1940 hangtud Nobyembre 1946 Nagserbisyo isip bishop sa El Sereno Ward sa California.
- Pebrero 1950 hangtud Nobyembre 1959 Nagserbisyo isip presidente sa Pasadena Stake sa California.
- Nobyembre 14, 1953 Na-sealed ngadto sa iyang mga ginikanan sa iyang ika-46 nga adlawng natawhan didto sa Mesa Arizona Temple.
- Oktubre 9, 1959 Gitawag ni Presidente David O. McKay nga mahimong sakop sa Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles.
- Oktubre 15, 1959 Gi-orden nga Apostol ug gi-set apart isip sakop sa Korum sa Napulog Duha ni Presidente David O. McKay.
- 1964 hangtud 1972 Nagserbisyo isip presidente sa Genealogical Society sa Simbahan.

- 1965 hangtud 1976 Nagserbisyo isip presidente sa Polynesian Cultural Center sa Laie, Hawaii.
- 1970 hangtud 1972 Nagserbisyo isip Historian sa Simbahan.
- 1974 hangtud 1979 Mitabang sa pagdumala sa pagplano, pagpundo, ug pagtukod sa Orson Hyde Memorial Garden sa Jerusalem.
- Nobyembre 1975 Nagdumala sa pag-organisar sa 15 ka mga stake sa usa ka semana gikan sa 5 ka mga stake sa Mexico City.
- 1979 hangtud 1989 Nagdumala sa pagplano ug pagtukod sa Brigham Young University (BYU) Jerusalem Center for Near Eastern Studies.
- Oktubre 24, 1979 Nag-conduct sa mga tulumanon sa pagpahinungod sa Orson Hyde Memorial Garden sa Jerusalem.
- Oktubre 9, 1983 Si Claire Hunter namatay human sa sobra sa 10 ka tuig nga pagkasakit.
- Nobyembre 10, 1985 Gi-set apart isip Akting nga Presidente sa Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles tungod sa dili maayong panglawas sa presidente sa korum, nga si Marion G. Romney.
- Hunyo 2, 1988 Gi-set apart isip Presidente sa Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles human sa kamatayon ni Presidente Marion G. Romney.
- Mayo 16, 1989 Mipahinungod sa BYU Jerusalem Center for Near Eastern Studies.
- Abril 12, 1990 Nakigminyo ni Bernice Egan Stanton sa Salt Lake Temple.
- Hunyo 5, 1994 Gi-set apart isip ang ika-14 nga Presidente sa Ang Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw.
- Oktubre 1, 1994 Gipaluyohan nga Presidente sa Simbahan sa kinatibuk-ang komperensya.

- Oktubre 9, 1994 Mipahinungod sa Orlando Florida Temple.
- Disyembre 11, 1994 Nagdumala sa pagtukod sa ika-2,000 nga stake sa Simbahan (Mexico City Mexico Contreras Stake).
- Enero 8, 1995 Mipahinungod sa Bountiful Utah Temple.
- Marso 3, 1995 Namatay sa iyang balay sa Salt Lake City, Utah, sa edad nga 87.

Ang Kinabuhi ug Pangalagad ni Howard W. Hunter

Niadtong Hunyo 6, 1994, ang adlaw human si Howard W. Hunter na-set apart isip Presidente sa Ang Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw, mipadangat siya og duha ka mga pagdapat. Namulong gamit ang tono sa malumong pag-awhag, siya miingon:

“Una sa tanan, gusto nakong dapiton ang tanang mga miyembro sa Simbahan sa pagpakabuhi nga maghatag og dugang pagtagad sa kinabuhi ug ehemplo ni Ginoong Jesukristo, ilabi na gayud sa gugma ug paglaum ug kalooy nga Iyang gipakita. Ako nag-ampo nga unta atong tagdon ang usag usa nga dunay dugang nga kamination, pagtahud, kamapainubsanon ug pailub ug pagpasaylo.”¹

Ang pag-awhag sa mga tawo nga mosunod sa ehemplo sa Manluluwas mao ang gitutukan sa mga pagtulun-an ni Presidente Hunter sulod sa mga dekada. “Palihug hinumdumi kining usa ka butang,” siya miingon pipila ka tuig sa sayo pa. “Kon ang atong mga kinabuhi ug atong hugot nga pagtuo nakasentro kang Jesukristo ug sa iyang gipahiuli nga ebanghelyo, wala gayuy magpabiling kanunay nga sayop. Sa laing bahin, kon ang atong mga kinabuhi wala makasentro sa Manluluwas ug sa iyang mga pagtulun-an, walay laing kalamposan ang mahimong kanunay nga sakto.”²

Ang ikaduhang pagdapat ni Presidente Hunter mao nga ang mga miyembro sa Simbahan moambit sa mas hingpit nga paagi sa mga panalangin sa templo:

“Akong dapiton usab ang mga miyembro sa Simbahan sa pag-establisar sa templo sa Ginoo isip mahinungdanon nga simbolo sa ilang pagkamiyembro ug mao ang langitnong dapit alang sa ilang pinakasagrado nga mga pakigsaad. Mao gayud kini ang labing tinud-anay nga tinguha sa akong kasingkasing nga ang matag miyembro sa Simbahan mahimong takus sa templo. Manghinaut ako nga ang matag hamtong nga miyembro mahimong takus—ug

Si Howard W. Hunter sa bata pa

magdala—og usa ka magamit nga rekomend sa templo, bisan ang gilay-on sa templo dili makatugot sa miyembro nga magamit dayon o sa kanunay ang rekomend.

“Magmahimo kita nga usa ka katawhan nga nagtambong ug mahigugmaon sa templo. Magdali kita og adto ngadto sa templo ingon ka kanunay kon itugot sa panahon ug salapi ug personal nga mga kahintang. Dili lamang kita moadto alang sa atong mga nangamatay nga kaliwat, apan kita usab moadto alang sa personal nga panalangin sa pagsimba sa templo, alang sa pagkasagrado ug kaluwasan nga ihatag sulod niadtong gibalaan ug gipahinungod nga mga bong-bong. Ang templo usa ka dapit sa katahum, usa kini ka dapit sa pinadayag, usa kini ka dapit sa kalinaw. Balay kini sa Ginoo. Kini balaan ngadto sa Ginoo. Kinahanglan nga kini balaan ngari kanato.”³

Si Presidente Hunter mipadayon sa paghatag og gibug-aton niining duha ka mga pagdapit sa tibuok niyang pagserbisyo isip Presidente sa Simbahan. Bisan tuod nga ang iyang panahon isip Presidente milungtad lang og siyam ka bulan, kini nga mga pagdapit nakapadasig sa mga miyembro sa Simbahan sa tibuok kalibutan nga mahimong mas Kristohanon ug magtinguha sa mga panalangin sa templo uban sa mas dakong debosyon.

Sinugdanan

Sa tunga-tunga sa mga 1800, ang mga katigulangan ni Howard W. Hunter sa upat ka lain-laing mga nasud mipasakop sa Ang Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw. Sa habig sa iyang inahan, kini nga mga katigulangan naggikan sa Denmark ug Norway. Human milalin gikan sa ilang mga yutang natawhan, apil sila sa kinaunhang mga nagpuyo sa Mount Pleasant, Utah. Usa sa kaliwatan niining matinud-anong mga pioneer, si Nellie Rasmussen, mao ang nahimong inahan sa usa ka propeta.

Sa habig sa iyang amahan, si Howard adunay karaang panulundon didto sa Scotland ug sa New England. Kadtong mipasakop sa Simbahan misakripisyo sa hilabihan, apan kasagaran nila wala na mopadayon sa ilang pagkamiyembro human sa pipila ka tuig. Ang pagkahimugso ni John William (Will) Hunter niadtong 1879 mitimaan sa pagsugod sa ikatulong henerasyon sa linya sa mga Hunter

nga wala na sa Simbahan. Ug bisan pa man niana si Will Hunter nahimong amahan sa usa ka propeta.

Sa dihang si Will Hunter nag-8 anyos ang pangidaron, ang iyang pamilya mibalhin ngadto sa Boise, Idaho. Mga 16 ka tuig human niana, nahimamat ni Will si Nellie Rasmussen sa dihang si Nellie miistar sa usa ka tiya ug tiyo didto sa Boise. Wala madugay nagsugod og pangulitawo si Will kang Nellie, ug human sa duha ka tuig mitanyag siya nga makigminyo. Dugay-dugay nga nagduha-duha si Nellie, apan mipadayon si Will, ug sa katapusan gidawat ni Nellie ang iyang tanyag. Ang magtiayon gikasal didto sa Mount Pleasant, Utah, ug mibalik sa Boise aron maghimo sa ilang panimalay. Ang ilang unang anak, si Howard William Hunter, natawo sa Boise niadtong Nobyembre 14, 1907. Ang ilang laing anak, usa ka anak nga babaye nga ginganlan og Dorothy, natawo pagka-1909.

Nagtukod og Pundasyon alang sa Kinabuhi

Sa panahon sa pagkahimugso ni Howard, ang Simbahan adunay usa lamang ka gamay nga branch sa Boise. Ang inahan ni Howard usa ka aktibong miyembro sa branch nga mipadako sa iyang mga anak diha sa ebanghelyo. Kabahin niya, si Howard miingon, “Kanunay siya nga matinud-anon. . . . Miserbisyo siya isip presidente sa Primary ug sa [Young Women]. Mahinumdom ko nga mosimba kauban ni mama, usahay sa wala pa ang naiskedyul nga oras sa mga miting, ug dayon magpabilin inigka human aron makompleto niya ang iyang trabaho.”⁴ Bisan tuod nga ang amahan ni Howard dili miyembro sa Simbahan, wala siya mosupak sa pag-apil sa pamilya ug usahay motambong sa sakrament miting kauban nila.

Agig dugang sa paggiya sa iyang mga anak sa pagkaaktibo sa Simbahan, si Nellie Hunter mitabang nila nga makaugmad og lig-ong pundasyon sa relihiyon diha sa panimalay. “Si mama ang naggiya sa pagtudlo kanamo sa ebanghelyo,” nahinumdom si Howard. “Tungod kadto sa iyang pagtudlo nga kami nakakat-on sa pagampo. . . . Nakadawat ko og pagpamatuod isip bata tungod sa pagtudlo sa akong mama.”⁵

Ang Boise Branch nahimong ward niadtong 1913, pipila ka adlaw sa wala pa ang ikaunom nga adlawng natawhan ni Howard. Duha

ka tuig human niana, sa dihang si Howard otso anyos na, naghinamhinam siya nga mabunyagan. “Gibati nako ang kahinam bahin sa posibilidad,” miingon siya. Apan, ang iyang amahan dili mosugot. Nahinumdom si Howard, “Si papa . . . mibati nga kinahanglan pa kong maghulat hangtud nga mahibalo na ko kon unsay gusto nakong padulangan sa kinabuhi. Ganahan ko nga mabunyagan, bisan kon ang panahon miabut ug milabay nga wala kana nga panalangin.”⁶

Tungod kay si Howard wala man mabunyagi, dili siya maordinahan nga usa ka deacon sa dihang nag-12 anyos na siya. “Nianang higayuna, tanan nakong mga amigo naordinahan na nga deacon,” miingon siya. “Tungod kay dili pa man ko opisyal nga miyembro sa Simbahan, dili nako mabuhat ang daghang butang nga ilang gihimo.”⁷ Si Howard nasagmuyo gyud pag-ayo nga dili siya makapaambit sa sakrament: “Milingkod ko sa mga sakrament miting kauban ang laing batang mga lalaki. Sa dihang oras na alang kanila nga mopaambit sa sakrament, mouk-ok ko sa akong lingkuranan. Gibati nako nga walay labut.”⁸

Giduol pag-usab ni Howard ang iyang amahan, niining higayuna kauban sa iyang 10 anyos nga igsoon, nga si Dorothy: “Misugod [kami] og parayeg sa among amahan aron tugutan kami nga mabunyagan. Nagampo usab kami nga mouyon na siya. Hilabihan ang among kalipay sa dihang sa katapusan misugot ra siya.”⁹ Dul-an sa lima ka bulan human nga si Howard nag-12 anyos na, siya ug si Dorothy nabunyagan sa usa ka pampublikong swimming pool. Sa wala madugay human niana, si Howard naordinahan nga usa ka deacon ug mipaambit sa sakrament sa unang higayon. “Nahadlok ko, apan naghinam-hinam nga makabaton sa pribilehiyo,” nahinumdom siya.¹⁰ Lakip sa iyang uban pang mga katungdanan, bombahan ni Howard ang mga bellow alang sa organ ug maghaling aron mainitan ang chapel sa tugnaw nga mga kabuntagon sa Dominggo. “Usa ka bag-ong kalibutan ang nabuksan ngari nako samtang nagkat-on ko sa mga responsibilidad sa pagkamiyembro sa Simbahan ug naghupot sa priesthood,” miingon siya.¹¹

Isip batan-on, si Howard miapil sa Boy Scout troop sa iyang ward ug naningkamot og maayo aron maangkon ang kinatas-ang ganti—ang Eagle Scout. Sa dihang duol na sa iyang tumong, nalambigit siya sa usa ka inamigo nga kompetisyon. “Duha kami nga nagkompetensya nga mahimong unang Eagle Scout sa Boise,” nahinumdom siya.¹² Ang laing batan-on unang nakahuman sa mga

kinahanglanon, apan daw natagbaw ra si Howard nga mahimong ikaduha nga makaangkon sa ganti.¹³

Nakat-unan ni Howard nga magkugi sa sayong bahin sa kinabuhi. Gitabangan niya ang mga biyuda ug ubang mga silingan, nainda og mga newspaper, ug mitrabaho sa rantsohan sa iyang tiyo. Sa pagdako na niya, ang iyang trabaho naglakip sa pagka-caddy sa golf course, paghatud og mga telegrama, ug pagtrabaho sa usa ka botika, sa newspaper, sa hotel, sa department store, ug sa art store.

Si Dorothy Hunter miingon nga ang iyang igsoon dunay “ambisyon nga molampus” ug dunay “lantip nga panghunahuna.”¹⁴ Agig dugang niining mga kinaiya, siya maloloy-on ug manggihatagon. Nahimumdom sa iyang maamumahong mga paagi, miingon si Dorothy, “Si Howard gusto kanunay nga mohimo og maayo ug magbi- nuotan. Usa ka talagsaong igsoon, iya kong gibantayan. Mabination siya sa among inahan ug amahan.”¹⁵

Si Howard maloloy-on usab sa mga hayop. “Ang matag saag nga iring makakaplag og kadangpan diha sa among balay, bisan pa sa mga pagsupak sa pamilya,” miingon siya.¹⁶ Usa ka higayon pipila ka batang mga lalaki nga silingan midagmal sa usa ka iring pinaagi sa pag-itsa niini ngadto sa kanal duol sa balay sa mga Hunter. Matag higayon nga mokatkat kini aron makagawas, ibalik kini og itsa sa batang mga lalaki. Sa wala madugay miagi si Howard ug miluwas sa iring. “Naglubog na lang kini didto nga hapit na mamatay,” nahinumdom si Dorothy, “ug gidala niya kini sa balay.”¹⁷

“Dili na kini mabuhi pa,” miingon ang iyang inahan.

“Ma, kinahanglan natong sulayan,” miinsister si Howard.¹⁸

Miingon si Dorothy nga ila kining “gihabulan ug gibutang kini duol sa init nga oven ug gitambalan kini,” ug pinaagi niini nga pag-atiman ang iring naulian ug nagpuyo kauban sa pamilya sulod sa daghang katuigan.

Si Howard naordinahan nga teacher niadtong 1923, sa dayong pagtukod sa Boise Second Ward. Nagkinahanglan og laing dapit aron magkapundok, ug naglaum sa moabut nga pagtubo, ang lokal nga mga lider sa Simbahan misugyot sa pagtukod og stake tabernacle. Ang mga Santos sa Boise gihangyo nga motampo og \$20,000 aron matukod ang building.¹⁹ Sa usa ka miting diin ang mga lider

Si Howard W. Hunter, tunga, kauban ang Hunter's Croonaders, 1927

mihangyo og mga donasyon, ang batan-ong Howard W. Hunter maoy usa sa una nga mipataas sa iyang kamot ug misaad og tampo. Ang kantidad nga iyang gisaad nga itampo—\$25—dako na nga kantidad niadtong 1923, labi na sa usa ka 15 anyos nga batan-on. “Nag-trabaho ko ug nagtigum hangtud nga nabayran nako ang tibuok nga kantidad nga akong gipasalig,” miingon siya sa kaulahian.²⁰ Ang tabernacle nahuman niadtong 1925, ug si Presidente Heber J. Grant miabut aron ipahinungod kini nianang pagka-Disyembre.²¹

Gikan sa bata pa ang pangidaron, gipakita ni Howard ang natural nga talento sa musika, ug isip tin-edyer nakakat-on siya sa pagtukar og pipila ka mga instrumento. Sa edad nga 16 nakaporma siya og kaugalingon niyang grupo sa musika, nga gitawag niya og Hunter's Croonaders. Kini nga grupo kanunay nga mopasundayag atol sa mga sayaw, mga resepsyon, ug ubang mga kalihokan sa dapit sa Boise.

Sa dihang si Howard 19 anyos na, gihatagan siya og kontrata nga mopasundayag og musika sa usa ka barko [cruise ship] nga moadto sa Asya. Sulod sa unang duha ka bulan niadtong 1927, ang lima ka sakop nga banda mitukar alang sa mga panihapon ug mga sayaw samtang ang barko mitabok sa Pasipiko ug mihunong sa nagkalain-laing mga siyudad sa Japan, China, ug sa Pilipinas. Ang

biyahe [cruise] usa ka makapalamdag nga kasinatian alang ni Howard, mitugot kaniya nga makakat-on kabahin sa ubang mga tawo ug sa ilang mga kultura. Bisan tuod nga gigahin niya ang iyang mga kinitaan sa pagsuroy-suroy ug sa mga souvenir, naghunahuna siya, “Ang kasinatian angay lamang sa unsay among nagasto.”²²

Oras sa Dagkong mga Desisyon

Si Howard mipauli gikan sa biyahe [cruise] nga gisugat og malipayong balita nga ang iyang amahan nabunyagan samtang wala siya. Pagkasunod Domingo, si Howard ug ang iyang amahan kuyog nga mitambong sa miting sa priesthood sa unang higayon. Usa ka maamumahong bishop ang miawhag ni Will Hunter nga magpabunyag, ug si Howard miingon nga “pinaagi kadto sa usa ka [home] teacher nga adunay mas dakong interes sa simbahan nga namugna diha kaniya.”²³

Human sa biyahe [cruise], dili sigurado si Howard sa iyang umabut. Na-busy siya sa mga kalihokan kalabut sa musika ug ubang mga trabaho, lakip na sa iyang kaugalingong negosyo, apan walay usa niini nga trabaho nga adunay hayag nga padulngan. Sa dihang ang pagsugod og bag-ong negosyo napakyas pagka-Marso 1928, nakahukom siya nga mobisita og higala sa Southern California. Ang orihinal niya nga plano mao nga moistar lang og usa ka semana o duha, apan sa wala madugay nakahukom siya nga magpabilin ug mangita sa unsay iyang gihulagway nga “trabaho nga adunay oportunidad.”²⁴ Sa California niya nakita dili lamang ang usa ka trabaho apan ang iyang asawa usab, halapad nga mga oportunidad sa pagserbisyo sa Simbahan, ug usa ka panimalay sulod sa sobra sa tulo ka dekada.

Ang unang mga trabaho ni Howard sa California mao ang pagbagligya og mga sapatos ug pagtrabaho sa planta sa pagputos og mga citrus, diin sa ubang adlaw mokarga siya og 45 ug 50 ka tonelada nga mga kahil [orange] ngadto sa tren. “Wala ko mahibalo nga duna diay ingon niini ka daghang mga kahil [orange] sa kalibutan,” miingon siya nga sagol komedya. Usa ka adlaw siya adunay “terrible nga gutlo” kay kinahanglan siyang mohan-ay sa mga suha [lemon] sumala sa kolor, ug dili siya makakita og kalainan sa yellow ug sa

green kay color blind man siya. “Sa wala pa matapos ang adlaw abi nako og mabuang na ko,” nahinumdom siya.²⁵

Human sa duha ka semana sa planta sa citrus, si Howard mi-play og trabaho sa bangko didto sa Los Angeles, nga daling mi-hire ug misugod sa pag-promote kaniya. Mipadayon gihapon siya sa iyang mga kalihokan kalabut sa musika, mitukar kauban sa nag-kadaiyang mga banda inigka-gabii. Pagka-Septyembre 1928, mga unom ka bulan human mibalhin si Howard ngadto sa California, ang iyang pamilya nagkahiusa sa dihang ang iyang mga ginikanan ug igsoong babaye mibalhin didto.

Sa batan-on pa siya, si Howard misimba apan wala magtuon og maayo sa ebanghelyo. Sa California mas mihatag siya og pagtagad sa pagtuon sa ebanghelyo. “Ang unang higayon nga nagkainteres ko sa ebanghelyo nahitabo sa klase sa Sunday School [sa] Adams Ward nga gitudloan ni Brother Peter A. Clayton,” nahinumdom siya. “Grabe ang iyang kahibalo ug abilidad sa pagdasig sa mga batan-on. Nagtuon ko sa mga leksyon, nagbasa sa mga assignment gawas sa klase nga gihatag niya namo, ug miapil sa pagpamulong bahin sa gi-assign nga mga hilisgutan. . . . Naghunahuna ko niining panahona sa akong kinabuhi isip panahon nga nagsugod na ko sa pagkasabut sa mga kamatuoran sa ebanghelyo. Sa kanunay ako adunay pagpamatuod sa ebanghelyo, apan sa kalit lang nagsugod na ko sa pagkasabut.”²⁶ Alang ni Howard, ang mga kasinatian nianang klase sa Sunday School maoy sinugdanan sa tibuok kinabuhi nga paghigugma alang sa pagtuon sa ebanghelyo.

Si Howard nalingaw nga makig-uban sa laing mga young adult sa dapit sa Los Angeles. Dungan silang mosimba, usahay motambong og duha o tulo ka ward sa usa ka Dominggo, ug miapil og nagkadaiyang mga kalihokan. Usa niadtong mga kalihokan adunay malungtarong epekto alang ni Howard. Pipila ka bulan human sa iyang pag-abut sa California, siya ug pipila ka mga higala mitambong og sayaw sa Simbahan ug dayon miadto sa baybayon aron moubog sa dagat. Nianang pagkagabii, nahimamat ni Howard si Clara May (Claire) Jeffs, kinsa ka-date sa usa sa iyang mga higala. Si Howard ug Claire sa wala madugay nagkagustohay sa usag usa nga milambo ngadto sa gugma.

Nag-date sila og pipila ka higayon niadtong 1928 ug nahimong mas seryoso pagkasunod tuig. “Siya adunay light brown nga buhok ug matahum kaayo nga babaye,” miingon si Howard sa kaulahian. “Siguro ang butang nga nakapadani gayud nako mao ang kalig-on sa iyang pagpamatuod.”²⁷ Usa ka gabii sa tingpamulak niadtong 1931, dul-an sa tulo ka tuig human sila nagkita, gidala ni Howard si Claire sa usa ka lugar nga nag-umbaw sa Pacific Ocean. Didto mitanyag siya og kaminyoon, ug gidawat ni Claire. Nahinumdom si Howard:

“Mibiyaha kami ngadto sa Palos Verdes ug miparking duol sa pangpang aron makakita mi sa mga balud gikan sa Pasipiko ug mohampak ngadto sa mga bato ubos sa kahayag sa takdol nga buwan. Naghisgut kami bahin sa among mga plano ug gisul-ob nako ang diamante nga singsing sa iyang tudlo. Mihimo kami og daghang mga desisyon nianang gabhiona ug pipila ka lig-ong mga resolusyon kalabut sa among kinabuhi.”²⁸

Kadto nga mga resolusyon nakaimpluwensya ni Howard aron mohimo og makapausab sa kinabuhi nga desisyon upat ka adlaw sa wala pa ang kasal. Human makapasundayag ang iyang banda nianang gabhiona, iyang ghipus ang iyang mga instrumento ug wala na gayud motukar pa isip trabaho. Ang paghatag og musika alang sa mga sayaw ug mga party “makapahinam gayud,” miingon siya, “ug dako ang akong kinitaan,” apan mibati siya nga kabahin sa pamaagi sa kinabuhi dili haum sa kinabuhi nga iyang gilantaw alang sa iyang pamilya. “Nagbilin kini og kahaw-ang sa usa ka butang nga akong ganahan, [apan] ang desisyon wala gayud mahayi,” miingon siya paglabay sa mga katuigan.²⁹ Ang iyang anak nga si Richard nakabantay, “Kanunay kong maghunahuna kabahin sa talagsaong disiplina (gitawag nako kini og lig-ong determinasyon) nga gikinahanglan aron talikdan ang butang nga ganahan kaayo niya kay iyang gihatagan og bili ang butang nga mas importante pa.”³⁰

Mga Hagit ug mga Panalangin sa Unang mga Katuigan sa Kaminyoon

Si Howard ug Claire naminyo sa Salt Lake Temple niadtong Hunyo 10, 1931, ug mibalik sa Southern California aron sugdan ang ilang kinabuhi nga magkauban. Ang mga kahimtang sa negosyo sa Estados

Unidos nagkalisud tungod sa Great Depression, ug pagka-Enero 1932, ang bangko nga gitrabahoan ni Howard napugos sa pagsira. Sulod sa misunod nga duha ka tuig nagtrabaho siya sa nagkadaiyang mga trabaho, naningkamot nga masustiniran ang ilang mga panginahanglan. Siya ug si Claire determinado nga mahimong independente kutob sa mahimo, apan human sa usa ka tuig ilang gidawat ang pagdapit nga mopuyo og kadiyot kauban sa mga ginikanan ni Claire.

Niadtong Marso 20, 1934, ang unang anak nila ni Howard ug Claire natawo, usa ka anak nga lalaki nga ilang ginganlan og Howard William Hunter Jr. ug gitawag og Billy. Niana nga summer ilang nabantayan nga daw nagluya si Billy. Ang mga doktor mi-diagnose niya nga dunay anemia, ug kaduha mihatag og dugo si Howard aron i-abuno, apan ang kondisyon ni Billy wala molambo. Dugang mga eksamin nagpakita og grabe nga problema sa tinai diin ang mga doktor mirekomendar og operasyon. Si Howard nahinumdom: "Gidala ko ngadto sa kwarto diha sa lamesa tupad niya ug mihatag og dugo atol sa operasyon. Pagkahuman, ang mga doktor dili madasigon."³¹ Tulo ka adlaw human niana, ang pito ka bulan nga si Billy namatay samtang ang iyang mga ginikanan naglingkod tupad sa iyang higdanaan. "Grabe ang among kaguol ug truma samtang mibiya kami sa ospital sa lawom nga kagabhion," misulat si Howard.³² "Grabe kini nga hampak ngari kanamo."³³

Duha ka bulan sa wala pa matawo si Billy, si Howard naka-trabaho sa Los Angeles County Flood Control District. Ang iyang trabaho didto mipaila kaniya sa legal nga mga dokumento ug mga pamaagi sa korte, ug nakahukom siya nga mopadayon og trabaho isip abogado. Ang pagtuman niana nga tumong nagkinahanglan og mga katuigan sa determinasyon ug kakugi. Kay wala makahuman og undergraduate degree, kinahanglan ni Howard nga mokompleto og daghang mga klase sa dili pa siya dawaton sa eskwelahan sa abogasiya. Gikuha niya ang mga klase sa gabii kay kinahanglan niyang magpadayon og trabaho. Bisan sa iyang mga katuigan sa eskwelahan sa abogasiya, mipadayon siya sa pagtrabaho nga full-time. "Ang pagtrabaho sa tibuok adlaw ug pag-eskwela magabii, ug, idugang pa, ang pagpangita og oras aron makatuon dili sayon nga buluhaton," siya misulat.³⁴ "Komon na alang nako nga magtuon hangtud sa lawom nga kagabhion."³⁵ Nagpadayon si Howard

naianang grabe nga iskedyul sulod sa lima ka tuig, sa katapusan migradwar pagka-1939 nga ikatulo sa iyang klase.

Samtang si Howard nag-eskwela og abogasiya, duha pa ka anak nga lalaki ang natawo nila ni Claire ug niya—si John pagka-1936 ug si Richard pagka-1938. Tungod sa trabaho ni Howard sa Flood Control District, ang pamilya nakapalit og gamay nga balay.

Bishop sa El Sereno Ward

Niadtong 1940, mga usa ka tuig human migradwar si Howard sa abogasiya, gitawag siya nga moserbisyo isip bishop sa bag-ong gi-himo nga El Sereno Ward sa California. Nasurprisa niini nga calling, miingon siya, “Kanunay kong naghunahuna nga ang usa ka bishop mas edaran, ug nangutana ko kon unsaon nako pagkahimong amahan sa ward sa batan-on nga edad nga traynta y dos.” Ang kapangu-lohan sa stake mitubag pinaagi sa pagpasalig niya nga mahimo siyang “haum sa buluhaton.” Bisan kon gibati ni Howard nga nabug-atan, siya misaad, “Buhaton nako ang akong pinakamaayo.”³⁶ Iyang gitu-man kana nga saad uban sa dakong pasalig, inspirasyon, ug kalooy atol sa iyang sobra sa unom ka tuig nga pagserbisyo isip bishop.

Sa makausa pa, giatubang ni Howard ang bug-at nga gipangayo sa iyang iskedyul ug kusog, apan iyang gibati nga ang iyang serbisyo nagdala og daghang mga panalangin isip bugti. “Akong nabantayan ang akong kaugalingon nga napuno sa bug-at nga mga responsibilidad,” siya miingon. “Usa kadto ka mahimayaon nga buhat ug dakong panalangin.”³⁷

Usa ka dinaliang panginahanglan sa bag-ong ward mao ang pag-pangita og dapit nga kapundukan. Ang bishopric miabang og pipila ka mga kwarto sa usa ka lokal nga building, ug ang mga miyembro sa ward nagsugod sa pagtigum og mga pundo alang sa ilang kaugalingong meetinghouse. Ang pagtukod sa mga building sa Simbahan gipugngan tungod sa Ikaduhang Gubat sa Kalibutan, apan ang mga miyembro sa ward nagpaabut ug nagpadayon sa pagtigum og kwarta. Alang sa usa ka kakuhaan og pundo, nga nailhan isip “proyekto sa sibuyas” miadto sila sa usa ka planta sa atsara [pickle] aron maghiwa og mga sibuyas. Ang baho sa mga sibuyas magpabilin, nga nakapaaghat ni Bishop Hunter sa pagpangomedyas, “Sayon

ra nga mailhan sa sakrament miting kon ang usa ka tawo naghiwa og mga sibuyas.”³⁸

Ang ubang kakuhaan og pundo naglakip sa paghiwa og repolyo sa usa ka planta sa sauerkraut ug pagputos ug pagbaligya og sobra nga cereal alang sa pamahaw. “Alegre kini nga mga adlaw dihang manag-uban kaming nagtrabaho, mga tawo sa tanang matang ug abilidad nagsuporta sa bishopric sa pagtigum og mga pundo aron sa pagtukod og chapel,” nahinumdom si Bishop Hunter. “Ang among ward sama sa usa ka dako, malipayon nga pamilya.”³⁹ Human sa hilabihang pagpailub ug sakripisyo, ang tumong nga kaugalingong meetinghouse sa ward sa katapusan natuman ra niadtong 1950, dul-an sa upat ka tuig human nga si Howard na-release isip bishop.

Ang pagka-bishop atol sa Ikaduhang Gubat sa Kalibutan nakahatag og talagsaong mga hagit. Daghang lalaki nga mga miyembro sa ward nagserbisyo sa military, mibiya sa mga pamilya nga walay mga bana ug mga amahan sa panimalay. Ang kakulang sa mga lalaki nakahatag usab og mga hagit sa pagbutang og mga tawo diha sa mga calling sa Simbahan. Isip resulta, parte sa iyang katungdanan isip bishop, si Howard miserbisyo usab isip Scoutmaster. “Kami adunay grupo sa buotan nga batan-ong mga lalaki nga dili mahimong pasagdan,” miingon siya. “Nagtrabaho ko kauban sa batan-ong mga lalaki sulod sa dul-an sa duha ka tuig ug hilabihan ang ilang pag-uswag.”⁴⁰

Si Howard na-release isip bishop niadtong Nobyembre 10, 1946. “Mapasalanton ko kanunay alang niini nga pribilehiyo ug sa unsay akong nakat-unan niadtong mga katuigan,” miingon siya. Bisan kon ang kasinatian “lisud sa kasagaran,” siya ug si Claire “mapasalanton alang sa mga mithi nga nahatagi niini sa among pamilya.”⁴¹ Nagpahayag og pasalamat alang sa serbisyo ni Bishop Hunter, usa ka miyembro sa ward misulat: “Iyang gipundok ang among gamay nga ward sa hiniusang paningkamot ug mitudlo kanamo sa pagtuman sa mga tumong nga daw layo ra namong makab-ot. Nagtrabaho kami isip usa ka ward, nag-ampo kami isip usa ka ward, nagdula kami isip usa ka ward, ug nagsimba kami isip usa ka ward.”⁴²

Bisan kon si Howard na-release niadtong 1946, ang iyang espesyal nga relasyon sa mga miyembro sa El Sereno Ward nagpadayon. Ang iyang anak nga si Richard miingon nga “hangtud sa katapusan sa iyang kinabuhi, padayon siya nga adunay kontak nila ug nasayud

kon asa sila ug kon unsay ilang mga kahimtang. Sa higayon nga mobiyahe siya sa dapit diin [nagpuyo] ang usa sa mga miyembro sa karaang ward, iya silang kontakon. Ang iyang gugma alang sa mga miyembro sa ward milungtad sa iyang tibuok nga kinabuhi.”⁴³

Pagmatuto sa usa ka Pamilya ug Pag-ugmad og Trabaho

Si Howard ug si Claire Hunter mahigugmaong mga ginikanan nga nagtudlo sa ilang mga anak og mga hiyas, responsibilidad, ug kaimportante sa ebanghelyo. Sa wala pa gitakda sa Simbahan ang Lunes sa gabii alang sa family home evening, ang pamilya Hunter migahin nianang gabii isip panahon alang sa pagtudlo, pagsaysay og mga istorya, pagdula, ug mag-uban sa pagpanuroy. Kon ang pamilya mobiyahe, usahay moadto sila sa mga templo aron si John ug Richard makapahigayon og proxy nga mga pagbunyag alang sa mga patay. Si Howard ug ang iyang anak nga mga lalaki malingaw usab nga maghimo og mga model train, magkamping, ug magbuhat og ubang mga kalihokan nga mag-uban sa gawas.

Si Howard nagtrabaho og full time ug nag-eskwela og abogasiya sa dihang sila si John ug Richard natawo, ug gitawag siya pagka-bishop sa dihang bata pa kaayo sila—nag-edad og kwatro ug dos—mao nga ang pag-ugmad og lig-on nga pamilya nagkinahanglan og dugang debosyon gikan ni Claire. Iyang gihatag kana nga debosyon nga malipayon. “Ang akong tinguha ug labing dako nga ambisyon . . . mao ang mahimong usa ka maayo nga asawa, mahimong maayong tig-atiman sa pamilya, ug mahimong maayo gayud nga inahan,” miingon siya. “Nagkugi kami og maayo aron magpabilin ang among anak nga mahiduol sa Simbahan; ang mga bata ug ako adunay talagsaong mga oras nga magkauban.”⁴⁴ Si Howard kanunay nga mohatag og pasidungog kang Claire alang sa iyang impluwensya ug mga sakripisyo sa pagpadako sa ilang mga anak.

Atol sa mga katuigan sa pagmatuto sa pamilya ug pagserbisyo sa mga calling sa pagpangulo sa Simbahan, si Howard nakaugmad usab og malampusong pangabogasiya. Nagtrabaho sa kasagaran uban sa mga kliyente sa negosyo ug korporasyon, nahimo siyang labihan ka respetado nga abogado sa Southern California. Napili

Si Howard ug si Claire Hunter kauban sa ilang mga anak nga sila si John ug Richard

siya nga moserbisyo sa hunta direktiba [board of director] sa sobra sa duha ka dosena ka mga kompanya.

Sa iyang propesyon, nailhan si Howard tungod sa iyang kaligdong, tukma nga panghunahuna, klaro nga pag-istorya, ug pagkamakiangayon. Nailhan usab siya nga “abogado sa mga tawo”—usa ka tawo nga “daw kanunay nga adunay panahon ug interes sa pagtabang sa mga tawo sa ilang mga problema.”⁴⁵ Usa ka abogado miingon nga si Howard “mas nagpakabana nga makita ang mga tawo nga matabangan sa ilang panginahanglan kay sa mabayran siya alang niini.”⁴⁶

Presidente sa Pasadena California Stake

Niadtong Pebrero 1950, si Elder Stephen L Richards ug si Elder Harold B. Lee sa Korum sa Napulog Duha mibiyaheng ngadto sa California aron tungaon ang paspas nga mitubo nga Pasadena Stake. Ilang giinterbyu ang daghang kalalakin-an sa stake, lakip na ni Howard. Human sa mainampuong pagkonsiderar kon kinsa ang gusto sa Ginoo nga moserbisyo isip presidente sa stake, hapit na sa tungang gabii ilang gipatawag si Howard ug mipadangat sa tawag ngadto kaniya. Si Elder Richards ug si Elder Lee misulti kaniya nga matulog og maayo ug patawagon nila sa sayo sa buntag uban sa iyang rekomendasyon alang sa mga magtatambag. “Mipauli ako nianang gabhiona, apan wala ko makatulog,” miingon si Howard. “Ang calling bug-at. Si Claire ug ako nag-istoryahanay sulod sa taas nga panahon.”⁴⁷

Mga lider sa Pasadena Stake, 1950. Wala ngadto sa tuo: Daken K. Broadhead, unang magtatambag sa kapangulohan sa stake; Howard W. Hunter, presidente; A. Kay Berry, ikaduhang magtatambag; ug Emron "Jack" Jones, clerk.

Human mapaluyohi si Presidente Hunter ug ang iyang mga magtatambag, nagsugod sila sa pagtimbang-timbang sa mga panginahanglan sa stake. Taas nga prayoridad alang sa bag-ong kapangulohan sa stake mao ang pagtabang sa mga miyembro nga makaugmad og espirituhanong kalig-on. Usa ka problema mao nga ang mga pamilya wala na kaayo magkahiusa, tungod kay nalambigit sila sa daghan kaayo nga mga kalihokan. Human mag-ampo ang mga lider ug magtinambagay, ilang gibati nga hatagan og gibug-aton ang family home evening ug itagana ang mga Lunes sa gabii alang sa mga pamilya. Tanang mga building sa Simbahan sa stake sirad-an sa Lunes sa gabii, ug “walay laing mga kalihokan ang ipahigayon nga mobalda nianang sagradong gabii,” mipasabut si Presidente Hunter.⁴⁸

Sayo sa iyang pagserbisyo, si Presidente Hunter ug ang ubang mga presidente sa mga stake sa Southern California nakighimamat ni Elder Stephen L Richards aron hisgutan ang programa sa seminary alang sa mga estudyante sa high school. Si Presidente Hunter nahinumdom, “Si [Elder Richards] mipasabut nga gusto nilang sulayan ang usa ka eksperimento sa sayo sa buntag nga mga klase sa seminary [early-morning seminary classes] sa dapit diin ang balaod wala maghatag og released time [gikan sa eskwelahan] alang sa religious education.”⁴⁹ Si Presidente Hunter napili nga chairman

sa usa ka komitiba nga nagtuon sa posibilidad sa ideya. Human makompleto ang pagtuon, ang komitiba mirekomendar sa pagpaila sa sayo sa buntag nga seminary alang sa mga estudyante sa tulo ka mga high school. Sa dihang batan-on pa, ang anak ni Presidente Hunter nga si Richard kabahin sa eksperimento sa sayo sa buntag nga seminary. Nahinumdom siya, “Naghunahuna kami kon duna bay nayabag nga magklase og alas 6:00 sa buntag, apan nahimo kini namong paboritong oras sa adlaw, diin magkapundok kami isip mga higala sa Simbahan ug magkat-on.”⁵⁰ Kini nga programa sa wala madugay gipadangat ngadto sa ubang mga estudyante ug mao ang nag-unang bersyon sa programa nga sayo sa buntag nga seminary alang sa mga kabatan-onan sa Simbahan.

Atol sa Oktubre 1951 nga kinatibuk-ang komperensya, ang unang kapangulohan nakighimamat sa mga presidente sa stake gikan sa Southern California aron ipahibalo ang ilang tinguha nga magtukod og templo sa Los Angeles. Ang posibilidad nga makabaton og templo sa duol nakahatag og dakong kalipay—ug magkinahanglan og dakong sakripisyo, tungod kay ang mga miyembro gihangyo nga motampo og \$1 million aron kini matukod. Sa pagbalik ni Presidente Hunter sa California, nakighimamat siya sa mga lider sa stake ug sa ward ug miingon, “Hatagi ang mga tawo og oportunidad nga makadawat og dagkong mga panalangin pinaagi sa paghatag og ubay-ubay ngadto sa templo.”⁵¹ Sulod sa unom ka bulan, ang mga miyembro sa Southern California misaad og \$1.6 million aron matukod ang templo, nga napahinungod niadtong 1956.

Agig dugang sa pagtampo og mga kwarta alang sa templo ug ubang mga building sa Simbahan, ang mga miyembro boluntaryong mitrabaho. Sa pagtukod og mga meetinghouse, si Presidente Hunter migahin og daghang mga oras sa pagtabang sa pagpala, pagmartilyo, o pagpamintal. Dugang pa, ang mga miyembro boluntaryong mitrabaho alang sa mga proyekto sa welfare sa Simbahan, nga naglakip sa mga poultry, mga tamnanan og citrus, ug mga cannery. Sulod sa walo ka tuig, si Presidente Hunter gisangunan sa pagdumala sa buhat sa 12 ka mga stake niini nga mga proyekto, ug kasagaran siya mismo motabang og trabaho. “Wala gayud siya mohangyo ni bisan kinsa sa pagbuhat og butang o modawat og buluhaton nga dili niya mismo buhaton,” usa ka higala nakabantay.⁵²

Mga katuigan human niana, isip sakop sa Korum sa Napulog Duha, si Elder Hunter miingon:

“Wala pa gayud ako sukad makaapil og proyekto sa welfare nga dili lingaw. Nakakatkat na ko og mga kahoy ug nakapamu-po og mga suha [lemon], nakapanit og prutas, naka-operate og boiler, nakapangalsa og mga kahon, nakapangdiskarga og mga trak, nakapanglimpyo og cannery, ug liboan pa ka mga butang, apan ang mas mahinumduman nakong mga butang mao ang pagkatawa ug ang pagkanta ug ang maayong pakigdait sa mga tawo nga apil sa pagserbisyo sa Ginoo.”⁵³

Niadtong Nobyembre 1953, si Presidente ug Sister Hunter ug ubang mga miyembro sa Pasadena Stake mibiyahе ngadto sa Mesa Arizona Temple aron mohimo og buhat sa ordinansa. Nobyembre 14 ang ika-46 nga adlawng natawhan ni Presidente Hunter, ug sa wala pa magsugod ang sesyon nianang adlaw, ang presidente sa templo mihangyo kaniya nga mamulong niadtong nagpundok sa chapel. Sa kaulahian misulat siya kabahin niini nga kasinatian:

“Samtang namulong ko sa kongregasyon, . . . ang akong amahan ug inahan misulod sa chapel nga nagsul-ob og puti. Wala koy ideya nga ang akong amahan andam na alang sa iyang mga panalangin sa templo, bisan tuod nga ang akong Mama taudtaud nang nagpaabut niini. Hilabihan ang akong emosyon nga wala na ko makapadayon sa pagpamulong. Si Presidente Pierce [ang presidente sa templo] miduol nako ug mipasabut sa hinungdan sa pagkabalda. Sa dihang ang akong amahan ug inahan miabut sa templo nianang buntaga ilang gihangyo ang presidente nga dili mohisgut kanako nga anaa sila didto tungod kay gusto nila nga surpresa kadto sa adlawng natawhan. Usa kini ka adlawng natawhan nga wala gayud nako makalimti tungod kay nianang adlaw na-endowed sila ug ako adunay pribilehiyo nga makasaksi sa ilang sealing, ug human niadto na-selaed ko ngadto nila.”⁵⁴

Mga tulo ka tuig human niana, ang mahangturong mga bugkos sa pamilya ni Presidente Hunter nakompleto sa dihang si Dorothy na-sealed ngadto sa iyang mga ginikanan sa bag-ong napahinungod nga Los Angeles California Temple.

Isip presidente sa stake, si Howard nangulo uban sa gugma. Usa ka babaye nga miserbisyo sa usa ka calling sa stake miingon, “Bation nimo nga gidayeg ug gikinahanglan. . . . Iyang gihimo ang

mga tawo nga responsable kon makadawat sila og calling, apan kon magkinahanglan sila sa iyang opinyon ug tambag, kanunay siya nga anaa. Nasayud kami nga anaa ang iyang tibuok nga suporta ug interes.”⁵⁵ Usa sa iyang mga magtatambag nahinumdom, “Iyang gidayeg ang mga tawo sa ilang mga nahimo ug gitugutan silang matuman ang taas nga gilauman kanila.”⁵⁶ Usa ka miyembro sa stake kinsa miingon nga si Presidente Hunter mao ang iyang labing impluwensyal nga magtutudlo mipasabut, “Kini nga tawo naghigugma sa uban pinaagi sa pagbutang nila sa taas nga prayoridad, pinaagi sa pagpaminaw aron masabtan sila, ug pinaagi sa pagpaaambit sa iyang mga kasinatian sa uban.”⁵⁷

Sa tinglarag sa 1959, si Howard W. Hunter nangulo sa Pasadena Stake sulod sa sobra sa siyam ka tuig, naghatag og serbisyo nga nakapanalangin sa mga kinabuhi sa liboan ka mga Santos sa Ulahing mga Adlaw sa Southern California. Ang iyang pangalagad hapit na mokaylap sa pagpanalangin sa mga miyembro sa Simbahan sa tibuok kalibutan.

Korum sa Napulog Duha

“Ikaw magpamatuod sa akong ngalan, . . . ug ikaw mopadala sa akong pulong ngadto sa mga kinatumyan sa yuta” (D&P 112:4).

Niadtong Oktubre 9, 1959, taliwala sa mga sesyon sa kinatibukang komperensya sa Salt Lake City, nahibaloan ni Howard nga si Presidente David O. McKay gustong makigkita kaniya. Dali siyang miadto sa Church Administration Building, diin mainiton siyang gitimbaya ni Presidente McKay ug miingon, “Presidente Hunter, . . . ang Ginoo namulong. Gitawag ka nga mahimong usa sa iyang linain nga mga saksi, ug ugma paluyohan ka isip sakop sa Konseho sa Napulog Duha.”⁵⁸ Kalabut niana nga kasinatian, si Howard misulat:

“Dili ko makapasabut sa pagbati nga miabut kanako. Nakahilak ko ug dili ko makasulti. Wala pa gayud nako mabati sukad ang ingon ka hingpit nga kamapainubsanon samtang naglingkod sa atubangan niining bantugan, malumo, mabination nga tawo—ang propeta sa Ginoo. Iya kong gisultihan unsa kadako nga kalipay ang madala niini sa akong kinabuhi, ang talagsaong pakig-uban sa kaissoonan, ug nga human niini ang akong kinabuhi ug panahon

Ang Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles, 1965. Naglingkod sa wala ngadto sa tuo: Ezra Taft Benson, Mark E. Petersen (sa lingkuranan nga dunay kasayhan sa bukton), Joseph Fielding Smith (presidente sa korum), ug LeGrand Richards. Nagbarug sa wala ngadto sa tuo: Gordon B. Hinckley, Delbert L. Stapley, Thomas S. Monson, Spencer W. Kimball, Harold B. Lee, Marion G. Romney, Richard L. Evans, ug Howard W. Hunter.

ipahinungod isip sulugoon sa Ginoo ug nga human niini ako ma-
iya na sa Simbahan ug sa tibuok kalibutan. . . . Iya kong gigakos
ug mipasalig kanako nga ang Ginoo mohigugma kanako ug ang
Unang Kapangulohan ug ang Konseho sa Napulog Duha mosuporta
kanako inubanan sa pagsalig. . . . Ako [siyang gisultihan] nga mali-
payon nakong ihatag ang akong panahon, ang akong kinabuhi, ug
tanang na anaa kanako ngadto niini nga pagserbisyo.”⁵⁹

Pagbiya gayud ni Howard sa opisina ni Presidente McKay, miadto
siya sa iyang kwarto sa hotel ug mitawag ni Claire, kinsa didto sa
Provo nga nagbisita sa ilang anak nga si John ug sa iyang asawa
ug sa ilang anak. Sa sinugdanan si Howard naglisud sa pagsulti.
Sa dihang sa katapusan nasultihan niya si Claire bahin sa calling,
pareho silang napuno sa emosyon.

Pagkasunod adlaw, atol sa sesyon sa Sabado sa buntag sa
kinatibuk-ang komperensya, si Howard William Hunter gipaluyohan
isip sakop sa Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles. “Akong
gibati . . . nga ang kabug-at sa kalibutan anaa sa akong mga abaga,”

miingon siya bahin nianang higayuna. “Samtang ang komperensya nagpadayon dili gayud ako komportable ug naghunahuna kon ako bang mabati nga mao kini ang akong tukmang dapit.”⁶⁰

Si Presidente McKay mitawag kang Elder Hunter nga mamulong sa sesyon sa Dominggo sa hapon sa komperensya. Human sa daklit nga pagbalik og lantaw sa iyang kinabuhi ug paghatag sa iyang pagpamatuod, siya miingon:

“Dili ko mangayo og pasaylo alang sa mga luha sa akong mga mata niini nga okasyon tungod kay ako nagtuo nga namulong ko atubangan sa akong mga higala, ang akong mga kaigsoonanan sa Simbahan, kansang mga kasingkasing nagpitik sama sa akoa karon, uban sa kahinam alang sa ebanghelyo ug alang sa pagserbisyo sa uban.

“Presidente McKay, . . . akong gidawat, nga walay pagpanagana, ang tawag nga imong gihatag kanako, ug ako andam nga mopahinungod sa akong kinabuhi ug sa tanan nga ania kanako ngadto niini nga pagserbisyo. Si Sister Hunter miapil kanako niini nga saad.”⁶¹

Si Elder Hunter naordinahan nga usa ka Apostol niadtong Oktubre 15, 1959. Sa edad nga 51, siya ang pinakabata nga sakop sa Napulog Duha, kansang kasagarang edad nianang panahona dul-an na sa 66.

Sa nagsunod nga 18 ka bulan, si Elder Hunter kanunay nga mobiyahe sa California ug Utah samtang gihuman niya ang gikinahanglan nga trabahoon sa iyang pangabogado ug nangandam nga mobalhin. Usa sa iyang mga kliyente miingon nga “basin ang Simbahan mihimo og labihan ka makapadani nga tanyag” aron maagni siya nga mobiya sa ingon ka malampuson nga pangabogado. Kalabut niana, si Elder Hunter misulat sa iyang journal:

“Kadaghanan sa mga tawo wala makasabut nganong ang mga tawo sa atong tinuohan motubag sa mga tawag nga moserbisyo o mopasalig nga mohatag sa tanan nato. . . . Ako nalingaw sa hilabihan sa pagpangabogado, apan kini nga tawag nga miabut kanako mas importante pa kay sa pagpalambo sa akong trabaho o panguwarta.”⁶²

Ang apostolikanhong pangalagad ni Elder Hunter milungtad og sobra sa 35 ka tuig, ug atol nianang panahona mibiyahe sa hapit tanang nasud sa kalibutan aron sa pagtuman sa gisugo kaniya isip linain nga saksi ni Jesukristo (tan-awa sa D&P 107:23).

Ang Genealogical Society sa Utah

“Kita kinahanglan . . . mohalad ngadto sa Ginoo . . . usa ka basahon nga naglangkob sa mga talaan sa atong mga patay, nga takus sa tanan nga pagdawat” (D&P 128:24).

Niadtong 1964 ang Unang Kapangulohan mitudlo ni Elder Hunter nga mahimong presidente sa Genealogical Society sa Simbahan, nga nailhan nianang higayuna nga Genealogical Society sa Utah. Kana nga organisasyon mao ang unang bersyon sa Family History Department sa Simbahan. Ang katuyoan niini mao ang pagpundok, pagpreserbar, ug pagpaambit sa impormasyon sa genealogy sa tibuok kalibutan. Si Elder Hunter nangulo sa society sulod sa walo ka tuig, ug atol nianang panahona iyang gidumala ang mga kausaban nga adunay malungtarong mga epekto sa pagpadali, paghan-ay, ug pagpalambo sa buhat sa family history.

Niadtong 1969 ang organisasyon nakatigum og “sobra sa 670,000 ka rolyo sa microfilm, nagrepresentar sa kapareho sa tulo ka milyon ka mga volume nga adunay 300 ka mga pahina ang matag usa.” Nakakolekta usab kini og “unom ka milyon nga kompletong mga rekord sa mga family group, usa ka card file index nga adunay 36 ka milyon ka mga indibidwal, ug usa ka koleksyon sa libro nga sobra sa 90,000 ka mga volume.”⁶³ Matag semana, mga 1,000 ka rolyo sa microfilm ang nadugang gikan sa tibuok kalibutan. Ang pagproseso niadtong mga rekord ug paghimo niini nga ma-access—alang sa pagsiksik ug alang sa buhat sa templo—labihan ka dako nga buluhaton. Ubos sa pagpangulo ni Elder Hunter, ang Genealogical Society nagsugod paggamit sa kinabag-ohang mga teknolohiya sa computer aron makatabang sa buhat. Usa ka manunulat ang nahi-numdom nga ang society nahimong “inila sa kalibutan taliwala sa propesyonal nga mga organisasyon tungod sa progresibo niining mga kalihokan sa pagtipig og rekord.”⁶⁴

Si Elder Hunter na-release isip presidente sa Genealogical Society pagka-1972. Nag-summarize sa epekto sa iyang mga paningkamot, si Elder Richard G. Scott miingon, “Iyang gipahinungod ang mahinungdanong bahin sa iyang kinabuhi ngadto niana nga buhat ug miandam sa mga pundasyon ug direksyon diin ang Simbahan nagpadayon gihapon sa pag-ani sa mga benepisyos.”⁶⁵

Ang Polynesian Cultural Center

“Patalinghug kamo nga mga katawhan nga gikan sa layo; ug kamo nga anaa diha sa mga isla sa kadagatan, paminaw kamong tanan” (D&P 1:1).

Niadtong 1965 ang Unang Kapangulohan mitudlo kang Elder Hunter nga mahimong presidente ug chairman sa board sa Polynesian Cultural Center sa Laie, Hawaii. Nianang higayuna, ang center nabuksan sulod lamang sa 15 ka bulan ug nag-atubang og daghang mga hagit. Ang pagbisita sa mga turista ubos ra, ug ang mga tawo adunay lain-laing mga panglantaw kalabut sa mga tumong ug mga programa sa center. Usa ka semana human natudlo si Elder Hunter, miadto siya sa Laie ug nagsugod og mainampingong pagtuon bahin sa kalig-on ug mga panginahanglan sa center.

Ubos sa pagpangulo ni Elder Hunter, ang Polynesian Cultural Center nahimong usa sa pinakapopular nga bisitahan sa mga turista sa Hawaii, nga nabisitahan sa dul-an sa usa ka milyon ka mga bisita pagka-1971. Si Elder Hunter midumala usab sa dakong ekspansyon sa center ug sa mga programa niini. Importante usab, sa mga pulong ni Elder Hunter, mao nga ang center nakahatag og trabaho nga nag-tugot sa “liboan ka mga estudyante gikan sa South Pacific [aron] matabangan nga makakuha og edukasyon, kadaghanan kanila dili unta makabiya sa ilang mga isla aron makaeskwela [sa laing paagi].”⁶⁶

Human mangulo sa Polynesian Cultural Center sulod sa 12 ka tuig, si Elder Hunter gi-release pagka-1976. Ang iyang pagserbisyo isip presidente nakatabang nga matuman ang mga pulong ni Presidente David O. McKay, kinsa miingon niadtong 1955 nga ang gamay nga village sa Laie adunay potensyal nga mahimong “usa ka tabang sa misyonaryo nga buhat, makaimpluwensya dili lamang sa liboan, dili napulo ka liboan, apan sa minilyon ka mga tawo nga moabut aron masayud kon unsa kini nga lungsod ug ang kamahinungdanon niini.”⁶⁷

Historian sa Simbahan

“Kini mao ang katungdanan sa tigsulat sa Ginoo, kinsa siya mitudlo, sa paghupot og usa ka kasaysayan, ug usa ka kinatibuk-an nga talaan sa mga butang sa simbahan nga nahitabo sa Zion” (D&P 85:1).

Niadtong Enero 1970, si Presidente David O. McKay namatay, ug si Joseph Fielding Smith gi-set apart isip bag-ong Presidente sa

Simbahan Si Joseph Fielding Smith nagserbisyo isip Historian sa Simbahan sa miaging 49 ka tuig, ug sa dihang nahimo siyang Presidente sa Simbahan, gitawag si Elder Hunter nga maoy mohulip kaniya niana nga buluhaton. “Si Presidente Smith nahimong Historian sa Simbahan sulod sa daghang katuigan nga lisud mahunahuna nga ako mismo ang mopuli niana nga posisyon,” miingon siya.⁶⁸

Giatubang ni Elder Hunter kining bag-ong responsibilidad inubanan sa iyang naandan nga kadasig. “Ang buluhaton nga gihatag sa Ginoo pinaagi sa pagpadayag hilabihan ka mahagiton—sa pagtuman sa buluhaton sa pagkolekta ug pagsulat ug paghimo sa materyal nga magamit sa mga miyembro sa Simbahan,” miingon siya.⁶⁹ Ang *Church News* mireport nga ang Historian sa Simbahan mao ang “responsable sa pagtipig og rekord sa Simbahan, lakip na ang minutes, mga rekord sa templo, tanang mga ordinasyon, mga patriyarkal nga panalangin, ug . . . kasamtangang hinugpong nga kasaysayan sa Simbahan.”⁷⁰

Niadtong 1972, ang mga sakop sa Napulog Duha nakuhaan sa pipila sa ilang bug-at nga mga katungdanang pang-administratiba aron makagahin sila og dugang panahon sa ilang apostolikanhong pangalagad. Isip kabahin niana nga kausaban, si Elder Hunter narelease isip Historian sa Simbahan apan nagpadayon sa tahas nga tigtambag sa Historical Department sa Simbahan. “Mopabilin kini kanako sa posisyon nga mogiya apan makuhaan sa operational function,” misulat siya.⁷¹ Nagpadayon siya sa tahas nga tigtambag hangtud pagka-1978.

Pagserbisyo didto sa Balaan nga Yuta

Si Howard W. Hunter nakapalambo og espesyal nga gugma alang sa Balaan nga Yuta sa dihang mibiyaha siya didto kauban ang iyang pamilya niadtong 1958 ug 1960. Atol sa iyang pagserbisyo isip Apostol, nakabalik siya sobra sa duha ka dosena ka mga higayon. “Ang iyang tinguha nga makaadto sa dapit diin naglakaw ug nagtudlo ang Manluluwas daw imposible nga matagbaw,” miingon si Elder James E. Faust sa Korum sa Napulog Duha.⁷²

Kay nasayud gayud sa mga problema sa rehiyon, si Elder Hunter nagdala og mensahe sa gugma ug kalinaw. “Ang mga Judeo ug mga Arabo parehong mga anak sa atong Amahan,” miingon siya. “Pareho

Ang Brigham Young University Jerusalem Center for Near Eastern Studies

silang mga anak sa saad, ug sa ingon kita isip usa ka simbahan walay habig nga labanan. Kita adunay gugma ug interes sa matag usa. Ang katuyoan sa ebanghelyo ni Jesukristo mao ang pagdala sa gugma, panaghiusa, ug panag-igsoonay sa kinatas-ang matang.”⁷³

Tunga-tunga sa 1972 ug 1989, si Elder Hunter mituman og mahinungdanong mga buluhaton alang sa duha ka espesyal nga mga proyekto sa Jerusalem: ang Orson Hyde Memorial Garden ug ang Brigham Young University (BYU) Jerusalem Center for Near Eastern Studies. Sayo sa kasaysayan sa Simbahan—niadtong 1841—si Elder Orson Hyde sa Korum sa Napulog Duha mihalad og pagpahinungod nga pag-ampo didto sa Bukid sa Oliba, silangan sa Jerusalem. Niadtong 1972 ang Unang Kapangulohan mihangyo kang Elder Hunter nga sugdan ang pagpangita og posible nga mga luna aron makatukod og Orson Hyde memorial sa Jerusalem. Pagka-1975 ang siyudad sa Jerusalem mibukas sa paagi alang sa unsay mailhan sa katapusan nga Orson Hyde Memorial Garden, nga gitukod ibabaw sa Bukid sa Oliba.

Atol sa nagsunod nga pipila ka katuigan, si Elder Hunter mibiyaha sa Jerusalem sa daghang higayon aron makigsabut og mga kontrata alang sa memorial ug sa pagdumala sa desinyo ug pagtukod niini. Ang proyekto nakompleto niadtong 1979 ug gipahinungod nianang

tuiga ni Presidente Spencer W. Kimball. Human mapahigayon ang mga tulumanon sa pagpahinungod, si Elder Hunter mipadayag sa iyang pagtuo nga ang memorial “makahatag og dakong epekto alang sa kaayohan sa pagpdangat og maayong imahe sa Simbahan.”⁷⁴

Bisan sa wala pa mahuman ang Orson Hyde Memorial Garden, si Elder Hunter nangita na og luna diin ang Simbahan makatukod og usa ka center alang sa study abroad program sa BYU. Ang center mohatag usab og dapit alang sa mga miyembro sa Jerusalem Branch. Ang pagdumala niini nga proyekto mahimong usa sa labing komplikado, sensitibong mga buluhaton sa pangalagad ni Elder Hunter.

Ang mga lider sa Simbahan mipili sa luna, apan ang pagkuha sa pagtugot alang sa pag-abang og yuta ug mga plano sa pagtukod nagkinahanglan og dul-an sa lima ka tuig sa unsay gihulagway ni Elder Hunter nga “walay katapusan nga trabaho.”⁷⁵ Human sa taas nga debate ug mga negosasyon, ang gobyerno sa Israel mitugot nga ipadayon ang pagtukod sa center.

Niadtong Mayo 1988 ang pagtukod hapit na mahuman ug ang pag-abang andam na aron mapirmahan. Nianang higayuna, si Howard W. Hunter nagserbisyo isip Akting nga Presidente sa Napulog Duha. Napaubos siya og seryuso nga operasyon sa likod sa miaging tuig ug dili makalakaw, apan bisan pa niana mibiyaha siya ngadto sa Jerusalem aron pirmahan ang pag-abang. Samtang anaa pa siya didto, ang mga estudyante sa BYU ug ang mga miyembro sa Jerusalem Branch mipahigayon og gamayng resepsyon aron ipahayag ang ilang pasalamat. Ang kasaysayan sa branch nagsaysay niining emosyonal nga talan-awon sa pagsugod sa resepsyon: “Kay nagpaalim gihapon gikan sa operasyon sa likod, si Presidente Hunter nag-wheelchair agi sa main entrance inubanan ni Presidente [Jeffrey R.] Holland [sa Brigham Young University] samtang ang choir mitimbaya kanila pinaagi sa pagkanta sa ‘The Holy City [Ang Balaan nga Siyudad].’”⁷⁶ Mga luha nangagas diha sa aping ni Presidente Hunter.

Pagka-Mayo 1989, si Presidente Hunter mibalik sa Jerusalem aron ipahinungod ang center. Kining tulumanon sa pagpahinungod mitapos sa usa ka dekada nga talagsaon niyang paningkamot ug sa uban aron ang gilauman nga adunay Jerusalem Center matinuod. “Si Presidente Howard W. Hunter . . . mao ang kanunayng nalambigit ug ang mahigugmaong tigbantay sa tore nianang proyekto gikan sa panahon nga

Si Presidente Hunter sa Brigham Young University Jerusalem Center for Near Eastern Studies, sa wala pa mopahinungod sa center

kadto usa lamang ka damgo,” miingon si Elder Jeffrey R. Holland.⁷⁷ Sa pagpahinungod nga pag-ampo, si Presidente Hunter miingon:

“Kini nga building . . . gitukod aron mahimong balay niadtong nahigugma kanimo ug nagtinguha nga makaila kanimo ug mosunod sa mga lakang sa imong Anak, ang among Manluluwas ug Manunubos. Matahum kini sa tanang bahin, nagpakita sa katahum sa unsay girepresentar niini. O Amahan, nagpasalamat kami kanimo alang sa pribilehiyo sa pagtukod niini nga balay nganha kanimo alang sa kaayohan ug pagkat-on sa imong mga anak.”⁷⁸

Ang Nagkadako nga Simbahan

“Ang Zion kinahanglan motubo sa katahum, ug diha sa pagkabalaan; ang iyang mga utlanan kinahanglan padak-an; ang iyang mga istaka kinahanglan lig-unon” (D&P 82:14).

Sa dihang si Howard W. Hunter gitawag nga Apostol niadtong 1959, adunay mga 1.6 ka milyon ka mga miyembro sa Simbahan. Atol sa nagsunod nga mga dekada, siya adunay mahinungdanong tahas sa talagsaong pagtubo sa Simbahan sa tibuok kalibutan. Sa gatusan ka mga Sabado ug Dominggo, mibiyaha siya sa mga stake

aron sa paglig-on sa mga miyembro ug sa pagtawag og bag-ong mga lider. Nakighimamat usab siya sa mga opisyal sa gobyerno sa daghang mga nasud, mitabang sa pagbukas og mga oportunidad alang sa misyonaryo nga buhat.

Niadtung 1975, ang mga miyembro sa Simbahan misaka ngadto sa mga 3.4 ka milyon ug nagtubo sa labihan ka paspas sa Latin America. Sa ulahing bahin nianang tuiga, si Elder Hunter ug si Elder J. Thomas Fyans, usa ka Assistant sa Napulog Duha, gisangunon sa pagbahin sa 5 ka mga stake sa Mexico City. Human sa miting kauban ang mga lider sa area ug pagribyu sa impormasyon gikan sa mga presidente sa stake, si Elder Hunter midumala sa pag-organisar sa 15 ka mga stake gikan niadtung 5 ka mga stake—ang tanan sa usa ra ka Sabado ug Dominggo.⁷⁹ Sa wala kaayo paghatag og gibug-aton sa sitwasyon sama sa kasagaran, siya misulat, “Aduna ba kahay ingon ka grabe nga dinaghang pag-organisar sa Simbahan, ug naluya mi sa among pag-uli sa balay.”⁸⁰

Si Claire, usa ka Matinud-anong Kauban

“Ang akong asawa kanunay gayud nga malumo ug mahigugma-ong kauban,” si Elder Hunter miingon sa dihang gitawag siya sa Korum sa Napulog Duha niadtung 1959.⁸¹ Sulod sa daghang katuigan, si Claire sa kasagaran mouban ni Elder Hunter sa iyang mga biyahe isip usa ka Apostol. Si Presidente Thomas S. Monson nakahinumdom sa usa ka higayon sa dihang nakaobserbar siya ni Claire nga mipakita sa iyang gugma sa mga bata sa Tonga: “Iyang kuhaon kadtong gagmayng mga bata sa Tonga ug ibutang ang matag usa sa iyang tuhod samtang makig-istorya siya kanila . . . ug dayon mopasabut sa mga magtutudlo sa Primary kon unsa sila ka bulahan nga makabaton sa oportunidad sa pagtudlo sa ingon ka bililhon nga gagmayng mga bata. Nasayud siya sa bili sa kalag sa tawo.”⁸²

Sa 1974 nga interbyu, si Elder Hunter miingon bahin ni Claire: “Sa among tibuok nga kaminyoon, . . . kanunay gayud siyang nagbarug sa kiliran uban sa gugma, konsiderasyon, ug pagdasig. . . . Nahimo siyang dako nga suporta.”⁸³

Sa panahon niana nga interbyu, si Claire nagsugod na pagsinati og seryusong mga hagit sa panglawas. Sa sinugdanan siya adunay grabe nga labad sa ulo ug panagsa nga pagkalimot ug pagkalibug.

Si Howard ug si Claire Hunter

Human niana nag-antus siya og pipila ka ginagmay nga mga stroke nga nakapalisud kaniya sa pagsulti o paggamit sa iyang mga kamot. Sa dihang miabut siya sa punto nga manginahanglan og kanunay nga pag-atiman, determinado si Elder Hunter sa pag-atiman kaniya kutob sa iyang mahimo samtang nagtuman usab sa iyang mga responsibilidad isip sakop sa Korum sa Napulog Duha. Nakigsabut siya og tawo nga mobantay ni Claire sa adlaw, apan siya ang moatiman kaniya inigka-gabii. Si Elder Hunter nakalahutay og pipila ka kaulingon niyang mga problema sa panglawas niining mga katuigan, lakip na ang ataki sa kasingkasing niadtong 1980.

Si Claire nag-antus og cerebral hemorrhage niadtong 1981 ug lain pagka-1982. Sa ikaduhang higayon baldado na kaayo siya nga ang mga doktor miinsister nga ibutang siya og usa ka care center aron makadawat siya og tukma nga pag-atimang medikal. Nagpabilin siya sa center sulod sa katapusang 18 ka bulan sa iyang kinabuhi. Atol ni-anang panahona, si Presidente Hunter mobisita kaniya dili mominus kausa matag adlaw gawas kon magbiyahe siya alang sa mga buluhaton sa Simbahan. Bisan tuod nga si Claire wala na makaila kaniya kadaghanan nianang panahona, padayon siyang mosulti kaniya sa iyang gugma ug mosiguro nga komportable siya. Usa ka apong lalaki miingon, “Kanunay siyang nagdali aron makita siya, aron makauban

siya, aron maatiman siya.”⁸⁴ Nahinumdom sa pag-atiman sa iyang amahan alang sa iyang inahan, si Richard Hunter misulat:

“Ang akong inahan aduna sa labing maayo nga pag-atiman sa katapusan niyang mga katuigan sa kinabuhi tungod kay giatiman siya ni Papa. Ang tibuok pamilya nagtan-aw uban sa dakong pag-dayeg ug pagtahud samtang maghimo si Papa sa iyang tahas isip tig-atiman. . . . Nakahinumdom ko sa kabug-at sa iyang gibati sa dihang ang doktor mipasidaan kaniya [nga] mahimong delikado ang mahitabo ni mama kon magpabilin siya sa balay ug dili masulod sa usa ka pasilidad nga dunay hanas nga mga nurse. Kon magpabilin siya sa balay, si papa mahimong mamatay sa iyang pagsulay sa pag-atiman kaniya tungod sa iyang kaugalingong pisikal nga limitasyon. Dayon si mama na lang ang mag-atiman sa iyang kaugalingon. Ang debosyon ni papa kang mama maoy usa sa mga butang nga kanunay nga nindot alang sa among pamilya.”⁸⁵

Si Claire namatay niadtong Oktubre 9, 1983. Nakaobserbar sa pag-atiman ni Elder Hunter samtang si Claire nag-antus sobra sa 10 ka tuig nga pagkasakit, si Elder James E. Faust miingon, “[Ang] kalumo nga makita sa ilang panag-istoryahay makapatandog ug makaapekto sa emosyon. Wala pa ko kakita og ingon nga ehemplo sa debosyon sa usa ka bana ngadto sa iyang asawa.”⁸⁶

Presidente sa Korum sa Napulog Duha

Si Presidente Kimball namatay niadtong Nobyembre 1985, ug si Ezra Taft Benson ang mipuli kaniya isip Presidente sa Simbahan. Si Marion G. Romney nahimong Presidente sa Korum sa Napulog Duha tungod kay mao ang pinaka-senior nga sakop sa korum. Tungod sa dili maayong panglawas ni Presidente Romney, si Elder Hunter, kinsa mao ang sunod sa seniority, gi-set apart isip Akting nga Presidente sa Napulog Duha. Nahimo siyang Presidente sa Napulog Duha niadtong Hunyo 1988, mga duha ka semana human sa kamatayon ni Presidente Romney.

Si Presidente Hunter nagserbisyo isip Akting nga Presidente o Presidente sa Korum sa Napulog Duha sulod sa walo ka tuig ug tunga. Atol nianang panahona, ang tibuok kalibutan nga pangalagad sa Napulog Duha mipadayon sa paglambo samtang ang Simbahan

mitubo gikan sa 5.9 ka milyon nga mga miyembro ngadto na sa 8.7 ka milyon, nga adunay mga ward o mga branch sa 149 ka mga nasud ug mga teritoryo. “Usa kini ka makapahinam nga panahon sa kasaysayan sa Simbahan,” miingon si Presidente Hunter niadtong 1988. “Karon, ang paglakaw dili na ingon ka paspas. Kinahanglan kitang modagan aron makagukod ug mapadayon ang buhat.”⁸⁷ Sa pagtuman sa responsibilidad nga mohatag og pagsaksi mahitungod kang Jesukristo ug pagtukod sa Simbahan sa tibuok kalibutan, si Presidente Hunter nangulo pinaagi sa ehemplo. Mibiyaha siya sa tibuok Estados Unidos ug ngadto sa sobra sa 25 ka laing mga nasud atol sa iyang pagserbisyo isip Presidente sa Napulog Duha.

Si Presidente Hunter mipadayon bisan sa daghang mga problema sa iyang panglawas. Niadtong 1986 napaubos siya sa operasyon sa kasingkasing, ug pagka-1987 napaubos siya sa operasyon sa likod. Bisana tuod nga naayo ang iyang likod, wala na siya makalakaw tungod sa nadaut nga ugat ug uban pang mga komplikasyon. Niana nga Oktubre, naglingkod siya sa wheelchair samtang naghatag sa iyang pakigpulong sa kinatibuk-ang komperensya. “Pasayloa ko nga magpabilin kong maglingkod samtang mopresentar ko niining pipila ka pakigpulong,” misugod siya. “Dili kini akong gusto nga mamulong gikan sa usa ka wheelchair. Akong nabantayan nga kamong tanan daw nalingaw sa komperensya nga naglingkod, mao nga akong sundon ang inyong ehemplo.”⁸⁸

Determinado nga makabalik og gamit sa iyang mga paa, si Presidente Hunter mipaubos sa usa ka grabe nga oras sa physical therapy. Sa sunod nga kinatibuk-ang komperensya, pagka-Abril 1988, hinay siyang milakaw padulong sa pulpito gamit ang walker. Pagka-Disyembre migamit siya og walker aron motambong sa sinemana nga miting sa Unang Kapangulohan ug sa Napulog Duha, ang unang higayon sa sobra sa usa ka tuig nga wala siya motambong gamit ang wheelchair. “Sa dihang misulod ko sa council room, ang kaigsoonan namarug ug namakpak,” miingon siya. “Kini ang unang higayon nga nakadungog ko og pamakpak diha sa templo. . . . Kasagaran sa mga doktor misulti kanako nga dili na gayud ako makabarug o makalakaw, apan napakyas sila sa pagkonsiderar sa gahum sa pag-ampo.”⁸⁹

Pagka-Abril 1990, sa pagtapos sa miting sa Korum sa Napulog Duha, si Presidente Hunter nangutana, “Aduna ba kaninyo nga

Si Howard ug si Inis Hunter

gustong hisgutan ang laing butang nga wala sa agenda?” Sa dihang walay usa nga misulti, siya mipahibalo, “Nan, . . . kon wala nay gustong mosulti, naghunahuna lang ko nga pahibaloon kamo nga magminyo ko karong hapon.” Usa sa mga sakop sa Napulog Duha miingon nga ang pagpahibalo usa ka surprisa nga “ang tanan naghunahuna kon sakto ba ang ilang nadungog.” Si Presidente Hunter mipasabut sa iyang kaigsoonan, “Si Inis Stanton daan nang kaila gikan sa California. Nakig-istorya ko kaniya taud-taud na, ug nakahukom ko nga magminyo.”⁹⁰ Si Inis usa ka miyembro sa El Sereno Ward sa dihang si Presidente Hunter ang bishop. Ang ilang dalan nagkatagbo sa kaulahian sa dihang si Inis mibalhin sa Utah ug nahimong receptionist sa Church Office Building. Gikasal sila sa Salt Lake Temple niadtong Abril 12, 1990, ni Presidente Gordon B. Hinckley.

Dul-an na sa pito ka tuig ang milabay human sa kamatayon ni Claire. Si Inis nahimong tinubdan sa dakong kahupayan ug kalig-on ngadto kang Presidente Hunter atol sa iyang pagserbisyo isip Presidente sa Korum sa Napulog Duha ug Presidente sa Simbahan. Mokuyog siya kaniya sa kadaghanan sa iyang mga biyahe aron mahimamat ang mga Santos sa tibuok kalibutan.

Pagka-Pebrero 7, 1993, si Presidente Hunter miadto sa Brigham Young University aron mamulong atol sa usa ka fireside nga

gitambongan sa 17,000 ka mga tawo. Mao pa lang ang pagsugod niya sa iyang pakigpulong sa dihang usa ka tawo midagan paingon sa atubangan, nagdala og briefcase sa usa ka kamot ug usa ka itom nga butang sa laing kamot. “Hunong diha!” ang tawo misinggit. Nanghulga siya nga pabuthon ang unsay iyang giangkon nga bomba gawas kon si Presidente Hunter mobasa og giandam na nga pamahayag. Si Presidente Hunter mibalibad ug lig-ong nagbarug sa pulpito sa tibuok higayon nga ang tawo mihulga kaniya. Samtang ang kahadlok ug kaguliyang milukop sa building, ang nanambong misugod sa pagkanta og “Salamat, O Dios, sa Propeta.” Human sa pipila ka minuto nga kakulba, duha ka security personnel ang midakop sa tawo, ug si Presidente Hunter gipakanaug aron maadto sa luwas nga dapit. Sa dihang nahibalik na ang kahapsay, mipahulay siya og kadali ug unya mipadayon sa iyang mga pakigpulong. “Ang kinabuhi adunay daghang mga hagit,” siya misugod, ug unya midugang, “sama sa gipakita bag-o lang.”⁹¹

Atol sa miaging 20 ka tuig, si Presidente Hunter nakalahutay sa daghang mga pagsulay, lakip na sa dili maayong panglawas ug sa katapusan sa pagkamatay ni Claire, kadaghan ma-ospital tungod sa iyang kaugalingong mga problema sa panglawas, ug grabe nga sakit ug kakulangan sa pisikal. Ang iyang mga pagtulun-an niadtong mga tuiga kasagaran nagtutok sa kalisdanan ug mipamatuod mahitungod sa Manluluwas nga si Jesukristo isip tinubdan sa kalinaw ug panabang sa panahon sa pagsulay. Sa usa ka wali siya nagtudlo:

“Ang mga Propeta ug mga Apostoles sa Simbahan nag-atubang . . . og personal nga mga kalisdanan. Ako moangkon nga nag-atubang ako og pipila, ug kamo sa walay pagduda mag-atubang og pipila sa inyong kaugalingon karon ug sa kaulahian sa inyong kinabuhi. Kon kini nga mga kasinatian makahimo kanatong mapainubsanon ug makapalambo kanato ug makatudlo kanato ug makapanalangin kanato, mahimo kining gamhanang mga instrumento sa mga kamot sa Dios sa paghimo kanato nga mas maayo nga mga tawo, sa paghimo kanato nga mas mapasalamaton, mas mahigugmaon, ug mas manggihunahunaon sa ubang mga tawo sa ilang kaugalingong mga panahon sa kalisud.”⁹²

Ang ingon nga mga pagtulun-an sama sa matang sa pagpahayag og gugma niadtong kinsa nag-antus. Ang dinasig nga mga pulong

Si Presidente Hunter kauban sa iyang mga magtatambag sa Unang Kapangulohan: Presidente Gordon B. Hinckley (wala) ug Presidente Thomas S. Monson (tuo)

ni Presidente Howard W. Hunter nakapaawhag sa daghan nga mo-dangup ngadto sa Manluluwas, sama sa iyang gibuhat mismo.

Presidente sa Simbahan

“Si Presidente Hunter usa sa labing mahigugmaon, Kristohanong lalaki nga among nailhan sukad. Ang iyang espirituhanong kalig-on tulukibon kaayo ingon nga dili matugkad. Kay ubos sa magiyahon nga impluwensya ni Ginoong Jesukristo isip Iyang linain nga saksi sulod sa daghang katuigan, ang espiritalidad ni Presidente Hunter napalambo sa talagsaong paagi. Mao kini ang tinubdan sa iyang tibuok pagkatawo” (James E. Faust).⁹³

Niadtong Mayo 30, 1994, si Presidente Ezra Taft Benson namatay human sa dugay nga pagkasakit. Unom ka adlaw human niana, ang Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles nagtigum sa Salt Lake

Temple aron i-organisar pag-usab ang Unang Kapangulohan. Tungod kay siya ang senior nga Apostol, si Howard W. Hunter gi-set apart isip Presidente sa Simbahan. Iyang gitawag sila si Gordon B. Hinckley ug Thomas S. Monson, kinsa nagserbisyo isip mga magtatambag ni Presidente Benson, nga mahimo niyang mga magtatambag.

Sa usa ka press conference pagkasunod adlaw, si Presidente Hunter mihimo sa iyang unang mga pamahayag sa publiko isip Presidente sa Simbahan. “Ang atong mga kasingkasing napuno sa emosyon sukad sa kamatayon sa atong higala ug igsoon nga si Ezra Taft Benson,” misugod siya. “Akong gibati ang iyang pagkawala sa personal gayud nga paagi tungod sa bag-ong responsibilidad nga miabut kanako sukad sa iyang pagkamatay. Kadaghan ko naghilak ug nagtinguha sa akong Amahan sa Langit sa kinasingkasing nga pag-ampo uban sa tinguha nga makahimo ko sa pagtuman sa taas ug balaan nga calling nga karon ania na kanako.

“Ang akong labing dako nga kalig-on sa miaging mga oras ug mga adlaw mao ang akong malungtarong pagpamatuod nga kini buhat sa Dios ug dili sa tawo, nga si Jesukristo mao ang awtorisado ug buhi nga pangulo niini nga simbahan ug gigiyahan Niya kini pinaagi sa pulong ug sa buhat. Akong gipahinungod ang akong kinabuhi, akong kalig-on, ug ang tibuok kusog sa akong kalag sa pagserbisyo Kaniya sa hingpit.”⁹⁴

Human sa pagpahayag og gugma, si Presidente Hunter mihatag og duha ka mga pagdapit ngadto sa mga miyembro sa Simbahan. Ang una mao nga mahimong mas magkugi sa pagsunod sa ehemplo ni Jesukristo, ug ang ikaduha mao nga makaambit sa hingpit nga paagi sa mga panalangin sa templo (tan-awa sa pahina 1-3). Iya usab nga gidapit kadtong kinsa nasakitan, nanlimbasug, o nahadlok, sa “pagbalik [ug] tuguti kaming mobarug uban kaninyo ug mopahid sa inyong mga luha.”⁹⁵

Bisan pa man sa talandugon nga panglawas, si Presidente Hunter determinado nga mobuhat sa tanan kutob sa iyang mahimo aron mahimamat ug malig-on ang mga Santos. Duha ka semana human nahimong Presidente, mihatag siya sa iyang unang mahinungdanong mga pakigpulong, namulong ngadto sa bag-ong mga presidente sa misyon ug dayon ngadto sa sobra sa 2,200 ka mga

misionaryo. Sa ulahing bahin niana nga bulan miadto siya sa Carthage ug Nauvoo, Illinois, sa pagsaulog sa ika-150 nga anibersaryo sa pagkamartir nila ni Joseph ug Hyrum Smith. “Bisan asa kami moadto, ang mga tawo magpundok libut kaniya,” miingon si Presidente Gordon B. Hinckley. “Nakiglamano siya sa liboan, nga dunay partikular nga pahiyom kon ang mga bata magpundok aron motan-aw sa iyang mga mata ug mokuopot sa iyang kamot.”⁹⁶

Niadtong Oktubre 1, 1994, sa sesyon sa Sabado sa buntag sa kinatibuk-ang komperensya, ang mga miyembro sa Simbahan pormal nga mipaluyo kang Howard W. Hunter isip Presidente sa Ang Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw ug isip propeta, manalagna, ug tigpadayag. Sa iyang pangbukas nga pakigpulong, si Presidente Hunter mibalik sa iyang mga pagdapit alang sa mga miyembro sa Simbahan sa pagsunod sa ehemplo sa Manluluwas ug sa “pagtan-aw sa templo sa Ginoo isip labing mahinungdanon nga simbolo sa inyong pagkamiyembro.”⁹⁷ Iyang gihatagan pag-usab og gibug-aton ang mga templo pagkasunod semana, sa dihang mibiyaha siya ngadto sa Florida aron ipahinungod ang Orlando Florida Temple. “Ang plano sa ebanghelyo nga gipadayag sa Ginoo dili kompleto kon wala ang templo,” mitudlo siya, “kay diha sa sulod niini gidumala ang mga ordinansa nga gikinahanglan alang sa Iyang plano sa kinabuhi ug kaluwasan.”⁹⁸

Pagka-Nobyembre, si Presidente Hunter namulong sa usa ka sibya sa satellite sa pagsaulog sa ika-100 nga anibersaryo sa Genealogical Society—usa ka kalihokan nga dunay espesyal nga kahulugan alang kaniya, kay nakadumala siya sa organisasyon gikan niadtong 1964 hangtud 1972. “Naghandum ko nga natingala sa mainampingon nga buhat nga gipahigayon sa Ginoo sa pagpalambo sa buhat sa templo ug sa family history,” miingon siya. Dayon siya namahayag, “Ako dunay kinatibuk-ang mensahe: Kini nga buhat kinahanglang mapadali.”⁹⁹

Si Presidente Hunter nagpadayon nga madasigong nagtrabaho hangtud sa katapusan sa tuig. Atol sa debosyonal sa Pasko sa Unang Kapangulohan, mipamatuod siya mahitungod sa Manluluwas ug mihatag pag-usab og gibug-aton sa kaimportante sa pagsunod sa Iyang ehemplo:

“Ang Manluluwas mipahinungod sa Iyang kinabuhi sa pagpanalangin sa ubang mga tawo. . . . Wala gayud [Siya] mohatag nga

nagpaabut nga makadawat og balus. Siya mihatag sa gawasnon ug mahigugmaong paagi, ug ang Iyang mga gasa mao ang labing bililhon. Gihimo Niya nga ang buta makakita, ang bungol makadungog, ug ang bakol makalakaw; malimpyo ang mahugaw, maayo ang may kakulangan, ug gibuhi ang patay. Ang iyang mga gasa oportunidad ngadto sa mga gipasipad-an, kagawasan ngadto sa giulipon, kapasayloan ngadto naghinulsol, paglaum ngadto sa nagmagul-anon, ug kahayag diha sa kangitngit. Iyang gihatag kanato ang Iyang gugma, Iyang pagserbisyo, ug Iyang kinabuhi. Ug labing importante, Iyang gihatag kanato ug sa tanang mga mortal ang pagkabanhaw, kaluwasan, ug kinabuhing dayon.

“Kinahanglang maninguha kita nga mohatag sama sa Iyang paghatag. Ang paghatag sa kaugalingon usa ka balaan nga gasa. Mohatag kita isip paghinumdom sa tanang gihatag sa Manluluwas.”¹⁰⁰

Isip kabahin sa iyang pakigpulong, iya usab nga gikuha ang mensahe nga namantala sa usa ka magasin sa samang tuig nga gitawag siya isip Apostol:

“Niining Pasko, husaya ang panagbangi. Pangitaa ang nakalimtan nga higala. Isalikway ang pagduda ug hulipi kini og pagsalig. Paghimo og sulat. Hatag og malumo nga tubag. Awhaga ang kabatan-onan. Ipakita ang inyong kaminud-anon pinaagi sa pulong ug sa buhat. Tumana ang gisaad. Ayaw paghambin og pagdumot. Pasayloa ang kaaway. Pangayo og pasaylo. Paningkamot nga makasabut. Susiha ang inyong gipangayo sa uban. Hunahunaa una ang laing tawo. Magmabination. Magmalumo. Katawa pa og gamay. Ipahayag ang inyong pasalamat. Timbayaa ang usa ka estranghero. Lipaya ang kasingkasing sa usa ka bata. Paglingaw sa katahum ug katalagsaon sa yuta. Isulti ang inyong gugma ug dayon balika kini pagsulti.”¹⁰¹

Pagkasunod semana si Presidente Hunter mibiyahe ngadto sa Mexico City aron i-organisar ang ika-2,000 nga stake sa Simbahan. Dise-nuwebe ka tuig na ang milabay didto sa Mexico City, iyang gidumala ang pag-organisar sa 15 ka mga stake gikan sa 5 ka mga stake sa usa lamang ka Sabado ug Dominggo. Si Presidente Gordon B. Hinckley mihulagway sa paghimo sa ika-2,000 nga stake isip “usa ka mahinungdanong nakab-ot sa kasaysayan sa Simbahan.”¹⁰²

Usa ka gabii atol niadtong mga bulana, ang anak ni Presidente Hunter nga si Richard didto sa Joseph Smith Memorial Building ug nakakita nga usa sa mga tigtimbaya nga nagsakay og wheelchair. “Akong makita nga bag-o kadto alang niya,” miingon siya. “Miadto ko aron makig-istorya niya ug miingon nga ang akong amahan dunay wheelchair nga pareha gayud sa iya. Miingon siya nako nga ang propeta sa iyang Simbahan duna usab sa samang wheelchair pareha gayud sa iyaha. Miingon siya nga kon ang propeta maka-himo niini, nan tingali makahimo usab siya. Nakahatag kana niya og paglaum. Siguro si Papa pinangga sa kadaghanan. Siguro usa sa mga rason niana mao nga ilang makita nga nag-antus siya sama nila, ug nakalahutay siya niana nga pag-antus, ug nakahatag kana kanila og paglaum.”¹⁰³

Sa pagsugod sa tuig 1995, si Presidente Hunter mipahinungod sa Bountiful Utah Temple. Midumala siya og unom ka mga sesyon sa pagpahinungod sa wala pa maluya og maayo nga gidala siya sa ospital. Human siya makagawas pipila ka adlaw human niana, ang Simbahan miisyu og pamahayag nga siya dunay kanser sa prostate nga mikaylap sa iyang mga bukog. Si Presidente Hunter wala na mopakita sa publiko atol sa katapusang unom ka semana sa iyang kinabuhi, bisan tuod nga padayon siyang nakighimamat sa iyang mga magtatambag ug mipahigayon og buluhaton sa Simbahan didto sa iyang panimalay. “Mapasalamaton nga siya dunay oportunidad sa pagpahinungod [niana nga templo],” miingon si Presidente Gordon B. Hinckley, “ilabi na tungod sa iyang pangamuyo sa una nga ang mga miyembro sa Simbahan ‘motan-aw sa templo sa Ginoo isip mahinungdanong simbolo sa [ilang] pagkamiyembro.’”¹⁰⁴

Si Presidente Howard W. Hunter namatay niadtong Marso 3, 1995, sa edad nga 87. Ang iyang katapusang mga pulong, nga gilitok sa “labihan ka hinay, malumo nga tingog” ngadto niadtong anaa sa kilid sa iyang higdaanan, mao ang yano nga, “Salamat.”¹⁰⁵ Bisan tuod nga nahimo siya nga Presidente sa Simbahan sulod lamang sa siyam ka bulan, ang iyang impluwensya tiunay. “Ang mga miyembro sa Simbahan sa tibuok kalibutan nasuod na kaniya sa espesyal nga paagi isip ilang propeta, manalagna, ug tigpadayag,” miingon si Elder James E. Faust. “Ila siyang nakita nga ehemplo sa mga kinaiya sa Manluluwas mismo. Mitubag sila sa talagsaong paagi sa iyang propetikanhong mga mensahe sa paghimo sa atong

kinabuhi nga mas Kristohanon ug sa paghimo sa atong mga templo nga sentro sa atong pagsimba.”¹⁰⁶

Atol sa lubong ni Presidente Hunter, si Presidente Gordon B. Hinckley miingon agig pasidungog:

“Usa ka talagsaong kahoy sa lasang natumba, nagbilin og kahawang. Usa ka dako ug hilum nga kalig-on ang mibiya sa atong taliwala.

“Daghan na ang nasulti bahin sa iyang pag-antus. Sa akong pagtuo mas dugay pa ug mas sakit ug mas lawom kay sa nahibaloan ni bisan kinsa nato. Nakapalambo siya og taas nga paglahutay sa kasakit ug wala moreklamo bahin niini. Ang kamatuoran nga nabuhi siya og dugay usa gayud ka milagro. Ang iyang pag-antus nakapahupay ug nakapaminus sa kasakit sa uban nga nag-antus. Nahibalo sila nga nasabtan niya ang kabug-aton sa ilang mga gipas-an. Mitabang siya ngadto nila uban sa espesyal nga matang sa gugma.

“Daghan ang nasulti mahitungod sa iyang kamabination, kamahunahunaon, pagtahud sa uban. Kining tanan tinuod. Iyang gitugyan ang iyang kaugalingon ngadto sa sundanan sa Ginoo nga iyang gihi-gugma. Siya hilumon ug manggihunahunaon nga tawo. Apan madasig usab siya sa pagpahayag og lig-on ug maalamong mga opinyon. . . .

“Si Brother Hunter mabination ug malumo. Apan mahimo usab siyang lig-on ug makapaagni sa iyang mga pamahayag. . . . Nabansay siya sa abogasiya. Nahibalo siya unsaon pagpresentar ang usa ka butang. Iyang mapresentar ang iyang pangatarungan alang sa iyang mga ideya sa han-ay nga paagi. Mahimo niya ang pag-uswag gikan sa iyang pagpresentar sa iyang katarungan ngadto sa iyang konklusyon. Kon mosulti siya, maminaw kaming tanan. Ang iyang mga sugyot kasagaran maoy mopatigbabaw. Apan kon kini dili dawaton, makahimo ra siya sa pagbakwi sa iyang sugyot. . . .

“Sulod sa traynta y sais ka tuig na karon, nga nagdala sa katungdanan sa balaang pagka-apostol, ang iyang tingog nag-una ug kusganon sa pagpadayag sa mga pagtulun-an sa ebanghelyo ni Jesukristo ug mipadayon sa buhat sa Simbahan. Daghan na siya og naadtoan sa kalibutan isip tinuod ug makamao nga tigpangalagad diha sa pagserbisyo sa Agalon. . . .

“Si Howard W. Hunter, propeta, manalagna, ug tigpadayag, dunay lig-on ug sigurado nga pagpamatuod mahitungod sa buhing kama-tuoran sa Dios, ang atong Mahangturong Amahan. Iyang gipadayag uban sa lig-ong pagtuo ang iyang pagsaksi mahitungod sa kabalaan ni Ginoong Jesukristo, ang Manunubos sa katawhan. Namulong siya uban sa gugma alang kang Propeta Joseph Smith, ug alang sa tanan niadtong misunod kaniya diha [sa] line of succession] hangtud sa kaugalingong panahon ni Presidente Hunter. . . .

“Unta ang Dios mopanalangin sa iyang handumanan alang sa atong dakong kaayohan.”¹⁰⁷

Mubo nga mga Sulat

1. Sa Jay M. Todd, "President Howard W. Hunter: Fourteenth President of the Church," *Ensign*, Hulyo 1994, 4.
2. Howard W. Hunter, "Fear Not, Little Flock" (pakigpulong nga gihatag sa Brigham Young University, Mar. 14, 1989), 2; speeches.byu.edu.
3. Sa Todd, "President Howard W. Hunter," 5.
4. Sa J. M. Heslop, "He Found Pleasure in Work," *Church News*, Nob 16, 1974, 4.
5. Sa Heslop, "He Found Pleasure in Work," 4, 12.
6. Sa Heslop, "He Found Pleasure in Work," 4.
7. Sa Kellene Ricks, "Friend to Friend: From an Interview with Howard W. Hunter, President of the Quorum of the Twelve Apostles," *Friend*, Abr. 1990, 6.
8. Sa Gerry Avant, "Elder Hunter—Packed Away Musician's Career for Marriage," *Church News*, Mayo 19, 1985, 4.
9. Sa Ricks, "Friend to Friend," 6.
10. Sa Heslop, "He Found Pleasure in Work," 4.
11. Sa Ricks, "Friend to Friend," 6.
12. Sa Avant, "Elder Hunter," 4.
13. Tan-awa sa "Eagle Scout Qualifies," *Idaho Statesman*, Mayo 12, 1923; gi-kutlo sa Eleanor Knowles, *Howard W. Hunter* (1994), 41.
14. Sa Don L. Searle, "President Howard W. Hunter: Acting President of the Quorum of the Twelve Apostles," *Ensign*, Abr. 1986, 22.
15. Sa James E. Faust, "The Way of an Eagle," *Ensign*, Ago. 1994, 4.
16. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 22.
17. Sa James E. Faust, "The Way of an Eagle," 4, 6.
18. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 22.
19. Historical Sketch of the Boise Stake of The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints (1924), 6, Church History Library, Salt Lake City.
20. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 41.
21. Ang Boise Tabernacle giguba niadtong 1992 sa Boise School District, nga mipalit niini gikan sa Simbahan pipila ka tuig na ang milabay (tan-awa sa "Preservationists Protest Demolition Work on Tabernacle in Boise," *Deseret News*, Sept. 9, 1992, B3).
22. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 55.
23. Sa Heslop, "He Found Pleasure in Work," 4; tan-awa usabs sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 57.
24. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 64.
25. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 65.
26. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 71.
27. Sa Gerry Avant, "She Made Home a Happy Place," *Church News*, Nob. 16, 1974, 5.
28. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 79–80.
29. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 81.
30. Wala mamantala nga manuskrito pinaagi ni Richard A. Hunter. Kini nga libro naglakip og pipila ka mga kinutlogikan sa anak ni Presidente Hunter nga si Richard tungod kay anaa siya nga mohatag og impormasyon ug mga hunahuna samtang giandam ang libro. Ang anak ni Presidente Hunter nga si John dili na mapangutana tungod kay namatay siya niadtong 2007.
31. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 87.
32. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 88.
33. Sa Heslop, "He Found Pleasure in Work," 4.
34. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 91.
35. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 90.
36. Tan-awa sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 94.
37. Sa Heslop, "He Found Pleasure in Work," 4.
38. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 97.
39. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 98.
40. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 98.
41. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 100–101.
42. Charles C. Pulsipher, "My Most Influential Teacher," *Church News*, Ene. 10, 1981, 2.
43. Wala mamantala nga manuskrito pinaagi ni Richard A. Hunter.
44. Sa Doyle L. Green, "Howard William Hunter: Apostle from California," *Improvement Era*, Ene. 1960, 37.
45. Cree-L Kofford, sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 120.
46. John S. Welch, sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 119.
47. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 123.
48. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 125.

49. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 131.
50. Wala mamantala nga manuskrito pina-agi ni Richard A. Hunter.
51. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 127.
52. Charles C. Pulsipher, "My Most Influential Teacher," 2.
53. Howard W. Hunter, "Welfare and the Relief Society," *Relief Society Magazine*, Abr. 1962, 238.
54. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 135. Kalabut sa iyang apohan, si Richard A. Hunter misulat: "Nailhan nako siya nga usa ka matinud-anong miyembro sa Simbahan. kanunay siyang makit-an nga naghimo og maayo. Inyo siyang tawagon og 'Mr. Mormon.' Daghan sa iyang mga silingan ug mga miyembro sa ward ang moistorya bahin sa mabination ug manggihunahunaon nga mga butang nga iyang gihimo. Pinangga siya sa komunidad sa Simbahan" (wala mamantala nga manuskrito).
55. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 137.
56. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 139.
57. Betty C. McEwan, "My Most Influential Teacher," *Church News*, Hunyo 21, 1980, 2.
58. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 144.
59. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 144.
60. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 145–46.
61. Sa Conference Report, Okt. 1959, 121.
62. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 151.
63. Douglas D. Palmer, "The World Conference on Records," *Improvement Era*, Hulyo 1969, 7.
64. Jay M. Todd, "Elder Howard W. Hunter, Church Historian," *Improvement Era*, Abr. 1970, 27.
65. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 194.
66. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 208.
67. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 205.
68. Sa Todd, "Elder Howard W. Hunter, Church Historian," 27.
69. Sa Todd, "Elder Howard W. Hunter, Church Historian," 27.
70. "New Church Historian Called," *Church News*, Feb. 14, 1970, 3.
71. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 197.
72. James E. Faust, "Howard W. Hunter: Man of God," *Ensign*, Abr. 1995, 27.
73. Howard W. Hunter, "All Are Alike unto God," *Ensign*, Hunyo 1979, 74.
74. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 215.
75. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 218.
76. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 222; ang mga pagminubo [abbreviation] gipakita.
77. Sa Gerry Avant, "He Wanted to Visit the Holy Land 'Just One More Time,'" *Church News*, Mar. 11, 1995, 9.
78. Sa Francis M. Gibbons, *Howard W. Hunter: Man of Thought and Independence, Prophet of God* (2011), 119.
79. Tan-awa sa "Growth in Mexican Cities Explodes into 16 Stakes," *Church News*, Nob. 22, 1975, 3.
80. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 202.
81. Sa Conference Report, Okt. 1959, 121.
82. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 168–69.
83. Sa Avant, "She Made Home a Happy Place," 5.
84. Sa Searle, "President Howard W. Hunter," 25.
85. Wala mamantala nga manuskrito pina-agi ni Richard A. Hunter.
86. James E. Faust, in "President Howard W. Hunter: The Lord's 'Good and Faithful Servant,'" *Ensign*, Abr. 1995, 15.
87. Sa Dell Van Orden, "Exciting Time in Church History," *Church News*, Hunyo 25, 1988, 6.
88. Howard W. Hunter, "The Opening and Closing of Doors," *Ensign*, Nob. 1987, 54.
89. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 284.
90. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 291.
91. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 305–6.
92. Howard W. Hunter, "An Anchor to the Souls of Men," *Ensign*, Okt. 1993, 71.
93. James E. Faust, "The Way of an Eagle," 13.
94. Sa Todd, "President Howard W. Hunter," 4.
95. Sa Todd, "President Howard W. Hunter," 5; tan-awa usab sa Howard W. Hunter, "Exceeding Great and Precious Promises," *Ensign*, Nob. 1994, 8.
96. Gordon B. Hinckley, "A Prophet Polished and Refined," *Ensign*, Abr. 1995, 34.
97. Howard W. Hunter, "Exceeding Great and Precious Promises," *Ensign*, Nob. 1994, 8.
98. Sa Gerry Avant, "Temple Is Dedicated in Sunshine State," *Church News*, Okt. 15, 1994, 3.

99. Howard W. Hunter, "We Have a Work to Do," *Ensign*, Mar. 1995, 64.
100. Howard W. Hunter, "The Gifts of Christmas," *Ensign*, Dis. 2002, 18.
101. Howard W. Hunter, "The Gifts of Christmas," 18–19; gikuha gikan sa "What We Think Christmas Is," *McCall's*, Dis. 1959, 82–83.
102. Gordon B. Hinckley, "A Prophet Polished and Refined," 34.
103. Wala mamantala nga manuskrito pinaagi ni Richard A. Hunter.
104. Gordon B. Hinckley, "A Prophet Polished and Refined," 34.
105. Sa Dell Van Orden, "14th President of the Church Dies at Age 87; He Touched Millions of Lives across the World," *Church News*, Mar. 11, 1995, 3.
106. James E. Faust, "Howard W. Hunter: Man of God," 26.
107. Gordon B. Hinckley, "A Prophet Polished and Refined," 33–35.

“Unsa ka sagad kitang maghunahuna sa Manluluwas? Unsa ka lawom ug unsa ka mapasalamaton ug unsa ka madayegon kitang mamalandong sa iyang kinabuhi? Unsa man kamahinungdanon sa atong kinabuhi ang atong pagkaila kaniya?”

Jesukristo—Atong Bugtong Dalan sa Paglaum ug Kalipay

“Kon ang atong kinabuhi ug pagtuo nakasentro kang Jesukristo ug sa iyang gipahiuli nga ebanghelyo, walay butang nga magpabiling sayop kanunay.”

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Usa ka klaro kaayo nga tema diha sa pagtulun-an ni Presidente Howard W. Hunter mao nga ang tinuod nga kalinaw, pagkaayo, ug kalipay moabut lamang kon ang usa ka tawo maningkamot nga makaila ug mosunod ni Jesukristo. Gitudlo ni Presidente Hunter nga ang “dalan ni Kristo dili lang maoy *husto* nga paagi, apan mao lamang ang *bugtong* dalan sa paglaum ug kalipay.”¹

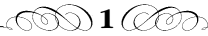
Si Presidente Hunter sa samang paagi walay lipud-lipud nga mipamatuod sa balaanong misyon sa Manluluwas. “Isip usa ka inordenahan nga Apostol ug espesyal nga saksi ni Kristo, mohatag ko sa balaan nakong pagsaksi nga si Jesukristo sa pagkatinuod Anak sa Dios,” siya mipahayag. “Siya ang Mesiyas nga mapanagnaong gipaabut sa mga propeta sa Daang Tugon. Siya ang Paglaum sa Israel, kansang pag-anhi giampo na sa mga anak ni Abraham, Isaac, ug Jacob sulod sa dugay nang mga siglo sa gitudlong pamaagi sa pagsimba. . . .

“Pinaagi kini sa gahum sa Espiritu Santo nga ako mihatag sa akong pagsaksi. Nahibalo ko sa katinuod ni Kristo sama nga ako nakakita pinaagi sa akong mga mata ug nakadungog pinaagi sa akong mga dalunggan. Nasayud sab ako nga ang Espiritu Santo mopamatuod sa katinuod sa akong pagsaksi ngadto sa mga kasing-kasing sa tanang maminaw uban sa hugot nga pagtuo.”²

Tungod sa tinguha nga makaadto sa mga dapit nga gipangalagaran ni Jesus, si Presidente Hunter mibiyaha sa Balaang Yuta kapin sa duha ka dosena ka higayon. Si Elder James E. Faust sa Korum

sa Napulog Duha ka mga Apostoles miingon nga ang “Jerusalem nakadani kaayo kaniya. . . . Ang iyang tinguha nga pag-adto sa dapit nga gitaak ug gipangtudloan ni Jesus ingon og walay katagbawan. Ganahan kaayo siya sa mga talan-awon ug sa mga huni. Ganahan siya kaayo sa Galilea. Apan usa ka dapit ang ganahan gayud niya sa tanan. Siya sa *kanunay* moingon, ‘Mangadto kita sa Tanaman nga Lubnganan kausa pa, sama sa gihimo nato kaniadto.’ Didto moling-kod siya ug mamalandong sama nga ang iyang gibati molahos sa tabil nga anaa taliwala kanila sa Manluluwas.”³

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Kinahanglang makaila kita ni Kristo nga mas labaw pa kay sa atong pagkaila Kaniya ug mohinumdom Kaniya nga mas kanunay kay sa atong paghinumdom Kaniya.

Ang mga miyembro sa Ang Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw sa matinahurong paagi mokanta sa:

Jesus, ang paghunahuna

Ko nimo katam-is;

Mas tam-is kon makita ka

Ug mag-uban kita. . . .

. . . Unsa ka sagad kitang maghunahuna sa Manluluwas? Unsa ka lawom ug unsa ka mapasalamaton ug unsa ka madayegon kitang mamalandong sa iyang kinabuhi? Unsa man kamahinungdanon sa atong kinabuhi ang atong pagkaila kaniya?

Sama pananglit, kapila sa usa ka normal nga adlaw, semana nga tingtrabaho, o sa daling mapupos nga bulan kita migahin sa “paghunahuna kang Jesus”? Tingali ang uban kanato, wala kaayo.

Sigurado nga ang kinabuhi mas malinawon, sigurado nga ang kaminyoon ug mga pamilya mas malig-on, sigurado nga ang kasilinganan ug kanasuran mas luwas ug mas mabination ug mas mapuslanon kon ang daghan sa ebanghelyo ni Jesukristo “uban sa katam-is” mopuno sa atong mga dughan.

Hangtud nga atong mas mahatagan sa pagtagad ang gibati sa atong kasingkasing, naghununa ko kon aduna ba kitay paglaum nga maangkon nga mas dakong kalipay, mas tam-is nga ganti: sa

“Unta mas mapahinunguron kita ug disiplinadong mga sumusunod ni Kristo. Unta siya atong panggaon diha sa atong mga hunahuna ug litukon ang iyang ngalan uban sa pagmahal.”

umaabut ang mahigugmaon niyang “nawong makita / Ug makapuyo sa [iyang] atubangan.”

Sa matag adlaw sa atong kinabuhi ug sa matag panahon sa tuig . . . , si Jesus mangutana sa matag usa kanato, sama sa iyang gi-buhat human sa madaugong pagsulod ngadto sa Jerusalem daghang tuig nang milabay, “Unsa may inyong paghunahuna mahitungod kang Kristo? kang kinsa man siyang anak?” (Mat. 22:42.)

Kita namahayag nga siya ang Anak sa Dios, ug ang reyalidad niana nga kamatuoran kinahanglang motandog sa atong kalag sa kanunay.⁴

Kinahanglang mas makaila kita kang Kristo nga mas labaw pa kay sa atong pagkaila kaniya; kinahanglang mohinumdom kita kaniya nga mas labaw pa kay sa atong paghinumdom kaniya; kinahanglang moserbisyo kita kaniya nga mas kanunay kay sa atong pagserbisyo kaniya. Dayon moinom kita sa tubig nga nagdagayday padulong sa kinabuhing dayon ug mokaon sa pan sa kinabuhi.⁵

 2

**Si Jesus ang atong bugtong nga tinubdan sa
paglaum ug mahangturong kalipay.**

*Paglaum sa matag kasingkasing nga mahinulsulon,
Kalipay sa tanan nga maaghup,
Sa tanan nga nalaglag, pagkamabination mo!
Pagkaanindot alang niadtong nagtinguha!*

Pagkaanindot nga bersikulo sa musika, ug kaanindot nga mensahe sa paglaum nga nakaangkla sa ebanghelyo ni Kristo! Aduna ba kanato, bisan asa, nga wala magkinahanglan og paglaum ug mangita og mas dakong kalipay? Malukpanon kini nga panginahanglan ug pangandoy sa tawhanong kalag, ug mga saad kini ni Kristo ngadto sa iyang mga sumusunod. Ang paglaum gipadangat ngadto sa “matag mahinulsulon nga kasingkasing” ug ang kalipay moabut ngadto sa “tanang maaghup.”

Ang paghinulsol dako nga buluhaton—pagwagtang kini sa atong garbo ug kawalay pagbati, apan labaw sa tanan magwagtang kini sa atong mga sala. Kay, sama sa nahibaloan sa amahan ni Haring Lamoni bayente ka siglong milabay, kini ang kantidad sa tinuod nga paglaum. “O Dios,” miingon siya, “mahimo ba nga ikaw magpaila ngari kanako, ug ako mobiya sa tanan kong mga sala aron makaila kanimo. . . aron ako mahimo nga mabangon gikan sa mga patay, ug maluwas sa katapusan nga adlaw.” (Alma 22:18.) Kon kita, usab, andam nga mobiya sa tanan natong mga sala aron makaila kaniya ug mosunod kaniya, kita, usab, mapuno sa kalipay sa kinabuhing dayon.

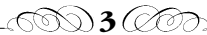
Ug unsa man kaha ang mga maaghup? Sa kalibutan diin ang tuyo mao ang pagdaug pinaagi sa pagpanghadlok ug pagtinguha nga maoy mohawud, dili ka makakita og dakong duso sa katawhan nga naglinya sa pagpalit og basahon nga nag-awhag og kaaghup. Apan ang mga maaghup makapanunod sa yuta, usa ka dalaygon nga buhat—ug gihimo *sa walay* pagpanghadlok! Sa madugay o madali, ug kita mag-ampo nga unta mahitabo kini dayon *kay sa* madugay pa, ang tanan moilla nga ang pamaagi ni Kristo dili lang maoy *husto* nga paagi, apan sa katapusan mao lamang ang *bugtong* dalan sa paglaum og kalipay. Matag tuhod moyukbo ug matag dila mokumpisal nga ang kaaghup mas maayo kay sa kabangis, nga ang

kamabination mas maayo kay sa pamugos, nga ang malumo nga pulong makahupay sa kapungot. Sa katapusan, ug sa madali kon mahimo, kinahanglang kita mahisama kaniya. . . .

*Jesus, bugtong kalipay ka,
Ganti namong tanan;
Jesus, ikaw ang himaya,
Ngadtos kahangturan.*

Kana ang akong pag-ampo ug panghinaot alang sa tibuok kalibutan. . . . Mopamatuod ko nga si Jesus mao lamang ang bugtong tinubdan sa malungtarong kalipay, nga ang atong kalinaw nga malungtaron anaa lamang kaniya. Akong panghinaot nga siya himoon nato nga “atong himaya karon,” ang himaya nga gitinguha natong matag usa ug bugtong ganti nga mahuptan nga bililhon sa matag tawo ug kanasuran. Siya ang atong ganti karon ug sa kahangturan. Ang ubang ganti sa katapusan walay bili. Ang ubang kabantugan mahanaw ra paglabay sa panahon ug matunaw uban sa mga elemento. Sa katapusan, . . . wala kitay laing makita nga tinuod nga kalipay gawas kang Kristo.

. . . Unta mahimo kitang mas mapahinunguron ug disiplina-dong mga sumusunod ni Kristo. Unta siya atong hangupon diha sa atong mga hunahuna ug litukon ang iyang ngalan uban sa gugma. Unta moluhod kita sa iyang atubangan uban ang kaaghup ug kamanggiloy-on. Unta manalangin ug moserbisyo kita sa uban nga sila mohimo sa samang butang.⁶

Ang kinadak-ang panginahanglan sa tibuok kalibutan mao ang aktibo ug sinserong pagtuo diha sa Manluluwas ug sa Iyang mga pagtulun-an.

Dunay mga tawo nga moingon nga ang pagtuo sa Biblia kinaraan. Kinaraan ba diay ang pagtuo sa Dios, kang Jesukristo, ang Anak sa Buhi nga Dios? Kinaraan ba diay ang pagtuo sa iyang mulaong sakripisyo ug sa pagkabanhaw? Kon mao, mopahayag ko sa akong kaugalingon nga ako kinaraan ug ang Simbahan kinaraan. Sa labihan ka yano nga paagi ang Agalon mitudlo sa mga baruganan sa kinabuhing dayon ug sa mga leksyon nga nagdala og kalipay niadtong adunay hugot nga pagtuo nga motuo. Daw dili resonable ang paghunahuna nga kinahanglang himoong moderno ang mga

pagtulun-an sa Agalon. Ang Iyang mensahe naglangkob sa mga baruganan nga mahangturon.⁷

Niini nga panahon, ug sa kapanahunang milabay ug sa matag kapanahunang moabut, ang kinadak-ang panginahanglan sa kalibutan mao ang aktibo ug sinserong pagtuo sa nag-unang mga pagtulun-an ni Jesus nga Nasaretnon, ang buhi nga Anak sa buhi nga Dios. Tungod kay daghan ang misalikway niadto nga mga pagtulun-an, kabahin kana sa rason nganong ang sinserong mga tumutuo sa ebanghelyo ni Jesukristo kinahanglang mosangyaw sa kamatuoran niini ug mopakita og ehemplo sa gahum ug kalinaw sa usa ka matarung, maaghup nga kinabuhi. . . .

Unsay angay natong buhaton kon masilo kita, masaypan sa pag-sabut, dili mahatagan og patas nga pagtratar, himoong sad-an? Unsay angay natong buhaton kon mapasakitan kita sa atong gimahal, o nalabyan sa promosyon, o naakusahan nga sad-an, o dili makiangayon nga pagpangataki sa atong mga motibo?

Makig-away ba ta? Mas maningkamot ba kita nga modaug? Sundon ba nato ang baruganan nga mata sa mata ug ngipon sa ngipon, o . . . kita ba unya makaamgo nga kini nga baruganan maghimo kanato nga mga buta ug mga pangag? . . .

Sa kahalangdon sa iyang kinabuhi ug sa ehemplo sa iyang mga pagtulun-an, si Kristo daghan og gitambag kanato nga gisukipan kanunay og siguradong mga saad. Nanudlo siya uban sa kahalangdon ug awtoridad nga mipuno og paglaum sa edukado ug sa walay kabangkaagan, sa adunahan ug sa mga kabus, sa mga baskog ug mga masakiton.⁸

Paningskamuti ang pag-angkon og usa ka personal nga pagpamatuod kang Jesukristo ug sa pag-ula. Ang pagtuon sa kinabuhi ni Kristo ug ang usa ka pagpamatuod sa iyang katinuod usa ka butang nga kinahanglang tinguhaon natong matag usa. Kon masabtan nato ang iyang misyon, ug ang pag-ula nga iyang nahimo, mas dako ang atong tinguha sa pagkahimong sama kaniya.⁹

Ang Manluluwas mopahunong sa mga unos sa atong kinabuhi.

4

**Kon atong gamiton ang atong pagtuo sa Manluluwas,
Iyang pahunungon ang dagkong balud sa atong kinabuhi.**

Tanan kita nakakita og kalit nga mga unos sa atong kinabuhi. Ang pipila niini . . . bangis ug makahadlok ug makadaot. Isip mga indibidwal, mga pamilya, komunidad, mga nasud, gani isip usa ka simbahan, kita dunay kalit nga unos diin kita makapangutana, “Magtutudlo, wala ka ba lang magkabana nga mangalumos kita?” [Marcos 4:38.] Ug sa usa ka paagi o sa lain kanunay kitang makadungog dihang linaw na human sa unos, “Nganong nalisang man kamo? Wala ba kamoy pagsalig?” [Marcos 4:40.]

Walay usa nato ang gustong moingon nga kita *walay* pagtuo, apan nagtuo ko nga ang malumo nga pahinumdom sa Ginoo dinhi haum gayud kaayo. Kining halangdon nga si Jehovah, kinsa atong giingon nga atong gisaligan ug kansang pangalan atong gidala, mao siya kinsa nag-ingon, “Mahimo ang usa ka hawan sa taliwala sa mga tubig, ug pagabahinon niini ang mga tubig gikan sa mga

tubig.” (Gen. 1:6.) Ug siya gihapon ang nag-ingon nga, “Matingub ang mga tubig nga anaa sa ilalum sa mga langit ngadto sa usa ka dapit ug tumungha ang yuta nga mamala.” (Gen. 1:9.) Dugang pa, siya ang mibahin sa Pulang Dagat, naghimo sa mga Israelitas nga mosulod latas sa uga nga yuta. (Tan-awa sa Ex. 14:21–22.) Klaro gayud nga dili ikatingala nga mahimo ra niyang mandoan ang ubang elemento sa Dagat sa Galilea. Ug ang atong pagtuo kinahanglang mopahinumdom kanato nga mahimo ra niyang pahunungon ang dagkong balud sa atong kinabuhi. . . .

Tanan kita adunay mga kalisdanan sa atong kinabuhi. Nagtuo ko nga may katarungan ang atong pagkasiguro niana. Ang uban niini posibling bangis ug makadaot ug makalaglag. Ang uban niini tingali mopahuyang sa atong pagtuo sa usa ka mahigugmaon nga Dios kinsa dunay gahum sa pagpangalagad og kahupayan alang kanato.

Niana nga mga kabalaka nagtuo ko nga ang Amahan natong tanan moingon nga, “Nganong nalisang man kamo? Wala ba kamoy pagsalig?” Ug dayag lang nga gikinahanglan gayud ang pagtuo sa tibuok nga panaw, sa tibuok nga kasinatian, sa kinatibuk-an sa atong kinabuhi, dili lamang sa tinagsip ug mga piraso ug sa maunos nga mga panahon. . . .

Miingon si Jesus, “Dinhi sa kalibutan aduna kamoy kagulan-anan apan sumalig kamo, gidaug ko na ang kalibutan.” (Juan 16:33.)¹⁰

5

**Kon atong isentro ang atong kinabuhi ngadto sa
Manluluwas, wala kitay angay kahadlokan, ug ang
atong mga kabalaka mapulihan og kalipay.**

Nahibalo kaayo ko bahin sa inyong ka-busy ug pig-it nga kinabuhi nga usahay madismaya kamo. Gani usahay mabalaka kamo. Nasayud ko nianang tanan. . . .

Ang akong mensahe alang ninyo karon mao ang “Ayaw na kamo pagkahadlok, gamayng panon.” Pag-awhag kini kaninyo sa pag-maya sa talagsaong mga panalangin sa kinabuhi. Pagdapit kini kaninyo sa pagbati sa dakong kahinam sa pagpakabuhi sa ebanghelyo ug pagpakabuhi diha sa gugma sa atong Langitnong Amahan. Nindot ang kinabuhi, bisan sa mga lisud nga panahon, ug anaa ang

kalipay, kamaya, ug kalinaw sa agianan, ug ang walay katapusan nga pagsinati niini sa katapusan sa atong kinabuhi.

Tinuod, dunay daghang butang nga kabalak-an—ang uban niini mga mahinungdanon kaayo—mao nga atong gihisgutan ang ebanghelyo kabahin sa hugot nga pagtuo, ug paglaum, ug gugmang putli. Isip mga Santos sa Ulahing mga Adlaw, atoa ang “buhong nga kinabuhi,” ug naningkamot kita nga mahatagan og gibug-aton ang atong mga panalangin ug oportunidad samtang minusan ang atong mga kasagmuyo ug mga kabalaka. “Pangita nga makugihon, pag-ampo sa kanunay, ug pagmatuohon, ug ang tanan nga mga butang maghiusa sa paglihok alang sa inyong kaayohan” (D&P 90:24). Gusto kong pahinumduman kamo niana nga saad. . . .

Palihug hinumdumi kini. Kon ang atong kinabuhi ug pagtuo nakasentro kang Jesukristo ug sa iyang gipahiuli nga ebanghelyo, walay butang nga magpabiling sayop kanunay.” Sa laing bahin, kon ang atong kinabuhi wala magsentro sa Manluluwas ug sa iyang mga pagtulun-an, walay laing kalampusan nga magpabiling husto kanunay. . . .

Tanan kita usahay magproblema sa panglawas—ang uban sa kanunay. Ang mga balatian ug sakit kabahin sa palas-anon sa mortalidad. Batuni ang pagtuo ug pagma-positibo. Ang gahum sa priesthood tinuod, ug daghan kaayo ang maayo sa kinabuhi, bisan og naglisud kita sa pisikal. Atong kalipay ang kahibalo nga walay mga sakit human sa Pagkabanhaw.

Ang uban natong problema moabut pinaagi sa mga tintasyon. Ang uban tingali lisud nga mga desisyon kabahin sa edukasyon o panarbaho o kwarta o kaminyoon. Bisin unsa ang inyong palas-anon, makaplagnan ninyo diha kang Kristo ang kalig-on nga inyong gikinahanglan. Si Jesukristo mao ang Alpha ug Omega, sa tinuoray ang sinugdanan ug ang katapusan. Kauban siya nato sukad sa sinugdanan hangtud sa katapusan, ug sa ingon mas labaw pa siya kay sa usa ka tigpaniid sa atong kinabuhi. . . .

Kon ang atong gipas-an mao ang sala mismo, ang mensahe mao ra gihapon. Nasayud si Kristo sa tibuok gibug-aton sa atong mga sala, kay miuna siya sa pagpas-an niini. Kon ang atong gipas-an dili sala o tintasyon, apan balatian o kakabus o gisalikway, mao ra gihapon kini. Siya nasayud. . . .

Giantus Niya ang labaw pa kay sa atong mga sala. Siya ang gitawag ni Isaias nga “tawo sa kasub-anan” (Isaias 53:3; Mosiah 14:3) hingpit nga nasayud sa matag problema nga atong gilatas kay siya mipili man nga mopas-an sa tukmang gibug-aton sa tanan natong suliran ug mga kasakit. . . .

Mga kaigsoonan, kamo adunay mga kabalaka ug mga hagit sa tanang matang, apan dawata ang kinabuhi nga malipayon ug puno sa pagtuo. Tun-i ang mga kasulatan sa kanunay. Mag-ampo nga tinuoray. Sunda ang tingog sa Espiritu ug sa mga propeta. Buhata ang tanan ninyong mahimo sa pagtabang sa uban. Makaplagan ninyo ang talagsaong kalipay sa paghimo niini. Ugma damlag sa mahima-yaong adlaw ang tanan ninyong kabalaka mahimo nga mga kalipay.

Sa gisulat ni Joseph Smith gikan sa iyang selda sa Liberty Jail ngadto sa nag-antus nga mga Santos:

Kita magmalipayon sa pagbuhat sa tanan nga mga butang nga ubos sa atong gahum; ug unya kita magmalinawon, uban ang labing dako nga kasiguroan, nga makasaksi sa kaluwasan sa Dios, ug sa iyang mga bukton nga ipadayag [D&P 123:17; emphasis gidugang].

[Sa mga pulong sa Ginoo ngadto ni Propeta Joseph Smith:]

Busa ayaw kahadlok, gagmay nga panon; pagbuhat og maayo; tuguti nga ang yuta ug impyerno maghiusa sa pagbatok kaninyo, kay kon kamo gitukod diha sa akong lig-on nga sukaranan sila dili makabuntog. . . .

Paghunahuna ngari kanako sa matag hunahuna; ayaw pagduha-duha, ayaw kahadlok

Hunahunaa ang mga samad nga milapos sa akong kilid, ug usab ang mga marka sa mga lansang sa akong mga kamot ug tiil; pagmatinud-anon, paghupot sa akong mga sugo, ug kamo maka-panunod sa gingharian sa langit [D&P 6:34–37].¹¹

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Hunahunaa kon unsaon nimo sa pagtubag ang pangutana ni Presidente Hunter sa seksyon 1. Unsaon man nato sa paghimo kang Jesukristo nga mas mahinungdanon sa atong kinabuhi? Unsaon

nato sa paghimo Kaniya nga maoy mas mahinungdanon sa atong panimalay? Unsaon man nato sa pagkaila kang Kristo nga mas labaw kay sa atong pagkaila Kaniya?

- Unsa man ang “angay natong buhaton” aron makadawat sa pag-laum, kalipay, ug kalinaw nga gitanyag ni Kristo? (Tan-awa sa seksyon 2.) Kanus-a ka man mibati sa paglaum, kalinaw, ug kalipay nga moabut pinaagi sa Manluluwas?
- Sa imong hunahuna ngano nga “ang dakong panginahanglan sa tibuok kalibutan mao ang usa ka aktibo ug sinserong pagtuo diha sa nag-una nga mga pagtulun-an ni Jesus nga Nazareton”? (Tan-awa sa seksyon 3.) Unsaon man nimo sa pagpakita sa imong pagtuo sa mga pagtulun-an ni Kristo kon ikaw mibati og “kasilo, nasaypan sa pagsabut, dili patas nga pagtratar, o gihimong sad-an”?
- Unsa ang atong makat-unan gikan sa mga pagtulun-an ni Presidente Hunter mahitungod sa kahadlok ug sa hugot nga pagtuo? (Tan-awa sa seksyon 4.) Sa unsang paagi ang pagtuo makatabang nato sa pagbuntog sa kahadlok? Pamalandungi ang mga higayon dihang gipahunong sa Manluluwas ang mga unos sa imong kinabuhi dihang gigamit nimo ang pagtuo diha Kaniya.
- Sa unsang paagi ang mga pulong ni Presidente Hunter sa seksyon 5 makatabang nato nga “dawaton ang kinabuhi uban sa kalipay,” bisan og masinati nato ang mga kasub-anan, kasagmuyo, ug mga balatian? Unsaon man nato sa paghimo og usa ka mahangturon nga panglantaw? Sa unsang paagi ang Manluluwas mitabang ka-nimo sa pag-angkon og mas buhong nga kinabuhi?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Mateo 11:28–30; Juan 14:6; 2 Nephi 31:19–21; Alma 5:14–16; 7:10–14; 23:6; Helaman 3:35; 5:9–12; D&P 50:40–46; 93:1

Tabang sa Pagtuon

“Samtang ikaw magtuon, bantayi og maayo ang mga ideya nga mosulod sa imong hunahuna ug ang mga pagbati nga mosulod sa imong kasingkasing” (*Isangyaw ang Akong Ebanghelyo* [2004], 21). Hunahunaa ang pagrekord sa mga impresyon nga imong nadawat, bisan og ingon og wala kini kalambigitan sa mga pulong nga imong gibasa. Tingali og mao kana ang mga butang nga gustong ipadayag sa Ginoo diha kanimo.

Mubo nga mga Sulat

1. "Jesus, the Very Thought of Thee," *Ensign*, Mayo 1993, 65.
2. "An Apostle's Witness of Christ," *Ensign*, Ene. 1984, 70.
3. James E. Faust, "Howard W. Hunter: Man of God," *Ensign*, Abr. 1995, 27.
4. "Jesus, the Very Thought of Thee," 63–64.
5. "Unsa nga Matang sa Tawo Kamo nga Mahisama?" *Ensign*, Mayo 1994, 64; tan-awa usab sa "He Invites Us to Follow Him," *Ensign*, Sept. 1994, 5.
6. "Jesus, the Very Thought of Thee," 64–65.
7. Sa Eleanor Knowles, *Howard W. Hunter* (1994), 318.
8. "The Beacon in the Harbor of Peace," *Ensign*, Nob. 1992, 18.
9. *Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter*, ed. Clyde J. Williams (1997), 30.
10. "Master, the Tempest Is Raging," *Ensign*, Nob. 1984, 33–35.
11. "Fear Not, Little Flock" (pakigpulong didto sa Brigham Young University, Mar. 14, 1989), 1–2, 4–5; speeches.byu.edu.

“Kaninyo Ihatag Ko ang Akong Kalinaw”

“Ang kalinaw moabut sa usa ka indibidwal pinaagi lamang sa walay kondisyon nga pagtugyan—pagtugyan ngadto kaniya kinsa mao ang Prinsip sa kalinaw, kinsa adunay gahum sa paghatag og kalinaw.”

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Usa sa mga kaubanan ni Presidente Howard W. Hunter sa Korum sa Napulog Duha mihulagway kaniya isip usa ka tawo nga “taas kaayo og pailub nga nagagikan sa dakong kalinaw sa kaugalingon.”¹ Si Presidente Hunter namulong kanunay kalabut sa kalinaw sa kaugalingon, nagtudlo nga ang tawo makadawat niini pinaagi lamang sa pagdangup ngadto sa Dios—pinaagi sa pagsalig Kaniya, pagpakita og hugot nga pagtuo, ug pagpaningkamot nga mobuhat sa Iyang kabubut-on. Ang maong kalinaw nakatabang sa pagpatunhay kaniya agi sa daghang lisud nga mga panahon.

Sa ulahing bahin niadtong 1975 usa ka doktor ang mirekomendar nga operahan ang utok sa asawa ni Presidente Hunter, nga si Claire. Si Presidente Hunter naguol og maayo kon ang operasyon makaayo ba gayud kang Claire, kay mopaluya man kini sa iyang talandugon nga lawas ug basin dili moarang-arang ang iyang kahimtang. Miadto siya sa templo, nagpakitambag sa mga sakop sa pamilya, ug sa wala madugay mibati nga ang operasyon mitanyag og labing maayo nga paglaum nga makahatag og kahupayan ni Claire. Naghulagway sa iyang mga pagbati sa adlaw sa operasyon, siya misulat:

“Mikuyog ko niya hangtud gayud sa pultahan sa lawak nga operahanan, mihalok niya, ug gipasulod na siya sa pultahan. Sa paglabay sa takna, naghulat ko ug naghunahuna. . . . Sa kalit lang ang grabe

Kita kinahanglang “mopunting sa atong panan-aw ngadto kang Jesus” ug dili gayud “mopalayo sa atong panan-aw gikan kaniya kinsa kinahanglan natong tuohan.”

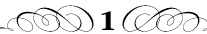
nga kabalaka nahimong pagbati sa kalinaw. Nasayud ko nga ang hustong desisyon nahimo ug ang akong mga pag-ampo natubag.”²

Niadtong 1989, si Presidente Hunter adunay laing kasinatian diin iyang gibati ang kalinaw sa lisud nga panahon. Didto siya sa Jerusalem aron ipahinungod ang Brigham Young University Jerusalem Center for Near Eastern Studies. Pipila ka mga grupo ang miprotesta sa presensya sa Simbahan didto sa Jerusalem, ug ang uban nanghulga nga magbayolente. Usa sa mga mamumulong atol sa pagpahinungod mao si Elder Boyd K. Packer sa Korum sa Napulog Duha, kinsa misaysay kalabut niini nga insidente:

“Samtang namulong ko, adunay kagubot didto sa likod sa awditoryum. Mga lalaki nga unipormado sa military ang misulod sa lawak. Mitunol sila og sulat ngadto kang Presidente Hunter. Milingi ko ug nangayo og instruksyon. Miingon siya, ‘Dunay hulga sa pagpamomba. Nahadlok ka ba?’ Miingon ko, ‘Wala.’ Miingon siya, ‘Ako pud; tiwasa ang imong pakigpulong.’”³ Ang mga tulumanon sa pagpahinungod nagpadayon nga walay insidente; walay bomba.

Sa mga sitwasyon nga sama niini, si Presidente Hunter misalig niini nga saad gikan sa Manluluwas, nga kanunay niyang gikutlo: “Kaninyo ibilin ko ang kalinaw, kaninyo ihatag ko ang akong kalinaw. Kinahanglan dili magkaguol ang inyong kasingkasing, ni magtalaw (Juan 14:27).

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Si Jesukristo mao ang atong tinubdan sa tinuod nga kalinaw.

Sa pagpanagna sa pagkahimugso ni Kristo sobra sa 700 ka tuig sa wala pa kini mahitabo, si propeta Isaias migamit niini nga mga tawag sa pagpahayag og dakong pagdayeg. . . . Usa niining mga tawag nga makapainteressado gayud sa atong kasamtangang kalibutan mao ang “Prinsipe sa Pakigdait” (Isa. 9:6). “Sa kauswagan sa iyang kagamhanan ug sa pakigdait walay katapusan,” si Isaias namahayag (v. 7). Pagkamakadasig nga paglaum alang sa mga tawo sa kalibutan nga gikapoy sa gubat ug nabug-atan sa sala!⁴

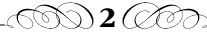
Ang kalinaw nga dugay nang gipangandoy sa kalibutan mao ang usa ka panahon sa napugngan nga mga kagubot; apan ang mga tawo wala makaamgo nga ang kalinaw usa ka kahimtang sa pagpakabuhi nga moabut sa tawo pinaagi lamang sa mga lagda ug mga kondisyon nga gitakda sa Dios, ug dili sa laing paagi.

Sa usa ka salmo sa Basahon ni Isaias mao ang mga pulong nga: “Pagabantayan mo siya diha sa pakigdait nga hingpit, kansang hu-nahuna sa kanunay anaa kanimo: tungod kay siya nagasalig ka-nimo.” (Isa. 26:3.) Kining pakigdait nga hingpit nga nahisgutan ni Isaias moabut sa tawo pinaagi lamang sa pagtuo diha sa Dios. Dili kini masabtan sa dili matuohon nga kalibutan.

Sa katapusang higayon nga kauban ni Jesus sa panihapon ang Napulog Duha, iyang gihugasan ang ilang mga tiil, mipikas-pikas og tinapay alang kanila, ug mipasa kanila sa kopa; dayon, human maka-biya si Judas sa ilang pundok, ang Agalon taud-taud nga namulong ngadto kanila. Lakip sa ubang mga butang, gihisgutan niya ang uma-abut niyang kamatayon ug ang panulundon nga iyang gibilin alang sa matag usa kanila. Siya walay natigum nga mga butang, kabtangan, ni katigayunan. Ang rekord nagsulti kanato nga walay mga gipanag-iyaw gawas sa sinina nga iyang gisul-ob, ug pagkasunod adlaw human sa pagkabanhaw gibahin-bahin kini sa mga sundalo, kansang bisti ilang giripahan. Kini usa gayud ka langitnong gasa: “Kaninyo ibilin ko ang kalinaw, kaninyo ihatag ko ang akong kalinaw: hatagan ko kamo niini dili sama sa hinatagan sa kalibutan. Kinahanglan dili magkaguol ang inyong kasingkasing, ni magtalaw.” (Juan 14:27.)

Iyang gigamit ang pagtimbaya ug panalangin sa mga Judeo: “Ka-ninyo ihatag ko ang akong kalinaw.” Kini nga pagtimbaya ug gasa dili nila isipon sama sa naandan, kay miingon siya, “. . . dili sama sa hinatagan sa kalibutan.” Dili haw-ang nga pangandoy, dili lamang masundanon nga seremonya, ingon nga ang mga tawo sa kalibutan naggamit sa mga pulong isip kostumbre; apan sama sa tigpasiugda ug Prinsipe sa kalinaw, iya kining gihatag ngadto kanila. Iya kining gitugyan ngadto kanila ug miingon, “Kinahanglan dili magkaguol ang inyong kasingkasing, ni magtalaw.” Sulod sa pipila ka oras ma-paubos sila sa kalisdanan, apan inubanan sa iyang kalinaw mabun-tog nila ang kahadlok ug makabarug nga lig-on.

Ang iyang katapusang mga pulong ngadto nila sa wala pa ang panapos nga pag-ampo nianang halandumong gabii mao kini: “. . . dinhi sa kalibutan aduna kamoy kagul-anan: apan sumalig kamo; gidaug ko na ang kalibutan.” (Juan 16:33.)⁵

Nag-ugmad kita og kalinaw samtang nagsunod kita sa mga baruganan sa ebanghelyo.

Dunay usa lamang ka magiyahon nga kamot diha sa universe, bug-tong tinuod nga dili masaypan nga kahayag, usa ka walay pagkapakyas nga timailhan sa kalibutan. Kana nga kahayag mao si Jesukristo, ang kahayag ug kinabuhi sa kalibutan, ang kahayag nga gihulagway sa usa ka propeta sa Basahon ni Mormon isip “usa ka kahayag nga walay katapusan, nga dili gayud mahimo nga mongitngit.” (Mosiah 16:9.)

Samtang mangita kita og kadangpan alang sa kalingkawasan ug kalinaw, mga indibidwal man kita, mga pamilya, mga komunidad, o mga nasud, si Kristo ang bugtong timailhan nga atong masaligan sa katapusan. Siya ang tawo nga miingon bahin sa iyang misyon, “Ako mao ang dalan, ang kamatuoran, ug ang kinabuhi.” (Juan 14:6.) . . .

Hunahunaa, pananglitan, kining instruksyon ni Kristo ngadto sa iyang mga disipulo. Siya miingon, “Higugmaa ang inyong mga kaaway, pagpanalangin kanila nga nagtunglo kaninyo, pagbuhat og maayo ngadto kanila nga nagdumot kaninyo, ug pag-ampo alang kanila kinsa nag-amung-among kaninyo, ug nanggukod kaninyo.” (Mat. 5:44.)

Hunahunaa unsay mahimo niining bugtong tambag nganha sa inyong kasilinganan ug ngari kanako, sa mga komunidad nga gipuy-an ninyo ug sa inyong mga anak, sa mga nasud nga naglangkob sa atong dako nga pamilya sa tibuok kalibutan. Nakaamgo ko nga kini nga doktrina naghatag og dakong hagit, apan sigurado nga usa kini ka mauyonan nga hagit kay sa grabe nga buluhaton nga gihatag ngari kanato karon pinaagi sa gubat ug kasakit nga padayong giatubang sa kalibutan.⁶

Kon mosulay kita sa pagtabang niadtong nakapasilo kanato, kon mag-ampo kita alang niadtong mipahimulos kanato, ang atong kinabuhi maanindot. Makabaton kita og kalinaw kon makighiusa kita sa Espiritu ug sa usag usa samtang nagserbisyo kita sa Ginoo ug nagtuman sa iyang mga sugo.⁷

Ang kalibutan nga atong gipuy-an, maduol man sa panimalay o sa layo, nagkinahanglan sa ebanghelyo ni Jesukristo. Naghatag kini sa bugtong paagi nga mailhan sa kalibutan ang kalinaw. . . . Nagkinahanglan kita og mas malinawon nga kalibutan, nga nagtubo diha sa mas malinawong mga pamilya ug kasilinganan ug mga komunidad. Aron masiguro ug maugmad ang maong kalinaw, “kinahanglan higugmaon nato ang uban, bisan ang atong mga kaaway ingon man ang mga higala” [*Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Joseph Smith* (2007), 477]. . . . Kinahanglan natong ituyhad ang kamot sa panaghigalaay. Kinahanglan kita nga mas magmabination, mas malumo, mas mapasayloon, ug dili daling masuko.⁸

Ang labing mahinungdanong paagi sa Dios sa paglihok mao ang pinaagi sa pagdani ug pailub ug pagkamainantuson, dili pinaagi sa pagpamugos ug inisug nga komprontasyon. Molihok siya pinaagi sa maaghup nga pagtimbaya ug malumo nga pagdani.⁹

Walay gisaad nga kalinaw niadtong mosalikway sa Dios, niadtong dili motuman sa iyang mga sugo, o niadtong mosupak sa iyang mga balaod. Si Propeta Isaias namulong bahin sa moral nga pagkaut-ot ug korapsyon sa mga lider ug unya nagpadayon sa iyang mga pag-awhag pinaagi sa pag-ingon: “Apan ang dautan mahasama sa dagat nga nagubot, kay kini dili makapahulay, ug ang iyang mga tubig nagasabyag sa lapok ug sagbut. Wala nay pakigdait, miingon ang akong Dios, alang sa dautan.” (Isa. 57:20–21.) . . .

. . . Ang pagbaliwala sa Manluluwas o kapakyas sa pagtuman sa mga sugo sa Dios magdala og kawalay kasiguroan, kagubot sa galamhan, ug panagbingkil. Kini ang katugbang sa kalinaw. Ang kalinaw moabut sa usa ka indibidwal pinaagi lamang sa walay kondisyon nga pagtugyan—pagtugyan ngadto kaniya kinsa mao ang Prinsipio sa kalinaw, kinsa adunay gahum sa paghatag og kalinaw.¹⁰

Ang mga kagubot sa kalibutan nga kasagaran mapahayag sa makapakurat nga ulohan sa mga balita mopahinundom kanato nga magtinguha sa kalinaw nga nagagikan sa pagsunod sa yano nga mga baruganan sa ebanghelyo ni Kristo. Ang kaalingugngog sa gagmayng mga grupo dili makabalda sa atong kalinaw kon atong higugmaon ang atong isigkatawo ug dunay pagtuo diha sa maulaong sakripisyo sa Manluluwas ug sa hilum nga kasiguroan nga iyang gihatag bahin sa kinabuhing walay katapusan. Asa nato makita ang

maong hugot nga pagtuo diha sa gubot nga kalibutan? Ang Ginoo miingon, “Pangayo, ug kamo pagahatagan; pangita, ug kamo makakaplag; pagtuktok, ug kamo pagaablihan. Kay ang tanan nga magapangayo magadawat; ug ang magapangita makakaplag; ug ang magatuktok pagaablihan.” (Lucas 11:9–10.)¹¹

Daw duha ka mahangturong mga kamatuoran ang kinahanglang dawaton sa tanan kon gusto natong makakita og kalinaw niini nga kalibutan ug kinabuhing dayon sa kalibutan nga moabut. (1) Nga si Jesus mao ang Kristo, ang anak gayud sa kahangturan sa atong Langitnong Amahan, nga mianhi sa yuta alang sa tukmang katuyoan nga pagtubos sa katawhan gikan sa sala ug lubnganan, ug nga siya buhi aron modala kanato og balik ngadto sa presensya sa Amahan. (2) Nga si Joseph Smith iyang propeta, giandam niining ulahing mga adlaw aron sa pagpahiuli sa kamatuoran nga nawala sa katawhan tungod sa kalapasan. Kon ang tanang tawo modawat ug mosunod niining duha ka sukaranang mga kamatuoran, ang kalinaw moabut sa kalibutan.¹²

Kon kamo, sa inyong kaugalingon, mobuntog sa . . . mga tintasyon ug determinado nga mobayad sa inadlaw nga bugti, mosunod sa Balaod sa Pag-ani pinaagi sa limpyo, moral nga mga hunahuna ug mga binuhatan, pinaagi sa tarung, matinuoron nga mga pakigsabut, pinaagi sa kaligdong ug kamabinantayon diha sa inyong pagtuon, pinaagi sa pagpuasa, pag-ampo, ug pagsimba, kamo moani og kagawasan ug kalinaw sa kaugalingon ug kalamboan.¹³

Ang kinabuhi nga puno sa dili hinakog nga pagserbisyo mapuno usab og kalinaw nga lapaw sa panabut. . . . Kini nga kalinaw moabut lamang pinaagi sa pagsunod sa mga baruganan sa ebanghelyo. Kini nga mga baruganan naglangkob sa programa sa Prinsipe sa Kalinaw.¹⁴

Daghan kaayo sa atong kalibutan ang gituyo aron moguba . . . sa personal nga kalinaw pinaagi sa mga sala ug liboan ka matang sa mga tintasyon. Kami nag-ampo nga ang mga Santos magpakabuhi pinasubay sa unsay gipakita nato ni Jesus sa Nazaret.

Kami nag-ampo nga ang mga paningkamot ni Satanas mapakgang, nga ang personal nga kinabuhi magmalinawon ug hapsay, nga ang mga pamilya magkasuod ug magpakabana sa tanang sakop, nga ang mga ward ug mga stake, mga branch ug mga district mahimo nga lawas ni Kristo, makatubag sa tanang panginahanglan,

*Ang kinabuhi nga puno sa dili hinakog nga pagserbisyo
mapuno usab og kalinaw nga lapaw sa panabut.*

mohupay sa tanang kasakit, moayo sa tanang samad hangtud nga ang tibuok kalibutan, sama sa gipangamuyo ni Nephi, nga “mopadayon sa unahan uban ang pagkamakanunayon kang Kristo, magbaton sa usa ka hingpit nga kahayag sa paglaum, ug usa ka gugma sa Dios ug sa tanan nga mga tawo. . . .

“Akong hinigugma nga mga kaigsoonan,” mipadayon si Nephi, “kini mao ang agianan; ug walay lain nga agianan.” (2 Nephi 31:20–21.)¹⁵

 3

Ang Manluluwas makatabang nato nga makakita og kalinaw bisan pa man sa kagubot sa atong palibut.

Si Jesus nakasinati sa kagul-anan ug kasakit ug pag-antus ug pagdagmal. Dili matukib ang hilabihan nga palas-anon nga iyang gidala, ug kita walay kaalam nga makasabut sa paghulagway ni propeta Isaias bahin kaniya isip “usa ka tawo sa mga kasub-anan.” (Isa. 53:3.) Ang iyang kinabuhi puno sa kalisdanan, ug, sa mortal nga panglantaw, gitibas kini diha sa pagpatay kaniya sa Kalbaryo. Gihangyo kita nga dili motan-aw sa kinabuhi diha sa mortal nga panglantaw; gamit ang espirituhanong panglantaw lahi ang atong masayran kay sa unsay nahitabo didto sa krus.

Ang kalinaw anaa sa ngabil ug kasingkasing sa Manluluwas bisan unsa pa ang iyang kalisdanan. Unta mao usab kini ngari kanato—diha sa atong kaugalingong kasingkasing, mga panimalay, sa atong mga nasud sa kalibutan, ug bisan sa mga pagdaut nga giatubang sa Simbahan matag karon ug unya. Kinahanglang dili kita maglaum nga molabay niini nga kinabuhi ma-indibidwal man o isip pundok nga walay pipila ka pagsupak.¹⁶

Ang usa ka tawo mahimong nagpuyo sa maanindot ug malina-won nga palibut apan, tungod sa panagsumpaki ug panagbangi sa sulod, maanaa na siya sa kahintang sa kanunayng kagubot. Sa laing bahin, ang usa ka tawo mahimong anaa taliwala sa hilabihang pagkagun-ob ug pagbanaw sa dugo tungod sa gubat ug sa gihapon adunay kahilum sa dili matukib nga kalinaw. Kon mangita kita og panabang sa atong mga higala ug sa pamaagi sa kalibutan, makakita kita og kagubot ug kalibug. Kon modangup lamang kita sa Dios, makakita kita og kalinaw alang sa wala mahimutang nga kalag. Giklaro kini sa mga pulong sa Manluluwas: “Dinhi sa kalibutan aduna kamoy kagul-anan” (Juan 16:33); ug sa iyang gasa ngadto sa Napulog Duha ug sa tanang katawhan, siya miingon, “Kaninyo ibilin ko ang kalinaw, kaninyo ihatag ko ang akong kalinaw: hatagan ko kamo niini dili sama sa hinatagan sa kalibutan. . . .” (Juan 14:27.)

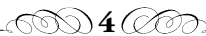
Makakita kita niini nga kalinaw diha sa kalibutan nga adunay kagubot kon dawaton lamang nato ang iyang dakong gasa ug ang

iyang dugang pagdapit: “Umari kanako, kamong tanan nga nabudlay ug nabug-atan, ug papahulayon ko kamo.

“Isangon ninyo ang akong yugo diha kaninyo, ug pagtuon kamo gikan kanako; kay ako maaghop ug mapaubsanon sa kasingkasing: ug makakaplag kamog pahulay alang sa inyong mga kalag.” (Mat. 11:28–29.)

Kini nga kalinaw manalipod kanato gikan sa kalibutanong kagubot. Ang kahibalo nga ang Dios buhi, nga kita iyang mga anak, ug nga siya nahigugma kanato mohupay sa nagsubo nga kasingkasing. Ang tubag sa pagtinguha og kalinaw nagdepende sa pagtuo diha sa Dios ug sa iyang Anak, nga si Jesukristo. Magdala kini og kalinaw ngari kanato karon ug sa kahangturan nga mosunod.¹⁷

Niining kalibutan sa kalibug ug pagkapuliki, sa temporal nga pag-uswag, kinahanglan kitang mobalik ngadto sa kayano ni Kristo. . . . Kinahanglan kitang magtuon sa yano nga mga sukaranan sa mga kamatuoran nga gitudlo sa Agalon ug wagtangon ang kontrobersyal nga mga butang. Ang atong pagtuo sa Dios kinahanglang tinuod ug dili pangagpas lang. Ang gipahiuli nga ebanghelyo ni Jesukristo mahimong gamhanan, hilabihan nga makaimpluwensya, ug ang tinuod nga pagdawat makahatag kanato og makahuluganon, relihiyusong kasinatian. Usa sa dakong kalig-on sa Mormon nga relihiyon mao kining pagbalhin sa pagtuo ngadto sa inadlaw nga paghunahuna ug pamatasan. Hulipan og kalinaw ug kahapsay ang kagubot ug kalibug.¹⁸

**Pinaagi sa pagpunting sa atong panan-aw
ngadto kang Jesus, magmadaugon kita batok
sa mga elemento nga moguba sa kalinaw.**

Akong nahinumduman ang usa sa mahinungdanong mga istorya sa pagkamadaugon ni Kristo batok nianang daw mosulay kanato ug magdala og kahadlok sa atong mga kasingkasing. Samtang ang mga disipulo ni Kristo milayag sa usa sa ilang kanunay nga biyahe tabok sa Dagat sa Galilea, ang kagabhion nagdag-um ug kusog ang hangin ug unuson. Grabe ang mga balud ug kusog ang hangin, ug kining mga mortal, huyang nga mga tawo nangahadlok. Walay swerte kay walay tawo nga uban nila nga makapakalma ug makaluwas nila, kay si Jesus gibiyaan nga nag-inusara didto sa baybayon.

Sama sa naandan, nagbantay siya kanila. Siya nahigugma ug nagpakabana kanila. Sa ilang gutlo sa tumang kahigwaos sila mitan-aw ug nakakita og imahe diha sa kangitngit nga ang gisul-ob nagpalid-palid sa hangin, nga naglakaw paingon kanila diha sa dagat. Mituaw sila sa kalisang sa ilang nakita, naghunahuna nga usa kini ka abat nga milakaw ibabaw sa mga balud. Ug pinaagi sa unos ug kangitngit ngadto kanila—sama usab kini ngari kanato sa kasagaran, kon, taliwala sa mga kangitngit sa kinabuhi, ang kadagatan daw labihan kadako ug ang atong mga sakayan labihan ka gagmay—dunay mi-abut nga labing mahinungdanon ug mapasaligon nga tingog sa kalinaw uban niining yano nga pamahayag, “Ako kini; ayaw kamo kalisang.” Si Pedro mituaw, “Ginoo, kon ikaw man ugaling, paanhaa ako diha kanimo sa ibabaw sa tubig.” Ug ang tubag ni Kristo kaniya sama ra usab kanatong tanan: “Umari ka.”

Si Pedro milukso sa kilid sa sakayan ug padulong ngadto sa dagkong mga balud, ug samtang ang iyang mga mata nagpunting ngadto sa Ginoo, ang kusog nga hangin mipalid-palid sa iyang buhok ug ang ulan mibasa sa iyang gisul-ob, apan maayo ra ang tanan. Sa higayon lamang nga nagduha-duha ang iyang pagtuo nga siya milingiw gikan sa Agalon aron sa pagtan-aw sa labihan ka kusog nga mga balud ug sa maitom nga dagat sa ubos niya, didto lamang siya nagsugod sa pagkaunlod. Ug usab, sama sa kadaghanan kanato, siya mituaw, “Ginoo, luwasa ako.” Wala gyud siya pakyasa ni Jesus. Gituyhad niya ang iyang kamot ug gikuptan ang naunlod nga disipulo uban sa malumo nga pagbadlong, “O tawong diyutay pagtuo, nganong nagduha-duha ka man?”

Dayon luwas nga nakasakay sa ilang gamayng sakayan, ilang nakita nga ang hangin mihunong ug ang dagkong mga balud mikalma na. Sa wala madugay didto na sila sa ilang kadangpan, sa ilang luwas nga pantalan, diin ang tanan nangandoy nga usa ka adlaw moabut didto. Ang mga tripulante ingon man usab ang iyang mga disipulo napuno sa katingala. Ang pipila nila mitawag kaniya sa titulo nga akong mapahayag karon: “Sa tinuod ikaw gayud ang Anak sa Dios.” (Gikuha gikan sa Farrar, *The Life of Christ*, pp. 310–13; tan-awa sa Mat. 14:22–33.)

Kini ang akong lig-ong pagtuo nga isip mga indibidwal nga katawhan, isip mga pamilya, mga komunidad, ug mga nasud, kita mahimong sama ni Pedro, mopunting sa atong panan-aw ngadto kang

Jesus, kita usab makalakaw nga madaugon tabok sa “dagkong mga balud sa kawalay pagtuo” ug magpabiling “dili mahadlok bisan sa nagkakusog nga hangin sa pagduha-duha.” Apan kon atong ilingiw ang atong mga mata gikan kaniya kang kinsa kita kinahanglan gayud nga motuo, ingon nga kini sayon kaayo nga buhaton ug ang kalibutan gitintal og maayo sa pagbuhat, kon kita motan-aw ngadto sa gahum ug sa kapintas niadtong makalilisang ug malaglagon nga mga elemento nga naglibut kanato kay sa ngadto kaniya kinsa makatabang ug makaluwas kanato, niana dili malikayan nato nga maunlod diha sa dagat sa panagbangi ug kaguol ug sa kawalay paglaum.

Sa ingon nga panahon nga atong masinati ang mga lunop nga naghulga sa paglumos kanato ug ang kahiladman molamoy sa gikusu-kuso nga sakayan sa atong hugot nga pagtuo, nag-ampo ako nga kita unta kanunay nga makabati taliwala sa unos ug sa kangitngit nianang matam-is nga pulong sa Manluluwas sa kalibutan: “Salig kamo; ako kini; ayaw kamo kalisang.” (Mat. 14:27.)¹⁹

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Si Presidente Hunter nagtudlo nga si Jesukristo mao ang tinubdan sa tinuod nga kalinaw (tan-awa sa seksyon 1). Unsa nga mga kasi-natian ang nakatabang ninyo nga masayud niini nga kamatuoran? Sa unsang paagi nato madawat ang kalinaw nga gitanyag ni Jesus?
- Sa unsang paagi nga ang paghigugma sa uban makahatag kanato og kalinaw? (Tan-awa sa seksyon 2.) Sa unsang paagi nga ang pagsunod sa ebanghelyo makatabang nato nga makabaton og kalinaw? Ngano nga kining “walay kondisyon nga pagtugyan” ngadto sa Manluluwas gikinahanglan nato aron makabaton og kalinaw?
- Ribyuha ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter diha sa seksyon 3. Giunsa ninyo pagsinati ang katumanan sa saad sa Ginoo nga “papahulayon ko kamo” sa inyong mga palas-anon samtang moduol kamo ngadto Kaniya?
- Pamalandungi ang asoy ni Presidente Hunter kalabut sa paglakaw ni Pedro ibabaw sa tubig (tan-awa sa seksyon 4). Unsa man ang inyong makat-unan gikan niini nga asoy kabahin kon unsaon pagpangita og kalinaw sa panahon sa kagubot? Giunsa kamo

pagtabang sa Manluluwas nga “mosalig” ug “dili malisang” diha sa panahon sa kalisdanan?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Mga Salmo 46:10; 85:8; Isaias 32:17; Marcos 4:36–40; Mga Taga-Roma 8:6; Mga Taga-Galacia 5:22–23; Mga Taga-Filipos 4:9; Mosiah 4:3; D&P 19:23; 59:23; 88:125

Tabang sa Pagtudlo

Dapita ang mga sakop sa klase sa pagpili og usa sa mga seksyon diha sa kapitulo nga gusto nilang hisgutan ug sa pagporma og grupo kauban sa lain nga mopili sa sama nga seksyon. Awhaga ang matag grupo sa paghisgut sa may kalabutan nga pangutana diha sa katapusan sa kapitulo.

Mubo nga mga Sulat

1. Sa Eleanor Knowles, *Howard W. Hunter* (1994), 185.
2. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 266.
3. Boyd K. Packer, “President Howard W. Hunter—He Endured to the End,” *Ensign*, Abr. 1995, 29.
4. “The Gifts of Christmas,” *Ensign*, Dis. 2002, 16.
5. Sa Conference Report, Okt. 1966, 15–16.
6. “The Beacon in the Harbor of Peace,” *Ensign*, Nob. 1992, 18.
7. *The Teachings of Howard W. Hunter*, ed. Clyde J. Williams (1997), 40.
8. “A More Excellent Way,” *Ensign*, Mayo 1992, 61, 63.
9. “The Golden Thread of Choice,” *Ensign*, Nob. 1989, 18.
10. Sa Conference Report, Okt. 1966, 16.
11. Sa Conference Report, Okt. 1969, 113.
12. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 172–73.
13. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 73–74.
14. “The Gifts of Christmas,” 19.
15. Sa Conference Report, Abr. 1976, 157.
16. “Master, the Tempest Is Raging,” *Ensign*, Nob. 1984, 35.
17. Sa Conference Report, Okt. 1966, 16–17.
18. Sa Conference Report, Okt. 1970, 131–32.
19. “The Beacon in the Harbor of Peace,” 19.

Sa atong mga pagsulay, ang Manluluwas midapit sa matag usa kanato sama sa pagdapit nga Iyang gihimo ngadto sa tawo sa tuburan sa Betsata: “Buoit ka bang maayo?” (Juan 5:6).

Kalisdanan—Usa ka Bahin sa Plano sa Dios alang sa Atong Mahangturon nga Kauswagan

“Kon ang [mga kalisdanan sa mortalidad] maghimo natong mapaubsanon ug mohapsay ug motudlo ug mopanalangin kanato, kini mahimong talagsaong mga instrumento sa mga kamot sa Dios sa paghimo natong mas maayong mga tawo.”

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Sa kinatibuk-ang komperensya sa Abril 1980, si Elder Howard W. Hunter, nga kaniadto sakop sa Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles, misulti bahin sa pag-apil uban sa daghang tawo nga mitan-aw sa lumba sa tag-as nga sakayan sa Samoa. “Dili mahimutang ang mga tawo,” miingon siya, “hapit tanang panan-aw gitumong ngadto sa dagat, nagbantay sa pag-abut sa [mga sakayan]. Sa kalit naninggit ang mga tawo dihang sa layo makita na ang mga sakayan. Ang matag usa niini dunay 50 ka kusgan nga tigbugsay nga nagdungan sa pagbugsay nga mitadlas sa mga balud ug mibulabula nga tubig—kanindot nga talan-awon.

“Ang mga sakayan ug ang mga sakay nagkaklaro dihang nagkaduol na sila sa dauganan. Bisan og kining kusgan nga mga tawo mibugsay sa ilang kinakusgan, ang gibug-aton sa sakayan sakay ang singkwenta ka tawo misugat sa kusog nga pwersa—ang pagpugong sa tubig.

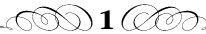
“Ang miabiba nga mga tawo misamot kalanog dihang ang unang taas nga sakayan milatas sa linya nga dauganan.”

Human sa lumba, si Elder Hunter miduol sa gidunggoan sa mga sakayan ug nakigsulti sa usa sa tigbugsay, kinsa mipasabut nga ang atubangan sa taas nga sakayan “gidisenyo nga mopikas sa tubig

aron dili mapugngan ang gikusgon sa sakayan. Mipasabut pa siya nga ang pagbira sa mga bugsay batok sa pagpugong sa tubig nagmugna og pwersa nga makapadagan sa sakayan. Ang pagpugong makahimo sa pagpaatras ug pag-abante.”¹

Gigamit ni Elder Hunter ang lumba sa sakayan sa Samoa para sa iyang pakigpulong mahitungod sa mga katuyoan sa kalisdanan. Atol sa iyang pangalagad isip Apostol, gihisgutan niya sa daghang higayon ang bahin sa kalisdanan, mihatag og mga tambag, paglaum, ug pag-awhag. Namulong siya gikan sa personal nga kasinatian, isip usa nga nakalahutay sa makamatay nga balatian ug ubang pagsulay. Mipamatuod siya uban sa lig-ong pagtuo nga sa mga panahon sa problema, “si Jesukristo adunay gahum sa pagpasayon ug pagpaagan sa atong mga palas-anon.”²

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Ang kalisdananan usa ka bahin sa plano sa Dios alang sa atong mahangturong kauswagan.

Akong namatikdan nga ang kinabuhi—ang matag kinabuhi—dunay kinatibuk-ang bahin sa mga kaharuhay ug kalisud. Gani, makakita kita og daghang kalipay ug kasub-anan sa kalibutan, daghang nausab nga mga plano ug bag-ong mga direksyon, daghang panalangingin nga kon tan-awon ingon og dili mga panalangingin, ug daghan nga nakahimo natong mapainubsanon ug mipalambo sa atong kamapailubon ug sa atong pagtuo. Tanan kita duna niana nga kasinatian matag karon ug unya, ug nagtuo kong masinati nato kini kanunay. . . .

. . . Si Presidente Spencer W. Kimball, kinsa nahibalo kaayo mahitungod sa pag-antus, kasagmuyo, ug mga kahimtang nga lapas sa iyang pagkontrolar, kausa misulat:

“Tungod kay tawhanon kita, atong gusto nga tangtanganon gikan sa atong kinabuhi ang pisikal nga kasakit ug mental nga pag-antus ug siguroon sa atong kaugalingon ang padayon nga kasayon ug kaharuhay, apan kon atong sirhan ang mga pultahan alang sa mga kasub-anan ug kasakit, basin masirhan sab nato og apil ang atong mga higala ug mga tawo nga makatabang nato. Ang pag-antus makahimong santos sa mga tawo kon sila makat-on sa pagpailub, pag-antus, ug pagkontrolar sa kaugalingon” [*Faith Precedes the Miracle* (1972), 98].

Niana nga pahayag, gipasabut ni Presidente Kimball ang pagdumili sa piho nga mga kasinatian sa kinabuhi. . . . Adunay pagsira kanunay sa mga pultahan sa atong kinabuhi, ug pipila niana nga mga pagsira momugna og tinuoray nga kasakit ug kahapdos. Apan ako mituo *gayud* nga kon ang usa ka pultahan masirado, dunay lain nga maabli (ug tingali sobra pa sa usa), uban sa paglaum ug mga panalangin sa ubang mga dapit sa atong kinabuhi nga tingali dili unta nato madiskubre.

. . . Pipila ka tuig ang milabay, [si Presidente Marion G. Romney] miingon nga ang tanang tawo, lakip ang pinakamatinudanon ug maunungon, makasugat og kalisdanan ug mga kasakit sa ilang kinabuhi kay, sa mga pulong ni Joseph Smith, “Ang katawhan kinahanglang mag-antus aron sila makatungas sa Bukid sa Zion ug mahimong mapasidunggan ibabaw sa mga langit” [*Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Joseph Smith* (2007), 230; tan-awa sa Conference Report, Okt. 1969, 57].

Si Presidente Romney dayon miingon:

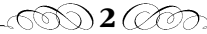
“Wala kini magpasabut nga nangandoy ta nga mag-antus. Nangingkamot tang malikay kutob sa mahimo. Hinuon, karon nahibalo na ta, ug tanan kita nahibalo dihang mipili kita nga moanhi sa mortalidad, nga kita dinhi pagasulayan pinaagi sa mga kalisdanan ug balatian. . . .

“[Dugang pa,] sa plano sa Amahan bahin sa pagsulay [ug paghapsay] sa iyang mga anak walay makalikay bisan sa Manluluwas mismo. Ang pag-antus nga iyang gisulayan sa paglahutay, ug nga iya gyud nga nalahutay, katimbang kon ipunon ang pag-antus sa tanang lalaki [ug babaye bisan asa. Nagkurog ug nagkadugo ug nanghinaot nga tangtangon ang kopa, siya miingon,] ‘Ako nakaambit ug nakahuman sa akong mga pagpangandam alang sa mga katawhan’ (D&P 19:18–19)” (sa Conference Report, Okt. 1969, p. 57).

Tanan kita kinahanglang mohuman sa atong “pagpangandam alang sa mga katawhan” [D&P 19:19]. Ang pagpangandam ni Kristo ingon og lahi kay sa atoa, apan tanan kita dunay pagpangandam nga buhaton, pultahan nga pagaablihan. Ang paghimo niining importante nga mga pagpangandam sagad nagkinahanglan og kasakit, pipila ka wala damha nga mga kausaban sa dalan sa kinabuhi, ug pipila ka mga pagtugyan, “bisan ingon sa usa ka bata nga motugyan sa iyang

kaugalingon ngadto sa iyang amahan” [Mosiah 3:19]. Ang paghuman sa balaanong pagpangandam ug pag-abli sa celestial nga mga pul-tahan modala nato—sa pagkatinuod, walay duda modala kanato—ngadto gayud sa katapusang mga gutlo sa atong mortal nga kinabuhi.³

Mianhi kita sa mortal nga kinabuhi aron mabatukan ang mga pag-pugong. Kabahin kini sa plano alang sa atong mahangturong kaus-wagan. Kon walay tintasyon, kasakit, kapait, ug kasubo, wala sab ang pagkamaayo, hiyas, pagdayeg sa kamaayo, o kalipay. . . . Kita kina-hanglang mahinumdom nga ang samang mga nagpugong nga pwera sa atong kauswagan mao sab ang makatabang nato sa paglatas.⁴

Ang atong mortal nga mga kalisdanan alang sa atong kalamboan ug kasinatian.

Kon ang [mga kalisdanan sa mortalidad] maghimo natong ma-paubsanon ug mohapsay kanato ug motudlo ug mopanalangin kanato, impluwensyal kini nga mga himan sa mga kamot sa Dios aron mahimo kitang mas maayong mga tawo, aron mas magmapa-salamaton kita, mas mahigugmaon, ug mas masinabtanon sa ubang tawo sa ilang mga kalisdanan.

Oo, tanan kita may lisud nga mga panahon, sa tinagsa o sa kinatibuk-an, apan bisan sa pinakalisud nga panahon, sa karaan o sa karon, kana nga mga problema ug mga pagpanagna walay laing tuyo kondili ang pagpanalangin sa mga matarung ug pagtabang niadtong dili kaayo mga matarung aron maghinulsol. Gihigugma kita sa Dios, ug ang kasulatan nagsulti kanato nga “gihatag niya ang iyang bugtong Anak, aron ang tanan nga mosalig kaniya dili malaglag, kondili may kinabuhing dayon” [Juan 3:16].⁵

Ang bantugang patriarka sa Basahon ni Mormon, si Lehi, maawha-gon nga namulong sa iyang anak nga si Jacob, anak nga natawo sa kamingawan panahon sa dakong panglimbasug ug oposisyon. Ang kinabuhi ni Jacob lahi ra kay sa iyang gilauman ug dili ingon kamaayo nga kasinatian kay sa iyang gidahum. Giantus niya ang mga balatian ug mga kasagmuyo, apan misaad si Lehi nga ang maong mga balatian ipa-hinungod alang sa kaayohan sa iyang anak (tan-awa sa 2 Nephi 2:2).

Dayon gidugang ni Lehi kini nga mga pulong nga walay paglubad:

Dihang didto si Joseph Smith sa Bilanggoan sa Liberty, mipadayag ang Ginoo kaniya nga ang kalisdanan makahatag nato og kasinatian ug alang sa atong kaayohan.

“Kay kini gikinahanglan gayud nga adunay katugbang sa tanan nga mga butang. Kay kon wala pa, . . . ang pagkamatarung dili gayud mapahinabo, ni ang pagkadautan ni ang pagkabalaan ni ang pagkauyamot, ni ang pagkamaayo ni ang pagkangil-ad 2 Nephi 2:11.

Nahupay gayud ako sulod sa katuigan tungod niini nga pagpasabut sa pipila ka kasakit ug kasagmuyo sa kinabuhi. Gani dako ang akong kahupayan nga ang pinakabantugang mga tawo, lakip ang Anak sa Dios, misagubang sa sama nga oposisyon aron mas masabtan ang pagkasukwahi tali sa pagkamatarung ug kadautan, kabalaan ug kauyamot, kamaayo ug kangil-ad. Gikan sa ngiub, tun-ug nga Bilanggoan sa Liberty, si Propeta Joseph Smith nakakat-on nga kon gitawag kita nga moagi og mga kalisdanan, alang kini sa atong pag-uswag ug kasinatian ug sa katapusan ikadugang sa atong kaayohan (tan-awa sa D&P 122:5–8).

Kon ang usa ka kahigayunan mawala, may lain nga ihatag, bisan alang sa usa ka propeta nga nabilanggo. Dili igo ang atong kamang-gialamon ni ang atong kasinatian aron tukma kitang mohukom sa

tanang oportunidad o mga limitasyon sa kinabuhi. Adunay espesyal nga mga kasinatian nga gusto sa Dios nga atong latason atol sa atong pag-uswag ngadto sa mahangturong ganti nga Iyang giandam kanato. . . .

Sa lain-laing higayon sa atong kinabuhi, tingali sa subli-subli nga higayon sa atong kinabuhi, kinahanglan natong ilhon nga ang Dios nasayud sa unsay wala nato masayri ug makakita unsay dili nato makita. “Kay akong mga hunahuna dili mao ang inyong mga hunahuna, ni ang inyong mga dalan akong mga dalan, nagaingon ang Ginoo” (Isaias 55:8).

Kon duna kamoy problema sa panimalay sa mga bata nga nahisalaag, kon nag-antus kamo sa pinansyal ug sa emosyonal nga kasakit nga mihulga sa inyong panimalay ug sa inyong kalipay, kon gikinahanglan nga sagubangon ninyo ang pagkawagtang sa kinabuhi o kabaskog sa panglawas, akong iampo nga magmalinawon kamo. Dili kita tintalon labaw kay sa atong malahutay [tan-awa sa 1 Mga Taga-Corinto 10:13; Alma 13:28; 34:39]. Ang wala dahumang mga kausaban sa atong panaw ug mga kapakyasan mao ang tul-id og higpit nga dalan padulong Kaniya.⁶

3

Anaa kanato ang tanang rason nga magma-positibo ug magmasaligon bisan sa mga panahon sa kalisud.

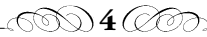
Kaniadto pa anaa ang mga kalisdanan sa normal nga kinabuhi, ug sa kanunay maanaa kini. Apan sa paghibalo sa unsay atong mahibaloan, ug sa pagpakabuhi sa angay natong pakabuhian, wala gayuy dapit, walay rason, alang sa pagkahanap sa panglantaw ug pagkawala sa paglaum.

Sa akong kinabuhi nakakita ko og duha ka gubat sa kalibutan, sa Korea, sa Vietnam ug [daghan pa]. Akong nasinati ang Kalisud ug misugakod ko sa pag-eskwela og abogasiya samtang nagsugod ko og bag-ong pamilya. Akong nakita ang stock market ug ang ekonomiya sa kalibutan nga walay klaro, ug ang bangis ug dili angay nga mga pamaagi sa pagdumala sa mga lider, tanan kini naghatag og problema sa tibuok kalibutan.

Nanghinaot ko nga di mo magtuo nga ang tanang kalisdanan sa kalibutan nahitabo ra sa inyong panahon, o ang mga butang dili

sama kagrabe kay sa karon, o dili na gyud kini momaayo pa. Akong ipaniguro nga kaniadto mas lisud ang mga butang ug kini *padayon* pang magkaanam og kamaayo. Magpadayon kini—ilabi na kon kita magpakabuhi ug mohigugma sa ebanghelyo ni Jesukristo ug hatagan kini og higayon nga mopanalangin sa atong kinabuhi. . . .

Sukwahi sa tingali isulti sa uban, kamo adunay tanang rason niini nga kalibutan nga magmalipayon ug magma-positibo ug magma-saligon. Ang matag henerasyon sukad sa sinugdanan adunay mga butang nga buntugon ug mga problema nga sulbaron.⁷

Kon moduol kita sa Manluluwas, Iyang himoong sayon ang atong mga palas-anon ug pagaanon ang gibug-aton.

“Umari kanako, kamong tanan nga nabudlay ug nabug-atan, ug papahulayon ko kamo.

“Isangon ninyo ang akong yugo diha kaninyo, ug pagtuon kamo gikan kanako; kay ako maaghup ug mapaubsanon sa kasingkasing: ug makakaplag kamog pahulay alang sa inyong mga kalag.

“Kay masayon ang akong yugo, ug magaan ang akong luwan.” (Mat. 11:28–30.) . . .

. . . Kining katingalahan nga tanyag sa tabang nga gitanyag sa Anak sa Dios mismo dili lang para sa mga Taga-Galilea sa iyang panahon. Kini nga tawag nga itaod ang iyang sayon nga yugo ug dawaton ang gaan niya nga palas-anon dili lang para sa nangagi nga henerasyon. Kaniadto ug karon kini ang kinatibuk-ang hangyo ngadto sa tanang katawhan, sa tanang siyudad ug kanasuran, sa matag lalaki ug babaye, ug mga bata bisan asa.

Sa kaugalingon natong panahon sa panginahanglan kinahanglang dili nato ibaliwala kining walay kapakyasan nga tubag sa mga kahingawa ug kabalaka sa atong kalibutan. Ania ang saad sa personal nga kalinaw ug panalipod. Ania ang gahum sa pagbuntog sa sala sa tibuok nga mga kapanahunan. Kita, usab, kinahanglang motuo nga si Jesukristo nagbaton sa gahum sa pagpasayon sa atong mga palas-anon ug pagpagaan sa gibug-aton. Kita, usab, kinahanglang moduol kaniya ug didto makadawat og kapahulayan sa atong mga kahago.

“Ang mga disipulo ni Kristo sa matag henerasyon gidapit, gani gisugo, sa pagbaton og hingpit nga kahayag sa paglaum.”

Siyempre, ang mga obligasyon nag-uban niana nga mga saad. “Isa-ngon ninyo ang akong yugo diha kaninyo,” siya mihangyo. Sa biblikanhong mga kapanahunan ang yugo usa ka himan nga dako og ikatabang niadtong nanagtikad sa umahan. Naghimo kini nga ang kusog sa ikaduha nga hayop isumpay ug idoble sa paningkamot sa usa ka hayop, magtinabangay ug mopagaan sa budlay nga pagbira sa daro o kariton. Ang palas-anon nga labihan ka bug-at o tingali imposible nga mapas-an sa usa ka tawo mas dali nga pas-anon sa duha nga pareho nga gitauran sa komon nga yugo. Ang Iyang yugo nagkinahanglan og labihan ug matinguhaong paningkamot, apan alang niadtong tinuoray nga nakabig, ang yugo sayon ug ang palas-anon mogaan.

Nganong atubangon pa man nga mag-inusara ang palas-anon, nangutana si Kristo, o nganong atubangon man kini uban sa temporal nga suporta nga dali rang mapakyas? Ngadto sa mga nabug-atan kini ang yugo ni Kristo, ang gahum ug kalinaw sa pakigtambaya-yong uban sa Dios ang mohatag og suporta, balanse, ug kalig-on sa pag-atubang sa atong mga hagit ug paglahutay sa atong mga tahas dinhi sa malisud nga mga kahintang sa mortalidad.

Dayag lang, ang personal nga mga palas-anon sa kinabuhi magkalahi sa matag tawo, apan matag-usa kanato aduna niini. . . . Klaro, ang ubang kasub-anan naggikan sa mga sala sa kalibutan sa wala pagsunod sa tambag sa [atong] Amahan sa Langit. Bisan unsay rason, walay usa nato ang hingpit nga gawasnon gikan sa mga hagit sa kinabuhi. Sa usa ug sa tanan, si Kristo miingon, bahin niini: Hangtud nga kitang tanan mopas-an sa ubang palas-anon ug motaod sa ubang yugo, nganong dili man nato pas-anon ang akong palas-anon ug itaod ang akong yugo? Ang akong saad kaninyo mao nga masayon ang akong yugo ug magaan ang akong luwan. (Tan-awa sa Mat. 11:28–30.)⁸

Ang mga Santos sa Ulahing mga Adlaw dili kinahanglang mahadlok sa mga kalisdanan sa katapusang mga adlaw.

Ang mga kasulatan . . . nag-ingon nga dunay mga panahon diin ang kalibutan dunay mga kalisdanan. Nasayud kita nga sa atong dispensasyon ang kadautan, dayag na kaayo, ug magdala kini sa dili kalikayan nga mga kalisdanan ug kasakit ug silot Ang Dios dali nga motapos niana nga pagkadautan sa iyang kaugalingon nga panahon, apan ang atong tahas mao ang pagpakabuhi nga hingpit ug matinud-anon ug dili kaayo mabalaka sa mga kasub-anan sa kalibutan o kon kanus-a man kini matapos. Ang atong tahas mao ang pagbaton sa ebanghelyo sa atong kinabuhi ug mamahimong sanag nga kahayag, usa ka siyudad nga nahimutang sa bungtod, nga nagpakita sa katahum sa ebanghelyo ni Jesukristo ug sa kalipay ug kamaya nga kanunayang moabut sa matag tawo sa tanang kapanahunan kinsa nagtuman sa iyang mga sugo.

Niining katapusan nga dispensasyon adunay hilabihan nga kalisud. (Tan-awa sa Mat. 24:21.) Nasayud kita nga dunay mga gubat ug mga hungihong sa mga gubat (tan-awa sa D&P 45:26) ug ang tibuok yuta magkaguliyang (tan-awa sa D&P 45:26). Ang tanang dispensasyon adunay iyang peligro nga mga panahon, apan ang atong kapanahunan adunay mas grabe nga pamiligro. (Tan-awa sa 2 Tim. 3:1.) Mosamot kadautan ang mga tawong dautan (tan-awa sa 2 Tim. 3:13), apan ang mga tawong dautan sagad misamot kadautan. Mga kalamidad moabut ug ang kadautan modagsang. (Tan-awa sa D&P 45:27.)

Dili kalikayan nga ang natural nga sangputanan sa pipila niini nga matang sa panagna mao ang kalisang, ug kana nga kalisang dili lamang mabati sa mas bag-ong henerasyon. Kalisang kana nga bation sa mga tawo sa bisan unsang edad kinsa wala makasabut sa unsay atong nasabtan.

Apan gusto nakong ipasabut nga kini nga mga pagbati dili angay sa matinud-anong mga Santos sa Ulahing mga Adlaw, ug kini dili gikan sa Dios. Sa karaan nga Israel, ang halangdong Jehovah miingon:

“Magmakusganon kamo ug magmadasigon kamo; dili kamo malisang kanila, ug dili kamo mahadlok kanila: kay ang Ginoo nga imong Dios mao ang magauban kanimo; dili ka pasagdan niya, ni pagabiyaan ikaw niya. . . .

“Ug ang Ginoo, mao ang magauna kanimo; siya magauban kanimo, ikaw dili niya pasagdan, ni pagabiyaan ka niya: dili ka mahadlok, dili ka magmaluya.” (Deut. 31:6, 8.)

Ug diha kaninyo, ang atong katingalahang henerasyon sa moder-nong Israel, ang Ginoo miingon:

“Busa, ayaw kahadlok, gagmay nga panon; pagbuhat og maayo; tuguti nga ang yuta ug impyerno maghiusa sa pagbatok kaninyo, kay kon kamo gitukod diha sa akong lig-on nga sukaranan, sila dili makabuntog. . . .

“Paghunahuna ngari kanako sa matag hunahuna; ayaw pagduha-duha, ayaw kahadlok.” (D&P 6:34, 36.)

Ang mao nga tambag anaa sa atong bag-o nga mga kasulatan. Paminawa kining maanindot nga kasiguroan: “Ayaw kahadlok, gagmay nga mga bata, kay kamo akò, ug Ako nakabuntog sa kalibutan, ug kamo kabahin kanila nga gihatag sa Amahan kanako.” (D&P 50:41.) “Sa pagkatinuod Ako moingon nganha kaninyo akong mga higala, ayaw kahadlok, himoa nga mahupay ang inyong mga kasingkasing; oo, maglipay hangtud sa hangtud, ug sa matag butang maghatag og mga pagpasalamat.” (D&P 98:1.)

Sa paghunahuna nga gihatagan kita nianang talagsaong tambag, nagtuo ko nga importante ngari nato nga daghanon ang pagmaya ug minusan ang kasagmuyo, magpalasamat sa unsay naa nato ug sa gidaghanon sa mga panalangin sa Dios kanato, ug minusan ang

paghisgot sa unsay wala nato, o sa mga kabalaka nga nag-uban sa lisud nga mga panahon karon o sa ubang henerasyon.

Usa ka panahon sa dakong paglaum ug kahinam

Alang sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw panahon kini sa dakong paglaum ug kahinam—usa ka talagsaong kapanahunan sa Pagpahiuli ug usa sa pinakatalagsaong kapanahunan sa bisan unsang dispensasyon, tungod kay ang atong dispensasyon ang pinakatalagsaon sa tanang dispensasyon. Atong gikinanglan ang pagtuo ug paglaum, nga duha sa mahinungdanong mga hiyas sa pagkadisipulo ni Kristo. Kinahanglan kitang magpadayon sa pagsalig sa Dios, tungod kay kana ang unang baruganan sa patakaran sa atong gituohan. Kinahanglan kitang motuo nga ang Dios pinakagamhanan sa tanan, nga siya nahigugma nato, ug ang iyang buhat dili mahunong o mapakyas sa indibidwal natong kinabuhi o sa kalibutan sa kinatibuk-an. . . .

Mosaad ko ninyo sa pangalan sa Ginoo kansang sulugoon mao ako nga ang Dios manalipod ug nagpangga sa iyang mga tawo. Kita adunay atong mga kalisud sama nga ang matag henerasyon ug katawhan adunay mga kalisud. Apan tungod sa ebanghelyo ni Jesukristo kamo aduna sa tanang paglaum ug saad ug kasiguradoan. Ang Ginoo adunay gahum diha sa iyang mga Santos ug kanunay nangandam og mga dapit sa kalinaw, pagpanalipud, ug kaluwasan alang sa iyang katawhan. Kon kita adunay hugot nga pagtuo sa Dios kita makalaum og mas maayong kalibutan—alang nato sa personal, ug alang sa tanang katawhan. Si propeta Ether mitudlo sa kakaraan (siya may nahibaloan mahitungod sa mga problema): “Busa, kinsa kadto nga motuo diha sa Dios tingali uban sa kasiguroan molaum alang sa maayo nga kalibutan, oo, gani usa ka dapit diha sa tuo nga kamot sa Dios, kansang paglaum moabut pinaagi sa hugot nga pagtuo, naghimo og kalig-on ngadto sa mga kalag sa mga tawo, diin makahimo kanila nga lig-on ug makanunayon, sa kanunay puno sa maayo nga mga buhat, gitutulan ngadto sa paghimaya sa Dios.” (Ether 12:4.)

Ang mga disipulo ni Kristo sa matag henerasyon gidapit, gani gisugo, nga magbaton og hingpit nga kahayag sa paglaum. (Tanawa sa 2 Ne. 31:20.)

Maningkamot nga dili mahadlok

. . . Kon ang atong pagtuo ug paglaum nakaankla kang Kristo, sa iyang mga pagtulun-an, mga sugo, ug mga saad, niana makasalig kita og butang nga talagsaon, tinuod nga milagro, nga makaiway sa Pulang Dagat ug mogiya sa modernong Israel sa usa ka dapit “nga walay mopasakit o manghadlok.” (*Hymns*, 1985, nu. 30.) Ang kahadlok, nga mahimong moabut sa mga tawo sa lisud nga mga panahon, usa ka nag-unang hinagiban nga gamiton ni Satanas sa paghimo sa tawo nga masulub-on. Kinsa man kadtong mahadlok mawad-an sa kalig-on sa pakigbugno sa kinabuhi batok sa dautan. Busa ang gahum sa dautan kanunay nga maningkamot sa paghadlok sa tawhanong kasingkasing. Sa tanang kapanahunan, ang mga tawo nagsagubang og kahadlok.

Isip mga anak sa Dios ug mga kaliwatan ni Abraham, Isaac, ug Jacob, kinahanglan nga maningkamot kitang dili mahadlok. Ang kulang sa kaisog, ug tawong mahadlukon dili makahimo og tarung sa ilang buluhaton, ug dili sila makahimo sa buluhaton sa Dios. Ang mga Santos sa Ulahing mga Adlaw dunay balaanong misyon nga tumanon nga dili kinahanglang mabuntog lang sa kahadlok ug kabalaka.

Usa sa Apostol sa Ginoo sa unang panahon miingon niini: “Ang yawe alang sa pagbuntog sa kahadlok gihatag ngadto ni Propeta Joseph Smith. ‘Kon kamo andam dili kamo mahadlok.’ (D&P 38:30.) Kana nga balaanong mensahe kinahanglang balik-balikon karon sa matag stake ug ward.” (Elder John A. Widtsoe, sa Conference Report, Abr. 1942, p. 33.)

Andam ba kita nga motugyan ngadto sa mga sugo sa Dios? Andam ba kita nga mokab-ot og kadaugan batok sa atong mga pisikal nga tinguha? Andam ba kita nga motuman sa matarung nga balaod? Kon tinuoray kitang motubag og oo nianang mga pangutanaha, atong mahinginlan ang kahadlok sa atong kinabuhi. Sa tinuod ang sukod sa kahadlok diha sa atong kasingkasing masukod pinaagi sa atong preparasyon sa pagpakabuhing matarung—sa pagpakabuhi nga maoy ilhanan sa matag Santos sa Ulahing mga Adlaw sa tanang kapanahunan.

*Ang pribilehiyo, dungog, ug responsibilidad
sa pagpakabuhi sa ulahing mga adlaw*

Tuguti kong motapos uban sa usa sa pinakatalagsaong pama-hayag nga akong nabasa gikan kang Propeta Joseph Smith, kinsa misagubang og labihan nga kalisdanan sa iyang kinabuhi ug kinsa, sa dayag, mibayad sa katapusang kantidad alang sa iyang kadaugan. Apan siya *nagmadaugon*, ug siya malipayon, lig-on, positibo nga tawo. Ang mga nakaila kaniya mibati sa iyang kalig-on ug kaisug, bisan sa pinakapait nga mga panahon. Wala siya maluya sa espiritu, o padayong nawad-an og paglaum.

Miingon siya mahitungod sa atong panahon—sa inyoha ug sa akoa nga—atoa ang panahon “diin ang mga propeta, mga pari ug mga hari [sa nanglabayng kapanahunan] nagpakabuhi uban sa talag-saon nga kahimuot; [ang tanang karaang mga saksi sa Dios] ila ki-ning gilauman uban sa malipayon nga pagpaabut sa adlaw diin kita magpuyo; ug gidasig uban sa langitnon ug mahimayaon nga mga pagpaabut nga ilang giawit ug gisulat ug gipanagna kining atong panahon; . . . kita ang gikahimut-an nga mga katawhan nga [gipili] sa Dios aron sa pagdala sa Ulahing Adlaw nga kahimayaan” [*Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Joseph Smith, 186*].

Pagkanindot nga pribilehiyo! Pagkanindot nga dungog! Pagka-nindot nga responsibilidad! Ug pagkamakalilipay! Anaa kanato ang tanang rason sa karon ug sa kahangturan nga magmaya ug mag-pasalamat alang sa kalidad sa atong kinabuhi ug sa mga gasa nga gihatag kanato.⁹

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Unsaon niini sa pagtabang kanato nga masayud nga ang kalisdanan kabahin diay sa plano sa Dios alang sa atong mahangtulong pag-uswag? (Tan-awa sa seksyon 1.) “Sa inyong hunahuna ngano kaha nga ang kalisdanan kinahanglanon nga bahin sa mortalidad?”
- Ribyuha ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter sa seksyon 2 mahitungod sa ubang mga katuyoan sa kalisdanan. Sa unsang paagi ikaw nakakita nga ang kalisdanan mahimo nga alang sa

atong kaayohan? Unsaon nato nga makakita sa kalisdanan gikan sa mahangturong panglantaw sa Ginoo?

- Ngano, sama sa gitudlo ni Presidente Hunter, may rason man kita nga magmalipayon ug magma-positibo bisan sa mga panahon sa kalisdanan? (Tan-awa sa seksyon 3.) Unsaon nato nga mas magma-positibo kita atol sa ingon niining mga panahon? Unsa ang pipila ka mga panalangin ang padayon natong madawat bisan sa pinakapait nga kalisdanan?
- Unsaon nato sa pagdawat sa pagdapit sa Manluluwas nga tugutan Siyang mopas-an sa atong palas-anon ug mopagaan sa gibugaton? (Tan-awa sa seksyon 4.) Unsay buot ipasabut sa pagpas-an sa Iyang yugo ngari kanato? Sa unsang paagi ang Manluluwas mitabang kanimo sa mga panahon sa kalisdanan?
- Gitudlo ni Presidente Hunter nga ang mga pagbati sa kahadlok mahitungod sa mga kalisdanan sa katapusang mga adlaw dili gikan sa Dios (tan-awa sa seksyon 5). Sa unsang paagi ang pagpakabuhi sa kahadlok makadaot? Sa unsang paagi nga kita magpakabuhi uban sa paglaum ug hugot nga pagtuo kay sa kahadlok?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Juan 14:27; 16:33; Hebreohanon 4:14–16; 5:8–9; 1 Nephi 1:20; Alma 36:3; D&P 58:2–4; 101:4–5; 121:7–8; 122:7–9

Tabang sa Pagtuon

“Daghang nag-ingon nga mas maayong panahon ang pagtuon sayo sa buntag human sa gabii nga pagpahulay. . . . Mas palabihon sa uban nga magtuon sa hilum nga oras human sa trabaho ug sa mga kahamol sa adlaw. . . . Tingali ang mas importante kay sa unsang orasa mao ang pag-set og regular nga oras alang sa pagtuon” (Howard W. Hunter, “Reading the Scriptures,” *Ensign*, Nob. 1979, 64).

Mubo nga mga Sulat

1. “God Will Have a Tried People,” <i>Ensign</i>, Mayo 1980, 24. 2. “Come unto Me,” <i>Ensign</i>, Nob. 1990, 17–18. 3. “The Opening and Closing of Doors,” <i>Ensign</i>, Nob. 1987, 54, 59. 4. “God Will Have a Tried People,” 25–26.	5. “An Anchor to the Souls of Men,” <i>Ensign</i>, Okt. 1993, 71. 6. “The Opening and Closing of Doors,” 59–60. 7. “An Anchor to the Souls of Men,” 70. 8. “Come unto Me,” 17–18. 9. “An Anchor to the Souls of Men,” 71–73.

Tabang gikan sa Kahitas-an

“Siguro walay saad sa kinabuhi nga mas mapasaligon kay sa nianang saad sa balaanong panabang ug espirituhanong giya sa panahon sa panginahanglan.”

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Si Howard W. Hunter nakat-on sa pag-ampo sa dihang bata pa siya. “Ang akong inahan mitudlo kanako sa pag-ampo ug sa pag-pasalamat sa Langitnong Amahan alang sa tanang mga butang nga akong natagamtam,” miingon siya. “Kanunay kong magpasalamat Kaniya alang sa katahum sa yuta ug sa talagsaong mga panahon nga didto ko sa rantso ug diha sa sapa ug kauban ang mga Scout. Nakat-on usab ako sa pagpangayo Kaniya sa mga butang nga akong ganahan o gikinahanglan, . . . Nasayud ko nga ang Dios nahigugma kanako ug naminaw kanako.”¹

Sa tibuok niyang kinabuhi, si Presidente Hunter midangup sa pag-ampo isip tinubdan sa balaanong panabang, ug gitudloan niya ang uban sa pagbuhat sa ingon. Panaglitan, sa dihang nagserbisyo pa siya isip bishop, usa ka tawo sa iyang ward ang mipadayag og kaligutgot sa laing tawo. Ang tambag ni Presidente Hunter nagpakita sa iyang pagpamatuod bahin sa tabang nga moabut pinaagi sa pag-ampo:

“Ako siyang giingnan, ‘Akong igsoon, kon mopauli ka ug mag-ampo alang kaniya matag buntag ug matag gabii, makigkita ko nimo duha ka semana gikan karon pareho niini nga oras ug dayon desisyanan nato kon unsay kinahanglang buhaton.’”

Human masunod kini nga tambag, ang tawo mibalik ug mapainub-sanong miingon bahin sa laing tawo, “Nagkinahanglan siya og tabang.”

“Andam ka ba nga motabang niya?” Si Presidente Hunter nangutana.

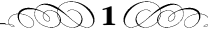
“Oo, siyempre,” miingon ang tawo.

“Ang Ginoo misaad nga kon kita magmapainubsanon . . . sa panahon sa panginahanglan ug modangup ngadto kaniya alang sa panabang, kita ‘mahimo nga malig-on, ug [mahimo nga] mapanalanginan sa kahitas-an’” (D&P 1:28).

“Ang tanang kasuko ug ang tanang kaligutgot nahanaw,” nahinumdom si Presidente Hunter human niana. “Mao kini ang mahitabo kon mag-ampo kita alang sa usag usa.”²

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Ang atong Langitnong Amahan misaad nga hatagan kita ug panabang ug giya sa panahon sa panginahanglan.

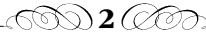
Kitang tanan mag-atubang og mga panahon sa atong kinabuhi nga manginahanglan kita og langitnong tabang sa espesyal ug dinalian nga paagi. Kitang tanan dunay mga gutlo nga kita mabug-atan sa mga panghitabo o maglibug tungod sa tambag nga madawat nato gikan sa uban, ug bation nato ang dakong panginahanglan nga makadawat og espirituhanong giya, ug dakong panginahanglan nga makakita sa hustong dalan ug makabuhat sa hustong butang. Diha sa pasiuna sa kasulatan niining dispensasyon sa ulahing mga adlaw, ang Ginoo misaad nga kon magpaubos kita sa ingon nga mga panahon sa panginahanglan ug modangup ngadto kaniya alang sa panabang, kita “mahimo nga malig-on, ug [mahimo nga] mapanalanginan sa kahitas-an, ug makadawat og kahibalo sa matag karon ug unya.” (D&P 1:28.) Kana nga tabang maato kon ato lamang kining tinguhaon, mosalig niini, ug mosunod sa unsay gitawag ni Haring Benjamin, diha sa Basahon ni Mormon, nga “mga pagdani sa Balaang Espiritu.” (Mosiah 3:19.)

Siguro walay saad sa kinabuhi nga mas mapasaligon kay sa nianang saad sa balaanong panabang ug espirituhanong giya sa panahon sa panginahanglan. Usa kini ka gasa nga gawasnong ihatag gikan sa langit, usa ka gasa nga atong gikinahanglan gikan sa kinasayuhang bahin sa atong kabatan-on hangtud sa katapusan sa atong kinabuhi. . . .

Sa ebanghelyo ni Jesukristo, kita adunay tabang gikan sa kahitas-an. “Paglipay,” nag-ingon ang Ginoo, “kay Ako mogiya kaniyo.” (D&P 78:18.) “Ako mohatag nganha kaniyo sa akong Espiritu, nga mohatag og kahayag sa imong hunahuna, nga mopuno sa imong kalag uban sa hingpit nga kalipay.” (D&P 11:13.)

Ako mopamatuod mahitungod sa kabalaan ni Jesukristo. Ang Dios buhi gayud ug mopaambit kanato sa iyang Espiritu. Sa pag-atubang sa mga problema sa kinabuhi ug pagtuman sa mga buluhaton sa

kinabuhi, unta atong angkunon kana nga gasa gikan sa Dios, ang atong Amahan, ug makakaplag og espirituhanong kalipay.³

**Sama kang Joseph Smith, makadangup
kita sa mga kasulatan ug sa pag-ampo aron
matudloan gikan sa kahitas-an.**

Ang batang propeta nga si Joseph Smith . . . nagtinguha nga ma-sayud sa hunahuna ug kabubut-on sa Ginoo sa panahon sa kalibug ug kabalaka sa iyang kinabuhi. . . . Ang dapit nga duol sa Palmyra, New York, nahimong usa ka dapit nga may “talagsaon nga kasamok mahitungod sa relihiyon” atol sa katuigan sa kabatan-on ni Joseph didto. Sa pagkatinuod, ang tibuok nga distrito mao ra og natandog niini, nga “daghan nga pundok sa mga katawhan,” misulat siya, ang nakighiusa sa nagkalain-lain nga pundok sa mga relihiyon ug nakahimo og dili gamay nga “pagkalibug ug pagkabahin” sa mga katawhan [Joseph Smith—Kasaysayan 1:5].

Alang sa usa ka bata nga mao pa gani pagkatorse anyos, ang iyang pagpangita sa kamatuoran nahimo pang mas lisud ug maka-palibug tungod kay ang mga sakop sa pamilya Smith nagkalain-lain sa ilang relihiyon nianang higayuna.

Karon, uban nianang pamilyar nga background ug kahimtang, ako kamong dapiton sa pagkonsiderar niining talagsaong mga hunahuna ug mga pagbati gikan sa usa ka bata sa ingon ka linghod nga pangidaron. Misulat siya:

“Niini nga panahon sa dako nga kasamok, ang akong hunahuna gitawag ngadto sa mahinungdanon nga pamalandong ug dako nga kabalisa; apan, bisan ang akong mga pagbati lawom ug sa kasagaran makatandog, sa gihapon ako nagpahilayo sa akong kaugalingon gikan niini nga [lain-lain nga mga pundok] . . . ; hilabihan ang kalibug ug kagubot taliwala sa nagkalain-lain nga mga tinuohan, nga kini dili mahimo alang sa usa ka batan-on nga tawo nga sama kanako, nga walay kasinatian sa mga katawhan ug sa mga butang, aron pagkab-ut sa usa ka piho nga paghukom kinsa ang tinuod ug kinsa ang sayop.

“Ang akong hunahuna usahay hilabihan sa kalibug, ang singgit ug kagubot hilabihan ug walay paghunong. . . .

Makasunod kita sa ehemplo ni Joseph Smith sa pagtinguha og kaalam gikan sa Dios.

“Diha sa taliwala niini nga gubat sa mga pulong ug kagubot sa mga opinyon, ako sa kanunay miingon sa akong kaugalingon: Unsa kaha ang buhaton? Kinsa sa tanan niini nga mga pundok ang tinuod; o, sila bang tanan mga sayop? Kon adunay usa kanila nga tinuod, hain niini ug sa unsa nga paagi ako masayud niini?”

“Samtang ako nanlimbasug ubos sa hilabihan nga kalisud tungod sa mga panagbangga niini nga mga nagkalain-lain nga pundok sa mga relihiyon, ako usa ka adlaw nagbasa sa Epistola ni Santiago, kapitulo uno ug ikalima nga bersikulo, nga nag-ingon: *Kon hain kaninyo ang nagkulang sa kaalam, papangayoa siya sa Dios, nga naghatag sa tanan nga katawhan sa walay pagdumili, ug walay pagkasuko; ug kini ihatag ngadto kaniya.*

“Wala pay bisan unsa nga tudling sa kasulatan nga mituhop uban sa labaw nga gahum ngadto sa kasingkasing sa tawo kay sa nahimo niini nga panahon ngari kanako. Kini ingon og misulod uban sa makusog nga gahum ngadto sa matag tipik sa akong kasingkasing. Ako mipalandong niini pagbalik-balik, sa kasayuran nga kon adunay tawo nga nagkinahanglan og kaalam gikan sa Dios, ako mao; kay kon unsaon pagbuhat ako wala masayud, ug hangtud nga ako makaangkon og dugang pa nga kaalam nga labaw pa kay sa

kaniadto nga ako aduna, niana nga panahon ako dili gayud masayud” [Joseph Smith—Kasaysayan 1:8–12].

Siyempre, unsay nahitabo sunod miusab sa dagan sa kasaysayan sa tawo. Determinado sa “pagpangutana sa Dios,” ang batang si Joseph miadto sa kakahoyan duol sa iyang balay sa probinsya. Didto, agig tubag sa iyang kinasingkasing nga pag-ampo, ang Dios, ang Mahangturong Amahan, ug ang Iyang Anak, nga si Jesukristo mi-bisita kang Joseph ug mitambag kaniya. Kanang mahinungdanong pagpakita, nga ako mapainubsanong mopamatuod, mitubag sa daghan pang mga pangutana alang sa atong dispensasyon kay sa yano nga unsa nga simbahan ang apilan o dili apilan sa batang si Joseph.

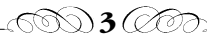
Apan ang akong katuyoan . . . dili ang paglatid sa unang mga gutlo sa Pagpahiuli, bisan kon kini usa sa labing sagrado nga mga sugilanon diha sa kasulatan. Ako naglaum, hinoon, nga yanong mohatag og gibug-aton sa impresibong matang sa espirituhanong kasensitibo nga gipakita niining bata pa kaayo ug ubos ra kaayo og edukasyon nga bata.

Pila man kanato, sa edad nga katorse o sa bisan unsa nga edad, ang makahunahuna og tarung taliwala sa daghang mga impluwensya nga moagni kanato, ilabi na sa ingon ka importante nga hilisgutan sama sa atong mahangturong kaluwasan? Pila man kanato ang makasugakod sa emosyonal nga panagbangi nga mahimong moabut kon ang mga ginikanan nagkalahi sa ilang gituohan nga mga relihiyon? Pila man kanato, sa edad nga katorse o singkwenta, ang magtinguha diha sa atong kalag ug diha sa balaang kasulatan aron makakita og mga tubag sa unsay gitawag ni Apostol Pablo nga “mga kinahiladman sa Dios”? (1 Cor. 2:10.)

Pagkatalagsaon . . . nga kining batang lalaki tulukibong modangup ngadto sa kasulatan ug dayon ngadto sa pribadong pag-ampo, tingali ang duha sa dagkong mga tinubdan sa espirituhanong panabut ug impresyon nga magamit sa tanang katawhan. Sigurado nga gidani siya sa nagkalain-alang mga opinyon, apan determinado siya nga mobuhat sa hustong butang ug determinado nga mangita sa hustong dalan. Siya mituo, ingon nga kamo ug ako kinahanglang motuo, nga mahimo siyang matudloan ug mapanalanginan gikan sa kahitas-an, sama sa nahitabo kaniya.

Apan, kita tingali moingon, si Joseph Smith usa ka espesyal kaayo nga tawo, ug ang nahitabo kaniya espesyal nga panghitabo. Unsa na man lang kita nga karon mas edaran—nga mas edaran pa kay sa katorse—ug wala matakda nga mobukas og dispensasyon sa ebanghelyo? Kita kinahanglan usab nga mohimo og mga desisyon ug mohan-ay sa atong kalibug ug moila sa kamatuoran sa daghang mga argumento sa nagkadaiyang mga hilisgutan nga makaapekto sa atong kinabuhi. Ang kalibutan puno sa ingon kalisud nga mga desisyon, ug usahay sa atong pag-atubang niini, atong bation ang atong pangidaron o ang atong mga kahuyang.

Usahay mahimong bation nato nga dili kaayo kita espiritwal. Sa pipila ka lisud nga mga adlaw, mahimong mobati kita nga ang Dios nakalimot kanato, mibiya kanato nga nag-inusara diha sa atong kalibug ug kabalaka. Apan kana nga pagbati dili ikapangatarungan sa mas edaran kanato kay sa mas batan-on ug sa dili pa kaayo sinati. Ang Dios nakaila ug nahigugma kanatong tanan. Kita, matag usa kanato, nga iyang mga anak, ug bisan unsa pa nga mga leksyon ang miabut kanato, ang saad tinuod gihapon: “Ug kon aduna man kaninyoy nakulangan og kaalam, papangayoa siya sa Dios, nga nagapanghatag ngadto sa tanang mga tawo sa madagayaon gayud, ug sa walay pagpamoyboy; ug kini igahatag kaniya.” (Santiago 1:5.)⁴

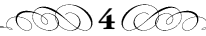
Ang pag-ampo usa ka paagi aron makadawat og espirituhanong kahibalo ug giya.

Ang kahibalo ug kaalam bahin sa kalibutanong mga butang ug sa tanan nga temporal moabut kanato pinaagi sa atong pisikal nga pagbati sa yutan-on, temporal nga mga paagi. Atong mahikap, makita, madungog ug matilawan ug masimhot ug makat-unan. Hinoon, ang espirituhanong kahibalo, sama sa giingon ni Pablo, moabut kanato sa espirituhanong paagi gikan sa espirituhanong tinubdan niini. Si Pablo nagpadayon:

“Ang tawo nga kalibutanon dili magadawat sa mga igatudlo sa Espiritu sa Dios: kay alang kaniya kini mga binuang ug siya dili arang makasabut niini, tungod kay kini ugod kinahanglan mang pagatugkaron sa espirituhanon nga paagi.” (1 Cor. 2:14 AM.)

Atong nabantayan, ug nasayran, nga ang bugtong paagi aron ma-kaangkon og espirituhanong kahibalo mao ang pagdangup ngadto sa atong Amahan sa Langit pinaagi sa Balaang Espiritu diha sa pangalan ni Jesukristo. Kon ato kining buhaton, ug kon andam kita sa espirituhanong paagi, atong makita ang mga butang nga wala pa makit-i sukad sa atong mga mata, ug makadungog kita og mga butang nga mahimong wala pa nato madungog sukad—“ang gika-tagana sa Dios,” gamit ang mga pulong ni Pablo. (1 Cor. 2:9.) Kini nga mga butang atong madawat pinaagi sa Espiritu.

Kita mituo, ug mopamatuod ngadto sa kalibutan, nga ang pakigsulti ngadto sa atong Amahan sa Langit ug direksyon gikan sa Ginoo anaa na karon. Kita mopamatuod nga ang Dios nakigsulti sa tawo sama sa iyang gibuhay sa panahon sa Manluluwas ug sa panahon sa Daang Tugon.⁵

Makaampo kita kanunay, dili lamang sa panahon sa kalisdanan.

Ang atong modernong panahon daw nagsugyot nga ang mainam-puonog debosyon ug pagtahud alang sa kabalaan dili makatarunganon o dili angayang tinguhaon, o pareho. Ug bisan pa niana, ang dili matuohon nga “modernong” mga tawo nagkinahanglan og pag-ampo. Makuyaw nga mga higayon, dagkong responsibilidad, labihan nga kabalaka, grabe nga kasubo—kwini nga mga hagit motulod nato gikan sa atong komportable nga kahimtang ug ang naandang mga buluhaton moaghat nato nga sundon ang atong natural nga reaksyon. Kon ato kining tugutan, makahimo kini sa pagpaubos nato, pagpa-lukmay nato, ug makaaghat nato ngadto sa matinahurong pag-ampo.

Kon ang pag-ampo panagsa ra nga pangamuyo alang sa tabang sa panahon sa kalisud, nan hinakog ra gayud kini, ug naghuna-huna sa Dios isip usa ka tig-ayo o service agency nga motabang ka-nato sa atong mga emerhensiya. Kinahanglan natong hinumduman ang Labing Makagagahum maadlaw ug magabii—sa kanunay—dili lamang sa panahon nga ang uban pang panabang napakyas ug nagkinahanglan gayud kita og tabang. Kon adunay elemento sa kinabuhi sa tawo nga kita adunay rekord sa milagrosong kalampusan ug walay kinutuban nga bili sa kalag sa tawo, kini ang mainampuon,

matinahuron, mapahinungurong pakigsulti ngadto sa atong Langit-nong Amahan.

“Patalinghugi, O Ginoo, ang akong mga pulong, tulotimbanga ang akong pagpalandong,” ang Salmista miawit.

“Pamatia ang tingog sa akong pagtuaw, Hari ko ug Dios ko: kay kanimo nagaampo ako.

“O Ginoo, sa buntag magapatalinghug ka sa akong tingog; sa buntag pasakaon ko ang akong pag-ampo nganha kanimo ug magahulat ako.” (Sal. 5:1–3.)

Tingali unsay gikinahanglan niining kalibutan, ingon sa bisan unsang butang, mao ang “magahulat” sama sa giingon sa Salmista—maghulat diha sa atong mga kalipay ingon man usab sa atong mga kalisdanan, sa ating kaabunda ingon man usab sa atong panginahanglan. Kita kinahanglan nga padayong maghulat ug moila sa Dios isip ang tighatag sa matag maayo nga butang ug ang tinubdan sa atong kaluwasan. . . .

Adunay daghang dapit sa atong katilingban diin ang diwa sa pag-ampo ug balaang pagtahud ug pagsimba nahanaw na. Mga lalaki ug mga babaye sa daghang kahimtang batid, makapainteresado, o maantigo, apan kulang sila og usa ka mahinungdanong elemento sa kompleto nga kinabuhi. Wala sila maghulat. Wala sila mohalad og mga panumpa diha sa pagkamatarung [tan-awa sa D&P 59:11]. Ang ilang panag-istoryahanay makapainteresado, pero dili sagrado. Ang ilang istorya batid, apan dili maalamon. Maanaa man sa opisina, sa locker room, o sa laboratoryo, sila nga nagpakita sa ilang kaugalingong limitado nga mga gahum ug mopasipala sa Dios kansang gahum walay kinutuban, nawad-an og igong kaligdong.

Ang nakapasubo lang kay usahay makita nato kining kakulang sa balaang pagtahud bisan sa sulod sa Simbahan. Usahay kusog kaayo ang atong tingog kon mag-istoryahanay, mosulod ug mobiya sa atong mga miting nga walay pagtahud diha sa oras unta sa pag-ampo ug makapalunsay nga pagsimba. Ang balaang pagtahud mao ang kahimtang sa langit. Ang pag-ampo mao ang pagpadayag sa kalag ngadto sa Dios nga Amahan. Mas mahisama kita sa atong Amahan pinaagi sa paghulat kaniya, sa paghinumdom kaniya sa kanunay, ug sa pagpakabana og maayo kalabut sa iyang kalibutan ug sa iyang buhat.⁶

“Ang pag-ampo mao ang pagpadayag sa kalag ngadto sa Dios nga Amahan.”

5

**Atong mapalambo ang atong abilidad sa pagdawat og
espirituhanong kahibalo sa paggahin nato og panahon
sa paghunahuna, pagpamalandong, ug pag-ampo.**

Ang pagpalambo sa espiritwalidad ug pagpakabuhi subay sa kinatas-ang mga impluwensya sa pagka-diosnon dili sayon nga butang. Magkinahanglan kini og panahon ug kanunayng maglakip og panlimbasug. Dili kini mahitabo sa sulagma lang, apan matuman lamang pinaagi sa tinuyo nga paningkamot ug pagtawag sa Dios ug pagtuman sa iyang mga sugo. . . .

Si Propeta Joseph Smith . . . mihatag kanato tingali sa labing klaro nga pamahayag sa tanan bahin sa panginahanglan nga mahimong espiritwal ingon man usab sa panahon ug pailub nga kinahanglan natong ilhon nga bahin sa proseso. [Siya] miingon: “Atong giisip nga ang Dios milalang sa tawo nga dunay pangutok nga mahimong matudloan, ug salabutan nga mahimong mapalambo sa kaangayan

sa pagpakabana ug pagkugi nga gihatag sa kahayag nga gitugyan gikan sa langit ngadto sa maalamon; ug kon magkaduol ang tawo sa kahingpitan, mas labaw pa ka tin-aw ang iyang mga panglantaw, ug mas dako pa ang iyang kalipay, hangtud nga iyang mabuntog ang mga kadautan sa iyang kinabuhi ug mawala ang matag tinguha sa pagpakasala; ug sama sa karaan, nga midangat nianang higayon sa hugot nga pagtuo diin giputos siya sa gahum ug himaya sa iyang Tiglalang, ug gibayaw aron magpuyo uban Kaniya. Apan atong hunahunaon nga kini usa ka dapit diin wala pay tawo sukad nga nakaabut niini nga panahona” [*Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Joseph Smith* (2007), 251–52].⁷

Kinahanglan kita nga mogahin og panahon aron moandam sa atong mga hunahuna alang sa espirituhanong mga butang. Ang paglambo sa espirituhanong kapasidad dili moabut pinaagi sa pagtugyan sa awtoridad. Kinahanglan dunay tinguha, paningkamot, ug personal nga pagpangandam. Kini nagkinahanglan, siyempre, . . . og pagpuasa, pag-ampo, pagsiksik sa kasulatan, kasinatian, paghunahuna, ug pagkagutom ug pagkauhaw alang sa matarung nga kinabuhi.

Akong nakita nga makatabang ang pagribyu niining mga pahimangno gikan sa Dios nga Labawng Makagagahum:

“Kon kamo mangayo, kamo makadawat og pagpadayag ug dugang nga pagpadayag, kahibalo ug dugang nga kahibalo, nga kamo masayud sa mga misteryo ug malinawon nga mga butang—nga nagdala og hingpit nga kalipay, niana nga nagdala og kinabuhi nga dayon” (D&P 42:61).

“Pangayo sa Amahan pinaagi sa akong ngalan, sa hugot nga pagtuo nga ikaw makadawat, ug ikaw makabaton sa Espiritu Santo, nga nagpadayag sa tanan nga mga butang nga angay ngadto sa mga katawhan” (D&P 18:18).

“Palandongang ang mga kaligdong sa kahangturan diha sa inyong mga hunahuna” (D&P 43:34).

“Mahala sa kanunay diha sa inyong mga hunahuna ang mga pulong sa kinabuhi, ug kini ihatag kaninyo niini nga takna kana nga bahin nga igahin ngadto sa matag tawo” (D&P 84:85).

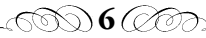
“Pangita nga makugihon; pag-ampo sa kanunay, ug pagmatuohon, ug ang tanan nga mga butang maghiusa sa paglihok alang sa inyong

kaayohan, kon kamo maglakaw nga matarung ug mahinumdom sa pakigsaad diin kamo nagpakigsaad sa usag usa” (D&P 90:24).

“Ang Dios mohatag nganha kanimo og kahibalo pinaagi sa iyang Balaan nga Espiritu, oo, pinaagi sa dili mahulagway nga gasa sa Espiritu Santo” (D&P 121:26).

Kini mga saad nga siguradong tumanon sa Ginoo kon atong andamon ang atong kaugalingon.

Paggahin og panahon sa paghunahuna, pagpamalandong, ug pag-ampo bahin sa espirituhanong mga butang.⁸

Ang Dios motabang kanato nga mouswag sa espituhanong paagi usa ka lakang sa matag higayon.

Kabahin sa atong kalisud samtang maningkamot kita nga makabaton og espiritwalidad mao ang pagbati nga adunay daghang buhaton ug nga dili igo ang atong gibuhat. Ang pagkahingpit usa ka butang nga layo pa alang sa matag usa nato; apan malampuson kitang makagamit sa atong mga kalig-on, magsugod kon asa kita, ug magtinguha sa kalipay nga makita diha sa pagpaningkamot alang sa mga butang sa Dios. Kinahanglan natong hinumduman ang tambag sa Ginoo:

“Busa, ayaw pagluya diha sa maayo nga buhat, kay kamo nagpahimutang sa tukuranan sa usa ka mahinungdanon nga buhat. Ug gikan sa gagmay nga mga butang magagikan ang mga dagko.

“Tan-awa, ang Ginoo nagkinahanglan sa kasingkasing ug sa usa ka andam nga hunahuna; ug ang andam ug ang masulundon mokaon sa kaayo sa yuta sa Zion niining katapusan nga mga adlaw.” (D&P 64:33–34.)

Kanunay gayud kining nakapaawhag kanako nga ang Ginoo miingon nga ang “andam ug masulundon [mao ang] mokaon sa kaayo sa yuta sa Zion niining katapusan nga mga adlaw.” Matag usa kanato mahimo nga andam ug masulundon. Kon ang Ginoo miingon pa nga ang hingpit ang mokaon sa kaayo sa yuta sa Zion niining katapusan nga mga adlaw, siguro ang uban nato masagmuyo ug mohunong na lang. . . .

Ang dapit sa pagsugod ania dinhi. Karon ang panahon sa pagsugod. Kinahanglan lamang kita nga makahimo og usa ka lakang sa

matag higayon. Ang Dios, kinsa mao ang “mitakda sa atong kalipay,” mogiya kanato nga sama sa gagmayng mga bata, ug pinaagi niana nga proseso kita magkaduol sa pagkahingpit.

Walay usa nato nga nakakab-ot og kahingpitan o sa kinatumyan sa espirituhanong paglambo nga posible dinhi sa mortalidad. Ang matag tawo makahimo ug kinahanglang mohimo og espirituhanong pag-uswag. Ang ebanghelyo ni Jesukristo mao ang balaanong plano alang nianang espirituhanong paglambo hangtud sa kahangturan. Mas labaw pa kini sa usa ka lagda sa pamatasan. Mas labaw pa kini sa usa ka sumbanan nga han-ay sa katilingban. Mas labaw pa kini sa usa ka positibong paghunahuna kalabut sa pagpalambo sa kaugalingon ug determinasyon. Ang ebanghelyo mao ang makaluwas nga gahum ni Ginoong Jesukristo gamit ang iyang priesthood ug pag-amuma ug inubanan sa Balaang Espiritu. Inubanan sa hugot nga pagtuo diha ni Ginoong Jesukristo ug pagsunod sa iyang ebanghelyo, ang usa ka lakang sa matag higayon nga naglambo samtang kita nagpadayon, nangamuyo alang sa kalig-on, nagpalambo sa atong mga kinaiya ug sa atong mga ambisyon, atong makaplagan ang atong kaugalingon diha sa panon sa Maayong Magbalantay. Magkinahanglan kana og disiplina ug pagbansay ug pagpaningkamot ug kalig-on. Sama sa giingon ni Apostol Pablo, “Mahimo ko ang tanang butang pinaagi kang Kristo nga nagapalig-on kanako.” (Filip. 4:13.)

Usa ka modernong pagpadayag naghimo niini nga saad: “Itugyan ang imong pagsalig diha niana nga Espiritu nga nagtultol sa pagbuhat og maayo—oo, sa paghimo sa makiangayon, sa paglakaw nga mapainubsanon, sa paghukom nga matinud-anon; ug kini ang akong Espiritu.

“Sa pagkatinuod, sa pagkatinuod, Ako moingon nganha kanimo, Ako mohatag nganha kanimo sa akong Espiritu, nga mohatag og kahayag sa imong hunahuna, nga mopuno sa imong kalag uban sa hingpit nga kalipay;

“Ug unya ikaw masayud, o pinaagi niini ikaw masayud, sa tanan nga bisan unsa nga mga butang nga ikaw nagtinguha kanako, diin kalabut ngadto sa mga butang sa pagkamatarung, diha sa hugot nga pagtuo nagtuo ngari kanako nga ikaw makadawat.” (D&P 11:12–14.)⁹

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Human mabasa ang seksyon 1, pamalandungi ang mga higayon nga nagkinahanglan kamo og langitnong tabang. Sa unsang paagi nga ang saad sa balaanong tabang sa panahon sa panginahanglan nakapanalangin sa inyong kinabuhi?
- Diha sa seksyon 2, unsa ang atong makat-unan gikan sa ehemplo ni Joseph Smith nga makatabang kanato kon maglibug kita? Unsaon nato sa pagpalambo og mas dako nga espirituhanong kasensitibo sama sa kang Joseph?
- Pamalandungi ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter kalabut kon unsaon nato aron makadawat og espirituhanong kahibalo (tan-awa sa seksyon 3). Sa unsang paagi nga kita makadugang sa atong tinguha ug abilidad aron makabaton og espirituhanong kahibalo? Unsa ang pipila ka mga paagi nga ang espirituhanong kahibalo nakatabang kaninyo?
- Unsa ang mga kakuyaw sa pagtan-aw sa Dios “isip usa ka tig-ayo o service agency nga motabang kanato sa atong mga emerhensiya”? (Tan-awa sa seksyon 4.) Sa unsang paagi nga ang pagampo nahimong usa ka panalangin nganha kaninyo?
- Sa seksyon 5, si Presidente Hunter nagtudlo kanato kon unsaon sa pagpalambo sa espirituwalidad. Nganong gikinahanglan man ang paningkamot aron molambo ang espirituhanong kalig-on? Unsay atong makat-unan gikan sa mga kasulatan nga gikutlo ni Presidente Hunter diha niini nga seksyon?
- Ribyuha ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter diha sa seksyon 6 kalabut sa espirituhanong paglambo. Sa unsang paagi nga ang espirituhanong paglambo nahimong usa ka sunod sunod nga proseso alang kaninyo? Sa unsang paagi nga ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter niini nga seksyon makatabang kon bation ninyo nga dili igo ang inyong gibuhay sa inyong espirituhanong paglambo?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Salmo 25:5; Mga Proverbio 3:6; 2 Nephi 32:8–9; Alma 5:46; 34:17–27; 37:36–37; D&P 8:2–3; 88:63; 112:10; Joseph Smith—Kasaysayan 1:13–17

Tabang sa Pagtudlo

Dapita ang mga sakop sa klase sa pagsiksik sa kapitulo, mangita sa mga sentence o mga paragraph nga importante ngadto nila. Hangyoha sila sa pagpakigbahin niining mga sentence o mga paragraph ug sa pagpasabut ngano nga makahuluganon kini.

Mubo nga mga Sulat

1. Sa Kellene Ricks, "Friend to Friend: From an Interview with Howard W. Hunter, President of the Quorum of the Twelve Apostles," *Friend*, Abr. 1990, 6.
2. *The Teachings of Howard W. Hunter*, ed. Clyde J. Williams (1997), 39–40.
3. "Blessed from on High," *Ensign*, Nob. 1988, 59, 61.
4. "Blessed from on High," 59–60.
5. "Conference Time," *Ensign*, Nob. 1981, 13.
6. "Hallowed Be Thy Name," *Ensign*, Nob. 1977, 52–53.
7. "Developing Spirituality," *Ensign*, Mayo 1979, 25.
8. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 36–37.
9. "Developing Spirituality," 25–26.

“Si Joseph Smith dili lamang usa ka bantugan nga tawo, apan usa siya ka dinasig nga sulugoon sa Ginoo, usa ka propeta sa Dios.”

Joseph Smith, Ang Propeta sa Pagpahiuli

“Mohatag ko og sagradong pagpamatuod mahitungod ni Propeta Joseph Smith nga siya dinihugan nga sulugoon sa Ginoo niining ulahing mga adlaw.”

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Si Nancy Nowell, lola sa sungkod ni Howard W. Hunter sa habig sa iyang amahan, mibalhin sa Lapeer, Michigan, tunga-tunga sa 1830. Niadtong 1842 usa ka misyonaryo sa Ang Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw miadto sa Lapeer gikan sa Nauvoo, Illinois. Si Nancy naminaw sa iyang mensahe, nag-ampo bahin niini, ug nakadawat og pagpamatuod nga nagtudlo siya sa kamatuoran. Miadto siya sa Nauvoo aron makat-on og dugang mahitungod sa Simbahan, ug sa iyang journal gihimo niya kini nga rekord sa iyang kasinatian:

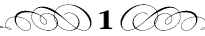
“Miadto ko sa pagpaminaw sa Mormon nga tigsangyaw [Joseph Smith] uban sa dakong pagmatngon, nanghinaot nga dili malingla. Gihisgutan niya ang mahitungod sa ikaduhang pag-anhi ni Kristo. Duna koy pagpamatuod nga namulong siya sa kamatuoran, ug si Joseph Smith tinuod nga propeta, gitawag ug giorden sa Dios sa paghimo og dakong buluhaton, tungod kay nagdala siya sa kamatuoran sigon sa gitudlo ni Jesukristo. Mihangyo ko nga magpabunyag.”¹

Sama sa iyang lola nga si Nancy Nowell, si Howard W. Hunter dunay sigurado nga pagpamatuod mahitungod sa propetikanhong misyon ni Joseph Smith. Tulo ka semana human sa pagkahimong Presidente sa Simbahan, mibiyahe siya sa Nauvoo alang sa pagsaulog sa ika-150 nga anibersaryo sa pagkamartir ni Joseph ug ni Hyrum Smith. Sa usa ka miting nga gihimo sa Temple site sa Nauvoo, si Presidente Hunter miingon:

“Ang responsibilidad nga akong gibati sa gisugdan nga buhat ni Propeta Joseph naghatag kanako og determinasyon sa paghimo sa tanan nakong mahimo sa panahon ug kahigayunan nga gihatag kanako. Sigurado nga si Joseph matinud-anon ug matinuoron sa iyang panahon ug kahigayunan! . . . Mohatag ko og sagradong pagpamatuod mahitungod ni Propeta Joseph Smith nga siya dinihugan nga sulugoon sa Ginoo niining ulahing mga adlaw. Sa iyang pagpamatuod sa kabalaan ug reyalidad ni Jesukristo idugang ko usab ang akong pagpamatuod.”²

Sa ulahi niana nga adlaw, sa miting nga gipahigayon sa Carthage Jail, si Presidente Hunter mipamatuod, “si Joseph Smith, kinsa mitugyan sa iyang kinabuhi niining dapita, mao ang instrumento nga gigamit sa Ginoo aron mapahiuli ang kahingpitan sa Iyang ebanghelyo ug awtoridad sa Iyang priesthood.”³

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Ang Dios nga Amahan ug si Jesukristo mipakita kang Joseph Smith sa pagsugod sa Pagpahiuli.

Sa daghang higayon ang ebanghelyo [gil]hatag sa kalibutan pinaagi sa mga propeta, ug sa matag higayon [na]wala kini tungod sa kamasinupakon. Sa tuig 1820 ang kahilum nabugto, ug ang Ginoo mipakita na usab ngadto sa usa ka propeta. Kini nga propeta, si Joseph Smith, makapamatuod sa kaugalingon niyang positibo nga kahibalo nga buhi ang Dios, nga si Jesus mao ang Kristo, ang Anak sa Dios, Nabanhaw nga Binuhat, bulag ug managlahi nga personahe sa Amahan. Ang iyang pagpamatuod wala maggikan sa unsay iyang pagtuo o unsay iyang hunahuna o hunahuna sa uban, apan sa unsay iyang nahibaloan. Kini nga kahibalo iyang naangkon tungod kay ang Dios nga Amahan ug ang Anak mipakita kaniya sa personahe gayud ug namulong kaniya.⁴

Ang Dios . . . mipadayag sa iyang kaugalingon [ngadto ni Joseph Smith] isip usa ka personal nga binuhat. Dugang pa, ang Amahan ug ang Anak mipakita sa dili ikalimud nga kamatuoran nga sila bulag ug managlahi nga mga personahe. Sa pagkatinuod, ang relasyon sa Amahan ug sa Anak gipamatud-an pag-usab pinaagi sa balaang

pagpaila ngadto sa batang propeta, “Kini ang Akong Hinigugma nga Anak. Paminaw Kaniya!” [Joseph Smith—Kasaysayan 1:17].⁵

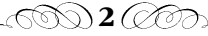
Dihang nadungog sa mga tawo nga ang batan-ong si Joseph Smith nangangkon nga ang Dios mipakita sa Iyang Kaugalingon ngadto sa bata, siya ilang gibugalbugalan ug mitalikod kaniya, sama ra sab sa kapanahunan ni Kristo ang maalamon ug maantigo nga mga tawo sa Atenas mitalikod sa tawo nga nangalagad diha kanila. Apan ang kamatuoran nagpabilin nga si Pablo, nianang una nga kasinatian, maoy bugtong tawo nianang bantugan nga siyudad sa kahibalo nga nasayud nga ang tawo moagi sa mga ganghaan sa kamatayon ug mabuhi. Siya lamang ang tawo sa Atenas kinsa piho nga makapasabut sa kalainan tali sa opisyal nga pamaagi sa pagsimba og mga dios-dios ug sa kinasingkasing nga pagsimba sa bugtong tinuod ug buhi nga Dios. [Tan-awa sa Mga Buhat 17:19–20, 22–23].⁶

Ang mga misalikway sa Manluluwas dihang mianhi siya sa yuta uban sa pagpamahayag nga siya ang Anak sa Dios miingon kaniya: “Dili ba siya mao man ang anak sa panday sa kahoy?” (Mateo 13:55.) Dihang si Joseph mipahibalo nga siya nakakita og panan-awon ug nakakita sa Amahan ug sa Anak, ang pangutana misantop sa hunahuna ug mga ngabil sa mga silingan, mga ministro, ug sa mga lumulupyo sa lungsod: “Dili ba siya man ang anak sa mag-uuma?” Si Kristo gigukod ug gipatay, apan ang panahon mihukom sa iyang pagkawalay sala. Sama sa anak sa panday, mao usab sa anak sa mag-uuma.⁷

Si Joseph Smith dili lamang usa ka tawo nga bantugan, apan usa siya ka dinasig nga sulugoon sa Ginoo, usa ka propeta sa Dios. Ang iyang kabantugan naglangkob og usa ka butang—ang katinuod sa iyang gipahayag nga siya nakakita sa Amahan ug sa Anak ug siya misanong sa reyalidad nianang balaan nga pagpadayag. . . .

Mopamatuod ko . . . nga ang Amahan ug ang Anak mipakita gayud kang Propeta Joseph Smith aron masugdan kining talagsaong buhat sa ulahing mga adlaw sa atong panahon.

Mopamatuod ko nga ang batang propeta, kinsa sa daghang paagi nagpadayon nga sentro sa milagro . . . niini nga kasinatian sa simbahan, usa ka buhi nga pamatuod nga, sa mga kamot sa Dios ug ubos sa direksyon sa Manluluwas sa kalibutan, ang huyang ug yano nga mga butang moabut ug molaglag sa mga banggiitan ug mga gamhanan.⁸

Gitukod pag-usab ni JesuKristo ang Iyang Simbahan pinaagi ni Propeta Joseph Smith.

Niadtong sayis sa Abril, 1830, . . . usa ka pundok sa mga lalaki ug babaye, mituman sa sugo sa Dios, nagtigum sa balay ni Mr. Peter Whitmer [Sr.] sa pag-organisar sa Ang Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw. . . . Walay bisan usa nila nga nangangkon nga dunay espesyal nga kahibalo o batid sa pagpangulo. Dungganon ug talahuron sila nga mga lumulupyo, apan dili sila mga inila gawas sa kaugalingon nilang kasilinganan. . . .

Kining mga mapaubsanon, ordinaryong mga tawo nagpundok tungod kay usa kanila, si Joseph Smith, Jr., nga batan-on pa kaayo, miluwat og usa ka makahuluganon kaayong pangangkon. Miingon siya kanila ug ngadto sa ubang maminaw nga siya nakadawat og mapamalandungon ug gisubli-subli nga langitnong pagpakigsulti, lakip ang usa ka dayag nga panan-awon sa Dios nga Amahan ug sa iyang Hinigugmang Anak, si Jesukristo. Isip sangputanan niining mapanagnaong mga kasinatian, namantala ni Joseph Smith ang Basahon ni Mormon, usa ka rekord sa mga pagpakig-uban ni Kristo sa karaang mga lumulupyo sa Amerika. Dugang pa, gisugo sa Ginoo kini nga batan-on, nga nag-edad og bayente kwatro ka tuig pa lang, nga ibalik ang Simbahan nga natukod sa kapanahunan sa Bag-ong Tugon ug nga sa putling pagpahiuli niini pagatawagong kini sa ngalan sa pangulo niini ug sa mahangturong pangulo, ang Ginoong si Jesukristo mismo.

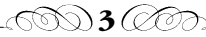
Sa ingon, ubos apan labing makahuluganon ang pagkaabli sa unang eksena sa talagsaong drama sa Simbahan nga sa katapusan moimpluwensya dili lang niana nga henerasyon sa katawhan apan sa tibuok tawhanong pamilya. . . . Usa ka ubos nga sinugdanan, oo, apan ang pangangkon nga ang Dios namulong, nga ang Simbahan ni Kristo naorganisar pag-usab ug ang mga doktrina niini gipamatud-an pinaagi sa balaang pagpadayag, mao ang pinakamatahum nga pamahayag nga gihimo ngadto sa kalibutan sukad sa kapanahunan sa Manluluwas mismo dihang gitaak niya ang mga dalan sa Judea ug ang mga kabungturan sa Galilea.⁹

Ang usa ka bahin sa balaan nga pagpadayag [nga nadawat ni Joseph Smith] mao ang instruksyon sa pag-establisar og balik sa

tinuod ug buhi nga Simbahan, nga gipahiuli niining moderno nga kapanahunan sama sa giestablisar kaniadto sa kapanahunan sa Manluluwas sa kaugalingon niyang mortal nga pagpangalagad. Si Propeta Joseph Smith miingon nga ang Simbahan ni Jesukristo “gitukod sumala sa mga sugo ug mga pagpadayag nga gihatag Niya sa among mga kaugalingon niining katapusang mga adlaw, ingon man usab sumala sa pagkahan-ay sa Simbahan maingon sa narekord diha sa Bag-ong Tugon” [*Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Joseph Smith* (2007), 138]. . . .

. . . Kadtong mga nabunyagan sa Simbahan sa ika-sayis sa Abril, 1830, mituo sa pagkaanaay personal nga Dios; mituo sila nga ang iyang pagkatinuod ug ang katinuod sa iyang Anak, si Jesukristo, naglangkob sa mahangturon nga pundasyon diin ang simbahan gitukod.¹⁰

Pinaagi kang [Joseph Smith] ug sa nagsunod pang mga hitabo, ang priesthood ug ang ebanghelyo sa kahingpitan niini sa makausa gipahiuli sa yuta, ug dili na gayud kuhaon pagbalik [tan-awa sa D&P 65:2]. Ang Simbahan ni Kristo, ang gingharian sa Dios dinhi sa yuta, giestablisar og balik ug sa katuyoan, sumala sa kasulatan, molukop ug mopuno sa tibuok kalibutan [tan-awa sa Daniel 2:35].¹¹

Si Joseph Smith usa ka propeta, manalagna, ug tigpadayag.

Ang pag-anhi ni Propeta Joseph sa kalibutan mao ang katumanan sa panagna daghang siglo nang milabay sa gipamulong ni Jose kinsa gibaligya ngadto sa Ehipto:

“Usa ka manalagna ang pasanayon sa Ginoo nga akong Dios, kinsa mao ang usa ka pinili nga manalagna ngadto sa bunga sa akong mga kaliwat. . . . Ug ang iyang ngalan pagatawgon sama kanako ug kini sama sa ngalan sa iyang amahan” (2 Nephi 3:6, 15).

Si Joseph Smith, Jr., gitawag sama sa ngalan ni Joseph sa karaan kinsa gihimong ulipon sa Ehipto, ug usab sama sa ngalan sa iyang amahan, Joseph Smith, Sr., sa ingon nagtuman niini nga panagna. Naila siya nga si Propeta Joseph Smith ug gitawag nga “si Joseph nga Manalagna.” Sagad tawagon siya nga “propeta, manalagna, ug tigpadayag.”

Ang kinabuhi ni Propeta Joseph Smith “gigiyahan pinaagi sa pagpadayag.”

Ang pulong nga “Propeta” ug “Manalagna” ug “Tigpadayag” sagad nga bali-balihon ra og gamit ug gihunahuna sa kadaghanan isip usa og pareho ra nga butang. Dili kini pareho, ug kining tulo ka pulong adunay managbulag ug lahi-lahi nga kahulugan.

Si [Elder] John A. Widtsoe mihatag og kahulugan sa propeta isip magtutudlo—usa ka tawo nga mopasabut sa kamatuoran. Motudlo siya sa kamatuoran sigon sa ipadayag sa Ginoo ngadto sa tawo, ug ubos sa inspirasyon mopasabut niini aron masabtan sa katawhan. Ang pulong nga “propeta” sagad nga gisabut nga ang tawo nga tigdawat sa papadayag ug direksyon gikan sa Ginoo. Daghan ang nagtuo nga ang usa ka propeta managna sa umaabut nga hitabo, apan usa lamang kini sa daghang mahimo sa usa ka propeta. Siya ang tigpamaba sa Ginoo.

Ang manalagna usa ka tawo nga makakita. Wala magpasabut nga siya makakita pinaagi sa iyang kinaiyanhong mga mata kondili pinaagi sa espirituhanong mga mata. Ang gasa sa espirituhanong pagkakita usa ka langitnong gasa. Si Joseph sama kang Moises, ang karaang manalagna, ug si Moises nakakita sa Dios nawong sa nawong, apan iyang gipasabut sa unsang paagi siya nakakita sa Ginoo sa ingon niini nga mga pulong:

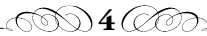
“Apan karon ang akong kaugalingon nga mga mata nakakita sa Dios; apan dili ang akong kinaiyanhon, apan ang akong espirituhanon nga mga mata, tungod kay ang akong kinaiyanhon nga mga mata dili makahimo sa pagtan-aw; tungod kay ako malaya ug mamatay diha sa iyang atubangan; apan ang iyang himaya ania kanako; ug ako nakakita sa iyang nawong, tungod kay nahimaya ang akong panagway diha sa iyang atubangan.” (Moises 1:11).

Dili gayud kita maghunahuna nga ang espirituhanong pagkakita dili usa ka literal nga pagkakita. Kini nga panan-awon dili sa hunahuna o imahinasyon. Ang butang nakita gayud apan dili sa kinaiyanhong mga mata. Matag usa kanato dunay espirituhanong mga mata nga katugbang sa atong kinaiyanhong mga mata. Una kitang gimugna sa espirituhanong paagi ug dayon ang atong lawas gimugna isip tabon sa atong espiritu. Gisultihan kita nga sa kinabuhi sa wala pa kita dinhi sa yuta nagpakabuhi kita pinaagi sa nakita. Pinaagi kini sa makita sa atong espirituhanong mga mata kay wala pa kita hatagi og lawas nga dunay kinaiyanhong mga mata. Ang tanang tawo dunay espirituhanong panan-aw apan dili kanunay magamit hangtud nga dasigon sa Espiritu sa Ginoo. . . .

Pinaagi sa gahum sa Espiritu Santo, pipila ka mga tawo, nga gipadala sa yuta alang niana nga katuyoan, makakita ug makatan-aw sa mga butang nga may kalabutan sa Dios. Ang manalagna usa ka tawo nga makakita ug mahibalo sa mga butang nga nangagi, ug sa mga butang usab nga umaabut, ug pinaagi kanila ang tanang butang ipadayag (tan-awa sa Mosiah 8:15–17). Sa daling pagkasulti, siya ang tawo nga makakita, magalakaw sa kahayag sa Ginoo nga abli ang espirituhanong mga mata ug gidasig sa gahum sa Espiritu Santo. Si Moises, Samuel, Isaias, Ezequiel, ug daghan pang uban mga manalagna, kay natugyanan sila og duol ang panan-aw sa ba-laanong himaya ug gahum kay sa naa sa ubang mga tawo.

Ang usa ka pagpadayag magpaila sa butang nga wala pa mahibaloi o butang nga nahibaloan na sa tawo kaniadto ug wala na niya mahinumdumi. Sa kanunay ang pagpadayag naglangkob sa kamatuoran, ug kanunay kining moabut inubanan sa pagtugot. Ang pagpadayag madawat sa lain-laing paagi, apan kinahanglan nga sa kanunay ang tawo nga tigdawat sa pagpadayag nagkinabuhi ug nagpuyo nga takus sa balaang espiritu sa pagpadayag, sa espiritu sa kamatuoran, ug makahimo sa pagdawat og balaang mga mensahe.

Sa pag-summarize makaingon kita nga ang propeta usa ka magtutudlo sa balaang kamatuoran, usa ka manalagna sa kinatibuk-ang kahulugan niini. Ang espirituhanong panan-aw ni [Joseph Smith] nadasig sa pinakataas nga sukod ug gihimong espirituhanon sa Espiritu Santo. Gumikan niini nga gasa iyang nakita ang Amahan ug ang Anak dihang miadto siya sa kakahoyan sa pag-ampo. Samtang subayon nato ang iyang kinabuhi ug mga buhat sukad niana, atong makita nga wala siya mopadayon basi sa kaugalingon niyang gahum. Nag-agad siya sa Ginoo ug nakadawat sa tabang ug gihatagan og instruksyon. Gigiyahan sa pagpadayag ang iyang kinabuhi.¹²

Pagdayeg sa tawo kinsa nakigsulti kang Jehovah.

Kon manganta kita mahitungod ni Joseph Smith sa, “Pagdayeg sa Tawo” (*Mga Himno ug mga Awit sa mga Bata*, p. 50), atong mahinumduman ang daghang dalaygon nga butang mahitungod kaniya.

Siya atong ginadayeg tungod sa iyang kapasidad sa pagpakigsulti dili lang kang Jehovah apan sa uban usab nga mga personahe sa langit. Daghan kaayong mibisita, mihatag sa mga yawe, ug mitudlo sa “pinili nga manalagna” nga gipakatawo niining ulahing mga adlaw (2 Ne. 3:6–7). Dihang gipanalanginan sa Amahang Smith ang batan-ong si Joseph niadtong 1834, gipahayag niya nga ang karaang Jose sa Ehipto nakakita niining manalagna sa ulahing mga adlaw. Ang karaang Jose mibakho dihang iyang nahibaloan sa unsang paagi ang buhat ni Propeta Joseph mopanalangin sa labihan kadaghan sa iyang kaliwatan.

Gidayeg sab nato si Joseph Smith, sa iyang kakugi ug katakus nga mohubad ug modawat sa gatusan ka pahina sa pinadayag nga kasulatan. Siya ang nahimong agianan sa pagpadayag. Pinaagi

kaniya, gibana-bana nga, mas daghang pahina sa kahibulungang nga kasulatan ang nahimo kay sa ubang tawo diha sa kasaysayan.

Atong gidayeg si Joseph dili lang sa iyang katakus sa paglahutay apan sa “[pag]lahutay og maayo” (D&P 121:8). Sa bata pa siya, dunay masakit nga operasyon sa iyang paa—kon wala kadto nga operasyon dili unta siya makahimo sa pait ug makaluya nga lakaw padulong sa Kampo sa Zion gikan sa Ohio ngadto sa Missouri. Atol sa mao nga lakaw si Joseph “naglakaw sa daghang higayon ug nakaangkon og paslot, dugoon, ug ngulngol nga tiil” [*Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Joseph Smith, 349*]. Sa samang paagi, midayeg kita kaniya ug kang Emma sa paglahutay sa sakit nga pagkawala sa unom nila ka natural ug sinagop nga mga anak sa sayo nga pangidaron. Ang mga ginikanan nga mawad-an bisan usa lang ka anak mapuno sa kasubo.

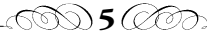
Atong gidayeg si Joseph sa katakus nga molahutay sa pagpang-gukod, lakip ang dugay ug hilabihan nga paghikaw sa Bilanggoan sa Liberty. Sa kadaghanan, makabugto kini sa paglaum. Hinoon ang Ginoo sa langit misaad sa binilanggo nga si Joseph nga “ang lumulupyo sa yuta magpakisayud sa imong ngalan” (D&P 122:1). Kita karon nagpuyo sa panahon diin nagkadaghan ang nagpangutana mahitungod ni Joseph Smith ug sa gipahiuli nga ebanghelyo.

Dugay nang natuman ni Joseph ang iyang pangandoy nga siya “pagahukman nga patas sama kanila” nga mga karaan [*Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Joseph Smith, 276*]. Karon makakanta na kita bahin kang Joseph kon sa unsang paagi “didto siya pagakoronahan” (*Mga Himno ug mga Awit sa mga Bata, 1996 nu. 50*).

Gidayeg nato si Joseph sa paglahutay sa mapait ug pabalik-balik nga pagbudhi ug mga kasagmuyo. Sa ingon, siya miadto sa Carthage “sama sa usa ka karnero ngadto sa ihawanan,” “malinawon ingon sa kabuntagon sa ting-init,” ug “walay sala ngadto . . . sa tanan nga mga tawo” (D&P 135:4). Wala siya moadto sa Carthage nga may kaligutgot. Wala siya moadto sa Carthage nga nagbagutbot. Pagkatalagsaon nga katakus nga makalahutay og maayo!

Si Joseph nahibalo kon asa siya nag-atubang. Nag-atubang siya sa Manluluwas nga si Jesukristo nga iyang gipaminaw sukad ang atong Langitnong Amahan misugo sa batan-ong si Joseph, nga nag-ingon,

“Kini ang Akong Hinigugma nga Anak. Paminaw Kaniya!” [Joseph Smith—Kasaysayan 1:17].¹³

**Ang kinabuhi ug misyon ni Propeta Joseph
Smith nagtabang natong makabalik sa
dalan padulong sa kinabuhing dayon.**

Mapasalamaton ko niining tawhana, sa iyang mga pagtulun-an, sa iyang mga pagpadayag, sa unsay iyang gibilin kanato, kay tungod kaniya ang ebanghelyo napahiuli dinhi sa yuta. Nagtuo kong wala nay mas matahum pa nga sugilanon sa tanang kasaysayan kay sa yano, matam-is nga sugilanon sa usa ka bata nga miadto sa kakahoyan duol sa iyang balay, miluhod sa pag-ampo ug nakadawat og langitnong mga pagbisita.

Karon nagtan-aw kita sa iyang kinabuhi ug sa iyang mga buhat. Daghan ang nagsiksik bahin sa iyang kinabuhi ug binuhatan kon giunsa niya sa paggama ang nasulat nga mga pulong, apan dili kini misteryo. . . . Usa ka yano nga pagtuo ang anaa, pagtuo sa usa ka batan-on kinsa angayan pang bansayon sa mga butang nga may kalabutan sa Dios. Ug sa paglabay sa panahon, kini nga batan-on, nga dili usa ka eskolar ug dili edukado, gi-edukar sa Ginoo alang sa mga butang nga umaabut.

Karon gihatag kanato ang panabut ug usa ka panghunahuna. Kinahanglan lang nato nga bansayon ug ugmaron kini sigon sa sugo sa Ginoo kang Joseph ug magbaton og yano nga pagtuo sama sa iyaha ug andam nga mosunod sa yano nga mga instruksyon. Kon buhaton nato kini ug sundon ang dalan nga gusto [sa Ginoo] nga atong sundon ug kat-unan ang mga leksyon nga gusto niyang atong makat-unan, atong mahibaloan nga ang atong kinabuhi matangtangan sa tanang butang nga sukwahi sa mga katuyoan sa Dios, ug mao usab kini kang Joseph. Nahimo siyang usa ka tawo nga duol na sa pagkahingpit, kay iyang nalimpyohan ang iyang kalag ug hunahuna ug nagpakabuhi nga duol sa Ginoo ug makig-istorya Kaniya ug makadungog Kaniya nga mamulong sa mga butang nga iyang gibilin kanato pinaagi sa iyang mga pagpadayag. Pinaagi sa espirituhanon niyang mga mata iyang nakita ang mga nangagi ug ang mga umaabut, ug anaa kanato ang kamatuoran sa katinuod sa mga butang nga iyang nakita. . . .

Mapasalamaton ko sa akong pagkamiyembro niini nga Simbahan, ug ang akong pagpamatuod sa kabalaan niini nagsentro sa yano nga sugilanon sa usa ka bata ilawom sa mga kakahoyan nga miluhod ug nakadawat og mga langitnong pagbisita—dili usa ra ka Dios, apan duha ka managlahi nga personahe, ang Amahan ug ang Anak, mipadayag pag-usab sa kalibutan sa mga personahe sa Dios nga Kapangu-lohan. Ang akong pagtuo ug pagpamatuod nagsentro niining yano nga sugilanon, kay kon dili pa kini tinuod, malaglag ang Mormonism. Kon tinuod kini—ug mopamatuod ko nga tinuod kini—usa kini sa pinakatalagsaon nga bugtong hitabo sa tanang kasaysayan.

Akong pag-ampo [nga] samtang kita naghinumdom niining talagsaong propeta ug namalandong sa iyang kinabuhi, unta kita adunay pagpasalamat sa atong kasingkasing alang sa tanang butang nga miabut sa atong kinabuhi tungod sa iyang pagkamanalagna ug sa iyang mga pagpadayag kanato—usa ka pinili nga manalagna, gipakatawo sa Ginoo sa paggiya kanato niining ulahing mga adlaw, aron kita mobalik pagsubay sa mga dalan nga mohatud kanato sa kahimayaan ug kinabuhing dayon.¹⁴

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Pamalandungi ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter mahitungod sa Unang Panan-awon ni Joseph Smith (tan-awa sa seksyon 1). Sa unsang paagi ang imong pagpamatuod sa Unang Panan-awon miimpluwensya kanimo? Nganong importante alang sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw ang pagbaton og pagpamatuod nga si Joseph Smith propeta sa Dios?
- Unsa ang imong mga impresyon samtang imong giribyu ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter mahitungod sa organisasyon sa Simbahan? (Tan-awa sa seksyon 2.) Unsa nga mga panalangin ang miabut kanimo ug sa imong pamilya tungod sa gipahiuli nga Simbahan ni Jesukristo?
- Nganong makatabang ang pagsabut sa mga kahulugan sa mga titulo nga *propeta*, *manalagna*, ug *tigpadayag*? (Tan-awa sa seksyon 3.) Sa unsang paagi ikaw napanalanginan pinaagi sa mga propeta, manalagna, ug mga tigpadayag?

- Sa seksyon 4, gilamid ni Presidente Hunter ang pipila ka rason sa atong pagdayeg ni Joseph Smith. Sa unsang paagi kini nga mga pagtulun-an nakadugang sa inyong pagpasalamat sa Propeta nga si Joseph? Unsay imong makat-unan gikan sa ehemplo ni Joseph Smith?
- Ribyuha ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter mahitungod sa pagtuo, espirituhanong edukasyon, ug kamasulundon ni Joseph Smith (tan-awa sa seksyon 5). Sa unsang paagi kini nga pagtulun-an magamit kanato? Unsaon nato pagpakita sa atong pagpasalamat sa mga panalangin nga miabut kanato pinaagi ni Propeta Joseph Smith?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Hubad ni Joseph Smith, Genesis 50:25–33; Daniel 2:44; Mga Taga-Efeso 2:19–22; 4:11–14; D&P 1:17–32; 5:9–10; 122:1–2; 135; Joseph Smith—Kasaysayan

Tabang sa Pagtuon

“Samtang imong mabati ang kalipay nga nagagikan sa pagsabut sa ebanghelyo, mahimo nimong gamiton ang unsay imong nakat-unan. Paningkamot sa pagpuyo nga nahisubay sa imong nasabtan. Ang pagbuhat sa ingon molig-on sa imong pagtuo, kahibalo, ug pagpamatuod” (*Isangyaw ang Akong Ebanghelyo* [2004], 21).

Mubo nga mga Sulat

1. Sa Eleanor Knowles, *Howard W. Hunter* (1994), 7; tan-awa usab sa pahina 6.
2. “Ang Templo sa Nauvoo,” *Ensign*, Sept. 1994, 63–64.
3. “Come to the God of All Truth,” *Ensign*, Sept. 1994, 73.
4. Sa Conference Report, Okt. 1963, 100–101.
5. “The Sixth Day of April, 1830,” *Ensign*, Mayo 1991, 64.
6. “The Sixth Day of April, 1830,” 63.
7. *The Teachings of Howard W. Hunter*, ed. Clyde J. Williams (1997), 228.
8. “The Sixth Day of April, 1830,” 64–65.
9. “The Sixth Day of April, 1830,” 63.
10. “The Sixth Day of April, 1830,” 64.
11. Sa Conference Report, Okt. 1963, 101.
12. “Joseph Smith the Seer,” sa *The Annual Joseph Smith Memorial Sermons*, 2 vols. (1966), 2:193–94.
13. “The Temple of Nauvoo,” 63–64.
14. “Joseph Smith the Seer,” 2:197–98.

Ang Pag-ula ug Pagkabanhaw ni Jesukristo

“Mobangon kita gikan sa mortal nga kamatayon aron makabaton og kinabuhing walay katapusan, tungod sa maulaong sakripisyo ug pagkabanhaw sa Manluluwas.”

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Niadtong Marso 20, 1934, ang unang anak nila ni Howard ug Claire Hunter natawo, usa ka anak nga lalaki nga ilang ginganlan og Howard William Hunter Jr. ug gitawag og Billy. Atol sa summer ilang nabantayan nga daw nagluya si Billy. Ang mga doktor mi-diagnose niya nga dunay anemia, ug kaduha mihatag og dugo si Howard aron i-abuno, apan ang kondisyon ni Billy wala moarang-arang. Dugang mga eksamin nagpakita nga grabe nga problema sa tinai ang hinungdan sa pagkawala sa dugo ni Billy. Ang mga doktor mipahigayon sa operasyon, uban ni Howard nga naghigda tupad sa iyang anak aron mohatag og dugo, apan ang mga resulta dili makapadasig. Tulo ka adlaw human niana, pagka-Oktubre 11, 1934, ang batang gamay nga si Billy namatay sa hilum samtang ang iyang mga ginikanan naglingkod tupad sa iyang higdaanan. “Grabe ang among kaguol ug truma samtang mibiya kami sa ospital sa lawom nga kagabhion,” misulat si Howard.¹

Tungod sa mga kasinatian sa kamatayon ni Billy ug sa mga kamatayon sa ubang minahal, si Presidente Hunter nakasustenir tungod sa iyang pagpamatuod bahin sa Pag-ula ug Pagkabanhaw sa Manluluwas. “Kini ang atong lig-ong pagtuo nga [ang Pag-ula] usa ka reyalidad,” siya mipamatuod, “ug walay laing mas importante diha sa tibuok balaang plano sa kaluwasan kay sa maulaong sakripisyo ni Jesukristo. Kita nagtuo nga ang kaluwasan moabut tungod sa pag-ula. Kon wala pa kini ang tibuok plano sa paglalang maka-wang. . . . Kon wala kining maulaong sakripisyo, ang temporal nga

Ang walay sulod nga lubnganan sa Manluluwas “nagsangyaw sa tibuok kalibutan, ‘Wala siya dinhi, kondili nabanhaw’” (Lucas 24:6).

kamatayon mao ang katapusan, ug walay pagkabanhaw ug walay katuyoan sa atong espirituhanong mga kinabuhi. Walay paglaum sa kinabuhiing dayon.”²

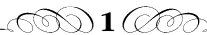
Atol sa mga kinatibuk-ang komperensya sa Abril, nga ipahigayon sa panahon sa Pasko sa Pagkabanhaw [Easter], si Presidente Hunter kasagaran mamulong bahin sa Pagkabanhaw ni Jesukristo. Niadtong Abril 1983 nga kinatibuk-ang komperensya siya miingon:

“Niining panahon sa Pasko sa Pagkabanhaw, kusganon nakong gibati ang kaimportante sa gisangun nako nga mopamatuod bahin sa reyalidad sa pagkabanhaw sa Manluluwas. Akong mga kaigsoonan, dunay Dios sa kalangitan nga nahigugma ug nagpakabana kaninyo ug kanako. Kita adunay Amahan sa Langit, nga mipadala sa iyang Unang Natawo sa espiritu nga mga anak, ang iyang Bugtong Anak sa unod, nga mahimong ehemplo alang kanato dinhi sa yuta, nga modala diha sa iyang kaugalingon sa mga sala sa kalibutan, ug sa katapusan ilan-sang sa krus alang sa mga sala sa kalibutan ug mabanhaw. . . .

“Kini maoy tinuod gayud nga usa ka matahum nga mensahe—adunay kinabuhi human sa kamatayon; makabalik kita aron magpuyo pag-usab uban sa atong Amahan sa Langit, tungod sa sakripisyo nga gihimo sa Manluluwas alang kanato, ug tungod sa atong kaugalingong paghinulsol ug pagkamasulundon sa mga sugo.

“Sa mahimayaong banag-banag sa buntag sa Pasko sa Pagkabanhaw, sa dihang ang mga hunahuna sa Kristohanong kalibutan nabaling ngadto sa pagkabanhaw ni Jesus sulod sa pipila ka luma-labay nga gutlo, atong ipahayag ang pasalamat ngadto sa atong Langitnong Amahan alang sa mahinungdanon nga plano sa kaluwasan nga gihatag kanato.”³

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Ang Pag-ula mao ang kinatas-ang buhat sa gugma sa atong Langitnong Amahan ug sa Iyang Hinigugmang Anak, nga si Jesukristo.

Ang Pag-ula ni Jesukristo usa ka gi-orden nang daan nga buluhaton sa atong Langitnong Amahan aron motubos sa iyang mga anak human sa ilang napukan nga kahimtang. Usa kadto ka buhat sa gugma sa

atong Langitnong Amahan aron tugutan ang Iyang Bugtong Anak nga mohimo og maulaong sakripisyo. Ug usa kadto ka kinatas-ang buhat sa gugma sa iyang hinigugmang Anak aron matuman ang Pag-ula.

Nakabarug na ko didto sa tanaman sa Getsemani sa daghang higayon. Akong gipamalandong sa akong hunahuna ang pag-antus, ang paghingutas sa Manluluwas—kanang paghingutas nga nasinati sa dihang ang atong Langitnong Amahan mitugot kaniya, sa paagi nga dili masabut sa atong mga hunahuna, sa pagdala diha sa iyang kaugalingon sa kasakit ug sa mga sala sa tanang katawhan. Ang akong kalag napuno sa kasubo samtang naghunahuna ko sa iyang dako nga sakripisyo alang sa katawhan.

Nakabarug na ko sa ilawom sa Golgota, ang dapit sa kalabera, ug namalandong sa kaulawan sa pagkalansang sa krus nga miresulta sa mortal nga kamatayon sa atong Manluluwas, apan mipahinabo sa pagka-imortal niya ug sa tanang katawhan. Ug usab ang akong kalag naguol sa hilabihan.

Ug nakabarug na ko sa atubangan sa tanaman nga lubnganan ug nakahunahuna nianang mahimayaong adlaw sa pagkabanhaw sa dihang ang Manluluwas migawas gikan sa lubnganan nga buhi, nabanhaw, imortal. Niana nga pagpamalandong ang akong kasing-kasing napuno sa hingpit nga kalipay.

Gumikan niini nga mga kasinatian akong ipadayag sa hilabihan ang akong gibati sa pagpasalamat ug pagdayeg sa atong Langitnong Amahan alang sa gugma nga gihatag niya ug sa iyang Anak ngari kanato pinaagi sa mahimayaon nga maulaong sakripisyo. Sa mga pulong ni Charles Gabriel, “Ako nahingangha, nahibulong sa gugma, dako nga grasya kanako gitanyag niya. Ako mikurog nga siya nag-antus sa krus, nga kanako siya namatay ug nag-antus. O, katalagsaon niini nga gugma gipakamatyan niya. Kini kanako nakapatingala.” . . .

Ako mohatag kaninyo sa akong pagpamatuod, akong mga kaigsoonan, nga ang atong Langitnong Amahan mipdala sa iyang hinigugmang Anak, nga si Jesukristo, nganhi sa kalibutan aron tumanon ang mga kondisyon diin ang plano sa kaluwasan gipalihok. Ang Pag-ula nagrepresentar sa iyang dakong gugma alang kanato.⁴

2

Ang Manluluwas midala diha sa Iyang kaugalingon sa tanan natong mga sala, mga kahuyang, kasubo, ug kasakit.

Sa ilang paghimamat aron magsaulog sa Pagpalabay, si Jesus ug ang iyang mga Apostoles miambit sa sakrament nga iyang gipasiugdahan niining katapusang panihapon nga manag-uban, ug dayon milakaw ngadto sa Bukid sa Oliba.

Kanunay nga nahimong magtutudlo hangtud gayud sa katapusan, iyang gipadayon ang iyang pakigpulong diha sa tema bahin sa ig-sakripisyo nga kordero. Iya silang gisultihan nga siya patyon, ug nga sila magkatibulaag sama sa mga karnero nga walay magbalantay (tan-awa sa Mateo 26:31). “Apan tapus ako mabanhaw,” siya miingon, “mouna ako kaninyo sa pag-adto sa Galilea” (Mateo 26:32).

Sa misunod nga mga oras, gisingot siya og dugo, gisilutan sa mis-mong mga lider nga miangkong nga mga magbalantay sa iyang balad, ug gilansang sa krus kauban sa mga tulisan. Mao kadto ang gipanagna ni Haring Benjamin sa Basahon ni Mormon: “Siya moantus sa mga pagsulay, ug sakit sa lawas, kagutom, kauhaw, ug kakapoy, gani labaw nga ang tawo makaantus, gawas kini ngadto sa kamatayon; kay tan-awa, dugo manggawas gikan sa matag lungag sa iyang mga panit, hilabihan ka dako sa iyang kasubo tungod sa mga pag-kadautan ug sa mga pagkasalawayon sa iyang mga katawhan. . . .

“Siya mianhi nanganhi sa iyang kaugalingon nga mga katawhan, nga ang kaluwasan unta modangat ngadto sa mga katawhan . . . ug bisan human ang tanan niini sila mohunahuna kaniya nga usa ka tawo, ug moingon nga siya adunay usa ka yawa, ug mosilot kaniya, ug molansang kaniya sa krus” (Mosiah 3:7, 9).

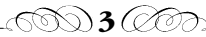
Utang nato kang propeta Alma ang atong kahibalo bahin sa hingpit nga kahimtang sa iyang pag-antus: “Siya magpadayon, mag-antus sa mga sakit ug mga kasakit ug mga pagtintal sa matag matang; ug kini aron ang pulong matuman nga nag-ingon nga siya modala diha kaniya sa mga sakit ug mga balatian sa iyang mga katawhan.

“Ug siya modala diha kaniya sa kamatayon, nga siya mahimo nga mobadbad sa mga higot sa kamatayon diin naghigot sa iyang mga katawhan; ug siya modala diha kaniya sa ilang mga kahuyang, nga ang iyang kasingkasing mahimo nga mapuno uban sa kalooy,

sumala sa unod, nga siya mahimo nga masayud sumala sa unod unsaon pagtabang ang iyang mga katawhan sumala sa ilang mga kahuyang” (Alma 7:11–12).

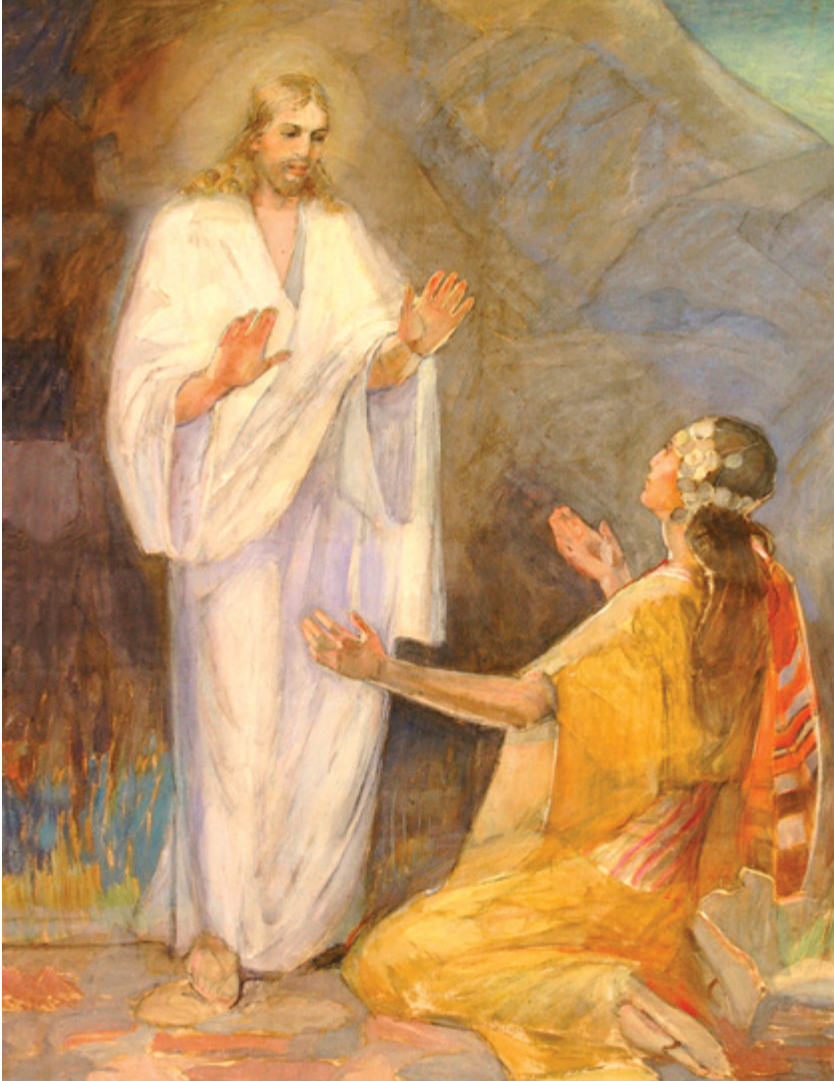
Hunahunaa kini! Sa dihang ang iyang lawas gikuha gikan sa krus ug daling gipahimutang sa hinulaman nga lubnganan, siya, ang walay sala nga Anak sa Dios, midala diha kaniya dili lamang sa mga sala ug mga pagtintal sa matag tawo nga maghinulsol, apan sa tanan natong balatian ug kasub-anan ug kasakit sa tanang matang. Siya nag-antus niining mga kalisdanan sama sa atong pag-antus niini, sumala sa unod. Siya miantus niining tanan. Iya kining gibuhay aron mahingpit ang iyang kalooy ug ang iyang abilidad sa pagbayaw kanato ibabaw sa matag yutan-ong pagsulay.⁵

Gani, kita, makahimo og sayop nga mga pagpili, bati nga mga pagpili, makapasakit nga mga pagpili. Ug usahay ato gayud kanang mabuhay, apan diha mosulod ang misyon ug kalooy ni Jesukristo nga may hingpit nga epekto ug himaya. . . . Siya mihatag og mapataliwad-ong pag-ula alang sa sayop nga mga pagpili nga atong mahimo. Siya ang atong manlalaban ngadto sa Amahan ug mibayad, og una, alang sa mga sayop ug kabuang nga kasagaran natong makita diha sa paggamit sa atong kagawasan. Kinahanglan natong dawaton ang iyang gasa, maghinulsol niadtong mga sayop, ug mosunod sa iyang mga sugo aron hingpit nga makapahimulos niini nga pagtubos. Kini nga tanyag anaa kanunay; ang dalan abli kanunay. Kita sa kanunay, gani sa atong labing lisud nga panahon ug labing makadaut nga mga sayop, makatan-aw ngadto sa Anak sa Dios ug mabuhi.⁶

Si Jesukristo mibangon gikan sa lubnganan ug mao ang nahauna sa Pagkabanhaw.

Uban nako sa panahon niadtong katapusang mga talan-awon didto sa Balaan nga Yuta. Ang katapusan sa mortal nga kinabuhi sa atong Ginoo nagkaduol na. Iyang giayo ang masakiton, mibanhaw sa mga patay, ug mipasabut sa mga kasulatan, lakip na niadtong mga panagna bahin sa iyang kaugalingong kamatayon ug pagkabanhaw. Miingon siya sa iyang mga disipulo:

Si Jesukristo mipakita kang Maria Magdalena wala madugay human Siya nabanhaw (tan-awa sa Juan 20:1–18).

“Tan-awa, nagatungas kita padulong sa Jerusalem; ug ang Anak sa Tawo igatugyan ngadto sa mga sacerdote nga punoan ug sa mga escriba, ug ilang pagahukman siya sa kamatayon,

“Ug igatugyan ngadto sa mga Gentil aron pagabugalbugalan, ug pagahampakon, ug ilansang sa krus, apan sa ikatulo ka adlaw pagabanhawon siya” (Mateo 20:18–19). . . .

Samtang ang kaadlawon sa ikatulong adlaw nagsugod na, si Maria Magdalena ug “ang laing Maria” miadto sa lubnganan diin ang iyang walay kinabuhi nga lawas gipahimutang [Mateo 28:1; tan-awa usab sa Marcos 16:1; Lucas 24:10]. Sa sayo pa, ang mga sacerdote nga punoan ug ang mga Pariseo miadto kang Pilato ug miagni kaniya sa pagbutang og gwardiya sa may pultahan sa lubnganan, “kay tingali unyag adtoon ug kawaton siya sa iyang mga tinun-an, ug unya manugilon sila sa mga tawo nga manag-ingon, Nabanhaw siya gikan sa mga patay.” (Mateo 27:64). Apan giligid sa duha ka bantugang anghel ang bato gikan sa pultahan sa lubnganan, ug ang mga gwardiya nanagan sa kalisang sa ilang nakita.

Sa dihang ang mga babaye miabut sa lubnganan, nakita nila nga abli na kini ug wala nay sulod. Ang mga anghel nagpabilin aron sultihan sila sa labing mahinungdanong balita nga madunggan sa mga tawo sukad, “Wala na siya dinhi: kay siya nabanhaw, sumala sa iyang giingon” (Mateo 28:6).⁷

Walay doktrina sa Kristohanong kasulatan nga mas importante sa tanang katawhan kay sa doktrina bahin sa pagkabanhaw sa Anak sa Dios. Pinaagi kaniya miabut ang pagkabanhaw sa tanang mga lalaki, mga babaye, ug mga bata nga natawo sukad—o matawo pa—sa kalibutan.

Bisan pa sa dakong importansya nga atong gibutang sa pagkabanhaw diha sa atong doktrina, tingali daghan kanato wala pa makasabut sa hingpit sa espirituhanong kamahinungdanon ug mahangturong katalagsaon niini. Kon ato pang nasabtan, matingala unta kita sa katahum niini sama ni Jacob, ang igsoon ni Nephi, ug mangurog kita sa unsa unta ang sagubangon nato kon wala pa kita modawat niining balaanon nga gasa. Si Jacob misulat:

“O ang kaalam sa Dios, ang iyang kalooy ug grasya! Kay tan-awa, kon ang lawas dili na mabanhaw ang atong mga espiritu mahimo nga mangalagad niadto nga anghel kinsa napukan gikan sa atubangan sa Dios sa Kahangturan, ug nahimo nga yawa, sa wala nay pagkabanhaw” (2 Nephi 9:8).

Sigurado nga ang pagkabanhaw mao ang sentro sa pagtuo sa matag Kristiyano; kini ang labing mahinungdanon sa tanang mga milagro nga gipahigayon sa Manluuwas sa kalibutan. Kon wala kini, sa pagkatinuod kita magpabilin nga walay paglaum. Akong gamiton ang mga pulong ni Pablo: “Kon wala may pagkabanhaw ang mga nangamatay, . . . nan, kawang lamang ang among pagwali, . . . ug kami usab pagahimatud-an nga nanagbakak diay mahitungod sa Dios; kay kami nagapahayag man mahitungod sa Dios nga siya nagbanhaw kang Kristo. . . . Kon si Kristo wala banhawa, nan, ang inyong pagtuo wala lamay kapuslanan ug kamo anaa pa gihapon sa inyong mga kasal-anan” (1 Mga Taga-Corinto 15:13–15, 17).⁸

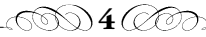
Kon wala ang Pagkabanhaw, ang ebanghelyo ni Jesukristo mahimong usa ka listahan sa maalamong mga panultihon ug daw dili mapasabut nga mga milagro—apan mga panultihon ug mga milagro nga walay hingpit nga kadaugan. Dili, ang hingpit nga kadaugan mao ang hingpit nga milagro: sa unang higayon sa kasaysayan sa katawhan, ang tawo nga namatay mibanhaw sa iyang kaugalingon ngadto sa pagkabuhi sa pagka-imortal. Siya *mao* ang Anak sa Dios, ang Anak sa atong imortal nga Amahan sa Langit, ug ang iyang kadaugan batok sa pisikal ug espirital nga kamatayon mao ang maayong balita nga angayang ipamulong sa matag Kristiyano.

Ang mahangturong kamatuoran mao nga si Jesuristo nabanhaw gikan sa lubnganan ug mao ang nahauna sa Pagkabanhaw. (Tan-awa sa 1 Cor. 15:23.) Ang mga saksi niining talagsaong panghitabo dili mahimong maduha-duhaon.

Lakip sa pinili nga mga saksi mao ang mga Apostoles sa Ginoo. Sa pagkatinuod, ang tawag sa pagka-apostol mao ang pagsaksi ngadto sa kalibutan bahin sa kabalaan ni Ginoong Jesukristo. Si Joseph Smith miingon, “Ang sukaranan nga mga baruganan sa atong relihiyon mao ang pagpamatuod sa mga Apostoles ug mga Propeta, mahitungod ni Jesukristo, nga Siya namatay, gilubong, ug mibangon sa ikatulong adlaw, ug mikayab ngadto sa langit; ug ang ubang mga butang nga may kalabutan sa atong relihiyon mga sumpay lamang niini.” (*History of the Church*, 3:30.) . . .

Sa pagtudlo sa iyang mga Apostoles, gipahibalo kanila ni Kristo “nga ang Anak sa Tawo kinahanglan magaanus sa daghang mga butang, ug nga igasalikway siya sa mga anciano, ug sa mga sacerdote

nga punoan, ug sa mga escriba, ug nga pagapatyon siya, ug nga tapus sa tulo ka adlaw mabanhaw siya.” (Marcos 8:31.) Mao kadto ang nahitabo. Siya gilansang sa krus ug gipahimutang sa lubnganan. Sa ikatulong adlaw, mibangon siya aron mabuhi pag-usab—ang Manluluwas sa tanang katawhan ug ang nahauna sa Pagkabanhaw. Pinaagi sa iyang maulaong sakripisyo, tanang tawo maluwas gikan sa lubnganan ug mabuhi pag-usab. Mao kini kanunay ang pagpamatuod sa mga Apostoles, diin ako modugang sa akong pagsaksi.⁹

Si Jesus mipakita sa daghan human sa Iyang Pagkabanhaw.

Sa mga adlaw nga misunod human sa iyang pagkabanhaw, ang Ginoo mipakita sa kadaghanan. Iyang gipakita ang iyang lima ka espesyal nga mga samad ngadto kanila. Siya nakiglakaw ug nakig-istorya uban kanila, ingon og pagpamatuod nga walay pagduhaduha nga ang nabanhaw nga lawas sa pagkatinuod usa ka pisikal nga lawas nga dunay unod ug mga bukog. Sa wala madugay nangalagad siya sa mga Nephite, nga iyang gimandoan nga “tindog ug duol kamo ngari kanako, aron kamo mohikap pinaagi sa inyong kamot sa akong kilid, ug usab kamo mobati sa mga agi sa lansang sa akong mga kamot ug sa mga tiil, nga kamo masayud nga Ako mao ang Dios sa Israel, ug ang Dios sa tibuok yuta, nga gipatay tungod sa mga sala sa kalibutan.

Ug . . . ang pundok sa mga katawhan miduol ngadto kaniya, ug mihikap pinaagi sa ilang mga kamot ngadto sa iyang kilid, ug mibati sa mga agi sa mga lansang sa iyang mga kamot ug sa iyang mga tiil; ug kini sila mihimo, miduol tagsa-tagsa hangtud silang tanan nakaduol, ug nakakita uban sa ilang mga mata ug mibati uban sa ilang mga kamot, ug nasayud sa pagkatinuod ug nagpamatuod, nga kini mao siya, kinsa mao ang gिकासulat sa mga propeta, nga moabut” (3 Nephi 11:14–15).

Kini responsibilidad ug kalipay sa tanang mga lalaki ug mga babaye bisan asa sa “pagpangita niini nga Jesus diin ang mga propeta ug mga apostoles [mipamatuod]” (Ether 12:41) ug makabaton og espirituhanong pagsaksi bahin sa iyang kabalaan. Kini katungod ug panalangin sa tanan nga mapainubsanong magtinguha,

sa pagpaminaw sa tingog sa Balaang Espiritu, mosaksi bahin sa Amahan ug sa iyang nabanhaw nga Anak.¹⁰

Ang pagpamatuod niadtong nakakita ni [Jesus] isip buhi nga tawo human sa iyang kamatayon wala gayud masupak. Mipakita siya dili mominus sa napulo o onse ka mga higayon: ngadto ni Maria Magdalena ug sa ubang mga babaye didto sa tanaman, ngadto sa duha ka mga disipulo didto sa dalan padulong sa Emmaus, ngadto ni Pedro didto sa Jerusalem, ngadto sa mga apostoles sa dihang wala si Tomas ug pag-usab sa dihang anaa na siya, ngadto sa mga apostoles didto sa Dagat sa Galilea, ug didto sa bukid ngadto sa sobra sa 500 ka mga kaigsoonan sa samang higayon, ngadto ni Santiago ang igsoon sa Ginoo, ug ngadto sa mga apostoles atol sa pagkayab.¹¹

Isip gitawag ug gi-orden nga mosaksi sa ngalan ni Jesukristo ngadto sa tibuok kalibutan, ako mopamatuod atol niining panahon sa Pasko sa Pagkabanhaw nga siya buhi. Siya adunay mahimayaon, imortal nga lawas sa unod ug mga bukog. Siya ang Bugtong Anak sa Amahan diha sa unod. Siya ang Manluluwas, ang Kahayag ug Kinabuhi sa kalibutan. Human sa iyang pagkalansang sa krus ug kamatayon, mipakita siya isip nabanhaw nga binuhat ngadto ni Maria, ngadto ni Pedro, ngadto ni Pablo, ug ngadto sa daghan pa. Mipakita siya ngadto sa mga Nephite. Mipakita siya ngadto ni Joseph Smith, ang batang propeta, ug ngadto sa uban pa sa atong dispensasyon.¹²

Mabanhaw kita gikan sa kamatayon ug makabaton og kinabuhing walay katapusan.

Ang Pasko sa Pagkabanhaw mao ang kasaulogan sa libre nga gasa sa pagka-imortal nga gihatag sa tanang tawo, nagpahiuli sa kinabuhi ug nag-ayo sa tanang mga samad. Bisan kon ang tanan mamatay isip kabahin sa mahangturong plano sa pag-uswag ug paglambo, sa gihapon makakaplag kitang tanan og kahupayan diha sa pamahayag sa Salmista, “Ang paghilak mopabilin sa kagabhion, apan ang kalipay moabut sa kabuntagon.” (Sal. 30:5.)

Si Job ang nangutana sa unsay matawag nga labing importante nga pangutana sa kasaysayan sa kalibutan: “Kon ang tawo mamatay, mabuhi ba siya pag-usab?” (Job 14:14.) Ang tubag ni Kristo

madungog sukad sa una hangtud niini gayung orasa: “Tungod kay ako buhi, kamo usab mabuhi.” (Juan 14:19.)¹³

Adunay panagbulag sa espiritu ug lawas atol sa oras sa kamatayon. Ang pagkabanhaw mohiusa pag-usab sa espiritu uban sa lawas, ug ang lawas mahimong usa ka espirituhanong lawas, nga adunay unod ug mga bukog apan gipabuhi pinaagi sa espiritu imbis sa dugo. Sa ingon, ang atong mga lawas human sa pagkabanhaw, nga gipabuhi pinaagi sa espiritu, mahimong imortal ug dili na gayud mamatay. Mao kini ang kahulugan sa pamahayag ni Pablo nga “aduna may lawas nga lawasnon, aduna man usab ing lawas nga espirituhanon” ug “nga ang unod ug dugo dili magapanunod sa gingharian sa Dios” [tan-awa sa 1 Mga Taga-Corinto 15:44, 50]. Ang lawas nga lawasnon naglangkob sa unod ug dugo, apan ang gipabuhi sa espiritu imbis sa dugo, kini makahimo ug makasulod sa gingharian. . . .

Ako adunay lig-on nga pagtuo nga ang Dios buhi ug nga si Jesus mao ang Kristo. Sama sa gipamatuod ni Pablo ngadto sa mga santos sa Corinto pinaagi sa iyang sulat atol nianang panahon sa Pasko sa Pagkabanhaw daghang katuigan na ang milabay, ako modugang sa akong pagsaksi nga mobangon kita gikan sa mortal nga kamatayon aron makabaton og kinabuhing walay katapusan, tungod sa maulaong sakripisyo ug pagkabanhaw sa Manluluwas. Sa akong hunahuna ako siyang nakita nga ang mga bukton gituyhad ngadto sa tanan nga maminaw:

“. . . Ako mao ang pagkabanhaw ug ang kinabuhi: ang mosalig kanako bisan siya mamatay, mabuhi siya:

“Ug ang tanan nga buhi ug nagasalig kanako dili na gayud mamatay.” (Juan 11:25–26.)¹⁴

Ang pagkabanhaw ni Kristo nagpasiugda sa panalangin sa pagka-imortal ug sa posibilidad sa kinabuhing dayon. Ang iyang walay sulod nga lubnganan nagsangyaw sa tibuok kalibutan, “Wala siya dinhi, kondili nabanhaw.” (Lucas 24:6.) Kini nga mga pulong naglangkob sa tanan nga paglaum, kasiguroan, ug pagtuo nga gikinahanglan aron mapatunhay kita diha sa atong mahagiton ug usahay puno sa kasub-anan nga kinabuhi.¹⁵

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Sa unsang paagi nga napakita sa Pag-ula ang gugma sa Langit-nong Amahan ug ni Jesukristo alang kanato? (Tan-awa sa seksyon 1.) Sa unsang paagi nga atong mapakita ang pasalamat ngadto niining gasa sa gugma? (Tan-awa sa D&P 42:29.)
- Sa inyong pagribyu sa seksyon 2, pangitaa ang daghang mga paagi nga ang Pag-ula nakapanalangin kanato. Sa unsang paagi nga ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter ug ang paggamit sa mga kasulatan makapalambo sa inyong panabut bahin sa Pag-ula? Unsa nga mga kasinatian ang nakapalig-on sa inyong pagpamatuod bahin sa Pag-ula? Sa unsang paagi nga ang gahum sa Pag-ula makapalig-on kaninyo sa panahon sa inyong mga pagsulay?
- Unsa ang inyong mga impresyon samtang nagtuon kamo sa mga pagtulun-an ni Presidente Hunter kalabut sa Pagkabanhaw? (Tan-awa sa seksyon 3.) Sa unsang paagi nga kita mas makapasalamat sa kamahinungdanon sa Pagkabanhaw?
- Ribyuha ang seksyon 4, diin si Presidente Hunter midetalye sa daghang mga saksi sa Pagkabanhaw ni Jesukristo. Nganong ang pagpamatuod niining mga saksi mahinungdanon man?
- Hunahunaa ang pagtulun-an ni Presidente Hunter nga ang Pagkabanhaw mihatag sa “tanang paglaum, kasiguroan, ug pagtuo nga gikinahanglan aron mapatunhay kita diha sa atong mahagiton ug usahay puno sa kasub-anan nga kinabuhi” (seksyon 5). Sa unsang paagi nga ang Pagkabanhaw nahimong usa ka tinubdan sa paglaum ug kahupayan alang kaninyo? Sa unsang paagi nga ang pagpamatuod bahin sa Pagkabanhaw nakapalambo sa inyong kinabuhi?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Juan 10:17–18; 2 Nephi 2:6–9, 22–27; 9:19–25; 3 Nephi 27:13–16; D&P 18:10–16; 19:15–20; Moises 6:59–60

Tabang sa Pagtuon

“Pagplano og mga kalihokan sa pagtuon nga kanang makapahugot sa imong pagtuo sa Manluluwas” (*Isangyaw ang Akong Ebanghelyo* [2004], 25). Sama pananglit, samtang kamo nagtuon tingali makapangutana mo sa inyong kaugalingon sama sa mosunod: “Sa

unsang paagi kining mga pagtulun-an mas makadugang sa akong pagsabot sa Pag-ula ni Jesukristo? Sa unsang paagi kining mga pagtulun-an makatabang nako nga mas mahisama sa Manluluwas?

Mubo nga mga Sulat

1. Sa Eleanor Knowles, *Howard W. Hunter* (1994), 88; tan-awa usab sa 86–87.
2. Sa Conference Report, Okt. 1968, 139.
3. “Evidences of the Resurrection,” *Ensign*, Mayo 1983, 16.
4. “The Atonement of Jesus Christ” (paggipulong nga gihatag atol sa seminar sa mga presidente sa misyon, Hunyo 24, 1988), 2–3, 7, Church History Library, Salt Lake City; tan-awa usab sa *The Teachings of Howard W. Hunter*, ed. Clyde J. Williams (1997), 8–9.
5. “He Is Risen,” *Ensign*, Mayo 1988, 16–17.
6. “The Golden Thread of Choice,” *Ensign*, Nob. 1989, 18.
7. “He Is Risen,” 16–17.
8. “He Is Risen,” 16.
9. “An Apostle’s Witness of the Resurrection,” *Ensign*, Mayo 1986, 16–17.
10. “He Is Risen,” 17.
11. Sa Conference Report, Abr. 1963, 106.
12. “He Is Risen,” 17.
13. “An Apostle’s Witness of the Resurrection,” 16.
14. Sa Conference Report, Abr. 1969, 138–39.
15. “An Apostle’s Witness of the Resurrection,” 15–16.

Nagpadayon nga Pagpadayag pinaagi sa Buhing mga Propeta

“Gigiyahan kita pinaagi sa usa ka buhing propeta sa Dios—usa ka tawo kinsa nagdawat og pagpadayag gikan sa Ginoo.”

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Human gipaluyohan isip Presidente sa Simbahan niadtong Oktubre 1994 nga kinatibuk-ang komperensya, mipadayag si Howard W. Hunter sa iyang mga pagbati mahitungod sa iyang sagrado nga mga responsibilidad:

“Minahal kong mga kaigsoonan, salamat sa inyong mapaluyuhon nga pagbuto. Mapainubsanon ug maaghup akong nakig-atubang kaninyo, naguol sa bag-ohay nga pagkamatay sa atong pinalang-gang propeta, si Presidente Ezra Taft Benson. Malumo ang akong kasingkasing sa pagkamatay sa akong minahal nga higala, ilabi na sa paghunahuna sa bag-ong mga responsibilidad nga miabut ngari kanako.

“Daghang mga luha ang miagas kanako ug nangalyupo sa akong Amahan sa Langit diha sa kinasingkasing nga pag-ampo sa tinguha nga makahimo niining dako ug balaan nga calling. Nag-ampo ako nga mahimong takus sa pagpas-an sa buluhaton diin napulog tulo ka mga tawo niini nga dispensasyon nagpas-an. Tingali sila lamang, nga nagtan-aw gikan sa pikas tabil, ang hingpit nga makasabut sa gibug-aton sa responsibilidad ug sa tumang pagsalig diha sa Ginoo nga akong gibati sa pagdawat niining sagrado nga calling.”

Gipasabut ni Presidente Hunter nga nakaplagaan niya ang kalig-on ug gibag-o pag-usab nga pasalig sa iyang konbiksyon nga ang Simbahan gipangulohan dili sa mga tawo apan ni Jesukristo Mismo, kinsa nag-andam ug nagdasig niadtong iyang gitawag sa pagdumala:

Isip miyembro sa Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles, si Presidente Howard W. Hunter mitambag sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw sa pagsunod sa Presidente sa Simbahan.

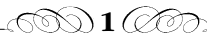
“Ang akong labing dako nga kalig-on niining milabay nga mga bulan mao ang akong makanunayon nga pagpamatuod nga kini mao ang buhat sa Dios ug dili sa tawo. Si Jesukristo ang pangulo niini nga simbahan. Siya nangulo niini sa pulong ug sa buhat. Napasidunggan ako nga dili matukib nga gitawag sulod sa usa ka panahon nga mahimong instrumento diha sa iyang mga kamot sa pagdumala sa tibuok niyang simbahan. Apan ang pagkawalay kahibalo nga si Kristo mao ang pangulo sa Simbahan, ni ako o ni bisan kinsa nga tawo ang makalahutay sa responsibilidad sa calling nga miabut.

“Sa pagdawat niini nga responsibilidad, akong giila ang milagrosong impluwensya sa Dios diha sa akong kinabuhi. Makadaghan niyang gipanalipdan ang akong kinabuhi ug gipahiuli ang akong kusog, makadaghan akong gikuha gikan sa ngilit sa kamatayon, ug gitugutan ako sa pagpadayon sa akong mortal nga pagpangalagad sulod sa laing panahon. Ako naghunahuna usahay kon ngano ang akong kinabuhi giluwat. Apan karon wala na ako nangutana ug nangayo lamang alang sa hugot nga pagtuo ug mga pag-ampo sa mga miyembro sa Simbahan aron magkatambayayong kita, ako naghago uban kaninyo, sa pagtuman sa mga katuyoan sa Dios niini nga panahon sa atong mga kinabuhi. . . .

“Kini treynta y singko na ka tuig sukad ako gipaluyohan isip usa ka miyembro sa Korum sa Napulog Duha. Kadtong mga tuiga puno sa pagpangandam. . . . Ang akong paglakaw karon mas hinay, apan ang akong hunahuna tin-aw, ug ang akong espiritu batan-on. . . .

“Sama sa akong mga Kaigsoonan nga nauna kanako, akong gidawat kini nga calling uban sa kasigurohan nga ang Dios mogiya sa iyang propeta. Mapainubsanon nakong gidawat ang calling sa pagserbisyo ug nagpahayag uban sa Salmista, ‘Ang Dios mao ang akong kusog ug ang akong taming; ang akong kasingkasing kaniya misalig, ug gitabangan ako’ (Salmo 28: 7).”¹

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Sa matag dispensasyon, ang Dios nagtawag og mga propeta isip Iyang mga tigpama-ba.

Samtang ang tawo magbasa sa Daang Tugon, diha makita ang mga sinulat sa halangdon nga mga tawo sa karaang mga panahon

kinsa gipaila nga mga propeta. Ang mga basahon sa Bag-ong Tugon naglangkob, lakip sa ubang mga butang, sa mga sinulat, mga pagtulun-an, ug kasaysayan sa mga tawo sa ulahing dispensasyon, kinsa gitudlo isip mga propeta. Kita usab adunay mga rekord sa mga propeta sa kasadpang bahin sa kalibutan, kinsa mipalanog sa ilang mga tingog, misangyaw sa pulong sa Ginoo, misupak sa pagkadautan, ug nagtudlo sa mga baruganan sa ebanghelyo. Silang tanan mibilin sa ilang pagsaksi.

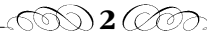
Ang usa ka propeta maoy usa ka tawo kinsa giandam ug gitawag sa Ginoo sa pagpauswag sa mga katuyoan sa Dios taliwala sa iyang mga anak. Siya maoy usa ka tawo kinsa nakadawat sa priesthood ug nagsulti uban ang awtoridad. Ang mga propeta mga magtutudlo ug mga tigpanalipod sa ebanghelyo. Sila nagsaksi sa kabalaan ni Ginoong Jesukristo. Ang mga propeta nanagna sa umaabut nga mga panghitabo, apan kini dili mao ang labing importante sa ilang mga responsibilidad, bisan tuod og kini mahimong pipila ka ebidensya sa propetikanhon nga gahum.

Matarung nga pagpangulo gikinahanglan sa matag dispensasyon, ug ang Dios mipili og mga propeta alang niini nga katuyoan kaniadtong wala pa sila matawo [tan-awa sa Jeremias 1:5; Abraham 3:23].²

Usa ka pagtuon sa mga pagpadayag sa Ginoo diha sa kasulatan mipanghimatuod sa kamatuoran nga ang nagpadayong pagpadayag mao ang naggiya sa mga propeta ug sa Simbahan sa bisan unsa nga panahon. Kon dili pa sa nagpadayong pagpadayag, si Noe dili unta andam alang sa dakong lunop nga mitabon sa yuta. Si Abraham dili unta magiyahan gikan sa Haran ngadto sa Hebron, ang Yuta sa Saad. Ang nagpadayong pagpadayag migiya sa mga anak sa Israel gikan sa pagkaulipon balik ngadto sa ilang gisaad nga yuta. Ang pagpadayag pinaagi sa mga propeta migiya sa mga paningkamot sa misyonaryo, migiya sa pagtukod og usab sa templo ni Solomon, ug misupak sa pagsulod sa mga binuhatang pagano taliwala sa mga Israelita.

Sa wala pa ang pagsaka ni Kristo sa langit, misaad siya sa nahibilin nga napulog usa ka mga apostoles, “Tan-awa, ako magauban kaninyo sa kanunay, hangtud sa katapusan sa kapanahunan.” (Mat. 28:20.) Human sa iyang pagsaka sa langit, gigiyahan niya ang Simbahan pinaagi sa pagpadayag hangtud sa kamatayon sa mga Apostoles ug sa nagsunod nga apostasiya sa Simbahan ni Jesukristo.³

Sa tibuok kasaysayan niini, lakip karon, ang Simbahan adunay propeta, manalagna, ug tigpadayag. Sa ulohan sa Simbahan mao si Jesukristo, kinsa naggiya sa iyang propeta. . . . Ang iyang mga magtatambag [ug] ang mga miyembro sa Konseho sa Napulog Duha . . . mga propeta, mga manalagna, ug mga tigpadayag usab. . . . Ang mga miyembro sa Simbahan dili kinahanglan nga mamati sa dili sigurado nga tingog sa trumpeta. Makatuo sila sa tingog sa ilang mga lider, nasayud nga sila gigiyahan sa Ginoo.⁴

Ang Dios naghatag og paggiya alang sa Iyang mga anak pinaagi sa usa ka buhing propeta karon.

Ang usa ka klaro nga timailhan sa katapusang mga adlaw nga mag-una sa mahitabong ikaduhang pag-anhi sa Ginoo nakita diha sa panan-awon sa samang Apostol kinsa mirekord sa basahon sa Pinadayag. Siya miingon:

“Nakita ko ang laing manulonda nga naglupad sa taliwala sa kala-ngitan, ug kini siya may gidalang walay katapusang Maayong Balita aron imantala ngadto sa mga nanagpuyo sa yuta, sa tanang kana-sur-an, ug kabanayan, ug pinulongan, ug katawhan.” (Pin. 14:6.) . . .

Mopamatuod kita ngadto sa tibuok kalibutan nga langitnong mga tigpangalagad nagpakita na sa atong panahon, nagdala og awtoridad gikan sa langit ug nagpahiuli sa mga kamatuoran nga nawala pinaagi sa sayop nga mga pagtulun-an ug mga kalihokan. Ang Dios namulong pag-usab ug nagpadayon sa paghatag og paggiya alang sa iyang mga anak pinaagi sa usa ka buhing propeta karon. Mopahayag kita nga siya, ingon nga gisaad, anaa kanunay uban sa iyang mga sulugoon ug naggiya sa mga kalihokan sa iyang Simbahan sa tibuok kalibutan. Sama sa nangaging mga panahon, ang pagpadayag naggiya sa misyonaryong mga paningkamot, pagtukod og mga templo, pagtawag og mga lider sa priesthood, ug nagpasidaan sa mga kadautan sa katilingban nga mahimong mobabag sa kaluwasan sa mga anak sa atong Amahan.

Sa usa ka pagpadayag ngadto sa manalagna sa modernong panahon, nga si Joseph Smith, ang Ginoo miingon:

“Kay Ako walay pagtamud sa mga tawo, ug nagtinguha nga ang tanan nga mga tawo masayud nga ang adlaw moabut sa labing

madali; ang takna wala pa moabut, apan duol na, nga ang kalinaw pagakuhaon gikan sa yuta, ug ang yawa makabaton og gahum ibabaw sa iyang kaugalingon nga gingsakupan.

“Ug usab ang Ginoo makabaton og gahum ibabaw sa iyang mga santos, ug maghari diha sa ilang taliwala.” (D&P1:35–36.)

Naghari ang Manluluwas taliwala sa mga Santos karon pinaagi sa nagpadayong pagpadayag. Ako magpamatuod nga siya anaa uban sa iyang mga sulugoon niini nga panahon ug maanaa hangtud sa katapusan sa yuta.

Hinaut nga ang atong panan-awon dili kaayo higpit nga atong ihiklin ang pagpadayag ngadto sa mga karaan lamang. Ang Dios maloloy-on ug nahigugma sa iyang mga anak sa tanang panahon ug nagpadayag sa iyang kaugalingon niini nga panahon sa kasaysayan.⁵

Ang Ginoo nagpadayag sa iyang hunahuna ug kabubut-on ngadto sa iyang dinihugan nga mga propeta. Adunay walay katapusan nga pagdagayday sa pagpadayag nga nag-agas kanunay gikan sa tinubdan sa tubig sa langit ngadto sa mga dinihugan nga mga sulugoon sa Dios dinhi sa yuta. Sukad sa kamatayon ni Propeta Joseph Smith, ang tingog sa Ginoo ngadto sa iyang mga propeta nagpadayon sama sa kaniadto.⁶

3

Niini nga panahon sa espirituhanong kagutom, atong makaplagan ang espirituhanong kabuhong pinaagi sa pagpamati sa tingog sa propeta.

Ang kagutom usa sa yanong mga hampak sa panahon sa Daang Tugon, ug nasabtan sa mga tawo ang makalaglag nga mga sangputanan sa wala pagpamunga sa mga tanom ug kagutom sa mga tawo. Gipasabut kini og maayo ni Amos pinaagi sa iyang panagna sa usa ka espirituhanong kagutom. Miingon siya: “. . . dili kagutmanan sa tinapay, ni sa kauhaw sa tubig; hinonoa kagutmanan sa pagpatalinghug sa mga pulong sa Ginoo” [Amos 8:11]. . . .

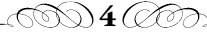
Mga report karong panahona kalabut sa kaguliyang ug kagawad sa mga indibidwal ug mga relihiyusong institusyon, samtang sila nagsulay sa pagsulbar sa ilang mga relihiyusong mga pagduda ug mga panagbangi, nagpahinumdom kanato sa mga pulong ni Amos:

“ . . . sila manalagan ngadto-nganhi aron sa pagpangita sa pulong sa Ginoo, ug sila dili makakaplag niini” [Amos 8:12].

Sila naningkamot sa pagpangita sa solusyon nga wala magtukod diha sa bato sa pagpadayag, ingon nga gisulti sa Ginoo nga kina-hanglan gayud nga pagabuhaton [tan-awa sa Mateo 16:17–18]. . . .

. . . Ang kaguliyang ug mga kagawad diin ang kalibutan nag-antus dili yano nga makaplagan diha sa matinud-anong mga miyembro sa Simbahan. . . . Adunay matuohang tingog ngadto niadtong kinsa adunay hugot nga pagtuo ug kabubut-on sa pagtuo. Sigurado kita nagpuyo sa panahon sa kagutom, ingon nga gihulagway ni Amos. . . . Bisan pa niana, unsay ingon og makita nga usa ka kagutom nga espirituhanon, adunay daghan kinsa nakakaplag og espirituhanong kabuhong.

Kini mao . . . ang akong mapainubsanong pagpamatuod nga ang ebanghelyo diha sa iyang kahingpitan gipahiuli niining ulahing mga adlaw ug nga adunay usa ka propeta sa yuta karon kinsa namulong sa hunahuna ug kabubut-on sa Ginoo ngadto niadtong kinsa mamati ug magbaton og hugot nga pagtuo sa pagsunod.⁷

Kon kita mosunod sa mga pagtulun-an sa buhing mga propeta, dili kita masayop.

Ngadto sa mga katawhan sa milabay nga mga dispensasyon ug mga panahon, ang labing importante nga propeta mao ang usa nga niana nga higayon buhi, nagtudlo, ug nagpadayag sa kabubut-on sa Ginoo sa ilang panahon. Sa matag milabay nga mga dispensasyon, ang mga propeta gitawag sa Ginoo isip iyang tigpama-ba ngadto sa katawhan niana nga partikular nga panahon ug alang sa piho nga mga problema niana nga panahon.

Ang buhing propeta karon mao kinsa ang atong lider, atong magtudlo. Gikan kaniya kita modawat og giya dinhi sa modernong kalibutan. Gikan sa tanang suok sa yuta, kita kinsa mipaluyo kaniya isip usa ka propeta sa Ginoo nagpahayag sa atong pagdayeg alang niining tinubdan sa balaang paggiya. . . .

Samtang ang mga propeta gikan sa sinugdanan hangtud karong panahona mabalik pagtan-aw sa atong panumduman, kita makamatikod sa dagkong panalangin nga moabut kanato gikan sa

impluwensya sa usa ka buhing propeta. Kinahanglan nga makatunan nato sa kasaysayan nga gawas kon kita andam sa pagpamati sa mga pasidaan ug pagsunod sa mga pagtulun-an sa usa ka propeta sa Ginoo, kita ubos sa mga paghukom sa Dios.⁸

Ang Presidente sa Simbahan lamang ang adunay katungod sa pagdawat og mga pagpadayag alang sa tibuok Simbahan o sa paghatag og opisyal nga mga paghubad sa mga kasulatan o mga doktrina sa Simbahan:

“Walay usa nga itudlo sa pagdawat og mga sugo ug mga pagpadayag niini nga simbahan gawas [sa Presidente sa Simbahan], kay siya modawat kanila gani sama kang Moises” (D&P 28:2).⁹

Kon kita mosunod sa tambag, maymay, ug mga pagtulun-an sa mga lider sa Simbahan sa ilang mga panudlo kanato, kita dili masayop niana nga labing importante alang sa atong kaugalingong personal nga kaluwasan ug kahimayaan.¹⁰

Ako puno sa pasalamat alang sa mga pagpadayag nga nakatukod og katingalahang sistema diin gidumala ang iyang Simbahan. Ang matag lalaki kinsa gi-orden nga Apostol ug gi-set apart isip usa ka miyembro sa Korum sa Napulog Duha gipaluyohan isip usa ka propeta, manalagna, ug tigpadayag. Ang Unang Kapangulohan ug ang Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles, gitawag ug gi-orden nga maghupot sa mga yawe sa priesthood, adunay awtoridad ug responsibilidad sa pagdumala sa Simbahan, sa pagpahigayon sa mga ordinansa niini, sa pagtudlo sa doktrina niini, ug sa pagtukod ug sa pagpadayon sa mga naandan niining buluhaton.

Kon ang Presidente sa Simbahan magdaot o dili hingpit nga makahimo sa pagbuhat sa tanan nga mga katungdanan sa iyang buhatan, ang iyang duha ka Magtatambag, kinsa, uban kaniya, naglangkob sa Korum sa Unang Kapangulohan, mopadayon sa trabaho sa Kapangulohan. Bisan unsa nga dagkong mga pangutana, mga palisiya, mga programa, o mga doktrina mga mainampuon nga gihunahuna sa konseho pinaagi sa mga Magtatambag sa Unang Kapangulohan ug sa Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles. Walay mga desisyon nga magagikan sa Unang Kapangulohan ug sa Korum sa Napulog Duha nga walay hingpit nga panag-uyon sa tanang may kalabutan.

“Ang panahon sa Komperensya maoy usa ka panahon sa espirituhanong pagpalig-on nga ang kahibalo ug pagpamatuod madugangan ug mapalig-on.”

Nagsunod niining dinasig nga sumbanan, ang Simbahan mopadayon nga walay pagbalda. Ang pagdumala sa Simbahan ug ang paggamit sa propetikanhong mga gasa sa kanunay itugyan diha niadtong apostolikanhon nga mga awtoridad kinsa naghupot ug naggamit sa tanan nga mga yawe sa priesthood.¹¹

5

Sa kinatibuk-ang komperensya, atong madawat ang dinasig nga tambag gikan sa mga propeta, mga manalagna, ug mga tigpadayag.

Samtang ako nagpamalandong sa mga mensahe sa [kinatibuk-an] nga komperensya, gipangutana ko ang akong kaugalingon niini nga pangutana: Unsaon ko pagtabang ang uban sa pagdawat sa kaayo ug sa mga panalangin sa atong Langitnong Amahan? Ang tubag anaa sa pagsunod sa direksyon nga nadawat niadto nga atong gipaluyohan isip mga propeta, manalagna, ug mga tigpadayag, ug

ang uban nga mga General Authority. Atong tun-an ang ilang mga pulong, gipamulong ubos sa pagdasig sa Espiritu, ug modangop niini kanunay. Ang Ginoo nagpadayag sa iyang kabubut-on ngadto sa mga Santos niini nga komperensya.¹²

Daghang dinasig nga tambag sa mga propeta, mga manalagna, mga tigpadayag, ug sa ubang mga General Authority sa Simbahan ang ihatag panahon sa kinatibuk-ang komperensya. Ang atong mga propeta sa modernong panahon nag-awhag kanato sa pagbasa sa mga edisyon sa komperensya diha sa atong mga magasin sa Simbahan nga usa ka importante ug regular nga bahin sa atong personal nga pagtuon. Sa ingon, ang kinatibuk-ang komperensya nahimo, sabton nga, usa ka pagdugang ngadto o usa ka sumpay sa Doktrina ug mga Pakigsaad.¹³

Ang panahon sa komperensya usa ka panahon sa espirituhang pagpalig-on nga ang kahibalo ug pagpamatuod gidugangan ug gipalig-on nga buhi ang Dios ug nagpanalangin niadtong kinsa nga matinud-anon. Kini usa ka panahon nga ang pagsabut nga si Jesus mao ang Kristo, ang Anak sa buhing Dios, hugot nga gipatik diha sa kasingkasing niadtong kinsa adunay determinasyon sa pagserbisyo kaniya ug sa pagsunod sa iyang mga sugo. Ang komperensya mao ang panahon nga ang atong mga lider naghatag kanato og dinasig nga direksyon kon unsaon pagdumala ang atong mga kinabuhi—usa ka panahon nga ang mga tawo maawhag ug mga tinguha mahimong mas maayong mga amahan ug mga inahan, mas masulundon nga anak nga mga lalaki ug mga babaye, mas maayo nga mga higala ug mga silingan. . . .

Kita kinsa ania nagtigum karon [sa kinatibuk-ang komperensya] makaangkong ug usa ka linain, talagsaon nga kahibalo sa ebanghelyo sa Manluluwas. Labing importante sa tanan, niadtong kinsa unang nakasinati kanato, mao ang atong pamahayag ngadto sa kalibutan nga kita gigiyahan sa usa ka buhing propeta sa Dios—kinsa nakigsulti, nadasig, ug nagdawat og mga pagpadayag gikan sa Ginoo.¹⁴

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Ribyuha ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter sa seksyon 1. Ngano ang Dios naghatag og mga propeta alang sa matag dispensasyon? Unsa ang pipila sa mga katungdanan sa mga propeta? Unsaon nato pagtabang sa mga kabataan nga makaangkon og pagpamatuod sa mga propeta?
- Unsaon nga ang pagkaadunay buhing propeta nagpanalangin kanato karon? (Tan-awa sa seksyon 2.) Ngano nga importante nga adunay “walay katapusang dagayday sa pagpadayag” nga nagsubay gikan sa Dios ngadto sa Iyang buhi nga mga propeta?
- Unsa ang pipila ka mga ebidensya nga kita nagpuyo sa usa ka panahon sa “espirituhanong kagutom”? (Tan-awa sa seksyon 3.) Unsa nga mga panalangin ang inyong nadawat pinaagi sa pagpamati sa tingog sa buhing propeta?
- Nagtudlo si Presidente Hunter nga ang “Presidente sa Simbahan lamang ang adunay katungod sa pagdawat og mga pagpadayag alang sa tibuok Simbahan” (seksyon 4). Nganong makatabang nga mahibalo niini? Nganong makatabang nga mahibalo nga “kita dili masayop” samtang atong sundon ang propeta?
- Hunahunaa ang importansya sa kinatibuk-ang komperensya sa inyong kinabuhi. (Tan-awa sa seksyon 5.) Unsa ang pipila ka mga pagtulun-an nga gikan sa kinatibuk-ang komperensya nga nakapanalangin kaninyo? Unsaon ninyo paghimo sa kinatibuk-ang komperensya nga usa ka mas gamhanang impluwensya sa inyong kinabuhi ug sa panimalay?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Amos 3:7; Mateo 10:41; Lucas 1:68–70; Hubad ni Joseph Smith, 2 Pedro 1:20–21; Mosiah 8:15–18; D&P 1:14–16, 37–38; 21:1, 4–6; 43:2–6; 107:91–92

Tabang sa Pagtudlo

Isip usa ka klase, paglista diha sa pisara og pipila ka mga pangutana nga ang mga tawo sa ubang mga tinuohan tingali aduna mahitungod sa hilisgutan sa kapitulo. Pagdapit og mga sakop sa

klase sa pagribyu sa kapitulo, mangita og mga tubag niini nga mga pangutana, ug dayon sa pagpakigbahin unsay ilang nakita.

Mubo nga mga Sulat

1. "Exceeding Great and Precious Promises," *Ensign*, Nob. 1994, 7–8.
2. Sa Conference Report Okt.1963, 99.
3. "No Man Shall Add to or Take Away," *Ensign*, Mayo 1981, 65.
4. "Spiritual Famine," *Ensign*, Ene. 1973, 65.
5. "No Man Shall Add to or Take Away," 65.
6. *The Teachings of Howard W. Hunter*, ed. Clyde J. Williams (1997),196.
7. "Spiritual Famine," 64–65.
8. Sa Conference Report Okt.1963, 101.
9. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 225.
10. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 223.
11. "Exceeding Great and Precious Promises," 7. Namulong si Presidente Hunter niining importante nga mga baruganan samtang siya Presidente sa Simbahan.
12. "Follow the Son of God", *Ensign*, Nob.1994, 87.
13. *Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter*, 212.
14. "Conference Time," *Ensign*, Nob. 1981, 12–13.

Pagsangyaw sa Ebanghelyo sa Tibuok Kalibutan

*“Ania kita sa buluhaton sa pagluwas og mga kalag,
sa pagdapit sa mga tawo sa pagduol kang Kristo.”*

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Niadtong 1979, si Elder Howard W. Hunter, kaniadto sakop sa Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles, miingon: “Mituo gayud ako nga sa dili madugay atong makita ang pipila ka talagsaong kalamboan sa pagsangyaw sa ebanghelyo ngadto sa tanang kanasuran nga wala pa mahitabo niini nga dispensasyon o sa nangaging dispensasyon. Nakasiguro ko nga makahimo kita sa paghinumdom sa mga kagahapon . . . ug morekord sama sa nahimo ni Lucas, ‘Ug mikaylap ang pulong sa Dios’ (Mga Buhat 6:7).”¹

Atol sa pagpamulong ni Elder Hunter niini, ang mga politikanhong babag nagdili sa mga misyonaryo sa pagtudlo sa ebanghelyo sa daghang nasud sa Eastern Europe ug sa Soviet Union. Sulod sa 10 ka tuig, daghan niana nga mga babag gisugdan sa pagtangtang. Niadtong 1989 ug 1990 ang Paril sa Berlin [Berlin Wall], nga nagbahin sa West ug East Germany sa hapit 30 ka tuig, gibungkag. Si Presidente Hunter nagserbisyo isip Presidente sa Korum sa Napulog Duha nianang higayona, ug gipahayag niya ang mosunod nga mga hunahuna mahitungod sa makasaysayan nga hitabo ug ubang kausaban nga nanghitabo sa kalibutan:

“Ang dakong pagtagad bag-ohay lang nakatutok sa Paril sa Berlin. Dayag lang, kaming tanan nalipay nga nabungkag ang paril, nagrepresentar kini sa bag-ong nakaplakan nga kagawasan. . . . Kon atong sulayan og sabot ang diwa sa pagsinabtanay nga milukop sa tibuok kalibutan ug sa paghatag og kahulugan niini diha sa ebanghelyo, angay nga mangutana kita sa atong kaugalingon: Dili ba kaha

“Ang ebanghelyo ni Jesukristo . . . usa ka malukpanon nga tinuohan nga ang mensahe para sa tanan.”

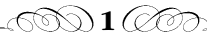
kini kamot sa Ginoo nga mitangtang sa mga politikanhong babag ug naghatag og mga kahigayunan nga kaniadto daw dili posible?”²

Si Presidente Hunter mibati nga kini nga mga kausaban naghatag og importanting responsibilidad sa mga miyembro sa Simbahan. Samtang nagkadaghan ang nasud nga giablihan alang sa misyonaryo nga buhat, miingon siya, mas daghang misyonaryo ang gikinahanglan aron matuman ang tahas sa pagsangyaw sa ebanghelyo sa tibuok kalibutan.³

Ang kadasig ni Presidente Hunter nga matabangan ang tanang anak sa Dios, bisan unsay ilang nasyunalidad o gituohan, napamatud-an sa iyang buhat didto sa Middle East. Ang Unang Kapangulohan mihatag niya og mahinungdanong buluhaton sa Jerusalem, lakip ang pagdumala sa konstruksyon sa Orson Hyde Memorial Garden ug sa Brigham Young University Jerusalem Center alang sa Near Eastern Studies. Bisan og ang pag-proselyte wala itugot niana nga rehiyon, si Presidente Hunter nakahimo og malungtarong pakighigala ngadto sa iyang mga gikatrabaho, mga Judeo ug mga Arabo. “Ang katuyoan sa ebanghelyo ni Jesukristo mao ang pagdala og gugma, kahiusahan, ug panag-igsoonay sa pinakataas nga han-ay,” miingon siya.⁴

Sa iyang buluhaton uban sa mga anak sa Dios sa tibuok kalibutan, ang mensahe ni Presidente Hunter mao ra gihapon: “Kami inyong mga igsoon—walay nasud o nasyunalidad nga among giisip nga second-class nga mga tawo. Gidapit namo ang tanan . . . sa pagsusi sa among mensahe ug pagdawat sa among pakigdait.”⁵

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Ang gipahiuli nga ebanghelyo para sa tanang tawo, basi sa kombiksyon nga ang tanan mga anak sa sama nga Dios.

Ang ebanghelyo ni Jesukristo, ang ebanghelyo nga atong gitudlo ug mga ordinansa niini nga atong gipahigayon, usa ka malukpanon nga tinuohan nga ang mensahe para sa tanan. Wala kini malimitahi ni mipabor ni nag-agad sa kasaysayan o uso. Ang pinakaimportanting bahin sa katinuod niini malukpanon ug walay utlanan. Ang mensahe niini para sa tibuok kalibutan, gipahiuli niining ulahing

mga adlaw aron makab-ot ang mahinungdanong mga panginahanglan sa matag nasud, kaliwatan, pinulongan ug katawhan sa kalibutan. Gitukod kini pag-usab sama sa pagkatukod niini sa sinugdanan—aron mapalambo ang panag-igsoonay, mapreserbar ang kamatuoran, ug magluwas og mga kalag. . . .

Sa mensahe sa ebanghelyo, ang tanang kaliwatan usa ra ka pamilya nga gikan sa sama ra nga Dios. Ang tanang katawhan wala lamang magbaton og pisikal nga sumpay sa kaliwatan balik kang Adan ug ni Eva, nga ilang unang yutan-ong mga ginikanan, apan usa usab ka espirituhanong panulundon nga magsumpay balik sa Dios nga Mahangturong Amahan. Sa ingon, ang tanang tawo sa kalibutan sa tinuoray managsoon sa pamilya sa Dios.

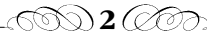
Anaa sa pagsabut ug pagdawat niining malukpanon nga pagkamahan sa Dios nga ang tanang tawo makapasalamat sa kamahunahunaon sa Dios kanila ug sa ilang relasyon sa usag usa. Mensahe kini sa kinabuhi ug gugma nga mabinationong mobatok sa tanang kinaaraan kaayong tradisyon basi sa kaliwat, pinulongan, sa ekonomikanhon o politikanhong kahimtang, sa edukasyon, o kultural nga kaagi, kay kitang tanan managsama ra og espirituhanong kagikan. Aduna kitay balaan nga kaliwatan; ang matag tawo usa ka espirituhanon nga anak sa Dios.

Niini nga talan-awon sa ebanghelyo walay luna alang sa gipamubo, gipagamyang, o gihukman daan nga talan-awon. Si propeta Joseph Smith miingon: “Ang gugma mao ang usa sa pinakahalagadong kinaiya sa Dios, ug angay ipakita niadtong naninguha nga mamahimong mga anak sa Dios. Usa ka tawo nga puno sa gugma sa Dios, dili kontento nga mopanalangin sa iyang pamilya lamang, apan molakip sa tibuok kalibutan, naghinam-hinam sa pagpanalangin sa tibuok kaliwatan sa tawo” [*Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Joseph Smith* (2007), 400]. . . .

Ang gipahiuli nga ebanghelyo usa ka mensahe sa balaang paghigugma alang sa tanang tawo bisan asa, basi sa kombiksyon nga ang tanang tawo mga anak sa mao ra gihapon nga Dios. Kining nag-una nga relihiyosong mensahe matahum nga gipahayag diha sa pamahayag sa Unang Kapangulohan niadtong Pebrero 15, 1978, nga nag-ingon:

“Pinasikad sa karaan ug modernong pagpadayag, Ang Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw malipayong motudlo ug mopahayag sa Kristohanong doktrina nga ang tanang tawo managsoon, dili lang sa kadugo nga relasyon gikan sa komon nga mortal nga kaliwatan apan sa pagkatinuod usab espiritung mga anak sa Mahangturong Amahan” [Statement of the First Presidency Regarding God’s Love for All Mankind, Feb. 15, 1978].

Ang mga Santos sa Ulahing mga Adlaw dunay positibo ug malukpanon nga paagi sa pagpakig-atubang sa uban kinsa dili sakop sa atong tinuohan. Mituo kita nga sila sa tinuod atong mga igsoon, nga kita mga anak sa usa ra ka Langitnong Amahan. Aduna kitay komon nga genealogy nga nagsumpay padulong sa Dios.⁶

Ang Simbahan adunay misyon sa pagtudlo sa ebanghelyo sa tanang kanasuran.

Ang Simbahan, isip gingharian sa Dios sa yuta, dunay misyon sa tanang kanasuran. “Busa panglakaw kamo ug himoa ninyong mga tinun-an ang tanang kanasuran, sa pagpamautismo kanila sa ngalan sa Amahan ug sa Anak ug sa Espiritu Santo:

“Nga magatudlo kanila sa pagtuman sa tanan nga akong gisugo kaninyo” (Mat. 28:19–20). Kining mga pulonga nga naggikan sa ba-ba sa Agalon walay giila nga mga nasudnong utlanan; wala kini limitahi ngadto sa bisan unsang kaliwat o kultura. Walay usa ka nasud nga labaw kay sa usa. Ang pahimangno klaro—“magatudlo sa *tanang* kanasuran.” . . .

Isip mga miyembro sa simbahan sa Ginoo, kinahanglan nga patas-an nato ang atong panan-aw lapas sa personal nga mga paghukom. Kinahanglan natong madiskubrihan ang pinakalabaw nga kamatuoran nga sa pagkatinuod ang atong Amahan walay pinalabi nga tawo. Usahay sa walay kaangayan atong masilo ang atong kaigsoonan sa ubang nasud pinaagi sa paghimo sa usa ka nasyonalidad sa katawhan nga labaw kay sa uban. . . .

Hunahunaa ang amahan nga may daghang anak, matag usa lain-lain og kinaiya, abilidad, ug espirituhanong mga hiyas. Minus ba ang iyang paghigugma sa usa ka anak kay sa uban? Tingali ang anak nga minus og kadasig sa espirituhanong butang mas

“Ania kita sa buhat sa pagluwas og mga kalag.”

mahatagan sa amahan og atensyon, sa pag-ampo, ug pangamuyo labaw kay sa uban. Nagpasabut ba kana nga minus ang iyang paghigugma sa uban? Mahunahuna ba ninyo ang Langitnong Amahan nga nahigugma sa usa ka nasyonalidad sa iyang mga anak labaw kay sa uban? Isip mga miyembro sa Simbahan, angay kitang pahinumduman sa mahagiton nga pangutana ni Nephi: “Wala ba kamo masayud nga adunay labaw pa kay sa usa ka nasud?” (2 Ne. 29:7). . . .

Sa atong mga kaigsoonan sa tanang nasyonalidad: Mohatag kami sa balaang pagsaksi ug pagpamatuod nga ang Dios namulong sa atong adlaw ug panahon, nga ang langitnong mga mensahero gipadala, nga ang Dios mipadayag sa iyang hunahuna ug kabubut-on ngadto sa usa ka propeta, si Joseph Smith. . . .

Sama sa paghigugma sa atong Amahan sa tanan niyang mga anak, kinahanglang higugmaon nato ang tanang tawo—tanang kaliwat, kultura, ug nasyonalidad—ug tudloan sila sa mga baruganan sa ebanghelyo nga sila unta mohangop niini ug mahibalo sa kabalaan sa Manluluwas.⁷

Sa ubos natong paningkamot nga mapalambo ang pag-igsoonay ug pagtudlo sa gipadayag nga kamatuoran, sultihan nato ang katawhan sa kalibutan sa mapinanggaong sugyot ni Presidente George Albert Smith:

“Mianhi kami dili aron kuhaon gikan kaninyo ang kamatuoran ug hiyas nga anaa kaninyo. Mianhi kami dili aron sa pagpangita og sayop diha kaninyo o sa pagpanaway kaninyo. . . . Hupti ang tanang maayo nga anaa kaninyo, ug tuguti kami nga modala kaninyo og dugang pa nga maayo, aron kamo mahimong mas malipayon ug aron kamo maandam sa pagsulod sa presensya sa atong Langitnong Amahan.”⁸

Ania kita sa buhat sa pagluwas og mga kalag, sa pagdapit og mga tawo sa pagduol kang Kristo, sa pagdala kanila ngadto sa mga tubig sa pagbunyag subay sa dalan padulong sa kinabuhing dayon. Kini nga kalibutan nagkinahanglan sa ebanghelyo ni Jesukristo. Ang ebanghelyo naghatag sa bugtong paagi nga adunay kalinaw ang kalibutan.⁹

Isip mga miyembro sa Simbahan ni Jesukristo, nagtinguha kita nga magkatambayayong sa pagdala sa kamatuoran: Nagtinguha kita nga mas modako ang paghigugmaay ug pagsinabtanay sa tanang tawo sa kalibutan. Sa ingon tinguha namo nga maestablisar ang kalinaw ug kalipay, dili lang sulod sa Kristiyanismo apan sa tanang katawhan. . . .

Ang pag-establisar diin si Joseph [Smith] ang gihimong instrumento, gani Ang Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing Adlaw, usa na karon ka tibuok kalibutan nga relihiyon, dili lang tungod kay ang mga miyembro niini anaa na sa tibuok kalibutan, apan una sa tanan tungod kay kini adunay komprehinsibo ug malukpanon nga mensahe basi sa pagdawat sa tanang kamatuoran, nga gipahiuli aron makab-ot ang mga panginahanglan sa tanang katawhan.

. . . Gipadala nato kini nga mensahe sa gugma ug paglaum sa tibuok kalibutan. Duol ngadto sa Dios sa tanang kamatuoran, kinsa padayon nga makigsulti sa Iyang mga anak pinaagi sa mga propeta. Paminawa ang mensahe gikan Kaniya kinsa padayon nga mipadala sa Iyang mga sulugoon sa pagsangyaw sa mahangturong ebanghelyo ngadto sa matag nasud, kaliwat, pinulongan, ug katawhan. Dali ug pagbusog sa lamesa nga giandam alang kaninyo sa Ang Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw. Apil kanamo samtang naningkamot kami sa pagsunod sa Maayong Tig-balantay kinsa mihatag niini.¹⁰

 3

**Kadtong mga nakasinati sa mga panalangin
sa Pag-ula ni Jesukristo adunay katungdanan
sa paghatag og pagpamatuod Kaniya.**

Unsay kalabutan sa Pag-ula ngadto sa misyonaryo nga buhat? Bisan kanus-a makasinati kita sa mga panalangin sa Pag-ula sa atong kinabuhi, dili kapugngan nga maghunahuna kita alang sa kaayohan sa [uban].

Daghang mga ehemplo diha sa Basahon ni Mormon ang naghulagway niini nga baruganan. Dihang mikaon si Lehi sa bunga sa kahoy, nga simbolo bahin sa pag-ambit sa Pag-ula, siya miingon, “ako mitinguha nga ang akong banay mokaon usab niini” (1 Nephi 8:12). Dihang nasinati ni Enos ang iyang pagkakabig ug nakadawat sa kapasayloan sa iyang sala, tungod sa iyang pagtuo kang Jesukristo siya miingon, “ako misugod sa pagbati og usa ka tinguha alang sa kaayohan sa akong mga kaigsoonan, ang mga Nephite” (Enos 1:9). Dayon nag-ampo siya alang sa mga Lamanite, sa bangis nga mga kaaway sa mga Nephite. Dayon anaa ang ehemplo sa upat ka mga anak ni Mosiah—si Ammon, Aaron, Omner, ug Himni—kinsa nakadawat og kapasayloan sa mga sala pinaagi sa Pag-ula ug dayon naghago sulod sa katuigan sa mga Lamanite sa pagdala kanila ngadto kang Kristo. Ang rekord nag-ingon nga sila dili makatugot nga bisan usa ka kalag sa tawo malaglag (Mosiah 28:3).

Kining talagsaon nga ehemplo sa tawo sa pakigsaad nga nagtinguha sa pagpakigbahin sa ebanghelyo ngadto sa uban maayo nga pagkahulagway diha sa ehemplo ni Alma nga Batan-on. Gusto nakong basahon diha kaninyo ang iyang pagpamatuod. . . .

“. . . Sukad niana nga panahon gani hangtud karon, ako naghago sa walay paghunong, nga ako makakabig og mga kalag ngadto sa paghinulsol; nga ako makadala kanila sa pagtilaw sa hilabihan nga kalipay diin ako mitilaw; nga sila unta usab matawo sa Dios ug mapuno sa Espiritu Santo” [Alma 36:24; tan-awa usab sa Alma 36:12–23].

Ang usa ka dakong timailhan sa personal nga pagkakabig sa usa ka tawo mao ang tinguha sa pagpakigbahin sa ebanghelyo ngadto sa uban. Niini nga hinungdan ang Ginoo mihatag og katungdanan sa matag miyembro sa Simbahan sa pagkamisyonaryo.

Paminawa ang pakigsaad nga gidala sa usa ka tawo sa iyang kaugalingon dihang bunyagan siya sa Simbahan:

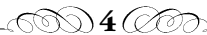
“Ingon nga kamo mga matinguhaon sa pag-ipon ngadto sa panon sa Dios, ug pagatawgon nga iyang mga katawhan, ug andam sa pagtambayayong sa usag usa nga mga alantuson, nga sila mahimo nga magaan;

Oo, ug mga andam sa pagbangutan uban niadto nga nagbangutan; oo, ug sa paghupay niadto nga nagkinahanglan sa kahupayan, ug mobarug ingon nga mga saksi sa Dios sa tanan nga mga panahon ug diha sa tanan nga mga butang, ug diha sa tanan nga mga dapit nga kamo mahimo nga maanaa, bisan hangtud sa kamatayon, nga kamo mahimo nga matubos sa Dios, ug malakip uban niadto nga diha sa unang pagkabanhaw, nga kamo makabaton og kinabuhi nga dayon” (Mosiah 18:8–9).

Kinahanglan nga mobarug kita nga mga saksi sa Dios sa tanang panahon [ug] sa tanang dapit, bisan hangtud sa kamatayon. Atong bag-uhon kana nga pakigsaad panahon sa sakrament kon kita magkigsaad sa pagdala sa ngalan ni Kristo dinhi kanato.

Ang misyonaryo nga pagserbisyo usa ka importante nga paagi diin kita makadala sa atong kaugalingon sa iyang ngalan. Miingon ang Manluluwas nga kon magtinguha kita sa pagdala dinhi kanato sa iyang ngalan, uban sa hingpit nga katuyoan sa kasingkasing, gitawag kita sa pag-adto sa tibuok kalibutan ug pagsangyaw sa iyang ebanghelyo sa matag nilalang (tan-awa sa D&P 18:28). . . .

Ang uban kanato kinsa nakaambit sa Pag-ula ubos sa katungdanan sa paghatag og matinud-anong pagpamatuod bahin sa atong Ginoo ug Manluluwas. . . . Ang tawag sa pagpakigbahin sa ebanghelyo ngadto sa uban nagrepresentar sa atong dakong gugma alang sa mga anak sa atong Langitnong Amahan ingon man alang sa atong Manluluwas ug sa unsay iyang gihimo alang kanato.¹¹

Uban sa tabang sa Ginoo, atong mabuntog ang tanang babag sa pagpakigbahin sa ebanghelyo.

Samtang ang mga paril sa Eastern Europe . . . ug sa daghang bahin sa kalibutan nabungkag, ang katugbang nga panginahanglan

og dugang nga mga misyonaryo aron matuman ang balaang sugo sa pagdala sa ebanghelyo sa tibuok kalibutan sigurado nga molambo! Andam ba kita niana nga panginahanglan?

Aron matuman ang bag-ong mga buluhaton nga gihatag kanato niining talagsaong misyonaryo nga buhat sa katapusang mga adlaw, tingali ang uban nato (ilabi na ang mas magulang nga henerasyon nga napadako na ang pamilya) kinahanglang motimbang-timbang sa pagdeterminar kon ang “mga paril” nga atong gitukod diha sa atong mga hunahuna dili ba angayan nga bungkgagon.

Sama pananglit, kining gitawag og “paril sa kakulang sa tinguha” nga nagpugong sa daghang magtiayon ug mga single nga magmisyon? Kining gitawag og “paril sa pinansyal” sa mga utang nga sa ubang miyembro usa ka babag sa pagmisyon, o ang “paril sa mga apo,” o ang “paril sa panglawas,” o ang “paril sa kakulang sa pagsalig sa kaugalingon,” o ang “paril sa katagbawan sa kaugalingon,” o ang “paril sa kalapasan,” o ang mga paril sa kahadlok, pagduha-duha, o kagarbuso? Ang usa ka tawo kinahanglan pa bang magduha-duha nga uban sa tabang sa Ginoo siya makahimo sa pagbungkag niana nga mga paril?

Atoa ang kahigayunan nga matawo niining ulahing mga adlaw, lahi sa ubang nag-una nga dispensasyon, sa pagtabang nga masangyaw ang ebanghelyo sa tibuok kalibutan. Walay mas labaw pa nga calling niini dinhi sa kinabuhi. Kon kontento ra kita nga magpahipi luyo sa kaugalingon natong hinimo nga mga paril, atong gisalikway ang mga panalangin nga para unta kanato. Ang Ginoo diha sa modernong pagpadayag mipasabut sa dakong panginahanglan:

“Kay tan-awa ang umahan puti ug andam na sa pag-ani; ug tan-awa, siya nga mogalab sa iyang sanggot uban sa iyang kusog, sama ra nga nagtigum og panalangin nga siya dili mahanaw, apan magdala og kaluwasan ngadto sa iyang kalag.” (D&P 4:4.)

Ang Ginoo mipadayon sa pagpasabut nianang mao gihapon nga pagpadayag sa mga kwalipikasyon nga atong gikinahanglan sa pagkahimong maayong mga misyonaryo. Hingpit nga nahibalo sa atong mga kahuyang ug sa nagpugong nga mga kahimtang samtang nag-atubang kita sa kaugalingon natong hinimo nga dakong paril, siya mipaniguro nato nga ang balaanong tabang sa pagbuntog sa mga babag moabut kon buhaton lamang nato ang atong bahin, uban

sa yano nga saad: “Pangayo, ug ikaw makadawat; tuktok, ug kini pagabuksan diha kaninyo.” (D&P 4:7.)

Unta panalanginan kita sa Ginoo nga ang mga paril sa atong mga hunahuna dili mobabag sa mga panalangin nga para sa atoa.¹²

Pabalik-balik diha sa iyang mortal nga pangalagad, ang atong Ginoo nanawagan isip usa ka pagdapit ug usa ka paghagit. Ngadto kang Pedro ug kang Andres, si Kristo miingon, “Sumunod kamo kanako, ug himoon ko kamong mga mangingisdag tawo” (Mat. 4:19). . . .

Ang nag-una nga mga propeta mitudlo nga ang matag takus nga batan-ong lalaki kinahanglang moserbisyo og full-time nga misyon. Hatagan usab nako og emphasis kana sa karon. Kita usab karon may dakong panginahanglan sa makahimo, hingkod nga mga magtiayon sa pagserbisyo og misyon. Si Jesus misulti sa iyang mga disipulo, “Daghan unta ang anihon, apan diyutay ra ang mga mamumoo; busa pangamuyo kamo sa Ginoo sa anihon nga makapadala unta siyag mga mamumoo ngadto sa iyang anihon” (Lucas 10:2).¹³

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Pamalandungi ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter mahitungod sa ebanghelyo nga alang sa tanang katawhan, pinasikad sa kamatuoran nga tanan kita mga anak sa Dios (tan-awa sa seksyon 1). Samtang mopakigbahin kita sa ebanghelyo, unsay ikatabang niini kanato sa paghinumdom nga ang matag tawo sa tinuoray atong mga igsoon?
- Unsa ang atong makat-unan gikan sa mga pagtulun-an ni Presidente Hunter sa seksyon 2 mahitungod sa pagbati sa Langitnong Amahan sa Iyang mga anak? Unsay inyong mahimo aron labaw pa ninyong higugmaon ang tanang tawo ug mopakigbahin sa ebanghelyo ngadto kanila?
- Unsaon ninyo sa pagtubag ang pangutana ni Presidente Hunter “Unsay kalabutan sa Pag-ula ngadto sa misyonaryo nga buhat?” (Tan-awa sa seksyon 3.) Sa unsang paagi ninyo mapalambo ang inyong tinguha sa pagpakigbahin sa ebanghelyo ngadto sa uban? Unsang mga panalangin ang miabut dihang gipakigbahin ninyo

ang ebanghelyo ngadto sa uban—o sa dihang gipakigbahin kini sa uban diha kaninyo?

- Human sa pagtuon sa seksyon 4, hunahunaa ang “mga paril” nga nagpugong kaninyo nga makadawat sa mga panalangin sa misyonaryo nga buhat. Hisguti ang mga paagi sa pagbuntog niana nga mga babag.

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Amos 9:9; 2 Nephi 2:6–8; Mosiah 28:1–3; Alma 26:37; D&P 18:10–16; 58:64; 68:8; 88:81; 90:11; 123:12; Joseph Smith—Mateo 1:31

Tabang sa Pagtudlo

“Ang Espiritu Santo mahimong moaghat sa usa o labaw pa niadtong imong gitudloan sa pagsalmot og mga panghunahuna nga kinahanglang madunggan sa uban. Pagmabinantayon sa mga pag-aghat ngaimong madawat sa pagtawag og piho nga mga tawo. Mahimong mobati ka nga hangyoon ang usa ka tawo nga wala moboluntaryo sa paghatag sa iyang mga ideya” (*Pagtudlo, Walay Labaw ka Mahinungdanon nga Tawag* [1999], 63).

Mubo nga mga Sulat

1. “All Are Alike unto God,” <i>Ensign</i> , Hunyo 1979, 74.	9. “Follow the Son of God,” <i>Ensign</i> , Nob. 1994, 88.
2. “Walls of the Mind,” <i>Ensign</i> , Sept. 1990, 9–10.	10. “Come to the God of All Truth,” <i>Ensign</i> , Sept. 1994, 73.
3. Tan-awa sa “Walls of the Mind,” 10.	11. “The Atonement of Jesus Christ” (paggipulong nga gihatag atol sa mission presidents’ seminar, Hunyo 24, 1988), 4–7, Church History Library, Salt Lake City; tan-awa usab sa <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i> ; ed. Clyde J. Williams (1997), 248–49.
4. “All Are Alike unto God,” 74.	12. “Walls of the Mind,” 10.
5. “All Are Alike unto God,” 74.	13. “Follow the Son of God,” 88.
6. “The Gospel—A Global Faith,” <i>Ensign</i> , Nob. 1991, 18–19.	
7. “All Are Alike unto God,” 72–74.	
8. “The Gospel—A Global Faith,” 19; ang pamahayag ni George Albert Smith makita sa <i>Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: George Albert Smith</i> (2011), 179.	

Ang Balaod sa Ikapulo

*“Ang pagpamatuod sa balaod sa ikapulo
nagagikan sa pagsunod niini.”*

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Sa hapit na maminyo si Howard W. Hunter ug si Claire Jeffs, midto si Howard sa iyang bishop aron sa pagpangayo og temple recommend. Nahibulong siya nga sa panahon sa interbyu, ang bishop nangutana kon siya ba makasuporta og asawa ug pamilya sa iyang sweldo. Nahinumdom si Howard, “Sa dihang gisultihan ko siya kon pila ang akong sweldo, misulti siya sa katarungan sa iyang pagduda sa akong abilidad sa pagsuporta og asawa gumikan sa kantidad sa ikapulo nga akong nabayad.”

Hangtud niana nga panahon, si Howard dili hingpit nga tigbayad og ikapulo tungod kay wala niya masabti ang importansya sa pagbayad og hingpit nga ikapulo. Mipasabut siya, “Tungod kay ang akong amahan dili miyembro sa Simbahan sa mga tuig nga ako nagpuyo pa sa akong mga ginikanan, ang ikapulo wala gayud mahisguti diha sa among pamilya ug ako wala gayud maghunahuna sa importansya niini.”

Miingon si Howard nga samtang siya ug ang bishop mipadayon sa pagsinultihanay, ang bishop “sa iyang mabinationg paagi . . . mitudlo kanako sa importansya sa balaod ug sa dihang gisultihan ko siya nga sukad karon ako magbayad og hingpit nga ikapulo, mipadayon siya sa interbyu ug mihupay sa akong kabalaka pinaagi sa pagsulat ug pagpirma sa temple recommend.”

Sa dihang gisultihan ni Howard si Claire mahitungod niini nga kasinatian, iyang nahibaloan nga si Claire kanunay nga nagbayad og hingpit nga ikapulo. “Kami mihukom nga kami mosunod niini nga balaod sa tibuok namo nga kaminyoon ug ang ikapulo maguna,” miingon siya.¹

“Ang pagbayad og ikapulo naglig-on sa pagtuo, nagdugang sa pagka-espirituhanon ug espiritwal nga kapasidad, ug naglig-on sa pagpamatuod.”

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

1

Ang pagpasabut sa Ginoo sa balaod sa ikapulo yano.

Ang balaod [sa ikapulo] yano nga gipahayag isip “ikanapulo sa tanan nilang tubo” (D&P 119:4). Ang tubo nagpasabut nga ganansya, sweldo, dugang. Kini sweldo sa usa ka tawo nga nagtrabaho, ang ganansya sa pagpadagan og negosyo, ang ganansya sa usa ka tawo kinsa nananom o nangani, o ang kinitaan sa usa ka tawo gikan sa bisan unsang uban nga tinubdan. Ang Ginoo miingon nga kini usa ka balaod sa “kahangturan” ingon nga kini gihimo kaniadto.²

Sama sa tanang mga sugo ug mga balaod sa Ginoo, [ang balaod sa ikapulo] yano kon kita adunay gamay nga hugot nga pagtuo. Ang Ginoo sa laktud miingon, “Kuhaa ang decimal point ug iirog kini og usa ka lugar.” Kana ang balaod sa ikapulo. Kini ingon lamang niana ka yano.³

2

Ang balaod sa ikapulo diha na gikan sa sinugdanan ug nagpadayon karon.

Ang unang klaro nga paghisgot sa pulong nga “ikapulo” diha sa Biblia makita sa una gayud nga basahon sa Daang Tugon. Si Abram . . . gisugat ni Melchizedek, ang hari sa Salem ug pari sa Labing Labaw nga Dios. Gipanalanginan siya ni Melchizedek, ug si Abram “mihatag kaniya sa mga bahin nga ikapulo sa tanan.” (Gen. 14:20.)

Pipila ka mga kapitulo sa unahan sa samang basahon, si Jacob, didto sa Bethel mihimo og usa ka panumpa niini nga mga pulong: . . . “Sa tanan nga imong igahatag kanako, sa pagkamatuod ang bahin nga ikapulo akong igahatag kanimo.” [Gen. 28:20–22.]

Ang ikatulo nga gihisgutan kalabut sa balaod nga Levitico. Ang Ginoo namulong pinaagi ni Moises:

“Ug ang tanan nga ikapulo sa yuta, maingon man ang binhi sa yuta, mao usab ang bunga sa mga kahoy iya sa Ginoo: kini maoy butang nga balaan alang sa Ginoo.” (Lev. 27:30.)

Ubos sa balaod nga Levitico ang mga ikapulo gihatag ngadto sa mga Levihanon alang sa ilang suporta, ug sila usab gipabayad

sa mga ikapulo nianang unsay ilang nadawat ingon nga gipakita pinaagi sa mga pulong sa Ginoo samtang iyang gitudloan si Moises:

“Labut pa, igasulti mo sa mga Levihanon, ug igapamulong mo kanila, Kong magakuha kamo gikan sa mga anak sa Israel sa mga ikapulo nga akong gihatag kaninyo gikan kanila sa pagkapanulundon ninyo, magahatag kamo gikan niini ug halad-nga-tinabyog ngadto sa Dios ang ikapulo sa ikapulo.” (Num. 18:26.)

Kini tataw nga nagpakita nga ang balaod sa ikapulo kabahin sa balaod nga Levitico ug gibayran sa tanang mga tawo—bisan ang mga Levihanon mismo kinsa gisugo sa pagbayad og ikapulo sa ikapulo nga nadawat nila.

Adunay uban nagtuo nga ang balaod sa ikapulo usa lamang ka naandang buhat sa Levihanon, apan ang kasaysayan nanghimatuod sa kamatuoran nga kini nahimo sukad ug usa ka balaod alang sa tanan. Kini mahinungdanon diha sa balaod ni Moises. Diha na kini gikan sa sinugdanan ug makaplagnan sa karaang balaod nga Ehiptohanon, sa Babelonia, ug makita sa tibuok biblikanhong kasaysayan. Gihisgutan kini ni Propeta Amos [tan-awa sa Amos 4:4] ug ni Nehemias kinsa gitahasan sa pagtukod og balik sa mga kuta sa Jerusalem [tan-awa sa Nehemias 10:37–38; 12:44; 13:5, 12]. Sa wala madugay human niana gisugdan ni Malaquias ang mas dako pa nga buhat sa pagpalambo og balik sa hugot nga pagtuo ug sa kadasig sa nasud. Sa iyang talagsaong paninguha sa pagsupak batok sa pagkamaibugon niadtong kinsa dili sinsero nga relihiyuso, iyang gipasanginlan sila nga nakahimo og sala batok sa Dios.

“Makapangawat ba diay ang tawo sa Dios? Bisan pa niana kamo nangawat kanako. Apan kamo nanag-ingon, Unsaon namo ang pagpangawat kanimo? Sa mga ikapulo ug sa mga halad.

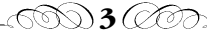
“Kamo gipanghimaraut uban sa pagpanghimaraut: kay ako inyong gikawatan bisan kining tibuok nga nasud.

“Dad-a ninyo ang tibuok ikapulo ngadto sa balay nga tipiganan, aron nga adunay kalan-on diha sa akong balay, ug pinaagi niini sulayi ako karon, nagaingon ang Ginoo sa mga panon, kon dili ba buksan ko kaninyo ang mga tamboanan sa langit, ug bu-boan ko kamo sa panalangin, sa pagkaagi nga wala na unyay dapit nga igong kabutangan sa pagdawat niini.” (Mal. 3:8–10.) . . .

Ang mga pulong ni Malaquias mitapos sa Daang Tugon nga mi-hatag pag-usab og gibug-aton sa balaod sa ikapulo, nagpaila nga walay kausaban kini nga balaod nga diha na sukad pa sa sinug-danan. Ang dispensasyon sa Bag-ong Tugon, busa, misugod ubos niini nga pahimangno. . . .

Wala madugay human ang ebanghelyo gipahiuli niini nga dispen-sasyon, ang Ginoo mihatag og pagpadayag ngadto sa iyang katawhan pinaagi sa usa ka propeta sa ulahing adlaw nagpasabut sa balaod . . . :

“Ug human niana, kinsa kadto nga adunay ikapulo mobayad sa ikanapulo sa ilang tanan nga mga tubo sa matag tuig; ug kini mao ang balaod ngadto kanila hangtud sa kahangturan, alang sa akong balaan nga pagkapari, miingon ang Ginoo.” (D&P 119:4.)⁴

Mohatag kita og gasa ug usab motuman sa obligasyon pinaagi sa pagbayad sa atong mga ikapulo.

Ang ikapulo balaod sa Dios alang sa iyang mga anak, apan ang pagbayad hingpit nga boluntaryo. Sumala niini nga kahulugan kini dili lahi sa balaod sa Igpapahulay o sa bisan hain sa iyang mga ba-laod. Kita mahimong dili mosunod sa bisan hain o sa tanan niini. Ang atong pagsunod boluntaryo, apan ang atong dili pagsunod sa pagbayad wala makawala sa epekto niini o magwagtang sa balaod.

Kon ang ikapulo usa ka boluntaryo nga butang, kini ba usa ka gasa o bayad nga obligasyon? Adunay dakong kalainan tali sa duha. Ang gasa usa ka boluntaryong pagbalhin sa kwarta o kabtangan nga walay pagahunahunaon. Kini libre nga gihatag. Walay usa nga adunay obligasyon sa paghatag og gasa. Kon ang ikapulo usa ka gasa, kita makahatag bisan unsay atong gusto, kanus-a kita gusto, o hinoon dili mohatag og gasa. Kini mobutang sa atong Langit-nong Amahan sa sama gyud nga kategoriya sa makililimos sa dalan ngadto kinsa mahimo nga atong itsahan og sensilyo.

Gihimo sa Ginoo ang balaod sa ikapulo, ug tungod kay kini iyang balaod, nahimo kini nga atong obligasyon sa pagsunod niini kon kita nahigugma kaniya ug adunay tinguha sa pagsunod sa iyang mga sugo ug modawat sa iyang mga panalangin. Niini nga paagi nahimo kini nga utang. Ang tawo kinsa dili mobayad sa iyang ikapulo tungod kay siya anaay utang kinahanglan nga mangutana

*“Dili kini palas-anon ang pagbayad og ikapulo,
apan usa ka dako kaayo nga pribilehiyo.”*

sa iyang kaugalingon kon wala ba usab siya makautang sa Ginoo. Ang Agalon miingon: “Apan maoy unaha ninyo pagpangita ang gingharian ug ang pagkamatarung gikan sa Dios, ug unya kining tanang mga butanga igadugang ra kaninyo.” (Mat. 6:33.)

Dili nato madungan og lakaw ang silangan ug ang kasadpan. Dili kita makaserbisyo sa Dios ug sa bahandi. Ang tawo kinsa mosalikway sa balaod sa ikapulo mao ang tawo kinsa wala mohatag niini og igo nga pagsulay. Sa tinuod kini may bili. Nagkinahanglan kini og buhat ug hunahuna ug paninguha sa pagsunod sa bisan hain nga mga balaod sa ebanghelyo o bisan hain sa mga baruganan niini. . . .

Mahimo nga mohatag kita og gasa ug motuman usab sa obligasyon pinaagi sa pagbayad sa atong mga ikapulo. Ang bayad sa obligasyon adto sa Ginoo. Ang gasa adto sa atong isigkatawo alang sa pagtukod sa gingharian sa Dios. Kon hunahunaon og maayo sa tawo ang proselyting nga gihimo sa mga misyonaryo, ang programa sa Simbahan sa pagtudlo, ang talagsaon nga sistema sa edukasyon, ug ang programa sa pagtukod og mga balay alampomanan, makaamgo

ang tawo nga dili kini palas-anon ang pagbayad og ikapulo, apan usa ka dako kaayo nga pribilehiyo. Ang mga panalangin sa ebanghelyo gipakigbahin sa daghan pinaagi sa atong mga ikapulo.⁵

4

Ang usa ka paghalad ngadto sa Ginoo nagkinahanglan og sakripisyo sa tighatag sa usa ka butang nga may bili.

Sa 2 Samuel 24:18–25 atong mabasa nga si David dili mohimo og paghalad ngadto sa Ginoo niana nga walay bili kaniya. Siya sa tinuod nakasabut nga gawas kon ang gasa mokantidad sa tighatag og usa ka butang nga may bili, kini dili eksakto o angay nga mahimong usa ka halad alang sa Ginoo.

Si Kristo miingon nga mas bulahan ang mohatag kay sa modawat [tan-awa sa Mga Buhat 20:35], apan adunay pipila kinsa mohatag lamang kon kini walay bili kanila. Kini dili subay sa mga pagtulun-an sa Agalon kinsa miingon: “Kon adunay buot mosunod kanako, kinahanglan nga magdumili siya sa iyang kaugalingon” (Mateo 16:24).

Adunay pipila nga dili mosunod sa balaod sa ikapulo tungod sa kantidad. Kini sukwahi sa pangatarungan ni David kinsa dili mohimo og paghalad ngadto sa Ginoo gawas kon kini magkantidad kaniya og usa ka butang. Ang importante kaayong mga baruganan nga may kalabutan sa balaod sa ikapulo gibaliwala niadtong dili tigbayad og ikapulo, ug kulang sila sa pagsabut sa balaod ug ang mga hinungdan sa pagbuhat niini.⁶

5

Ang pagbayad og ikapulo nagdala og dako nga mga panalangin.

Ang Ginoo mihatag sa balaod [sa ikapulo]. Kon kita mosunod sa iyang balaod, kita mouswag, apan kon kita makakita unsay atong gihunahuna nga mas maayo nga paagi, atong masinati ang kapakyasan. Samtang ako nagbiyahe sa tibuok Simbahan ug nakita ang mga resulta sa pagbayad sa mga ikapulo, nakaangkon ako og pagsabut nga kini dili palas-anon, apan usa ka dako kaayo nga panalangin.⁷

Bayad og matinuorong ikapulo. Kining mahangturong balaod, gipadayag sa Ginoo ug gisunod sa matinud-anon gikan sa karang mga propeta hangtud karon, nagtudlo kanato sa pagbutang

sa Ginoo og una diha sa atong mga kinabuhi. Mahimong kita wala sugoa sa pagsakripisyo sa atong mga panimalay o sa atong mga kinabuhi, sama sa hitabo sa unang mga Santos. Kita gihagit karon sa pagbuntog sa atong kahakog. Nagbayad kita og ikapulo tungod kay gihigugma nato ang Dios, dili tungod kay kita adunay kahimoan sa pagbuhat kini. Makapaabut kita nga ang Ginoo moabli “sa tambonan sa langit” (Malaquias 3:10) ug mobu-bu og mga panalangin diha sa matinud-anon.⁸

Atong gisunod ang baruganan sa pagbalik ngadto sa Ginoo og bahin sa iyang kaayo ngari kanato, ug kini nga bahin mao ang gipasabut nga ikapulo. Ikapulo . . . hingpit nga boluntaryo. Mahimo nga mobayad kita og ikapulo o dili mobayad og ikapulo. Kadtong kinsa mobayad, modawat og mga panalangin nga wala mahibaloi sa uban.⁹

Si Mary Fielding Smith [usa ka] dili mapugngan nga pioneer nga inahan kinsa asawa ug biyuda ni Patriyarka Hyrum Smith, igsoong lalaki sa Propeta. . . . Usa ka tingpamulak samtang giablihan sa pamilya ang ilang tipiganan sa patatas, gisugo niya ang iyang anak nga mga lalaki sa pagkarga sa labing nindot nga mga patatas nga dad-on ngadto sa opisina sa ikapulo.

Gisugat siya diha sa hagdanan sa opisina sa usa sa mga klerk, kinsa [misupak] samtang ang mga batang lalaki misugod sa pagdiskarga sa mga patatas. “Ginang Smith,” miingon siya, nahinumdom sa tinuod sa iyang mga pagsulay ug mga sakripisyo, “dili ka kinahanglan nga mobayad og ikapulo.” Ang klerk . . . sa hinay nasuko ni Ginang Smith tungod sa pagbayad sa iyang ikapulo, ug gitawag siya nga dili makinaadmanon ug maalamon. . . .

Ang gamay nga biyuda mibarug kutob sa mahimo nga siya mo taas ug miingon, “William, kinahanglan kang maulaw sa imong kaugalingon. Ihikaw mo ba kanako ang usa ka panalangin? Kon ako dili mobayad sa akong ikapulo kinahanglan nga paabuton ko ang Ginoo nga mopugong sa Iyang mga panalangin ngari kanako; mobayad ko sa akong ikapulo, dili lamang tungod kay kini usa ka balaod sa Dios apan tungod kay ako nagpaabut og panalangin pinaagi sa pagtuman niini. Pinaagi sa pagsunod niini ug sa ubang mga balaod, ako nagpaabut nga mouswag ug makasangkap alang sa akong pamilya.” (Joseph Fielding Smith, *Life of Joseph F. Smith* [Siyudad sa Salt Lake, 1938], 158–59.)¹⁰

Ang baruganan sa ikapulo kinahanglan nga mas labaw pa kay sa basta ba lamang nga pagsunod sa balaod nga walay pagbati. Gi-panghimaraut sa Ginoo ang mga Pariseo tungod sa basta ba lamang nga pagbayad og ikapulo sa mga hilba nga walay espirituhanon nga kabilinggan [tan-awa sa Mateo 23:23]. Kon kita nagbayad sa atong mga ikapulo tungod sa atong gugma alang sa Ginoo, uban sa hingpit nga kagawasan ug hugot nga pagtuo, kita mas maduol kaniya ug ang atong relasyon ngadto kaniya mahimong suod. Kita makaling-kawas gikan sa pagkaulipon sa pisikal nga kahulugan sa balaod, ug kita matandog sa espiritu ug mobati nga nahiusa ngadto sa Dios.

Ang pagbayad og ikapulo naglig-on sa pagtuo, nagdugang sa pagka-espirituhanon ug espiritwal nga kapasidad, ug naglig-on sa pagpamatuod. Naghatag kini og katagbawan nga mahibalo nga may tawo nga nagtuman sa kabubut-on sa Ginoo. Nagdala kini sa mga panalangin nga moabut sa pagpakigbahin ngadto sa uban pinaagi sa mga katuyoan diin ang ikapulo gigamit. Dili kita makahimo sa paglimud sa atong mga kaugalingon niini nga mga panalangin. Dili kita makahimo nga dili mobayad sa atong ikapulo. Kita adunay piho nga relasyon ngadto sa umaabut ingon man sa karon. Unsay atong ihatag, ug unsaon nato paghatag, ug ang paagi kita moatubang sa atong mga obligasyon ngadto sa Ginoo adunay mahangturon nga kahulugan.

Ang pagpamatuod sa balaod sa ikapulo nagagikan sa pagsunod niini.¹¹

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Ribyuha ang kahulugan sa balaod sa ikapulo diha sa seksyon 1. Unsa ang ikapulo? Unsa ang atong makat-unan gikan ni Presidente Hunter mahitungod sa kayano sa balaod sa ikapulo?
- Unsa nga mga panan-aw ang inyong naangkon gikan sa mga pagtulun-an ni Presidente Hunter mahitungod sa kasaysayan sa ikapulo? (Tan-awa sa seksyon 2.) Sa inyong hunahuna, nganong gusto ni Presidente Hunter nga kita makasabut nga ang balaod sa ikapulo “nahimo sukad ug usa ka balaod alang sa tanan”?
- Sa unsa nga paagi nga kita “mohatag og gasa ug usab mobayad sa obligasyon” sa atong ikapulo? (Tan-awa sa seksyon 3.) Sa unsa

nga paagi nga ang pagbayad sa ikapulo nagpakita sa atong gugma alang sa Ginoo? Sa unsa nga paagi nga kita mobati nga ang pagbayad sa ikapulo usa ka pribilehiyo, dili usa ka palas-anon?

- Ngano nga ang usa ka halad ngadto sa Ginoo kinahanglan gayud nga ang tighatag mosakripisyo og usa ka butang nga may bili? (Tan-awa sa seksyon 4.) Sa unsa nga paagi nga ang bisan unsa nga hagit o pagdikidiki sa pagbayad sa ikapulo mabuntog?
- Ribyuha ang daghang mga panalangin nga gisulti ni Presidente Hunter nga moabut gikan sa pagbayad sa ikapulo (tan-awa sa seksyon 5). Sa unsa nga paagi nga nasinati ninyo kini nga mga panalangin diha sa inyong kinabuhi?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Alma 13:15; D&P 64:23; 104:14–18; 119; 120; Bible Dictionary, “Tithe”

Tabang sa Pagtuon

Sa unang pagbasa sa usa ka kapitulo, tingali gusto ninyo nga dalion kini pagbasa o ribyuhon ang mga ulohan aron makakuha og kinatibuk-ang pagsabut sa sulod. Dayon basaha ang kapitulo og dugang nga mga higayon, nga mas hinay ug tun-an pag-ayo. Tingali gusto usab ninyo nga basahon ang matag seksyon nga maghunahuna sa mga pangutana sa pagtuon. Samtang buhaton ninyo kini, mahimong makakaplag kamo og lawom nga mga panan-aw ug mga paggamit.

Mubo nga mga Sulat

1. Sa Eleanor Knowles, <i>Howard W. Hunter</i> (1994), 80–81. 2. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i>, ed. Clyde J. Williams (1997), 105; tan-awa usab sa Conference Report, Abr. 1964, 35. 3. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i>, 105. 4. Sa Conference Report, Abr. 1964, 33–35. 5. Sa Conference Report, Abr. 1964, 35–36. 6. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i>, 106; tan-awa usab sa Conference Report, Abr. 1964, 33.	7. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i>, 105. 8. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i>, 105. 9. “Dedication of Goteborg Chapel” (pamulong nga gihatag didto sa Goteborg, Sweden, niadtong Sept. 10, 1967), 1, Church History Library, Siyudad sa Salt Lake. 10. Howard W. Hunter, <i>That We Might Have Joy</i> (1994), 136–37. 11. Sa Conference Report, Abr. 1964, 36.

Ang mga Kasulatan— Ang Pinakamapuslanon sa Tanan nga Pagtuon

*“Unta kitang tanan . . . magpaduol sa atong
Amahan sa Langit ug sa Hinigugma niya
nga Anak pinaagi sa makanunayon nga
pagtuon sa balaang mga kasulatan.”*

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Si Presidente Howard W. Hunter dunay dakong gugma sa mga kasulatan ug mapahinunguron siya nga tigtuon niini. Kini nga paghigugma ug pagtuon makita diha sa iyang mga pagtulun-an, nga puno sa mga sugilanon ug ubang tudling nga gikan sa mga kasulatan. Kasagaran kon magtudlo og usa ka baruganan sa ebanghelyo, labi na sa kinatibuk-ang komperensya, mopili siya og labing minus usa ka sugilanon gikan sa mga kasulatan, isugilon kini nga detal-yado, ug mokuha og mga pagtulun-an nga magamit gikan niini.

Sama pananglit, dihang nagtudlo mahitungod sa pasalig ngadto sa Dios, iyang giasoy ang sugilanon ni Josue; ni Shadrach, Meshach, ug Abednego; ug sa uban pa diha sa Daang Tugon kinsa mipakita og ingon nga pasalig (tan-awa sa kapitulo 19). Dihang nagtudlo mahitungod sa pagserbisyo, gigamit niya ang mga ehemplo gikan sa Basahon ni Mormon aron ipakita nga kadtong nakadawat og gamay nga pagdayeg “sama kamaalagaron” sa uban kansang pag-alagad mas dayag (tan-awa sa kapitulo 23). Dihang nagtudlo kon unsaon sa pag-angkon og kalinaw sa kaugalingon sa mga panahon sa kagubot, gigamit na sab niya ang mga tudling gikan sa mga kasulatan, lakip ang sugilanon ni Pedro nga naglakaw sa dagat (tan-awa sa kapitulo 2). Dihang nagtudlo mahitungod sa sakrament, mipasabut

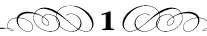
“Nanghinaot mi nga nagbasa ug nagtuon kamo sa mga kasulatan matag adlaw sa tinagsa ug sa pamilya.”

siya sa kinatibuk-ang kahulugan pinaagi sa pagribyu sa istorya sa mga anak sa Israel ug sa Pagpalabay (tan-awa sa kapitulo 15).

Nahibalo si Presidente Hunter sa kaimportante sa mga kasulatan sa pagtabang sa usa ka tawo nga makaangkon og pagpamatuod ni Jesukristo. Mao nga, sagad siyang nanudlo gikan sa mga asoy sa kasulatan mahitungod sa pagpangalagad sa Manluluwas, paglansang, ug pagkabanhaw. Siya miingon:

“Mapasalamaton ko sa mga kasulatan diin ang mas daghang ka-hibalo bahin ni Jesukristo makat-unan pinaagi sa mapahinungurong pagtuon. Mapasalamaton ko nga agig dugang sa Daan ug sa Bag-ong mga Tugon, ang Ginoo, pinaagi sa mga propeta sa Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw, midugang og ubang pinadayag nga kasulatan isip dugang saksi kang Kristo—ang Basahon ni Mormon, Doktrina ug mga Pakigsaad—ug ang Perlas nga Labing Bililhon—tanan akong nahibaloan nga pulong sa Dios. Nagsaksi kini nga si Jesus mao ang Kristo, ang Anak sa buhi nga Dios.”¹

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Ang pagtuon sa mga kasulatan mao ang pinakamapuslanon sa tanang pagtuon nga atong mahimo.

Ang mahinungdanon sa tanang kamatuoran mao ang pagpamatuod nga si Jesus nga Nazaretnon mao ang Kristo, ang Talagsaong Jehovah, ang Manluluwas sa Kalibutan, ug Bugtong Anak sa Buhi nga Dios. Kini ang mensahe sa mga kasulatan. Sa matag usa niini nga balaang mga kasulatan adunay hangyo nga tuohan ug mabaturan ang pagtuo sa Dios nga Mahangturong Amahan ug sa Iyang Anak, si Jesukristo; ug sugod sa sinugdanan ngadto sa katapusan niini nga mga basahon mao ang tawag sa paghimo sa kabubut-on sa Dios ug pagtuman sa iyang mga sugo.²

Kon sundon nato ang tambag sa atong mga lider sa pagbasa ug pagtuon sa mga kasulatan, ang mga benipisyo ug panalangin sa tanang matang moabut kanato. Kini ang pinakamapuslanon sa tanang pagtuon nga atong mahimo. . . .

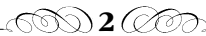
Ang mga kasulatan naglangkob sa rekord sa kaugalingong pagpadayag sa Dios, ug pinaagi niini ang Dios mamulong sa tawo.

Asa ka man makakita og mas mapuslanon nga paggamit sa panahon kay sa pagbasa gikan sa library sa kasulatan sa literatura nga nagtudlo nato sa pagkaila sa Dios ug pagsabut sa atong relasyon kaniya? Ang panahon kanunay nga bililhon alang sa busy nga mga tawo, ug makawat gikan kanato ang bili niini kon ang mga oras mausikan sa pagbasa o pagtan-aw sa mga butang nga walay hinungdan o gamay ra og bili.³

Manghinaot mi nga nagbasa mo ug nagtuon sa mga kasulatan sa matag adlaw sa tinagsa ug sa pamilya. Kinahanglang dili nato ibaliwala ang sugo sa Ginoo, “Kamo nagasusi sa mga kasulatan kay nagahunahuna man kamo nga pinaagi niini makakaplag kamo sa kinabuhing dayon; ngani kini mao ang nagapanghimatuod mahitungod kanako” (Juan 5:39). Ang Espiritu modayon sa inyong panimalay ug sa inyong kinabuhi kon mobasa mo sa gipadayag nga mga pulong.⁴

Gikinahanglan nga ang atong Simbahan mapuno sa kababayen-an ug kalalakin-an kinsa may kinatibuk-ang kahibalo sa kasulatan, kinsa maka-cross reference ug maka marka niini, kinsa makahimo og mga leksyon ug pakigpulong gikan sa Giya ngadto sa mga Kasulatan [Topical Guide], ug kinsa hanas na sa mga mapa, sa Bible Dictionary, ug ubang mga tabang nga anaa niining talagsaong hugpong sa sumbanan nga mga basahon. Dayag kaayo nga anaay daghan nga dali ra natong ipakahanas. Klaro kaayo nga ang mga umahan sa kasulatan “puti ug andam na sa pag-ani” [tan-awa sa D&P 4:4]. . . .

Dili dinhi nga dispensasyon, siguradong dili sa bisan unsang dispensasyon, nga ang mga kasulatan—ang malungtaron, nagdan-ag nga pulong sa Dios—maanaa dayon ug gihan-ay sa pagtabang aron magamit sa mga lalaki, babaye, ug sa mga bata nga mosiksik niini. Ang nahisulat nga pulong sa Dios anaa na sa porma nga dali ra kaayong mabasa ug ma-anaa nga sukad wala mahimo alang sa mga miyembro sa kasaysayan sa kalibutan. Sigurado nga manubag kita kon dili nato kini basahon.⁵

Ang pagtuon sa mga kasulatan makatabang nato sa pagkat-on ug pagsunod sa kabubut-on sa Dios.

Aron magmasulundon sa balaod sa ebanghelyo ug magmasulundon sa mga pagtulun-an ni Jesukristo, kinahanglan nga unahon nato sa pagsabut ang balaod ug kat-unan ang kabubut-on sa Ginoo.

Mas matuman kini pinaagi sa pagsiksik ug pagtuon sa mga kasulatan ug sa pulong sa mga propeta. Niini nga paagi atong mapamilyar ang unsay gipadayag sa Dios ngadto sa tawo.

Diha [sa] Mga Artikulo sa Hugot nga Patuo gipahayag nga, “Kami nagtuo sa tanan nga gipadayag sa Dios, sa tanan nga gipadayag niya karon, ug kami nagtuo nga siya mopadayag pa og daghan nga dagko ug mahinungdanon nga mga butang kalabut sa Gingharian sa Dios.” (Mga Artikulo sa Hugot nga Pagtuo 1:9).

Ang kabubut-on sa Dios gipadayag diha sa mga kasulatan, ug tungod niini gisugo kita sa pagbasa niini aron sa pagkaplag sa kamatuoran. Ang Ginoo mipasabut kang Oliver Cowdery unsaon sa pagsiguro nga kini mga tinuod. Miingon siya, “Tan-awa, Ako mohatag nganha kanimo og sugo, nga ikaw mosalig niana nga mga butang nga nahisulat; kay diha kanila anaa ang tanan nga mga butang nga nahisulat mahitungod sa katukuran sa akong simbahan, akong ebanghelyo, ug akong lig-on nga sukaranan” (D&P 18:3–4).

Si Pablo misulat ngadto sa buotan niyang higala nga si Timoteo, nag-awhag kaniya sa pagbasa sa mga kasulatan, ug ang iyang sulat nag-ingon, “Sukad sa imong pagkabata ikaw nakasabut na sa balaan nga kasulatan nga makagagahum sa pagtudlo kanimo ngadto sa kaluwasan pinaagi sa pagtuo kang Kristo Jesus.” Dayon gidugangan pa niya, “Ang tibuok nga kasulatan gituga sa Dios ug may kapuslanan alang sa pagpanudlo, alang sa pagpamadlong, alang sa pagpanul-id ug alang sa pagmatoto sa pagkamatarung” (2 Timoteo 3:15–16). . . .

Ang mga lider sa atong Simbahan mipasabut gayud sa kaimportante sa pagbasa sa mga kasulatan ug sa pulong sa mga propeta, sa karaan ug sa moderno. Ang mga amahan ug mga inahan gihangyo sa pagbasa sa mga kasulatan aron maayo ang ilang pagtudlo sa ilang mga anak. Ang atong mga anak mobasa sa mga kasulatan tungod sa ehemplo nga gipakita sa mga ginikanan. Nagtuon kita sa mga kasulatan sa atong mga family home evening, ug ang ubang pamilya nagbasa sa kasulatan sayo sa buntag. . . . Mao kini ang paagi nga kita makahibalo sa kabubut-on sa Ginoo, aron kita magmasulundon.⁶

Ikonsiderar ang pagkahan-ay diha sa kasulatan nga nagsugod sa makugihon nga pagsunod sa pulong sa Dios ug mipadayon ngadto sa saad nga kon atong himoon, kita makabalik gayud sa iyang presensya:

“Ug Ako karon mohatag nganha kaninyo og sugo. . . sa paghatag og makugihon nga pagsunod sa mga pulong sa kinabuhi nga dayon.

“Kay kamo mabuhi pinaagi sa matag pulong nga mogula gikan sa ba-ba sa Dios.

“Kay ang pulong sa Ginoo mao ang kamatuoran, ug bisan unsa nga mga kamatuoran mao ang kahayag, ug bisan unsa nga kahayag mao ang Espiritu, gani ang Espiritu ni Jesukristo. . . .

“Ug matag usa nga nagpatalinghug ngadto sa tingog sa Espiritu moduol ngadto sa Dios, gani ang Amahan” (D&P 84:43–45, 47).

Usa kana ka talagsaon nga panaw nga gipasiugdahan pinaagi sa pulong sa Dios ug motapos didto sa kahimayaan. “Ang mga pulong ni Kristo magtug-an kaninyo sa tanan nga mga butang nga inyong buhaton” (2 Nephi 32:3).⁷

Ako mosugyot nga inyong gamiton ang pagpadayag sa Dios isip sumbanan nga maoy atong gikinahanglan sa pagpakabuhi ug diin kita mosukod sa atong matag desisyon ug matag buhat. Mao nga, kon kamo adunay mga kabalaka ug mga hagit, atubanga kini pinaagi sa pagdangup ngadto sa mga kasulatan ug mga propeta.⁸

 3

**Ang pagsabut sa mga kasulatan nagkinahanglan
og mapahinunguron, makanunayon,
ug mainampuong pagtuon.**

Moawhag mi sa matag usa kaninyo nga hunahunaa pag-ayo kon unsa kataas ang oras nga inyong gigahin karon alang sa mainampuong pagpamalandong sa mga kasulatan.

Isip usa sa mga sulugoon sa Ginoo, hagiton ko kamo sa paghimo sa mosunod:

1 Mobasa, mamalandong, ug mag-ampo sa mga kasulatan kada adlaw matag usa isip mga miyembro sa Simbahan.

2 Regular nga magbasa sa kasulatan uban sa tibuok pamilya. Magpasalamat mi niadtong nanaghimo na niini ug moawhag niadtong wala pa makasugod sa pagsugod niini sa walay langay. . . .

Unta ang matag usa kanato magpadayon uban sa hugot nga desisyon nga mas magmainampun; magtinguha nga magpakabuhi

Ang pagtuon sa kasulatan “mao ang pinakamapuslanon sa tanan nga pagtuon nga atong mahimo.”

nga inubanan sa Espiritu; ug mas maduol sa Amahan nga Langitnon ug sa iyang Hinigugma nga Anak pinaagi sa makanunayon nga pagtuon sa balaang mga kasulatan.⁹

Ang kinaiya sa pagbasa managlahi kaayo. Dunay paspas nga mobasa ug dunay hinay nga mobasa, ang uban mobasa lang og ginagmay ug ang uban dili mohunong hangtud mahuman og basa ang libro. Katong may tinguha gayud sa pagbasa sa kasulatan, hinoon, makabantay nga ang pagsabut nagkinahanglan og labaw kay sa pagpakli-pakli o pagsuhid lang—gikinahanglan nga anaa ang konsentrasyon sa pagtuon. Makita gayud nga kadtong nagtuon matag adlaw sa kasulatan mas daghan og mahimo kay sa tawo nga mogahin lang og gamayng panahon nianang adlaw ug dayon labyan pa og pipila ka adlaw una masundan. Dili lamang kay magtuon kita matag adlaw, apan gikinahanglan ang paggahin og regular nga oras diin kita maka-focus gayud nga dili mabalda.

Walay laing makatabang kay sa pag-ampo aron maabli ang atong panabut sa mga kasulatan. Pinaagi sa pag-ampo atong madirekta ang atong hunahuna sa pagpangita sa tubag sa atong mga

pagsiksik. Ang Ginoo miingon: “Pangayo, ug kamo pagahatagan; pangita, ug kamo makakaplag; pagtuktok, ug kamo pagaablihan” (Lucas 11:9). Dinhi gisaad ni Kristo nga kon kita mangayo, mangita, ug manuktok, ang Espiritu Santo mogiya sa atong panabut kon kita andam ug matinguhaong makadawat.

Daghan ang nakabantay nga pinakamaayong panahon sa pagtuon ang sayo sa buntag human sa pagkatulog nga nahupay na ang hunahuna sa daghang butang nga mobalda sa paghunahuna. Ang uban mas ganahang magtuon sa hilum nga mga oras human sa trabaho ug tapos na ang mga kabalaka sa adlaw ug gaan ang hunahuna, sa ingon motapos sa adlaw uban sa kalinaw ug kahupayan nga moabut pinaagi sa pagbasa sa mga kasulatan.

Tingali ang mas importante kay sa unsang orasa ka magbasa mao ang pagtakda og regular nga oras alang sa pagtuon. Mas maayo kon usa ka oras ang magahin matag adlaw; apan kon dili gyud makaabut niana, ang tunga sa oras matag adlaw dako na og kahimoan. Ang kinse minutos gamay ra nga panahon, apan makatingala ang ikahatag nga panabut ug kahibalo gikan sa usa ka butang nga makahuluganon kaayo. Ang importante mao ang dili pagtugot nga dili kita makatuon.

Ang uban ganahan nga magtuon nga siya ra, apan mapuslanon usab ang pagtuon nga may kauban. Mapanalinginan og dako ang mga pamilya kon ang maalamong amahan ug inahan mopundok sa ilang mga anak, magbasa sa mga kasulatan, ug dayon maghisgot sa matahum nga mga sugilanon ug pagtulun-an sa paagi nga masabtan sa tanan. Kasagaran ang mga batan-on ug ang mga bata dunay makatingala nga mga hunahuna ug pagdayeg sa yano nga hilisgutan sa relihiyon.

Kinahanglang dili pataka ang atong pagbasa apan maghimo kita og maayong sistema sa pagtuon. Dunay uban nga naka-iskedyul nga mobasa og pipila ka pahina o motakda og pipila ka kapitulo matag adlaw o sa semana. Maayo kaayo kini ug makalingaw kon nagbasa lang ta aron malingaw, apan dili kini makahuluganon nga pagtuon. Mas maayo nga magtakda og pila ka oras sa pagtuon sa kasulatan matag adlaw kay sa magtakda og pila ka kapitulo ang basahon. Usahay atong mabantayan nga ang pagtuon sa usa ka bersikulo mohurot sa tibuok oras.¹⁰

 4

**Ang pagpamalandong sa mubo nga asoy
sa kasulatan kabahin ni Jairo nagdala og
dako kaayong panabut ug kahulugan.**

Ang kinabuhi, mga buhat ug mga pagtulun-an ni Jesus dali nga basahon. Ang mga sugilanon yano sa kadaghanang higayon ug ang mga sugilanon yano ra ang pagkasugilon. Ang Magtutudlo migamit og pipila lang ka pulong sa iyang mga pagtulun-an, apan ang matag usa mubo og klaro ang ipasabut nga kini naghulagway og klaro nga imahe diha sa tigbasa. Usahay, hinoon, daghang oras ang magahin sa pagpamalandong sa lagwom nga hunahuna nga gipahayag sa yano nga mga pulong.

Dunay sitwasyon sa kinabuhi sa Manluluwas nga gihisgutan ni Mateo, Marcos ug Lucas. Usa ka makahuluganon nga bahin sa sugilanon gisulti ni Marcos sa duha lamang ka mubo nga bersikulo ug sa lima ka pulong sa misunod nga bersikulo. . . .

“Ug miabut ang usa sa mga punoan sa sinagoga, nga ginganlan si Jairo; ug sa iyang pagkakita kang Jesus, mihapa siya sa tilan niya,

“Ug kaniya nangamuyo siya sa hilabihan gayud nga nag-ingon, Ang akong batang babaye himalatyon. Adtoa ug itapion ang imong mga kamot diha kaniya, aron mamaayo ug mabuhi siya.

“Ug siya miuban kaniya” (Marcos 5:22–24).

Ang pagbasa niana nga porsyon sa sugilanon mga traynta segundos ra. Mubo ra kini ug dili komplikado. Ang larawan nga mahanduraw klaro ug bisan ang usa ka bata makasubli sa pagsulti niini nga dili maglisud. Apan kon atong gahinan og panahon sa paghunahuna ug pagpamalandong, usa ka dako nga panabut ug kahulugan ang moabut kanato. . . .

. . . Si Jesus ug kadtong miuban kaniya nakatabok na og balik sa Pula nga Dagat, ug ang panon sa katawhan nga nanaghulat misugat kaniya sa baybayon duol sa Capernaum. “Ug miabut ang usa sa mga punoan sa sinagoga.” Ang mas dagkong mga sinagoga nianang mga panahona gipangulohan sa usa ka pundok sa mga tawo nga may awtoridad ubos sa direksyon sa usa ka dako-dako o usa ka tigmando. Usa kini ka tawo nga anaa sa katungdanan ug talahuron diin ang mga Judeo dako og pagtahud.

Si Mateo wala mohatag sa ngalan niining dako-dako nga elder, apan si Marcos miila kaniya sa pagdugang sa iyang titulo sa mga pulong, “nga ginganlan si Jairo.” Walay laing dapit sa kasulatan nga kining tawhana o ang ngalan niya nasulat gawas lang niini nga okasyon, bisan pa ang panumduman bahin niya nagpabiling buhi sa kasaysayan tungod sa usa ka daklit nga pakigkita kang Jesus. Daghan, daghan kaayong kinabuhi ang nahimong halandumon nga sa laing bahin napapas na lang unta kon dili pa tungod sa pakig-uban sa Magtutudlo nga maoy naghimo sa mahinungdanong kausaban sa hunahuna ug buhat ug sa usa ka bag-o ug mas maayong kinabuhi.

“Ug sa iyang pagkakita kang Jesus, mihapa siya sa tiilan niya.”

Dili kini kasarangan nga hitabo sa usa ka tawo nga naa sa katungdanan ug talahuron, usa ka tigmando sa sinagoga, nga moluhod sa tiilan ni Jesus—sa tiilan sa tawo nga giisip nga usa ka biyahero nga magtutudlo nga dunay gasa sa pagpang-ayo. Adunay daghang uban nga maalamon ug talahuron nga nakakita usab kang Jesus apan mibaliwala kaniya. Sarado ang ilang mga hunahuna. Ang panahon karon walay kalainan; ang mga ali nagbabag sa daghang tawo sa pagdawit kaniya.

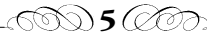
“Ug kaniya nangamuyo siya [Jairo] sa hilabihan gayud nga nagingon, Ang akong batang babaye himalasyon.” Sagad kini nga mahitabo diin ang tawo moduol kang Kristo, dili alang sa iyang kaugalingon, apan sa dako kaayong panginahanglan sa usa ka minahal. Ang nagkurog nga tingog ni Jairo dihang miingon siya nga “Ang akong batang babaye” makatandog sa atong kalag samtang maghunahuna kita niining tawhana nga may taas nga katungdanan sa sinagoga nga nagluhod atubangan sa Manluluwas.

Dayon miabut ang talagsaong pag-ila sa hugot nga pagtuo: “Adtoa ug itapion ang imong mga kamot diha kaniya, aron mamaayo ug mabuhi siya.” Dili lamang kini mga pulong sa pagtuo sa usa ka amahan nga nasubhan sa kaguol apan usa sab kini ka pahinumdom kanato nga bisan unsa ang tapionan ni Jesus sa iyang mga kamot mabuhi. Kon si Jesus motapion sa iyang mga kamot diha sa usa ka kaminyoon, kini magmalamboon. Kon tugutan siyang motapion sa iyang mga kamot diha sa pamilya, kini magmahangturon.

Misunod ang mga pulong nga, “ug [si Jesus] miuban kaniya”. Dili nato hunahunaon nga kining hitaboa naapil sa mga plano para

nianang adlaw. Ang Magtutudlo mitabok og balik sa dagat diin ang panon sa katawhan nanaghulat sa baybayon aron magpatudlo kaniya. . . . Nabalda siya tungod sa pangamuyo sa usa ka amahan. Mahimo ra unta niyang pasagdan ang maong hangyo kay adunay daghang tawo nga nanaghulat. Mahimo ra unta niyang ingnon si Jairo nga adtoon lang niya ang iyang anak ugma, apan “si Jesus miuban kaniya.” Kon atong sundon ang mga tunob sa Magtutudlo, pasagdan lang ba nato ang panginahanglan sa atong isigkatawo tungod kay daghan pa ta og buhaton?

Wala na kinahanglana ang pagbasa og hurot sa sugilanon. Di-hang nangabut sila sa balay sa tigmando sa sinagoga, gigunitan ni Jesus ang batang babaye ug gipabangon siya gikan sa kamatayon. Sa samang paagi, siya moalsa ug mobayaw sa matag tawo ngadto sa usa ka bag-o ug mas maayong kinabuhi kinsa motugot nga ang Manluluwas mogunit kaniya.¹¹

Ang Basahon ni Mormon ug ang Doktrina ug mga Pakigsaad modala kanato paduol kang Kristo.

Ang Basahon ni Mormon

Usa sa pinakamakahuluganong kapanguhaan nga gihatag sa Ginoo sa pagtabang nato nga matuman kining balaan nga buhat mao ang Basahon ni Mormon, nga may subtitle nga “Lain nga Tugon ni Jesukristo.” [Si Presidente Ezra Taft Benson] walay lipud-lipod nga mipahimangno kanato sa dili paghikalimot sa pagbasa ug sa pagsunod sa mga pagtulun-an niining sagrado nga kasulatan. “Ang talagsaong misyon,” siya mitudlo kanato, “mao ang pagdala sa katawhan ngadto kang Kristo [ug ngadto sa Amahan], ug ang uban pang mga butang tanan ikaduha lamang niini.” (*Ensign*, Mayo 1986, p. 105.) Manghi-naot kami nga kamo mga kaigsoonan magpabaskog sa inyong mga espiritu pinaagi sa regular nga pagbasa sa Basahon ni Mormon ug sa ubang kasulatan ug paggamit niini sa inyong pagpangalagad.¹²

Ang Basahon ni Mormon pulong sa Dios. Dapiton namo kamo sa pagbasa niining talagsaon nga rekord. Kini ang labing talagsaon nga basahon nga ania karon. Basaha kini og maayo ug sa kamainampoon, ug kon kini inyong buhaton, ang Dios mohatag kaninyo

og pagpamatuod sa katinuod niini sumala sa gisaad ni Moroni (tan-awa sa Moroni 10:4).¹³

Pinaagi sa pagbasa ug pagtuon sa Basahon ni Mormon, ug mainampuong pagtinguha nga mapamatud-an ang katinuod niini, kita makadawat og pagpamatuod nga si Joseph Smith propeta sa Dios ug nga ang Simbahan ni Jesukristo napahiuli dinhi sa yuta.¹⁴

Ang pagbasa [sa Basahon ni Mormon] maghatag og dakong impluwensya sa inyong kinabuhi. Mopalambo kini sa inyong kahibalo bahin sa pamaagi sa Dios sa pagpakig-uban sa tawo ug maghatag ninyo og mas dakong tinguha sa pagpakabuhi nga nahuyon sa mga pagtulun-an sa iyang ebanghelyo. Makahatag usab kini ninyo og lig-ong pagpamatuod bahin ni Jesus.¹⁵

Ang Doktrina ug mga Pakigsaad

Ang Doktrina ug mga Pakigsaad usa ka talagsaon nga basahon. Bugtong basahon kini dinhi sa tibuok yuta nga dunay pasiuna nga hinimo sa Tiglalang mismo. Dugang pa, kini nga basahon sa kasulatan naglangkob og daghang direkta nga mga kinutlo gikan sa Ginoo kay sa ubang anaa nga mga basahon sa kasulatan.

Dili kini usa ka hinubad gikan sa karaan nga dokumento, apan gikan sa usa ka moderno nga tinubdan. Usa kini ka basahon sa pagpadayag sa atong kapanahunan. Usa kini ka talagsaon ug balaanong dinasig nga pagpili sa mga pinadayag nga naggikan sa mga propeta sa Dios sa atong kapanahunan agi og tubag sa mga pangutana, kabalaka, ug mga hagit nga ilang giatubang ug sa uban. Naglangkob kini sa balaanon nga tubag sa mga problema sa tinuod nga kinabuhi nga naglakip og tinuod nga mga tawo. . . .

Nasabtan ba ninyo nga sa pagbasa sa Doktrina ug mga Pakigsaad inyong mabati ang tingog sa Ginoo pinaagi sa kasulatan? [tan-awa sa D&P 18:33–36]. . . . Kana nga tingog nga naghatag og kahayag sa kasagaran moabut sa inyong hunahuna isip “mga hunahuna” ug sa inyong kasingkasing isip “mga pagbati” (tan-awa sa D&P 8:1–3). Ang saad bahin niana nga pagsaksi . . . anaa sa matag takus nga lalaki, babaye, ug bata kinsa mainampuong nagtinguha sa ingon niana nga saksi. Dili ba angay nga ang matag usa kanato mohukom na sa pagbasa, pagtuon, pagpamalandong, ug pag-ampo bahin niining sagrado nga mga pagpadayag?¹⁶

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Unsa nga mga kasinatian ang nakatabang kanimo sa pagkat-on nga ang pagtuon sa mga kasulatan “mao ang pinakamapuslanon sa tanan nga pagtuon”? (Tan-awa sa seksyon 1.) Unsaon man nato sa paglig-on ang atong pasalig nga mamahimong mga “kababayen-an ug kalalakin-an kinsa may kinatibuk-ang kahibalo sa mga kasulatan”?
- Sa unsang paagi ang pagtuon sa mga kasulatan makatabang nato nga mahimong mas masulundon? (Tan-awa sa seksyon 2.) Sa unsang paagi imong nakita nga “ang mga pulong ni Kristo magtug-an kanimo sa tanan nga mga butang nga imong buhaton”? (2 Nephi 32:3).
- Unsa nga mga aspeto sa tambag ni Presidente Hunter kon unsaon sa pagtuon ang mga kasulatan ang makatabang kanimo? (Tan-awa sa seksyon 3.) Sa unsang paagi ang pagkamakanunayon, mainampuong pagtuon sa mga kasulatan mipanalangin kanimo?
- Unsa nga mga pagtulun-an ang atong makuha gikan sa asoy ni Presidente Hunter bahin sa pag-ayo sa Manluluwas sa anak nga babaye ni Jairo? (Tan-awa sa seksyon 4.) Sa unsang paagi nga ang pagpamalandong sa pipila lang ka bersikulo nga sama niini makapalambo sa imong pagtuon sa kasulatan?
- Sa unsang paagi nga ang Basahon ni Mormon ug ang Doktrina ug mga Pakigsaad nakatabang nimong mas maduol sa Manluluwas? (Tan-awa sa seksyon 5.) Unsa ang pipila ka mga paagi nga kining sagrado nga mga kasulatan miimpluwensya kanimo? Ikonsiderar ang pagpaambit sa imong pagpamatuod bahin niini nga mga kasulatan diha sa mga sakop sa pamilya ug sa uban.

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Josue 1:8; Mga Proverbio 30:5; 1 Nephi 15:23–24; 2 Nephi 3:12; Alma 31:5; 37:44; Helaman 3:29–30; D&P 98:11

Tabang sa Pagtuon

“Ang pagbasa, pagtuon, ug pagpamalandong dili managsama. Mobasa ta sa mga pulong ug dayon makakuha ta og mga ideya. Magtuon kita ug dayon atong madiskubrihan ang mga pattern ug

koneksyon sa kasulatan. Apan kon mamalandong kita, nagdapit kita sa pagpadayag pinaagi sa Espiritu. Ang pagpamalandong, alang kakanako, mao ang paghunahuna ug pag-ampo nga akong buhaton human sa mainampingon nga pagbasa ug pagtuon sa mga kasulatan” (Henry B. Eyring, “Pagserbisyo uban sa Espiritu,” *Ensign* o *Liahona*, Nob. 2010, 60).

Mubo nga mga Sulat

1. “Reading the Scriptures,” *Ensign*, Nob. 1979, 65.
2. *The Teachings of Howard W. Hunter*, ed. Clyde J. Williams (1997), 50.
3. “Reading the Scriptures,” 64.
4. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 53–54.
5. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 51.
6. “Obedience” (pakigpulong nga gihatag sa Hawaii Area Conference, Hunyo 18, 1978), 3–5, Church History Library, Salt Lake City; ang katapusang paragraph naa usab sa *The Teachings of Howard W. Hunter*, 52.
7. “Eternal Investments” (pakigpulong ngadto sa CES religious educators, Peb. 10, 1989), 3; si.lds.org.
8. “Fear Not, Little Flock” (pakigpulong nga gihatag didto sa Brigham Young University, Mar. 14, 1989), 2; speeches.byu.edu.
9. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 51–52.
10. “Reading the Scriptures,” 64.
11. “Reading the Scriptures,” 64–65.
12. “The Mission of the Church” (pakigpulong nga gihatag atol sa regional representatives’ seminar, Mar. 30, 1990), 2.
13. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 54.
14. “The Pillars of Our Faith,” *Ensign*, Sept. 1994, 54.
15. “Evidences of the Resurrection,” *Ensign*, Mayo 1983, 16.
16. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 55–56.

Tinuod nga Kahalangdon

*“Ang mapadayunong pagpaningkamot
sa ginagmayng butang matag adlaw
mosangput sa tinuod nga kahalangdon.”*

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Gitudlo ni Presidente Howard W. Hunter nga ang tinuod nga kahalangdon dili maggikan sa kalibutanong kalampusan apan gikan sa “liboan ka ginagmayng buhat . . . sa pagserbisyo ug sakripisyo nga naglakip sa paghatag, o pagbuhis, sa kaugalingong kinabuhi alang sa uban ug sa Ginoo.”¹ Si Presidente Hunter nagpakabuhi subay sa iyang gipangtudlo. Imbis magtinguha aron matagad o mapasidunggan sa uban, gibuhat niya ang inadlawng pagserbisyo ug pagsakripisyo nga sagad dili mamatikdan.

Usa ka ehemplo sa serbisyo ni Presidente Hunter nga wala mamatikdi mao ang pag-atiman nga iyang gihimo sa iyang asawa samtang nagkaluya ang panglawas niini nga kapin na sa usa ka dekada. Sa sayong bahin sa dekada 1970, si Claire Hunter nakasinati na og pagsakit sa iyang ulo ug pagkahinay sa panumduman. Sa wala madugay nakasinati siya og ginagmay nga stroke, diin maglisud na siya sa pagsulti o paglihok sa kamot. Dihang nagkinahanglan na siya og padayon nga pag-atiman, gihimo ni Presidente Hunter ang tanan nga iyang mahimo samtang nagtuman usab sa iyang mga responsibilidad isip Apostol. Nangita siya og makaatiman ni Claire sa adlaw, apan siya ang moatiman niya inig kagabii.

Usa ka cerebral hemorrhage ang nasinati ni Claire niadtong 1981 nga dili na siya makalakaw og makasulti. Bisan pa, usahay haw-ason siya ni Presidente Hunter sa iyang wheelchair ug gunitan siya og maayo aron makasayaw sila sama sa ilang gihimo sa unang mga katuigan.

Dihang giatake og usab sa ikaduhang higayon si Claire sa cerebral hemorrhage, mihangyo ang mga doktor nga ibutang siya sa

Si Howard ug Claire Hunter

care center, ug didto siya sulod sa katapusang 18 ka bulan sa iyang kinabuhi. Niadto nga panahon, si Presidente Hunter moadto kaniya matag adlaw gawas kon magbiyahe siya alang sa mga buluhaton sa Simbahan. Inig pauli niya modiretso dayon siya gikan sa airport aron makig-uban sa iyang asawa. Kasagaran, lawom kaayo ang pagkatulog ni Claire o dili makaila kaniya, apan padayon siyang mosulti kang Claire sa iyang gugma kaniya ug sigurohon nga komportable siya.

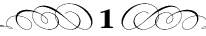
Si Elder James E. Faust sa Korum sa Napulog Duha sa kaulahian miingon nga ang “malumo ug mapinanggaong pag-atiman ni Presidente Hunter sa iyang asawa sa kapin sa napulo ka tuig samtang masakiton siya mao ang labing halangdon nga debosyon sa usa ka lalaki ngadto sa usa ka babaye nga nakita sa kadaghanan kanato sa atong kinabuhi.”²

Sa pagkamatay ni Presidente Hunter, usa ka biography sa *Ensign* mikutlo sa iyang mga pagtulun-an mahitungod sa tinuod nga kahalangdon ug mi-summarize sa unsang paagi kini migiya sa iyang kinabuhi:

“Bisan og ang hilabihan niyang kamapaubsanon nagpugong niya sa pagpangumpara, nasunod ni Presidente Hunter ang kaugalingon niyang pagsabut sa kahalangdon. Ang iyang kahalangdon milambo atol sa mga panahon nga siya dili pa inila dihang midesisyon siya nga maningkamot gayud, sa pagpadayon human mapakyas, ug pagtabang sa iyang isigkatawo. Kadto nga mga hiyas makita sa iyang katakus sa paglampus sa lain-laing mga paningkamot sama sa musika, balaod, negosyo, internasyonal nga relasyon, pamanday, ug, labaw sa tanan, sa pagkahimong ‘maayo ug matinud-anong sulugoon sa Ginoo [Mateo 25:21]. . . .

“Alang sa ika-katorse nga Presidente sa Simbahan, ang pagtuman sa mga katuyoan sa Ginoo nahitabo sama ra sa walay hinakog niyang paghago sa iyang pag-eskwela, pagkaamahan, pagkamapahinunguron nga bishop, ug pagkawalay kaluya nga Apostol. Ang ubasan sa Ginoo, sumala sa panglantaw ni Howard W. Hunter niini, nagkinahanglan og padayong paningkamot, ug ang tanang gipangayo sa Magtutudlo kaniya mao ang pagkahimong ‘maayo ug matinud-anong sulugoon.’ Kini gituman ni Presidente Hunter uban sa tinuod nga kahalangdon, uban sa padayon nga pagsunod sa ehemplo sa Manluluwas, kinsa iyang gialagaran hangtud sa katapusan.”³

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Ang depinisyon sa kalibutan bahin sa kahalangdon sagad makalibug ug moaghat og pakigkumpara sa uban sa makadaot nga paagi.

Daghang mga Santos sa Ulahing mga Adlaw malipayon ug nali-ngaw sa mga oportunidad nga gitanyag sa kinabuhi. Bisan pa nabalaka ko nga ang uban kanato dili malipayon. Ang uban kanato mibati nga pakyas sa atong gipaningkamutan nga mga mithi. Nabalaka gayud ako ilabi na niadtong mga nagpakabuhing matarung apan—tungod kay wala nila makab-ot dinhi sa kalibutan o sa Simbahan ang nakab-ot sa uban—nagtuo nga pakyas sila. Ang matag usa kanato nagtinguha nga makakab-ot og usa ka sukod sa kahalangdon niining kinabuhia. Ug normal lamang kana. Adunay miingon, ang matag usa kanato adunay pangandoy nga makabalik sa langitnon natong panimalay. (Tan-awa sa Heb. 11:13–16; D&P 45:11–14.)

Ang pagkahibalo kon si kinsa kita ug unsay atong kahimoan nagsiguro kanato nga uban sa Dios walay gayuy imposible. Sukad nga kita nakakat-on nga si Jesus gusto nga mahimo kitang bidlisiw sa kahayag hangtud sa panahon nga mas daghan ang atong nakat-unan sa nag-unang mga baruganan sa ebanghelyo, gitudloan kita nga maningkamot sa pagkahingpit. Busa, dili kini bag-o alang nato nga hisgutan ang mahitungod sa kaimportante sa kalampusan. Ang kalisud moabut kon ang dili maabut nga mga gusto sa kalibutan mousab sa kahulugan sa kahalangdon.

Unsa ang tinuod nga kahalangdon? Unsa ang naghimo sa usa ka tawo nga halangdon?

Nagpuyo kita sa kalibutan nga nagsimba sa kaugalingon niini nga matang sa kahalangdon ug naghimo og kaugalingong matang sa pagkabayani. Ang bag-ohay lang nga survey ngadto sa mga batan-on nga nag-edad og dise-otso ngadto sa bayente kwatro nag-pakita nga mas gusto sa kabatan-onan karon ang “kusgan, independente, makabuntog” nga mga tawo ug tataw nga tinguha nilang isunod ang ilang kinabuhi sa mga madanihon ug niadtong “mga labihan kaadunahan.” Niadtong mga 1950, ang mga bayani nagla-kip nila ni Winston Churchill, Albert Schweitzer, Presidente Harry

“Ang tinuod nga kahalangdon [maggikan] sa liboan ka ginagmayng buhat . . . sa pag-alagad ug sakripisyo nga naglakip sa paghatag, o pagbuhis, sa kaugalingong kinabuhi alang sa uban ug sa Ginoo.”

Truman, Queen Elizabeth, ug Helen Keller—ang buta ug bungol nga tigsulat-tiglektur. Mga bantugan kini sila kinsa nakatabang og hulma sa kasaysayan o nailhan sa makadasig nilang mga kinabuhi. Karon, daghan sa napulo sa labing komon nga mga bayani mao ang mga artista sa salida ug ubang mga tig-entertain, nga nagsugyot nga ang kinatibuk-ang mga kinaiya sa katawhan nausab. (Tan-awa sa *U.S. News & World Report*, 22 Abr. 1985, pp. 44–48.)

Tinuod nga ang mga bayani sa kalibutan dili magdugay sa panumduman sa mga tawo; apan, bisan pa, wala gayud magkulang ang mga tawo nga mananaog ug may talagsaong kalampusan. Hapit matag adlaw makadungog ta og mga atleta nga mibuak sa rekord; mga scientist nga miimbento og katingalahang mga himan, makinarya, ug mga pamaagi; ug mga doktor nga miluwas gamit ang bag-ong pamaagi. Padayon kitang makakita og hilabihan ka maayong mga musician ug mga entertainers ug dili kasarangan nga mga artists, mga arkitekto, ug mga tigtukod. Ang mga magasin, mga billboard,

ug mga komersyal sa T.V. daghan kaayo og gipakita kanato nga mga litrato sa mga tawo nga may nindot kaayong mga ngipon ug mada-nihong panagway, nagsul-ob og maanindot nga mga saput ug bisan unsa na lang ang gihimo sa “malampuson” nga mga tawo.

Kay kita padayon man nga gipakita sa kalibutan sa iyang kahulugan sa *kahalangdon*, masabtan ra nga makakumpara kita kon unsa kita ug unsa ang uban—o ang ingon niana—ug usab kon unsay naa nato ug unsay naa sa uban. Bisan tuod og tinuod nga ang pagkumpara maka-ayo ug tingali makadasig kanato sa paghimo og daghang kaayohan ug pagpalambo sa atong kinabuhi, sa kasagaran atong matugutan ang dili angay ug ang dili tukma nga pagkumpara nga moguba sa atong ka-malipayon kon kini ang hinungdan nga mobati kita nga walay nahimo o kulang o wala molampus. Usahay tungod niini nga mga pagbati, mabira kita sa pagpakasayop ug magpakabuhi sa atong kapakyasan samtang atong mabaliwala ang mga aspeto sa atong kinabuhi diin anaa ang mga elemento sa tinuod nga kahalangdon.⁴

2

Ang mapadayunong pagpaningkamot sa ginagmayng butang sa matag adlaw mosangput sa tinuod nga kahalangdon.

Niadtong 1905, si Presidente Joseph F. Smith mihimo niining maanindot kaayo nga pamahayag mahitungod sa tinuod nga kahalangdon:

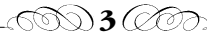
“Ang mga butang nga gitawag nato og ekstraordinaryo, talagsaon, o dili kasarangan magbilin og kasaysayan, apan wala kini magre-presentar kon unsay nanghitabo sa tinuod nga kinabuhi.

“Bisan pa niana, ang pagbuhat og maayo niadtong mga butang nga gi-orden sa Dios nga mamahimong sagad nga kapalaran sa tanang matang sa tawo, mao ang pinakamatuod nga pagkahalangdon. Ang pagkahimo nga malampusong amahan o malampuson nga inahan mas labaw kaysa pagkahimong malampuson nga heneral o malam-puson nga magbabalaod.” (*Juvenile Instructor*, 15 Dis. 1905, p. 752.)

Kini nga pahayag nagdala og pangutana: Unsang mga butanga ang giorden sa Dios nga mamahimong “sagad nga kapalaran sa tanang matang sa tawo”? Sigurado nga naglakip kini sa mga bu-tang nga angayang buhaton para mahimong maayong amahan o

maayong inahan, maayo nga anak, maayo nga estudyante o maayo nga kauban o usa ka maayo nga silingan.

. . . Ang mapadayunong pagpaningkamot sa ginagmayng butang sa matag adlaw mosangput sa tinuod nga kahalangdon. Sa tinuod, kini ang liboan ka ginagmayng buhat ug mga buluhaton sa pag-alagad ug sakripisyo nga naglakip sa paghatag, o pagbuhis, sa kaugalingong kinabuhi alang sa uban ug sa Ginoo Naglakip kini sa pag-angkon og kahibalo bahin sa atong Amahan sa Langit ug sa ebanghelyo. Naglakip sab kini sa paghimo sa uban nga makabaton og pagtuo ug pakigdait sa iyang gingharian. Kining mga butanga sa kasagaran walay madawat nga pagtagad o pasidungog sa kalibutan.⁵

Si Propeta Joseph naghunahuna sa inadlawng buluhaton sa pag-alagad ug pag-amuma sa uban.

Si Joseph Smith sa kinatibuk-an wala hinumdumi sa iyang pagkaheneral, mayor, arkitekto, editor, o kandidato sa pagka-presidente. Gihinumduman nato siya isip propeta sa Pagpahiuli, tawo nga may pasalig sa gugma sa Dios ug sa pagpadayon sa Iyang buhat. Si Propeta Joseph usa ka Kristiyano sa tanang adlaw. Naghunahuna siya sa ginagmayng butang, sa inadlawng buluhaton sa pag-alagad ug pag-amuma sa uban. Isip trese anyos nga bata, si Lyman O. Littlefield mikuyog sa Kampo sa Zion, nga miadto sa Missouri. Sa wala madugay iyang gisugilon kini nga hitabo isip gamay apan makahuluganong buhat sa pag-alagad sa kinabuhi sa Propeta:

“Ang panaw hilabihan gayud kalisud alang sa tanan, ug ang piskal nga pag-antus, inubanan sa kahibalo bahin sa mga pagpanggukod nga gisagubang sa among mga kaigsoonan nga maoy tuyo sa among panaw nga matabangan, nakapaluya nako ngadto sa kasubo. Dihang ang kampo nangandam sa paggikan milingkod ko nga gikapoy ug wala sa kondisyon sa daplin sa agianan. Ang Propeta mao ang pinaka-busy nga tawo sa kampo; ug bisan pa niana dihang iya kong nakita, iyang gibiyaan ang nagtapun-og nga dinaliang mga buluhaton aron sa paghatag og pulong nga makahupay sa usa ka bata. Mipatong sa iyang kamot sa akong ulo, siya miingon, ‘Dili ba dunay katuyoan ang imong pag-anhi, anak? Kon wala, maghimo ta

*“Si Propeta Joseph usa ka Kristiyano sa tamang adlaw.
Naghunahuna siya sa ginagmayng butang, sa inadlawng
buluhaton sa pag-alagad ug pag-amuma sa uban.”*

og usa.’ Kini nga kahimtang mikulit og usa ka impresyon sa akong hunahuna nga wala gayud mahanaw bisan sa paglabay sa katuigan ug sa mga kalisdanan.” (Sa George Q. Cannon, *Life of Joseph Smith the Prophet*, Salt Lake City: Deseret Book Co., 1986, p. 344.)

Sa laing okasyon, dihang si Gobernador Carlin sa Illinois mipadala sa Sheriff nga si Thomas King nga taga Adams County ug sa uban para modakop sa Propeta ug itugyan siya ngadto sa mga emisaryo ni Gobernador Boggs sa Missouri, si Sheriff King nasakit og grabe kaayo. Didto sa Nauvoo gidala sa Propeta ang sheriff ngadto sa iyang balay ug giatiman siya sama sa usa ka igsoon sulod sa upat ka adlaw. (Ibid., p. 372.) Ang ginagmay, mabination, ug gani makahuluganong buhat sa pag-alagad dili butang nga panagsa ra buhaton sa propeta.

Nagsulat mahitungod sa pag-abli sa tindahan [ni Propeta Joseph Smith] sa Nauvoo, si Elder George Q. Cannon mirekord:

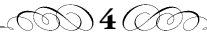
“Ang Propeta mismo wala magpanuko nga moapil sa negosyo ug sa industriya; ang ebanghelyo nga iyang gisangyaw usa ka temporal nga kaluwasan ingon man espiritwal nga kahimayaan; ug andam siya nga mobuhat sa iyang bahin sa manwal nga trabaho. Gibuhat niya kini nga wala maghunahuna og personal nga ganti.” (Ibid., p. 385.)

Ug sa usa ka sulat, misulat ang Propeta:

“Ang [Red Brick Store sa Nauvoo] nagsugwak sa kapuno, ug ako nagbarug sa counter sa tibuok adlaw, nag-atiman kanunay sa mga igbabaligya ingon sa usa ka klerk nga sukad wala pa ninyo makita, nagtabang niadto kinsa napugos nga walay mga panihapon panahon sa Pasko ug sa Bag-ong Tuig tungod kay kulang og diyutay nga kamay, anibal, mga pasas, ubp.; ug aron sa pagpahimuot usab sa akong kaugalingon, tungod kay ako gusto nga moalagad sa mga Santos, ug mahimong sulugoon sa tanan, nanghinaut nga ako ibayaw sa tukma nga panahon sa Ginoo.” (Ibid., p. 386.)

Mahitungod niini nga talan-awon, si George Q. Cannon mikomentaryo:

“Talagsaon kini nga talan-awon! Usa ka tawo nga pinili sa Ginoo nga magpahimutang sa tukuranan sa Iyang Simbahan ug mahimong Propeta ug Presidente niini, malipayon ug mapasigarbuhong nag-alagad sa iyang mga kaigsoonan sama sa usa ka sulugoon. . . . Walay adlaw nga gipalabay si Joseph nga wala siya mobati nga siya nag-alagad sa Dios ug napaburan sa Ginoo nga si Jesukristo pinaagi sa pagkamabination ug kamatinagdanon ‘ngadto sa labing ubos kanila.’” (Ibid., p. 386.)⁶

**Ang tinuod nga kahalangdon naggikan sa
pagpanglimbasug sa mga kalisdanan sa
kinabuhi ug naggikan sa pag-alagad sa mga
paagi nga sagad dili mamatikdan.**

Ang pagkahimong malampuson nga secretary sa korum sa mga elder o pagka magtutudlo sa Relief Society o kamahigugmaong silingan o kamaong maminaw nga higala mao ang buot ipasabut sa tinuod nga kahalangdon. Sa paghimo sa pinakamaayo bisan sa sagad nga mga

kalisdanan sa kinabuhi—ug tingali bisan sa nag-ungaw nga kapakyasan— ug sa padayon nga paglahutay ug panglimbasug sa mga kalisdanan sa kinabuhi kon ang maong mga paningkamot ug buluhaton motampo alang sa kalamboan ug kalipay sa uban ug kaugalingong mahangturon nga kaluwasan—mao kini ang tinuod nga kahalangdon.

Tanan kita gustong makakab-ot og usa ka sukod sa kahalangdon dinhi nga kinabuhi. Daghan ang nakakab-ot na og daghang butang; ang uban naningkamot pa sa pagkab-ot sa kahalangdon. Awhagon ko kamo sa pagkab-ot ug, sa samang higayon, sa paghinumdom kon si kinsa kamo. Ayaw pagpadaug sa artipisyal ug temporaryong konsepto sa kalibutan bahin sa kahalangdon. Daghang tawo ang nangalaglag gumikan niini nga mga tintasyon. Ang inyong reputasyon dili kabayran—bisan unsang kantidad. Ang tinuod nga kahalangdon mao ang pagpabilin nga matinud-anon—“Matinud-anon sa atong tinuohan, Gipakamatyas mga ginikanan.” (*Mga Himno*, 1985, nu. 157.)

Masaligon ako nga adunay daghang talagsaon, wala mamatikdi, ug nahikalimtan nga mga bayani uban kanato. Ang akong gipasabut mao kamo kinsa hilum ug padayong mihimo sa mga butang nga angay ninyong buhaton. Gihisgutan nako kadtong kanunay nga anaa ug kanunay nga andam. Naghisgot ko bahin sa talagsaong determinasyon sa inahan kinsa, sa matag oras, adlaw ug gabii, padayon sa pag-atiman sa batang masakiton samtang nagtrabaho ang bana o sa eskwela. Gilakip nako kadtong miboluntaryo sa pagdonar og dugo o sa pagtrabaho alang sa mga tigulang. Akong gihunahuna mao kamo kinsa matinud-anong mituman sa inyong mga responsibilidad sa priesthood ug sa simbahan ug sa mga estudyante kinsa regular nga misulat sa ilang panimalay sa pagpasalamat sa ilang mga ginikanan sa ilang gugma ug suporta.

Gihisgutan sab nako ang mahitungod niadtong mga mitabang sa uban aron makabaton og pagtuo ug tinguha sa pagsunod sa ebanghelyo—niadtong mga aktibo sa paglig-on ug pag-impluwensya sa kinabuhi sa uban sa pisikal, sosyal, ug sa espirital. Ang akong gipasabut mao kadtong mga matinuoron ug mabination ug mapaninkamuton sa ilang inadlawng buluhaton, apan mga sulugoon usab sa Magtutudlo ug tigbalantay sa iyang mga karnero.

Karon, dili ipasabut nga wala nako hatagi og bili ang mga kalam-pusan sa kalibutan nga nakahatag nato og daghang oportunidad

ug naghatag kanato og kultura ug kahan-ay ug kahinam sa atong kinabuhi. Nagsugyot lamang ako nga paningkamutan nato nga mas klarong motutok sa mga butang sa kinabuhi nga dunay dakong bili. Inyong mahinumduman ang Manluluwas nga maoy miingon, “Ang labing daku kaninyo, ma-inyo siyang sulogoon.” (Mat. 23:11.)⁷

5

Ang tinuod nga kahalangdon nagkinahanglan sa mapadayunon, ginagmay, ug usahay ordinaryong mga lakang sulod sa taas nga panahon.

Matag usa kanato nakakita og mga tawo nga naadunahan o nagmalampuson nga daw diha dayon—sama og usa ra kagabii. Apan bisan og kini nga matang sa kalampusan moabut sa uban nga walay taas nga paningkamot, dili ingon niana ang pag-angkon og kahalangdon. Ang pagkab-ot sa tinuod nga kahalangdon usa ka taas og tagal nga proseso. Tingali maglakip kini og panagsa nga kapakyasan. Ang sangputanan dili kanunay klaro, apan kini kanunayng nagkinahanglan og regular, mapadayunon, ginagmay, ug usahay ordinaryo ug komon nga mga lakang sulod sa taas nga panahon. Kinahanglan kitang mohinumdom nga ang Ginoo miingon, “Gikan sa gagmay nga mga butang magagikan ang mga dagko.” (D&P 64:33.)

Ang tinuod nga kahalangdon dili gayud usa ka sangputanan sa sulagma nga hitabo o usa ka panahon nga paningkamot o kalampusan. Ang kahalangdon nagkinahanglan sa paglambo sa kinaiya. Nagkinahanglan kini og daghang husto nga pagdesisyon sa inadlawng pagpili tali sa maayo ug dautan nga gihisgutan ni Elder Boyd K. Packer dihang siya miingon, “Sulod sa mga katuigan kining ginagmay nga mga pagpili tingbon sa pagbugkos ug tin-aw nga magpakita kon unsay atong gihatagan og bili.” (*Ensign*, Nob. 1980, p. 21.) Kana nga mga pagpili mopakita usab sa tin-aw kon unsa kita.⁸

6

Ang kasagaran nga mga buluhaton sagad ang may kinadak-ang positibo nga impluwensya sa uban.

Samtang magtimbang-timbang kita sa atong kinabuhi, importante nga atong tan-awon, dili lang ang atong mga nahimo apan ang mga kahimtang usab nga atong gihagoan. Matag usa kanato lain-lain ug lahi; matag usa kanato managlahi og sinugdanan sa lumba sa

kinabuhi; matag usa kanato dunay lahi-lahi nga talento ug mga ka-hanas; matag usa kanato dunay kaugalingong hut-ong sa mga hagit ug limitasyon nga sagubangon. Mao nga, ang paghukom nato sa atong kaugalingon ug sa atong mga kalampusan dili lamang kay maglakip sa gilapdon o gidak-on ug gidaghanon sa atong mga na-himo; kinahanglang maglakip sab kini sa mga kahimtang nga mitu-maw ug sa impluwensya sa atong mga paningkamot ngadto sa uban.

Kini ang katapusang aspeto sa atong pagtimbang-timbang sa kaugalingon—ang impluwensya sa atong kinabuhi ngadto sa uban—kana makatabang sa atong pagsabut nganong ang komon, ordinaryo nga buhat sa kinabuhi angay nga hatagan og taas nga bili. Kasagaran mao kini ang sagad nga mga buluhaton nga atong gihimo nga may talagsaong positibo nga impluwensya sa kinabuhi sa uban, ikumpara sa mga butang nga sagad gipakita sa kalibutan kabahin sa kahalangdon.⁹

Ang paghimo sa mga butang nga gi-orden sa Dios nga maoy importante mosangput sa tinuod nga kahalangdon.

Para nako ang matang sa kahalangdon nga gusto sa atong Amahan sa Langit nga atong ipadayon makab-ot ra gyud sa tanan nga nagsunod sa ebanghelyo. Walay limit ang gidaghanon sa atong mga oportunidad sa paghimo sa daghang yano ug ginagmayng butang nga sa katapusan mohimo kanatong halangdon. Alang niadtong mipahinungod sa ilang kinabuhi ug sakripisyo para sa ilang mga pamilya, para sa uban, ug para sa Ginoo, ang pinakamaayong tam-bag mao ang paghimo og daghan pang sama nga butang.

Alang niadtong nagpadayon sa buhat sa Ginoo sa daghang hi-lum apan makahuluganong mga paagi, alang niadtong mga asin sa kalibutan ug kalig-on sa kalibutan ug tinubdan sa kusog sa matag nasud—kaninyo among ihatag ang among pagdayeg. Kon molahutay kamo sa katapusan, ug magmalig-on sa inyong pagpamatuod kang Jesus, inyong makab-ot ang tinuod nga kahalangdon ug ugma damlag ikauban ninyo sa pagpuyo ang atong Amahan sa Langit.

Sama sa gisulti ni Presidente Joseph F. Smith, “Dili nato pulihan sa artipisyal nga kinabuhi ang tinuod nga kinabuhi.” (*Juvenile Instructor*; 15 Dis. 1905, p. 753.) Atong hinumduman nga ang paghimo sa mga butang nga gi-orden sa Dios nga importante ug mapuslanon

ug kinahanglanon, bisan og ang kalibutan nagtan-aw niini isip dili importante ug walay kahulugan, sa katapusan mohatud kanato ngadto sa kahalangdon.

Atong paningkamutan ang paghinumdom sa mga pulong ni Apostol Pablo, ilabi na kon dili kita malipayon sa atong kinabuhi ug mibati nga wala kitay nakab-ot nga mga matang sa kahalangdon. Misulat siya:

“Kay kining magaan ug lumalabay nga kasakit, nagaandam alang kanamo sa labihan gayud kadako ug walay katapusang gibug-aton sa himaya;

“Tungod kay kami nagasud-ong man dili sa mga butang nga makita kondili sa mga butang nga dili makita; kay ang mga butang nga makita lumalabay lamang, apan ang mga butang nga dili makita walay katapusan.” (2 Mga Taga-Corinto. 4:17–18.)

Ang ginagmayng butang mahinungdanon. Kita nagtan-aw dili sa gidaghanon sa gihalad sa Pariseo apan sa diyot [sensilyo] sa usa ka biyuda, dili sa gahum ug kusog sa Palestina apan sa kaisug ug kombiksyon ni David.

Unta kita dili gayud mawad-an sa paglaum sa paghimo sa inadlawng mga buluhaton nga giorden sa Dios nga mamahimong “sagad nga kapalaran sa tawo.”¹⁰

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Ngano nga usahay maglibug man ta kon unsa ang tinuod nga kahalangdon? (Tan-awa sa seksyon 1.) Ngano nga ang kahulugan sa kalibutan bahin sa kahalangdon mohatag man og pagbati sa mga tawo nga sila dili malampuson ug dili malipayon?
- Unsa ang kalainan sa gipasabut ni Presidente Hunter bahin sa tinuod nga kahalangdon ngadto sa gipasabut niini sa kalibutan? (Tan-awa sa seksyon 2.) Sa unsang paagi nga ang pagsabut sa tinuod nga kahalangdon makatabang sa imong kinabuhi? Paghunahuna og pipila ka piho nga “ginagmayng mga butang” nga maayong hatagan og dugang nga panahon ug pagtagad.
- Unsay imong gidayeg diha sa ginagmayng buhat sa pag-alagad ni Joseph Smith, sigon sa gi-latid diha sa seksyon 3? Unsa ang pipila ka ginagmayng buhat sa pag-alagad nga mipanalangin kanimo?

- Ribyuha ang mga ehemplo diha sa seksyon 4 kon unsa ang naglangkob sa tinuod nga kahalangdon. Sa unsang paagi ikaw nakakita og mga tawo nga mipakita og tinuod nga kahalangdon sa ingon niini nga mga paagi?
- Unsa ang atong makat-unan gikan sa mga pagtulun-an diha sa seksyon 5 kon unsaon sa pagkab-ot ang tinuod nga kahalangdon?
- Unsa nga mga ehemplo ang imong nakita bahin sa “sagad nga mga buluhaton nga atong gihimo [nga adunay] dakong positibo nga impluwensya sa kinabuhi sa uban”? (Tan-awa sa seksyon 6.)
- Pamalandungi ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter sa seksyon 7. Sa unsang paagi ang pag-alagad ug pagsakripisyo mosangput sa tinuod nga kahalangdon? Sa unsang paagi nga ang “kalig-on sa pagpamatuod kang Jesus” makatabang sa atong pagkab-ot sa tinuod nga kahalangdon?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

1 Samuel 16:7; 1 Timoteo 4:12; Mosiah 2:17; Alma 17:24–25; 37:6; Moroni 10:32; D&P 12:8; 59:23; 76:5–6; 88:125

Tabang sa Pagtudlo

“Samtang mainampoon ikaw nga mag-andam sa pagtudlo mahimo kang giyahan sa pagpasabut og piho nga mga baruganan. Mahimo ikaw nga makadawat og pagsabut kon unsaon sa pagpresentar pag-ayo ang maong mga ideya. Mahimo ka nga makakita og mga ehemplo, paggamit og mga butang sa leksyon, ug makapadasig nga mga istorya sa yanong mga kalihokan sa kinabuhi. Mahimong mobati ka sa pag-imbatar og usa ka tawo nga makatabang sa leksyon. Mahimong mapahinumduman ikaw sa usa ka personal nga kasinatian nga imong mapaambit” (*Pagtudlo, Walay Labaw ka Mahinungdanon nga Tawag* [1999], 48).

Mubo nga mga Sulat

1. “Unsa ang Tinuod nga Kahalangdon?” <i>Ensign</i> , Sept. 1987, 71.	5. “Unsa ang Tinuod nga Kahalangdon?” 70–71.
2. James E. Faust, “Howard W. Hunter: Man of God,” <i>Ensign</i> , Abr. 1995, 28.	6. “Unsa ang Tinuod nga Kahalangdon?” 71.
3. “President Howard W. Hunter: The Lord’s ‘Good and Faithful Servant,’” <i>Ensign</i> , Abr. 1995, 9, 16.	7. “Unsa ang Tinuod nga Kahalangdon?” 71–72.
4. “Unsa ang Tinuod nga Kahalangdon?” 70.	8. “Unsa ang Tinuod nga Kahalangdon?” 72.
	9. “Unsa ang Tinuod nga Kahalangdon?” 72.
	10. “Unsa ang Tinuod nga Kahalangdon?” 72.

Balik ug Pagbusog diha sa Talad Kan-anan sa Ginoo

*“Tabangi ang dili kaayo aktibo ug ang
kuna ang kalipay nga moabut kaninyo
ug niadtong inyong gitabangan.”*

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Sa adlaw human si Howard W. Hunter nahimong Presidente sa Simbahan, gipadangat niya kining mahigugmaong pagdapit ngadto sa mga miyembro sa Simbahan nga dili aktibong miapil:

“Ngadto sa nakalapas o nasilo, kami moingon, balik. Ngadto sa nasakitan ug nanlimbasug ug nahadlok, kami moingon, tuguti kaming mobarug uban kaninyo ug mopahid sa inyong mga luha. Ngadto sa naglibug ug nagkalisud tungod sa sayop gikan sa daghang tinubdan, kami moingon, duol sa Dios sa tanang kamatuoran ug sa Simbahan nga adunay nagpadayong pagpadayag. Balik. Barug uban kanamo. Padayon. Pagmatinuohon. Maayo ra ang tanan. Pagbusog diha sa Talad kan-anan nga giandam sa inyong atubangan sa Ang Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw ug paningkamot sa pagsunod sa Maayong Magbalantay nga miandam niini. Pagbaton og paglaum, gamita ang hugot nga pagtuo, dawata—ug hatag—og gugmang putli, ang tiunay nga gugma ni Kristo.”¹

Sa iyang unang pakigpulong sa kinatibuk-ang komperensya isip Presidente sa Simbahan pipila ka bulan human niana, si Presidente Hunter miingon nga iyang gibati nga magpadayon niini nga emphasis. “Balik,” iyang gisubli. “Dawata sa literal nga paagi ang pagdapit [sa Manluluwas] nga ‘duol, sunod kanako.’ . . . Siya mao ang sigurado nga dalan; siya ang kahayag sa kalibutan.”²

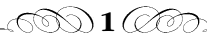

“Ang matag usa kanato kinahanglang mobasa ug mobasa pag-usab sa sambingay sa nawala nga karnero. . . . Naglaum ko nga ang mensahe niana nga sambingay matisok sa atong tagsa-tagsa ka mga kasingkasing.”

Sa tibuok niyang kinabuhi, si Presidente Hunter mitabang sa daghang mga miyembro sa Simbahan nga mobalik sa pagkaaktibo. Nagsaysay sa ingon nga kasinatian gikan sa sayong bahin sa pagkahamtong, siya miingon:

“Ang bishop sa akong ward mi-assign nako isip magtutudlo sa usa ka brother nga nanghambog nga siya ang kinatigulangan nga deacon sa simbahan. Ang home teaching mao ang ward teaching naidtong panahona. Ang iyang problema mao nga ganahan siyang magdula og golf ma-Dominggo. Makapasagmuyo nga makigkita niya ug sa iyang asawa matag bulan ug walay makita nga klaro nga pag-uswag. Apan sa katapusan, ang tukmang pulong nasulti ngadto kaniya ug nakaapekto kaniya nga miresulta sa iyang reaksyon. Ang pulong mao ang *pakigsaad*. Gipangutana namo siya, ‘Unsa may kahulugan sa pakigsaad sa bunyag nganha kanim?’ Ang iyang ekspresyon nausab, ug sa unang higayon nakakita kami og seryuso nga bahin kaniya. Sa katapusan miapil siya sa among mga klase, mihunong sa golf, ug midala sa iyang asawa sa templo.”³

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Ang sambingay sa nawala nga karnero nagtudlo kanato sa pagpangita niadtong nangawala.

Ang Unang Kapangulohan [mipadangat] sa mga miyembro sa Simbahan sa mahinungdanong pagdapit . . . :

“Niadtong mihunong sa pagkaaktibo ug niadtong nanaway na, kami moingon, ‘Balik. Balik ug pagbusog diha sa talad kan-anan sa Ginoo, ug tilawi pag-usab ang tam-is ug makatagbaw nga mga bunga sa pakigdait uban sa mga Santos.’

“Masaligon kami nga daghan ang nangandoy nga mobalik, apan mibati nga dili komportable sa pagbuhat sa ingon. Mopasalig kami kaninyo nga makakaplag kamo og bukas nga mga bukton nga modawat kaninyo ug andam nga mga kamot nga motabang kaninyo.” (*Ensign*, Marso 1986, p. 88.)

Siguro kitang tanan nakadayeg niining talagsaong pagdapit sa unsay gipamahayag ni propeta Alma diha sa Basahon ni Mormon kalabut sa pagdapit nga gipadangat sa Ginoo. Siya miingon:

“Tan-awa, siya nagpadala og usa ka pagdapit ngadto sa tanan nga mga tawo, kay ang mga bukton sa kalooy gitunol ngadto kanila, ug siya miingon: Paghinulsol, ug Ako modawat kaninyo.

“Oo, siya miingon: Duol ngari kanako ug kamo moambit sa bunga sa kahoy sa kinabuhi; oo, kamo mokaon ug moinom sa pan ug tubig sa kinabuhi sa walay kalisud;

“Oo, duol ngari kanako ug pagdala sa mga buhat sa pagkamatarung.” (Alma 5:33–35.)

Matag usa kanato kinahanglang mobasa ug mobasa pag-usab sa samingay sa nawala nga karnero nga makita diha sa ika-kinse nga kapitulo sa Lucas, magsugod sa ikaupat nga bersikulo:

“Kinsa bang tawhana kaninyo, nga may usa ka gatus ka mga karnero, nga kon kawad-an siyag usa kabuok niini, dili mobiya sa kasiyaman ug siyam diha sa kaawaawan [kamingawan] ug moadto sa pagpangita niadtong usa nga nawala, hangtud nga hikaplagn niya kini?

“Ug sa iya na kining makaplagn, kini pas-anon niya nga mali-payon diha sa iyang mga abaga.

“Ug sa mahiuli na siya, iyang tigumon ang iyang mga higala ug mga silingan, ug ingnon sila, Pangalipay kamo uban kanako; kay hingkaplagn ko ang akong karnero nga nawala” [Lucas 15:4–6]. . . .

Si Propeta Joseph Smith mihimo og mahinungdanong kausaban diha sa Hubad ni Joseph Smith. Kini mabasa: “Kinsa bang tawhana kaninyo, nga may usa ka gatus ka mga karnero, nga kon kawad-an siyag usa kabuok niini, dili mobiya sa kasiyaman ug siyam *ug moadto sa kaawaawan [kamingawan] sa pagpangita niadtong usa nga nawala*, hangtud nga hikaplagn niya kini?” (HJS, Lucas 15:4; mga italic gidugang.)

Kana nga hubad nagsugyot nga ang magbalantay mobiya sa iyang nasiguro na nga panon ug moadto sa kamingawan—nga mao ang, moadto sa kalibutan sa pagpangita hangtud makaplagn niya ang nawala. Nawala gikan sa unsa man? Nawala gikan sa panon diin adunay proteksyon ug seguridad. Naglaum ko nga ang mensahe niana nga samingay mapatik sa atong tagsa-tagsa ka mga kasingkasing.⁴

2

**Ang Ginoo naglaum kanato nga mahimong
mga magbalantay ubos sa Iyang pagmando ug
makapabalik niadtong nanlimbasug o nawala.**

Unsa may kinahanglan natong buhaton aron tabangan kadtong nahisalaag diha sa kamingawan?

Tungod sa unsay gisulti sa Agalon kalabut sa pagbiya sa kasiyaman ug siyam og pag-adto sa kamingawan sa pagpangita sa usa kabuok nga nawala, ug tungod sa pagdapit sa Unang Kapanulohan niadtong mihunong na sa pagkaaktibo o nanaway na sa “pagbalik,” kami modapit kaninyo nga moapil sa pagluwas og mga kalag. Tabangi ang dili kaayo aktibo ug angkuna ang kalipay nga moabut kaninyo ug niadtong inyong gitabangan kon kamo ug sila moapil sa pagpadangat sa pagdapit nga mobalik ug magbusog diha sa talad kan-anan sa Ginoo.

Ang Ginoo, ang atong Maayong Magbalantay, naglaum kanato nga mahimong mga magbalantay ubos sa iyang pagmando ug makapabalik niadtong nanlimbasug o nawala. Dili kami makasulti kaninyo unsaon sa pagbuhat niini, apan sa inyong pag-apil ug pagtinguha og inspirasyon, ang kalampusan moresulta gikan sa mga paningkamot diha sa inyong mga area, . . . mga stake, ug mga ward. Ang ubang mga stake mitubag sa miaging mga paghangyo ug nakabaton og talagsaong kalampusan.

Ang mga pulong sa pamilyar nga himno naglangkob sa pangamuyo sa Manluluwas ngari kanato:

*Malumo Niyang gitawag,
Nanghangyo ning adlaw;
“Hain ang nahisalaag,
Sa gipuy-an nibulag?”*

Ug kana nga himno, nga kasagarang gikanta, nagpakita kon unsa ang angay natong itubag:

*“Tigbantay kami himoa;
Hatagi mi sa gugma.
Ipadala mis disyerto,
Mangitas karnero mo.”*

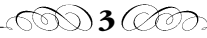
(Hymns, 1985, nu. 221.)

Kon buhaton nato kini, ang mahangturong mga panalangin mo-abut kanato.⁵

Ang pagpangita sa nawala, sa walay tumong, ug sa nahisalaag usa ka buhat nga himoon alang sa Ginoo. . . . Ang mainampuong pangamuyo ni Alma usa ka maayong pahinumdom sa kasagrado sa atong buluhaton:

“O Ginoo, ikaw mohatag ba ngari kanamo nga kami mahimo nga makaangkon og kalampusan sa pagdala pagbalik [og mga kalag] nganha kanimo diha kang Kristo.

“Tan-awa, O Ginoo, ang ilang mga kalag mga bililhon.” (Alma 31:34–35.)⁶

Ang atong dakong tumong mao ang pagtabang sa mga tawo nga makabalik sa presensya sa Dios.

Sulod sa katuigan ang Simbahan nakahimo og mahinungdanon kaayo nga mga paningkamot sa pagpabalik niadtong dili kaayo aktibo. . . . Ug ang tanan alang sa unsa man nga katuyoan? Kini ang pagluwas sa mga kalag sa atong mga kaigsoonan ug masiguro nga makabaton sila sa mga ordinansa sa kahimayaan.

Samtang nagserbisyo ko isip presidente sa stake sa Los Angeles area, ang akong mga magtatambag ug ako mihangyo sa among mga bishop nga mainampingong mopili og upat o lima ka mga managtiayon nga gustong mopalambo sa ilang pag-uswag diha sa Simbahan. Ang uban dili kaayo aktibo, ang uban bag-o nga mga kinabig—apan madasigon sila nga mouswag sa espirituhanong paagi. Gipundok namo sila sa usa ka klase sa stake ug mitudlo kanila sa ebanghelyo. Imbis nga mohatag og gibug-aton sa templo, among gipasabut og maayo ang mas maayo nga relasyon ngadto sa atong Langitnong Amahan ug sa iyang Anak, nga si Jesukristo. Ang among mainampingon nga proseso sa pagpili misiguro og kalampusan, ug ang kadaghanan niining mga managtiayon nahimong aktibo ug miadto sa templo.

Mopakigbahin ko og [laing] ehemplo. . . . Adunay brother sa usa sa mga ward nga wala magtambongan og bisan unsa nga mga miting. Ang iyang asawa dili miyembro. Medyo malditahon siya, mao nga dili kami makapadala og mga home teacher sa ilang panimalay.

“O Ginoo, ikaw mohatag ba ngari kanamo nga kami mahimo nga makaangkon og kalampusan sa pagdala pagbalik [og mga kalag] nganha kanimo diha kang Kristo. “Tan-awa, O Ginoo, ang ilang mga kalag mga bililhon” (Alma 31:34–35).

Ang bishop miduol niini nga brother pinaagi sa pagsulti kaniya nga siya adunay relasyon ngadto sa Manluluwas nga kinahanglan niyang palamboon. Ang brother mipasabut sa bishop sa problema bahin sa iyang asawa nga dili miyembro, mao nga ang bishop nakig-istoriya sa iyang asawa, mipasabut og maayo sa samang paagi—usa ka relasyon ngadto sa Ginoo nga kinahanglang palamboon. Dili gihapon siya madawaton apan nalipay nga makahibalo nga ang mga Santos sa Ulahing mga Adlaw nagtuo kang Kristo, ug isip resulta wala na kaayo magminaldita.

Ang kalampusan wala dayon moabut, apan kadtong mibisita sa panimalay padayon sa pagpasabut og maayo bahin sa relasyon sa managtiayon ngadto sa Ginoo. Sa wala madugay nahimo siyang mahigalaon, ug sa katapusan miuyon nga motambong uban sa iyang bana sa klase sa stake nga gitudlo sa mga sakop sa high council. Among gipasabut og maayo ang pakigsaad nga himoon sa usa ka tawo atol sa bunyag ug sa uban pang mga pakigsaad. Sa katapusan ang asawa nahimong miyembro sa Simbahan ug ang bana nahimong mapuslanong lider sa priesthood. . . .

Nakadayeg ko sa pamahayag diha sa ulohang pahina sa Basahon ni Mormon nga naghulagway sa usa sa mga katuyoan nianang sagradong

basahon: “Nga sila [ang balay ni Israel sa ulahing mga adlaw] unta ma-hibalo sa mga pakigsaad sa Ginoo.” (Mga italic gidugang.) Mao kana ang among gibati nga hatagan og gibug-aton isip kapangulohan sa stake nga himoon ngadto sa dili kaayo aktibo. Misulay kami sa pag-pangamuyo kanila base sa kaimportante sa mga pakigsaad nga ilang gihimo ngadto sa Ginoo; dayon gitudloan namo sila sa kaimportante sa pakigsaad sa bunyag ug dugang mga pakigsaad nga ilang mahimo nga makapahiusa kanila isip mahangturong pamilya.⁷

Ang tibuok nga katuyoan sa Simbahan nga hapsay nga naglihok sa lokal nga lebel mao ang pagpasarang sa mga indibidwal nga makabalik sa presensya sa Dios. Mahimo lamang kana pinaagi sa ilang pagdawat sa mga ordinansa ug paghimo og mga pakigsaad diha sa templo.⁸

Ang atong mga paningkamot nagtutok sa paghimo sa makaluwas nga mga pakigsaad ug mga ordinansa sa ebanghelyo nga magamit sa tanang katawhan: ngadto sa dili miyembro pinaagi sa atong misyonaryo nga buhat; ngadto sa dili kaayo aktibo pinaagi sa mga paningkamot sa pag-fellowship ug pagpaaktibo; ngadto sa aktibo nga mga miyembro pinaagi sa pag-apil ug pagserbisyo diha sa Simbahan, ug ngadto sa nangamatay na pinaagi sa buhat sa katubsanang alang sa mga patay.⁹

Naningskamot kita nga matuman ang usa ka tumong alang sa matag indibidwal nga miyembro sa Simbahan. Kana aron ang tanan makadawat sa mga ordinansa sa ebanghelyo ug makahimo og mga pakigsaad ngadto sa atong Langitnong Amahan aron makabalik sila sa iyang presensya. Mao kana ang atong dakong tumong. Ang mga ordinansa ug mga pakigsaad mao ang mga paagi sa pagkab-ot nianang balaanong kahimtang nga makapabalik kanato pag-usab ngadto sa iyang presensya. . . .

Hinumdumi ang katuyoan: ang pagdapit sa tanan sa pagduol ngadto ni Kristo. . . .

Ako mopamatuod, akong mga kaigsoonan, sa iyang kabalaan ug gahum sa pagluwas niadtong moduol kaniya nga adunay masulub-on nga mga kasingkasing ug mahinulsulon nga mga espiritu. Pinaagi sa mga ordinansa ug sa iyang Balaang Espiritu, ang matag indibidwal malimpyo.¹⁰

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Si Presidente Hunter miawhag sa matag miyembro sa Simbahan nga mobasa ug mobasa pag-usab sa samingay sa nawala nga karnero (tan-awa sa seksyon 1; Lucas 15:4–7). Unsa nga mga mensahe ang inyong nadawat gikan sa samingay ug sa uban pang mga pagtulun-an sa unang seksyon? Hunahunaa kon sa unsang paagi nga kadtong mga pagtulun-an makagiya kaninyo samtang nagserbisyo kamo diha sa Simbahan.
- Unsa ang atong responsibilidad isip mga magbalantay ubos sa pagmando sa Ginoo? (Tan-awa sa seksyon 2.) Sa unsang paagi nga makatabang kita sa mga tawo nga mobalik sa pagkaaktibo sa Simbahan? Sa unsang paagi nga kamo (o ang tawo nga inyong nakaila) napanalanginan pinaagi sa usa ka tawo nga mitabang kaninyo sa dihang kamo “nanlimbasug o nawala”?
- Unsay atong makat-unan gikan sa mga kasinatian nga gisaysay ni Presidente Hunter diha sa seksyon 3? Sa unsang paagi nga ang paghatag og gibug-aton sa mga pakigsaad makatabang sa mga miyembro sa Simbahan nga mobalik sa pagkaaktibo?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Ezequiel 34:1–16; Lucas 15:11–32; Juan 10:1–16, 26–28; 13:35; 1 Juan 1:7; Mosiah 18:8–10; Helaman 6:3; 3 Nephi 18:32; Moroni 6:4–6; D&P 38:24

Tabang sa Pagtuon

Ang baruganan usa ka kamatuoran nga naggiya sa mga desisyon ug mga aksyon. “Samtang magbasa ka, pangutan-a ang imong kaugalingon, ‘Unsa nga baruganan sa ebanghelyo ang gitudlo dinhi niini nga tudling? Unsaon man nako sa paggamit niini diha sa akong kinabuhi? (*Pagtudlo, Walay Labaw ka Mahimungdanon nga Tawag* [1999], 17).

Mubo nga mga Sulat

1. Sa Jay M. Todd, "President Howard W. Hunter: Fourteenth President of the Church," *Ensign*, Hulyo 1994, 5.
2. "Exceeding Great and Precious Promises," *Ensign*, Nob. 1994, 8.
3. "Make Us Thy True Undershepherds," *Ensign*, Sept. 1986, 9.
4. "Make Us Thy True Undershepherds," 7–8.
5. "Make Us Thy True Undershepherds," 9.
6. "The Mission of the Church" (pakig-pulong nga gihatag atol sa seminar sa mga regional representative, Mar. 30, 1990), 4.
7. "Make Us Thy True Undershepherds," 8–9.
8. *The Teachings of Howard W. Hunter*, ed. Clyde J. Williams (1997), 218.
9. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 245–46.
10. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 218.

Ang Templo—Ang Talagsaong Simbolo sa Atong Pagkamiyembro

“Mao kini ang labing dakong tinguha sa akong kasingkasing nga ang matag miyembro sa Simbahan takus nga mosulod sa templo.”

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Ang inahan ni Howard W. Hunter usa ka matinud-anon nga miyembro sa Simbahan sa tibuok niyang kinabuhi, apan ang iyang amahan wala mabunyagi hangtud si Howard nag-edad og 19. Mga tuig ang milabay, sa diha nga si Howard nahimong presidente sa stake sa California, ang mga miyembro sa stake mobiyahe ngadto sa Mesa Arizona Temple sa pagpahigayon sa buluhaton sa templo. Sa dili pa magsugod ang sesyon, ang presidente sa templo mihangyo kaniya sa pagpamulong ngadto niadtong kinsa nagpundok sa chapel. Ika- 46 nga adlawng natawhan kadto ni Presidente Hunter. Sa wala madugay gisulat kana niya nga kasinatian:

“Samtang ako namulong ngadto sa kongregasyon, . . . ang akong amahan ug inahan misulod sa chapel nga nagsul-ob og puti. Ako walay ideya nga ang akong amahan andam alang sa iyang mga panalangin sa templo, bisan tuod si Mama naghinamhinam mahitungod niini sa dugay na nga panahon. Nasanapan ako sa pagbati nga ako wala makapadayon sa pagsulti. Si Presidente Pierce [ang presidente sa templo] miduol sa akong kilid ug mipasabut sa rason sa pagkahunong. Sa diha nga ang akong amahan ug inahan misulod sa templo niana nga buntag ilang gihangyo ang presidente sa dili pagsulti kanako nga sila anaa tungod kay gusto nila nga kini usa ka surpresa alang sa adlawng natawhan. Kini usa ka adlawng natawhan nga wala gayud nako kalimti tungod kay nianang adlaw sila na

*Ang Mesa Arizona Temple, diin si Presidente Howard W. Hunter
na-sealed ngadto sa iyang mga ginikanan niadtong 1953*

endowed ug ako dihay pribilehiyo sa pagsaksi sa ilang sealing, nga gisundan sa akong pagka-sealed ngadto kanila.”¹

Mga sobra og gamay sa 40 ka tuig ang milabay, sa dihang si Howard W. Hunter mihimo sa iyang una nga pahayag sa publiko isip Presidente sa Simbahan, usa sa iyang labing importante nga mensahe alang sa mga miyembro mao ang pagtinguha sa mga panalangin sa templo uban sa mas dako nga debosyon.² Gipadayon niya sa paghatag og gibug-aton kana nga mensahe sa tibuok niya nga serbisyo isip Presidente. Namulong diha sa dapit sa Nauvoo Temple niadtong Hunyo 1994, miingon siya:

“Sayo niini nga bulan misugod ako sa akong pagpangalagad pinaagi sa pagpahayag sa akong dakong tinguha nga unta magkadaghan ang mga miyembro sa Simbahan nga mahimong takus sa templo. Sama sa panahon [ni Joseph Smith], ang pagbaton og takus ug endowed nga mga miyembro mao ang importante sa pagtukod sa gingharian sa tibuok kalibutan. Ang pagkahimong takus alang sa templo nagsiguro nga ang atong mga kinabuhi nahiuyon sa kabubut-on sa Ginoo, ug kita andam sa pagdawat sa Iyang paggiya sa atong mga kinabuhi.”³

Daghang mga bulan ang milabay, sa Enero 1995, ang katapusan nga kalihokan sa publiko ni Presidente Hunter mao ang pagpahinungod sa Bountiful Utah Temple. Sa pahinungod nga pag-ampo, siya nangayo nga ang mga panalangin sa templo mopalambo sa mga kinabuhi sa tanan kinsa mosulod:

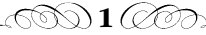
“Mapainubsanon kaming nag-ampo nga unta ikaw modawat niini nga edipisyo ug himoa nga ang imong mga panalangin maania dinhi. Himoa nga ang imong espiritu maania ug mogiya sa tanan kinsa mopahigayon dinhi niini, nga ang pagkabalaan mopatigbaw sa matag lawak. Hinaut nga ang tanan kinsa mosulod adunay limpyo nga mga kamot ug putli nga mga kasingkasing. Hinaut nga sila matukod diha sa ilang hugot nga pagtuo ug mobiya uban ang pagbati sa kalinaw, nagdayeg sa imong balaan nga pangalan. . . .

“Hinaut nga kini nga Balay makahatag og diwa sa kalinaw ngadto sa tanan kinsa naniid sa kahalangdon niini, ug ilabi na niadtong kinsa mosulod alang sa ilang kaugalingong sagrado nga mga ordinansa ug sa pagpahigayon sa buhat alang niadtong mga nangamatay na. Ipabati nila ang imong balaan nga gugma ug kalooy. Hinaut

nga sila may pribiliheyo sa pagsulti, ingon sa mga Salmista sa ka-raan, ‘Matam-is ang atong panag-usa sa pagtinambagay, sa balay sa Dios nanlakaw kita kuyog sa panon.’

“Sa among pagpahinungod niining sagrado nga edipisyo, among ipahinungod pag-usab ang amo gayud nga mga kinabuhi nganha kanimo ug sa imong buhat.”⁴

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Kita giawhag sa paghimo sa templo isip ang talagsaong simbolo sa atong pagkamiyembro.

Sa panahon sa akong call ngadto niining sagrado nga katung-danan [Presidente sa Simbahan], usa ka pagdapit gihatag alang sa tanang mga miyembro sa Simbahan sa paghimo sa templo sa Ginoo isip talagsaong simbolo sa ilang pagkamiyembro ug ang langitnong dapit alang sa ilang labing sagrado nga mga pakigsaad.

Sa akong pagpamalandong sa templo, naghunahuna ako niini nga mga pulong:

“Ang templo mao ang usa ka dapit sa panudlo diin ang lawom nga mga kamatuoran kalabut ngadto sa Ginghamian sa Dios gipadayag. Kini usa ka dapit sa kalinaw diin ang mga hunahuna makapunting diha sa mga butang sa espiritu ug ang mga kabalaka sa kalibutan ikasalikway. Diha sa templo kita makahimo og mga pakigsaad sa pagsunod sa mga balaod sa Dios, ug mga saad gihimo ngari kanato, nag-agad kanunay sa atong pagkamatinud-anon, nga molugway ngadto sa kahangturan” (*The Priesthood and You*, Melchizedek Priesthood Lessons—1966, Salt Lake City: The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, 1966, p. 293).

Ang Ginoo Mismo kinsa, diha sa Iyang mga pinadayag ngari kanato, naghimo sa templo nga importante kaayo nga simbolo alang sa mga miyembro sa Simbahan. Hunahunaa ang mga batasan ug matarung nga mga kinaiya nga gipasabut sa Ginoo nga kinahanglan natong palamboon diha sa tambag nga Iyang gihatag ngadto sa mga Santos sa Kirtland pinaagi ni Propeta Joseph Smith samtang nangan-dam sila sa pagtukod og templo. Kini nga tambag magamit gihapon:

“Han-aya ninyo ang inyong mga kaugalingon; andama ang matag butang nga kinahanglanon; ug pagtukod og usa ka balay, gani usa ka balay sa pag-ampo, usa ka balay sa pagpuasa, usa ka balay sa hugot nga pagtuo, usa ka balay sa pagtulun-an, usa ka balay sa himaya, usa ka balay sa kahusay, usa ka balay sa Dios” (D&P 88:119). Kini ba nga mga pamatasan ug mga kinaiya sa tinuoray nagpakita sa unsay gitinguha ug gipangita sa matag usa kanato? . . .

. . . Ang paghimo sa templo nga tinuod gayud nga simbolo ngari kanato, kinahanglan ato kining tinguhaon nga mahimong mao. Kinahanglan gayud kita nga magpuyo nga takus aron makasulod sa templo. Kinahanglan gayud kita nga mosunod sa mga sugo sa atong Ginoo. Kon kita makasunod sa atong kinabuhi sama ngadto sa Agalon, ug dawaton ang Iyang pagtulun-an ug ehemplo isip ang halangdong sundanan alang sa atong kaugalingon, dili kita maglisud nga mahimong takus sa templo, nga mahimong makanunayon ug maunungon sa tanang aspeto sa kinabuhi, kay kita mahimong mopasalig ngadto sa bugtong, sagrado nga sumbanan sa pamatasan ug pagtuo. Sa balay man o sa merkado, nag-eskwela o dugay nang nahuman sa pag-eskwela, hingpit kita nga nag-inusara sa paglihok o kauban ang laing mga tawo, ang atong tumong mahimong tataw ug ang atong mga sumbanan klaro.

Ang abilidad nga mobarug sa kaugalingong mga baruganan, ang mopuyo nga adunay integridad ug hugot nga pagtuo sumala sa gituohan sa usa ka tawo—mao ang labing mahinungdanon. Ang pagkamaunungon ngadto sa tinuod nga baruganan—diha sa atong indibidwal nga mga kinabuhi, diha sa atong mga panimalay ug mga pamilya, ug sa tanang mga dapit nga atong makaila ug maimpluwensya ang ubang mga tawo—kana nga pagkamaunungon mao ang labing gihangyo sa Dios kanato. Nagkinahanglan kini og pasalig—tibuok kalag, gihuptan og maayo, mahangturong gimahal nga pasalig ngadto sa mga baruganan nga atong nasayran mga tinuod diha sa mga sugo nga gihatag sa Dios. Kon kita magmatinuoron ug magmatinud-anon sa mga baruganan sa Ginoo, nan himoon natong kanunay kitang takus sa templo, ug ang Ginoo ug ang Iyang balaan nga mga templo mahimong mahinungdanong mga simbolo sa atong pagkadisipulo Kaniya.⁵

 2

Ang matag usa kanato kinahanglan nga maningkamot sa pagdawat og temple recommend.

Mao kini ang labing dako nga tinguha sa akong kasingkasing nga ang matag miyembro sa Simbahan takus nga mosulod sa templo. Makapahimuot kini sa Ginoong kon ang matag hamtong nga miyembro mahimong takus—ug magdala—og usa ka magamit nga temple recommend. Ang mga butang nga kinahanglan gayud nato nga buhaton ug dili buhaton aron mahimong takus sa usa ka temple recommend mao gayud ang mga butang nga mosiguro nga kita magmalipayon isip mga indibidwal ug isip mga pamilya.⁶

Tataw nga gilalad sa atong Langitnong Amahan nga kadtong kinsa mosulod sa templo kinahanglan gayud nga limpyo ug lingkawas gikan sa mga sala sa kalibutan. Siya miingon, “Ug kon ang akong mga katawhan motukod og usa ka balay ngari kanako sa ngalan sa Ginoong, ug dili motugot sa bisan unsa nga mahugaw nga butang nga mosulod ngadto niini, aron kini dili mahugawan, ang akong himaya mopahulay diha niini; . . . Apan kon kini mahugawan Ako dili mosulod ngadto niini, ug ang akong himaya wala diha; kay Ako dili mosulod nganha sa mga templo nga dili balaan” (D&P 97:15, 17).

Tingali makapaikag kini alang kaninyo nga mahibalo nga ang Presidente sa Simbahan kanhiy naanad sa pagpirma sa matag temple recommend. Ingon niana ka lig-on ang gibati sa unang mga presidente mahitungod sa pagkatakus sa pagsulod sa templo. Niadtong 1891 ang responsibilidad gibutang diha sa mga bishop ug presidente sa stake, kinsa mangutana kaninyo og daghang mga pangutana kalabut sa inyong katakus nga makasarang og temple recommend. Kinahanglan kamong mahibalo kon unsay gipaabut nganha kaninyo aron makasarang og temple recommend.

Kinahanglan gayud nga kamo nagtuo sa Dios ang Amahan sa Kahangturan, sa Iyang Anak nga si Jesukristo, ug sa Espiritu Santo. Kinahanglan gayud nga kamo motuo nga kini mao ang ilang sagrado ug balaang buhat. Kami nag-awhag kaninyo sa pagbuhat matag adlaw sa pagtukod sa inyong pagpamatuod diha sa atong Langitnong Amahan ug ni Ginoong Jesukristo. Ang Espiritu nga inyong gibati mao ang Espiritu Santo nga nagpamatuod nganha

“Ang mga bishop ug mga presidente sa stake . . . mangutana kaninyo og daghang mga pangutana kalabut sa inyong katakus nga makasarang og usa ka temple recommend.”

kaninyo sa ilang pagkatinuod. Sa dili madugay, diha sa templo, mas daghan pa ang inyong makat-unan mahitungod sa Dios nga Kapangulohan pinaagi sa gipadayag nga panudlo ug mga ordinansa.

Kamo kinahanglan gayud nga mopaluyo sa mga General Authority ug sa lokal nga mga lider sa Simbahan. Sa inyong pagpataas sa inyong mga kamot sa dihang ang mga pangalan niini nga mga lider gipresentar, kamo mipakita nga kamo mopaluyo kanila diha sa ilang mga responsibilidad ug mga tambag nga ilang ihatag kaninyo.

Kini dili usa ka bansay sa paghatag og pagtahud ngadto niadtong kinsa gitawag sa Ginoo sa pagdumala. Hinoon, kini usa ka pag-ila sa ka tinuod nga ang Dios nagtawag og mga propeta, mga manalagna, ug mga tigpadayag, ug uban pa isip mga General Authority. Kini usa ka pasalig nga kamo mosunod sa mga panudlo nga moabut gikan sa tigdumala nga mga opisyal sa Simbahan. Ingon man usab kamo kinahanglang mobati og pagkamaunungon ngadto sa bishop ug presidente sa stake ug sa ubang mga lider sa Simbahan. Ang pagkapakyas sa pagpaluyo niadtong anaa sa awtoridad dili magkauyon sa serbisyo diha sa templo.

Kinahanglan gayud nga kamo limpyo og moral nga mosulod ngadto sa balaang templo. Ang balaod sa kaputli nagkinahanglan nga kamo walay sekswal nga mga relasyon ngadto ni bisan kinsa gawas sa inyong bana o asawa. Kami labi nga nag-awhag kaninyo sa pagbantay batok sa mga panglingla ni Satanas nga mobuling sa inyong moral nga kalimpyo.

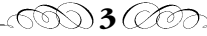
Kamo kinahanglan gayud nga mosiguro nga wala sa inyong relasyon sa mga sakop sa pamilya nga wala mahiuyon sa mga pagtulun-an sa Simbahan. Kami labi nga nag-awhag sa [kabatan-onan] sa pagsunod sa [ilang] mga ginikanan diha sa pagkamatarung. Kinahanglan gayud nga ang mga ginikanan mabinantayon aron sa pagsiguro nga ang ilang mga relasyon sa mga sakop sa pamilya nahuyon sa mga pagtulun-an sa ebanghelyo ug dili gayud maglakip og pag-abuso o pagpasagad.

Sa pagsulod sa templo kinahanglan gayud nga kamo matinuoron sa tanan ninyong mga pakigsabut sa uban. Isip mga Santos sa Ulahing mga Adlaw kita adunay sagrado nga obligasyon nga dili gayud manlimbong o dili magmatinuoron. Ang atong importanting integridad namiligro kon kita molapas niini nga pakigsaad.

Aron makasarang og temple recommend, kinahanglan kamong maninguha sa pagbuhat sa inyong katungdanan diha sa Simbahan, motambong sa sakrament, priesthood, ug uban nga mga miting. Kinahanglan gayud usab kamong mosunod sa mga lagda, balaod, ug mga sugo sa ebanghelyo. Pagkat-on . . . sa pagdawat og mga calling ug ubang mga responsibilidad nga ihatag nganha kanimo. Pag-aktibo sa pag-apil sa inyong mga ward ug mga branch, ug himoa nga kamo usa ka tawo nga kasaligan sa inyong mga lider.

Aron makasulod sa templo kinahanglan gayud nga kamo hingpit nga tigbayad sa ikapulo ug nagsunod sa Pulong sa Kaalam. Kining duha ka mga sugo, yano ang mga panudlo niini apan hilabihan kaayo kaimportante sa atong espirituhanong pagtubo, mga kinahanglanon sa paghimatuod sa atong personal nga katakus. Ang obserbasyon sa daghang mga katuigan nagpakita nga kadtong matitud-anong nagbayad sa ilang ikapulo ug nagsunod sa Pulong sa Kaalam kasagaran matitud-anon sa tanang uban nga mga butang kalabut sa pagsulod sa balaang templo.

Kini dili mga butang nga tiaw-tiawan. Kon makaplagnan nga takus mosulod sa templo, kita mopahigayon og mga ordinansa nga mao ang labing sagrado nga gipangalagad bisan asa dinhi sa yuta. Kini nga mga ordinansa kalabut sa mga butang sa kahangturan.⁷

**Ang pagbuhat og buluhaton sa templo
nagdala og dagkong mga panalangin ngadto
sa mga indibidwal ug mga pamilya.**

Pagkamahimayaon nga butang kini alang kanato nga makabaton og pribilehiyo sa pag-adto sa templo alang sa atong kaugalingong mga panalangin. Dayon human sa pag-adto sa templo alang sa atong kaugalingong mga panalangin, pagkamahimayaon nga pribilehiyo ang paghimo sa buhat alang niadtong kinsa nangamatay na. Kini nga aspeto sa buhat sa templo usa ka dili hinakog nga buhat. Gani sa higayon nga kita mohimo sa buhat sa templo alang sa ubang mga tawo adunay panalangin nga mobalik ngari kanato. Busa dili nato ikatingala nga ang Ginoo nagtinguha nga ang Iyang katawhan mahimong mga katawhan nga nadasig sa templo. . . .

. . . Dili lamang kita moadto alang sa atong mga nangamatay nga kaliwat apan alang usab sa personal nga panalangin sa pagsimba sa templo, alang sa pagkasagrado ug kaluwasan nga anaa sulod niadtong gibalaan ug gipahinungod nga mga bong-bong. Samtang kita nagtambong sa templo, atong makat-unan nga mas buhong ug lawom ang katuyoan sa kinabuhi ug ang ka importante sa maula-ong sakripisyo ni Ginoong Jesukristo. Atong himoon ang templo, uban ang pagsimba diha sa templo ug mga pakigsaad sa templo ug kaminyoon diha sa templo, nga atong labing importanting yutan-ong tumong ug ang labing nindot nga mortal nga kasinatian.⁸

Daghang mga butang ang mahimo pinaagi sa atong pagtambong diha sa templo—atong gituman ang mga panudlo sa Ginoo sa paghimo sa atong kaugalingong ordinansa nga buluhaton, atong gipanalanginan ang atong mga pamilya pinaagi sa mga ordinansa sa sealing, ug atong gipakigbahin ngadto sa uban pinaagi sa pagbuhat alang kanila unsay dili nila mahimo sa ilang kaugalingon. Agi og dugang niini, kita nagbayaw sa atong kaugalingon nga mga hunahuna,

naghimo nga mas masuod ngadto sa Ginoo, nagtahud [sa] priesthood, ug naghimo nga espirituhanon ang atong mga kinabuhi.⁹

Atong madawat ang personal nga mga panalangin diha sa atong pagtambong sa templo. Nagkomentaryo kon sa unsang paagi napanalanginan ang atong mga kinabuhi pinaagi sa tambong sa templo, si Elder John A. Widstoe mipahayag:

“Ang buluhaton sa templo . . . naghatag og nindot kaayong oportunidad nga magpabiling abtik ang atong espirituhanong kahibalo ug kalig-on. . . . Ang gamhanang panan-awon sa kahangturan gipakita sa atong atubangan diha sa balaang mga templo; atong makita ang panahon gikan sa walay utlanan nga sinugdanan ngadto sa walay pagtapos nga katapusan; ug ang pagsaksi sa representasyon sa walay katapusan nga kinabuhi gibukhad diha sa atong atubangan. Niana mas klaro nakong makita ang akong dapit taliwala sa mga butang sa kalibutan, ang akong dapit taliwala sa mga katuyoan sa Dios; mas mapahimutang nako og maayo ang akong kaugalingon diin ako nahisakop, ug mas makahimo ako sa paghatag og bili ug sa paghukom, sa pagbulag ug sa paghan-ay sa yano, ordinaryong mga katungdanan sa akong kinabuhi aron ang gagmay nga mga butang dili molupig o mokuha sa akong panan-awon sa mas dagkong mga butang nga gihatag sa Dios kanato” (sa Conference Report, Abr.1922, pp. 97–98).¹⁰

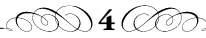
Hunahunaa ang harianong mga pagtulun-an diha sa gamhanang paghalad nga pag-ampo sa pagpahinungod sa Kirtland Temple, usa ka pag-ampo nga gisulti ni Propeta Joseph Smith nga gihatag pinaagi sa pagpadayag. Kini usa ka pag-ampo nga nagpadayon nga pagatubagon diha kanato sa tinagsa, diha kanato isip mga pamilya, ug diha kanato isip katawhan tungod sa gahum sa priesthood nga gihatag sa Ginoo kanato nga gamiton diha sa Iyang balaan nga mga templo.

“Ug karon, Balaan nga Amahan,” pangamuyo ni Propeta Joseph Smith, “kami mohangyo kanimo aron sa pagtabang kanamo, imong mga katawhan, uban sa imong grasya . . . nga kami unta makita nga takus, diha sa imong panan-aw, sa pagdawat sa katumanan sa mga saad nga ikaw mihimo ngari kanamo, imong mga katawhan, diha sa mga pagpadayag nga gihatag ngari kanamo;

“Aron ang imong himaya mokunsad nganha sa imong mga katawhan. . . .

“Ug kami mangayo kanimo, Balaan nga Amahan, nga ang imong mga sulugoon makasulod unta niini nga balay sinangkapan uban sa imong gahum, ug aron ang imong ngalan unta maanaa diha kanila, ug ang imong himaya maglibut kanila, ug ang imong mga anghel mobantay kanila” [D&P 109:10–12, 22].¹¹

Ang pagtambong sa templo nagmugna og pagka-espirituhanon. Kini usa sa labing maayo nga programa nga kita aduna diha sa Simbahan sa pagpalambo og pagka-espirituhanon. Kini mopabalik sa mga kasingkasing sa mga anak ngadto sa ilang mga amahan ug ang mga kasingkasing sa mga amahan ngadto sa ilang mga anak (Malaquias 4:6). Kini nagpalambo og kalig-on ug panaghiusa sa pamilya.¹²

Magdali kita ngadto sa templo.

Atong ipakigbahin sa atong mga anak ang espirituhanon nga mga pagbati nga atong gibati diha sa templo. Ug tudloan nato sila og maayo ug sa mas komportable nga paagi sa mga butang nga mahimo natong isulti sa tukma nga paagi mahitungod sa mga katuyoan sa balay sa Ginoo. Paghupot og usa ka litrato sa templo diha sa inyong panimalay aron makita sa inyong mga anak. Tudloi sila mahitungod sa mga katuyoan sa balay sa Ginoo. Iaplano nila gikan sa ilang bata pa nga pangidaron ang pag-adto didto ug sa pagpabiling takus niana nga panalangin. Andamon nato ang matag misyonaryo sa pag-adto sa templo nga may katakus ug sa paghimo niana nga kasinatian nga gani mas nindot kay sa pagdawat og mission call. Planohon ug tudloan ug hangyoon nato ang atong mga anak sa pagminyo diha sa balay sa Ginoo. Atong balikon ang pagmatuod nga mas may kalig-on kay sa nabuhat nato sukad sa nanglabay nga panahon nga kini adunay kalabutan asa kamo maminyo ug pinaagi sa unsang awtoridad kamo gipahayag nga bana ug asawa.¹³

Makapahimuot kini sa Ginoo nga ang atong mga kabatan-onan takus nga moadto sa templo ug mopahigayon og gitugyan [vicarious] nga bunyag alang niadtong walay oportunidad nga mabunyagan sa buhi pa. Makapahimuot kini sa Ginoo kon kita takus nga moadto sa templo aron personal nga mohimo sa atong

kaugalingong mga pakigsaad ngadto Kaniya ug ma-sealed isip mga magtiayon ug mga pamilya. Ug makapahimuot kini sa Ginoo kon kita takus nga moadto sa templo aron sa pagpahigayon sa sama nga makaluwas nga mga ordinansa alang niadtong nangamatay na, kadaghanan kanila naghinam-hinam nga naghulat nga makompleto kini nga mga ordinansa alang kanila.¹⁴

Ngadto kanila kinsa wala pa makadawat sa ilang mga panalangin sa templo, o kinsa wala maghupot og temple recommend, mahimo bang awragon ko kamo diha sa pagpaubos ug gugma sa pagpaningkamot niana nga adlaw nga kamo makasulod ngadto sa balay sa Ginoo. Siya misaad niadtong kinsa mga matinud-anon sa ilang mga pakigsaad, “Ug kon ang akong mga katawhan mopatalinghug ngadto sa akong tingog ug ngadto sa tingog sa akong mga sulugoon kinsa Ako mitudlo sa pagpangulo sa akong mga katawhan, tan-awa, sa pagkatinuod Ako moingon nganha kaninyo, sila dili papahawaon sa ilang dapit” (D&P 124:45). . . . Nagsaad ako kaninyo nga ang inyong personal nga pagka-espirituhanon, relasyon ngadto sa inyong bana o asawa, ug mga relasyon sa pamilya mapanalanginan ug malig-on sa inyong kanunay nga pagtambong sa templo.¹⁵

Himoa nga kita usa ka katawhan nga kanunayng moadto sa templo ug mahigugmaon sa templo. Magdali kita og adto ngadto sa templo ingon ka kanunay nga itugot sa panahon ug salapi ug personal nga mga kahintang. Dili lamang kita moadto alang sa atong mga nangamatay na nga kaliwat apan kita usab moadto alang sa personal nga panalangin sa pagsimba sa templo, alang sa pagkasa-grado ug kaluwasan nga ihatag sulod niadtong gibalaan ug gipahinungod nga mga bong-bong. Ang templo usa ka dapit sa katahum, usa kini ka dapit sa pagpadayag, usa kini ka dapit sa kalinaw. Balay kini sa Ginoo. Kini balaan ngadto sa Ginoo. Kinahanglan nga kini balaan ngari kanato.¹⁶

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Palandunga ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter sa seksyon 1. Unsaon nato “pagtukod ang templo sa Ginoo isip ang talagsaon nga simbolo sa [atong] pagkamiyembro”?
- Ribyuha ang mga kinahanglanon alang sa temple recommend ingon nga gilatid sa seksyon 2. Sa unsang paagi ang pagkinabuhi sumala niini nga mga kinahanglanon mipanalangin kaninyo ug sa inyong pamilya? Ngano nga kita gikinahanglan nga maningkamot nga “malimpyo gikan sa mga sala sa kalibutan” samtang kita mosulod sa templo?
- Ribyuha ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter mahitungod sa mga panalangin sa paghimo og buluhaton sa templo (tan-awa sa seksyon 3). Sa unsang paagi ang pag-apil sa mga ordinansa sa templo mipanalangin kaninyo ug sa inyong pamilya? Unsaon ninyo nga mas hingpit makapahimulos sa mga panalangin sa templo? Mahimo ba kamong mopakigbahin og higayon diin gibati ninyo ang espirituhanong kalig-on o direksyon diha sa templo? Kon kamo wala pa makaadto sa templo, pamalandong kon unsaon ninyo sa pagpangandam ang pagdawat niana nga panalangin.
- Unsa ang pipila ka mga paagi kita makatabang sa mga kabataan ug kabatan-onan sa pagkat-on mahitungod sa mga templo ug sa pagpalambo og gugma alang niini? (Tan-awa sa seksyon 4.) Unsaon nato pagtabang ang mga kabataan ug kabatan-onan sa pagtinguha nga magminyo diha sa balay sa Ginoo? Ngano nga importante nga kita moadto sa templo “ingon ka kanunay nga itugot sa panahon ug sa salapi ug sa personal nga mga kahimtang”?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Salmo 55:14; Isaias 2:2–3; D&P 97:12–17; 110:6–10; 124:39–41; 138:53–54; Bible Dictionary, “Temple”

Tabang sa Pagtudlo

“Sa kasagaran ang usa ka leksyon adunay daghang materyal kay sa mahimo ninyong itudlo sa oras nga gihatag kaninyo. Sa ingon nga sitwasyon, kinahanglan nga inyong pilion ang materyal nga labing makatabang niadtong inyong tudloan” (*Pagtudlo, Walay Labaw Ka Mahinungdanon nga Tawag* [1999], 98).

Mubo nga mga Sulat

1. Tan-awa sa Eleanor Knowles, *Howard W.Hunter* (1994), 135.
2. Tan-awa sa Jay M. Todd, "President Howard W. Hunter: Fourteenth President of the Church," *Ensign*, Hulyo 1994, 4–5.
3. "The Temple of Nauvoo," *Ensign*, Sept. 1994, 62–63.
4. Mga pulong sa pahinungod nga pag-ampo sa Bountiful Utah Temple, diha sa "Magnificent Edifice' Consecrated to [the] Lord," *Church News*, Ene. 14, 1995, 4.
5. "The Great Symbol of Our Membership," *Ensign*, Okt. 1994, 2, 5.
6. "Exceeding Great and Precious Promises," *Ensign*, Nob. 1994, 8.
7. "Your Temple Recommend," *New Era*, Abr. 1995, 6–9.
8. "A Temple-Motivated People," *Ensign*, Peb. 1995, 5.
9. *The Teachings of Howard W.Hunter*, ed. Clyde J. Williams (1997), 240.
10. "We Have a Work to Do," *Ensign*, Mar. 1995, 65.
11. "The Great Symbol of Our Membership," 4.
12. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 239–40.
13. "A Temple-Motivated People," 5.
14. "The Great Symbol of Our Membership," 5.
15. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 240–41.
16. "The Great Symbol of Our Membership," 5.

Pagpadali sa Buhat sa Family History ug sa Templo

“Sigurado gayud nga ang Ginoo mosuporta kanato kon atong gamiton ang atong labing maayo nga mga paningkamot sa pagtuman sa sugo sa pagsiksik sa family history ug sa buhat sa templo.”

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Ang family history kanunay nga duol sa dughan ni Presidente Howard W. Hunter. Gikan sa panahon nga gamay pa siya, naminaw siya sa mga istorya kabahin sa iyang mga katigulangan nga dunay dakong interes. Sa pagdako na niya, migahin siya og daghang panahon sa pagsiksik sa iyang family history.¹ Niadtong 1972, samtang didto siya sa Europe alang sa usa ka buluhaton sa Simbahan, siya ug ang iyang asawa, nga si Claire, mibisita sa mga dapit sa Denmark nga gipuy-an sa iyang mga katigulangan. Sa usa sa mga balangay, ilang nakit-an ang simbahan diin gibunyagan ang lolo sa tuhod ni Presidente Hunter nga si Rasmussen ug diin nagsimba ang iyang pamilya. Kini nga kasinatian nakapalawom sa pagdayeg ni Presidente Hunter alang sa iyang mga katigulangan sa habig sa iyang inahan. Mihimo siya sa susamang mga pagbisita sa mga dapit sa Norway ug Scotland diin nagpuyo ang iyang mga katigulangan.²

Ang anak ni Presidente Hunter nga si Richard nahinumdom sa gugma sa iyang amahan alang sa family history:

“Siya madasigon nga tigsiksik sa tibuok niyang kinabuhi. Kanunay siyang mogahin og panahon gikan sa iyang pangabogado aron modto sa pampublikong librarya sa Los Angeles aron magsiksik sa seksyon niini nga lukop sa genealogy. Iyang gitipigan ang iyang gisiksik, ang mga family group sheet, mga pedigree chart, ug ang gisugilon nga mga kasaysayan nga personal niyang gisulat sa mga ledger nga libro.

*Mga ginikanan ni Howard W. Hunter, sila si John William
(Will) Hunter ug Nellie Marie Rasmussen Hunter*

“Usahay mobiyahe ko uban niya sa lain-lain mga buluhaton sa komperensya. Iyang ibutang ang pipila sa mga ledger diha sa likod sa sakyanan, ug human sa komperensya sa stake moingon siya, ‘Moadto kita sa balay sa [niining] ig-agaw sulod sa pipila ka minutos. Dunay pipila ka petsa nga akong klarohon.’ Moadto kami sa balay sa ig-agaw. Iyang kuhaon ang mga ledger gikan sa likod, ug sa dili madugay ang lamesa nga kan-anan mapuno sa mga family group sheet.

“Kon usa sa mga sakop sa pamilya gustong makasiguro nga anaa nila ang hustong impormasyon alang sa ilang kaugalingong pagsiksik, manawag sila o mosulat ni Papa aron klarohon ang mga butang tungod kay nahibalo sila nga saktuhon gayud niya kini. Ang buhat nga iyang gihimo talagsaon gayud.”³

Usa ka higayon samtang nagserbisyo si Presidente Hunter sa Korum sa Napulog Duha, ang iyang mga home teacher mibisita ug miingon, “Among ipakita nimo ang among giandam nga mga family group sheet. . . . Kami walay oras nga makita ang imoha karon, apan sa sunod higayon nga moanhi kami gusto namo nga makakita niini.”

“Karon morag makapainteressado kini kanako,” miingon si Presidente Hunter. “Nagtrabaho ko og usa ka bulan aron maandam sa sunod nga pagbisita sa mga home teacher.”⁴

Gikan sa 1964 hangtud 1972, si Howard W. Hunter nangulo sa Genealogical Society of Utah (tan-awa sa pahina pahina [22]). Niadtong 1994, atol sa miting sa pagpasidungog kang Presidente Hunter ug pagsaulog sa ika-100 nga anibersaryo sa Genealogical Society, miingon siya:

“Sa gabii sa wala pa ang akong ika-otsenta y siyete nga adlawng natawhan, naghandum ko nga natingala sa sundanan nga nahimo sa Ginoo sa pagpalambo sa buhat sa templo ug sa family history. Sa dihang presidente pa ko sa Genealogical Society of Utah, kami dunay mga panglantaw kon unsaon sa pagpauswag niini og dali. Karon kita nag-obserbar sa usa ka butang nga mahimayaong nahitabo sa tibuok kalibutan. Ang ebanghelyo nagpadayon sa paglukop sa tanang kanasuran, kaliwatan, pinulongan, ug katawhan. Ang mga templo nahimutang sa tibuok yuta, ug ang espiritu ni Elijah nagtandog sa mga kasingkasing sa daghang mga miyembro, nga naghimo sa family history ug ordinansa sa templo sa dili hitupngan nga gipasason.”⁵

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

1

Ang mga templo gitukod alang sa pagpahigayon sa mga ordinansa nga gikinahanglan alang sa kaluwasan ug kahimayaan sa mga anak sa Dios.

Ang mga templo sagrado alang sa labing suod nga pakigrelasyon tali sa Ginoo ug niadtong nagdawat sa kinatas-an ug labing sagrado nga mga ordinansa sa balaang priesthood. Diha sa templo nga ang mga butang sa yuta gihiusa uban sa mga butang sa langit. . . . Ang dakong pamilya sa Dios mahiusa pinaagi sa makaluwas nga ordinansa sa ebanghelyo. Ang gitugyan nga buhat alang sa mga patay ug ang mga ordinansa alang sa mga buhi mao ang mga katuyoan sa templo.⁶

Ang ebanghelyo nga gisangyaw sa kalibutan pinaagi sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw mao ang ebanghelyo ni Jesukristo ingon nga gipahiuli sa yuta niini nga dispensasyon ug alang sa katubsanan sa tanang katawhan. Ang Ginoo mismo mipadayag kon unsa ang gikinahanglan alang sa kaluwasan ug kahimayaan sa iyang mga anak. Ang usa niini nga mga kinahanglanon mao nga ang mga templo pagatukuron alang sa pagpahigayon sa mga ordinansa nga dili mahimong ipahigayon sa bisan asa nga dapit.

Kon kini ipasabut ngadto sa mga tawo sa tibuok kalibutan nga moadto ug motan-aw sa atong mga templo, ang kanunay nga ipangutana niini nga mga tawo mao, unsa nga mga ordinansa ang ipahigayon sulod sa mga templo?

Bunyag alang sa mga patay

Agig tubag, kanunay natong ipasabut og una ang ordinansa nga nailhan isip bunyag alang sa mga patay. Atong ipahinumdom nga daghang mga Kristiyano ang nagtuo nga sa oras sa kamatayon, ang atong kahimtang atubangan sa Ginoo matino sa kahangturan, kay wala ba moingon si Kristo ngadto kang Nicodemo: “Sa pagkatinuod, sa pagkatinuod, magaingon ako kanimo, Gawas kon ang tawo iganak sa tubig ug sa Espiritu, dili siya makasulod sa gingharian sa Dios” (Juan 3:5)? Apan kita nasayud nga daghang mga tawo ang namatay nga wala makadawat sa ordinansa sa bunyag, ug sa ingon, sumala sa pamahayag ni Kristo ngadto kang Nicodemo, dili sila

makahimo sa pagsulod sa gingharian sa Dios. Makapatumaw kini sa pangutana, ang Dios makiangayon ba?

Ang tubag mao, siyempre ang Dios makiangayon. Klaro nga ang pamahayag sa Manluluwas ngadto kang Nicodemo nagpasabut nang daan nga ang mga bunyag mahimong mabuhat alang niadtong namatay na nga wala pa mabunyagi. Ang mga propeta sa ulahing mga adlaw misulti kanato nga ang bunyag usa ka yutan-ong ordinansa nga mapahigayon lamang pinaagi sa mga buhi. Nan unsaon man aron mabunyagan kadtong mga patay na kon ang mga buhi lamang ang makapahigayon sa ordinansa? Mao kana ang tema sa sulat ni Apostol Pablo ngadto sa mga taga-Corinto sa dihang nangutana siya niini:

“Kon dili pa unsa man lamay ipasabut sa mga tawo sa ilang pag-pabautismo alang sa mga patay, kon ang mga patay dili man ugaling banhawon? nganong bautismohan pa man ang mga tawo alang sa mga patay?” (1 Cor. 15:29.)⁷

Makatarunganon ba nga ang mga tawo nga nabuhi dinhi sa yuta ug namatay nga wala makabaton og kahigayunan nga mabunyagan mahikawan hangtud sa kahangturan? Duna bay dili makatarunganon bahin sa pagpahigayon sa mga buhi sa mga bunyag alang sa mga patay? Tingali ang labing mahinungdanong ehemplo sa gitugyan nga buhat alang sa mga patay mao ang Agalon mismo. Iyang gihatag ang iyang kinabuhi isip gitugyan nga pag-ula, aron ang tanan nga namatay mabuhi pag-usab ug makabaton og kinabuhing walay katapusan. Iyang gihimo alang kanato kon unsay dili nato mahimo sa atong kaugalingon. Sa samang paagi atong mapahigayon ang mga ordinansa alang niadtong wala makabaton og oportunidad nga mabuhat kini sa tibuok [nilang] kinabuhi.⁸

Ang endowment

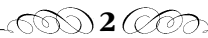
Ang endowment laing ordinansa nga gipahigayon sa atong mga templo. Naglangkob kini og duha ka bahin: una, usa ka sunod-sunod nga mga instruksyon, ug ikaduha, mga saad o mga pakigsaad nga himoon sa tawo nga makadawat sa endowment—mga saad nga magpuyo nga matarung ug motuman sa mga gikinahanglan sa ebanghelyo ni Jesukristo. Ang endowment usa ka ordinansa alang sa dakong panalangin sa mga Santos—sa mga buhi ug mga patay. Sa ingon kini usa usab ka ordinansa nga gipahigayon sa mga buhi

alang sa namatay na nga mga indibidwal; gipahigayon kini alang niadtong kansang buhat sa pagbunyag napahigayon na.

Celestial nga kaminyoon

Laing ordinansa sa templo mao kanang celestial nga kaminyoon, diin ang asawa ma-sealed sa bana ug ang bana ma-sealed sa asawa hangtud sa kahangturan. Kita nasayud, siyempre, nga ang sibil nga mga kaminyoon matapos sa kamatayon; apan ang mahangturong mga kaminyoon nga gipahigayon sulod sa templo mahimong molungtud sa kahangturan. Ang mga anak nga natawo ngadto sa usa ka bana ug asawa human sa mahangturong kaminyoon awtomatik nga na-sealed ngadto sa ilang mga ginikanan hangtud sa kahangturan. Kon ang mga anak natawo sa wala pa ma-sealed ang asawa ngadto sa iyang bana, dunay ordinansa sa sealing diha sa templo nga makabugkos niining mga anak ngadto sa ilang mga ginikanan hangtud sa kahangturan, ug mao kini aron ang mga anak mahimong ma-sealed nga tinugyan ngadto sa mga ginikanan kinsa namatay na. . . .

Kining tanan nga mga ordinansa sa priesthood gikinahanglan alang sa kaluwasan ug kahimayaan sa mga anak sa atong Amahan sa Langit.⁹

Ang tumong sa buhat sa family history mao ang paghatag og mga panalangin ngadto sa tanang mga tawo.

Sigurado gayud nga kita nga ania niining bahin sa tabil dunay dakong trabaho nga buhaton. . . . Ang pagtukod og mga templo dunay lawom nga kahulugan alang kanato ug sa katawhan, ug ang atong mga responsibilidad naklaro. Kinahanglan natong matuman ang buhat sa priesthood bahin sa ordinansa sa templo alang sa atong kaugalingong kahimayaan; dayon kinahanglan natong himoon ang gikinahanglan nga buhat alang niadtong walay oportunidad nga modawat sa ebanghelyo samtang buhi pa. Ang paghimo sa buhat alang sa uban matuman sa duha ka mga lakang: una, pinaagi sa pagsiksik sa family history aron mahibaloan kon kinsa ang atong mga katigulangan; ug ikaduha, pinaagi sa pagpahigayon sa mga ordinansa sa templo aron mahatagan sila sa samang mga oportunidad nga duna ang mga buhi.

Apan dunay daghang mga miyembro sa Simbahan nga limitado ra kaayo ang access sa mga templo. Ilang gibuhay ang kutob sa ilang

*“Sa pagkatinuod walay buhat nga makatupong
nianang gihimo diha sa templo.”*

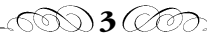
mahimo. Nagpadayon sila sa pagsiksik sa family history ug gipahimo ang buhat sa ordinansa sa templo pinaagi sa uban. Sa laing bahin, dunay ubang mga miyembro nga naghimo sa buhat sa templo apan napakyas sa pagsiksik sa family history sa ilang kaugalingong mga linya sa pamilya. Bisan tuod nga nagpahigayon sila og balaanong serbisyo sa pagtabang sa uban, nawala nila ang panalangin tungod kay wala nila tinguhaa ang ilang kaugalingong patay nga kaliwatan sigun sa balaanong mando sa mga propeta sa ulahing mga adlaw.

Nahimumdom ko og usa ka kasinatian pipila ka tuig na ang mila-bay nga susama niini nga kahimtang. Sa dayong tapos sa miting sa puasa ug pagpamatuod, ang bishop namulong, “Kita dunay espi-rituhanong kasinatian karon nga mapaminaw ang mga pagpamatuod nga gihatag sa usag usa. Tungod kini kay kita mianhi nga nagpuasa sumala sa balaod sa Ginoo. Apan dili gayud nato kalimtan nga ang balaod naglangkob og duha ka bahin: nga kita nagpuasa pinaagi sa paglikay sa pagkaon ug pag-inom ug nga kita motampo sa unsay atong natigum ngadto sa balay-tipiganan sa bishop alang sa kaayo-han niadtong nagkalisud.” Dayon midugang siya: “Unta walay usa kanato nga mobiya karon nga dunay katunga Iang nga panalangin.”

Akong nakat-unan nga kadtong nagsiksik sa family history ug dayon nagpahigayon sa buhat sa ordinansa sa templo alang niadtong nakit-an nilang mga ngalan masayud sa dugang nga kalipay sa pagdawat sa duha ka bahin sa panalangin.

Dugang pa, ang mga patay madasigong nagpaabut nga ang mga Santos sa Ulahing mga Adlaw mosiksik sa ilang mga ngalan ug dayon moadto sa mga templo aron sa pagpahigayon alang kanila, aron sila makalingkawas gikan sa bilangoan didto sa kalibutan sa espiritu. Kitang tanan kinahanglang makakita og kalipay niining talagsaong buhat sa gugma.¹⁰

Ang tumong sa buhat sa family history mao ang paghatag og mga panalangin sa tanang mga tawo, sa mga buhi ug mga patay. Sa atong pagtambong sa templo ug sa pagpahigayon sa buhat alang sa mga patay, atong matuman ang lawom nga pakig-alayon uban sa Dios ug dugang panabut bahin sa iyang plano alang sa kaluwasan sa katawhan. Makakat-on kita sa paghigugma sa atong mga silingan sama sa atong mga kaugalingon. Sa pagkatinuod walay buhat nga makatupong nianang gihimo diha sa templo.¹¹

Unta magmaisugon kita sa pagpadali sa atong buhat sa family history ug sa templo.

Sa atong paghimo sa buhat sa sulod [sa] templo alang niadtong namatay na, mapahinumduman kita sa dinasig nga tambag ni Presidente Joseph F. Smith nga namahayag: “Pinaagi sa atong mga paningkamot alang kanila, ang kadena nga migapos kanila matangtang, ug ang kangitngit nga naglibut kanila mahanaw, kana nga kahayag modan-ag kanila; ug ilang madungog didto sa kalibutan sa espiritu nga ang buluhaton nabuhat na alang kanila pinaagi sa ilang mga anak dinhi, ug maglipay” [sa Conference Report, Okt. 1916, 6].¹²

Kining sagrado nga buhat [family history ug buhat sa templo] gitinguha ug gihunahuna gayud sa Unang Kapangulohan ug sa Korum sa Napulog Duha. Namulong ko alang sa tanang Kaigsoonan sa dihang nagpasalamat ko niadtong mihatag og bililhong mga kontribusyon sa pagpahigayon sa makaluwas nga mga ordinansa alang niadtong namatay na. . . . Mapalasanton kami sa pundok sa mga boluntaryo nga mipalihok niining talagsaong buhat sa tibuok kalibutan. Salamat kaninyong tanan sa unsay inyong maayong gihimo.

Si Propeta Joseph Smith miingon, “Ang pinakadakong responsibilidad niini nga kalibutan nga gibutang sa Dios kanato mao ang pagsiksik sa atong mga patay” [*Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Joseph Smith* (2007), 575]. Siya namahayag usab: . . . “Kadtong mga Santos kinsa wala magtagad alang sa ilang namatay nga mga kabanay, naghimo niini sa kakuyaw sa ilang kaugalingong kaluwasan” [*Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Joseph Smith*, 571].

Nakabaton sa samang panabut kabahin niining importante nga pagpadayag, si Presidente Brigham Young miingon: “Kita dunay buhat nga angayang himoon ingon ka importante sa matang sa atong katungdanan sama sa buhat sa Manluluwas. Ang atong mga katigulangan dili mahingpit kon wala kita; kita dili mahingpit kon wala sila. Nahimo nila ang ilang buhat ug karon namahulay na. Kita karon gitawag sa pagbuhat sa atong katungdanan; nga mao ang labing mahinungdanong buhat nga ipahigayon sa tawo dinhi sa yuta” (*Discourses of Brigham Young*, sel. John A. Widtsoe, Salt Lake City: Deseret Book Co., 1941, p. 406).

Matag propeta nga nangulo niini nga simbahan gikan sa panahon ni Joseph Smith hangtud karon mibalik-balik niining samang makadasig nga kamatuoran. Giniyahan niini nga mga kamatuoran, ang Simbahan sukad pa sa sinugdanan niini nga dispensasyon naghimo sa buhat sa kaluwasan ug kahimayaan alang sa tanang mga anak sa Dios, dili igsapayan kon kanus-a sila natawo sa yuta.

Kita kinsa nabuhi niini nga panahon mao ang gipili sa wala pa kita matawo nga mahimo nga iyang mga representante dinhi sa yuta niini nga dispensasyon. Kita kabahin sa balay ni Israel. Anaa sa atong mga kamot ang sagradong mga gahum nga mahimong mga manluluwas sa Bukid sa Zion sa ulahing mga adlaw [tan-awa sa Abdias 1:21].

Kalabut sa buhat sa templo ug sa family history, ako dunay kinatibuk-ang mensahe: Kini nga buhat kinahanglang mapadali. Ang buhat nga nagpaabut nga himoon hilabihan gayud ug imposible nga masabtan sa tawo. Sa miaging tuig [1993] mipahigayon kita og proxy nga mga endowment sa templo mga lima ka milyon ka mga tawo ug tunga, apan niana nga tuig mga singkwenta ka milyon ka mga tawo ang namatay. Tingali nagsugyot kini bahin sa kawalay paglaum sa umaabut nato, apan dili kita pwedeng maghunahuna

bahin sa kawalay paglaum. Sigurado gayud nga ang Ginoo mosuporta kanato kon atong gamiton ang atong labing maayo nga mga paningkamot sa pagtuman sa sugo sa pagsiksik sa family history ug sa buhat sa templo. Ang mahinungdanong buhat sa mga templo ug ang tanang nagsuporta niini kinahanglang molambo. Importante kaayo kini! . . .

Akong mga kaigsoonan, unta magmaisugon kita sa pagpadali sa atong buhat sa family history ug sa templo. Ang Ginoo miingon, “Himoa ang buluhaton sa akong templo, ug ang tanan nga mga buluhaton diin Ako mitudlo nganha kaninyo, magpadayon ug dili mohunong; ug himoa ang inyong mga kakugi, ug ang inyong malungtaron, ug mapailubon, ug ang inyong mga buluhaton madugangan pag-usab, ug dili gayud mawala ang inyong ganti, miingon ang Ginoo sa mga Panon” (D&P 127:4).

Awhagon ko kamo sa inyong mga paningkamot pinaagi niini nga mga pulong ni Propeta Joseph Smith: “Mga kaigsoonan, kita dili ba mopadayon sa hilabihan nga mahinungdanon nga katuyoan? Padayon ug ayaw pagsibug. Pagmaisugon, mga kaigsoonan ug sa kanunay, ngadto sa kadaugan! Himoa ang inyong mga kasingkasing nga magmaya, ug paglipay sa hilabihan. Himoa ang yuta sa kalit motungha ngadto sa pag-awit. Himoa ang mga patay nga mopahayag og mga awit sa walay katapusan nga pagdayeg ngadto ni Hari Immanuel, kinsa na-orden, sa wala pa ang kalibutan, niana nga nakahimo kanato sa pagtubos kanila gikan sa ilang bilanggoan; kay ang binilanggo mahimo nga gawasnon”(D&P 128:22).

Ganahan ko niini nga buhat. Nasayud ko nga ang Ginoo mohatag sa tanan nga gikinahanglan aron matuman kini samtang kita mapahinungurong naghimo sa atong bahin. Unta ang Ginoo mopanalangin sa matag usa kanato samtang atong himoon ang atong kontribusyon ngadto niining mahinungdanon nga buhat, nga kinahanglan natong tumanon sa atong panahon.¹³

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Pamalandungi ang pasiunang sentence sa seksyon 1. Sa unsang paagi nga ang pagpahigayon og mga ordinansa sa templo

nakatabang ninyo nga mahiduol ngadto sa Dios? Unsa nga impormasyon niini nga seksyon ang makatabang ninyo sa pagpasabot sa mga katuyoan sa mga templo ngadto sa tawo nga wala makasabot niini?

- Giunsa ninyo pagkasinati ang “duha ka bahin sa panalangin” sa pagsiksik sa family history ug sa buhat sa templo? (Tan-awa sa seksyon 2.) Unsaon nato sa pagpaapil ang mga bata ug ubang mga sakop sa pamilya niining importante nga buhat?
- Sa inyong pagribyu sa mga pagtulun-an ni Presidente Hunter diha sa seksyon 3, hunahunaa ang kaimportante nga gibutang sa Ginoo sa family history ug sa buhat sa templo. Giunsa sa pagpadali karon ang buhat sa family history ug sa templo? Unsaon nato pagpalambo ang atong pag-apil niini nga buhat?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Isaias 42:6–7; Malaquias 4:5–6; 1 Pedro 3:18–20; 4:6; D&P 2; 110:12–15; 124:28–30; 128:15–18; 138:57–59

Tabang sa Pagtuon

Sa pagpahisama sa mga pulong sa propeta sa inyong kaugalingon, hunahunaa kon sa unsang paagi kining mga pagtulun-an may kalabutan kaninyo (tan-awa sa *Pagtudlo, Walay Labaw Ka Mahinungdanon nga Tawag* [1999], 171). Sa inyong pagtuon, ikonsiderar ang pagpangutana sa inyong kaugalingon kon sa unsang paagi kad-tong mga pagtulun-an makatabang kaninyo niadtong mga kabalaka, mga pangutana, ug mga hagit sa inyong kinabuhi.

Mubo nga mga Sulat

1. Tan-awa sa Eleanor Knowles, *Howard W. Hunter* (1994), 186.
2. Tan-awa sa Francis M. Gibbons, *Howard W. Hunter: Man of Thought and Independence, Prophet of God* (2011), 16–18.
3. Wala mamantala nga manuskrito pinaagi ni Richard A. Hunter.
4. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 192.
5. “We Have a Work to Do,” *Ensign*, Mar. 1995, 64.
6. “The Great Symbol of Our Membership,” *Ensign*, Okt. 1994, 2.
7. “A Temple-Motivated People,” *Ensign*, Feb. 1995, 2.
8. “Elijah the Prophet,” *Ensign*, Dis. 1971, 71.
9. “A Temple-Motivated People,” 2, 4.
10. “A Temple-Motivated People,” 4–5.
11. “We Have a Work to Do,” 65.
12. Teksto sa pagpahinugod nga pagampo sa Bountiful Utah Temple, sa “Magnificent Edifice’ Consecrated to [the] Lord,” *Church News*, Ene. 14, 1995, 4.
13. “We Have a Work to Do,” 64–65.

“Buhata ninyo kini sa paghandum kanako” (Lucas 22:19).

Ang Sakramento sa Panihapon sa Ginoo

“Samtang si [Jesus] mikuha sa tinapay ug mipikas-pikas niini, ug mikuha sa kopa ug mipanalangin niini, iyang gipresentar ang iyang kaugalingon isip ang Kordero sa Dios nga mao ang mohatag sa espirituhanong pag-amuma ug mahangturong kaluwasan.”

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Si Howard W. Hunter gipadako sa usa ka aktibo nga inahan nga Santos sa Ulahing mga Adlaw ug buotan nga amahan nga nianang higayuna dili pa sakop sa bisan unsa nga simbahan. Ang iyang amahan wala mosupak sa pag-apil sa pamilya diha sa Simbahan—mitambong pa gani siya usahay sa mga sakrament miting kauban nila—apan dili siya gusto nga ang iyang mga anak mabunyagan sa dihang nag-edad sila og 8 anyos. Iyang gibati nga kinahanglan dili sila mohimo niana nga desisyon hangtud nga modako na sila. Sa dihang si Howard nag-12 anyos na, dili niya madawat ang Aaronic Priesthood ug maordinahan nga deacon tungod kay wala man siya mabunyagi. Bisin tuod nga nakaapil siya kauban sa batan-ong mga lalaki sa ubang mga kalihokan, si Howard grabe nga nasagmuyo nga dili siya makapaambit sa sakrament kauban nila.

“Maglingkod ko sa sakrament miting kauban ang laing batang nga lalaki,” nahinumdom siya. “Sa dihang oras na nga sila mopaambit sa sakrament, mouk-ok ko sa akong lingkuranan. Gibati nako nga walay labut. Ganahan ko nga mopaambit sa sakrament, apan dili makahimo tungod kay wala pa ko mabunyagi.”¹

Dul-an sa lima ka bulan human sa iyang ika-12 nga adlawng natawhan, si Howard miagni sa iyang amahan nga tugutan siya nga magpabunyag. Sa wala madugay, giordinahan siya nga deacon.

“Akong nahinumduman ang unang higayon nga mipaambit ko sa sakrament,” miingon siya “Nahadlok ko, apan nalipay nga makabaton sa pribilehiyo. Human sa miting ang bishop midayeg nako sa paagi sa pagdala nako sa akong kaugalingon.”²

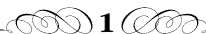
Sa dihang si Howard W. Hunter gitawag nga Apostol, kanunay siya nga moapil sa ordinansa sa sakrament kauban ang laing mga General Authority sa Salt Lake Temple. Si Elder David B. Haight, kinsa miserbisyo kauban ni Elder Hunter sa Korum sa Napulog Duha, mi-hulagway sa kasinatian nga makadungog niya nga mopanalangin sa sakrament:

“Unta ang batang mga lalaki sa Aaronic Priesthood sa tibuok nga Simbahan makabaton sa samang oportunidad nga makadungog ni Elder Howard W. Hunter nga mopanalangin sa sakrament sama sa among nabati didto sa templo. Usa siya ka linain nga saksi ni Kristo. Sa akong pagpaminaw niya nga naghangyo sa atong Langitnong Amahan sa pagpanalangin sa sakrament, gibati nako ang kalawom sa espi-ritwalidad sa iyang kalag. Ang matag pulong klaro ug makahuluganon. Wala siya magdali, wala magpaspas. Siya ang tigpama-ba alang sa ta-nang mga Apostoles sa pagpakigsulti sa atong Langitnong Amahan.”³

Kini nga mga asoy naghulagway sa balaang pagtahud ni Presi-dente Hunter alang sa sagradong mga simbolo sa maulaong sakri-pisyo ni Kristo.

Sama sa gipakita sa mga pagtulun-an niini nga kapitulo, usa ka paagi nga gitinguha ni Presidente Hunter aron pagtabang sa mga miyembro sa Simbahan nga masabtan ang kaimportante sa sakra-ment mao ang pagpasabut sa koneksyon niini sa karaang kasau-lugan sa Pagpalabay ug sa pagtan-aw og balik sa pagpasiugda sa Manluluwas niining ordinansa atol sa pagpangaon diha sa Pagpa-labay kauban ang Iyang mga disipulo.

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Ang Pagpalabay nagpahayag nga ang kamatayon walay permanente nga gahum ngari kanato.

[Ang Pagpalabay] mao ang labing karaan sa mga kapistahan sa mga Judeo, nagsaulog sa kalihokan nga nag-una sa pagdawat sa

tradisyonal nga Balaod ni Moises. Nagpahinumdom kini sa matag henerasyon sa pagbalik sa mga anak ni Israel ngadto sa gisaad nga yuta ug sa lisud nga mga pagsulay didto sa Ehipto nga nauna pa niini. Naghandum kini sa pagkalingkawas sa usa ka katawhan gikan sa pagkasakop ug pagkaulipon ngadto sa kagawasan ug kaluwasan. Kini ang kapistahan sa tingpamulak sa Daang Tugon sa dihang ang kalibutan sa kinaiyahan nagmalamboon, nagtubo, ug nagmabungahon.

Ang Pagpalabay dunay koneksyon sa Kristohanong pagsaulog sa Pasko sa Pagkabanhaw. . . . Ang Pagpalabay [ug ang Pasko sa Pagkabanhaw] nagpamatuod sa dakong gasa nga gihatag sa Dios ug sa sakripisyo nga nalambigit sa pagtugyan niini. Kining duha ka relihiyusong mga paghandum namahayag nga ang kamatayon “molabay” kanato ug walay permanente nga gahum ngari kanato, ug nga ang lubnganan dili magmadaugon.

Pinaagi sa pagluwas sa mga anak sa Israel gikan sa Ehipto, si Jehova mismo nakigsulti kang Moises pinaagi sa nagsiga nga sapinit didto sa Sinai nga nag-ingon:

“Nakita ko pag-ayo ang kaguol sa akong katawhan nga atua sa Ehipto, ug hingdunggan ko ang ilang pagtuaw tungod sa ilang tinugyanan sa buhat; kay naila ko ang ilang kalisdanan. . . .

“Busa, umari ka karon, ug pagasugoon ko ikaw ngadto kang Paraon, aron kuhaon mo ang akong katawhan, ang mga anak sa Israel gikan sa Ehipto.” (Ex. 3:7, 10.)

Tungod kay misupak si Paraon, daghang kagul-anan ang miabut sa Ehipto, apan sa gihapon “ang kasingkasing ni Paraon mitig-a, ug siya wala motugot sa pagpalakaw sa mga anak sa Israel.” (Ex. 9:35.)

Agig tubag nianang pagdumili ni Paraon, ang Ginoo miingon, “Ug ang tanan nga panganay sa yuta sa Ehipto mangamatay, gikan sa panganay ni Paraon nga nagalingkod sa iyang trono, hangtud sa panganay sa ulipon nga babaye nga anaa sa likod sa galingan; ug ang tanan nga panganay sa kahayupan.” (Ex. 11:5.)

Isip proteksyon batok niining katapusan ug labing makalilisang nga silot nga gipahamtang sa mga Ehiptohanon, ang Ginoo mi-mando kang Moises nga pakuhaon og nating karnero nga walay lama ang matag lalaki nga mga anak sa Israel.

“Ug magakuha sila sa dugo ug igabutang nila kini sa duruha ka haligi ug sa balabag sa pultahan sa mga balay diin sila magakaon niini.

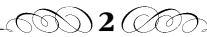
“Ug niadtong gabhiona magakaon sila sa unod nga sinugba sa kalayo, ug mga tinapay nga walay levadura; uban sa mga utanon nga mapait magakaon sila niini. . . .

“Ug mao kini ang pagkaon ninyo kaniya; nga binaksan ang inyong mga hawak, ang inyong mga sapin sa inyong mga tiil, ug ang inyong mga sungkod sa inyong mga kamot; ug magakaon kamo kaniya sa madali gayud: mao kana ang pasko sa Ginoo. . . .

“Ug mahitabo, nga sa magaingon kaninyo ang inyong mga anak: Unsa ba ang inyong gipasabut niining tulumanon?

“Kamo managpanubag: Mao kini ang halad sa pasko sa Ginoo, nga milabay ibabaw sa mga balay sa mga anak sa Israel didto sa Ehipto.” (Ex. 12:7–8, 11, 26–27.)

Human makaikyas ang mga Israelite gikan sa pagkontrol ni Paraon ug sa kamatayon sa panganay sa mga Ehiptohanon, ang mga Israelite sa katapusan nakatabok gayud sa Jordan. Narekord kini nga “ang mga anak sa Israel nanagpuyo sa Gilgal, ug sa hapon sa ikapulo ug upat ka adlaw sa maong bulan, nagsaulog sila sa pasko didto sa kapatagan sa Jerico.” (Jos. 5:10.) Ug kini nga tradisyon gisunod sa mga pamilyang Judeo matag tuig human niana, lakip na ang pamilya ni Jose ug ni Maria ug ang bata, nga si Jesus.⁴

Atol sa pista nga naghandum sa Pagpalabay, ang Manluluwas mipasiugda sa ordinansa sa sakrament.

Sama sa giklaro sa Ebanghelyo ni Juan, ang pista sa Pagpalabay mitimaan sa importante nga mga panghitabo atol sa mortal nga pangalagad ni Kristo. Atol sa unang Pagpalabay sa iyang pangalagad, gipahibalo ni Jesus ang iyang misyon pinaagi sa paghinlo sa templo sa dihang iyang giabog paingon sa gawas ang mga tigpangilis sa mga kwarta ug kadtong namaligya og mga hayop. Sa ikaduhang Pagpalabay si Jesus mipakita sa iyang gahum pinaagi sa milagro sa mga tinapay ug mga isda. Si Kristo mipaila dinhi sa mga simbolo nga sa kaulahian adunay mas dakong kahulugan diha sa Lawak sa Itaas. “Ako mao ang tinapay nga nagahatag og kinabuhi,” siya

“Samtang siya mikuha sa tinapay ug mipikas-pikas niini, ug mikuha sa kopa ug mipanalangin niini, iyang gipresentar ang iyang kaugalingon isip ang Kordero sa Dios.”

miingon “Siya nga moari kanako dili gutumon; ug siya nga mosalig kanako dili gayud uhawon.” (Juan 6:35.)

Siyempre, ang pista sa iyang katapusang Pagpalabay mao ang mohatag sa hingpit nga pagpahayag niining karaan nga kasaulugan. Nianang katapusan nga semana sa iyang mortal nga pangalagad, si Jesus nasayud gayud kon unsay kahulugan ngadto kaniya niining partikular nga Pagpalabay. Ang kagubot duol na kaayo. Si Mateo mirekord:

“Ug sa nakatapus na si Jesus sa pagsulti niining mga pulonga, siya miingon sa iyang mga tinun-an,

“Kamo nahibalo nga duha ka adlaw sukad karon mao na ang pista sa pasko, ug ang Anak sa tawo igatugyan na aron ilansang sa krus.” (Mat. 26:1–2.)

Kay hingpit nga nasayud kon unsay nagpaabut kaniya, si Jesus mihangyo kang Pedro ug Juan nga makigsabut alang sa pagkaon sa pagpalabay. Iya silang giingnan nga pangutan-on ang tag-iya sa balay, “Hain ba ang lawak diin adto ako makigsalo sa akong mga tinun-an sa pagkaon sa pasko?” (Lucas 22:11.)

Ang kamingaw sa iyang pagkahimugso nahitabo, nga morag maingon, nga nasubli diha sa kamingaw sa iyang kamatayon. Ang mga milo adunay kalubloban ug ang mga langgam sa kalangitan adunay kabatugan, apan ang Anak sa Tawo walay dapit nga kapahulayan sa iyang ulo sa iyang pagkahimugso o sa iyang katapusang mga gutlo sa mortalidad [tan-awa sa Mateo 8:20].

Sa katapusan, ang pagpangandam alang sa pagkaon sa Pagpalabay nakompleto, sa pagtuman sa dul-an sa usa ka libo ug lima ka gatus ka tuig nga tradisyon. Si Jesus milingkod kauban sa iyang mga disipulo ug, human sa pagkaon sa gisakripisyo nga nating karnero ug sa tinapay ug bino niining karaang pista, iya silang gitudloan og bag-o ug mas balaan nga kahulugan nianang karaang panalangin gikan sa Dios.

Mikuha siya og usa ka lapad, lingin nga mga tinapay nga walay levadura, mipanalangin niini, ug gipikas-pikas kini nga iyang giapudapod sa mga Apostoles, nga nag-ingon: “Kini mao ang akong lawas nga gihatag alang kaninyo: buhata ninyo kini sa paghandum kanako.” (Lucas 10:19 PM.)

Samtang gibu-bu ang kopa, iya kining gikuha ug, nagpasalamat, mi-dapit kanila sa pag-inom niini, nga nag-ingon, “Kining kopa nga giula alang kaninyo mao ang bag-ong pakigsaad diha sa akong dugo.” (Lucas 10:20.) Si Pablo misulti bahin niini: “Kay sa matag kaon ninyo niining tinapay, ug matag inom ninyo niining kopa, ginasangyaw ninyo ang kamatayon sa Ginoo hangtud sa iyang pag-anhi.” (1 Cor. 11:26.)

Ang tinapay ug bino, imbis nga mga hayop ug mga utanon, nahimong mga simbolo sa lawas ug dugo sa bantugan nga Kordero, mga simbolo nga pagakan-on ug paga-imnon diha sa balaang pag-tahud ug agig paghandum kaniya hangtud sa kahangturan.

Niining yano apan dalaygon nga paagi gipasiugdahan sa Manlu-luwas ang ordinansa nga nailhan karon nga sakramento sa Paniha-pon sa Ginoo. Pinaagi sa pag-antus sa Getsemani, sa sakripisyo sa Kalbaryo, ug sa pagkabanhaw gikan sa tanaman nga lubnganan, si Jesus mituman sa karaang balaod ug mipasiugda sa usa ka bag-ong dispensasyon base sa mas taas, mas balaan nga panabut sa balaod sa sakripisyo. Wala na kinahanglana nga ang mga tawo mohalad sa unang anak sa karnero gikan sa ilang panon, tungod kay ang Unang Anak sa Dios miabut aron ihalad ang iyang kaugalingon isip “walay kinutuban ug mahangturon nga sakripisyo.”

Kini ang kahalangdon sa Pag-ula ug Pagkabanhaw, dili lamang pagpalabay gikan sa kamatayon, apan usa ka gasa sa kinabuhing dayon pinaagi sa walay kinutuban nga sakripisyo.⁵

Tukma kadto atol sa pagsaulog niining karaang pakigsaad sa pagpanalipod [ang pagkaon sa Pagpalabay] nga kinahanglang pa-siugdahan ni Jesus ang mga simbolo sa bag-ong pakigsaad sa ka-hilwasan—ang mga simbolo sa iyang kaugalingong lawas ug dugo. Samtang siya mikuha sa tinapay ug mipikas-pikas niini, ug mikuha sa kopa ug mipanalangin niini, iyang gipresentar ang iyang kauga-lingon isip *ang* Kordero sa Dios nga mao ang mohatag sa espirituhanong pag-amuma ug mahangturong kaluwasan.⁶

3

Ang atong pag-apil sa sakrament usa ka oportunidad nga tan-awon og balik ang atong kinabuhi ug bag-uhon ang atong mga pakigsaad.

Dili pa lang kaayo dugay ako . . . [adunay] pribilehiyo nga makatambong sa tulumanon sa sakrament sa among kaugalingong ward. . . . Samtang ang mga priest nag-andam sa sakrament, nanganta mi og:

*Amahan, kami dungga;
Ihatag Imong grasya.
Pag-ambit sa timaan,
Sa dako mo nga gugma.*

[*Mga Himno*, nu. 99]

Usa ka priest ang miluhod atubangan sa gipikas-pikas nga pan ug nag-ampo: “Nga sila unta mokaon agi og handumanan sa lawas sa imong Anak, ug mosaksi nganha kanimo, O Dios, ang Amahan sa Kahangturan, nga sila andam sa pagdala nganha kanila sa ngalan sa imong Anak, ug sa kanunay mohinumdom kaniya ug maghupot sa iyang mga sugo.” (D&P 20:77.) Ang mga deacon nagbulag-bulag sa tibuok chapel aron ipaambit ang gipikas-pikas nga pan. Usa kanila ang miabut sa among linya ug gikuptan ang silver nga tray samtang miambit ko. Dayon gikuptan nako ang tray aron makaambit si Sister Hunter, ug iya kining gikuptan alang sa tawo nga tupad niya. Sa ingon ang tray gipasa-pasa diha sa linya, ang matag usa nagpaambit ug gipaambit.

Naghunahuna ko sa mga panghitabo nianang gabhiona dul-an sa duha ka libo ka tuig na ang milabay sa dihang si Jesus gibudhian. . . . Ang sakramento sa Panihapon sa Ginoo gipasiugdahan aron mohulip sa gisakripisyo [nga hayop] ug mahimong pahinumdom sa tanan nga moambit nga tinuod gayud siyang misakripisyo alang kanila; ug mahimong dugang nga pahinumdom sa mga pakigsaad nga ilang gihimo nga mosunod Kaniya, motuman sa Iyang mga sugo, ug magmatinud-anon hangtud sa katapusan.

Samtang [ako] naghunahuna bahin niini, ang tambag ni Pablo diha sa iyang sulat ngadto sa simbahan sa Corinto misantup sa akong hunahuna. Miingon siya: “Busa bisan kinsa nga magakaon sa tinapay, ug magainom sa kopa sa Ginoo, sa paagi nga dili takus, makasala batok sa lawas ug dugo sa Ginoo.

“Apan ipasusi sa matag usa ka tawo ang iyang kaugalingon, ug unya pakan-a siya sa tinapay, ug paimna siya sa kopa.

“Kay bisan kinsa nga magakaon ug magainom sa walay pagpakaila sa lawas sa Ginoo, nagakaon ug nagainom siya sa hukom sa silot alang sa iyang kaugalingon.” (1 Cor. 11:27–29.)

Nabalaka ko. Akong gipangutana ang akong kaugalingon niini: “Ako bang gipahimutang ang Dios nga labaw sa tanang butang ug gituman ang tanan Niyang mga sugo?” Dayon namalandong ko ug nakasabut sa akong kahimtang. Ang paghimo og pakigsaad ngadto sa Ginoo nga kanunayng motuman sa Iyang mga sugo usa ka ser-yuso nga obligasyon, ug ang pagbag-o niana nga pakigsaad pinaagi sa pag-ambit sa sakrament ingon usab ka seryuso. Ang solemne

nga mga gutlo sa paghunahuna samtang gipaambit ang sakrament importante kaayo. Kini mga gutlo sa pagsusi sa kaugalingon, pag-analisar sa kaugalingon, pag-ila sa kaugalingon—usa ka panahon sa pagpamalandong ug determinasyon nga molambo.

Niining higayuna ang laing priest nagluhod atubangan sa lamesa, nag-ampo nga ang tanang moinom “mohimo niini agi og handumanan sa dugo sa imong Anak, nga gipaagas alang kanila; . . . nga sila sa kanunay mahinumdom kaniya, nga sila unta makabaton sa iyang Espiritu uban kanila.” (D&P 20:79.)

Dihay hilum nga pagpamalandong, ang kahilum nabalda pinaagi sa tingog sa masuso kansang inahan daling migakos kaniya. Ang bisan unsa nga mobalda sa kahilum atol niining sagradong ordinansa morag dili angay; apan sigurado nga ang tingog sa usa ka masuso dili makapasagmuyo sa Ginoo. Siya, usab, gikugos sa usa ka mahigugmaong inahan atol sa sinugdanan sa mortal nga kinabuhi nga nagsugod sa Bethlehem ug nahuman sa krus sa Kalbaryo.

Ang batan-ong mga lalaki mitapos sa pagpaambit sa sakrament Dayon misunod ang mga pulong sa pagdasig ug panudlo, usa ka panapos nga himno ug pag-ampo; ug ang sagradong mga gutlo nga “dili gyud matugaw” natapos [tan-awa sa “Hilum nga Pag-ampo,” *Mga Himno*, nu. 86]. Sa among pagpauli . . . misantup kini sa akong hunahuna: Pagkanindot kon ang tanang mga tawo adunay pana-but sa katuyoan sa bunyag ug sa kaandam nga modawat niini; ang tinguha sa pagtuman sa mga pakigsaad nga gihimo niana nga ordinansa nga moserbisyo sa Ginoo ug mosunod sa Iyang mga sugo; ug, agig dugang, ang tinguha nga moambit sa sakrament sa adlawng Igpapahulay aron mobag-o niadtong mga pakigsaad nga moserbisyo Kaniya ug magmatinud-anon hangtud sa katapusan. . . .

Kay nakatambong sa sakrament miting ug nakaambit sa sakrament nakapahimo sa adlaw nga mas makahuluganon, ug akong gibati nga mas nasabtan nako ang rason nganong ang Ginoo mi-ingon, “Ug nga kamo mahimo unta nga labaw nga moamping sa inyong mga kaugalingon nga walay buling gikan sa kalibutan, ug kamo moadto sa balay alampoanan ug mohalad sa inyong mga sakramento diha sa akong balaan nga adlaw;

“Kay sa pagkatinuod kini mao ang adlaw nga gitudlo ngadto kaninyo sa pagpahulay gikan sa inyong mga kahago, ug mohatag

og mga paghalad sa inyong mga pag-ampo ngadto sa Labing Hangdon.” (D&P 59:9–10.)⁷

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Ribyuha ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter kalabut sa Pagpalabay sa karaang Israel (tan-awa sa seksyon 1). Unsa man ang atong makat-unan gikan sa Pagpalabay? Sa unsang paagi nga ang Pagpalabay adunay koneksyon sa pagsaulog sa Pasko sa Pagkabanhaw?
- Ribyuha ang asoy ni Presidente Hunter kalabut sa pagpasiugda sa Manluluwas sa sakrament (tan-awa sa seksyon 2). Nganong kini nga panghitabo mahinungdanon nganha kaninyo? Sa unsang mga paagi nga ang sakrament usa ka “pakigsaad sa kahilwasan” alang kanato?
- Unsay nakahatag kaninyo og impresyon kalabut sa asoy ni Presidente Hunter bahin sa pag-ambit sa sakrament diha sa seksyon 3? Unsa ang atong makat-unan gikan niini nga asoy aron mahimo ang sakrament nga mas makahuluganon? Sa unsang paagi nga ang pag-ambit sa sakrament nahimong usa ka panalangin nganha kaninyo?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

1 Mga Taga-Corinto 5:7–8; 11:23–29; 3 Nephi 18:3–14; 20:8–9; Moroni 6:5–6; D&P 20:75–79; 27:1–2

Tabang sa Pagtudlo

“Sa atong pagtudlo sa ebanghelyo, kinahanglang ilhon nato nga ang Espiritu Santo mao ang tinuod nga magtutudlo. Ang atong pribilehiyo mao ang pagserbisyo isip instrumento diin ang Espiritu Santo makatudlo, makapamatuod, makahupay, ug makadasig” (*Pagtudlo, Walay Labaw ka Mahinungdanon nga Tawag* [1999], 41).

Mubo nga mga Sulat

1. Sa Gerry Avant, “Elder Hunter—Packed Away Musician’s Career for Marriage,” *Church News*, Mayo 19, 1985, 4.
2. Sa J. M. Heslop, “He Found Pleasure in Work,” *Church News*, Nob. 16, 1974, 4.
3. David B. Haight, “The Sacrament,” *Ensign*, Mayo 1983, 13.
4. “Christ, Our Passover,” *Ensign*, Mayo 1985, 17–18.
5. “Christ, Our Passover,” 18–19.
6. “His Final Hours,” *Ensign*, Mayo 1974, 18.
7. “Thoughts on the Sacrament,” *Ensign*, Mayo 1977, 24–25.

Kaminyoon—Usa ka Mahangturong Panag-uban

“Ang labing importanting panag-uban anaa sa kaminyoon—kana nga relasyon nga adunay malungtaron ug mahangturong nga kahulugan.”

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Sa dihang si Howard W. Hunter 20 anyos ang panuigon, nahimamat niya si Claire Jeffs sa usa ka sayaw diha sa Simbahan sa Los Angeles, California, samtang siya kauban sa usa sa mga higala ni Howard. Human sa sayaw, pipila sa mga young adult nangadto miubog sa ocean surf. Nawala ang kurbata ni Howard, ug si Claire miboluntaryo sa paglakaw sa baybayon uban kaniya aron pagtabang sa pagpangita niini. Sa wala madugay si Howard miingon, “Sa sunod higayon nga kami nanggawas, akong gidala si Claire, ug ang [akong higala] mikuyog og lain.”¹

Sa sunod nga tuig misugod sila og seryoso nga date, ug usa ka gabii sa tingpamulak hapit tulo ka tuig human sila nagkita, gidala ni Howard si Claire ngadto sa usa ka nindot nga taas nga dapit nga matan-aw ang lawod. “Among [gitan-aw] ang mga bawod nga nagligid gikan sa Pasipiko ug mosalpok sa mga dagkong bato diha sa kahayag sa takdol nga bulan,” misulat siya. Nianang gabhiona si Howard mitanyag og kaminyoon, ug gidawat ni Claire. “Among giistoryahan ang mahitungod sa among mga plano,” miingon siya, “[ug] mihimo og daghang mga desisyon nianang gabhiona ug pipila ka lig-on nga mga saad kalabut sa among mga kinabuhi.”²

Si Howard ug si Claire gikasal sa Salt Lake Temple niadtong Hunyo 10, 1931. Sa sunod 52 ka tuig, ang ilang gugma nagkalawom samtang gipatubo nila ang ilang anak nga mga lalaki, miserbisyo diha sa Simbahan, ug giatubang ang ilang mga hagit uban sa hugot nga pagtuo.

“Diha sa templo atong madawat ang labing taas nga ordinansa nga anaa alang sa mga lalaki ug mga babaye, ang sealing sa mga bana ug mga asawa nga mag-uban sa kahangturan.”

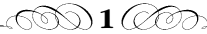
Ang ilang kalipay isip managtiayon klaro ngadto sa ilang pamilya. Si Robert Hunter, ang ilang kamagulangang apo nga lalaki, miingon: “Kon ako maghunahuna ni Lolo Hunter, wala akoy laing gihunahuna kon dili ang pagka-ehemplo sa usa ka mahigugmaong bana. . . . Inyo gayud nga mailhan ang mahigugmaong panaghiusa tali kanilang duha.”³

Ang gugma ni Presidente Hunter sa iyang asawa mas nadayag samtang iyang giamumahan siya sulod sa katapusang dekada sa kinabuhi sa iyang asawa, sa dihang siya nakigbisog sa seryosong problema sa panglawas. Sa dihang namatay si Claire niadtong Oktubre 9, 1983, kini usa ka “usa kadakong kasubo” ngadto ni Presidente Hunter.⁴ Misulat siya nga sa dihang siya miabut sa panimalay sa adlaw nga si Claire namatay, “ang balay ingon og bugnaw, ug samtang ako naglakaw-lakaw, ang tanan nagpahinumdom kanako kaniya.”⁵

Human sa hapit pito ka tuig nga nag-inusara, nangasawa si Presidente Hunter ngadto kang Inis Stanton niadtong Abril 1990. Si Presidente Gordon B. Hinckley mipahigayon sa seremonyas diha sa Salt Lake Temple. Si Inis usa ka tinubdan sa dakong kahupay ug kalig-on ngadto ni Presidente Hunter sulod sa iyang pagserbisyo isip Presidente sa Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles ug Presidente sa Simbahan. Miuban siya kaniya sa daghan niyang mga biyahe sa pakighimamat sa mga Santos sa tibuok kalibutan.

Si Elder James E. Faust sa Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles namulong kabahin ni Inis nga panalangin ngadto kang Presidente Hunter: “Human sa kamatayon ni [Claire], mingaw kini nga panahon sulod sa daghang katuigan hangtud gipangasawa niya si Inis. Nag-uban giambit nila ang daghang malipayon nga mga handumanan ug mga kasinatian.” Dayon, namulong ngadto ni Sister Hunter, miingon siya, “Walay pulong nga makalitok sa among pagpasalamat kanimo, Inis, alang sa pakig-uban ug sa imong mapinanggaon ug maunungong pag-amuma kaniya. Nakahatag ka og kalipay ug hingpit nga kalipay diha sa labing nindot nga mga tuig sa iyang kinabuhi ug sa iyang pangalagad.”⁶

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Ang kaminyoon tali sa lalaki ug sa babaye giorden sa Dios ug gituyo nga mahimong mahangturon.

Ang Ginoo nagtin-aw sa kaminyoon alang kanato. Miingon siya, “Tungod niining maong hinungdan kinahanglan pagabiyaan sa lalaki ang iyang amahan ug ang iyang inahan ug makig-ipon siya sa iyang asawa ug silang duha mahimong usa” (Mateo 19:5).⁷

Ang labing importanting panag-uban sa kinabuhi anaa sa kaminyoon—kana nga relasyon nga adunay malungtaron ug mahangturon nga kahulugan.⁸

Uban ang kahibalo sa plano sa kaluwasan isip pundasyon, ang usa ka lalaki kinsa naghupot sa priesthood nagtan-aw sa kaminyoon isip usa ka sagrado nga pribilehiyo ug obligasyon. Dili maayo alang sa lalaki ni sa babaye nga mag-inusara. Ang lalaki dili kompleto nga walay babaye. Ni makatuman sa katuyoan sa ilang pakalalang nga wala ang usa (tan-awa sa 1 Mga Taga-Cor. 11:11; Moises 3:18). Ang kaminyoon tali sa lalaki ug sa babaye giorden sa Dios (tan-awa sa D&P 49:15–17). Pinaagi lamang sa bag-o ug walay katapusang pagkisaad sa kaminyoon nga sila makaamgo sa kahingpitan sa walay katapusang mga panalangin (tan-awa sa D&P 131:1–4; 132: 15–19).⁹

Ang kaminyoon kasagarang gipasabut isip usa ka panag-uban sa Dios. Dili lamang kini usa ka pulong nga pasumbingay. Kon kini nga panag-uban magpabilin nga malig-on ug magtinabangay, ang lalaki ug ang babaye maghigugma sa usag usa ingon sa ilang paghigugma sa Dios, ug adunay moabut nganha sa ilang panimalay og usa ka tam-is ug pagbinatiy nga modala og mahangtulong kalampanan.¹⁰

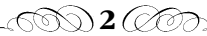
Ang unang kaminyoon gipahigayon sa Ginoo. Kini usa ka mahangtulong kaminyoon tungod kay walay ingon nga butang sama sa panahon sa dihang kana nga seremonyas nahitabo. Ang seremonyas gipahigayon alang sa usa ka magtiayon nga kaniadto dili ulipon sa kamatayon; busa, ubos niana nga kahimtang ang panag-uban dili gayud matapos. Human sa pagkapukan, ang atong unang mga gini-kanan giabug gikan sa Halaman. Niana sila naulipon sa kamatayon, apan ang pagkabanhaw gisaad ngadto kanila. Walay panahon nga giingon nga ang ilang mahangtulong kaminyoon matapos.¹¹

Diha sa templo atong madawat ang labing taas nga ordinansa nga anaa alang sa mga lalaki ug mga babaye, ang sealing sa mga bana ug mga asawa nga mag-uban sa kahangturan. Atong lauman nga ang atong mga kabatan-onan dili mouyon sa bisan unsa nga kaminyoon gawas lamang sa kaminyoon diha sa templo.¹²

Sama nga ang bunyag usa ka sugo sa Ginoo, mao usab ang kaminyoon diha sa templo. Ingon nga ang bunyag importante sa pagsulod sa Simbahan, mao usab ang kaminyoon diha sa templo importante ngadto sa kahimayaan diha sa presensya sa Dios. Kabahin kini sa atong padulngan. Dili nato matuman ang atong katapusan nga mga katuyoan nga wala niini. Ayaw katagbaw sa bisan unsa nga minos niini.

Dili kamo modawat og kalibutanong matang sa bunyag, di ba? Ang Dios adunay iyang paagi sa bunyag—pinaagi sa pagpaunlod pinaagi sa usa ka tawo kinsa naghupot sa awtoridad. Dayon modawat mo og kalibutanon nga matang sa pagminyo? Siya adunay paagi sa pagminyo usab: Kini ang kaminyoon diha sa templo.¹³

Nag-ampo ako nga ang Ginoo mopanalangin kanato nga kita ma-kaamgo sa rason sa atong pagpakabuhi ug unsay atong kinahanglan gayud nga buhaton aron makaplagn nato ang atong dalan ngadto sa kahimayaan ug kinabuhing dayon. Kabahin sa plano sa kahangturan mao ang kaminyoon nga atong gihuptan nga sagrado. Kon kita andam nga mosunod, ang mga ordinansa mahimong permanente sa hangtud. Pagkamahimayaong butang kini nga magbaton niini nga pagsabut ug magbaton niining mga kamatuoran nga gipadayag kanato.¹⁴

Sa paghukom kon kinsa ang minyoan, pagpailub, pagbaton og hugot nga pagtuo, ug pagpabilin nga takus sa pagdawat sa balaang pagtabang.

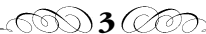
Ako nagtuo nga ang labing dako nga desisyon nga inyong kinahanglan gayud nga himoon . . . mao ang desisyon nga moumol sa inyong kinabuhi alang sa kahangturan, ug kana mao ang inyong kaminyoon. Ako nakasiguro nga kamo mouyon kanako nga kini mahimong mas importante kay sa bisan unsa pa ang inyong buhaton sa kinabuhi, tungod kay ang inyong trabaho ug ang inyong propesyon o bisan unsay inyong pagabuhaton dili ingon ka importante sama sa mahangturong mga hiyas. . . . [Ang desisyon mahitungod sa

kaminyoon] makaapekto kaninyo hangtud ngadto sa kahangturan; kini makaapekto usab kaninyo samtang nagpuyo kamo dinhi sa yuta.¹⁵

Ayaw. . . pagdali-dali ngadto sa usa ka relasyon nga walay hustong pagpangandam ug inspirasyon. Sa mainampuong paagi pangayo ang paggiya sa Ginoo kabahin niining butanga. Pagpabilin nga takus sa pagdawat nianang balaan nga panabang.¹⁶

Kadaghanan kaninyo . . . naguol mahitungod sa pagpangulitawo, kaminyoon, ug sa pagsugod og pamilya. Tingali dili ninyo makaplagn ang pangalan sa inyong umaabut nga kapikas diha sa panan-awon ni Nephi o sa basahon sa Pinadayag; tingali dili kamo sultihan niini pinaagi sa anghel o gani sa inyong bishop. Pipila ka mga butang nga kinahanglan gayud nga inyong buhaton sa inyong mga kaugalingon mismo. Pagbaton og hugot nga pagtuo ug pagmasulundon, ug ang mga panalangin moabut. Paningkamuti nga magmapailubon. Paningkamuti nga dili motugot sa unsay wala kaninyo nga mopugong kaninyo sa pag-ila niana nga kamo aduna. Kon kamo mabalaka og maayo mahitungod sa kaminyoon, kini makaguba gayud sa posibilidad niini. Pagpuyo sa hingpit ug matinud-anon ingon nga dili minyo sa wala pay angay nga kabalak-an mahitungod sa kaminyoon.¹⁷

Samtang nagpaabut sa gisaad nga mga panalangin, ang tawo kinahanglan nga adunay buhaton, kay ang pagkapakyas sa pag-uswag maoy pagaingnon nga usa ka pag-us-us. Pagmatinguhaon sa pag-apil diha sa maayo nga mga katuyoan, lakip ang inyong kaugalingon nga paglambo.¹⁸

Walay panalangin nga ikawang ngadto sa takus nga mga indibidwal kinsa dili minyo.

Kini mao ang simbahan ni Jesukristo, dili simbahan sa mga minyo o ulitawo ug dalaga o bisan unsa nga grupo o indibidwal. Ang ebanghelyo nga atong gisangyaw mao ang ebanghelyo ni Jesukristo, nga molukop sa tanang makaluwas nga mga ordinansa ug mobayaw sa matag indibidwal kinsa andam sa pagdawat ni Kristo ug mosunod sa mga sugo nga siya ug ang atong Amahan sa Langit naghatag.¹⁹

Walay panalangin, lakip nianang mahangturong kaminyoon ug mahangturong pamilya, nga ikawang ngadto ni bisan kinsang takus

*“Samtang nagpaabut sa gisaad nga mga panalangin, . . .
pagsamatinguhaon sa pag-apil diha sa maayo nga mga katuyoan,
lakip ang inyong kaugalingon nga paglambo.”*

nga indibidwal. Samtang kini ingon og madugay—gani tingali lapas niining mortal nga kinabuhi—alang sa uban nga matuman kini nga panalangin, dili kini ikawang. . . .

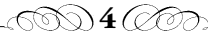
Karon, gusto kong motanyag og pipila ka mga pulong sa tambag ug gugma.

Ngadto kaninyo kinsa *mga ulitawo*: Ayaw ilangan ang kamin-yoon tungod kay kamo wala diha sa hingpit nga panginabuhi ug pinansyal nga kahimtang. . . . Hinumdumi nga isip usa ka tighupot sa priesthood kamo adunay obligasyon nga mag-una sa pagpangita og mahangturong panag-uban.

Ngadto kaninyo nga *mga dalaga*: Ang mga saad sa mga propeta sa Dios kanunay nga ang Ginoo mahunahunaon kaninyo; kon kamo matinud-anon, *tanang* mga panalangin mainyo. Ang pagkadili minyo ug walay pamilya niini nga kinabuhi usa ka temporaryong kondisyon lamang, ug ang kahangturan usa ka taas nga panahon. Mipahinumdom si Presidente Benson kanato nga “ang panahon gitakda lamang ngadto sa tawo. Anaa sa hunahuna sa Dios ang inyong mahangturong panan-awon.” (*Ensign*, Nob. 1988,

p. 97.) Pun-a ang inyong mga kinabuhi og bililhon, makahuluganon nga mga kalihokan.

Ngadto kaninyo kinsa nakasinati og *diborsyo*: Ayaw itugot ang kahigawad o pagbati sa kapakyasan nga mousab sa inyong ideya sa kaminyoon o sa kinabuhi. Ayaw pagkawala og pagtuo sa kaminyoon o pagtugot sa kapait nga mokutkot sa inyong kalag ug moguba ninyo o niadtong inyong hinigugma o gihigugma.²⁰

**Ang malampusong kaminyoon nagkinahanglan
sa atong labing maayong paningkamot sa
pagsunod sa mga baruganan sa ebanghelyo.**

Ang [kaminyoon] . . . usa ka nakat-unan nga kalihokan. Ang atong tinuyoang paningkamot, dili ang kinaiyang sugyot, nagpiho sa kalampusan. Ang nag-awhag nga pwersa nagagikan sa pagkamabination, tinuod nga pagbati, ug paghunahuna alang sa kalipay ug kaayohan sa usag usa.

Sa wala pa ang kaminyoon atong gitan-aw ang kinabuhi gikan sa atong kaugalingon nga pagsabut, apan human molabang ngadto nianang ganghaan, magsugod kita sa pagtan-aw niini gikan usab sa pagsabut sa uban. Adunay panginahanglan sa paghimo og mga sakripisyo ug pagpahiangay isip mga pagpakita sa inusab nga pasalig ug gugma.

Kini kasagarang gisulti nga ang pagkamalipayon ug pagkamalampuson sa kaminyoon sa kinatibuk-an dili hinungdan ang pagminyo sa tukma nga tawo kaysa *mahimong tukma nga tawo*. Ang estatistika nga nagpakita sa taas nga gidaghanon sa diborsyo mahimong magpakita og dili maalamong mga pagpili sa mga kapikas. Kon sila naminyo og laing mga tawo, ang piho nga problema tingali mahimong mawala, apan sa tinuod lain nga problema ang mopuli sa lugar niini. Ang maalamong pagpili sa usa ka kapikas usa ka dako nga kontribusyon ngadto sa usa ka malampuson nga kaminyoon, apan ang tinuyo nga paningkamot sa hingpit nga pagbuhat sa iyang kaugalingong responsibilidad mao ang labing dako nga elemento nga nagtampo sa kalampusan.²¹

Samtang kini tinuod nga ang takus nga mga magtiayon makabaton og kahimayaan didto sa celestial nga gingharian, ang matag

Kon ang bana ug ang asawa “nahigugma sa usag usa sama sa ilang paghigugma sa Dios, . . . adunay moabut dinha sa ilang panimalay ug usa ka tam-is ug pagbinatiay nga modala og mahangturong kalampusan.”

lalaki ug babaye nga sealed sa mahangturong relasyon kinahanglan gayud nga indibwal nga takus niana nga panalangin.

Ang mahangturong kaminyoon maglangkub sa usa ka takus nga lalaki ug usa ka takus nga babaye, ang duha kinsa indibidwal nga nabunyagan sa tubig ug sa Espiritu; kinsa indibidwal nga nakaadto sa templo sa pagdawat sa ilang kaugalingong mga endowment; kinsa indibidwal nga misaad sa ilang pagkamatatud-anon ngadto sa Dios ug ngadto sa ilang kapikas diha sa pakigsaad sa kaminyoon; ug kinsa indibidwal nga misunod sa ilang mga pakigsaad, nagbuhat sa tanan nga gipaabut sa Dios kanila.²²

Ang pagsunod sa mga baruganan sa ebanghelyo naghimo og malipayong kaminyoon. . . . Kon ang duha ka tawo makapuyo sa mga baruganan sa ebanghelyo, ang kaminyoon mahimong tam-is ug kini mahimong malipayon.²³

 5

**Ang mga bana ug mga asawa kinahanglan
mag-uban sa pagpaningkamot sa paglig-on
sa mga gikauyonan sa kaminyoon.**

*Ang putling gugma ni Kristo ug pagpailub
kauban ang mga kasaypanan*

Kadaghanan sa mga kapikas adunay mga kasaypanan. . . . Si Richard L. Evans makausa miingon, “Tingali bisan kinsa kanato magkayon sa usa ka perpekto nga tawo, apan ang atong tahas mao ang pakig-uyon sa tawo nga may kasaypanan” [*Richard Evans’ Quote Book* (1971), 165]. Atong masabtan diha sa kaminyoon nga kita wala makigsabot og perpekto nga mga tawo; kita naningkamot nga maperpekto ug kita nagpanaw sa dalan diin kita naglaum nga mahimong perpekto, apan kita kinahanglan gayud adunay pagsabot, mohatag sa atong labing maayo, ug mohimo sa kinabuhi nga manindot. . . .

. . . Ang Biblia nagsulti kanato: “Ang gugma mapailubon, ug mapuagoron” (tan-awa sa 1 Mga Taga-Corinto 13:4). Kana nga matang sa gugma, ang matang nga dili katiaw-tiawan, wala tapusa sumala sa gusto ug ilabay sama sa iglalabay nga plastic, apan kana nga molahutay sa tanang gagmay nga mga kalisud sa kinabuhi nga manag-uban ingon og naghiusa, mao ang katapusang pahayag sa tawhanong kalipay.²⁴

Panaghiusa sa kasingkasing

Sa tinuod ang labing malipayon nga mga kaminyoon mao kad-tong diin ang imong kahiubos akong kahiubos, ang akong kasakit imong kasakit, akong kadaugan, imong kadaugan, akong mga kabalaka, imong mga kabalaka. Ang pagkahiusa sa kasingkasing, sa kalag, sa unod ingon og mas labaw ka mahagiton kay sa kaniadto dinhi sa kalibutan diin ang pangutana ingon ug: “Unsay anaa niini alang kanako?” Daghan kaayo nga mga kapikas ang nahimo nga usa lamang ka dayan-dayan nga ipasigarbo kay sa magbaton og tinuod nga pagbati alang kanila.²⁵

Ang pagkamatitud-anon sa hunahuna, sa pulong, ug sa buhat

Ang usa ka lalaki nga naghupot og priesthood magpakita og hingpit nga batasan sa pagkamatitud-anon ngadto sa iyang asawa ug dili mohatag kaniya og hinungdan sa pagduda sa iyang

pagkamatitud-anon. Ang bana kinahanglan nga mohigugma sa iyang asawa sa tibuok niyang kasingkasing ug mounong ngadto kaniya ug wala nay lain (tan-awa sa D&P 42:22–26). Si Presidente Spencer W. Kimball mipasabut:

“Ang mga pulong *wala nay lain* nagpapha sa tanang tawo ug sa tanang butang. Niana ang kapikas mahimong prayoridad sa kinabuhi sa bana o sa asawa ug ni ang kinabuhing sosyal o panginabuhi o kinabuhing politikanhon o bisan unsa nga ubang interes o tawo o butang mahimong mas importante sa kapikas” (*The Miracle of Forgiveness*, Salt Lake City: Bookcraft, 1969, p. 250).

Gidili sa Ginoo ug gipanghimaraut sa iyang simbahan ang bisan unsa ug matag suod kaayo nga relasyon nga gawas sa kaminyoon. Ang pagluib sa usa ka bana mosamad sa kasingkasing sa iyang asawa ug mowagtang sa iyang pagsalig ug sa pagsalig sa iyang mga anak (tan-awa sa Jacob 2:35).

Pagmatitud-anon sa inyong mga pakigsaad sa kaminyoon sa hunahuna, sa pulong, ug sa buhat. Ang pornograpiya, mga pag-ibid-ibid, ug ngil-ad nga mga imahinasyon mokutkot sa kinaiya sa tawo ug mohuyang sa pundasyon sa usa ka malipayong kaminyoon. Ang panaghiusa ug pagsalig sulod sa kaminyoon niana maguba. Ang usa ka tawo kinsa dili magpugong sa iyang mga hunahuna ug sa ingon makasala og panapaw diha sa iyang kasingkasing, kon siya dili maghinulsol, dili makaangkon sa Espiritu, apan maglimud sa tinuohan ug isalikway (tan-awa sa D&P 42:23; 63:16).²⁶

Pagkamalumo ug pagtahud diha sa suod kaayo nga pagbati

Ilikay ang inyong mga kaugalingon sa bisan unsang pasulabi ug dili takus nga kinaiya diha sa malumo, suod kaayo nga relasyon tali sa bana ug asawa. Tungod kay ang kaminyoon gi-orden sa Dios, ang suod kaayo nga relasyon tali sa mga bana ug mga asawa maayo ug dungganon diha sa mga mata sa Dios. Nagsugo siya nga sila mahimong usa ka unod ug nga sila mosanay ug mopuno sa yuta (tan-awa Moises 2:28; 3:24). Kamo kinahanglan nga mohigugma sa inyong asawa maingon usab nga si Kristo naghigugma sa Simbahan ug mitugyan sa iyang kaugalingon alang niini (tan-awa sa Mga Taga-Efeso 5:25–31).

Kalumo ug pagtahud—dili gayud ang kahakog— mao gayud ang giya nga mga baruganan diha sa suod kaayo nga relasyon tali

sa bana ug sa asawa. Ang matag kapikas kinahanglan nga mahunahunaon ug sensitibo sa panginahanglan ug mga tinguha sa iyang kapikas. Ang bisan unsa nga pasulabi, law-ay, o dili kapugngan nga kinaiya diha sa suod kaayo nga relasyon tali sa bana ug asawa gipanghinaraut sa Ginoo.

Si bisan kinsa nga lalaki nga moabuso o mopakaulaw sa iyang asawa sa pisikal o sa espirituhanong paagi makasala og dako kaayo nga sala ug manginahanglan og sinsero ug lawom nga paghinulsol. Ang mga panagbangi kinahanglan nga sulbaron pinaagi sa gugma ug pagkamabination ug uban sa espiritu sa panag-uli sa usag usa. Ang usa ka lalaki kinahanglan nga kanunay mosulti ngadto sa iyang asawa sa mahigugmaon ug mabination nga paagi, magtagad kaniya uban sa labing taas nga respeto. Ang kaminyoon sama sa usa ka bag-ong tubo nga bulak . . . ug kinahanglan gayud nga amumahan kanunay uban sa mga pahayag sa gugma ug pagbati.²⁷

Maayong pagpaminaw

Daghang mga problema ang daling matubag, ug daghang lisud nga mga sitwasyon ang masulbad, kon kita makasabut nga adunay mga panahon nga kita kinahanglan nga maminaw. Sa eskwelahan makat-unan nato ang leksyon kon kita maminaw, apan mapakyas kon kita modumili sa paghatag og atensyon. Sa kaminyoon adunay kompletong kakulang sa pagsabut gawas kon kita andam sa pagpaminaw. . . . Dayag lang, kita kinahanglan nga magsinultihanay, apan kinahanglan gayud nga kita maminaw ngadto sa laing hunahuna aron sa pagdugang sa atong pagsabut igo sa paghimo og maalamon nga desisyon. Ang pagpaminaw usahay makahimo og kalainan.²⁸

Ang walay paghunahuna sa kaugalingon

Ang mga panaghigalaay dili makalahutay kon kini pinasikad diha sa dili lig-on nga pundasyon sa pagkahakog. Ang mga kaminyoon dili molahutay kon kini walay kapasikaran gawas sa pisikal nga pagkadani, ug walay pundasyon sa usa ka mas lawom nga paghigugma ug pagkamaunungon.²⁹

Kami naglaum nga kamo kinsa mga minyo mohinumdom sa mga pagbati sa gugma nga migiya kaninyo ngadto sa altar diha sa balay sa Ginoo. Ang among mga kasingkasing nasubo sa pagkahibalo sa daghan kinsang gugma nagkabugnaw o kinsa pinaagi sa mga

hinungdan sa pagkahakog o kalapasan nakalimot o nagtiaw-tiaw sa pagtagad sa mga pakigsaad sa kaminyoon nga ilang gihimo diha sa templo. Kami nangamuyo ngadto sa mga bana ug mga asawa sa pagbaton og gugma ug respeto alang sa usag usa. Sa pagkatinuod, kini mao ang among dakong panghinaut nga ang matag pamilya mapanalanginan og inahan ug amahan kinsa nagpahayag og gugma alang sa usag usa, kinsa matinahuron sa usag usa, ug kinsa nag-uban sa paglig-on sa mga gikauyonan sa kaminyoon.³⁰

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Diha sa seksyon 1, gihatagan og gibug-aton ni Presidente Hunter nga ang kaminyoon gi-orden sa Dios ug gituyo nga mahimong mahangturon. Sa unsang paagi nga ang pagkahibalo niini maka-apekto sa inyong relasyon ngadto sa inyong kapikas? Unsa ang kahulugan niini diha kaninyo nga ang kaminyoon maoy “usa ka panag-uban sa Dios”? Unsaon nato pagtabang ang mga kabataan ug kabatan-onan sa pag-andam nga magminyo sa templo?
- Unsa ang inyong mga hunahuna ug mga impresyon samtang kamo nagtuon sa tambag ni Presidente Hunter mahitungod sa pagdesisyon kon kinsa ang minyoan? (Tan-awa sa seksyon 2.)
- Sa unsa nga paagi nga ang mga saad ug tambag ni Presidente Hunter diha sa seksyon 3 nagtabang sa mga tawo kinsa dili mga minyo? Unsaon nato paggamit ang mensahe ni Presidente Hunter nga “kini mao ang simbahan ni Jesukristo, dili simbahan sa mga minyo o dili mga minyo”?
- Unsa sa inyong hunahuna ang gipasabut ni Presidente Hunter pinaagi sa pag-ingon nga ang kaminyoon “usa ka nakat-unan nga kalihokan”? (Tan-awa sa seksyon 4.) Kanus-a kamo nakakita nga ang pagsunod sa mga baruganan sa ebanghelyo nagdala og kalipay ngadto sa kaminyoon? Kon kamo minyo, hunahunaa kon unsa kaha ang inyong buhaton aron mas hingpit ninyong mapakita ang inyong gugma ngadto sa inyong kapikas.
- Palandunga ang mga tambag ni Presidente Hunter sa seksyon 5. Unsaon sa managtiayon pagpalambo og mas dako nga pag-pailub ngadto sa mga kasaypanan sa usag usa? Unsaon sa mga

managtiayon sa pagpalambo og “panaghiusa sa kasingkasing”? Unsaon sa managtiayon pagpakita og pagkamatitud-anon diha sa kaminyoon pinaagi sa hunahuna, sa pulong, ug sa buhat?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Genesis 2:18, 21–24; Jacob 2:27, 31–33; 4 Nephi 1:11; D&P 42:22; Moises 3:19–24; tan-awa usab sa “Ang Pamilya: Usa ka Pamahayag ngadto sa Kalibutan,” *Ensign*, Nob. 2010, 129

Tabang sa Pagtuon

“Ang inyong pagtuon sa ebanghelyo labing epektibo kon kamo gitudloan sa Espiritu Santo. Sugdi kanunay ang inyong pagtuon sa ebanghelyo pinaagi sa pag-ampo alang sa Espiritu Santo nga motabang kaninyo nga makakat-on” (*Isangyaw ang Akong Ebanghelyo* [2004], 18).

Mubo nga mga Sulat

1. Sa Eleanor Knowles, <i>Howard W. Hunter</i> (1994), 72.	30, 1979), 7, Church History Library, Salt Lake City.
2. Sa Eleanor Knowles, <i>Howard W. Hunter</i> , 79–80.	15. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i> , 141–42.
3. Sa Don L. Searle, “President Howard W. Hunter, Acting President of the Quorum of the Twelve Apostles,” <i>Ensign</i> , Abr. 1986, 24–25.	16. “The Church Is for All People,” <i>Ensign</i> , Hunyo 1989, 77.
4. Gordon B. Hinckley, “A Prophet Polished and Refined,” <i>Ensign</i> , Abr. 1995, 34.	17. “Fear Not, Little Flock” (pamulong nga gihatag diha sa Brigham Young University, Mar. 14, 1989), 4; speeches.byu.edu.
5. Sa Knowles, <i>Howard W. Hunter</i> , 270; tan-awa usab 264, 267, 269.	18. “The Church Is for All People,” 77.
6. James E. Faust, “Howard W. Hunter: Man of God,” <i>Ensign</i> , Abr. 1995, 28.	19. “The Church Is for All People,” 76.
7. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i> , ed. Clyde J. Williams (1997), 137.	20. “The Church Is for All People,” 76–77.
8. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i> , 130.	21. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i> , 129–30.
9. “Being a Righteous Husband and Father,” <i>Ensign</i> , Nob. 1994, 49.	22. “The Church Is for All People,” 76.
10. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i> , 130.	23. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i> , 137.
11. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i> , 132.	24. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i> , 135–36.
12. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i> , 130.	25. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i> , 137.
13. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i> , 131–32.	26. “Being a Righteous Husband and Father,” 50.
14. “Divine Creation of Women” (pamulong nga gihatag diha sa Australia Area Conference, Adelaide, Australia, Nob.	27. “Being a Righteous Husband and Father,” 51.
	28. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i> , 129.
	29. Sa Conference Report, Okt. 1967, 12.
	30. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i> , 130–31.

Pagpatunhay ug Pagpanalipod sa Pamilya

“Ang panimalay mahimong ingon og usa ka yanong dapit sa ubang mga panahon uban sa naandang mga buluhaton, apan ang kalampusan niini kinahanglan nga mahimong ang labing importante sa tanan nga mga paninguha.”

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Si Howard W. Hunter nagtubo sa usa ka mahigugmaon, kugihan nga pamilya, diin iyang nakat-unan gikan sa iyang mga ginikanan nga ang pagtukod og malipayong panimalay sa kasagaran nagkinahanglan og sakripisyo. Sa hapit na siya maminyo, mihimo siya og sakripisyo nga iyang gituohan nga gikinahanglan alang sa kaayohan sa iyang umaabut nga pamilya.

Nakapalambo si Howard og usa ka gugma alang sa musika niadtong batan-on pa siya. Una siyang nagkat-on sa pagtugtog sa piyano ug biyolin ug nagbansay sa kaugalingon sa pagtugtog og daghang lain nga mga instrumento. Isip usa ka tin-edyer, naghimo siya og iyang kaugalingong banda, ang Hunter’s Croonaders, nga mitugtog sa mga sayawan ug uban nga mga kalihokan sa Boise, Idaho. Sa dihang siya 19, siya ug ang banda gikuha sa pagtugtog sulod sa duha ka bulan nga lawig lulinghayaw sa dagat ngadto sa Asya.¹

Sa tuig human si Howard mibalik gikan sa lawig lulinghayaw sa dagat, mibalhin siya ngadto sa Habagatang California, diin mipadayon siya sa pagtugtog uban sa nagkalain-laing mga banda. Sa California iya usab nga nahimamat si Claire Jeffs, kinsa siya mitanyag og kamin-yoon niadtong tingpamulak sa 1931. Upat ka adlaw sa wala pa ang ilang kasal, si Howard mipasundayag uban sa iyang banda ug dayon gihipos ang iyang mga instrumento ug wala na gayud motugtog

Ang pamilya “molabaw sa bisan unsa nga interes sa kinabuhi.”

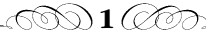
pag-usab sa propesyonal nga paagi. Ang pagtugtog og musika alang sa mga sayaw ug mga party “makapahinam sa laing bahin,” miingon siya, “ug nakakita ako og daghang kwarta,” apan iyang gibati nga kini nga estilo sa kinabuhi mga sukwahi sa matang sa kinabuhi nga iyang gilantaw alang sa iyang pamilya. “Kini nagbilin og kahaw-ang sa usa ka butang nga akong gikalingawan, [apan] ang desisyon wala gayud sukad pagamahayi,” miingon siya paglabay sa katuigan.²

Gipanalanginan si Howard ug Claire ug tulo ka anak nga mga lalaki, si Howard William (Billy), John, ug Richard. Sa ilang kaguol, si Billy namatay nga masuso pa. Samtang si John ug si Richard nagtubo, ang mga Hunter mitukod og suod nga pamilya. Puno ang iskedyul ni Howard sa iyang pagpraktis sa pagka-abogado ug mga calling sa Simbahan, apan siya ug si Claire mihimo sa ilang pamilya nga prayoridad. Sa wala pa ang Simbahan migahin sa Lunes sa gabii alang sa family home evening, dugay na ang mga Hunter migahin niana nga gabii isip usa ka panahon alang sa pagtudlo sa ebanghelyo, pagsaysay og mga istorya, pagdula, ug pag-adto og mga dapit nga magkuyog. Kasagaran ang mga batang lalaki gihatagan og mga buluhaton alang sa mga leksyon.

Si Howard ug ang iyang anak nga mga lalaki mipalambo og pareho nga mga hilig, sama sa modelong mga tren. Gihimo nila ang mga tren gikan sa mga sudlanan ug nagtukod og nindot nga agianan sa tren nga adunay mga rilis nga gipataput ngadto sa mga plego sa plywood. Iyang gihinumduman, “Usa sa among kinaham nga mga kalingawan mao ang pag-adto sa mga parkinganan sa tren . . . duol sa estasyon sa Alhambra sa Southern Pacific Railroad aron sa pagkuha og mga ideya alang sa dapit nga ang among tren mobalhin og rilis ug mga ekipo.”³

Sa kadugayan ang pamilya ni Presidente ug Sister Hunter midaghan nga naglakip og 18 ka apo. Agi og dugang sa dugay nga mga pagbisita sa iyang mga anak ug mga apo kadaghanan sa mga pagbisita ni Presidente Hunter mga “dinalian,” sa panahon nga maghulat sa eroplano atol sa mga buluhaton sa Simbahan nga magdala niya ngadto sa California. Tungod kay dad-on ni John ang iyang mga anak sa airport aron magkita sa ilang lolo sa panahon niining mga paghulat sa eroplano, usahay tawgon nila siya nga “ang lolo kinsa nagpuyo sa airport.”⁴

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Ang pamilya mao ang labing importanting unit sa katilingban, sa Simbahan, ug sa kahangturan.

Ang pamilya mao ang labing importanting unit karon ug sa kahangturan ug, sa ingon, molabaw sa bisan unsa nga interes sa kinabuhi.⁵

Ang Simbahan adunay responsibilidad—ug awtoridad—sa pagpatunhay ug sa pagpanalipod sa pamilya isip ang pundasyon sa katilingban. Ang sundanan alang sa kinabuhi sa pamilya, gihimo sa wala pa ang katukuran sa kalibutan, naghatag alang sa mga bata nga ipakatawo ug imatuto sa usa ka amahan ug inahan kinsa bana ug asawa, legal nga naminyo. Ang pagkaginikanan usa ka sagra-dong obligasyon ug pribilehiyo, nga ang mga anak gidawat isip usa ka “panulundon sa Ginoo” (Sal. 127:3).

Ang usa ka nabalaka nga katilingban nagsugod na karon sa pagkakita nga ang pagkabungkag sa pamilya nagdala diha sa kalibutan sa mga kalamidad nga gipanagna sa mga propeta. Ang mga konseho ug mga paglantugi sa kalibutan molampus lamang kon ilang ipasabut ang pamilya sama sa paagi nga gipadayag kini sa Ginoo. “Gawas nga ang Ginoo magatukod sa balay, kawang lamang ang kahago niadtong mga nagtukod niini” (Sal. 127:1).⁶

Sa pagpaninguha sa kaayohan alang sa mga indibidwal ug mga pamilya, importante kini sa paghinumdom nga ang nag-unang unit sa Simbahan mao ang pamilya. Hinoon, sa pagpunting diha sa pamilya, kinahanglan nga atong hinumduman nga dinhi sa kalibutan nga atong gipuy-an ang mga pamilya wala hatagi og limitasyon diha sa naandang pundok sa amahan, inahan, ug mga anak. Ang mga pamilya sa Simbahan karon naglangkob usab sa [mga bana ug mga asawa] nga walay mga anak, walay kapikas nga mga ginikanan nga may mga anak, ug mga indibidwal nga dili minyo nga nagpuyo nga nag-inusara. . . . Matag usa niini nga mga pamilya kinahanglan gayud nga makadawat og mabinantayong pag-amuma. Kasagaran kadtong nanginahanglan sa labing mabinantayong pag-amuma mao kadtong mga pamilya sa dili naandan nga pundok. Ang maamumahon ug masaligon nga mga home teacher gikinahanglan diha sa matag panimalay. Walay usa nga kinahanglang mapasagdan.⁷

Si Presidente Hunter kauban sa iyang anak nga mga lalaki, mga apo, ug sa ilang mga pamilya kaniadtong Oktubre 2, 1994, ang adlaw human siya gipaluyohan isip Presidente sa Simbahan

2

Ang mga ginikanan magkauban sa pagpangulo sa panimalay ug ubos sa hugot nga obligasyon sa pagpanalipod ug paghigugma sa ilang mga anak.

Ang mga responsibilidad sa pagkaginikanan mao ang pinaka-importante. Ang mga resulta sa atong mga paningkamot adunay mahangturon nga mga sangputanan alang kanato ug sa batang mga lalaki ug mga babaye nga atong gipatubo. Ang bisan kinsa nga mahimong usa ka ginikanan anaa sa hugot nga obligasyon sa pagpanalipod ug paghigugma sa [ilang] mga anak ug sa pagtabang kanila sa pagbalik ngadto sa ilang Langitnong Amahan. Ang tanang mga ginikanan kinahanglan nga mosabut nga ang Ginoo mopakasala niadtong kinsa nagpasagad sa ilang mga responsibilidad.⁸

Ang mga amahan ug mga inahan adunay dako nga responsibilidad kalabut sa mga anak nga gisalig nganha sa ilang pag-amuma. . . . Diha sa Basahon sa mga Proverbio atong makaplagan kini nga pahimatngon ngadto sa mga ginikanan:

“Bansaya ang bata diha sa dalan nga iyang pagalaktan: ug bisan kong siya matigulang na, siya dili mobiya gikan niana.” (Mga Proverbio 22:6.)

Ang labing dako nga pagbansay nga ikahatag ngadto sa usa ka bata mao kana nga nagagikan sa ehemplo sa mga ginikanan. Ang mga ginikanan kinahanglan nga mopakita og ehemplo alang sa mga kabatan-onan sa pagsunod. Tumang kalig-on nagagikan sa panimalay diin ang matarung nga mga baruganan gitudlo, diin adunay gugma ug pagtahud sa usag usa, diin ang pag-ampo nahimong impluwensya diha sa kinabuhi sa pamilya, ug diin adunay pagtahud alang niadtong mga butang nga may kalabut sa Dios.⁹

Ang epektibong pagpangulo sa pamilya . . . nagkinahanglan og daghan ug eksakto nga paggamit sa panahon. Ang pagtudlo ug pagdumala sa pamilya kinahanglan dili gayud isalig . . . ngadto sa katilingban, ngadto sa eskwelahan, o gani sa Simbahan.¹⁰

Ang usa ka lalaki kinsa naghupot sa priesthood nagtan-aw sa pamilya isip gi-orden sa Dios. Ang inyong pagpangulo sa pamilya mao ang inyong labing importante ug sagrado nga responsibilidad. . . .

Ang usa ka lalaki kinsa naghupot sa priesthood nangulo sa iyang pamilya sa pag-apil diha sa Simbahan aron sila mahibalo sa ebanghelyo ug maanaa ubos sa panalipod sa mga pakigsaad ug mga ordinansa. Kon kamo gusto nga makadawat sa mga panalangin sa Ginoo, kamo kinahanglan mopahimutang sa inyong kaugalingong mga panimalay nga hapsay. Kauban sa inyong asawa, tinoa ninyo ang espiritwal nga kahimtang sa inyong panimalay. Ang inyong unang obligasyon mao ang paghimo sa inyong kaugalingong espirituhanong kinabuhi nga hapsay pinaagi sa kanunay nga pagtuon sa kasulatan ug matag adlaw nga pag-ampo. Lig-una ug pasidunggi ang inyong priesthood ug mga pakigsaad sa templo; awhaga ang inyong pamilya sa pagbuhat sa sama.¹¹

Ang usa ka lalaki nga naghupot sa priesthood adunay balaang pagtahud alang sa pagkainahan. Ang mga inahan gihatagan og usa ka sagradong pribilehiyo nga “modala sa mga kalag sa mga tawo; kay niini magpadayon ang buhat [sa] Amahan, aron siya pagahimayaon” (D&P 132:63).

. . . Ang priesthood dili makabuhat sa padulngan niini, ni ang mga katuyoan sa Dios matuman, nga wala ang atong kapikas. Ang mga inahan naghimo og buluhaton nga ang priesthood dili makahimo. Alang niining gasa sa kinabuhi, ang priesthood kinahanglan nga adunay gugma nga walay utlanan alang sa mga inahan sa ilang mga anak.

[Mga kaigsoonan,] pasidunggi ang talagsaon ug balaang gitudlo nga tahas sa inyong asawa isip usa ka inahan sa Israel ug sa iyang talagsaong kapasidad sa pagpanganak ug pagmatuto sa mga bata. Kita ubos sa balaang sugo sa pagpasanay ug pagpuno sa yuta ug sa pagmatuto sa atong mga anak ug mga apo diha sa kahayag ug sa kamatuoran (tan-awa sa Moises 2:28; D&P 93:40). Kamo motabang, isip mahigugmaon nga kapikas, sa pag-amuma sa mga anak. Tabangi siya sa pagdumala ug paghusay sa inyong panimalay. Tabang sa pagtudlo, pagbansay, ug sa pagdisiplina sa inyong mga anak.

Kinahanglan nga kanunay ninyong ipahayag ngadto sa inyong asawa ug mga anak ang inyong balaan nga pagtahud ug pagrespeto alang kaniya. Sa tinuod, usa sa labing dakong butang nga mabuhat sa usa ka amahan ngadto sa iyang mga anak mao ang paghigugma sa ilang inahan.¹²

Ang usa ka lalaki kinsa naghupot sa priesthood modawat sa iyang asawa isip kauban sa pagpangulo sa panimalay ug pamilya nga may hingpit nga kahibalo ug hingpit nga pag-apil sa tanan nga mga desisyon kalabut ngadto niana. Gikinahanglan gayud nga aduna diha sa Simbahan ug sa panimalay usa ka opisyal nga tig-dumala (tan-awa sa D&P 107:21). Pinaagi sa balaang pagtudlo, ang responsibilidad sa pagmando diha sa panimalay nahimutang diha sa tighupot sa priesthood (tan-awa sa Moises 4:22). Gituyo sa Ginoo nga ang asawa mahimong kaabag alang sa lalaki (*kaabag* nagpasa-but nga managsama)—nga mao, usa ka kauban nga managsama ug gikinahanglan diha sa hingpit nga panag-uban. Ang pagdumala diha sa pagkamatarung nagkinahanglan sa gipakigbahin nga responsibilidad tali sa bana ug sa asawa; mag-uban kamo maglihok nga may kahibalo ug pagduyog sa tanang may kalabutan sa pamilya. Sa usa ka tawo nga molihok nga walay pagtabang o walay pagtagad sa mga pagbati ug pagtambag sa iyang asawa sa pagdumala sa pamilya mao ang paghimo og dili matarung nga kamandoan.¹³

Nag-awhag kami kaninyo, mga kaigsoonan, sa paghinumdom nga ang priesthood usa ka matarung nga awtoridad lamang. Tinguhaa ang pagtahud ug pagsalig sa inyong mga anak pinaagi sa inyong mahigugmaon nga relasyon ngadto kanila. Ang usa ka matarung nga amahan nagpanalipod sa iyang mga anak pinaagi sa iyang panahon ug presensya diha sa ilang sosyal, edukasyonal, ug

espiritwal nga mga kalihokan ug mga responsibilidad. Ang mahigugmaon nga mga pahayag sa gugma ug pagbati ngadto sa mga anak responsibilidad usab sa amahan sama sa inahan. Sultihi ang inyong mga anak nga gihigugma ninyo sila.¹⁴

3

Ang atong mga panimalay kinahanglan mga dapit sa gugma, pag-ampo, ug pagtudlo sa ebanghelyo.

Kinahanglan gayud nga kita adunay gugma ug integridad ug lig-on nga mga baruganan diha sa atong mga panimalay. Kita kinahanglan nga adunay malungtaron nga pasalig ngadto sa kaminyoon ug sa mga anak ug sa moralidad. Kinahanglan gayud nga kita molampos diin ang kalampusan gikinahanglan og maayo sa sunod nga henerasyon.

Sa tinuod kana nga panimalay labing lig-on ug labing nindot diin atong makaplagaan ang matag tawo nga daling mobati sa mga pagbati sa uban, maninguha sa pagserbisyo sa uban, maninguha sa pagsunod diha sa panimalay sa mga baruganan nga atong gipakita sa mas dayag nga mga sitwasyon. Gikinahanglan kitang maninguha pa og mas maayo sa pagsunod sa ebanghelyo diha sa atong mga pamilya. Ang atong mga panimalay takus sa atong labing matitudanon nga mga pasalig. Ang usa ka bata adunay katungod sa pagbati nga diha sa iyang panimalay siya luwas, nga diha siya adunay dapit nga mapanalipdan gikan sa mga kuyaw ug mga dautan sa kalibutan sa gawas. Ang panaghiusa ug integridad sa pamilya mga kinahanglanon sa pagsangkap niini nga panginahanglan. Ang usa ka bata nagkinahanglan og mga ginikanan kinsa malipayon diha sa ilang relasyon ngadto sa usag usa, kinsa malipayong nagtrabaho ngadto sa katumanan sa sulundon nga pagpuyo sa pamilya, kinsa nahigugma sa ilang mga anak uban sa sinsero ug dili hakog nga gugma, ug kinsa may pasalig sa kalampusan sa pamilya.¹⁵

Sa dihang ang mga family home evening gipaila isip opisyal nga tulumanon sa Simbahan, ang Unang Kapangulohan miingon, “Kon ang mga Santos mosunod niini nga tambag [sa paghimo og mga family home evening], mosaad kami nga dagkong mga panalangin moabut. Ang paghigugmaay diha sa panimalay ug pagkamasulundon ngadto sa mga ginikanan molambo. Ang hugot nga pagtuo mahimo nga mapalambo diha sa mga kasingkasing sa kabatan-onan

“Kinahanglan gayud nga kita magmainampoon ug . . . pahibaloon ang atong mga anak sa atong gugma ug kabalaka.”

sa Israel, ug makabaton sila og gahum sa pagpakigbatok sa dautan nga mga impluwensya ug mga tintasyon nga nagsamok kanila.” Imatuod namo pag-usab ang gisaad nga mga panalangin niadtong nagmatinud-anon sa paghimo og mga family home evening.

Ang mga gabii sa Lunes kinahanglang igahin alang sa family home evening. Ang lokal nga mga lider kinahanglang mosiguro nga ang mga building ug mga pasilidad sa Simbahan sirado, nga walay giplano nga mga kalihokan sa ward o stake sa mga gabii sa Lunes ug nga likayan ang uban nga mga makabalda sa mga family home evening.

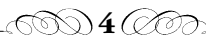
Ang unang hatagan og gibug-aton sa family home evening mao nga ang mga pamilya magkauban sa pagtuon sa ebanghelyo. Kami nagpahinumdum sa tanan nga ang Ginoo nagpahimangno sa mga ginikanan sa pagtudlo sa ilang mga anak sa ebanghelyo, sa pag-ampo, ug sa pagtuman sa Adlaw nga Igpapahulay. Ang mga kasulatan mao ang labing importanting kapanguhaan alang sa pagtudlo sa ebanghelyo.¹⁶

Pag-ampo isip mga pamilya sa gabii ug sa buntag. Pagkadako sa panalangin nga moabut sa kinabuhi sa mga anak kinsa makadungog sa hangyo sa ilang mga ginikanan ngadto sa Ginoo alang sa ilang kaayohan. Sa tinuod ang mga anak kinsa anaa ubos sa

impluwensya sa ingon nga matarung nga mga ginikanan mas ma-panalipdan batok sa mga impluwensya sa kaaway.¹⁷

Aron ang mga ginikanan ug mga anak mas magkasinabtanay sa usag usa, usa ka plano ang gisunod sa simbahan nga nailhan og “Family Council.” Kini nga konseho gitawag ug gihimo sa mga ginikanan ug gitambungan sa tanang miyembro sa pamilya. Kini naglig-on sa mga relasyon sa pamilya, nagsiguro sa mga anak nga sila “nasakop,” ug nagkumbinsir kanila nga ang mga ginikanan interesado sa ilang mga problema. Kini nga mga miting sa pamilya nagtudlo og pagtinahoray sa usag usa, nagwagtang sa kahakog, ug naghatag og gibug-aton sa Bulawanong Lagda [tan-awa sa Mateo 7:12] diha sa panimalay ug sa pagpuyo og limpyo nga kinabuhi. Ang pagsimba ug pag-ampo kauban ang pamilya gitudlo, uban sa mga leksyon sa pagkamabination ug pagkamatinuoron. Ang problema sa pamilya kasagaran nagsukna sa usa ka tawo nga ingon ka dali nga ang tinuod nga gibug-aton ug kahulugan dili sayon nga masabtan, apan kon ang mga pamilya lig-on ug naghiusa diha sa paningkamot sa pagserbisyo sa Dios ug sa pagsunod sa Iyang mga sugo, daghan sa atong problema karong panahona mawala.¹⁸

[Mga kaigsoonan,] seryusoha ang paghimo sa inyong responsibilidad sa pagtudlo sa ebanghelyo ngadto sa inyong pamilya pinaagi sa regular nga family home evening, pag-ampo sa pamilya, debosyonal ug panahon sa pagbasa sa kasulatan ug ubang mga higayon sa pagtudlo. Hatagi og talagsaon nga gibug-aton ang pagpangandam alang sa misyonaryo nga serbisyo og kaminyoon sa templo. Isip patriarch sa panimalay, gamita ang inyong priesthood sa paghimo sa tukmang mga ordinansa alang sa inyong pamilya ug sa paghatag og panalangin sa inyong asawa ug mga anak. Sunod sa inyong kaugalingong kaluwasan, mga kaigsoonan, walay lain nga hilabihan ka importante nganha kaninyo ingon sa kaluwasan sa inyong asawa ug mga anak.¹⁹

Ang malampusong ginikanan mao ang usa kinsa naghigugma, nagsakripisyo, nag-amuma, nagtudlo, ug nag-alagad sa mga panginahanglan sa usa ka bata.

Ang mga General Authority adunay pribilehiyo nga makighimamat ug makig-ila-ila sa mga miyembro sa Simbahan sa tibuok

kalibutan kinsa sa kanunay nagpuyo ug maayong kinabuhi ug nagpatubo sa ilang mga pamilya diha sa impluwensya sa ebanghelyo. Kini nga mga Santos nagpahimulos og dakong mga panalangin ug kahupayan gumikan sa paghinumdom, isip mga ginikanan, mga apohan, ug mga ginikanan sa apohan, sa dugay nga panahon ug sa malampusong mga paninguha sa pagkaginikanan. Sa tinuod kini ang usa ka butang nga matag usa kanato gusto.

Apan, adunay daghan sa Simbahan ug sa kalibutan kinsa nagpuyo nga may mga pagbati sa pagkahasol sa konsensya ug pagkadili takus tungod kay pipila sa ilang anak nga mga lalaki ug mga babaye nawala o nahisalaag gikan sa panon. . . .

. . . Among nasabtan nga ang matarung nga mga ginikanan nanguha sa ilang labing maayo, apan hapit tanan nakahimo og mga sayop. Ang usa ka tawo dili mosulod sa ingon nga proyekto sama sa pagkaginikanan nga dili dayon makaamgo nga adunay mahimong daghang mga sayop sa ngadto-ngadto. Sa tinuod ang atong Langitnong Amahan nahibalo, kon iyang isalig ang iyang espiritu nga mga anak ngadto sa pag-amuma sa batan-on ug walay kasinatian nga mga ginikanan, nga adunay mga sayop ug masayop sa paghukom. . . .

. . . Ang matag usa kanato managlahi. Ang matag bata managlahi. Ingon nga ang matag usa kanato nagsugod diha sa lahi nga dapit sa lumba sa kinabuhi, ug ingon nga ang matag usa kanato adunay lahi nga mga kalig-on ug kahuyang ug mga talento, busa ang matag bata gipanalanginan sa iyang kaugalingong talagsaon nga han-ay sa mga kinaiya. Kinahanglan gayud nga dili kita maghunahuna nga ang Ginoo mohukom sa kalampusan sa usa ka tawo sa susama nga paagi ngadto sa uban. Isip mga ginikanan kasagaran kita naghunahuna nga, kon ang atong anak dili mahimong sobra ka hawod sa tanang paagi, kita napakyas. Kinahanglan kita nga magmatngon sa atong mga paghukom. . . .

Ang malampusong ginikanan mao ang tawo kinsa naghigugma, nagsakripisyo, nag-amuma, nagtudlo, ug nangalagad sa mga panginahanglan sa usa ka bata. Kon kamo nakabuhat sa tanan niini ug ang inyong anak matinumanon gihapon o samukan o kalibutanon, mahimo usab nga kamo, bisan pa niana, malampuson nga ginikanan. Tingali adunay mga anak kinsa mianhi sa kalibutan nga mohagit sa bisan kinsang ginikanan ubos sa bisan unsa nga mga kahimtang. Sa

ingon usab, tingali adunay uban kinsa mopanalangin sa mga kinabuhi, ug mahimong kalipay, hapit sa bisan kinsa nga amahan o inahan.

Ang akong kabalaka karon mao nga adunay mga ginikanan kinsa mahimong sakit nga mohukom nila mismo ug mahimong motugot niini nga mga pagbati sa pagguba sa ilang mga kinabuhi, nga sa tinuod sila naghimo sa ilang labing maayo ug kinahanglan nga mopadayon diha sa hugot nga pagtuo.²⁰

Ang usa ka amahan o inahan [kinsang anak nahisalaag] wala mag-inusara. Ang atong unang mga ginikanan nahibalo sa sakit ug kasakit sa pagtan-aw sa pipila sa ilang mga anak nga midumili sa mga pagtulun-an sa kinabuhing dayon. (Tan-awa sa Moises 5:27.) Mga siglo ang milabay si Jacob nakahibalo sa kamasinahon ug kasuko sa iyang magulang nga anak nga lalaki ngadto sa iyang pinalangga nga si Joseph. (Tan-awa sa Gen. 37:1–8.) Ang halangdong propeta nga si Alma, kinsa may anak nga lalaki nga ginganlan og Alma, nag-ampo og dugay ngadto sa Ginoo kalabut sa masupilon nga kinaiya sa iyang anak nga lalaki ug sa walay pagduda nasanapan uban sa kabalaka ug kaguol mahitungod sa pagsumpaki ug sa pagkadautan nga gihimo sa iyang anak nga lalaki taliwala niadtong kinsa sakop sa Simbahan. (Tan-awa sa Mosiah 27:14.) Ang atong Amahan sa Langit nawad-an usab og daghan niyang espiritung mga anak ngadto sa kalibutan; siya nakahibalo sa mga pagbati sa inyong kasingkasing. . . .

. . . Ayaw pagkawala og paglaum alang sa usa ka batang lalaki o babaye kinsa nahisalaag. Daghan kinsa ingon og hingpit nga nawala mibalik. Kinahanglan gayud nga kita magmainampon ug, kon mahimo, pahibaloon ang atong mga anak sa atong gugma ug kabalaka. . . .

. . . Hibalo nga ang atong Langitnong Amahan moila sa gugma ug sa sakripisyo, sa kaguol ug sa kabalaka, bisan tuod ang atong dakong paningkamot napakyas. Ang mga kasingkasing sa mga ginikanan sa makadaghan nasamdan, bisan pa niana sila kinahanglan gayud nga makaamgo nga ang katapusan nga responsibilidad anaa sa bata human ang mga ginikanan nakatudlo og husto nga mga baruganan.

. . . Bisan unsa ang kaguol, bisan unsa ang kabalaka, bisan unsa ang sakit ug kasakit, pangita og paagi sa paghimo niini nga mapuslanon—tingali sa pagtabang sa uban sa paglikay sa samang problema, o tingali pinaagi sa pagpalambo og mas dako nga panabut ngadto sa mga pagbati sa uban kinsa nanlimbasog sa samang paagi.

Sa tinuod kita makabaton og mas lawom nga pagsabut sa gugma sa atong Langitnong Amahan kon, pinaagi sa pag-ampo, kita sa katapusan makabaton og pagpamatuod nga siya nakasabut ug buot kanato nga molantaw sa unahan. . . .

Kinahanglan nga dili gayud kita motugot ni Satanas sa pagbuang kanato ngadto sa paghunahuna nga ang tanan nahanaw. Batunan nato ang garbo diha sa maayo ug matarung nga mga butang nga atong nahimo; isalikway ug wad-on sa atong mga kinabuhi kadtong mga butang nga mga sayop; hangad ngadto sa Ginoo alang sa kapasayloan, kalig-on ug kahupayan; ug unya padayon sa unahan.²¹

Ang atong mga panimalay kinahanglan nga sagradong mga dapit diin ang mga baruganan sa ebanghelyo masunod ug diin ang Espiritu sa Ginoo makapuyo.

Nanghinaut kami nga kamo dili mabuntog sa pagkawalay kadasig sa inyong mga panlimbasog sa pagpatubo sa inyong pamilya diha sa pagkamatarung. Hinumdumi nga ang Ginoo nagsugo niini: “Apan ang akong mga tinun-an magbarug sa balaan nga mga dapit, ug dili mabalhin” (D&P 45:32).

Samtang ang uban mihubad niini nga ang gipasabut mao ang templo, nga sa tinuod mao, kini nagrepresentar usab sa mga panimalay nga atong gipuy-an. Kon kamo makugihon nga mobuhat sa paggiya sa inyong mga pamilya diha sa pagkamatarung, nag-awhag ug nag-apil diha sa matag adlaw nga pag-ampo sa pamilya, nagbasa sa kasulatan, family home evening, ug gugma ug suporta sa usag usa sa pagsunod sa mga pagtulun-an sa ebanghelyo, kamo makadawat sa gisaad nga mga panalangin sa Ginoo sa pagpalambo og usa ka matarung nga kaliwat.

Sa nagkadautan nga kalibutan, unsa ka importante kini nga ang matag usa kanato “magbarug sa balaan nga mga dapit” ug mopasalig nga magmatinuoron ug magmatinud-anon sa mga pagtulun-an sa ebanghelyo ni Jesukristo.²²

Aron makab-ut ang kalampusan sa pamilya, ang mga ginikanan kinahanglan gayud nga adunay gugma ug pagtahud sa usag usa. Ang mga bana, nga mga tighupot sa priesthood, kinahanglan nga mobaton og dako nga pagtahud sa ilang mga asawa atubangan sa ilang mga anak, ug ang mga asawa kinahanglan nga mohigugma ug mosuporta sa ilang mga bana. Agi og balos, ang mga bata adunay

gugma alang sa ilang mga ginikanan ug sa usag usa. Ang panimalay sa ingon niana mahimo nga sagradong dapit diin ang mga baruganan sa ebanghelyo masunod sa labing maayo ug diin ang Espiritu sa Ginoo makapuyo. Ang mahimong usa ka malampusong amahan o malampusong inahan mas labaw pa kaayo kay sa mosaka sa pagkapangulo o taas nga mga posisyon sa negosyo, panggobyerno o kalibutanon nga mga kalihokan. Ang pamimalay mahimong usa ka yanong dapit sa ubang panahon uban sa naandang mga katungdanan, apan ang kalampusan niini kinahanglan nga mahimong ang labing importante sa tanan nga mga paninguha sa kinabuhi.²³

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Samtang kamo magribyu sa mga pagtulun-an ni Presidente Hunter diha sa seksyon 1, hunahunaa ang importansya sa pamilya. Unsa ang responsibilidad sa Simbahan alang sa pamilya? Unsaon nato pagpanalipod ug paglig-on sa atong mga pamilya?
- Pamalandunga ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter mahitungod sa mga ginikanan ingon nga mga kauban diha sa pagpangulo sa panimalay (tan-awa sa seksyon 2). Sa unsang paagi kini nga mga pagtulun-an makatabang sa mga amahan ug sa mga inahan? Unsaon nga ang mga ginikanan magkahiusa sa pagpatubo sa ilang mga anak? Paghunahuna kon unsaon ninyo pagpauswag ang “espiritwal nga kahintang” sa inyong panimalay.
- Sa seksyon 3, si Presidente Hunter naghatag og tambag alang sa pagtukod og lig-on nga pamilya. Unsaon nato pagtukod og mas lig-on nga “panaghiusa ug integridad sa pamilya”? Sa unsang paagi ang family home evening nakapanalangin sa inyong pamilya? Sa unsang paagi ang pagtuon sa pamilya sa kasulatan ug sa pag-ampo sa pamilya nakapanalangin sa inyong pamilya?
- Sa unsang paagi kaha nga ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter diha sa seksyon 4 makatabang sa mga ginikanan sa usa ka anak kinsa nahisalaag? Unsaon sa mga ginikanan kinsa nagsinati og kaguol ug kasakit makahimo niana nga mapuslanon? Unsay mabuhat sa mga ginikanan, mga apohan, mga lider sa kabatan-onan, ug sa uban nga makatabang sa mga anak kinsa nahisalaag?

- Human mabasa ang seksyon 5, palandunga ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter mahitungod sa paghimo sa atong mga panimalay nga “balaan nga mga dapit.” Unsa ang pipila ka mga hagit nga atong atubangon samtang magbuhat niini? Unsaon nato pagpaningkamot aron ang atong mga panimalay mahimong balaan nga mga dapit?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

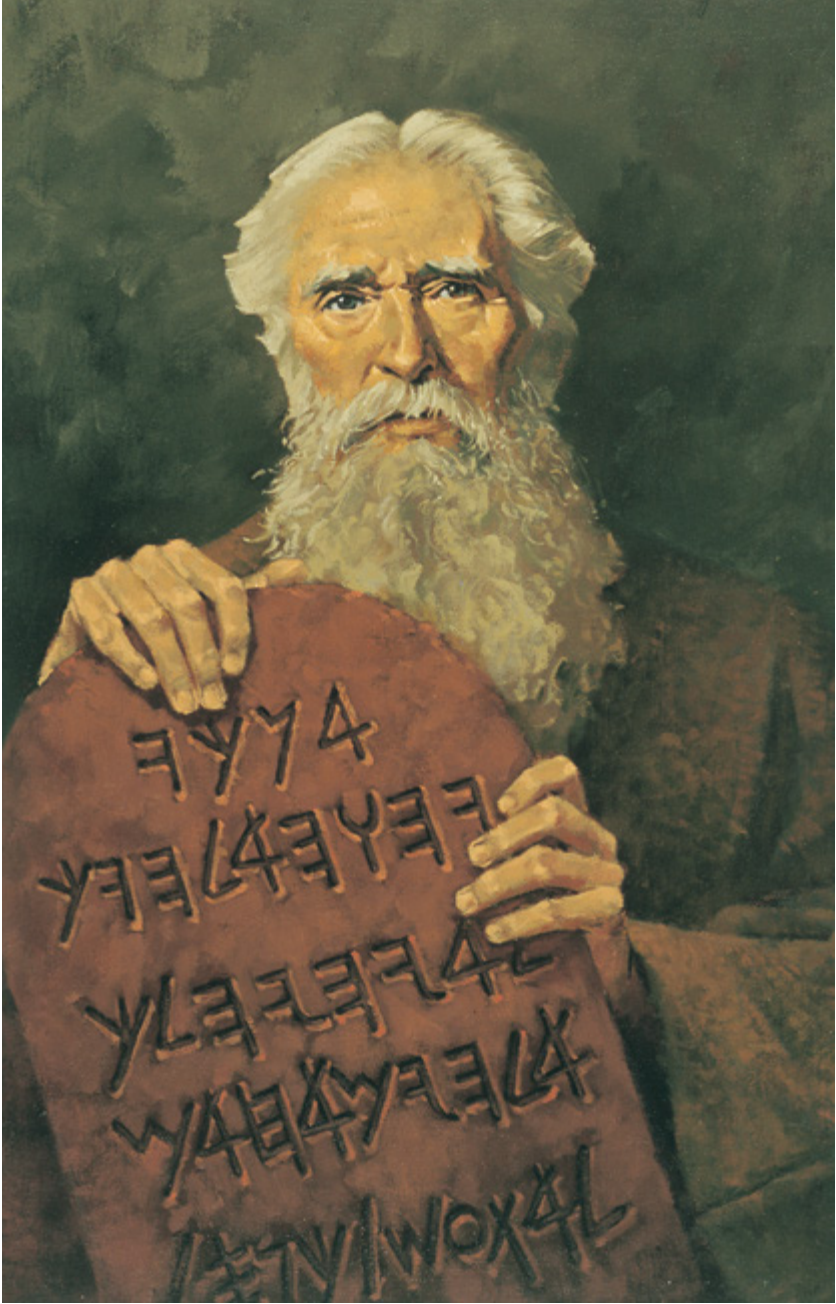
Exodo 20:12; Deuteronomio 6:4–7; Salmo 127:3–5; Mga Taga-Efeso 6:1–4; Enos 1:1–3; Mosiah 4:14–15; Alma 56:45–48; 3 Nephi 18:21; D&P 68:25–28; 93:40; 121:41–46

Tabang sa Pagtudlo

Hangyoa ang klase nga magparis sa pagtrabaho ug magplano unsaon nila pagtudlo ang usa ka seksyon sa kapitulo diha sa family home evening. Unsaon nato paghimo sa mga pagtulun-an nga angay sa mga bata ug sa kabatan-onan? Dapita ang pipila sa mga paris sa pagpakigbahin sa ilang mga plano ngadto sa klase.

Mubo nga mga Sulat

1. Tan-awa sa Eleanor Knowles, *Howard W. Hunter* (1994), 46–48.
2. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 81.
3. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 109.
4. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 252; tan-awa usab sa 251.
5. “Being a Righteous Husband and Father,” *Ensign*, Nob. 1994, 50.
6. “Exceeding Great and Precious Promises,” *Ensign*, Nob. 1994, 9.
7. *The Teachings of Howard W. Hunter*, ed. Clyde J. Williams (1997), 144.
8. “Parents’ Concern for Children,” *Ensign*, Nob. 1983, 65.
9. Sa Conference Report, Abr. 1960, 125.
10. “Being a Righteous Husband and Father,” 50.
11. “Being a Righteous Husband and Father,” 50, 51.
12. “Being a Righteous Husband and Father,” 50.
13. “Being a Righteous Husband and Father,” 50–51.
14. “Being a Righteous Husband and Father,” 51.
15. “Standing As Witnesses of God,” *Ensign*, Mayo 1990, 61–62.
16. Sulat sa First Presidency, Ago. 30, 1994 (Howard W. Hunter, Gordon B. Hinckley, ug Thomas S. Monson).
17. Sa Mike Cannon, “‘Be More Fully Converted,’ Prophet Says,” *Church News*, Sept. 24, 1994, 4; tan-awa usab *The Teachings of Howard W. Hunter*, 37.
18. Sa Conference Report, Abr. 1960, 125–26.
19. “Being a Righteous Husband and Father,” 51.
20. “Parents’ Concern for Children,” 63, 64–65.
21. “Parents’ Concern for Children,” 64, 65.
22. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 155.
23. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 156.

Ang Napulo ka Sugo naglakip sa mosunod nga pahimangno: “Dili ka magsaksi ug bakak batok sa imong isigkatawo” (Exodo 20:16).

Kami Nagtuo sa Pagkamatinuoron

“Kon gusto nato nga ikauban ang Magtutudlo ug ang Espiritu sa Espiritu Santo, kinahanglang magmatinuoron kita sa atong kaugalingon, matinuoron sa Dios, ug sa atong isigkatawo.”

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Samtang naghulat alang sa pag-tour sa Hearst Castle sa California, si Presidente ug si Sister Hunter ug laing magtiayon mihunong sa gamay nga tindahan. Dihang milibut sila sa tindahan, “miadto si Elder Hunter sa counter, mihap og pipila ka licorice, [ug] gibayaran ang clerk og 10 sentabos.” Namalik dayon ang duha ka magtiayon sa ilang sakyanan og misugod sa pagbiyahe balik sa castle alang sa tour. Sa ilang pagbiyahe, “gitunol ni Elder Hunter para ilibut ang licorice , ug dayon giusab, ug unya nakita niya nga may sobra nga usa, 11 ka piraso ang nadala imbis 10 nga maoy iyang gibayaran.

“Pwede ra kaayo niyang di balihon ang sipyat. Total, usa ka sentabos ra ang kulang, ug nagdali mi karon alang sa tour. Walay nakahibalo niini o walay nakabantay. Apan wala gani siya maglangan sa iyang buhaton. Gipaliko niyang balik ang sakyanan ug mibalik mi sa tindahan. . . . Gisulti niya ang problema sa lahi na nga tintera, nangayog pasaylo sa sayop, ug gibayad ang usa ka sentabos ngadto sa natingala nga clerk.”¹

Alang kang Howard W. Hunter, importante ang pagkamatinuoron sa ginagmayng butang ingon man sa mga dinagko.

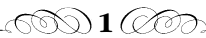
Gitudloan niya ang iyang mga anak mahitungod sa integridad pinaagi sa iyang ehemplo. “Ang dakong bahin sa akong nahibaloan mahitungod sa kamatinuoron ug integridad akong naangkon tungod sa gisulti kanako sa mga tawo mahitungod sa akong amahan,” miingon si Richard Hunter. Usa ka higayon si Richard mikuyog sa

iyang papa sa usa ka miting sa negosyo diin ang usa ka komplikado nga proyekto ang gihisgutan. Samtang didto sa gawas alang sa gamayng pahuway, si Richard ug usa sa mga tawo nag-istoryahay mahitungod sa miting. Miingon si Richard nga dugay pa gyud ang hulaton aron masugdan ang proyekto tungod kay daghan kinig kinahanglanon bahin sa legal nga mga papeles. Ang tawo mikorihir ni Richard, giingnan siya nga ang proyekto mahimong sugdan sa dili pa matiwas ang mga papeles kay nahibalo ang mga tawo nga kon unsay isulti ni Howard W. Hunter iya man gyud kining buhaton.²

Niadtong 1962, si Presidente Hunter namulong sa mga kabatan-onan sa Simbahan ug mipahayag sa iyang kombiksyon mahitungod sa kaimportante sa pagkamatinuoron:

“Ang malipayong kinabuhi moabut sa matag usa kanato kon kita magmatinuoron lang—matinuoron sa atong mga amahan ug sa atong mga inahan, bisan sa atong pakig-date, o sa homework, sa atong mga kadula, o sa atong pagsimba; matinuoron sa atong mga bishop—mosunod sa ilang tambag, mosulti kanila sa tinuod mahitungod sa atong kaugalingon, mobayad sa husto nga ikapulo, magpakabuhi nga limpyo, lunsay nga kinabuhi; matinuoron sa atong eskwelahan—dili manikas sa bisan unsang bahin sa atong mga kalihokan, sa klase man o sa campus; matinuoron sa pagbayad sa atong balayranan, bisan sa mga duwa o sa sine, o sa paghimo sa atong bahin sa mga responsibilidad sa usa ka party; matinuoron sa atong mga hinigugma—dili mopahimulos kanila, dili manglingla kanila, dili modala kanila sa tintasyon; magmatinuoron sa Ginoo mismo.”³

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Ang Ginoo mipahimangno kanato nga magmatinuoron.

Ang kasulatan puno sa mga pahimangno nga magmatinuoron, ug dunay daghang mga sugo nga nag-ingon nga kinahanglang magmatinuoron kita. Hunahunaon nato kini sa dagkong letra nga pagkasulat: DILI KA—dili ka mangawat; dili ka magsaksi og bakak; dili ka maibug [tan-awa sa Exodo 20:15–17]. . . .

Ang pipila sa daghan pang komon nga mga ehemplo sa pagkadili matinuoron mao kini:

1. *Pagpangawat*. Tagsa ra kaayo kong makakita og newspaper nga walay mga report sa pagpanglungkab, pagpangawat, pagpanglabni, pangpangubit, pagpangawat og sakyanan, ug liboan ka uban pang mga butang. Bisan sa atong mga chapel dunay mga report bahin sa pagpanghilabut.

2. *Pagpanikas*. Ang mga newspaper nagdala og sama nga mga asoy sa tinikasan nga mga transaksyon bahin sa pakigsabot sa siguridad, transaksyon sa mga negosyo, tikas sa mga pagpamuhunan, ug uban pang butang nga gipahibalo sa publiko. Adunay uban nga manikas sa tibuok nilang pag-eskwela ug ang uban manikas sa mga eksaminasyon.

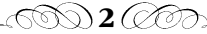
3. *Mga pagsupak sa mga sumbanan sa Pulong sa Kaalam*. Kini mga sumbanan sa Simbahan. Dili kini mga pagsupak sa mga sumbanan sa kalibutan. Apan gihatagan kamo sa pulong sa Ginoo bahin niini nga hilisgutan.

4. *Pagsupak sa mga ordinansa sa trapiko*. Dili mahimong matiuoron ang usa ka tawo kon siya misupak sa mga balaod sa katingban ug sa gobyerno alang sa kaayohan sa ubang tawo.⁴

“Dili ka magsaksi og bakak batok sa imong isigkatawo” [Exodo 20:16]. Una sa tanan kini nga sugo may kalabutan bahin sa bakak nga pagsaksi atol sa mga bista [paghusay sa kasol], apan naglakip sab kini sa tanang matang sa pagpamakak. Ang bisan unsa nga dili tinuod nga makadaot sa uban diha sa ilang mga kabtangan, pagkatawo, o hiyas nahisupak sa espiritu ug sa hustong kahulugan niini nga balaod. Ang pagtago sa kamatuoran nga mosangput sa sama nga kadaot nahisupak usab niini nga sugo.

“Dili ka maibug sa balay sa imong isigkatawo; dili ka maibug sa asawa sa imong isigkatawo, ni sa iyang sulogoon nga lalake, ni sa iyang sulogoon nga babaye, ni sa iyang baka, ni sa iyang asno, ni sa unsang butanga nga iya sa imong isigkatawo” [Exodo 20:17]. Ang pagkaibug nagpasabut nga pagtinguha, pagpangandoy, pagpanganti sa butang nga gipanag-iya sa uban. Ang tinguha sa pag-angkon og maayong mga butang dili sayop, apan ang tinguha sa pagkuha niini gikan sa uban nga wala magsubay sa balaod usa ka sayop. Niining puntoha mas maayo nga atong masabtan nga ang maayo o dautan wala magsugod dihang gisugdan sa paghimo ang butang, apan nagsugod na kini sa dihang gisulod kini sa tawo diha sa iyang kasingkasing.⁵

Ang Ginoo mapungot sa mapahitas-ong mga mata, dila nga bakakon, usa ka kasingkasing nga nagalalang sa dautang mga tinguha, mga tiil nga matulin nga modalagan ngadto sa binilyako, bakakon nga saksi nga nagapamulong ug mga bakak, [ug] kadto nga nagapugas sa panaglalis [tan-awa sa Mga Proverbio 6:16–19]. Isip mga Santos sa Ulahing mga Adlaw, tugutan ba nato ang paghimo og mga butang nga kapungtan sa Ginoo? Gibalik-balik niya sa paghisgot ang pagkabakakon!⁶

Atong maugmad ang kamatinuoron sa ginagmay, ordinaryong mga butang sa kinabuhi.

Kon sensitibo kita sa atong relasyon sa Manluluwas, kinahanglang magmatinuoron kita sa ginagmayng butang ug sa dinagko.⁷

Samtang maningkamot kita alang sa kalampusan, daghan kaayong oras ang atong mahurot sa paghunahuna ug pagtuon sa komplikadong mga butang nga ang yanong mga butang wala hinonon kaayo nato gahini og panahon—ang yanong mga butang, ang ginagmayng butang nga sa reyalidad maoy basihan sa atong kalig-on nga kon wala kini walay mahimo nga lig-ong pundasyon. Ang usa ka estruktura mahimong magbuntaog sa kataas padulong sa ibabaw, ug tingali makatingala kaayong tan-awon ang grabe nga kahabugon niini; sa gihapon dili kini makabarug gawas kon ang pundasyon niini nakaankla sa bato o sa puthaw ug sa semento.

Ang kinaiya kinahanglang aduna niana nga pundasyon. Akong ibaling ang inyong atensyon ngadto sa baruganan sa pagkamatinuoron. Nganong daghan man kaayo ang mituo sa taas ug habug nga mga baruganan sa kamatinuoran, unya diyutay ra kaayo ang andam nga mahimong tinuoray nga magmatinuoron?

[Daghang] katuigan ang milabay dunay mga poster sa biranda ug sa mga ganghaan sa atong mga chapel nga gisulatan og “Magmatinuoron sa Imong Kaugalingon.” Kadaghanan niini nagpasabut sa ginagmay, ordinaryong mga butang sa kinabuhi. Dinhing dapita naugmad ang mga baruganan sa pagkamatinuoron.

Dunay uban kinsa moangkon nga ang pagkadili matinuoron sa dagkong mga butang usa ka kinaiya nga dili matarung apan mituo nga ang pagsupak sa ginagmayng butang wala ray kaso. . . .

Nahinumdom ko sa usa ka batan-ong lalaki sa among stake dihang ako pa ang stake president. Nagkuyog-kuyog siya sa mga tawo nga nagtuo nga makalingaw ang pagbuhat og dili saktog. Sa pipila ka okasyon nadakpan siya nga mihimo og ginagmayng kalapasan. Usa ka adlaw may tawag ko gikan sa police station ug gipahibalo nga nadakpan siya tungod sa usa ka kalapasan sa trapiko. Nadakpan siya og pagpakusog og dagan, sama sa ubang okasyon sa wala pa to nga hitabo. Nahibalo nga basin ang iyang mga nabuhat makapugong niya sa pagmision, nag-usab siya sa iyang kinaiya, ug dihang 19 na siya nadawat niya ang tawag.

Dili gyud ko kalimot sa iyang pakigpulong dihang nauli na siya. Miingon siya nga samtang naa pa siya sa misyon kanunay niyang mahunahunaan ang mga kasamok nga iyang nahimo tungod sa sayop nga pagtuo nga ang pagsupak sa ginagmayng butang wala ray kaso. Apan ang dakong kausaban miabut sa iyang kinabuhi. Iyang nahibaloan nga walay kamaya o kalipay ang pagsupak sa balaod, sa balaod man sa Dios o balaod nga gipatuman sa katilingban kanato.⁸

3

Makaalagad kita sa Dios pinaagi sa pagkamatinuoron ug sa pagka-makiangayon diha sa atong personal ug pangnegosyo nga pakigsabut.

Ang relihiyon mamahimo nga usa ka bahin sa inadlaw natong buluhaton, sa atong negosyo, sa atong pagpamalit ug pagpamaligya, sa building, transportasyon, manufacturing, sa atong panarbaho, o bisan unsay atong gibuhat. Makaalagad kita sa Dios pinaagi sa pagkamatinuoron ug makiangayon nga pakigsabut sa atong mga transaksyon sa negosyo sama sa atong gihimo sa Dominggo nga pagsimba. Ang tinuod nga mga baruganan sa Pagka-Kristohanon dili mahimong magbulag ug ibulag sa negosyo ug inadlaw natong kalihokan.⁹

Kon ang relihiyon may kahulugan ngari kanato, kinahanglan nga mahimo kining usa ka butang nga modasig sa atong kinabuhi. Kon ang atong hunahuna sa relihiyon mao lamang ang pagtambong ug pagpaminaw og usa ka oras nga sermon sa ministro inig ka Dominggo (ug walay buhaton niini sulod sa semana) niana ang relihiyon walay kahulugan sa atong kinabuhi. Kon dili kini mosulod sa indibidwal natong kinabuhi—sa atong kinabuhing pamilya—sa

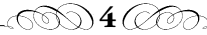
Si Job namahayag, “Dili ko gayud isalikway ang pagkahingpit sa kasingkasing gikan kanako” (Job 27:5).

atong negosyo—ug sa tanan natong gibuhad, niana ang relihiyon gamay ra og kahulugan kanato ug mahimo lamang kini nga dios-dios nga ipatong sa ibabaw ug panagsa ra nga simbahon.¹⁰

Pagkadako nga kausaban sa kalibutan kon kitang tanan makasalig sa uban kon hisgutan ang pagkamatinuoron. Mabatunan sa katawhan ang hingpit nga kamasaligon sa usag usa diha sa personal ug pangnegosyo nga pakigsabut. Dili motumaw ang . . . kawalay pagsalig tali sa trabahante ug sa tigdumala. Anaa ang integridad sa pangpubliko nga opisina ug sa mga kalihokan sa gobyerno, ug anaa ang kalinaw sa kanasuran kay sa kagubot nga atong nahibaloan dinhi sa kalibutan karon. . . .

Sa pagpakigsabut sa negosyo dunay uban nga mohimo og tinikasan nga pagpahimulos kon anaa kini. Mangatarungan sila pinaagi sa pag-ingon nga sa negosyo natural lang nga imong pahimuslan ang tanang gitanyag nga kaayohan. Kana nga mga transaksyon moabut og dagko kaayong kantidad, apan sa baruganan wala kini kalainan sa kapakyas sa pag-uli sa nisubra nga usa ka sentabo nga gihatag sa cashier. Usa kini ka matang sa pagpanikas.¹¹

Mosugyot ko og usa ka kahulugan sa “dungganong pagpanarbaho.” Ang dungganong pagpanarbaho usa ka matinuoron nga pagpanarbaho. Ang makiangayon nga kantidad gihatag, ug walay pangurakot, panikas, o panglingla. Ang produkto o ang pagserbisyo niini taas og kalidad, ug ang employer, kustomer, kliyente, o pasyente makadawat og mas daghan kay sa iyang gihunahuna. Ang dungganong pagpanarbaho usa ka maayo nga buhat. Dili kini maglakip og bisan unsa nga makadaot sa kaayohan sa publiko o sa moralidad. Sama pananglit, dili kini maglakip sa pagpamalit ug pagpamaligya og ilimnong makahubog, makadaot nga drugas, o pagpanugal. Ang dungganong pagpanarbaho mapuslanon. Maghatag kini og kaayohan o mga serbisyo nga maghimo sa kalibutan nga usa ka dapit nga maayong puy-an.¹²

**Ang pagkahingpit sa kasingkasing [integridad]
manalipod kanato gikan sa dautan, motabang natong
magsalampuson, ug moluwas sa atong mga kalag.**

Ang mga tintasyon sa panulay anaa sa tibuok natong palibut. Kon wala ang panalipud nga integridad, matugyan kita sa tanang matang sa dautan ug kasaypanan.

Wala maglisud si Job niini nga mga problemaha. Gipanalipdan siya sa kaugalingon niyang integridad. Mao kini ang iyang gibati:

“Kay bug-os pa man ang akong kinabuhi dinhi kanako, Ug ang espiritu sa Dios ania sa akong mga ilong;

“Ang akong mga ngabil dili magapamulong sa dili-pagkamatarung, ni magalituk sa limbong ang akong dila. . . .

“Ang akong pagkamatarung akong pagahuptan gayud, ug dili ko biyaan: Ang akong kasingkasing dili magabadlong kanako samtang nga ako buhi pa” (Job 27:3–4, 6).

Makadasig kaayo. Tungod sa iyang kalig-on, wala siyay kabalaka sa ordinaryong mga tintasyon nga midaug sa mga tawo kaniadto. Si Job nakapalambo diha sa iyang kaugalingon og kalig-on ug katagbawan nga dili mapayhag bisan ni Satanas mismo. Makalipay usab nga tan-awon sa unsang paagi siya gikahimut-an sa Dios: “walay sama kaniya diha sa yuta, usa ka tawong hingpit ug matarung

mahadlokong siya sa Dios, ug nagpahilayo sa dautan[,] ug siya nagpadayon gihapon sa iyang katul-id” (Job 2:3).

Kini nga talagsaong kalidad sa integridad hingpit nga maanaa kanato. Kon maayo ang pagkagamit, mosulbad kini sa tanan natong mga problema sa gobyerno, relihiyon, industriya ug sa tinagsa natong kinabuhi. Mobanlas kini sa dili makahimuot nga kahasol sa krimen, diborsyo, kakabus, ug kaalaot. Maghimo kini natong malmampuson ug moluwas sa atong kalag human dinhi.

Usa sa pinakadakong katumanan sa atong kinabuhi mao ang pagpalambo ug usa ka matinuoron, tinuoray nga integridad sa atong kaugalingon. Buot ipasabut nga may espirituhanon kitang kalig-on, tiunay nga salabutan, matinuoron nga taras, ug kanunay kitang responsable sa Dios. Ang integridad mao ang bulawanong yawe sa pagkab-ot sa hapit tanang kalampusan.¹³

Ang tinuod nga kalipay mao ang bunga sa pagkamatinuoron sa kaugalingon, ug sa uban, ug sa Dios.

Kasagaran mahisgutan nato kana nga pakisayran sa kasulatan, “Ang mga tawo naingon, nga unta sila makabaton og hingpit nga kalipay” [2 Nephi 2:25]. Adunay kalipay nga moabut sa usa ka tawo gumikan sa pagkamatinuoron. Sultihan ko kamo kon unsaon. Pinaagi niini mabatunan ninyo ang pakig-uban sa Magtutudlo ug mabatunan ninyo ang Espiritu sa Espiritu Santo. Ang pagsupak sa patakaran sa pagkamatinuoron mohikaw kaninyo niining duha ka mahinungdaong mga panalangin. Makatuo ba mo nga ang tawo nga mamakak o manikas . . . makaangkon sa pakig-uban sa Magtutudlo o sa Espiritu sa Espiritu Santo?

. . . Kinahanglan kita nga mohinumdom kanunay nga wala kita mag-inusara. Walay buhat nga dili mamatikdan; walay pulong nga gilitik nga dili madunggan; walay hunahuna nga mopatik sa hunahuna nga dili mahibaloan sa Dios. Walay kangitngit nga motabon sa mga butang nga atong gihimo. Kinahanglang ato unang hunahunaon sa dili pa nato lihukon.

Nagtuo ba mo nga kamo ra ang mahibalo kon mamakak mo? Nagtuo ba mo nga walay makabantay kon manikas mo sa eksaminasyon, bisan og ikaw ra ang naa sa kwarto? Kinahanglang magmatinuoron

kita sa atong kaugalingon. Kon tinguha nato ang pagpakig-uban sa Magtutudlo ug sa Espiritu sa Espiritu Santo, kinahanglang magmatinuoron kita sa atong kaugalingon, matinuoron sa Dios, ug sa atong isigkatawo. Magbunga kini og tinuod nga kalipay.¹⁴

Ang Ginoo nahibalo sa kinahiladman sa atong hunahuna [tan-awa sa D&P 6:16]. Nahibalo siya sa matag buhat nga atong gihimo. Mahimamat nato siya ugma damlag, ug motan-aw kita kaniya sa nawong. Mapasigarbuhon ba unya kita sa rekord sa atong kinabuhi?

Nagahimo kita niana nga rekord sa matag adlaw. Ang matag buhat, matag hunahuna usa ka bahin niini. Mapasigarbuhon ba unya kita niini? Kana kon buhaton nato ang tanan—kon nagmatinuoron kita sa atong kaugalingon, sa atong mga minahal, sa atong mga higala, sa tanan natong isigkatawo. . . .

Bulahan kadtong mga nagmatinuoron. . . .

Bulahan katong nagmasulundon sa Ginoo.

Sila kadtong mga gawasnon—kadtong mga malipayon—kinsa magalakaw nga mapasigarbuhon. Maangkon nila ang kaugalingong pagtahud. Maangkon nila ang pagtahud gikan niadtong mga nakaila kaayo kanila.

Ug labaw sa tanan, maangkon nila ang pagtahud ug panalangin sa atong Amahan sa Langit. Si Jesus nagdapit kanato sa pagsunod kaniya. Tul-id ang iyang dalan ug limpyo ug matarung ug matinuoron. Sundon nato siya ngadto sa kinabuhi nga buhong sa kalipay. Kini lamang ang bugtong paagi.¹⁵

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Ribyuha ang mga ehemplo sa pagkadili matinuoron nga gihisgutan ni Presidente Hunter sa seksyon 1. Unsa ang pipila ka sangputanan sa pagkadili matinuoron? Unsa ang ikatudlo niana nga mga sangputanan diri kanato mahitungod sa paghatag sa Ginoo og dakong emphasis bahin sa pagkamatinuoron?
- Pamalandungi ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter mahitungod sa pagkahimong matinuoron sa ginagmayng butang ug sa pagkamatinuoron sa atong kaugalingon (tan-awa sa seksyon 2).

Nganong kinahanglan man kitang magmatinuoron sa “ginagmayng mga butang”? Unsay buot ipasabut sa pagkamatinuoron sa atong kaugalingon? Unsaon man nato sa pagbuntog ang mga tintasyon nga nag-ingon nga wala ray kaso ang ginagmayng pagkadili matinuoron?

- Gipasabut og maayo ni Presidente Hunter ang panginahanglan sa paghimo sa relihiyon nga bahin sa inadlaw natong buluhaton sa kinabuhi (tan-awa sa seksyon 3). Sa unsang paagi nga mas masunod nato ang mga pagtulun-an niini nga seksyon? Sa unsang paagi nga epektibo natong matudlo ang pagkamatinuoron diha sa atong mga panimalay?
- Sa seksyon 4, gihisgutan ni Presidente Hunter ang daghang panalangin nga moabut pinaagi sa pagpakabuhi uban sa integridad. Sa unsang paagi ang tawo makapalambo og integridad? Sa unsang paagi ikaw napanalanginan dihang gisunod nimo sa tinuoray ang mga sumbanan sa Ginoo?
- Sa unsang paagi ang pagkamatinuoron nakahatag nimo og kalipay? (Tan-awa sa seksyon 5.) Ngano nga ang pagkamatinuoron gikinahanglan man nato alang sa pagpakig-uban sa Espiritu Santo? Sa unsang paagi ang pagkamatinuoron maghimo kanatong gawasnon?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Job 27:5; 31:5–6; Mga Salmo 15; Mga Proverbio 20:7; Alma 53:20–21; D&P 10:25–28; 42:20–21, 27; 51:9; 124:15; 136:20, 25–26; Mga Artikulo sa Hugot nga Pagtuo 1:13

Tabang sa Pagtuon

Samtang kamo magbasa, “linyahi ug markahi ang mga pulong ug hugpong sa mga pulong nga inyong mailhan tali sa mga ideya diha sa usa ka [tudling]. . . . Diha sa mga margin pagsulat og mga kapakisayran nga kasulatan [scripture references] nga nagklaro sa mga tudling nga imong gitun-an” (*Isangyaw ang Akong Ebanghelyo* [2004], 26).

Mubo nga mga Sulat

1. Doug Brinley, "President Hunter Taught Value of a Penny's Worth of Integrity," *Church News*, Dis. 3, 1994, 11; tan-awa usab sa "Loved by All Who Knew Him: Stories from Members," *Ensign*, Abr. 1995, 19–20.
2. Tan-awa sa Don L. Searle, "President Howard W. Hunter, Acting President of the Quorum of the Twelve Apostles," *Ensign*, Abr. 1986, 24.
3. "We Believe in Being Honest" (transkripsyon sa usa ka pakigpulong nga gihatag atol sa Youth Fireside Series, Abr. 10, 1962), 8–9, Church History Library, Salt Lake City; punctuation gipahiuyon.
4. "Basic Concepts of Honesty," *New Era*, Peb. 1978, 4–5.
5. Sa Conference Report, Abr. 1965, 57–58; tan-awa usab sa "And God Spake All These Words," *Improvement Era*, Hunyo 1965, 511–12.
6. "We Believe in Being Honest," 8.
7. "Basic Concepts of Honesty," 5.
8. "Basic Concepts of Honesty," 4–5.
9. Sa Conference Report, Okt. 1961, 108.
10. *The Teachings of Howard W. Hunter*, ed. Clyde J. Williams (1997), 261–62.
11. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 90–91.
12. "Prepare for Honorable Employment," *Ensign*, Nob. 1975, 122–23.
13. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 92.
14. "Basic Concepts of Honesty," 5.
15. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 88.

Usa ka paagi nga kita makapakita sa atong “hingpit nga pasalig” ug “kompleto nga debosyon” mao ang pagserbisyo niadtong nanginahanglan.

Ang Atong Pasalig ngadto sa Dios

*“Ang usa ka malampuson nga kinabuhi . . .
nagkinahanglan og pasalig—tibuok kalag, hugot
nga paghupot, mahangturong gihambin nga pasalig
ngadto sa mga baruganan nga atong nahibaloan nga
mga tinuod diha sa mga sugo nga gihatag sa Dios.”*

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Sa dihang si Howard W. Hunter gitawag nga mahimong miyembro sa Korum sa Napulog Duha, mipahayag siya, “Akong gidawat, sa walay pagduha-duha, ang call . . . giandam alang kanako, ug ako andam sa paghalad sa akong kinabuhi ug sa tanan nga ako aduna ngadto niini nga serbisyo.”¹

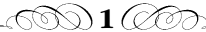
Si Elder Hunter matinuoron nga misunod sa iyang pasalig. Human siya gi-orden nga Apostol, mibalik siya ngadto sa California sa paghuman sa mga obligasyon sa Simbahan ug sa negosyo ug sa pagsugod og pangandam sa pagbalhin sa Siyudad sa Salt Lake. Lisud kini alang ni Elder ug Sister Hunter sa pagbiya sa ilang pamilya ug mga higala sa California—ug alang ni Elder Hunter sa pagbiya sa iyang trabaho isip abogado. Sa iyang pagtapos sa iyang propesyon isip abogado, misulat siya:

“Karong adlaw akong gihuman ang kadaghanan sa akong trabaho sa opisina. Halos tanan nga hapit na mahuman nga mga trabaho nakompleto na. Nag-inusara ako sa opisina karong adlaw nga nakasabut nga ang akong trabaho isip abogado karon natapos na. Mihimo ako og mubo nga mga sulat sa pipila ka mga file ug gibiyaan ko kini sa lamesa. . . . Gibati ko nga daw may sakit sa akong pagbiya sa opisina. Nalingaw ako sa trabaho isip abogado ug nahimo kini nga akong kinabuhi sa milabayng katuigan, apan

bisan pa niini ako nahimuot ug nalipay sa pagtubag sa importante kaayo nga call nga miabut kanako diha sa Simbahan.”²

Nahibalo si Elder Hunter gikan sa personal nga kasinatian nga ang “pagtugyan ngadto sa kabubut-on sa Amahan dili sa kanunay sayon.”³ Bisan pa niana, siya nahibalo sa importansya sa pagkahingpit og pasalig ngadto sa Dios. Kalabut niana nga pasalig, misulat siya: “Kadaghanan sa mga tawo wala makasabut ngano ang mga tawo sa atong tinuohan motubag ngadto sa mga call nga paserbisyuhon o sa pasalig nga atong himoon ang tanan nga atong mahimo. Hingpit akong nalingaw sa trabaho isip abogado, apan kining call nga miabut kanako mas importante kay sa pagpadayon sa propesyon o sa pagpangwarta.”⁴

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Ang atong Amahan sa Langit nagkinahanglan sa atong hingpit nga pasalig, dili lamang bahin niini.

Sa akong paghunahuna sa mga panalangin nga gihatag sa Dios kanako ug sa daghang nindot sa ebanghelyo ni Jesukristo, naamguhan nako nga sa atong tibuok kinabuhi gipangayoan kita og mga kontribusyon agi og balos, mga kontribusyon sa panahon o sa salapi o sa ubang mga kapanguhaan. Kining tanan gimahal ug kinahanglanon, apan kini wala maglangkob sa atong hingpit nga halad ngadto sa Dios. Sa katapusan, unsa ang gikinahanglan sa atong Amahan sa Langit kanato mas labaw pa kay sa kontribusyon; kini usa ka hingpit nga pasalig, usa ka kompleto nga debosyon, ang tanan nga kita mao ug ang tanan nga kita mamahimo.

Palihug sabta nga ako wala lamang magsulti kabahin sa pasalig ngadto sa Simbahan ug sa mga kalihokan niini, bisan kana kanunay nanginahanglan nga pagalig-unon. Dili, nagsulti ako og mas piho sa usa ka pasalig nga gipakita diha sa atong indibidwal nga batasan, sa atong personal nga integridad, sa atong pagkamaunungon ngadto sa panimalay ug pamilya ug komunidad, ingon man usab ngadto sa Simbahan. . . .

Pahinumduma ako sa lakbit sa usa lamang niadtong matahum nga mga ehemplo gikan sa kasulatan diin tulo ka dili pa kaayo batan-ong mga lalaki hugot nga misunod sa ilang mga baruganan

ug mihupot sa ilang integridad bisan tuod kini ingon og klaro nga ang pagbuhat sa mao mohunos sa ilang mga kinabuhi.

Tingali mga 586 ka tuig sa wala pa si Kristo, si Nabucodonosor, ang hari sa Babelonia, misulong sa siyudad sa Jerusalem ug nabuntog kini. Nadani kaayo siya sa mga kalidad ug sa edukasyon sa mga anak sa Israel nga daghan ang gipadala niya ngadto sa sawang sa hari [didto sa Babelonia].

Ang kagubot miabut sa mga Israelite sa adlaw nga si Nabucodonosor mihimo og bulawan nga dios-dios ug misugo sa tanan diha sa probinsya sa Babelonia sa pagsimba niini, usa ka sugo nga ang tulo ka batan-on nga mga Israelite—Sadrach, Mesach, ug Abed-nego—sa hilom midumili. Napuno sa “kapungot ug kasuko” ug misugo sa pagdala kanila diha sa iyang atubanagan. (Dan. 3:13.) Mipahibalo siya nga kon sila dili mosimba sa atubangan sa bulawanong imahe sa gitakdang panahon, “igatambog kamo sa taliwala sa hudno nga nagadilaab sa kalayo.” Dayon may pipila ka kahimuot sa kaugali-ngon nangutana siya, “Ug kinsa ba kana nga dios nga makaluwas kaninyo gikan sa akong mga kamot?” [Dan. 3:15.]

Ang tulo ka batan-ong mga lalaki mitubag nga matinahuron apan sa walay pag-ukon-ukon:

“Kon mao kana,” miingon sila, “[nga imo kaming hadlukon og kamatayon,] ang among Dios nga among ginaalagaran makahimo sa pagluwas kanamo gikan sa hudno nga nagadilaab sa kalayo, ug siya magaluwas kanamo gikan sa imong kamot, O hari.

“Apan kon dili ugaling [kon sa bisan unsa nga rason mopili siya nga dili moluwas kanamo gikan sa kalayo], angay mo nga hisayran, O hari, nga kami dili gayud moalagad sa imong mga dios, ni mosimba kami sa larawan nga bulawan nga imong gipatindog.” [Dan. 3:17–18.]

Dayag nga si Nabucodonosor napuno sa mapintas nga kasuko ug misugo nga ang usa sa mga hudno initon sa pito ka pilo labaw sa naandan nga kainit. Unya siya misugo nga kining tulo ka maisug nga batan-ong mga lalaki ihulog nga hingpit nga magsul-ob og bisti ngadto taliwala sa kalayo. Sa tinuod, ang hari hilabihan ka mapug-sanon ug ang kalayo hilabihan kainit nga ang mga sundalo kinsa misakwat ni Sadrach, Mesach, ug Abed-nego namatay gumikan sa kainit sa hudno sa ilang paghulog sa ilang mga dinakpan ngadto niini.

Dayon nahitabo ang usa niadtong dako nga mga milagro diin ang mga matitud-anon adunay katungod sumala sa kabubut-on sa Dios. Kining tulo ka batan-ong mga lalaki mibarug ug milakaw nga malinawon diha taliwala sa hudno ug wala masunog. Sa tinuod, sa dihang sa wala madugay sila gitawag sa mismong nahibulong nga hari sa pagpagawas gikan sa hudno, ang ilang bisti wala mabuling, ang ilang panit wala masunog, ni buhok sa ilang ulo nasunog bisan gamay. Gani, ni ang baho sa aso mipilit diha niining maisugon, mapasaligon nga batan-ong mga lalaki.

“Bulahan ang Dios ni Sadrach, ni Mesach, ug ni Abed-nego,” miingon ang hari, “kinsa . . . nagluwas sa iyang mga alagad nga mingsalig diha kaniya, . . . [kinsa] mingtugyan sa ilang mga lawas, aron sila dili makaalagad ug dili makasimba sa lain nga dios, gawas lamang sa ilang kaugalingon nga Dios.

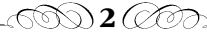
“. . . Unya si Sadrach, Mesach, ug Abed-nego, gituboy sa hari sa lalawigan sa Babelonia.” (Dan. 3:28, 30.)

Ang abilidad sa pagkamatinud-anon ngadto sa mga baruganan sa usa ka tawo, ang pagpuyo nga adunay integridad ug hugot nga pagtuo sumala sa gituohan sa usa ka tawo—mao ang labing mahinungdanon, mao kana ang kalainan tali sa kontribusyon ug sa pasalig. Nga ang debosyon ngadto sa tinuod nga baruganan—sa atong indibidwal nga mga kinabuhi diha sa atong mga panimalay ug mga pamilya ug sa tanang mga dapit nga atong makaila ug maimpluwensya ang ubang mga tawo—kana nga debosyon mao ang labing gihangyo sa Dios kanato. . . .

Ang usa ka malampuson nga kinabuhi, ang maayo nga kinabuhi, ang matarung nga kinabuhing Kristiyano nagkinahanglan og labaw pa kay sa kontribusyon, bisan tuod og ang matag kontribusyon bilihon. Sa katapusan nagkinahanglan kini og pasalig—tibuok kalag, gihuptan og maayo, mahangturong gihambin nga pasalig ngadto sa mga baruganan nga atong nasayran nga tinuod diha sa mga sugo nga gihatag sa Dios. . . .

Kon kita magkinabuhi sumala sa atong mga baruganan, mapasaligon ngadto sa usa ka kinabuhi nga matinuoron ug may integridad, niana walay hari o bangga o nagdilaab nga hudno nga makapapeligro kanato. Alang sa kalampusan sa gingharian sa Dios dinhi sa

yuta, unta kita mobarug ingon nga mga saksi alang kaniya “sa tanan nga mga panahon ug diha sa tanan nga mga butang, ug diha sa tanan nga mga dapit nga [kita] mahimo nga maanaa, bisan hangtud sa kamatayon.” (Mosiah 18:9.)⁵

Pagpasalig sa pagsunod sa Dios dili magsapayan sa unsay gusto sa uban nga buhaton.

Sa dihang si Josue gisugo sa pagguba sa siyudad sa Jerico nga nag-atubang [sa mga tribo sa Israel], ang lig-on nga mga kuta sa siyudad mibarug ingon og ambungan ug tiunay nga babag sa imposibleng kalampanan sa Israel—o sa labing minos maingon og mao. Wala masayud sa paagi, apan gipasaligan mahitungod sa katapusan, gituman ni Joshua ang mga sugo nga gihatag kaniya pinaagi sa sinugo sa Ginoo. Ang iyang pasalig mao ang hingpit nga pagkamasulundon. Ang iyang kabalaka mao ang pagbuhat sa eksakto ingon nga siya gisugo, nga ang saad sa Ginoo matuman. Ang mga sugo sa walay pagduhaduha ingon og katingad-an, apan ang iyang hugot nga pagtuo diha sa resulta miaghat kaniya sa pagpadayon. Ang resulta, sa dayag, lain na usab sa taas nga serye sa mga milagro ang nasinati sa mga Israelite ingon nga sila gigiyahan sulod sa daghang katuigan ni Moises, ni Josue, ug sa uban pang daghang mga propeta kinsa mapasaligon sa pagsunod sa mga sugo ug mga panudlo sa Ginoo.

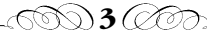
Samtang si Josue ug ang iyang mga katawhan nagkaduol sa Jerico, ang mga panudlo sa Ginoo eksaktong gisunod, ug sumala sa asoy sa kasulatan, “ang kuta nagun-ob nga nahapla, sa pagkaagi nga ang mga tawo mingsulod sa siyudad, tagsa-tagsa ka tawo dayon ngadto sa iyang unahan, ug ilang gikuha ang siyudad.” (Jos. 6:20.)

Ang rekord nagpahayag nga human ang Israel mipahulay gikan sa mga pakiggubat sa ilang mga kaaway, si Josue, kinsa sa karon tigulang na kaayo, gipundok ang tanang Israel. Sa iyang panamilit nga pakigpulong gipahinumduman niya sila nga sila nahimong madaugon tungod kay ang Dios nakig-away alang kanila, apan kon sila karon mohunong sa pagserbisyo sa Ginoo ug sa pagsunod sa iyang balaod pagalaglagon sila. . . .

Kining bantugan nga militar ug espiritwal nga lider dayon miaghat og pasalig, ug mihimo og usa sa iyang kaugalingon mismo ug

alang sa iyang pamilya: “Magpili kamo niining adlaw kong kinsa ang inyong alagaran; . . . apan alang kanako ug sa akong balay, kami magaalagad sa Ginoo.” (Jos. 24:15.)

Ania ang usa ka gamhanang pahayag nga puno sa pasalig sa usa ka tawo sa Dios; sa usa ka propeta nga nagsunod sa mga tinguha sa Ginoo; ni Josue ang tawo sa iyang Dios, kinsa sa daghang mga panahon kaniadto gipanalanginan sa iyang pagkamasulundon. Gisuhihan niya ang mga Israelite nga walay pagsapayan kon unsa ang ilang nadesisyunan, buhaton niya unsay iyang nahibaloan nga husto. Siya nag-ingon nga ang iyang desisyon nga moserbisyo sa Ginoo wala mag-agad sa bisan unsay ilang nadesisyunan; nga ang ilang mga lihok dili moapekto sa iyang lihok; nga ang iyang pasalig nga sundon ang kabubut-on sa Ginoo dili mausab sa bisan unsang butanga nga buhaton nila o ni kinsa pa. Si Josue lig-ong nagpugong sa iyang mga lihok ug nakapunting diha sa mga sugo sa Ginoo. May pasalig siya ngadto sa pagkamasulundon.⁶

Pagdesisyon karon sa pagpili sa dalan sa higpit nga pagkamasulundon.

Human masabtan ang balaod sa ebanghelyo ug ang kabubut-on sa Ginoo pinaagi sa pagbasa ug sa pagtuon sa mga kasulatan ug sa mga pulong sa mga propeta, dayon moabut ang labaw pa nga pagsabut sa rason ngano ang pagkamasulundon sa kasagaran gipasabut isip ang unang balaod sa langit ug ngano nga ang pagkamasulundon gikinahanglan aron maluwas. Kini modala kanato sa labing dako nga pagsulay. Andam ba kita nga mahimong hingpit nga masulundon sa balaod sa Dios? Adunay moabut nga panahon sa atong mga kinabuhi nga usa ka tukma nga desisyon kinahanglan gayud nga pagahimoon.⁷

Sa tinuod ang Ginoo nahigugma, labaw pa kay sa bisan unsa, sa usa ka walay kausaban nga determinasyon sa pagsunod sa iyang tambag. Sa tinuod ang mga kasinatian sa halangdon nga mga propeta diha sa Daang Tugon girekord aron sa pagtabang kanato sa pagsabut sa importansya sa pagpili sa dalan sa eksakto nga pagkamasulundon. Unsa kaha ka kalipay ang Ginoo sa dihang si Abraham, human makadawat sa sugo sa pagsakripisyo sa iyang bugtong anak, si Isaac, mituman ingon nga siya gisugo, nga walay pangutana

“Unsa kaha kalipay ang Ginoo sa dihang si Abraham . . . mihimo ingon nga siya gisugo, nga walay pangutana, ug walay pagduhaduha.”

ug walay pagduha-duha. Ang rekord nagpahayag nga ang Dios miingon ngadto kang Abraham:

“Kuhaon mo karon ang imong anak, ang imong anak nga bug-tong, nga imong pinalangga nga mao si Isaac, ug umadto ka sa yuta sa Moria ug siya ihalad mo nga halad-nga-sinunog didto sa ibabaw sa usa sa mga bukid nga akong igaingon kanimo.” (Gen. 22:2.)

Ang sunod nga bersikulo yano nga nagpahayag:

“Ug si Abraham mibangon pagsayo sa buntag . . . ug nagdala . . . ni Isaac nga iyang anak . . . ug nagpaingon sa dapit nga giingon kaniya sa Dios.” (Gen. 22:3.)

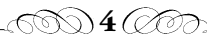
Mga katuigan nanglabay, sa dihang gipangutana si Rebekah kon siya mouban ba sa sulugoon ni Abraham aron mahimong asawa ni Isaac, ug sa walay pagduhaduha nasayud nga ang misyon sa sulugoon adunay panalangin sa Ginoo, yano siyang miingon, “Oo mouban ako.” (Gen. 24:58.)

Usa ka henerasyon human niana, sa dihang si Jacob gisugo sa pagbalik ngadto sa yuta sa Canaan, nga nagpasabut nga biyaan ang tanan nga iyang gitrabahoan sulod sa daghang mga tuig, iyang gitawag si Raquel ug si Lea ngadto sa umahan diin didto ang mga panon sa karnero ug gipasabut unsay gisulti sa Ginoo. Ang tubag ni Raquel [ug ni Lea] yano ug prangka ug nagpasabut sa [ilang] pasalig: “Buhata ang tanan nga giingon sa Dios kanimo.” (Gen. 31: 16.)

Kita adunay, sa ingon, mga ehemplo gikan sa mga kasulatan kon unsaon nato sa paghunahuna ug pagtimbang-timbang ang mga sugo sa Ginoo. Kon kita mopili sa paglihok sama nila ni Josue, ug Abraham, Rebekah, ug Raquel [ug Lea], ang atong tubag mao, yano, nga moadto ug mobuhat sa mga butang nga gisugo sa Ginoo.

Adunay maayo nga rason sa paghimo sa atong desisyon *karon* sa pagserbisyo sa Ginoo. Niining Dominggo sa buntag [sa kinatibuk-ang komperensya], kon ang mga kalisud ug ang mga tintasyon sa kinabuhi ingon og nawala, ug kon kita adunay panahon ug may mas tinguha sa pagbaton og mahangturong panan-aw, makahimo kita og tataw nga pagtimbang-timbang kon unsay mohatag kanato og labing dako nga kalipay sa kinabuhi. Kinahanglan nga modesisyon kita karon, diha sa malinawon nga sitwasyon, unsaon nato sa paglihok kon ang mga kalisud ug ang mga tintasyon moabut.

Ako nag-ampo nga kita adunay kalig-on sa pagdesisyon karon sa pagbuhat unsay kinahanglan natong buhaton. Ako nag-ampo nga kita modesisyon karon sa pagserbisyo sa Ginoo.⁸

Ang tinuohan lamang dili igo; nagkinahanglan usab kita nga mobuhat sa kabubut-on sa Langitnong Amahan.

Sa pagpamulong ngadto sa pundok sa mga katawhan, ang Agalon miingon: “Dili ang tanang magaingon kanako, Ginoo, Ginoo, makasulod sa gingharian sa langit; kondili ang nagatuman sa kabubut-on sa akong Amahan nga anaa sa langit.” (Mat. 7:21.)

Samtang naminaw ako niini nga mga pulong, kini ingon ngari kanako nga ang Ginoo nag-ingon, “Tungod lamang kay ang usa ka tawo miila sa akong awtoridad o adunay pagtuo sa akong balaang kinaiya, o mipahayag lamang og hugot nga pagtuo sa akong mga pagtulun-an o sa maulaong sakripisyo nga akong gihimo, wala magpasabut nga

siya makasulod ngadto sa gingharian sa langit o makakab-ut sa mas taas nga ang-ang sa kahimayaan.” Sa iyang giingon kini nagpasabut, “Ang tinuohan lamang dili igo.” Dayon makahuluganon niyang gidugang, “. . . kondili ang nagatuman sa kabubut-on sa akong Amahan,” nga nagpasabut, siya nga nagtrabaho ug nagpul-ong sa ubasan nga kini mahimong magdala og maayong bunga. . . .

Ang tanang kinaiyahan, nga mao ang gipanag-iy sa Dios, ingon og naghulagway niining sama nga baruganan. Ang buyog nga dili “mabungahon” sa kadugayan abugon gikan sa balay sa putyokan. Samtang nagtan-aw ako sa nagkapuliki nga mga hulmigas diha nagsubay ug nagliyok sa bundo sa hulmigas, ako nadani sa kamatuoran nga sila mga magbubuhay ug dili lamang mga tumutuo. Ang pagkuruk-kurok dili mohatag og pagkaon alang sa himongaan; apan kinahanglan gayud nga siya mokaykay. Ang lim-aw, berde sa lumot ug ang kahugaw tungod kay walay kalutsan, mao ang dapit nga mosanay ang mga sakit sa lamakan, apan ang tin-aw nga nagdagan nga tubig sa bukid nga mohasmag sa mga bato samtang kini nagdulhog ngadto sa ubos usa ka timailhan nga kini mainom nga tubig.

Ang mga pulong sa Agalon kalabut sa balay nga walay pundasyon nag-ingon ngari kanako nga ang tawo dili makabaton og taphaw ug makuyaw nga ideya nga siya may kasarang sa iyang kaugalingon ug makatukod sa iyang kaugalingon nga kinabuhi sa bisan unsa nga matang nga sayon ug dali. [tan-awa sa Mateo 7:26–27] Kutob nga ang panahon maayo, ang iyang kabuang dili klaro; apan usa ka adlaw niana moabut ang mga baha, ang lapukon nga mga tubig sa pipila ka kalit nga init nga pagbati, ang paghasmag sa sulog sa dili makita nga tintasyon. Kon ang iyang kinaiya walay lig-on nga sukaranan kondili kutob sa pulong lamang, ang iyang tibuk moral nga katukuran mahimong matumba.⁹

Si Santiago miingon, “Ang relihiyon nga putli ug dili bulingon sa atubangan sa Dios nga atong Amahan mao kini, Ang pagduaw sa mga ilo ug mga babayeng balo sa ilang mga pagkaguol, ug ang pag-amping sa kaugalingon nga dili mahugawan sa kalibutan” (Santiago1:27).

Sa lain nga pagkasulti, ang relihiyon labaw pa kay sa kahibalo kalabut sa Dios o ang pag-angkon og hugot nga pagtuo, ug kini labaw pa kay sa teyolohiya. Ang relihiyon mao ang pagbuhay sa

pulong sa Dios. Kini mao ang pagkamagbalantay sa atong igsoon, uban sa laing mga butang. . . .

Makahimo kita nga magrelihiyoso sa pagsimba sa Igpapahulay nga adlaw, ug kita makahimo nga magmakugihon sa atong mga katungdanan sa ubang unom ka mga adlaw sa semana. . . . [Unsa] gayud kaha ka importante nga ang atong tanang mga hunahuna, ang mga pulong nga atong isulti, ang atong mga lihok, pamatasan, ang mga pagtagad sa mga silingan, pakigsabut og negosyo, ug ang tanan natong mga kalihokan nga mahiuyon sa atong relihiyusong mga tinuohan. Sa mga pulong ni Pablo, “Kon kamo magabuhat sa bisan unsa, buhata ninyo kining tanan aron sa paghimaya sa Dios” (1 Mga Taga-Corinto 10:31). Busa kita ba makasalikway sa relihiyon gikan sa atong mga kalihokan sa mga adlaw sa semana ug isalig kini sa Igpapahulay nga adlaw lamang? Sa tinuod dili, kon kita mosunod sa pahimangno ni Pablo.¹⁰

5

**“Ang aktibo nga mga miyembro” naningkamot
nga magbaton og hingpit nga pasalig.**

Ang Ginoo mipadayag diha sa pasiuna sa Doktrina ug mga Pakigsaad nga kini “mao lamang ang tinuod ug buhi nga simbahan diha ibabaw sa tibuok yuta.” Dayon siya midugang, “nga Ako, ang Ginoo, nahimuot, namulong ngadto sa tanan sa simbahan ug dili sa tagsa-tagsa” (D&P 1:30). Kini kinahanglan nga makapukaw og pangutana sa atong mga hunahuna nga may mahangturon nga kahulugan: Nahibalo kita nga kini mao ang tinuod ug buhi nga simbahan isip organisasyon, apan ako usa ba ka tinuod ug buhi nga miyembro isip indibidwal?

. . . Kon ako mangutana, “Ako usa ba ka tinuod ug aktibo nga miyembro?” ang akong pangutana mao, ako ba kinasingkasing ug hingpit nga maunungon sa pagsunod sa mga pakigsaad nga akong gihimo uban sa Ginoo? Ako ba hingpit nga may pasalig sa pagsunod sa ebanghelyo ug tigtuman sa pulong ug dili tigpaminaw lamang? Nagtuman ba ako sa akong relihiyon? Magpabilin ba akong tinuod? Nagbarug ba akong lig-on batok sa mga tintasyon ni Satanas? . . .

Ang pagtubag nga mauyunon sa pangutana, “Ako usa ba ka aktibo nga miyembro?” momatuod sa atong pasalig. Kini nagpasabut nga kita karon ug sa kanunay mohigugma sa Dios ug sa atong mga silingan sama sa atong kaugalingon. Kini nagpasabut nga ang atong

mga lihok mopakita kon kinsa kita ug unsay atong gituohan. Kini nagpasabut nga ipakita nato matag adlaw nga kita mga Kristiyano, naglakaw ingon nga si Kristo gusto nato nga maglakaw.

Ang aktibo nga mga miyembro mao kadtong kinsa naningkamot nga magbaton og hingpit nga pasalig. . . .

Ang aktibo nga mga miyembro nakaila sa ilang katungdanan nga magpadayon sa unahan. Gibunyagan sila isip unang lakang sa ilang aktibo nga panaw. Kini usa ka tmailhan ngadto sa Dios, ngadto sa mga anghel, ug ngadto sa langit nga sila mosunod sa kabubut-on sa Dios. . . .

Ang aktibo nga mga miyembro maminaw og maayo sa Espiritu, nga naghatag og kinabuhi sa espirituhanong bahin sa tawo. Kanunay silang nangita sa paggiya niini. Nag-ampo sila alang sa kalig-on ug pagbuntog sa mga kalisud. Ang ilang mga kasingkasing wala mapahiluna diha sa mga butang niini nga kalibutan apan diha sa langitnong mga butang. Ang espirituhanong pagbag-o dili isakripisyo alang sa pisikal nga katagbawan.

Ang aktibo nga mga miyembro nagbutang ni Kristo og una sa ilang mga kinabuhi, nasayud gikan sa unsa nga tinubdan ang ilang kinabuhi ug pag-uswag nagagikan. Adunay kalagmitan alang sa usa ka tawo nga mobutang sa iyang kaugalingon nga maoy labing importanting tawo sa kalibutan ug magpaabut sa uban sa pag-uyon ngadto sa iyang mga gusto ug mga panginahanglan ug mga tinguha. Apan ang kinaiyahan dili mopasidungog nianang sayop nga pagtuo. Ang labing importanting tahas sa kinabuhi iya sa Dios. Kay sa mangayo kaniya sa paghatag sa atong gihangyo, kinahanglan kita nga maninguha sa pagdala sa atong mga kaugalingon ngadto sa pakig-uyon sa iyang kabubut-on, ug sa ingon magpadayon sa atong pag-uswag isip usa ka aktibo nga miyembro. . . .

Ang aktibo nga mga miyembro, sa higayon nga sila makabig, motuman sa sugo nga lig-unon ang ilang mga kaigsoonan [tan-awa sa Lucas 22:32]. Matinguhaon silang makigbahin sa ilang kalipay ngadto sa uban, ug dili gayud sila kawad-an niini nga tinguha. . . .

Ang aktibo nga mga miyembro nakaila sa panginahanglan nga buhaton ang ilang mga gituohan. Kini nga mga Santos matinguhaon nga moapil sa pagpahinabo sa daghang maayo ug halangdong mga

buhat diha sa ilang kaugalingon nga gawasnong kabubut-on ug panag-uyon [tan-awa sa D&P 58:27]. . . .

Ang aktibo nga mga miyembro naghinigugmaay sa usag usa. Moduaw sila sa walay mga amahan ug sa mga babaye nga balo diha sa ilang mga kasakit. Sila nag-amping sa ilang mga kaugalingon nga dili mahugawan sa kalibutan [tan-awa sa Santiago 1:27]. . . .

Kita adunay lig-on nga pagtuo sa pahayag nga kini mao ang tinuod ug buhi nga simbahan sa tinuod ug buhi nga Dios. Ang pangutana nga ato pang tubagon mao: Ako ba maunungon ug may pasalig, usa ka tinuod ug aktibo nga miyembro?

Hinaut nga kita magbarug nga lig-on ug magpakatinuod ug mag-aktibo nga mga miyembro sa Simbahan ug modawat sa gisaad nga ganti nga uban niadtong gipamulong diha sa Doktrina ug mga Pakigsaad “kinsa miabut sa Bukid sa Zion, ug ngadto sa dakbayan sa buhi nga Dios, ang langitnong dapit, ang labing balaan sa tanan” (D&P 76:66).¹¹

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Ribyuha ang pagtulun-an ni Presidente Hunter mahitungod sa kalainan sa “kontribusyon” ug sa “hingpit nga pasalig” (seksyon 1). Unsay kalainan nga mahimo sa atong mga kinabuhi kon kita hingpit nga may pasalig ngadto sa Dios? Unsa kahay mga gamit sa istorya ni Shadrac, Mesach, ug Abed-nego ngari kanato?
- Ribyuha ang asoy ni Presidente Hunter kabahin ni Josue diha sa seksyon 2. Unsay inyong makat-unan niini nga asoy mahitungod sa hingpit nga pagpasalig ngadto sa Dios? Unsaon nato sa pagpalambo ang usa ka pasalig sa pagsunod sa Dios nga dili igsapayan ang unsay gibuhay sa uban? Unsaon nato pagtabang ang mga bata ug kabatan-onan sa pagpalambo niini nga pasalig?
- Unsa ang inyong mga hunahuna samtang kamo nagribyu sa mga istorya sa kasulatan diha sa seksyon 3? Unsay uban nga mga ehemplo diha sa kasulatan kabahin sa pagkamasulundon nga nakaimpluwensya kaninyo? Ngano sa inyong hunahuna “ang Ginoo nahigugma . . . sa usa ka walay kausaban nga determinasyon sa pagsunod sa iyang tambag”?

- Pamalandunga ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter sa seksyon 4. Ngano nga ang pagtuo lamang “dili igo”? Sa unsang paagi ang pagbuhat sa kabubut-on sa Langitnong Amahan makatabang kanato sa pag-andam alang sa mga panahon sa kalisud? Unsaon nato paggamit ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter mahitungod sa pagsunod sa atong relihiyon?
- Ribyuha ang tanang paghulagway ni Presidente Hunter kabahin sa “aktibo nga miyembro” diha sa seksyon 5. Unsaon nato sa pagpalambo niini nga mga kalidad sa “aktibo nga mga miyembro”? Hunahunaa kon unsaon ninyo nga mahimong usa ka mas maayong “tinuod ug aktibo nga miyembro” sa Simbahan.

May Kalabutan nga mga Kasulatan

1 Samuel 15:22–23; Salmo 1:1–3; Santiago 2:14–26; 2 Nephi 32:9; Omni 1:26; Mosiah 2:41; Alma 37:35–37; 3 Nephi 18:15, 18–20; D&P 58:26–29; 97:8; Abraham 3:24–26

Tabang sa Pagtudlo

Basaha og dungan ang daghan nga mga kinutlo gikan sa kapitulo. Human og basa sa matag kinutlo, hangyoga ang mga miyembro sa klase sa pagpakigbahin og mga ehemplo gikan sa mga kasulatan ug gikan sa ilang kaugalingon nga mga kasinatian nga may kalabutan sa mga pagtulun-an diha sa kinutlo.

Mubo nga mga Sulat

1. Sa Conference Report, Okt. 1959, 121
2. Sa Eleanor Knowles, *Howard W. Hunter* (1994), 153.
3. “The Opening and Closing of Doors,” *Ensign*, Nob. 1987, 54.
4. Sa Knowles, *Howard W. Hunter* 151.
5. “Standing As Witnesses of God,” *Ensign*, Mayo 1990, 60–62.
6. “Commitment to God” *Ensign*, Nob. 1982, 57–58.
7. “Obedience” (pakigpulong nga gihtag diha sa Hawaii Area Conference, Hunyo 18, 1978), 5, Church History Library, Siyudad Salt Lake.
8. “Commitment to God,” 58.
9. Sa Conference Report, Okt. 1967, 11, 12–13.
10. *The Teachings of Howard W. Hunter*, ed. Clyde J. Williams (1997), 111–12.
11. “Am I a ‘Living’ Member?” *Ensign*, Mayo 1987, 16–18.

Si Jesukristo “mitudlo sa mga leksyon sa paghigugma ug subli-subling mipakita og dili hinakog nga pagserbisyo sa uban. Ang tanan nakadawat sa iyang gugma.”

Pagsunod sa Ehemplo sa Manluluwas sa Gugma nga Putli

“Ang sukdanan sa kamanggiloy-on mao ang sukod sa pagkadisipulo; sukod kini sa atong gugma sa Dios ug sa usag usa.”

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Si Presidente Howard W. Hunter mitudlo nga ang Manluluwas “mihatag kanato sa Iyang gugma, Iyang pag-alagad, ug sa Iyang kinabuhi. . . . Kinahanglang maningkamot kita sa paghatag sama sa Iyang hinatagan.”¹ Mas labaw pa, si Presidente Hunter miawhag sa mga miyembro sa Simbahan sa pagsunod sa ehemplo sa Manluluwas bahin sa gugmang putli sa inadlaw nilang kinabuhi.

Ang mga buhat sa gugmang putli mao ang makahuluganong aspeto sa panarbaho ni Howard W. Hunter diha sa pamalaod nga propesyon. Usa ka laing abogado mipasabut:

“Migahin siya og daghan sa iyang panahon sa paghatag og [libre] nga panerbisyo sa pamalaod . . . tungod kay dili maayo iyang bation kon maningil. . . . Giila siya nga usa ka higala, tiggiya, tigtambag, ug usa ka propesyunal kinsa mas naghunahuna nga matabangan ang mga tawo sa ilang gikinahanglan kay sa bayad nga iyang madawat.”²

Ang gugmang putli mao usab ang kinaiya ni Presidente Hunter sa iyang panerbisyo sa Simbahan. Usa ka babaye kinsa miingon nga si Presidente Hunter ang pinakaimpluwensyal niyang magtutudlo mipasabut sa ubang hinungdan:

“Kanunay kong nakamatikud nga kining tawhana nahigugma sa uban pinaagi sa paghatag kanila og taas nga prayoridad, pinaagi sa pagpaminaw aron makasabut, ug sa pagpakigbahin sa iyang mga kasinatian ngadto sa uban, nga maoy usa sa dako niyang kalipay.

Iya kong natudloan sa pagsabut sa importansya niini nga mga hiyas ug sa pagbati sa kalipay pinaagi sa paghimo niini.”³

Laing babaye gikan sa stake ni Presidente Hunter sa California mihatag niini nga pasidungog:

“Si Presidente Howard W. Hunter ang among stake president mga tuig nang milabay dihang ang among pamilya nagpuyo sa Pasadena Stake. Namatay ang akong papa, nahibilin si mama nga mag-atiman sa akong magulang ug kanako. Bisan og dili kami ilado nga pamilya sa stake, nga usa ka dako kaayong area, si Presidente Hunter sa personal nakaila kanamo.

“Ang akong pinakamakahuluganong panumduman kaniya mao ang usa ka butang nga nakatampo sa akong pagbati nga ako bililhon. Kada human sa komperensya sa stake, maghulat kami nga nakalinya sa pakiglamano kaniya. Kanunay niyang kuhaon ang kamot sa akong mama ug moingon, ‘Kumusta ka, Sister Sessions, ug kumusta si Betty ug si Carolyn?’ Makalipay kaayo nga makabati niya nga molitok sa among pangalan. Nahibalo ko nga nakaila siya namo ug naghunahuna sa among kaayohan. Ang panumduman init pa sa akong kasingkasing.”⁴

Si Presidente Hunter kausa miingon, “Akong gibati nga atoa ang misyon sa pag-alagad ug sa pagluwas, sa pagpalig-on ug sa pagpahimaya.”⁵ Ang mga komentaryo gikan sa iyang mga Kaigsoonan sa Napulog Duha nagpakita unsa kamaayo niyang gituman kana nga misyon. “Duna siyay pamaagi sa paghimo sa mga tawo nga mobati nga komportable,” misulti ang usa; “wala siya modominar kanila. Maayo siya nga tigpaminaw.” Lain sab ang miingon, “Kon mobiyahе ka uban niya, kanunay siyang magtan-aw nga ang tanan naatiman ug walay usa nga mobati nga napasagdan.” Usa pa ang mireport, “Mahunahunaon siya ug sensitibo sa uban. May gugma siya nga putli ug mapasayloong kasingkasing. Nagtuon siya sa ebanghelyo, sa tanang katawhan, sa tawhanong kinaiyahan.”⁶

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

1

Ang duha ka nag-una nga mga sugo mao ang sukdanan sa Ginoo alang sa atong pagkadisipulo.

Sa karaang mga panahon, usa ka pagsulay sa kalunsay sa bulawan gihimo gamit ang sinaw, itom nga bato nga may silicon gitawag og sukdanan [touchstone]. Kon ibagnos sa sukdanan, ang bulawan magbilin kini og marka sa bato. Ang mananalsal [goldsmith] og bulawan motandi niini nga marka sa kolor nga naa sa iyang tsart sa giklase-klase nga mga kolor. Mas pula ang marka kon mas daghan ang copper o alloy o mas yellow kini kon ang gidaghanon sa bulawan mas daghan. Maayo kaayo kini nga proseso sa pagtino sa kalunsay sa bulawan.

Ang paggamit sa sukdanan [touchstone] sa pag-testing sa kalunsay sa bulawan mas dali ug mas maayo alang sa mapuslanon nga mga katuyoan. Apan ang mananalsal og bulawan nga may pagduda sa kalunsay niini mokompleto niini sa mas maayo pa nga pag-testing pinaagi sa proseso nga maglakip og kalayo.

Moingon ko ninyo nga ang Ginoo miandam og sukdanan alang ninyo ug kanako, usa ka pangsukod sa gawas sa pangsulod nga pagkadisipulo nga nagtimaan sa atong kamatinud-anon ug pagsugakod sa mga kalayo nga moabut.

Sa usa ka okasyon samtang nagtudlo si Jesus sa mga tawo, usa ka magbabalaod miduol kaniya ug nangutana: “Magtutudlo, unsa may akong buhaton aron makapanunod ako sa kinabuhing dayon?”

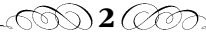
Si Jesus, ang batid nga magtutudlo, mitubag sa tawo, kinsa dayag nga batid sa pamalaod, sa usa sab ka pagpangutana, “Unsa may nahisulat sa kasugoan? Unsa may imong nabasa?”

Gitubag kini sa tawo pinaagi sa pag-summarize sa duha ka nag-una nga mga sugo “Higugmaa ang Ginoo nga imong Dios sa tibuok mong kasingkasing, ug sa tibuok kalag, ug sa tibuok mong kusog, ug sa tibuok mong hunahuna; ug ang imong silingan sama sa imong kaugalingon.”

Sa pag-uyon mitubag si Kristo, “Buhata kini ug mabuhi ka” (Lucas 10:25–28).

Ang kinabuhing dayon, ang kinabuhi sa Dios, ang kinabuhi nga atong gitinguha, nakagamot sa duha ka sugo. Ang kasulatan nag-ingon nga “niining duha ka mga sugo nagasukad ang tibuok kasugoan ug ang mga propeta” (Mateo 22:40). Higugmaa ang Dios ug higugmaa ang imong silingan. Kining duha magkatambayayong; dili kini magkabulag. Sa kinatas-ang panabut makonsidera kini nga magkapareha. Ug mga sugo kini nga tanan kita makasunod.

Ang tubag ni Jesus ngadto sa magbabalaod makonsiderar nga sukdanan sa Ginoo. Miingon siya sa usa ka okasyon, “Maingon nga gibuhhat ninyo kini ngadto sa usa sa labing gagmay niini nga akong mga igsoon gibuhhat usab ninyo kini kanako” (Mateo 25:40). Sukdon niya ang atong debosyon kaniya sa paagi kon giunsa nato sa paghigugma ug pagserbisyo ang atong isig katawo. Unsa nga matang sa marka ang atong gibilin diha sa sukdanan sa Ginoo? Maayo ba gayud kita nga mga silingan? Makita ba diha sa pag-testing nga kita usa ka 24-karat nga bulawan, o dunay timailhan nga dili kini tinuod nga bulawan?⁷

Gitudloan kita sa Manluluwas sa paghigugma sa tanan, lakip niadtong lisud higugmaon.

Ingon og gustong ilikay ang iyang kaugalingon sa sayon ra kayayo niyang pangutana sa Magtutudlo, ang magbabalaod gustong makapangatarungan pinaagi sa pagpangutana, “Ug kinsa man ang akong silingan?” (Lucas 10:29).

Tanan kita angayang magpasalamat niana nga pangutana. kay sa tubag sa Manluluwas miabut ang usa ka pinakanindot ug ginadayeg nga sambingay, usa nga balik-balik na natong nabasa ug nadungog:

“May usa ka tawo nga sa naglugsong siya gikan sa Jerusalem paingon sa Jerico nahulog ngadto sa mga kamot sa mga tulisan, ug siya ilang gihuboan ug gibunalan, ug unya namahawa sila nga nagbiya kaniya nga himalatyon.

“Ug nahitabo nga niadtong dalana dihay naglugsong nga usa ka sacerdote; ug sa iyang pagkakita kaniya, siya didto moagi sa pikas.

“Ingon man usab, usa ka Levita, sa paghiabut niya sa maong dapit ug nakakita kaniya, didto siya moagi sa pikas.

“Apan usa ka Samarianhon, sa nagbaktas siya, nahiabut didto kaniya; ug sa iyang pagkakita kaniya siya giabut ug kalooy,

“Ug miduol kaniya ug iyang gibugkosan ang iyang mga samad sa napatuloan na kinig lana ug bino; unya iyang gipasakay sa iyang kabay-anan ug gidala siya sa balay nga abutanan, ug iyang giatiman siya.

“Ug sa pagkasunod nga adlaw siya mikuhag duha ka denario ug iyang gihatag kini sa tag-iya sa abutanan ug miingon kaniya, `Atimana siya; ug kon makagasto ka pag labaw niini, bayran ko ra ikaw unya inigbalik ko dinhi” (Lucas 10:30–35).

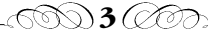
Dayon si Jesus nangutana sa magbabalaod, “Hain man niining tutolo ang nagpakita nga silingan sa tawo nga nahulog ngadto sa mga kamot sa mga tulisan?” (Lucas 10:36). Nianang puntoha ang Magtutudlo nagtudlo bahin sa sukdanan sa pagka-Kristiyano. Mi-hangyo siya nga sukdon nato ang atong nahimo pinaagi niini.

Ang pari ug ang Levita sa sambingay ni Kristo angay unta nga mahinumdom sa mga gikinahanglan sa balaod: “Dili mo pagtan-awon ang asno sa imong igsoon [o] ang iyang baka nga mapukan sa dalan, ug maglikay ka gikan niini; tabangan mo gayud siya sa pagbangon niini” (Deuteronomio 22:4). Ug sama sa baka, unsa man kaha kadako ang imong tinguha nga motabang sa usa ka igsoon nga nagkinahanglan. Apan sama sa gisulat ni Elder James E. Talmage, “Ang pagpangatarungan [ayaw buhata] dali ra nga makit-an; motumaw kini diha dayon ug labihan ka daghan sama sa mga sagbut sa daplin sa dalan” (*Jesus the Christ*, 3d ed., Salt Lake City: Ang Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw, 1916, p. 431).

Ang Samarianhon mihatag kanato og ehemplo sa putli nga Kristohanong paghigugma. Anaa kaniya ang kamanggiloy-on; giadto niya ang tawo nga gipasakitan sa mga tulisan ug gibugkusan ang iyang mga samad. Iya siyang gidala sa balay abutanan, giatiman siya, gigastuhan, ug mitanyag pa og dugang sa iyang pag-atiman. Usa kini ka sugilanon sa gugma sa usa ka silingan ngadto sa iyang silingan.

Usa ka sanglitanan nag-ingon nga ang usa ka tawo “nga naghunahuna lang sa iyang kaugalingon gamay ra og bili.” Ang gugma dunay piho nga paagi sa paghimo nga ang gamayng bili mapadako. Ang paagi mao ang paghigugma sa atong silingan, lakip ang silingan nga

lisud higugmaon. Kinahanglan natong hinumduman nga bisan og makapili ta og atong mahigala, ang Dios mipili og atong masilingan—bisan asa. Ang gugma kinahanglang walay limit; walay limit nga kamaunungon. Si Kristo miingon, “Kay kon mao ray inyong higugmaon ang mga nahigugma kaninyo, unsa may balus nga madawat ninyo? Dili ba ang mga maniningil sa buhis nagabuhat man sa ingon?” (Mateo 5:46).⁸

Kinahanglan natong higugmaon ug serbisyohan ang uban panahon sa ilang balatian.

Si Joseph Smith misulat ngadto sa mga Santos, gimantala sa *Messenger and Advocate*, mahitungod sa paghigugma sa usag usa aron makadawat og kaangayan atubangan sa Dios. Misulat siya:

“Minahal nga Kaigsoonan:—Usa ka bug-os nga katungdanan ang kinahanglang buhaton sa matag Santos ngadto sa iyang mga kaigsoonan—sa kanunay nga paghigugma kanila, ug kanunayng pagtabang kanila. Aron makadawat sa kaangayan atubangan sa Dios kinahanglan kitang maghigugmaay: kinahanglang buntugon nato ang dautan; kinahanglang bisitahan nato ang walay mga amahan ug ang mga biyuda panahon sa ilang mga balatian, ug kinahanglang ipadayon nato ang atong pagkawalay mansa sa kalibutan: kay ang ingon nga mga hiyas modagayday gikan sa tuburan sa lunsay nga relihiyon. Sa paglig-on sa atong pagtuo pinaagi sa pagdugang sa matag maayo nga kalidad nga modayan-dayan sa mga bata sa bulahan nga si Jesus, mahimo kitang mag-ampo sa panahon nga angay iampo; higugmaon ang atong silingan sama sa paghigugma sa kaugalingon, ug magmatinud-anon atol sa mga kalisdanan, mahibalo nga ang ganti niini mas labaw diha sa gingharian sa langit. Makahupay gayud! Makalipay gayud! Tuguti akong magpakabuhi nga matarung, tuguti nga ang akong ganti mahisama niini!” (*History of the Church*, 2:229).

Kining duha ka hiyas, gugma ug pag-alagad, mga kinahanglanon kon gusto kitang mahimong maayo nga mga silingan ug makabaton og kalinaw sa atong kinabuhi. Sigurado nga kini anaa sa kasingkasing ni Elder Willard Richards. Samtang didto sa Carthage Jail sa kahapunon sa pagmartir ni Joseph ug ni Hyrum, ang gwardiya miingon nga mas luwas kon naa sila sa sulod sa selda. Nangutana si Joseph kang Elder Richards, “Kon mangadto mi sa selda mokuyog ka ba namo?”

Ang Ginoo “mosukod sa atong debosyon kaniya sa paagi kon giunsa nato sa paghigugma ug pagserbisyo ang atong isigkatawo.”

Usa ka mahigugmaong tubag ang gihatag ni Elder Richards: “Brother Joseph, wala ka mohangyo nga tabukon nako ang suba uban nimo—wala ka mohangyo nako nga moanhi ko sa Carthage—wala ka mohangyo nako sa pag-anhi sa bilanggoan uban nimo—sa imong hunahuna pasagdan ko kaha ikaw karon? Hinoon sultihan ko ikaw unsay akong buhaton; kon hukman ka nga bitayon tungod sa ‘pagbudhi,’ ako ang magpabitay, ug ikaw magawasnon.”

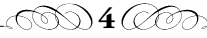
Siguro puno kadto sa emosyon ug pagbati nga si Joseph mitubag, “Apan ayaw kana buhata.”

Diin hugtanong mitubag si Elder Richards, “akong buhaton” (see B. H. Roberts, *A Comprehensive History of the Church*, 2:283).

Ang pagsulay ni Elder Richards tingali mas dako kay sa sagubangu-non sa kadaghanan: sa pagsulay diha sa kalayo kay sa sukdanan. Apan unsa kaha kon hangyoon ta sa paghimo sa ingon, ibuhis kaha nato ang atong kinabuhi para sa atong pamilya? mga higala? mga silingan?

Ang sukdanan sa kamanggiloy-on usa ka sukod sa atong pag-kadisipulo; sukod kini sa atong gugma sa Dios ug sa usag usa.

Magbilin ba kita og marka sa lunsay nga bulawan o, sama sa pari ug sa Levita, moagi lamang sa pikas nga dalan?⁹

Kinahanglang mas determinado kita sa atong pagsubay sa dalan sa gugmang putli nga gipakita ni Jesus.

Sa usa ka importanting mensahe ngadto sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw sa Nauvoo usa pa lang ka tuig sa wala pa ang makasubo ug wala sa panahon nga pagmartir, si Propeta Joseph Smith miingon:

“Kon atong batunan ug ugmaron ang gugma sa uban, kinahanglang higugmaon nato ang uban, bisan ang atong mga kaaway ingon man ang atong mga higala. . . . Ang mga Kristiyano kinahanglang mohunong sa pagpakiglalis sa usag usa, ug mougmad sa mga barangan sa kahiusahan ug paghigalaay diha kanila.” (*History of the Church*, 5:498–99.)

Talagsaon kana nga tambag karon, bisan sa [kaniadto]. Ang kalibutan nga atong gipuy-an, bisan sa duol nga komunidad o sa layo, nagkinahanglan sa ebanghelyo ni Jesukristo. Naghatag kini sa bugtong paagi nga magmalinawon ang kalibutan. Kinahanglan nga kita mas magmabination sa usag usa, mas maaghup ug mas mapasayloon. Kinahanglang likayan nato ang pagkasuko ug kinahanglang mas magmatinabangon kita. Kinahanglan kita nga motunol sa atong kamot sa pakighigala ug pugngan ang pagpanimalos. Sa laktud, kinahanglan kita nga maghigugmaay uban sa lunsay nga gugma ni Kristo uban sa tinuoray nga gugmang putli ug kamanggiloy-on ug, kon gikinahanglan, makigbahin sa pag-antus, kay ingon niana ang paghigugma sa Dios kanato.

Sa atong mga serbisyo sa pagsimba, sagad kitang manganta sa nindot nga himno nga dunay pulong nga sinulat ni Susan Evans McCloud. Akong isulti ang pipila ka linya niana nga himno diha ninyo.

*Sundon ko Ikaw Ginoo,
Subayon ang dalan mo,
Ug sila akong tabangan,
Kutob sa mahimo ko. . . .*

*Kinsa ako nga mohusga
Ako usab may sala?*

*Gitago sa kasingkasing
Kasubo nga di makita. . .*

*Magbalantays igsoon ko:
Tun-an kong pagpang-ayo.
Sa nasamdang ug nagluya
Ipakita kong gugma.
Magbalantays igsoon ko—
Dios ako kang sundon.*

(*Mga Himno*, 1985, nu. 133.)

Kinahanglang mas determinado kita sa pagsubay sa dalan nga gipakita ni Jesus. Kinahanglan nga “motabang kita sa uban” ug sigurado nga atong makaplagaan ang “kalig-on kutob sa [atong] mahimo.” Kon buhaton nato ang mas daghan pa sa pagkat-on “sa pagpang-ayo,” moabut ang mga higayon nga kini magamit, sa pagtandog sa “nasamdang ug nagluya” ug ikapakita sa tanan ang “akong gugma.” Oo, Dios, ako kang sundon.¹⁰

Ang gugma nga putli mao ang tiunay nga gugma ni Kristo ug dili mopakyas.

“Ako magahatag kaninyog bag-ong sugo,” [si Jesus] miingon, “Nga kinahanglan maghigugmaay kamo ang usa sa usa; . . . Ang tanang tawo makaila nga kamo mga tinun-an ko pinaagi niini, kon kamo maghigugmaay ang usa sa usa.” (Juan 13:34–35.) Kini nga gugma nga angayan natong mabatunan para sa atong mga kaigsoonan sa tawhanong pamilya, ug gugma ni Kristo para sa tanan kanato, gitawag og gugmang putli o “tiunay nga gugma ni Kristo.” (Moro. 7:47.) Gugma kini nga maoy hinungdan sa pag-antus ug sakripisyo sa pag-ula ni Kristo. Mao kini ang pinakataas nga matang nga makab-ot sa tawo ug pinakatalagsaon nga pagpahayag sa tawhanong kasingkasing.

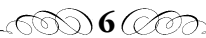
. . . Ang gugmang putli naglangkob sa tanang balaanon nga mga hiyas. Nagpaila kini sa sinugdanan ug sa katapusan sa plano sa kaluwasan. Kon ang tanan mapakyas, ang gugmang putli—gugma ni Kristo—dili *gayud* mapakyas. Kini ang pinakamahinungdanon sa tanang mga hiyas.

Tungod sa kapuno sa iyang kasingkasing, si Jesus nakigsulti sa mga kabus, sa nawad-an sa kadasig, sa mga biyuda, sa gagmayng

bata; sa mga mag-uuma ug mangingisda, ug sa nag-atiman og mga kanding ug mga karnero; sa mga estranghero ug mga langyaw, sa mga adunahan, sa kadagkoan sa pulitika, bisan sa dili mahigalaon nga mga Pariseo ug mga eskriba. Gipangalagaran niya ang mga kabus, ang gigutom, ang mga hinikawan, ang mga masakiton. Gipanalanginan niya ang mga bakul, buta, bungol, ug ubang tawo nga may kakulangan sa pisikal. Gipalayas niya ang mga demonyo ug dautang mga espiritu nga maoy naghatag og mental ug emosyonal nga mga balatian. Iyang gilimpyuhan kadtong mga nabug-atan sa sala. Nanudlo siya og mga leksyon sa paghigugma ug kanunayng mipakita og dili hinakog nga pagserbisyo sa uban. Ang tanan nakadawat sa iyang paghigugma. Ang tanan “adunay kahigayunan ang usa sama ngadto sa uban, ug walay usa nga gidid-an.” (2 Ne. 26:28.) Kining tanan mga pagpahayag ug ehemplo sa walay kinutuban niyang gugma.

Ang kalibutan nga atong gipuy-an makabenipisyo gayud kon ang mga tawo sa tanang dapit mogamit sa tiunay nga gugma ni Kristo, nga mabination, malumo, ug maaghup. Kini walay kasina o garbo. Kini walay pagkahakog kay wala man kini magpaabut og balus. Dili kini mouyon sa dautan o ngil-ad nga pagbati, dili kini maglipay sa kadautan; dili kini manghukom, dili mapungot, o dili bangis. Dili kini mo-uyon sa pagbugal-bugal, pagbinastos, pang-abuso, o pag-salikway sa katilingban. Moawhag kini sa managlahi nga katawhan aron magkasinabut sa pagpakabuhi sa Kristohanong gugma bisan unsay tinuohan, kaliwat, nasyonalidad, kahimtang sa pinansyal, edukasyon o kultura.

Ang Manluluwas misugo kanato sa paghigugmaay sama sa iyang paghigugma kanato; sul-uban ang atong kaugalingon sa “higot sa gugma nga putli” (D&P 88:125), sama sa iyang gihimo. Tanan kita gitawag sa pagputli sa atong sulod nga mga pagbati, sa pag-usab sa atong kasingkasing, sa paghimo sa atong lilihukan ug panagway nga mauyon sa atong gituohan ug gibati. Kita kinahanglan nga mamahimong tinuod nga mga disipulo ni Kristo.¹¹

Ang paghigugma sa uban “usa ka labing maayo nga paagi.”

Isip usa ka batan-on, si Brother Vern Crowley miingon nga may nakat-unan siya sa mahinungdanon nga leksyon nga gitudlo ni Propeta

Joseph sa nag-unang mga Santos sa Nauvoo dihang siya miingon kanila sa “paghigugma sa uban, bisan sa atong mga kaaway ingon man sa mga higala.” Usa kini ka maayo nga leksyon sa matag usa kanato.

Human nasakit ang iyang papa, si Vern Crowley ang mipas-an sa responsibilidad sa pagdumala sa junk shop sa pamilya bisan kinse anyos pa siya. Ang ubang kustomer usahay mopahimulos sa batan-on, ug ang mga piyesa nangawagtang usa ka gabii. Nasuko si Vern ug misaad nga modakop og usa ug iya gyud nga patilawon. Panimaslan gyud niya.

Dihang naulian na ang iyang papa sa sakit, si Vern milibut sa pagsusi sa ilang junk shop usa ka gabii sa dayon na nga pagpanarado. Ngit-ngit kaayo. Sa layo nga suuk sa ilang luna, nasiplatan niya ang tawo nga nagpas-an og dakong makinarya padulong sa luyo nga koral. Midagan siya sama sa usa ka kampeyon nga atleta ug nadakpan ang batan-ong kawatan. Ang una niyang hunahuna mao ang pagpahuwas sa iyang kapungot pinaagi sa iyang kumo dayon guruyon ang batan-on ngadto sa opisina ug motawag og polis. Puno sa kapungot ang iyang kasingkasing ug sa pagpanimalos. Nasakpan niya ang kawatan, ug tuyo niya nga makapanimalos kaniya.

Gikan sa layo, miabut ang Papa ni Vern, giagbayan sa luya ug masakiton pa nga bukton ang iyang anak, ug miingon, “nakita nakong naglagot gyud ka, Vern. Pwedeng akoy mosulbad ani?” Giduol niya ang giingon nga kawatan ug giagbayan, gitutukan ang mga mata sa makadiyot, ug miingon, “Dong, sultih ko, nganong gibuhath ni nimo? Nganong gusto nimong kawaton kana nga transmission?” Dayon si Mr. Crowley misugod sa paglakaw padulong sa opisina nga giagbayan ang batan-on, nangutana bahin sa problema sa sakyanan sa batan-on samtang naglakaw. Dihang nangabut sila sa opisina, ang amahan miingon, “Ah, tingali ang imong clutch guba na og mao na ang problema.”

Sa maong higayon, misamot kalagot si Vern. “Unsay ako og naguba ang iyang clutch?” naghunahuna siya. “Magtawag ta og polis ug tiwason ni.” Apan padayon sa pagsulti ang iyang papa. “Vern, tagai siya og clutch. Tagai sad siya og bearing. Ug tagai sad siya og pressure plate. Makatabang na kana.” Gitunol sa amahan ang tanan ngadto sa batan-on nga misulay sa pagpangawat ug miingon, “Dalha kini. Ug hasta ning transmission. Dong, di ka kinahanglang

mangawat. Mohangyo lang ka. Sa matag problema dunay sulbad. Ang mga tawo ganahang motabang.”

Miingon si Vern Crowley nga nakakat-on siya og mahangturon nga leksyon sa gugma niadtong adlaw. Ang batan-on kanunay nga mobalik didto sa ilahang shop. Boluntaryo, sa matag bulan, mibayad siya sa tanang piyesa nga gihatag ni Vic Crowley kaniya, lakip ang transmission. Niadto nga mga pagbisita, gipangutana niya si Vern unsay naa sa iyang papa nga ingon ana ang iyang kinaiya. Gisultihan siya ni Vern bahin sa mga gituohan sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw ug sa dakong gugma sa iyang papa sa Ginoo ug sa mga tawo. Sa kadugayan ang giingon nga kawatan nabunyagan. Si Vern wala madugay miingon, “Lisud ihulagway karon ang akong mga gibati ug unsay akong nasinati niana nga kasinatian. Ako, batan-on usab. Nasakpan nako ang hilabtanon. Gusto nakong silutan siya sa hilabihan. Apan natudloan ko sa akong amahan og lahi nga paagi.”

Usa ka lahi nga paagi? Mas maayong paagi? Mas labaw nga paagi? Mas labi ka maayo nga paagi? Pagkadako nga kaayohan ang makuha sa kalibutan gikan nianang talagsaon nga leksyon. Mipahayag si Moroni:

“Busa, kinsa kadto nga motuo diha sa Dios tingali uban sa kasinguroan molaum alang sa maayo nga kalibutan. . . .

“Diha sa gasa sa iyang Anak nga lalaki ang Dios miandam og usa ka labing maayo nga paagi.” (Ether 12:4, 11.)¹²

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Unsay buot ipasabut ni Presidente Hunter sa paghisgot niya mahitungod sa duha ka mahinungdanong mga sugo isip “sukdanan sa Ginoo”? (Tan-awa sa seksyon 1.) Pamalandungi kon unsaon nimo pagtubag ang mga pangutana ni Presidente Hunter diha dapit sa katapusan sa seksyon 1.
- Ribyuha ang asoy ni Presidente Hunter sa samingay bahin sa maayong Samarianhon (tan-awa sa seksyon 2). Unsay atong makat-unan gikan niini nga mga pagtulun-an mahitungod

sa paghigugma sa atong mga silingan? Unsaon man nato sa pagpalambo ang atong gugma alang sa mga tawo nga “lisud higugmaon”?

- Sa seksyon 3, gitudlo ni Presidente Hunter nga kinahanglan kintang mohigugma ug moserbisyo sa uban sa mga panahon sa ilang balatian. Sa unsang paagi ikaw napanalanginan sa tawo kinsa nahigugma ug miserbisyo kanimo sa panahon sa panginahanglan?
- Pamalandungi ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter mahitunod sa pagsunod sa ehemplo sa Manluluwas bahin sa gugmang putli (tan-awa sa seksyon 4). Unsaon nato sa pagpalambo og mas dako nga gugma alang sa uban? Unsa ang pipila ka paagi nga kita makapakita gayud sa atong gugma?
- Sa seksyon 5, giribyu ni Presidente Hunter ang pipila ka paagi sa pagpakita ni Kristo sa Iyang gugma. Kanus-a ka mibati sa gugma sa Manluluwas sa imong kinabuhi? Unsa nga mga panalangin ang miabut kanimo dihang imong “[gi]lgamit ang putli nga gugma ni Kristo”?
- Unsa ang atong makat-unan gikan sa sugilanon ni Presidente Hunter bahin ni Vern Crowley? (Tan-awa sa seksyon 6.) Unsaon man nimo sa pagpuli sa gibati nga “kasuko ug panimalos” ngadto sa pagbati sa gugmang putli? Unsa nga mga kasinatian ang nakatabang kanimo sa pagkat-on nga ang gugmang putli “usa ka labing maayo nga paagi”?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Mateo 25:31–46; 1 Mga Taga-Corinto 13; Mga Taga-Efeso 4:29–32; 1 Juan 4:20; Mosiah 4:13–27; Alma 34:28–29; Ether 12:33–34; Moroni 7:45–48; D&P 121:45–46

Tabang sa Pagtuon

“Ang pagbuhat sa unsay imong nakat-unan mohatag og dugang ug malungtaron nga pagsabut (tan-awa sa Juan 7:17)” (*Isangyaw ang Akong Ebanghelyo* [2004], 21). Ikonsiderar ang pagpangutana sa imong kaugalingon kon unsaon nimo sa paggamit ang mga pagtulun-an diha sa panimalay, sa trabaho, ug sa imong mga responsibilidad sa Simbahan.

Mubo nga mga Sulat

1. "The Gifts of Christmas," *Ensign*, Dis. 2002, 18.
2. John S. Welch, in Eleanor Knowles, *Howard W. Hunter* (1994), 119.
3. Betty C. McEwan, "My Most Influential Teacher," *Church News*, Hunyo 21, 1980, 2.
4. Carolyn Sessions Allen, in "Loved by All Who Knew Him: Stories from Members," *Ensign*, Abr. 1995, 20.
5. In Thomas S. Monson, "President Howard W. Hunter: A Man for All Seasons," 33.
6. Sa Knowles, *Howard W. Hunter*, 185.
7. "The Lord's Touchstone," *Ensign*, Nob. 1986, 34.
8. "The Lord's Touchstone," 34–35.
9. "The Lord's Touchstone," 35.
10. "A More Excellent Way," *Ensign*, Mayo 1992, 61.
11. "A More Excellent Way," 61–62.
12. "A More Excellent Way," 62.

Hugot nga Pagtuo ug Pagpamatuod

“Ang labing taas nga kalampusan sa kinabuhi mao ang pagkakaplag sa Dios ug sa pagkahibalo nga Siya buhi.”

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Misugod si Howard W. Hunter sa pagpalambo sa iyang pagpamatuod sa dihang bata pa siya sa Boise, Idaho.. Bisan tuod ang iyang amahan dili pa miyembro sa Simbahan, gipadako siya sa iyang inahan diha sa ebanghelyo. “Gikan kaniya nga kami nakakat-on sa pag-ampo,” iyang nahinumduman. “Nakaangkon ako og pagpamatuod isip usa ka batang lalaki diha sa akong inahan.”¹

Ang pagpamatuod ni Howard milambo sulod sa mga katuigan. Sa dihang siya nag-edad og mga 20 anyos ug nagpuyo sa Los Angeles, California, misugod siya sa pag-ila sa importansya sa seryusong pagtuon sa ebanghelyo. Misulat siya: “Bisan tuod og mitambong ako og mga klase sa Simbahan kadaghanan sa akong kinabuhi, ang akong unang interes sa ebanghelyo misugod sa usa ka klase sa Sunday School diha [sa] Adams Ward nga gitudloan ni Brother Peter A. Clayton. Daghan kaayo siya og kahibalo ug abilidad sa pagdasig sa mga batan-on. Gitun-an nako ang mga leksyon, gibasa ang mga assignment nga iyang gihatag kanamo, ug miapil sa pakigpulong sa gi-assign nga mga hilisgutan. . . . Gihunahuna ko kining yugto sa akong kinabuhi isip ang panahon nga misugod ako sa pagsabut sa mga kamatuoran sa ebanghelyo. Kanunay akong may pagpamatuod sa ebanghelyo, apun diha-diha misugod ako sa pagsabut.”²

Daghang mga tuig ang milabay, mipasabut si Presidente Hunter: “Adunay moabut nga mga panahon nga atong masabtan ang mga baruganan sa atong paglalang ug kon kinsa kita. Diha-diha makaangkon kita og pagsabut niining mga butanga ug matandog ang atong

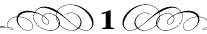
“Ang labing importante nga pagsiksik mao ang pagsiksik sa Dios—aron sa pagtino sa iyang pagkatinuod, iyang personal nga mga hiyas, ug sa pag-angkon og kahibalo sa ebanghelyo sa iyang Anak nga si Jesukristo.”

pagbati. Kini ang panahon nga kita makadawat og pagpamatuod ug sa walay pagduda nga ang Dios mao ang atong amahan—nga siya buhi, nga siya tinuod, nga kita sa tininuod iyang mga anak.”³

Kalabut sa hugot nga pagtuo ug pagpamatuod ni Presidente Hunter, miingon si Presidente Gordon B. Hinckley:

“Alang ni Presidente Hunter . . . diha ang labing kusog nga gahum sa hugot nga pagtuo. Diha ang kasiguraduhan sa kahibalo sa mga butang nga balaan ug sa mga butang nga mahangturon. . . . [Siya] walay pagduhaduha ug may sigurado nga pagpamatuod sa buhi nga pagkatinuod sa Dios, ang atong Mahangturong Amahan. Misulti siya uban sa lig-on nga pagtuo sa iyang pagsaksi sa kabalaan ni Ginoong Jesukristo, ang Manunubos sa katawhan.”⁴

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Pinaagi sa hugot nga pagtuo, atong makaplagnan ang Dios ug mahibaloan nga Siya buhi.

Ang labing taas nga kalampusan sa kinabuhi mao ang pagkakaplag sa Dios ug sa pagkahibalo nga Siya buhi. Sama sa ubang takus nga kalampusan, kini makab-ut lamang niadtong kinsa motuo ug magbaton og hugot nga pagtuo nga sa sinugdanan ingon og dili klaro.⁵

Samtang ang hunahuna sa tawo ipunting ngadto sa Dios ug sa mga butang nga kalabut ngadto sa Dios, ang tawo moagi og usa ka espirituhanong kausaban. Kini nagbayaw kaniya gikan sa ordinaryong lugar ug naghatag ngadto kaniya og usa ka halangdon ug sama sa Dios nga kinaiya. Kon kita adunay hugot nga pagtuo sa Dios, atong gigamit ang usa sa importante kaayong mga balaod sa kinabuhi. Ang labing gamhanan nga pwersa sa tawhanong kinaiyahan mao ang espirituhanong pwersa sa hugot nga pagtuo.⁶

Ang labing importante nga pagsiksik mao ang pagsiksik sa Dios—aron sa pagtino sa iyang pagkatinuod, iyang personal nga mga hiyas, ug sa pag-angkon og kahibalo sa ebanghelyo sa iyang Anak nga si Jesukristo. Dili kini sayon ang pagpangita og hingpit nga pagsabut sa Dios. Ang pagsiksik nagkinahanglan og makanunayong paghago, ug adunay pipila kinsa dili gayud molihok sa ilang mga kaugalingon sa pagpangita niini nga kaalam. . . .

Mangita man alang sa kaalam sa siyentipikong mga kamatuoran o pagdiskubre sa Dios, ang tawo kinahanglan adunay hugot nga pagtuo. Kini mahimong mao ang sinugdanan. Ang hugot nga pagtuo gipasabut sa daghang mga paagi, apan ang labing maayong pagpasabut gihatag sa tagsulat sa sulat ngadto sa mga Hebreohanon pinaagi niining makahuluganon nga mga pulong: “Karon ang pagtuo mao ang pasalig kanato sa mga butang nga atong ginapaabut, ug ang panghimatuod sa pagkaanaa sa mga butang nga dili nato makita.” (Heb. 11:1.) Sa laing pagkasulti, ang hugot nga pagtuo naghimo kanato nga masaligon sa unsay atong gilauman ug makumbinser sa unsay dili nato makita. . . . Kadto kinsa sa kinasingkasing nangita sa Dios wala makakita kaniya, apan sila nahibalo sa iyang pagkatinuod pinaagi sa hugot nga pagtuo. Kini mas labaw pa kay sa paglaum. Ang hugot nga pagtuo naghimo niini nga konbiksyon—usa ka ebidensya sa mga butang nga dili makita.

Ang tagsulat sa sulat ngadto sa mga Hebreohanon [si Apostol Pablo] nagpadayon: “Tungod sa pagtuo kita makasabut nga ang kalibutan gibuhathat pinaagi sa pulong sa Dios, nga tungod niana ang mga butang nga makita gibuhathat gikan sa mga butang nga wala mapadayag.” (Heb. 11:3.) Ang hugot nga pagtuo gihulagway dinhi isip pagtuo o pagbaton og konbiksyon nga ang kalibutan gilalang pinaagi sa pulong sa Dios. Dili na kinahanglan og mga saksi aron sa pagpamatuod niini nga kamatuoran, apan ang hugot nga pagtuo naghatag sa kahibalo nga unsay atong nakita diha sa mga kahibulongan sa yuta ug sa tanang kinaiyahan gilalang sa Dios. . . .

Ako adunay positibong konbiksyon nga ang Dios tinuod—nga siya buhi. Siya mao ang atong Langitnong Amahan, ug kita iyang espirituhanong mga anak. Gilalang niya ang langit ug ang yuta ug ang tanang mga butang diha sa yuta ug mao ang tigmugna sa mahangturong mga balaod pinaagi diin ang kalibutan gidumala. Kini nga mga balaod hinay-hinay nga nadiskobre samtang ang tawo nagpadayon sa iyang pagsiksik, apan kini diha na kanunay ug magpabilin nga dili mausab sa kahangturan.⁷

2

Aron sa pagbaton og kahibalo sa pagkatinuod sa Dios, kita kinahanglan gayud nga maghimo og matinud-anong paningkamot, sa pagbuhat sa Iyang kabubut-on, ug sa pag-ampo alang sa pagsabut.

Aron mahibaloan nga ang Dios tinuod, kinahanglan gayud nga atong sundon ang paagi nga iyang gipadayag alang sa pagsiksik. Ang dalan malisud; nagkinahanglan kini og hugot nga pagtuo ug paningkamot, ug dili ang sayon nga paagi. Tungod niini nga rason daghan nga mga tawo ang dili motugyan sa ilang mga kaugalingon ngadto sa malisud nga buluhaton sa pagmatuod nganha sa ilang mga kaugalingon sa pagkatinuod sa Dios. Hinoon, ang pipila nagpakasayon ug naglimud sa iyang pagkaanaa o nagsunod lamang sa dalan sa nagduha-duha nga walay kasigurohan. . . .

. . . Usahay ang hugot nga pagtuo nagpasabut og pagtuo sa usa ka butang nga tinuod diin ang ebidensya dili igo sa pag-establisar og kahibalo. Kita kinahanglan nga magpadayon sa pagsusi ug pagsunod sa tambag: “Pangayo, ug kamo pagahatagan; pangita, ug kamo makakaplag; pagtuktok, ug kamo pagaablihan: Kay ang tanan nga magapangayo makadawat; ug ang magapangita makakaplag; ug ang magatuktok pagaablihan.” (Mat. 7:7–8.) . . .

Kini usa ka kinatibuk-ang balaod nga kita dili makabaton og mga butang nga may bili gawas kon kita andam nga maningkamot. Ang iskolar dili mahimong maalamon gawas kon siya motrabaho ug maningkamot aron molampos. Kon dili siya andam sa pagbuhat sa mao, makasulti ba siya nga walay ingon nga butang sama sa pagka-iskolar? . . . Kini sama lamang sa ka buang sa usa ka tawo sa pagsulti nga walay Dios tungod lamang kay siya walay tinguha sa pagpangita kaniya.

. . . Aron ang usa ka indibidwal makabaton og sigurado nga kahibalo sa pagkatinuod sa Dios, kinahanglan gayud nga siya mosunod sa mga sugo ug sa mga doktrina nga gi-anunsyo sa Manluluwas sa panahon sa iyang personal nga pangalagad. . . . Kadtong kinsa andam sa paghimo sa pagsiksik, maningkamot sa ilang mga kaugalingon, ug mobuhat sa kabubut-on sa Dios, makabaton sa kahibalo nga moabut nganha kanila kalabut sa pagkatinuod sa Dios.

Sa panahon nga ang tawo makakaplag sa Dios ug makasabut sa iyang mga paagi, makakat-on siya nga walay butang sa kalibutan

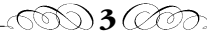
nga sulagma nga nahitabo, apan ang tanan nga mga butang mire-sulta gikan sa balaanong giandam na daan nga plano. Pagkabuhong nga kahulugan ang moabut sa iyang kinabuhi! Ang pagsabut nga molabaw sa kalibutanong pagkat-on maiya sa tawo. Ang mga nindot sa kalibutan mahimong mas maanindot pa, ang han-ay sa kalibutan mahimong mas makahuluganon pa, ug ang tanan nga mga nilalang sa Dios mas masabtan samtang ang tawo nagsaksi sa mga adlaw sa Dios nga moabut ug molabay ug ang mga panahon matag usa nagsunod sa ilang han-ay.⁸

Si Kristo, sa panahon sa iyang pangalagad, mipasabut sa paagi diin ang usa ka tawo makahibalo sa kamatuoran mahitungod sa Dios. Mi-ingon siya, “Kon tuyoon ni bisan kinsa ang pagbuhat sa kabubut-on sa Dios nan iyang mahibaloan kon ang akong gitudlo gikan ba sa Dios o nagsulti ba lamang ako sa kinaugalingon kong pagbulot-an.” (Juan 7:17.) Ang Agalon mipasabut usab sa kabubut-on sa Amahan ug sa dakong sugo niini nga paagi: “Higugmaa ang Ginoo nga imong Dios sa tibuok mong kasingkasing ug sa tibuok mong kalag, ug sa tibuok mong salabutan.” (Mat. 22:37.) Kadtong kinsa maningkamot sa pagbuhat sa kabubut-on sa Dios ug mosunod sa iyang mga sugo makadawat og personal nga pagpadayag sa pagkabalaan sa buhat sa Dios diha sa pagpamatuod kalabut sa Amahan.

Ngadto kinsa nagtinguha og pagsabut, ang mga pulong ni Santiago nagpasabut kon unsaon kini sa pag-angkon: “Ug kon aduna man kaninyoy nakulangan og kaalam, papangayoa siya sa Dios, nga nagapanghatag ngadto sa tanang mga tawo sa madagayaon gayud, ug sa walay pagpamoyboy; ug kini igahatag kaniya.” (Santiago 1:5.) Kini wala magpakita nga si Santiago nagpasabut sa tinuod nga kahibalo sa paagi sa syensya, apan hinoon sa pagpadayag nga moabut gikan sa kahitas-an nga nagtubag sa mga pangutana sa mga tawo isip ang resulta sa pagsunod niining tambag nga mag-ampo. . . .

Busa kita adunay pormula alang sa pagsiksik sa Dios ug sa mga kagamitan sa pagtuman sa pagsiksik—hugot nga pagtuo, gugma, ug pag-ampo. Ang siyensya nakabuhat og katingalahang mga butang alang sa tawo, apan kini dili makatuman sa mga butang nga kinahanglan gayud nga iyang buhaton alang sa iyang kaugalingon, ang labing dako diin mao ang pagpangita sa katinuod sa Dios. Ang buluhaton dili sayon; ang trabaho dili gaan; apan ingon sa

gipahayag sa Agalon, “Dako ang ilang ganti ug walay katapusan ang ilang himaya.” (D&P 76:6.)⁹

Kinahanglan gayud nga kita motuo aron makakita.

Si Tomas gustong makakita una motuo.

Nianang gabii sa adlaw sa pagkabanhaw, si Jesus mipakita ug miba-rug taliwala sa iyang mga disipulo diha sa sirado nga kwarto. Gipakita niya kanila ang iyang mga kamot diin gidukdok ang mga lansang ug ang iyang kilid diin giduslak ang bangkaw. Si Tomas, usa sa napulog duha, wala diha sa dihang kini nahitabo, apan ang uban misulti kaniya nga ilang nakita ang Ginoo ug nga siya nakigsulti kanila. . . . Si Tomas nagduha-duha, ug miingon siya ngadto sa mga disipulo:

“ . . . Gawas kon makita ko ang inagian sa mga lansang diha sa iyang mga kamot, ug ikapasulod ko ang akong tudlo diha sa inagian sa mga lansang, ug ikapasulod ko ang akong kamot diha sa iyang kilid, dili gayud ako motuo.” (Juan 20:25.)

. . . Sa usa ka kahulugan, si Tomas nagrepresentar sa diwa sa atong panahon. Dili siya matagbaw sa bisan unsa nga dili niya makita, bisan tuod og siya kauban sa Agalon ug nahibalo sa iyang mga pagtulun-an kalabut sa hugot nga pagtuo ug pagduha-duha. . . . Ang hugot nga pagtuo dili makapuli sa pagduha-duha kon ang usa ka tawo kinahanglan gayud nga mobati o makakita aron motuo.

Si Tomas dili andam nga barugan ang hugot nga pagtuo. Gusto niya ang positibong ebidensya sa mga kamatuoran. Gusto niya ang kahibalo, dili ang hugot nga pagtuo. Ang kahibalo may kalabutan sa nanglabay tungod kay ang atong mga kasinatian sa nanglabay mao kadtong mga butang nga naghatag kanato og kahibalo, apan ang hugot nga pagtuo may kalabutan sa umaabut—ngadto sa wala mahibalo diin kita wala pa makasinati.

Atong hunahunaon si Tomas ingon nga usa ka tawo kinsa naka-panaw ug nakigsulti sa Agalon, ug kinsa gipili niya. Sulod sa atong kaugalingon kita nanghinaot nga si Tomas makatan-aw ngadto sa umaabut nga may pagsalig sa mga butang nga kaniadto dili makita, imbis nga moingon, “Ang pagkakita mao ang pagtuo.” . . .

*Ang hugot nga pagtuo naghatag og pagsalig
sa mga butang nga dili makita.*

Usa ka semana ang milabay, ang mga disipulo nagpundok na usab diha sa samang balay sa Jerusalem. Niini nga higayon si Tomas uban kanila. Ang pultahan sirado, apan si Jesus miabut ug mibarug diha taliwala kanila ug miingon, “Ang kalinaw magauban kaninyo.

“Ug siya miingon kang Tomas, Ihikap dinhi ang imong tudlo, ug tan-awa ang akong mga kamot; ambi ang imong kamot ug ipasulod kini sa akong kilid: ayaw na nianang pagkadili matinuohon, hino-noa magmatinuohon ka.” (Juan 20:26–27.) . . .

“Ug si Jesus miingon kaniya, Tomas, mituo ba ikaw kay nakita mo ako: dalaygon kadtong wala managpakakita, ngani nanagpanuo.” ([Juan] 20:29.)

Kini nga panghitabo nagsilbing usa sa labing dako nga mga leksyon sa tanang panahon. Miingon si Tomas, “Ang pagkakita mao ang pagtuo,” apan si Kristo mitubag: “Ang pagtuo mao ang pagkakita.” . . .

Ang walay paglubad nga ehemplo sa hugot nga pagtuo gipasi-kad ngadto ni Apostol Pablo diha sa iyang Epistola ngadto sa mga Hebreohanon: “Karon ang pagtuo mao ang pasalig kanato sa mga butang nga atong ginapaabut, ug ang panghimatuod sa pagkaanaa sa mga butang nga dili nato makita.” (Heb. 11:1.)

Kini nga pahayag wala magpasabut og hingpit nga kasayuran, apan naghulagway sa hugot nga pagtuo nga naghatag ngadto sa tawo og kasigurohan o pagsalig sa mga butang nga umaabut pa. Kini nga mga butang mahimong anaa, apan pinaagi sa hugot nga pagtuo kini matinuod. Ang hugot nga pagtuo naghatag og pagsalig nga pagbati diha nianang dili makita o walay kalagmitang may positibong pruweba.

Murag maingon nga si Tomas nawad-an sa iyang pagsalig sa umaabut. Milingi siya sa nanglabay. Gusto niya ang pruweba nianang diin wala pa makita. Kadtong kinsa nawad-an o nagkulang og hugot nga pagtuo, nagpuyo sa nanglabay nga panahon—adunay pagkawala sa paglaum sa umaabut. Unsa ka dako kaayo nga kausaban ang moabut sa kinabuhi sa usa ka tawo kinsa nakakaplag og malungtarong hugot nga pagtuo nga mohatag og kasigurohan ug pagsalig.

*Ang tawo nga natawo nga buta wala
magduha-duha; siya nagtuo sa Manluluwas.*

Kon atong tan-awon ang ikasiyam nga kapitulo sa Juan, atong mabasa ang lain nga hitabo didto sa Jerusalem diin ang usa ka tawo nga natawo nga buta nakakita. Adlaw nga Igpapahulay kadto, ug si Jesus dayag nga diha duol sa templo sa dihang iyang nakita ang buta nga tawo, ug ang iyang mga disipulo nangutana kaniya:

“. . . Rabi, kinsa may nakasala, kini bang tawhana, o ang iya bang mga ginikanan, nga nahimugso man siyang buta?

“Si Jesus mitubag, Dili nga nakasala siya o ang iyang mga ginikanan: kondili aron ang mga buhat sa Dios ikapadayag diha kaniya.

“Samtang adlawan pa kinahanglan magabuhat kita sa mga buluhaton niya nga mao ang nagpadala kanako: moabut ang kagabhion, nga sa maong panahon walay tawo nga makahimo sa pagtrabaho.

“Samtang ania ako sa kalibutan, ako mao ang kahayag alang sa kalibutan.” (Juan 9:2–5.)

Dayon si Jesus miluwa sa yuta ug nagmasa og lapok ginamit ang laway. Iyang gihidhiran sa lapok ang mata sa buta ug miingon kaniya sa paglakaw, paghila-os didto sa tubod sa Siloe. Kon kini mao pa si Tomas, moadto kaha siya ingon nga siya gisugo o mangutana ba kaha siya: “Unsay kaayohan nga makuha gikan sa paghila-os diha sa lim-aw nga mga tubig nianang hugaw nga tubod?” o “Unsang tambala ang anaa sa laway nga gisagol sa lapok?” Kini ingon og makatarunganong mga pangutana, apan kon ang buta nga tawo nagduha-duha ug nangutana, buta gihapon siya. Ang pagbaton og hugot nga pagtuo, siya mituo ug mibuhat ingon nga siya gisugo. Siya miadto ug nanghila-os didto sa tubod ug mibalik nga nakakita. Ang pagtuo mao ang pagkakita. . . .

“Dalaygon kadtong wala managpakakita, ngani nanagpanoo.”

Ang buta nga lalaki mituo ug gitugutan nga makakita. Midumili si Tomas sa pagtuo hangtud human iyang nakita. Ang kalibutan puno og mga tawo sama ni Tomas, apan adunay daghan sama sa buta nga tawo sa Jerusalem. Ang mga misyonaryo sa Simbahan makasugat og mga tawo nga sama niining duha kada adlaw samtang sila nagdala sa mensahe ngadto sa kalibutan, ang mensahe sa gipahiuli

“Ang buta nga tawo mituo ug gitugutan nga makakita.”

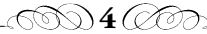
nga ebanghelyo ni Jesukristo. . . . Ang pipila nagtuo, nagbaton og hugot nga pagtuo ug nagpabunyag. Ang pipila dili modawat tungod kay dili nila makita o mabati.

Walay positibo, konkreto, makita nga ebidensya nga ang Dios buhi, apan mga minilyon adunay kahibalo nga siya buhi pinaagi ni-anang hugot nga pagtuo nga naghimo sa ebidensya sa mga butang nga dili makita. Daghan ang moingon ngadto sa mga misyonaryo, “Magpabunyag ako kon makatuo ako nga si Joseph Smith gibisitahan sa Amahan ug sa Anak.” Alang niini nga kamatuoran walay positibo, konkreto, makita nga ebidensya, apan alang niadtong kinsa natandog sa Espiritu, ang hugot nga pagtuo ang moilis sa maong ebidensya sa mga butang nga dili makita. Hinumdumi ang mga pulong sa gilansang nga Agalon samtang siya nagbarug atubangan ni Tomas:

“Dalaygon kadtong wala managpakakita, ngani nanagpanoo.”
 ([Juan] 20:29.)

Kadtong kinsa mituo pinaagi sa hugot nga pagtuo makakita.

Idugang ko ang akong pagsaksi ngadto sa mga pagpamatuod sa liboan ka mga misyonaryo nga ang Dios buhi, nga si Jesus mao ang Manluluwas sa kalibutan, nga kadtong kinsa motuo pinaagi sa hugot nga pagtuo mahimong makakita.¹⁰

Maglihok pinaagi sa atong hugot nga pagtuo mogiya ngadto sa personal nga pagpamatuod.

Isip mga bata atong gidawat isip kamatuoran ang mga butang nga gisulti ngari kanato sa atong mga ginikanan o sa atong mga magtutudlo tungod sa atong pagsalig nga kita aduna diha kanila. Usa ka batang lalaki molukso gikan sa taas nga dapit nga walay kahadlok kon ang iyang amahan mosulti kaniya nga siya saw-on niya. Ang gamay nga bata adunay hugot nga pagtuo nga ang iyang amahan dili motugot nga mahulog siya. Samtang ang mga bata managko, sila magsugod sa paghunahuna alang sa ilang mga kaugalingon, sa pagpangutana ug may mga pagduha-duha mahitungod niadtong mga butang nga walay makita nga pruweba. Ako adunay kalooy alang sa batan-ong mga lalaki ug mga babaye kon ang tinu-oray nga mga pagduhaduha mosulod sa ilang mga hunahuna ug sila moapil diha sa dakong away sa pagsulbar sa mga pagduha-duha. Kini nga mga pagduha-duha mahimong masulbad, kon sila adunay matinuorong tinguha nga mahibalo sa kamatuoran, pinaagi sa paghimo og moral, espiritwal, ug mental nga paningkamot. Magawas sila gikan sa panagsumpaki ngadto sa usa ka mas dili matarog, mas malig-on, og mas dakong hugot nga pagtuo tungod sa panlimbasug. Nagsugod sila gikan sa usa ka yano, masaligong hugot nga pagtuo, nag-agi sa pagduha-duha ug panagsumpaki, ngadto sa usa ka lig-on nga undanong hugot nga pagtuo nga nahimong pagpamatuod.¹¹

Ang mga estudyante naggahin og mga oras diha sa siyentipiko nga mga laboratoryo nga nag-eksperimento aron sa pagpangita sa kamatuoran. Kon sila mobuhat sa samang butang kalabut sa hugot nga pagtuo, pag-ampo, pagpasaylo, pagpaubos ug gugma, sila

makakaplag og pagpamatuod kabahin ni Jesukristo, ang tighatag niini nga mga baruganan.¹²

Ang ebanghelyo ni Jesukristo dili lamang usa ka ebanghelyo sa pagtuo; kini usa ka plano sa pagbuhat. . . . Wala siya moingon og “obserbahe” ang akong ebanghelyo; miingon siya “puy-i” kini! Wala siya moingon, “Tan-awa ang nindot niini nga estruktura ug mga larawan”; miingon siya, “Lakaw, buhata, tan-awa, pamatia, tuo!” . . .

Ang pagbuhat mao ang usa sa mga sukaranan nga pundasyon sa personal nga pagpamatuod. Ang labing siguro nga saksi mao kanang gikan sa personal nga kasinatian. Sa dihang ang mga Judeo mihagit sa doktrina nga gitudlo ni Jesus diha sa templo, mitubag siya, “. . . ang gitudlo ko dili akong kaugalingon, kon dili iya sa nagpadala kanako.” Dayon iyang gidugang ang kinahanglanon ngadto sa personal nga pagpamatuod, “Kon tuyoon ni bisan kinsa ang pagbuhat sa kabubut-on sa Dios, nan iyang mahibaloan kon ang akong gitudlo gikan ba sa Dios, o nagsulti ba lamang ako sa kinaugalingon kong pagbulot-an.” (Juan 7:16–17.)

Ato bang nadungog ang mando niini nga deklarasyon sa Manlu-luwas? “Kon tuyoon ni bisan kinsa *ang pagbuhat* . . . iyang *mahibaloan!*” Nakita ni Juan ang kamahinungdanon niini nga sugo ug gihatagan og gibug-aton ang kahulugan niini diha sa iyang [epistola]. Miingon siya, “Siya nga magaingon nga siya anaa kaniya kinahanglan nga magakinabuhi, sama sa iyang pagkinabuhi.” (1 Juan 2:6.)

Ang pagsulti, pagdawat, pagtuo lamang dili igo. Kini dili kompleto hangtud kana nga ilang gipasabut gihimo ngadto sa abtik nga pagbuhat sa inadlaw nga pagpuyo. Kini, dayon, mao ang labing nindot nga tinubdan sa personal nga pagpamatuod. Ang usa ka tawo mahibalo tungod kay siya nakasinati. Dili kinahanglan siyang moingon, “Si Brother Jones miingon nga kini tinuod, ug ako mituo kaniya.” Makaingon siya, “Gisunod ko kini nga baruganan dinhi sa akong kaugalingong kinabuhi, ug ako nahibalo pinaagi sa personal nga kasinatian nga kini epektibo. Gibati nako ang impluwensya niini, gisulayan ang praktikal nga pagkamapuslanon niini, ug nahibalo nga kini maayo. Ako makapamatuod sa akong kaugalingon nga kahibalo nga kini usa ka tinuod nga baruganan.”

Daghang mga tawo ang nagdala sa ingon nga pagpamatuod diha sa ilang kaugalingon nga mga kinabuhi ug wala makaila sa bili niini. Bag-ohay usa ka batan-ong dalaga miingon, “Ako walay pagpamatuod sa ebanghelyo. Unta ako aduna niini. Gidawat ko ang mga pagtulun-an niini. Nasayud ako nga kini epektibo sa akong kinabuhi. Nakita ko kini nga epektibo sa kinabuhi sa uban. Kon ang Ginoo motubag lamang sa akong mga pag-ampo ug mohatag kanako og pagpamatuod, usa ako sa labing malipayong buhi nga tawo.” Unsa ang gusto niining batan-ong dalaga mao ang usa ka milagrusong pagpataliwala; gani nakita na niya ang milagro sa ebanghelyo nga nagpalambo ug nagbayaw sa iyang kaugalingon nga kinabuhi. Ang Ginoo *mitubag* na sa iyang mga pag-ampo. Siya *dihay* pagpamatuod, apan wala siya makaila niini kon alang sa unsa kini.¹³

Isip giorden nga Apostol ug linain nga saksi ni Kristo, mohatag ako nganha kaninyo sa akong ligdong nga pagsaksi nga si Jesukristo mao gayud ang tinuod nga Anak sa Dios. . . . Pinaagi kini sa gahum sa Espiritu Santo nga ako nagsaksi. Ako nahibalo sa pagkatinuod ni Kristo ingon og nakita sa akong mga mata ug nadungog sa akong mga dunggan. Ako nahibalo usab nga ang Balaang Espiritu mopang-himatuod sa kamatuoran sa akong pagsaksi diha sa mga kasingkasing sa tanan niadtong kinsa naminaw uban sa hugot nga pagtuo.¹⁴

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Nagtudlo si Presidente Hunter nga “ang labing taas nga kalampusan sa kinabuhi mao ang pagkakaplag sa Dios ug sa pagkahibalo nga Siya buhi” (seksyon 1). Unsa ang tahas sa hugot nga pagtuo sa pagtuman niana nga pagpangita? Unsa nga mga kasinatian ang nakatabang kaninyo sa pagkakaplag sa Dios ug sa pagkahibalo nga Siya buhi?
- Nag-ingon si Presidente Hunter nga “ang buluhaton dili sayon” ug “ang trabaho dili gaan” sa pag-angkon og kahibalo sa pagkatinuod sa Dios. Ngano sa inyong hunahuna ang mahalaron nga paningkamot gikinahanglan kanato nga makaangkon niana nga kahibalo? Ngano nga ang pagsunod sa mga sugo importante aron makaila sa Dios?

- Diha sa seksyon 3, naggamit si Presidente Hunter og kalainan tali ni Tomas ug sa tawo nga natawo nga buta sa pagtudlo nga kon kita motuo, kita mahimong makakita. Sa unsang paagi nga ang mga ideya ni Presidente Hunter niini nga mga istorya magamit sa inyong kinabuhi? Sa unsang paagi nga ang paggamit sa hugot nga pagtuo mihimo niini nga posible alang kaninyo nga makakita?
- Ribyuha ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter nga ang paglihok base sa atong hugot nga pagtuo mao ang kinahanglanon sa pagbaton og pagpamatuod (tan-awa sa seksyon 4). Unsa ang pipila ka mga paagi nga kamo makalihok base sa inyong hugot nga pagtuo? Sa unsang paagi ang hugot nga pagtuo makabuntog sa pagduha-duha? Sa unsang paagi ang pagbuhat sumala sa hugot nga pagtuo makatabang sa inyong pagpamatuod nga mas malig-on?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Juan 17:3; Mga Hebreohanon 11:1-6; Alma 5:45-48; 30:40-41; 32:26-43; Ether 12:4, 6-22; Moroni 10:4-5; D&P 42:61

Tabang sa Pagtudlo

“Paghimo og mga pangutana nga kinahanglang pangitaon sa mga estudyante ang mga tubag diha sa mga kasulatan ug sa mga pagtulun-an sa mga propeta sa ulahing mga adlaw” (Pagtudlo, Walay Labaw ka Mahinungdanon nga Tawag[1999], 62) .

Mubo nga mga Sulat

1. In J M. Heslop, “He Found Pleasure in Work,” <i>Church News</i>, Nob. 16, 1974, 4, 12. 2. Sa Eleanor Knowles, <i>Howard W. Hunter</i> (1994), 70-71. 3. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i>, ed. Clyde J. Williams (1997), 48. 4. Gordon B. Hinckley, “A Prophet Polish and Refined,” <i>Ensign</i>, Abr. 1995, 35. 5. “Faith as the Foundation of Accomplishment,” <i>Instructor</i>, Peb. 1960, 43. 6. Sa Conference Report, Abr.1960,124-25.	7. “To Know God,” <i>Ensign</i>, Nob. 1974, 96-97. 8. Sa Conference Report, Abr.1970, 7-10. 9. “To Know God,” 97. 10. Sa Conference Report, Okt. 1962, 22-24. 11. “Secretly a Disciple?” <i>Improvement Era</i>, Dis. 1960, 948. 12. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i>, 48. 13. Sa Conference Report, Abr.1967, 115-16. 14. “An Apostle’s Witness of Christ,” <i>Ensign</i>, Ene. 1984, 70.

Pagtudlo sa Ebanghelyo

“Ang katuyoan sa pagtudlo . . . [mao] nga unta kita mahimong instrumento diha sa mga kamot sa Ginoo sa pag-usab sa kasingkasing sa usa ka indibidwal.”

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Sa Abril 1972 nga kinatibuk-ang komperensya, si Elder Howard W. Hunter, kanhiay usa ka miyembro sa Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles, usa sa katapusang mamumulong sa usa sa mga sesyon. Siya dihay giandam nga pakigpulong, apan walay igo nga panahon nga nahibilin sa sesyon alang kaniya sa paghatag niini. “Nag-oberbar sa orasan,” miingon si Elder Hunter, “Gipilo ko ang mubo nga mga sulat nga akong giandam ug gisulod kini sa akong bulsa. Apan pahisguta ako bisan og dyutay nga panahon sa usa ka hitabo nga mihatag kanako og panghunahuna sa dihang gamay pa ko. Nakahinumdom ako sa dihang gihisgutan nga ania uban kanato niining hapon ang usa ka dakong grupo sa mahalarong mga tawo kinsa nagtudlo sa atong kabatan-onan.

“Sayo sa buntag adlaw kadto sa ting-init. Nagbarug ako duol sa bintana. Misalipud ang mga kurtina kanako gikan sa duha ka gamay nga mga binuhat nga diha sa nataran. Ang usa dako nga langgam ug ang usa gamay nga langgam, klaro nga mao pay paggula gikan sa salag. Nakita nako ang dakong langgam nga nagtakingking diha sa nataran, unya gibundak ang iyang mga tiil ug gilingo-lingo ang iyang ulo. Gibitad niya ang dakong tambok nga ulod ilawom sa nataran ug mibalik nga nagtakingking. Ang gamay nga langgam mibuka og dako sa iyang ba-ba, apan gilamoy sa dakong langgam ang ulod.

“Dayon akong nakita ang dakong langgam nga milupad og taas ngadto sa usa ka kahoy. Gituhik niya ang panit og kadiyot ug mibalik nga may dako nga insekto diha sa iyang ba-ba. Ang gamay nga

Ang pagtudlo sa mga bata diha sa simbahan nagsuporta sa mga pagtulun-an sa ginikanan diha sa panimalay.

langgam mibuka og dako sa iyang ba-ba, apan gilamoy sa dakong langgam ang insekto. Dihay iyagak sa pagprotesta.

“Ang dakong langgam milupad, ug wala ko na makita kini og usab, apan akong gibantayan ang gamay nga langgam. Sa wala madugay, ang gamay nga langgam mitakingking diha sa nataran, gibundak ang mga tiil, ug gilingo-lingo ang ulo, ug gibitad ang dako nga ulod ilawom sa nataran.

“Panalanginan sa Dios ang buotan nga mga tawo kinsa nagtudlo sa atong mga kabataan ug kabatan-onan.”

Ang mubo nga mensahe ni Elder Hunter sa wala madugay gi-mantala ubos sa titulo nga “A Teacher.”¹

Kanunay nga gihatagan og gibug-aton ni Howard W. Hunter ang importansya sa maayong pagtudlo diha sa Simbahan. Mihatag siya og mga baruganan—sama sa importansya sa pagtudlo pinaagi sa ehemplo, gihulagway pinaagi sa istorya sa mga langgam—nga makatabang sa mga magtutudlo nga mahimong mas epektibo sa pagpanalangin sa mga kinabuhi niadtong ilang gitudloan. Sa kasagaran nakigsulti siya sa mga magtutudlo sa kabataan ug sa kabatan-onan, nagtabang kanila sa pagsabot sa ilang sagradong responsibilidad alang niadtong anaa sa nagtubo nga henerasyon. Sa usa sa maong hitabo, miingon siya:

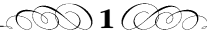
“Sa akong atubangan karon nakita ko ang pipila sa piniling mga espiritu sa yuta. . . . Nangingkamot akong mahanduraw ang kada usa [kaninyo mga magtutudlo] nga nagtrabaho sa inyong kaugalingon nga pihong buluhaton. Naghunahuna ako unsang matang sa bunga ang ihatag sa inyong paghago. Ang uban ba nianang bunga madaot tungod kay kamo napakyas sa pagtikad o pag-ugmad sa yuta nga gisalig nganha sa inyong pag-amuma; o ang tanan bang yuta paga-ugmaron aron kini mohatag og labing daghang maayo nga bunga?”

“Diha sa inyong tagsa-tagsa nga mga ward ug mga stake . . . nagpuyo ang daghang mga anak sa atong Amahan. Sama kaninyo, sila pinili diha sa iyang panan-aw; apan, dili sama kaninyo, ang kadaghanan walay kasinatian ug daghang bag-o diha sa Ebanghelyo. Ang inyong responsibilidad ngadto kanila sa tinuod importante kaayo. Ang ilang mga kinabuhi maimpluwensya, dali nga mausab, dali nga mahulma, sayon nga magiyahan, kon inyong maangkon ang ilang

kompyansa ug pagsalig. Kamo ang ilang ‘tigbalantay.’ Kinahanglan gayud nga giyahan ninyo sila ngadto sa ‘berdeng sibsiban.’ . . .

“Pagkadakong hagit, pagkanindot nga buhat, pagkasagradong responsibilidad nga inyo karon! . . . Unsa ka mahunahunaon, ka makiangayon, ka maloloy-on, ka malumo, kaputli og kasingkasing, ka nakapanag-iya nianang dili hakog nga gugma sama sa gipanag-iya sa atong Ginoo, kamapainubsanon, ka mainampoon kamo samtang inyong akohon pag-usab ang inyong buhat sa pagpakaon sa mga nating karnero ingon nga ang Ginoo nagsugo kaninyo sa pagbuhat!”²

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Tabangi ang uban sa pagpalambo og pagsalig diha sa mga kasulatan.

Nanlimbasog ako sa pag-awhag kaninyo sa paggamit sa mga kasulatan sa inyong pagtudlo ug sa pagbuhat sa tanan diha sa inyong gahum sa pagtabang sa mga estudyante sa paggamit niini ug mahimong mobati nga komportable niini. Buot ako nga ang atong kabatan-onan makabaton og pagsalig diha sa mga kasulatan, ug buot ako kaninyo nga mosabut niana nga hugpong sa mga pulong sa duha ka mga paagi.

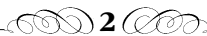
Una, buot kita nga ang mga estudyante makabaton og pagsalig diha sa kalig-on ug mga kamatuoran sa mga kasulatan, pagsalig nga ang ilang Langitnong Amahan sa tinuod nakigsulti nganha kanila pinaagi sa mga kasulatan, ug pagsalig nga sila makabasa sa mga kasulatan ug makakaplag sa mga tubag sa ilang mga problema ug sa ilang mga pag-ampo. Kana ang usa ka matang sa pagsalig nga ako nanghinaot nga inyong ihatag sa inyong mga estudyante, ug makahatag kamo niini ngadto kanila kon kamo mopakita kanila kada adlaw, kada oras, nga kamo misalig diha sa mga kasulatan niana lang gayud nga paagi. Ipakita kanila nga kamo mismo nagsalig nga anaa sa mga kasulatan ang mga tubag ngadto sa daghan— sa pagkatinuod kadaghanan—nga mga problema sa kinabuhi. Busa, kon kamo magtudlo, pagtudlo gikan sa mga kasulatan.

[Ang ikaduha] nga kahulugan nga gipasabut diha sa hugpong sa mga pulong “pagsalig diha sa mga kasulatan” mao ang pagtudlo og maayo sa mga estudyante sa sumbanan nga mga kasulatan aron sila

makabasa og maayo niini nga may pagsalig, nagkat-on sa importanting mga kasulatan ug mga wali ug mga pulong nga anaa niini. Kami manghinaot nga walay mga estudyante ninyo nga mobiya sa klasroom nga nahadlok o naulaw nga wala nila makaplagi ang tabang nga ilang gikinahanglan tungod kay sila wala kaayo masinati sa mga kasulatan igo nga makakaplag sa tukma nga mga tudling . Hatagi kining mga kabatan-onan og igo nga kasinatian diha sa Biblia, sa Basahon ni Mormon, sa Doktrina ug mga Pakigsaad, ug sa Perlas nga Labing Bililhon nga sila makabaton niining duha ka matang sa pasalig nga ako pa lamang nga nahisgutan.

Kasagaran ako naghunahuna nga ang atong mga kabatan-onan sa Simbahan mahimong sama kaayo sa ubang kabatan-onan sa gawas sa atong Simbahan kon sila dili makabaton og kahanas ug kasayon sa sumbanan nga mga kasulatan. Kamong tanan nahinumdom sa mga bersikulo nga gisulat ni Propeta Joseph Smith samtang napriso siya sa Bilanggoan sa Liberty. Lakip niini misulat siya, “Kay aduna pay daghan sa ibabaw sa yuta diha sa tanan nga mga tinuohan, mga pundok, ug mga pundok sa relihiyon, kinsa nabutaan pinaagi sa maliputon nga paglingla sa mga tawo, diin sila naghulat aron sa pagpangilad, ug *kinsa natago gikan sa kamatuoran tungod kay sila wala masayud asa kini pangitaa*” (D&P 123:12; emphasis gidugang).

Kita adunay dakong responsibilidad isip [mga magtutudlo] diha sa Simbahan sa pagsiguro nga ang atong kaugalingong mga miyembro, ang atong kaugalingong mga kabatan-onan, dili mahulog ngadto nianang alaot nga matang sa tawo nga nabutaan, buotan, maayo, takus nga kabatan-onan kinsa napahilayo gikan sa mga kamatuoran sa mga kasulatan tungod kay sila wala mahibalo kon asa pangitaa kadtong mga kamatuoran ug tungod kay sila wala magbaton og pagsalig [sa paggamit] sa ilang sumbanan nga mga kasulatan.³

Pagtudlo uban ang Espiritu

Pangandam ug pagkinabuhi sa paagi nga kamo makabaton sa Espiritu sa Ginoo sa inyong pagtudlo. Adunay daghan kaayong butang sa atong kalibutan nga nagguba sa pagpamati sa Espiritu ug labi pa gayud nga mopalayo kanato gikan sa pagbaton sa Espiritu uban kanato. Kinahanglan natong buhaton ang tanan nga atong mahimo

alang niining kabatan-onan kinsa kanunay nabantang ngadto sa pagkakalibutanon nga naglibut kanila. Kinahanglang buhaton nato ang tanang mahimo sa pagpabati kanila sa tam-is, makapahupay nga presensya sa Espiritu sa Ginoo. . . .

Sa usa sa sukaranang pagpadayag niini nga dispensasyon ang Ginoo miingon, “Ug ang Espiritu ihatag nganha kaninyo pinaagi sa pag-ampo diha sa hugot nga pagtuo; ug kon kamo dili makadawat sa Espiritu kamo dili motudlo” (D&P 42:14).

Alang kanako kini nga bersikulo nagpasabut nga dili lamang kita *dili* motudlo nga wala ang Espiritu, apan nga kita usab sa tinuod *dili* makatudlo nga wala kini. Ang pagkat-on sa espirituhanong mga butang dili gyud mahitabo nga wala ang panudlo ug panghimatuod nga presensya sa Espiritu sa Ginoo. Si Joseph Smith ingon og moyon: “Ang tanan mosangyaw sa Ebanghelyo, pinaagi sa gahum ug sa impluwensya sa Espiritu Santo; ug walay tawo nga makasangyaw sa Ebanghelyo nga wala ang Espiritu Santo” [*Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Joseph Smith* (2007), 332].

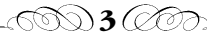
. . . Mabalaka ako kon makita ang bug-at nga emosyon o walay hunong nga pagluha gipakisama sa presensya sa Espiritu. Sa pagkatinuod ang Espiritu sa Ginoo makadala og bug-at nga emosyonal nga mga pagbati, lakip ang mga luha, apan kana nga pagpakita kinahanglan nga dili sabton nga presensya sa Espiritu mismo.

Nakakita ako og daghan kaayo sa akong mga kaigsoonan sa mga tuig nga nanglabay ug kami nagkauban og pipila ka talagsaon ug dili masulti nga mga espirituhanong mga kasinatian. Kadto nga mga kasinatian tanan lain-lain, ang kada usa talagsaon sa iyang kaugalingong paagi, ug ang ingon nga sagradong mga higayon mahimong ubanan o dili og mga luha. Kasagaran gayud kini ingon niana, apan usahay kini inubanan og hingpit nga kahilum. Sa uban nga mga higayon, kini inubanan og hingpit nga kalipay. Sa kanunay sila inubanan og usa ka talagsaon nga pagpahayag sa kamatuoran, sa pagpadayag ngadto sa kasingkasing.

Hatagi ang inyong mga estudyante og kamatuoran sa ebanghelyo nga gamhanang gitudlo; kana mao ang paagi sa paghatag kanila og usa ka espirituhanon nga kasinatian. Pahitaboa kini sa natural nga paagi ug sa ingon nga kini mahitabo, tingali inubanan sa pag-agas

sa mga luha, apan tingali usab dili. Kon ang inyong gisulti tinuod, ug inyong gisulti kini sa lunsay nga paagi ug uban sa matinuoron nga pagtuo, kadtong mga estudyante mobati sa espiritu sa kamatuoran nga gitudlo kanila ug makaila nga ang inspirasyon ug pagpadayag misulod ngadto sa ilang mga kasingkasing. Ingon niana ang pagtukod og hugot nga pagtuo. Ingon niana unsaon nato paglig-on ang mga pagpamatuod—uban ang gahum sa pulong sa Dios nga gitudlo nga lunsay ug uban may konbiksyon.

Paminaw sa kamatuoran, patalinghugi ang doktrina, ug himoa nga ang pahayag sa Espiritu moabut ingon nga kini mahimo diha sa tanan niining daghan ug nagkalain-laing mga matang. Padayon uban sa lig-on nga mga baruganan; pagtudlo gikan sa putli nga kasingkasing. Niana ang Espiritu motuhop sa inyong hunahuna ug kasingkasing ug sa kada hunahuna ug kasingkasing sa inyong mga estudyante.⁴

Dapita ang mga estudyante nga direktang mangita sa Dios nga Amahan ug ni Jesukristo.

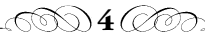
Ako nakasiguro nga kamo nakaila sa kalagmitang kakuyaw . . . sa gihimo[ng] pagkamaunungon sa inyong mga estudyante nganha kaninyo kay sa ngadto sa ebanghelyo. . . . Kana mao nganong kamo kinahanglan nga modapit sa inyong mga estudyante sa pagsiksik sa mga kasulatan sa ilang mga kaugalingon mismo, dili lamang sa paghatag kanila sa inyong interpretasyon ug pagpahayag niini. Kana mao nganong kamo kinahanglan gayud modapit sa inyong mga estudyante sa pagbati sa Espiritu sa Ginoo, dili lamang sa paghatag kanila sa inyong personal nga pagpamalandong niana. Kana mao ngano, sa katapusan, kamo kinahanglan gayud modapit sa inyong mga estudyante diretso ngadto ni Kristo, dili ngadto sa tawo kinsa nagtudlo sa iyang doktrina, bisan unsa ka maayo. Kamo dili kanunay anaa alang niini nga mga estudyante. . . .

Ang atong importanting buhat mao ang pagtukod og pundasyon niini nga mga estudyante sa unsay *mahimong* makatabang kanila sa tibuok kinabuhi, sa pagtudlo kanila paingon kaniya kinsa naghigugma kanila ug makagiya kanila diin walay usa kanato moadto. Palihug siguroha nga ang pagkamaunungon sa mga estudyante adto sa mga kasulatan ug sa Ginoo ug sa mga doktrina sa gipahiuli

“Panguha kutob sa inyong mahimo sa paghunahuna sa [mga estudyante] sa indibidwal nga paagi, sa paghimo kanilang mobati og usa ka butang nga personal ug talagsaon nga inyong kabalaka, ilang magtutudlo.”

nga Simbahan. Igiya sila paingon sa Dios nga Amahan ug sa iyang Bugtong Anak, si Jesukristo, ug paingon sa pagkapangulo sa tinuod nga Simbahan. . . . Ihatag kanila ang gasa nga motabang kanila sa panahon nga sila mag-inusara. Kon inyo kining buhaton, ang tibuok Simbahan mapanalanginan sulod sa mga henerasyon nga moabut.⁵

Panguha og tabang sa indibidwal.

Ako kanunay nga nagtuo nga ang Ginoo nagtagad kanato sa personal, indibidwal nga paagi. Grupo kita nga nagbuhat og daghang mga butang diha sa Simbahan, ug nagkinahanglan kita og mga organisasyon nga igo ang gidak-on sa pagtugot kanato sa pagdumala usab sa Simbahan, apan daghan kaayong importanting mga butang—ang *labing* importanting mga butang—gihimo sa indibidwal nga paagi. Nagpanalangin kita og gagmay nga mga bata sa tinagsa, bisan kon sila mga kaluha o tagutlo. Nagbunyang ug nagkumpirma kita og mga bata sa tinagsa. Nag-ambit kita sa sakramento, gi-orden

ngadto sa priesthood, o nakadawat sa mga ordinansa diha sa templo isip mga indibidwal—ingon nga usa ka tawo nga nagpalambo og relasyon ngadto sa atong Amahan sa Langit. Tingali adunay uban kanato nga sama niini og mga kasinatian, ingon man nga adunay uban diha sa inyong klasroom, apan ang gihatagan og gibug-aton sa langit anaa sa kada indibidwal, o sa kada usa ka tawo.

Sa dihang si Kristo mipakita ngadto sa mga Nephite, miingon siya:

“Tindog ug duol ngari kanako, aron kamo mohikap pinaagi sa inyong kamot sa akong kilid, ug usab kamo mobati sa mga agi sa lansang sa akong mga kamot ug sa mga tiil. . . .

“Ug nahinabo nga ang pundok sa mga katawhan miduol ngadto kaniya, ug mihikap pinaagi sa ilang mga kamot ngadto sa iyang kilid, ug mibati sa mga agi sa mga lansang sa iyang mga kamot ug sa iyang mga tiil; ug kini sila mihimo, *miduol tagsa-tagsa* hangtud silang tanan nakaduol, *ug nakakita uban sa ilang mga mata ug mibati uban sa ilang mga kamot*, nasayud sa pagkatinuod ug nag-pamatuod” (3 Nephi 11:14–15; emphasis gidugang).

Kana nga kasinatian mikabat og panahon, apan importante nga ang kada indibidwal adunay kasinatian, nga ang kada paris sa mga mata ug paris sa mga kamot aduna nianang makapasiguro og balik, *personal* nga pagsaksi. Wala madugay gitagad ni Kristo ang kabataan nga mga Nephite sa sama gayud nga paagi. “Ug siya mikuha sa ilang gagmay nga mga bata, *sa tinagsa*, ug mipanalangin kanila, ug nag-ampo ngadto sa Amahan alang kanila” (3 Nephi 17:21; emphasis gidugang).

Kini lisud alang kaninyo sa paghatag sa tanang personal nga atensyon nga ang pipila sa inyong mga estudyante gusto ug nagkinahanglan, apan sulayi ang labing maayo nga inyong mahunahuna kanila sa tinagsa, sa pagpabati kanila og ingon nga personal ug talagsaon nga kabalaka ninyo, ilang magtutudlo. Pag-ampo nga mahibaloan hain nga estudyante nagkinahanglan og unsa nga matang sa tabang, ug pagpabilin nga sensitibo ngadto niadtong mga pag-aghat sa panahon nga kini moabut. . . . Hinumdumi nga ang labing maayo nga pagtudlo mao ang tinagsa tagsa ug kasagaran mahitabo sa gawas sa klasroom. . . .

Sa inyong pagpangita alang sa tinagsa tagsa nga pagtudlo sa kada estudyante, labing siguro madiskubrihan ninyo nga ang pipila dili maayo sa klase sama sa uban ug nga ang pipila dili gyud

motambong og klase. Hatagi og personal nga interes ang maong mga estudyante; hatagi og sobra nga paningkamot sa pagdapit ug pagtabang sa nawalang karnero balik ngadto sa panon. “Hinumdumi ang bili sa mga kalag mahinungdanon sa panan-aw sa Dios” (D&P 18:10). Dili makalkulo ang bili nga gibayad sa atong Manluluwas alang kanatong tanan, ug kini katungdanan nato sa pagbuhat sa tanan natong mahimo sa pagtabang kaniya sa iyang buhat. Kini atong obligasyon sa pagsiguro nga ang gasa sa Pag-ula gilugway ngadto sa tanang batan-ong lalaki o babaye nga kita adunay responsibilidad. Sa inyong sitwasyon, kana nangahulugan sa paghatag kanila og daghan kaayong kalihokan diha sa inyong mga klase.

Hatagi og espesyal nga atensyon kadtong kinsa tingali nakigbisog, ug lakaw ingon nga gikinahanglan sa pagpangita sa nawalang karnero. Usa ka sinulat nga postcard, tawag sa telepono, o, kon mahimo, personal nga pagbisita ngadto sa usa ka panimalay sa daghang mga sitwasyon adunay nindot nga resulta. Ang personal nga atensyon ngadto sa usa ka batan-ong tawo nga nagsugod pa lamang sa pagkahisalaag mahimong makadaginot og daghang mga oras—sa tinuod, daghang mga tuig—nga paningkamot sa kadugayan natong pagsulay sa pagbawi niana nga tawo ngadto sa pagkaaktibo. Buhata ang tanan nin-yong mahimo sa pagpanalipod sa lig-on nga tawo ug tabangi paglig-on ang nawad-an og interes sa ebanghelyo ang mga tawo niini nga edad.⁶

Pagtudlo pinaagi sa ehemplo.

Kinahanglanon kaayo kini alang kanato [isip mga magtutudlo] sa paghatag og husto nga ehemplo, sa pagkugi ug pagmabinantayon sa atong kaugalingon nga mga kinabuhi, sa pagbalaan sa Igpapahulay nga Adlaw, sa pagtahud sa mga lider sa ward, sa stake, ug sa Simbahan. Kinahanglan walay dili angay kitang isulti nga mohatag ni bisan kinsa nga bata sa katungod o pribilehiyo sa pagbuhat og sayop. Sa tinuod kon kita mosulti o mobuhat og usa ka butang nga sayop, ang mga bata may permiso sa pagsunod.

Ang ehemplo nagdala og impluwensya nga mas labaw ka gamhanan kay sa lagda. Siya kinsa nagdani sa uban sa pagbuhat og matarung kinahanglan nga mobuhat og matarung sa iyang kaugalingon mismo. Tinuod kini nga siya kinsa nagbansay og maayong

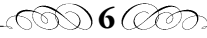
Ang epektibong pagtudlo sa ebanghelyo nagdala ngadto sa “pagkausab sa tawhanong kalag.”

mga lagda tungod kay sila mga maayo ug nagpugong sa iyang kau-galigon nga maimpluwensya sa dili matarung nga batasan sa uban pagagantihan og mas buhong kay sa usa ka tawo kinsa nagsulti ug wala magbuhat. . . . Ang mga bata malagmit mosunod niadtong kinsa sila mihatag og pagsalig. Mas dako ang ilang pagsalig, mas dali sila nga maimpluwensya sa maayo o sa dautan. Ang kada maayong Santos nagtahud og tininuod nga pagkamaayo bisan asa kini makita ug mosulay sa pagsunod sa tanang maayo nga mga ehemplo.⁷

Ang pormula alang sa maayong magtutudlo dili lamang ang pag-sunod sa mga sugo sa Ginoo ug sa pagpasiugda sa mga sugo sa Gi-noo, apan ang pagbaton sa diwa sa pagtudlo pinaagi sa pag-ampo. Kon kita makabaton niana nga espiritu ug mosunod sa mga sugo sa Ginoo, nagmasulundon diha sa Iyang atubangan, niana ang mga kinabuhi niadtong atong naimpluwensya mausab ug sila madasig sa pagpuyo og mga kinabuhi sa pagkamatarung.⁸

Ang kada magtutudlo kinahanglan gayud nga adunay personal nga pagpamatuod nga ang Dios buhi, sa balaang misyon ni Jesu-kristo, ug nga ang pagpakita sa Amahan ug sa Anak ngadto ni Jo-seph Smith tinuod. Dili lamang kinahanglan gayud nga siya aduna nianang kahibalo ug pagpamatuod, apan kinahanglan nga siya

matinguhaon sa pagpahayag sa iyang tinuohan nga may kalig-on ngadto niadtong kinsa moduol aron makakat-on.⁹

**Magpaka-instrumento diha sa mga kamot sa Ginoo
sa pagtabang sa mga estudyante nga makasinati
og milagrusong kausaban sa kasingkasing.**

Kon ang usa ka magtutudlo nagbuhat ingon nga buot sa Ginoo, usa ka dakong milagro ang mahitabo. Ang milagro sa Simbahan karon dili ang mga pagpang-ayo diin daghan kaayo, dili nga ang bakol makalakaw, ang buta makakita, ang bungol makadungog, o ang masakiton mamaayo. Ang dakong milagro sa Simbahan ug gingharian sa Dios sa atong adlaw ug sa atong panahon mao ang pagkausab sa tawhanong kalag. Samtang kami nagbiyahe sa tibuok mga stake ug mga misyon sa Simbahan, mao kini ang among nakita—ang pagkausab sa tawhanong kalag tungod kay usa ka tawo nagtudlo sa mga baruganan sa kamatuoran.

Kini ingon sa gisangyaw ni Alma, sa iyang panahon sa pagtudlo sa katawhan, sa dihang siya miingon: “Ug karon tan-awa, ako mangutana kaninyo, akong mga kaigsoonan sa simbahan, kamo sa espirituhanon nga paagi natawo ba sa Dios? Kamo nakadawat ba sa iyang hitsura diha sa inyong mga panagway? Kamo nakasinati ba niining dako nga kausaban diha sa inyong mga kasingkasing?” (Alma 5:14.) Kini mao ang katuyoan sa pagtudlo. Mao kini ang rason nga kita nagtrabaho og maayo, nagtinguha sa Espiritu, ug nag-andam sa atong mga hunahuna sa maayong mga butang ingon nga gimando sa Ginoo, nga kita unta mahimong instrumento diha sa mga kamot sa Ginoo sa pag-usab sa kasingkasing sa usa ka indibidwal. Ang atong tumong mao ang pagtanom diha sa mga kasingkasing sa mga bata ang tinguha nga mamaayo, ang tinguha nga magmatarung, ang tinguha sa pagsunod sa mga sugo sa Ginoo, ang tinguha sa paglakaw nga mapainubsanon sa Iyang atubangan. Kon kita mahimong instrumento diha sa mga kamot sa Ginoo sa pagpahinabo niining gamhanang kausaban diha sa mga kasingkasing sa mga bata, niana kita nakatuman sa dakong milagro sa usa ka magtutudlo. Ug sa tinuod, kini usa ka milagro. Dili kita makasabut kon giunsa sa Ginoo pag-usab ang mga kasingkasing sa mga tawo, apan Iyang gihimo. . . .

Ako mohatag sa akong pagsaksi sa makapadasig og usab nga gahum sa Espiritu diha sa mga kinabuhi sa mga miyembro sa Simbahan. Naghangyo ako kaninyo . . . sa pagtrabaho nga walay hunong sa pagkamatarung ug pagkabalaan diha sa atubangan sa Ginoo sa pagtuman sa buhat nga gipabuhat kaninyo.”¹⁰

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

Mubo nga sulat: Tingali gusto ninyong hisgutan ang pipila sa mosunod nga mga pangutana gikan sa panan-aw sa mga ginikanan nga nagtudlo sa ilang mga anak.

- Nag-awhag si Presidente Hunter sa mga magtutudlo sa pagtabang sa mga estudyante sa pagbaton og “pagsalig diha sa mga kasulatan” (seksyon 1). Kanus-a ang mga kasulatan mitabang kaninyo sa inyong kaugalingong kinabuhi? Kanus-a kamo nakakaplag og mga tubag sa inyong mga pangutana diha sa mga kasulatan? Unsaon nato sa pagtabang sa uban, lakip niadtong anaa sa atong mga panimalay, sa pagkat-on sa paghigugma sa mga kasulatan ug sa pagpahimulos sa gahum niini?
- Unsa ang atong makat-unan gikan sa seksyon 2 mahitungod sa pagtudlo pinaagi sa Espiritu? Unsa nga mga kasinatian ang inyong naangkon sa pagtudlo ug pagkat-on pinaagi sa Espiritu? Unsa ang pipila ka mga butang ang inyong mahimo sa pagtabang kaninyo nga magtudlo pinaagi sa Espiritu?
- Sa unsang paagi ang usa ka magtutudlo makatabang sa mga estudyante nga mahimong maunungon ngadto sa mga kasulatan ug sa ebanghelyo, dili diha sa iyang kaugalingon? (Tan-awa sa seksyon 3.) Sa unsang paagi ang magtutudlo makatabang nga ang mga estudyante maduol ngadto sa Langitnong Amahan ug ni Jesukristo? Sa unsang paagi ang magtutudlo makatabang sa mga estudyante nga mahimong may pundasyon diha sa ebanghelyo aron magpabilin silang malig-on “sa panahon nga sila mag-inusara”?
- Pamalandunga ang mga pagtulun-an ni Presidente Hunter mahitungod sa importansya sa kada indibidwal (tan-awa sa seksyon 4). Unsaon ninyo pagtabang niadtong inyong gitudloan sa pagpalambo og pagpamatuod nga ang Dios nahibalo ug nahigugma

kanila sa tinagsa. Hunahunaa unsay, isip usa ka magtutudlo, mabuhat ninyo sa pagtabang niadtong inyong gitudloan sa tinagsa-tagsa.

- Gihatagan og gibug-aton ni Presidente Hunter ang importansya sa pagtudlo pinaagi sa ehemplo (tan-awa sa seksyon 5). Ngano nga ang atong ehemplo mas gamhanan kay sa atong mga pulong? Sa unsang paagi kamo napanalanginan sa usa ka magtutudlo kinsa usa ka maayong ehemplo? Sa unsang paagi ang ehemplo sa mga ginikanan nagtudlo sa ilang mga anak?
- Kanus-a ninyo nasinati ang “dakong milagro” nga gihulagway ni Presidente Hunter diha sa seksyon 6, ingon nga usa ka magtutudlo o usa ka tigkat-on? Hinumdumi ang pipila ka mga magtutudlo kinsa nahimong maayong impluwensya sa inyong kinabuhi? Unsay naghimo kanila nga epektibong impluwensya? Unsaon nato pagtudlo ang ebanghelyo uban sa mas dakong gahum— diha sa panimalay, sa klasroom, o sa lain nga dapit?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Juan 21:15–17; 1 Mga Taga-Corinto 12:28; 2 Timoteo 3:14–17; 2 Nephi 33:1; Alma 17:2–3; 31:5; D&P 11:21–22; 50:17–22; 88:77–80

Tabang sa Pagtudlo

Sa lain nga mga piraso sa papel, isulat ang mga pangutana gikan sa katapusan sa kapitulo o lain nga mga pangutana nga kalabut sa kapitulo. Pagdapit og mga sakop sa klase sa pagpili og usa ka pangutana ug sa pagpangita sa kapitulo alang sa mga pagtulun-an nga makatabang sa pagtubag niini. Hangyoa sila sa pagpakigbahin unsa ang ilang nakat-unan.

Mubo nga mga Sulat

1. “A Teacher,” <i>Ensign</i>, Hulyo 1972, 85. 2. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i>, ed. Clyde J. Williams (1997), 210–11. 3. “Eternal Investments” (pakigpulong ngadto sa CES religious educators, Peb. 10, 1989), 2; si.lds.org. 4. “Eternal Investments,” 3–4. 5. “Eternal Investments,” 2–3.	6. “Eternal Investments,” 4–5. 7. “Formula for a Great Teacher” (pakigpulong nga gihatag diha sa komperensya sa Primary, Abr. 1965), 3–4, Church History Library, Siyudad sa Salt Lake. 8. “Formula for a Great Teacher,” 1. 9. <i>The Teachings of Howard W. Hunter</i>, 188. 10. “Formula for a Great Teacher,” 4–6.

“Sama sa Pagkamaalagaron”

“Kadaghanan nato hilum ra, mga tawo nga wala kaayo mailhi kinsa . . . nagbuhat sa atong trabaho nga wala ipasundayag. Kaninyo kinsa maghunahuna niana nga . . . dili talagsaon, ako moingon, kamo ‘sama sa pagkamaalagaron’ kay sa labing talagsaon ninyong mga kaubanan.”

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Si Presidente Howard W. Hunter nailhan dili lamang isip usa ka mapahinunguron nga lider ug pinalangga nga propeta, apan alang usab sa hilum nga paagi sa iyang pagserbisyo. Siya nasayud nga ang pagserbisyo mismo importante, dili tungod kay nakadawat siya og bisan unsa nga pag-ila. Si Elder Neal A. Maxwell sa Korum sa Napulog Duha kausa miingon bahin niya, “Si Presidente Howard W. Hunter usa ka mapainubsanon nga tawo. . . . Kini mao ang mapainubsanon nga tawo, sa dihang nakamata ko human sa kapoy ug abugon nga adlaw nga nagkauban sa usa ka buluhaton didto sa Egypt, kinsa hilum nga mipasinaw sa akong sapatos, usa ka buhat nga naglaum siya nga mahuman nga walay makakita.”¹

Si Presidente Thomas S. Monson unang nakabantay sa mapainubsanong paagi ni Presidente Hunter sa pagserbisyo sa dihang ang Los Angeles California Temple napahinungod niadtong 1956, pipila ka tuig sa wala pay natawag nilang duha isip Apostol. Nahinumdom siya:

“Ang akong . . . pagpaila ngadto kang Presidente Hunter nahitabo dihang nagserbisyo siya isip presidente sa Pasadena California Stake ug adunay responsibilidad sa pag-coordinate sa lokal nga mga kasabutan alang sa pagpahinungod sa Los Angeles (California) Temple. Pribilehiyo nako kadto nga maka-print sa mga tiket. Ang iyang buluhaton labihan ka dako. Ang akong nakita mao lamang kanang porsyon nga may kalabutan sa mga tiket, nga adunay color

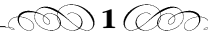
Ang makapausab sa kinabuhi nga pagserbisyo mahatag sa daghan “kinsa wala masentro sa pagtagad, kinsa wala makadawat sa pagtagad sa kalibutan.”

coding, maayo kaayo nga pagkasipra, ug ginumerohan sa labing han-ay nga paagi nga akong nakita sukad. Gihatag gayud niya ang pasidungog ngadto sa uban ug misiguro nga ang iyang ngalan dili kaayo mailhan, bisan kon importante kaayo siya sa pag-organisar niining mga kalihokan.”²

Si Elder James E. Faust sa Korum sa Napulog Duha dugang nga nakabantay: “Wala siya magkinahanglan nga daygon. Sa tanan niyang kaalam, makalingkod siya diha sa iyang mga kaigsoonan ug gamay ra ang isuti. Komportable ra kaayo siya sa iyang kaugalingon.”³

Si Presidente Hunter nakasabut nga ang matag buhat sa pagserbisyo importante sa atubangan sa Dios, bisan kon dili mapasalamatan o dili makita. Pipila ka semana sa wala pa mamatay si Presidente Hunter, usa ka higala ang nangutana, “Minahal nga Presidente, unsa ang labing halangdon nga katungdanan o calling—kana bang sa usa ka minahal ug sinaligan nga higala, o kanang sa usa ka propeta sa Dios?” Human makadungog sa pangutana, ang Presidente hilum nga namalandong sulod sa daw pipila ka minutos; dayon hinay nga mikipot sa kamot sa iyang higala ug milingi direkta ngadto niya, nga dunay luha nga miagas sa iyang luya nga aping, siya mitubag, ‘kanang *duha* sagradong mga calling sa pagsalig.’”⁴

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Kadtong nagserbisyo sa hilum ug sa dili dayag “sama sa pagkamaalagaron” niadtong nakadawat sa pagdayeg sa kalibutan.

Nasulti kini bahin sa batan-on ug maisug nga si Kapitan Moroni: “Kon ang tanan nga mga tawo maingon, ug naingon, ug maingon bisan kanus-a, sama ngadto kang Moroni, tan-awa, ang mga gahum gayud sa impyerno nauyog na unta sa kahangturan; oo, ang yawa wala untay gahum ibabaw sa mga kasingkasing sa mga katawhan.” (Alma 48:17.)

Pagkanindot nga komplimento ngadto sa usa ka inila ug impluwensyal nga tawo! Dili ko makahunahuna og mas maayo pa nga pasidungog gikan sa usa ka tawo ngadto sa lain. Duha ka bersikulo human niana diha sa usa ka pamahayag bahin kang Helaman ug sa iyang kaigsoonan, kinsa adunay dili kaayo dayag nga tahas kay sa

kang Moroni: “Karon tan-awa, si Helaman ug ang iyang mga kaigsoonan sama sa pagkamaalagaron ngadto sa mga katawhan ingon kang Moroni.” (Alma 48:19.)

Sa laing pagkasulti, bisan kon si Helaman dili ingon nga nabantayan o nakit-an sama kang Moroni, siya sama sa pagkamaalagaron; nga mao, nga siya nakatabang o mapuslanon sama ni Moroni.

Klaro lang, nga kita makabenepisyo og dako pinaagi sa pagtuon sa kinabuhi ni Captain Moroni. Ehemplo siya sa pagtuo, pagserbisyo, dedikasyon, pasalig, ug daghan pang laing diosnong mga kinaiya. Imbis nga motutok niining talagsaong tawo, hinoon, akong gipili nga motan-aw niadtong dili sentro sa pagtagad, kinsa wala makadawat og atensyon sa kalibutan, apan sa gihapon “sama sa pagkamaalagaron,” sigun sa gipamulong sa kasulatan.

Dili kitang tanan mahimong sama kang Moroni, nakakuha sa pagdayeg sa atong mga kaubanan sa tibuok adlaw sa matag adlaw. Kadaghanan nato hilum ra, mga tawo nga wala kaayo mailhi kinsa motunga ug mawala ug nagbuhat sa atong trabaho nga wala ipasundayag. Kaninyo kinsa maghunahuna niana nga makaguol o makahadlok o dili lang gayud talagsaon, ako moingon, kamo ‘sama sa pagkamaalagaron’ niadtong labing talagsaon ninyong mga kaubanan. Kamo, usab, kabahin sa kasundalohan sa Dios.

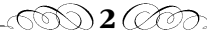
Hunahunaa, pananglit, ang tiunay nga serbisyo nga gihatag sa usa ka inahan o amahan diha sa hilum nga wala mailhi nga takus nga panimalay sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw. Hunahunaa ang mga magtutudlo sa Gospel Doctrine ug mga chorister sa Primary ug mga Scoutmaster ug mga visiting teacher nga Relief Society nga mialagad ug nakapanalangin sa minilyon apan kansang mga ngalan dili gayud mapasalamatan sa publiko o masibya sa media sa nasud.

Napulo ka liboan ka mga tawo nga wala mailhi ang mihimong posible sa atong mga oportunidad ug kalipay matag adlaw. Sama sa gipahayag sa kasulatan, sila “sama sa pagkamaalagaron” niadtong kansang mga kinabuhi anaa sa ulohang mga pahina sa mga mantalaan [newspaper].

Ang sentro sa pagtagad sa kasaysayan ug ang kontemporaryo nga atensyon kanunay nga nagtutok sa *usa* imbis nga sa *daghan*. Ang mga indibidwal kasagaran mao ang hatagan sa pagtagad gikan sa

ilang mga kaedad ug gitan-aw isip mga bayani. Akong giangkong nga kining matang sa atensyon usa ka paagi sa pag-ila nianang gidayeg sa mga tawo o gihatagan og bili. Apan usahay kana nga pag-ila dili angay, o mahimo pa gani nga pagsuporta sa sayop nga mga mithi.

Kinahanglan kitang maalamong mopili sa atong mga bayani ug mga ehemplo, samtang nagahatg usab og pasalamat alang niadtong daghang mga higala ug mga lumulupyo nga dili kaayo ilado apan kinsa “sama sa pagkamaalagaron” sa mga Moroni sa atong kinabuhi.⁵

**Diha sa kasulatan, daghang mga tawo kinsa
miserbisyo samtang ang uban gihatagan og pagtagad
nakahimo og importante nga mga tampo.**

Tingali makahunahuna kamo uban nako sa pipila ka makapainteresado nga mga tawo gikan sa kasulatan nga wala masentro sa pagtagad apan kinsa, samtang atong gitimbang-timbang ang kasaysayan, nakapamatuod sa ilang kaugalingon nga tinuoray nga bayanihon.

Daghan sa nakabasa sa istorya sa bantugang propeta nga si Nephi hapit makalimot sa hingpit sa laing maisugon nga anak ni Lehi kansang ngalan mao si Sam. Si Nephi usa sa labing ilado nga mga tawo sa tibuok Basahon ni Mormon. Apan si Sam? Ang ngalan ni Sam kanapulo lamang nga nahisgutan dinha. Sa dihang si Lehi mitambag ug mipanalangin sa iyang kaliwatan, miingon siya kang Sam:

“Bulahan ikaw, ug ang imong mga binhi; kay ikaw makapanunod sa yuta sama ngadto sa imong igsoon nga lalaki nga si Nephi. Ug ang imong binhi pagaiphon uban sa iyang binhi; ug ikaw mahisama sa imong igsoon nga lalaki, ug ang imong binhi sama sa iyang binhi; ug ikaw panalanginan sa tanan nimo nga mga adlaw.” (2 Ne. 4:11.)

Ang tahas ni Sam mao ang pagsuporta ug pag-abag sa iyang mas ilado nga manghud, ug sa katapusan siya nakadawat sa samang mga panalangin nga gisaad ngadto kang Nephi ug sa iyang kaliwatan. Walay gisaad ngadto kang Nephi nga wala ihatag sa matitud-anong si Sam, apan gamay ra kaayo ang mga detalye sa pagserbisyo ug tampo ni Sam. Hapit wala siya mailhi nga tawo dinhing kinabuhia, apan klaro kaayo nga usa siya ka nagmadaugon nga lider ug mananaug sa mga talaan sa kahangturan.

Human makuḗti ni Abish (wala) ang kamot sa Lamanite nga rayna, ang rayna mibangon gikan sa yuta (tan-awa sa Alma 19:15–29).

Daghan ang naghimo sa ilang mga tampo sa dili ilado nga mga paagi. Si Ishmael mibiyahe kauban ang pamilya ni Nephi sa labihan nga personal nga sakripisyo, nag-antus sa “daghan nga mga kasakit, kagutom, kauhaw, ug kakapoy.” (1 Ne. 4:35 PM.) Dayon taliwala sa tanan niining mga kasakit, namatay siya sa kamingawan. Pipila lang gani kanato ang makasugod sa pagkasabut sa sakripisyo sa maong tawo niadtong karaang mga panahon ug mga kahimtang. Tingali kon kita mas manggihunahunaon ug masinabtunon, kita usab magbangutan, sama sa iyang anak nga mga babaye didto sa kamingawan, kay unsa ang nahatag sa tawo nga sama niini—ug unsa ang iyang gisakripisyo!—aron makabaton kita sa Basahon ni Mormon karon.

Ang mga ngalan ug mga handumanan sa ingon nga mga lalaki ug babaye kinsa “sama sa pagkamaalagaron” daghan diha sa Basahon ni Mormon. Si Inahang Sariah man kini o ang katabang nga si Abish, ang sulugoon sa Lamanite nga rayna, ang matag usa nakahimo og mga tampo nga wala mailhi sa kalibutan apan wala kalimti sa Dios.

Aduna lamang kitay dose ka mga bersikulo sa kasulatan kalabut sa kinabuhi ni Mosiah, ang hari sa tibuok yuta sa Zarahemla ug amahan sa ilado nga si Haring Benjamin. Apan ang iyang pagserbisyo sa katawhan importante kaayo. Gipangulohah niya ang mga tawo “pinaagi sa daghan nga mga pagsangyaw ug mga pagpanagna” ug “gipahimangnoan [sila] sa kanunay pinaagi sa pulong sa Dios.” (Omni 1:13.) Sila si Limhi, Amulek, ug Pahoran—ang naulahi kinsa adunay kahalangdon sa kalag nga wala manghimaraut sa dihang giakusahan og maayo nga dili makiangayon—lain pang mga ehemplo sa mga tawo kinsa nagserbisyo nga walay paghunahuna sa kaugalingon samtang ang uban nasentro sa pagtagad.

Ang sundalo nga si Teancum, kinsa misakripisyo sa iyang kaugalingong kinabuhi, o si Lachonius, ang labaw nga maghuhukom nga mitudlo sa mga tawo nga maghinulsol atol sa hagit sa mga Gadianton, o sa wala mahisguti nga mga misyonaryo nga sila si Omner ug Himni, ang tanan “sama sa pagkamaalagaron” sa ilang mga kauban, apan gamay lamang kaayo ang ilang nadawat nga pagtagad diha sa kasulatan.

Wala kaayo kitay nahibaloan kalabut ni Shiblon, ang matitud-anon nga anak ni Alma kansang istorya natung-an nianang kang Helaman, ang umaabut nga lider, ug ni Corianton, ang nakalapas; apan mahinungdanon nga gihulagway siya isip usa ka “makiangayon nga tawo [kinsa] naglakaw nga matarung sa atubangan sa Dios.” (Alma 63:2.) Ang bantugang propeta nga si Nephi, mihisgut diha sa basahon ni Helaman, nga adunay igsoon nga ginganlan og Lehi, kinsa daw nalakbitan lamang og hisgut apan nahibaloan nga “dili layo kaniya sa mga butang nga may kabahin sa pagkamatarung.” [Helaman 11:19; tan-awa usab sa bersikulo 18.]⁶

 3

**Bisan tuod nga dili kita mailhan kaayo, makahatag
kita og dakong serbisyo sa gingharian.**

Siyempre, adunay mga ehemplo usab niining sama sa pagkamaalagaron nga mga indibidwal sa atong dispensasyon. Si Oliver Granger mao ang matang sa hilum, mapaluyuhon nga indibidwal sa ulahing mga adlaw nga nahinumduman sa Ginoo diha sa seksyon 117 sa Doktrina ug mga Pakigsaad. Ang ngalan ni Oliver mahimong dili pamilyar sa daghan, busa sultihan ko kamo bahin niining bantugan nga tawo.

Si Oliver Granger onse anyos ang kamagulangon ni Joseph Smith ug, sama sa Propeta, nagagikan sa New York. Tungod sa grabeng katugnaw ug pagka-expose sa dihang traynte y tres anyos siya, dili na kaayo makakita si Oliver. Bisan pa man sa limitado niyang panan-aw, miserbisyo siya og tulo ka full-time nga mga misyon. Mitrabaho usab siya sa Kirtland Temple ug miserbisyo sa high council sa Kirtland.

Sa dihang kadaghanan sa mga Santos gipapahawa sa Kirtland, Ohio, ang Simbahan aduna pay mga utang nga wala mabayari. Si Oliver gitudlo nga morepresentar ni Joseph Smith ug sa Unang Kapangulohan pinaagi sa pagbalik ngadto sa Kirtland aron mabayran ang mga utang sa Simbahan. Kabahin niini nga buluhaton, ang Doktrina ug mga Pakigsaad mirekord: “Busa, himoa siya nga maku-gihon nga makigbisog alang sa katubsanan sa Unang Kapangulohan sa akong Simbahan, nag-ingon ang Ginoo.” (D&P 117:13.)

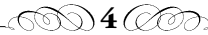
Iyang gipahigayon kini nga buluhaton nga nakatagbaw sa nalambigit nga mga giutangan nga ang usa kanila misulat: “Ang pagdumala ni Oliver Granger sa pagpakigsabut sa wala mabayari nga mga utang sa mga tawo nga mibalhin sa Far West, sa pagtuman sa ilang gisaad ug sa ingon mipabilin sa ilang kaligdong, tinuod gayud nga dalaygon, ug nakuha niya ang akong taas nga pagtahud, ug matag mapasalamatong paghandum.” (Horace Kingsbury, gikutlo sa Joseph Smith, *History of the Church*, 3:174.)

Sa panahon nga didto si Oliver sa Kirtland, may pipila ka mga tawo, lakip na ang nasilo nga mga miyembro sa Simbahan, naningkamot aron dauton ang Unang Kapangulohan ug dudahan ang ilang kaligdong pinaagi sa pagpakatap og sayop nga mga pasangil. Si Oliver Granger, pinaagi sa iyang mga lihok, “mitubos sa Unang

Kapangulohan” pinaagi sa iyang matinud-anong pagserbisyo. . . . Ang Ginoo misulti bahin kang Oliver Granger: “Ang iyang ngalan pagahinumduman diha sa pagkasagrado gikan sa kaliwatan ngadto sa kaliwatan, hangtud sa kahangturan.” (D&P 117:12.) “Akong ibayaw ang akong sulugoon nga si Oliver, ug akong himoon nga bantugan ang iyang ngalan dinhi sa yuta, ug taliwala sa akong katawhan, tungod sa kaligdong sa iyang kalag.” (*History of the Church*, 3:350.)

Sa dihang namatay siya niadtong 1841, bisan tuod nga gamay ra kaayo ang mga Santos nga nagpabilin sa dapit sa Kirtland ug mas gamay pa gayud ang mga higala sa mga Santos, ang lubong ni Oliver Granger gitambungan sa daghang mga tawo gikan sa kasikbit nga kalungsuran.

Bisan tuod nga si Oliver Granger wala kaayo mailhi karon sama sa unang mga lider sa Simbahan, sa gihapon siya usa ka bantugan ug importante nga tawo diha sa serbisyo nga iyang gihatag sa gingharian. Ug bisan kon walay usa gawas sa Ginoo ang nakahinumdom sa iyang ngalan, igo na kana nga panalangin alang kaniya—o alang ni bisan kinsa kanato.⁷

Si Nephi usa ka ehemplo sa paghinumdom sa Dios isip tinubdan sa iyang kalig-on ug mga panalangin.

Siguro kinahanglan kitang mahibalo nga adunay espirituhanong kakuyaw ngadto niadtong nasayop og pagsabut bahin sa kanunayng masentro sa pagtagad. Mahimong magsige na lang sila og tinguha nga mainila ug sa ingon makalimot sa kaimportante sa serbisyo nga gihatag.

Kinahanglang dili nato tugutan ang atong kaugalingon nga motutok sa daklit nga kabantog o magtinguha nianang pagtagad agig hulip sa tinuod apan kanunayng wala mahibaloi nga buhat nga makapatagad sa Dios, bisan kon dili kini mahilbaloan. Gani, ang pakpak ug pagtagad mahimong espirituhanong kahuyang bisan sa labing hanas taliwala kanato.

Kon sa inyong kinabuhi mahitabo nga kamo masentro sa pagtagad tungod sa kabantog, mas maayo nga inyong sundon ang ehemplo niadtong anaa sa kasulatan kinsa nakadawat og dungog. Si Nephi usa sa mahinungdanong mga ehemplo. Human sa tanan niyang nahimo sa pagbiyahe sa kamingawan kauban ang iyang

pamilya, ang iyang kinaiya nagtutok gihapon sa mga butang nga labing mahinungdanon. Siya miingon:

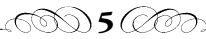
“Ug kon ako magtinguha sa pagmaya, ang akong kasingkasing mag-agulo tungod sa akong mga sala; bisan pa niana, ako nasayud kang kinsa ako mosalig.

“Ang akong Dios mao ang akong kaabag; siya nag-agak kanako sa akong mga kasakit sa kamingawan; ug siya nanalipod kanako diha sa ibabaw sa mga katubigan sa dakong lawod.

“Siya mitagbaw kanako sa iyang gugma, gani hangtud sa pagka-ugdaw sa akong unod.

“Siya mipaubos sa akong mga kaaway, ngadto sa paghimo kanila nga mokurog sa akong atubangan.” (2 Ne. 4:19–22.)

Ang masentro sa pagtagad wala gayud makapalimot ni Nephi sa tinubdan sa iyang kalig-on ug sa iyang mga panalangin.⁸

Kon nakasabut kita nganong moserbisyo kita, dili kita mabalaka bahin kon asa kita moserbisyo.

Sa panahon nga anaa ang pagtagad ug pagka-inila, mas makaayo kon tubagon nato ang pangutana nga, Nganong moserbisyo man kita? Kon makasabut kita kon ngano, dili kita mabalaka bahin kon asa kita moserbisyo.

Si Presidente J. Reuben Clark, Jr., mitudlo niining mahinungdanong baruganan sa iyang kaugalingon kinabuhi. Atol sa kinatibuk-ang komperensya niadtong Abril 1951, si Presidente David O. McKay gipaluyohan isip Presidente sa Simbahan human sa pagkamatay ni Presidente George Albert Smith. Hangtud nianang panahona, si Presidente Clark miserbisyo isip Unang Magtatambag ngadto kang Presidente Heber J. Grant ug dayon ngadto kang Presidente George Albert Smith. Si Presidente McKay nahimong Ikaduhang Magtatambag nilang duha.

Atol sa katapusang sesyon sa komperensya sa dihang napahigayon na ang buluhaton sa Simbahan, si Brother Stephen L Richards gitawag sa Unang Kapangulohan ug gipaluyohan isip Unang Magtatambag. Si Presidente J. Reuben Clark, Jr., gipaluyohan isip Ikaduhang Magtatambag. Human sa pagpaluyo sa mga opisyaales sa Simbahan, si Presidente McKay mipasabut nganong gipili niya ang iyang mga magtatambag niana nga han-ay. Siya miingon:

“Akong gibati nga ang usa ka magiyahong baruganan niini nga pagpili mao ang pagsunod sa seniority diha sa Konseho [sa Napulog Duha]. Kining duha ka mga lalaki naglingkod sa ilang mga dapit nianang tigdumalang pundok sa Simbahan, ug akong gibati nga mas maayo kon ipadayon kanang samang seniority diha sa bag-ong korum sa Unang Kapangulohan.” (Sa Conference Report, 9 Abril 1951, p. 151.)

Si Presidente Clark gihangyo dayon nga mamulong sunod ni Presidente McKay. Ang iyang pakigpulong niini nga okasyon mubo ra apan nagtudlo og mahinungdanong leksyon: “Sa pagserbisyo sa Ginoo, dili kon asa ka nagserbisyo kondili giunsa. Diha sa Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw, ang usa ka tawo molingkod sa katungdanan diin siya takus nga gitawag sa katungdanan, nga walay tawo nga mangayo ni mobalibad. Ipasalig nako kang Presidente McKay ug kang Presidente Richards ang hingpit nga matinud-anong pagserbisyo sa mga buluhaton nga moabut kanako kutob sa mahimo sa akong kusog ug mga abilidad, ug kutob sa ilang ipabuhat kanako, bisan unsa pa ang kulang kanako.” (Ibid., p. 154.)

Ang leksyon nga gitudlo ni Presidente Clark mapahayag sa laing paagi niining balak ni Meade McGuire, nga kadaghan na gibalik-balik:

*“Amahan, asa man ko motrabaho karon?”
 Ug ang akong gugma midagayday sa kainit ug kagawasnon.
 Dayon Siya mitudlo sa gamay nga luna
 Ug miingon, “Alang kanako atimana kana.”
 Dali akong mitubag, “Ah dili; dili kana!
 Ngano, kay walay usa nga makakita,
 Bisan unsa pa kanindot sa akong gihimo;
 Dili kana nga dapit alang kanako.”
 Ug ang pulong nga Iyang gisulti, walay kalagot;
 Siya mitubag kanako sa kalumo:
 “Ah, ikawng bataa ka, diha sa imong kasingkasing pangitaa.
 Nagtrabaho ka ba alang kanila o alang kanako?
 Ang Nazaret usa ka dapit nga gamay ra,
 Ug mao usab ang Galilea.”*

[Tan-awa sa *Best-Loved Poems of the LDS People*, gihugpong ni Jack M. Lyon ug uban pa (1996), 152.]

*Kita ang “labing malipayon ug malampuson sa kinabuhi”
kon ang atong “mga interes inubanan sa pag-abag ngadto sa
uban ug sa pagtabang nila nga makakita sa agianan.”*

Si Haring Benjamin namahayag: “Tan-awa, ako moingon nganha kaninyo nga tungod kay ako miingon nganha kaninyo nga ako mi-gahin sa akong mga adlaw diha sa pag-alagad kaninyo, ako wala magtinguha sa pagpanghambog, kay ako anaa lamang sa pag-alagad sa Dios. Ug tan-awa, ako mosulti kaninyo niini nga mga butang nga kamo unta makakat-on og kaalam; nga kamo unta makakat-on nga kon kamo anaa sa pag-alagad sa inyong mga isigkatawo kamo anaa lamang sa pag-alagad sa inyong Dios.” (Mosiah 2:16–17.)⁹

6

Kinahanglan kita nga matinud-anon ug hilum nga moserbisyo, nga magbantay kalabut sa pagdayeg sa uban.

Siya ang labing malipayon ug malampuson sa kinabuhi kansang mga interes inubanan sa pag-abag ngadto sa uban ug sa pagtabang nila nga makakita sa agianan.

Ang timailhan diha sa kinasang-an sa agianan sa tren nga mopasidaan kanato nga mohunong, motan-aw, ug maminaw mahimong giya alang kanato. Mohunong samtang nagkapuliki kita sa kinabuhi. Motan-aw sa tanang mahigalaon, mahunahunaon, matinahuron nga mga butang nga atong mahimo, ug sa tanang ginagmay nga mga panginahanglan sa tawo nga atong matubag. Maminaw sa uban ug magkat-on bahin sa ilang mga gilauman ug mga problema aron kita makatampo sa ginagmay nga mga paagi sa ilang kalampanan ug kalipay.¹⁰

Si Presidente Ezra Taft Benson miingon . . . : “Ang Kristohanong pagserbisyo makabayaw. . . . Ang Ginoo misaad nga kadtong magawagtang sa ilang kinabuhi sa pagserbisyo sa uban makakaplag sa ilang kaugalingon. Si Propeta Joseph Smith misulti kanato nga kinahanglan kitang ‘mohalad sa atong mga kinabuhi’ sa pagpahinabo sa Iyang mga katuyoan. (D&P 123:13.)” (*Ensign*, Nob. 1989, pp. 5–6.)

Kon inyong bation nga daghan sa inyong gibuhad dili makapahimo ninyo nga inila, ayaw kasagmuyo. Kadaghanan sa labing maayo nga mga tawo nga nabuhi sukad dili usab mga inila. Moserbisyo ug molambo, sa matinud-anon ug sa hilum nga paagi. Pagbantay kalabut sa pagdayeg sa mga tawo. Si Jesus miingon diha sa Wali sa Bukid:

“Kinahanglan magmatngon kamo nga ang inyong mga maayong buhat dili ninyo himoon sa atubangan sa mga tawo, aron lamang sa pagpasundayag niini ngadto kanila: kay sa ingon niana wala kamoy balus gikan sa inyong Amahan nga anaa sa langit.

“Busa sa magahatag kag limos, ayaw pagpatingog og trumpeta sa atubangan mo, ingon sa ginahimo sa mga maut sa sulod sa mga sinagoga ug diha sa kadalanan, aron sila pagadayegon sa mga tawo. “Sa pagkatinuod magaingon ako kaninyo, Sila nakadawat na sa ilang balus.

“Apan ikaw sa magahatag kag limos, ayaw pahibaloa ang kamot mong wala sa gibuhad sa kamot mong tuo:

“Aron matago ang imong limos: ug ang imong Amahan nga nagatan-aw sa tago magabalus kanimo.” (Mat. 6:1–4.)

Unta ang atong Amahan sa Langit sa ingon moganti kaninyo sa kanunay.¹¹

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Unsa ang gusto ni Presidente Hunter nga atong masabtan pinaagi sa paghatag og gibug-aton nga si Helaman ug ang iyang kaigsoonan “sama sa pagkamaalagaron” ni Kapitan Moroni? (Tan-awa sa seksyon 1.) Sa unsang paagi nga kini nga panabut makatabang kaninyo?
- Unsa ang matudlo kanato sa mga ehemplo sa kasulatan nga anaa sa seksyon 2? Sa unsang paagi nga kining mga ehemplo makaimpluwensya sa atong kaugalingong mga pagbati samtang nagserbisyo kita? Sa unsang paagi nga kamo napanalanginan sa uban nga nagserbisyo sa hilum, wala mahibaloi nga mga paagi?
- Unsa ang atong makat-unan gikan sa istorya ni Presidente Hunter bahin ni Oliver Granger? (Tan-awa sa seksyon 3.) Nganong dili man kita angayang mabalaka kalabut sa pagdawit og pag-ila kon moserbisyo kita?
- Sa unsang paagi nga “ang masentro sa pagtagad tungod sa pagkapopular” o dungog delikado? (Tan-awa sa seksyon 4.) Unsa ang matudlo sa ehemplo ni Nephi kalabut kon unsaon sa pagpabilin nga “nakatutok sa mga butang nga labing mahinungdanon”?
- Ribyuha ang asoy bahin ni Presidente J. Reuben Clark Jr. diha sa seksyon 5. Unsay nakahatag kaninyo og impresyon kalabut sa kinaiya ug mga pulong ni Presidente Clark? Hunahunaa ang imong tubag sa pangutana nga “Nganong moserbisyo man ko?” Sa unsang paagi kita makapalambo og kinaiya sa paghatag sa atong pinakamaayo bisan asa pa kita moserbisyo?
- Diha sa seksyon 6, si Presidente Hunter nagpasabut sa saad sa Ginoo nga “kadtong magawagtang sa ilang kinabuhi sa pagserbisyo sa uban makakaplag sa ilang kaugalingon” (tan-awa sa Mateo 10:39; 16:25). Unsa man ang buot ipasabut niini? Giunsa ninyo pagkahibalo nga tinuod kini? Sa unsang paagi nga ang pagserbisyo nakahatag kaninyo og kalipay?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Mateo 6:2–7, 24; 20:25–28; Santiago 1:27; D&P 76:5–7; 121:34–37

Tabang sa Pagtuon

“Ipakigbahin kon unsay imong nakat-unan. Samtang ikaw nag-buhat niini, ang imong mga hunahuna mahimong mas klaro ug ang imong gahum sa pagpabilin niini molambo” *Pagtudlo, Walay Labaw Ka Mahinungdanon Nga Tawag*[1999], 17).

Mubo nga mga Sulat

1. Neal A. Maxwell, “Meek and Lowly” (Brigham Young University devotional, Okt. 21, 1986), 8; speeches.byu.edu.
2. Thomas S. Monson, “President Howard W. Hunter: A Man for All Seasons,” *Ensign*, Abr. 1995, 31.
3. James E. Faust, “Howard W. Hunter: Man of God,” *Ensign*, Abr. 1995, 27.
4. Jon M. Huntsman Sr., “A Remarkable and Selfless Life,” *Ensign*, Abr. 1995, 24.
5. “No Less Serviceable,” *Ensign*, Abr. 1992, 64–65.
6. “No Less Serviceable,” 65.
7. “No Less Serviceable,” 65–66.
8. “No Less Serviceable,” 66.
9. “No Less Serviceable,” 66–67.
10. *The Teachings of Howard W. Hunter*, ed. Clyde J. Williams (1997), 267.
11. “No Less Serviceable,” 67.

“Kon atong sundon ang ehemplo ni Kristo ug maglakaw diha sa iyang mga lakang, kinahanglan kita nga magtinguha sa pagbuhat sa samang mga butang sumala sa sundanan nga iyang gitakda.”

Pagsunod sa Ehempro ni Jesukristo

“Kita kinahanglang mangutana sa atong kaugalingon sa matag oportunidad, ‘Unsa may buhaton ni Jesus?’ ug dayon mas magmaisugon nga mobuhat sa tubag.”

Gikan sa Kinabuhi ni Howard W. Hunter

Si Presidente Thomas S. Monson, kinsa miserbisyo isip ikaduhang magtatambag ni Presidente Hunter, miingon nga siya “nagpakabuhi sigun sa iyang gitudlo, sumala sa sundanan sa Manluluwas nga iyang giserbisyuhan.”¹

Usa ka suod nga higala nakaobserbar nga “ang mga kinaiya nga gipakita sa atong Ginoo ug Manluluwas, nga si Jesukristo, sa nindot nga paagi napakita ni Presidente Hunter diha sa talagsaon ug wala maghunahuna sa kaugalingon niyang kinabuhi. Tanang katawhan iyang mga higala.”²

Laing kauban nga nakatrabaho gayud uban ni Presidente Hunter sa sobra sa tulo ka dekada miingon, “[Siya] nasayud gayud sa dalan nga iyang sundon. Kana nga dalan mao ang pagsunod sa kinaiya sa iyang Manluluwas nga si Jesukristo.”³

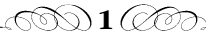
Sa tibuok niyang pangalagad, si Presidente Hunter mahigugmaong miawhag sa mga miyembro sa Simbahan sa pagsunod sa ehempro sa Manluluwas. Sa iyang unang pamahayag isip Presidente sa Simbahan, miingon siya:

“Akong dapiton ang tanang mga miyembro sa Simbahan sa pagpakabuhi nga maghatag og dugang pagtagad sa kinabuhi ug ehempro ni Ginoong Jesukristo, ilabi na gayud sa gugma ug paglaum ug kalooy nga Iyang gipakita.

“Ako nag-ampo nga unta atong tagdon ang usag usa nga dunay dugang nga kamabination, pagtahud, kamapainubsanon ug pailub

ug pagpasaylo. Kita adunay taas nga gilauman sa usag usa, ug ang tanan mahimong molambo. Ang atong kalibutan nagkinahanglan og mas disiplinado nga pagsunod sa mga sugo sa Dios. Apan ang paagi sa atong pag-awhag niana, sama sa gisulti sa Ginoo kang Propeta Joseph atol sa kasub-anan diha sa bugnaw nga Liberty Jail, mao ang pinaagi sa ‘pagdani, sa pagkamainantuson, sa kalumo ug kaaghup, ug sa tiunay nga paghigugma; . . . nga walay pagpakaaron-ingnon, ug walay pagpanglimbong’ (D&P 121:41–42).”⁴

Mga Pagtulun-an ni Howard W. Hunter

Si Jesukristo nagpakita sa hingpit nga ehemplo alang kanato.

Aron mahimo ka nga kahayag kinahanglan nga mahimo ka nga ehemplo—usa ka tawo nga nagpakita sa ehemplo ug usa ka modelo aron sundon sa uban. . . . [Kita nakigsaad] nga mosunod kang Kristo, ang bantugang ehemplo. Kita adunay responsibilidad nga makat-on mahitungod kaniya, sa mga butang nga iyang gitudlo ug sa mga butang nga iyang gibuhad atol sa iyang pangalagad dinhi sa yuta. Kay nakakat-on man niining mga leksyon, kita ubos na sa sugo nga mosunod sa iyang ehemplo, ug kini ang pipila sa mga ehemplo nga iyang gipakita alang kanato:

1. Si Kristo nagmasulundon ug nagmaisugon didto sa kinabuhi sa wala pa dinhi sa yuta, sa ingon nakabaton og pribilehiyo nga moanhi sa pagka-mortal ug makadawat og lawas nga unod ug mga bukog.

2. Siya gibunyagan aron nga ang ganghaan sa celestial nga gingharian maablihan.

3. Naghupot siya sa priesthood ug nakadawat sa tanang makaluwas ug makahimaya nga mga ordinansa sa ebanghelyo.

4. Si Jesus miserbisyo sulod sa tulo ka tuig sa usa ka pangalagad sa pagtudlo sa ebanghelyo, nagsaksi mahitungod sa kamatuoran, ug nagtudlo sa mga tawo kon unsay kinahanglan nilang buhaton aron makakaplag og kalipay niini nga kinabuhi ug mahangturong himaya sa kalibutan nga moabut.

5. Mipahigayon siya og mga ordinansa lakip na ang pagpanalangingin sa mga bata, mga bunyag, pangalagad ngadto sa masakiton, ug mga ordinasyon sa priesthood.

6. Mihimo siya og mga milagro. Sa iyang pagmando ang buta nakakita, ang bungol nakadungog, ang bakul nakalukso, ug ang patay nabuhi.

7. Agig pakighiusa ngadto sa hunahuna ug kabubut-on sa Amahan, si Jesus nagpuyo og hingpit nga kinabuhi nga walay sala ug nakaangkon sa tanang mga kinaiya sa pagka-Diosnon.

8. Iyang nabuntog ang kalibutan; nga mao, nga iyang nakontrolar ang matag pagbati ug nakabuntog sa kalibutanon ug mahilayon nga pagpakabuhi aron siya magpuyo ug maglakaw sigun sa paggiya sa Espiritu.

9. Napahinabo niya ang Pag-ula, sa ingon mitubos sa mga tawo gikan sa [espiritwal ug pisikal] nga kamatayon tungod sa pagkapukan ni Adan.

10. Karon, nabanhaw ug nahimaya, naangkon niya ang tanang gahum sa langit ug sa yuta, nakadawat sa kahingpitan ug nahiusa uban sa Amahan.

Kon atong sundon ang ehemplo ni Kristo ug maglakaw diha sa iyang mga lakang, kinahanglan kita nga magtinguha sa pagbuhat sa samang mga butang sumala sa sumbanan nga iyang gipakita.⁵

Importante nga hinumduman nga si Jesus makahimo sa pagpakasala, nga nagpatintal unta siya, nga ang plano sa kinabuhi ug kaluwasan napakyas unta, apan nagpabilin siyang matinuoron. Kon wala pa untay posibilidad sa iyang pagkatintal sa mga pagagni ni Satanas, wala untay tinuod nga pagsulay, walay tinuod nga kadaugan diha sa resulta. Kon gitangtangan pa siya sa abilidad nga makasala, matangtangan unta siya sa iya mismong kabubut-on. Siya kadto nga miabut aron mabantayan ug masiguro ang kabubut-on sa tawo. Kinahanglan niyang ipabilin ang kapasidad ug abilidad nga makasala kon buot pa unta niya nga buhaton kini.⁶

Ngadto sa katapusan sa iyang mortal nga kinabuhi, si Jesus mipakita sa kahalangdon sa iyang espiritu ug sa kadako sa iyang kalig-on. Wala niya buhata, hangtud gani sa katapusan sa iyang

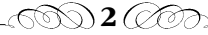
kinabuhi, nga maghinakog sa paghunahuna sa iyang kaugalingong mga kasubo o namalandong sa nagpaabut nga kasakit. Madasigon siyang nag-atiman sa kasamtangan ug sa umaabut nga mga panginahanglan sa iyang minahal nga mga sumusunod. Nasayud siya sa ilang kaugalingong seguridad, sa tagsa-tagsa ug isip usa ka simbahan, nga makita lamang diha sa ilang walay kondisyon nga gugma sa usag usa. Ang iyang kinatibuk-ang mga kusog daw gitumong ngadto sa ilang mga panginahanglan, sa ingon nagtudlo pinaagi sa ehemplo sa unsay iyang gitudlo pinaagi sa lagda. Iya silang gihatagan og mga pulong sa kahupayan ug sugo ug pasidaan.⁷

Atol sa iyang mortal nga pangalagad taliwala sa iyang sumusunod sa Balaan nga Yuta ug sa iyang pangalagad human sa iyang mortal nga kinabuhi taliwala sa iyang nagkatibulaag nga mga karnero didto sa Kasadpang Bahin sa Kalibutan [Western Hemisphere], ang Ginoo mipakita sa iyang gugma ug pagpakabana alang sa indibidwal.

Diha sa dakong pundok sa katawhan, nakabantay siya sa kausa ra nga hikap sa usa ka babaye nga nagtinguha og kahupayan tungod sa sakit nga iyang giantus sulod sa dose ka tuig. (Tan-awa sa Lucas 8:43–48.) Sa laing higayon, nakakita siya lapas pa sa mubong panghunahuna nga paghukom sa mapanghimarauton nga pundok ug sa sala sa babaye nga giakusaran. Tingali kay nakabantay sa iyang kaandam nga maghinulsol, si Kristo mipili nga motan-aw sa bili sa indibidwal ug mipalakaw kaniya ug dili na magpakasala pag-usab. (Tan-awa sa Juan 8:1–11.) Sa laing higayon, “siya mikuha sa ilang gagmay nga mga bata, sa *tinagsa*, ug mipanalangin kanila, ug nag-ampo ngadto sa Amahan alang kanila.” (3 Ne. 17:21; mga italic gidugang.)

Samtang ang mga pagsulay sa Getsemani ug Kalbaryo paspas nga miabut, nga daghan ang misantup sa iyang hunahuna, ang Manluluwas migahin og panahon aron motan-aw sa biyuda nga mihulog sa iyang diyot. (Tan-awa sa Marcos 12:41–44.) Sa samang paagi, sa iyang pagtan-aw nakabantay siya sa mubo nga tawo nga si Zaqueo kinsa, dili makakita tungod sa kadaghan niadtong nagpundok libut sa Manluluwas, misaka sa kahoyng sikomoro aron makakita sa Anak sa Dios. (Tan-awa sa Lucas 19:1–5.) Samtang naghingutas diha sa krus, gikalimtan niya ang iyang kaugalingong pag-antus ug mipakita og maamumahong pagpakabana ngadto sa naghilak nga babaye nga mihatag kaniya og kinabuhi. (Tan-awa sa Juan 19:25–27.)

Pagkatalagsaong ehemplo nga angayan natong sundon! Bisan taliwala sa iyang hilabihan nga kaugalingong kasubo ug kasakit, ang atong Ehemplo mitabang aron mopanalangin sa uban. . . . Ang iyang kinabuhi dili usa ka kinabuhi nga nagtutok sa mga butang nga wala niya. Usa kadto ka kinabuhi sa pagtabang pinaagi sa pag-serbisyo sa uban.⁸

Atong sundon ang Anak sa Dios sa tanang mga paagi ug sa tanang aspeto sa atong kinabuhi.

Usa sa labing importante nga mga pangutana nga napangutana sukad sa mortal nga mga tawo napangutana mismo sa Anak sa Dios, ang Manluluwas sa kalibutan. Ngadto sa pundok sa mga disipulo sa Bag-ong Kalibutan, usa ka pundok nga madasigong matudloan niya ug mas madasigon pa tungod kay sa dili madugay mobiya na siya kanila, siya nangutana, “Unsa nga matang sa mga tawo kamo angay nga mahisama?” Dayon sa samang higayon mihatag siya niini nga tubag: “Gani sama nga Ako mao” (3 Ne. 27:27).

Ang kalibutan puno sa mga tawo nga andam nga mosulti kanato og, “Buhata unsay akong isulti.” Sigurado nga wala kita magkulang og mga tawo nga motambag bahin sa tanang hilisgutan. Apan kita adunay pipila ra gayud kinsa andam nga mosulti og, “Buhata sama sa akong gibuhat.” Ug, siyempre, Usa lamang sa kasaysayan sa katawhan ang adunay katungod ug tukma nga makahimo niana nga pamahayag. Ang kasaysayan naghatag og daghang mga ehemplo sa maayo nga mga lalaki ug babaye, apan bisan ang labing maayo sa mga mortal nasayop sa usa ka bahin o sa lain. Walay magsilbi nga hingpit nga ehemplo ni walay sayop nga sundanan nga angayang sundon, bisan pa og unsa ka maayo ang ilang intensyon

Si Kristo lamang ang atong mahimong ideyal, ang atong “masidlak nga bitoon sa kabuntagon” (Pin. 22:16). Siya lamang ang makasulti nga walay *bisan unsa* nga pagpanagana, “Sunod kanako, pagtuon kamo gikan kanako, [ug] buhata ang mga butang nga inyong nakita nga akong gibuhat. Inom sa akong tubig ug kaon sa akong tinapay. Ako mao ang dalan, ang kamatuoran, ug ang kinabuhi. Ako mao ang balaod ug ang kahayag. Tan-aw ngari kanako ug ikaw mabuhi. Higugmaa ang usag

usa maingon nga ako nahigugma kaninyo” (tan-awa sa Mat. 11:29; 16:24; Juan 4:13–14; 6:35, 51; 7:37; 13:34; 14:6; 3 Ne. 15:9; 27:21).

Pagkaklaro ug lanog kana nga tawag! Unsa ka sigurado ug klaro nga ehemplo sa adlaw nga walay kasiguroan ug walay makitang ehemplo. . . .

. . . Angay kita nga magmapasalamaton nga ang Dios mipadala sa iyang Bugtong Anak dinhi sa yuta . . . aron mopakita og hingpit nga ehemplo sa matarung nga pagpakabuhi, sa kamabination ug kalooy ug kapuangod, aron ang tanan nga katawhan masayud kon unsaon sa pagpakabuhi, unsaon aron molambo, ug unsaon aron mahimong mas diosnon.

Atong sundon ang Anak sa Dios sa tanang paagi ug sa tanang aspeto sa atong kinabuhi. Ato siyang himoon nga atong ehemplo ug atong giya. Kita kinahanglang mangutana sa atong kaugalingon sa matag oportunidad, “Unsa may buhaton ni Jesus?” ug dayon mas magmaisugon nga mobuhat sa tubag. Kinahanglan kitang mosunod kang Kristo, sa unsay buot ipasabut gayud niana nga pulong. Kinahanglan kitang mohimo sa iyang buhat ingon nga siya naghimo sa buhat sa Amahan. Kinahanglan kitang mosulay nga mahisama kaniya, gani sama sa giawit sa mga bata sa Primary, “Mosulay, mosulay, mosulay” (*Children’s Songbook*, p. 55). Kutob sa atong mahimo dinhi sa mortalidad, kinahanglan atong buhaton ang tanan kutob sa atong mahimo aron mahisama kang Kristo—ang bugtong hingpit ug walay sala nga ehemplo nga nakita sukad niining kalibutan.⁹

Balik-balik atol sa mortal nga pangalagad sa atong Ginoo nana-wagan siya nga pareho nga usa ka pagdapit ug usa ka hagit. Ngadto kang Pedro ug sa iyang igsoon nga si Andres, si Kristo miingon, “Sumunod kamo kanako, ug himoon ko kamong mga mangingisdag tawo.” (Mat. 4:19.) Ngadto sa adunahan nga batan-ong lalaki kinsa nangutana kon unsa ang angayan niyang buhaton aron makabaton og kinabuhing dayon, si Jesus mitubag, “Lumakaw ka, ibaligya ang imong kabtangan, ug ang halin ihatag sa mga kabus . . . ug unya umanhi ka ug sumunod kanako.” (Mat. 7:21 PM.) Ug sa matag usa kanato si Jesus miingon, “Kon kinsa ang moalagad kanako, kinahanglan magasunod siya kanako.” (Juan 12:26.)¹⁰

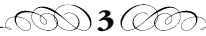
Usa ka paagi nga atong masunod ang atong kinabuhi ngadto sa ehemplo sa Manluluwas mao ang pagsunod sa Iyang mando ngadto ni Pedro: “Pakan-a ang akong mga nating karnero. . . . Pakan-a ang akong mga karnero” (Juan 21:15–17).

Atong tun-an ang matag pagtulun-an sa Agalon ug mopahinungod sa atong kaugalingon sa mas hingpit nga paagi ngadto sa iyang ehemplo. Siya mihatag kanato sa “tanang butang bahin sa kinabuhi ug pagkadiosnon.” Siya “nagtawag kanato sa iyang kaugalingong himaya ug pagkahalangdon” ug “gikahatagan sa bililhon ug dagko uyamot nga mga saad: aron nga pinaagi niini mangahimo [kitang] mag-aambit sa diosnong kinaiya” (2 Pet. 1:3–4).¹¹

Kadtong nagsunod kang Kristo nagtinguha nga mosunod sa iyang ehemplo. Ang iyang pag-antus alang sa atong mga sala, mga kahuyang, mga kasubo, ug mga balatian kinahanglang modasig kanato nga motabang usab diha sa gugmang putli ug kalooy ngadto niadtong naglibut kanato. . . .

. . . Tinguhaa ang mga oportunidad alang sa pagserbisyo. Ayaw kaayo kabalaka bahin sa kahimtang. Nakahinumdom ba kamo sa tambag sa Manluluwas kalabut niadtong nagtinguha sa “labing maayong mga lingkuranan” o sa “mga halangdong dapit”? “Ang labing

dako kaninyo ma-inyo siyang sulugoon.” (Mat. 23:6, 11.) Importante nga madayeg. Apan ang atong tutukan kinahanglang diha sa pagkamatarung, dili aron pagailhon; diha sa pagserbisyo, dili sa kahimtang. Ang matinud-anon nga visiting teacher, nga hilum nga naghimo sa iyang trabaho matag bulan, ingon gayud ka importante ngadto sa buhat sa Ginoo sama niadtong anaa sa unsay tan-aw sa uban nga mas prominente nga mga posisyon sa Simbahan. Ang pirmeng makita wala magpasabut og bili.¹²

Ang atong kaluwasan mag-agad sa atong pasalig nga mosunod sa Manluluwas.

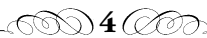
Ang pagdapit sa Ginoo nga mosunod kaniya indibidwal kini ug personal, ug makaagni kini. Dili kita makabarug taliwala sa duha ka mga opinyon. Matag usa kanato kinahanglang nga usahay moatubang sa importante nga pangutana: “Unsa may inyong sulti, kinsa man ako?” (Mat. 4:15 PM.) Ang atong personal nga kaluwasan mag-agad sa atong tubag niana nga pangutana ug sa atong pasalig niana nga tubag. Ang gipadayag nga tubag ni Pedro mao ang “Ikaw mao ang Kristo, ang Anak sa Dios nga buhi” (Mat. 16:16). Daghan, daghang mga saksi ang makahatag og pareho nga tubag pinaagi sa samang gahum, ug moapil ako kanila sa mapainubsanong pasalamat. Apan matag usa kanato kinahanglang motubag sa pangutana alang sa atong kaugalingon, “kon dili karon, nan unya ra; kay sa katapusang adlaw, matag tuhod moluhod, ug matag dila mokumpisal nga si Jesus mao ang Kristo. Ang atong hagit mao ang pagtubag sa husto ug pagpakabuhi sa tukmang paagi sa dili pa maulahi ang tanan hangtud sa kahangturan. Kay si Jesus mao man gayud ang Kristo, unsay kinahanglang natong buhaton?”

Ang labing mahinungdanong sakripisyo ni Kristo magbunga lamang sa hingpit diha sa atong kinabuhi kon atong dawaton ang pagdapit nga mosunod kaniya [tan-awa sa D&P 100:2]. Kini nga panawagan dili ingon nga walay pulos, dili makab-ot, o imposible. Ang pagsunod sa usa ka indibidwal nagpasabut nga motan-aw niya o maminaw niya og maayo; modawat sa iyang awtoridad, modawat niya isip lider, ug mosunod niya; mosuporta ug mopasiugda sa iyang mga ideya; ug modawat niya isip modelo. Matag usa kanato

mahimong modawat niini nga hagit. Si Pedro miingon, “Alang kanato miantus man usab si Kristo, nga nagbilin kanato og usa ka panig-ingnan aron kamo managsunod sa iyang mga tunob” (1 Pet. 2:21). Ingon nga ang mga pagtulun-an nga wala mahisubay sa doktrina ni Kristo mga sayop, mao usab ang kinabuhi nga wala mahisubay sa ehemplo ni Kristo walay direksyon, ug mahimong dili makaangkong sa taas niini nga potensyal nga padulngan. . . .

Ang pagkamatarung kinahanglang magsugod sa atong indibidwal nga kinabuhi. Kinahanglan kining malakip sa pagpakabuhi sa pamilya. Ang mga ginikanan adunay responsibilidad nga mosunod sa mga baruganan sa ebanghelyo ni Jesukristo ug motudlo niini ngadto sa ilang mga anak [tan-awa sa D&P 68:25–28]. Ang relihiyon kinahanglang mahimong kabahin sa atong pagpakabuhi. Ang ebanghelyo ni Jesukristo kinahanglang mahimo nga makapadasig nga impluwensya sa tanan natong gibuhit. Kinahanglang adunay dugang nga tinuoray nga pagpaningkamot aron mosunod sa mahinungdanong ehemplo nga gipakita sa Manluluwas kon gusto kita nga mas mahisama kaniya. Kini mahimo nga atong dakong hagit.¹³

Kon atong masunod ang atong kinabuhi ngadto sa Agalon, ug dawaton ang iyang mga pagtulun-an ug ehemplo isip ang halangdong sundanan alang sa atong kaugalingon, dili kita maglisud nga mahimong makanunayon ug matinud-anon sa tanang aspeto sa atong kinabuhi, kay kita mapasaligon ngadto sa nag-inusara, sagrado nga sumbanan sa pamatasan ug pagtuo. Sa balay man o sa merkado, nag-eskwela man o dugay nang wala nag-eskwela, nagbuhat man nga nag-inusara lamang kita o kauban ang daghang mga tawo, ang atong tumong kinahanglang klaro ug ang atong mga sumbanan kinahanglang makita. Mahimo kitang determinado, sama sa giingon ni propeta Alma, “mobarug ingon nga mga saksi sa Dios sa tanan nga mga panahon ug diha sa tanan nga mga butang, ug diha sa tanan nga mga dapit nga [kita] mahimo nga maanaa, bisan hangtud sa kamatayon.” (Mosiah 18:9.)¹⁴

Kinahanglan kitang mohatag og luna alang kang Kristo.

Nianang gabii didto sa Bethlehem walay luna alang kaniya sa balay nga abutanan, ug dili lamang kini ang bugtong panahon atol

sa traynta y tres ka tuig sa iyang pagpakabuhi sa pagka-mortal nga walay luna alang kaniya. Si Herodes mipadala og mga sundalo ngadto sa Bethlehem aron sa pagpatay sa mga bata. Walay luna alang kang Jesus diha sa ginsakupan ni Herodes, busa ang iyang mga ginikanan midala kaniya ngadto sa Ehipto. Atol sa iyang pangalagad, adunay daghan nga wala mohatag og luna alang sa iyang mga pagtulun-an—walay luna alang sa ebanghelyo nga iyang gitudlo. Walay luna alang sa iyang mga milagro, alang sa iyang mga panalangin, walay luna alang sa balaanong mga kamatuoran nga iyang gipamulong, walay luna alang sa iyang gugma ug pagtuo. Siya miingon ngadto kanila, “Ang mga milo adunay kalubloban, ug ang mga langgam sa kalangitan adunay kabatugan, apan ang Anak sa Tawo walay dapit nga kapahulayan sa iyang ulo” (Mateo 8:20).

Bisan sa atong panahon, bisan tuod nga duha ka libo ka tuig na ang milabay, adunay daghan nga mosulti sa samang butang nga gisultiananang gabii didto sa Bethlehem. “Walay luna, walay luna” (tan-awa sa Lucas 2:7). Kita mohatag og luna alang sa mga gasa, apan usahay dili mohatag og luna alang sa naghatag. Kita adunay luna alang sa komersyalismo sa Pasko ug gani paglingaw-lingaw sa adlawng Igpapahulay, apan adunay mga panahon nga walay luna alang sa pagsimba. Ang atong mga hunahuna napuno sa ubang mga butang—wala nay luna.¹⁵

Samtang nindot tan-awon ang mga suga sa Pasko . . . , mas importante nga mahayagan ang kinabuhi sa mga tawo pinaagi sa pagdawat kaniya kinsa mao ang kahayag sa kalibutan [tan-awa sa Alma 38:9; D&P 10:70]. Sa pagkatinuod kinahanglan kitang motan-aw kaniya isip atong giya ug ehemplo.

Sa gabii sa wala pa ang iyang pagkahimugso, ang mga anghel miawit, “Ug sa yuta panagdait sa mga tawo nga iyang gikahimut-an” (Lucas 2:14). Kon ang mga tawo mosunod sa iyang ehemplo, mahimo kining kalibutan nga adunay kalinaw ug gugma alang sa tanang katawhan.¹⁶

Unsa man ang atong responsibilidad karon isip mga miyembro sa Ang Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw? Kini ang pagsiguro nga ang atong indibidwal nga kinabuhi nagpakita diha sa pulong ug sa buhat sa ebanghelyo sigun sa gitudlo sa atong Ginoo ug Manluluwas, nga si Jesukristo. Tanan natong buhaton ug isulti kinahanglang isunod sa ehemplo sa usa ka tawo nga walay sala nga milakaw dinhi sa yuta, nga mao si Ginoong Jesukristo.¹⁷

Mga Sugyot alang sa Pagtuon ug Pagtudlo

Mga Pangutana

- Ribyuha ang daghang mga paagi nga ang Manluluwas nagpakita og ehemplo alang kanato, sigun sa gilatid diha sa seksyon 1. Sa unsang paagi nga ang ehemplo sa Manluluwas nakaimpluwensya kaninyo? Unsa man ang atong makat-unan gikan sa Iyang ehemplo atol sa katapusang bahin sa iyang mortal nga kinabuhi?
- Si Presidente Hunter mitambag kanato nga “mangutana sa atong kaugalingon, ‘Unsa may buhaton ni Jesus?’ ug dayon mas magmaisugon nga mobuhat sa tubag” (seksyon 2). Hunahunaa kon sa usang paagi nga mahimo kamong mas magmaisugon sa pagsunod sa ehemplo sa Manluluwas. Unsaon nato pagtudlo niini nga baruganan diha sa atong mga pamilya?
- Sa unsa nga paagi nga ang mga pagtulun-an sa seksyon 3 makatabang kanato nga masabtan ang kalabut sa pagsunod kang Jesukristo? Unsa unta ka lahi ang inyong kinabuhi kon wala pa kaninyo ang impluwensya sa mga pagtulun-an ug ehemplo sa Manluluwas? Sa unsa nga paagi nga mahimo pa nato ang atong relihiyon nga kabahin sa atong inadlaw nga pagpakabuhi?
- Pamalandungi ang unsay gisulti ni Presidente Hunter kalabut sa “kawalay luna” alang sa Manluluwas (seksyon 4). Unsaon man nato nga makahatag og dugang luna alang sa Manluluwas? Sa unsang paagi nga kamo napanalanginan samtang naghatag kamo og dugang luna alang Kaniya?

May Kalabutan nga mga Kasulatan

Mateo 16:24–27; Juan 10:27–28; 14:12–15; 1 Pedro 2:21–25; 2 Nephi 31:12–13; 3 Nephi 12:48; 18:16; 27:20–22; D&P 19:23–24

Tabang sa Pagtudlo

Hatagi og mga hymnbook ang matag tawo. Dapita ang mga moapil sa pagpangita ug sa pagpakigbahin og himno nga may kalabutan sa piho nga mga tudling samtang magbasa sila sa kapitulo.

Mubo nga mga Sulat

1. Thomas S. Monson, "President Howard W. Hunter: A Man for All Seasons," *Ensign*, Abr. 1995, 33.
2. Jon M. Huntsman Sr., "A Remarkable and Selfless Life," *Ensign*, Abr. 1995, 24.
3. Francis M. Gibbons, *Howard W. Hunter: Man of Thought and Independence, Prophet of God* (2011), 152.
4. Sa Jay M. Todd, "President Howard W. Hunter: Fourteenth President of the Church," *Ensign*, Hulyo 1994, 4–5.
5. *The Teachings of Howard W. Hunter*, ed. Clyde J. Williams (1997), 40–41.
6. "The Temptations of Christ," *Ensign*, Nob. 1976, 19.
7. "His Final Hours," *Ensign*, Mayo 1974, 19.
8. "The Church Is for All People," *Ensign*, Hunyo 1989, 76–77.
9. "What Manner of Men Ought Ye to Be?" *Ensign*, Mayo 1994, 64; tan-awa usab sa "He Invites Us to Follow Him," *Ensign*, Sept. 1994, 2–5; "Follow the Son of God," *Ensign*, Nob. 1994, 87.
10. "An Apostle's Witness of Christ," *Ensign*, Ene. 1984, 69.
11. "Exceeding Great and Precious Promises," *Ensign*, Nob. 1994, 8.
12. "To the Women of the Church," *Ensign*, Nob. 1992, 96–97.
13. "He Invites Us to Follow Him," 2, 4; tan-awa usab sa "An Apostle's Witness of Christ," 69–71; Conference Report, Okt. 1961, 109.
14. "Standing As Witnesses of God," *Ensign*, Mayo 1990, 60.
15. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 41–42.
16. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 44–45.
17. *The Teachings of Howard W. Hunter*, 45.

Lista sa mga Biswal

- Pahina 25: Litrato sa BYU Jerusalem Center © Deseret News.
- Pahina 44: *Ang Nawala nga Karnero*, ni Del Parson
- Pahina 47: Detalye gikan sa *Si Jesus Nagtudlo sa mga Tawo sa Daplin sa Baybayon*, ni James Tissot.
- Pahina 51: *Gikan sa Kahadlok ngadto sa Pagtuo*, ni Howard Lyon
- Pahina 58: *Sugat sa Hangin*, ni Liz Lemon Swindle
- Pahina 64: *Kay Dako Man Ang Iyang Paghigugma*, ni Jeff Hein
- Pahina 70: *Si Kristo Nag-ayo sa Masakiton sa Betsata*, ni Carl Heinrich Bloch, sa maayong kabubut-on sa Brigham Young University Museum of Art
- Pahina 75: *Si Joseph Smith sa Liberty Jail*, ni Greg K. Olsen
- Pahina 86: Detalye gikan sa *Usa ka Gugma nga Takus sa Dugang nga Pag-amuma*, ni Walter Rane
- Pahina 100: *Joseph Smith Jr.*, ni Alvin Gittins
- Pahina 106: *Pinadayag nga Gihatag ngadto ni Joseph Smith atol sa Pag-organisar sa Simbahan*, ni Judith A. Mehr
- Pahina 119: *Ayaw Na Ako Pagkupti*, ni Minerva K. Teichert
- Pahina 182: *Si Joseph Smith Mihatag sa Iyang Sungkod ngadto ni Joseph Knight Sr.*, ni Paul Mann
- Pahina 190: Detalye gikan sa *Pagluwas sa Nawala nga Gamayng Karnero*, ni Minerva K. Teichert
- Pahina 224: Detalye gikan sa *Sa Pag-handum Kanako*, ni Walter Rane, © IRI
- Pahina 229: *Sa Kanunay Mahinumdom Kaniya*, ni Robert T. Barrett
- Pahina 253: Busath Photography
- Pahina 264: *Si Moises ang Tighatag og Balaod*, ni Ted Henninger
- Pahina 270: *Job*, ni Gary L. Kapp
- Pahina 283: *Si Abraham Midala ni Isaac Aron Isakripisyo*, ni Del Parson, © IRI
- Pahina 290: *Babaye Nanghikap sa Sidsid sa Sinina sa Manluhuwas*, ni Judith A. Mehr
- Pahina 306: *Si Kristo Nag-ayo sa Masakiton*, ni Jeff Hein
- Pahina 314: *Nag-ayo sa Buta nga Tawo*, ni Carl Heinrich Bloch, sa maayong kabubut-on sa National History Museum sa Frederiksborg Castle sa Hillerød, Denmark. Ayaw pakopyahi.
- Pahina 338: *O, Bulahang Jesus*, ni Walter Rane
- Pahina 348: *Mga Pulong Nga Dili Masulat*, ni Gary L. Kapp
- Pahina 355: *Pakan-a ang Akong Karnero*, ni Kamille Corry

Indeks

A

Amahan, mga
mga responsibilidad sa, 165–66,
167–68, 253–56, 258
Tan-awa usab sa Ginikanan,
mga; Pamilya

B

Balaan nga Yuta, 24–27, 45–46
Basahon ni Mormon, 163, 171–72
Brigham Young University Jeru-
salem Center for Near Eastern
Studies, 25–27, 59, 141
Bunyang
husto nga matang sa, 239
ni Howard W. Hunter, 4–5, 225
ni Jesus, 350
pakigsaad sa, 147, 191, 196
sa amahan ni Howard W. Hunter,
7–8, 199
Bunyang alang sa mga patay, 209,
216–17

D

Dios nga Amahan. *Tan-awa sa*
Langitnong Amahan

E

Ebanghelyo
ang kalibutan nanginahanglan sa,
62, 144, 298
ang pagsunod sa, makahimo og
malipayong kaminyoon, 242
gipahiuli sa kahingpitan niini,
102, 105, 133, 216

mao ang balaanong plano alang
sa espirituhanong paglambo,
97
mao lamang ang bugtong paagi
aron mailhan sa kalibutan ang
kalinaw, 61–64, 144, 298
pagbuntog sa mga babag sa pag-
pakigbahin sa, 147–49
pagdala sa, sa tibuok kalibutan,
139–49
pagtudlo, 256–58, 319–31
usa ka mensahe sa balaanong
gugma alang sa tanang kataw-
han, 142
usa ka plano sa paglihok, 315

Ehemplo

pagtudlo pinaagi sa, 319, 321,
328
sa mga ginikanan, 254

Espiritu Santo

ang pagkamatinuoron nagkina-
hanglan nga makabaton sa
Diwa sa, 272–73
nagdasig sa espirituhanong
panan-aw sa mga manalagna,
107–8
naghatag kanato og espirtuha-
nong kahibalo, 91–92, 95–96,
166–67
pagtudlo uban sa, 323–25

F

Family

ang mga ginikanan kinahanglang
manalipod ug mohigugma sa
mga anak, 253–56

ang mga ginikanan manag-uban sa pagpangulo sa, 253–56
 council, 258
 mao ang pinakaimportante nga unit sa Simbahan ug sa katinglang, 221-22
 molabaw sa tanang interes sa kinabuhi, 252
 napanalanginan sa buhat sa templo, 207–10
 pag-ampo diha sa, 258
 pagtuon sa kasulatan diha sa, 163–64, 165–66, 166–67, 167–68
 Family history, buhat sa gugma ni Howard W. Hunter alang sa, 213, 215
 kinahanglang mapadali, 36, 220–22
 magmaisugon sa pagbuhat sa, 220–22
 tumong sa, 218–20
 Family home evening, 13-14, 256–57

G

Genealogical Society of Utah, 22, 36, 215
 Ginikanan, mga
 kinahanglang nga manalipod ug mohigugma sa ilang mga anak, 253–56
 kinahanglang nga motudlo sa ebanghelyo ngadto sa ilang mga anak, 253–58, 357
 panag-uban sa, 253–56
 sa mga anak nga nahisalaag, 257–61
 Gugma
 alang niadtong anaa sa kasakit, 296–98
 alang niadtong kinsa lisud higugmaon, 294–96

alang sa tanang katawhan, 61–62, 141–43, 293–302
 diha sa kaminyoon, 239, 242–47
 diha sa pamilya, 253–62
 mao ang mas maayo nga paagi, 300–2
 mao ang timailhan [touchstone] alang sa pagka-disipulo, 293–94, 297–98
Tan-awa usab sa Gugmang Putli
 Gugmang Putli
 ang kalibutan makabenepisyo og maayo gikan sa, 300
 diha sa kaminyoon, 244
 dili mapakyas, 299–300
 maglakaw diha sa dalan sa, mas bug-os, 298–99
 nagdala kanato og kalinaw, 62
 naglangkob sa tanang diosnon nga mga hiyas, 299
 ni Howard W. Hunter, 291–92
Tan-awa usab sa Gugma

H

Home teaching, 7–8, 189–91, 215, 253
 Hugot nga Pagtuo
 diha sa Manluluwas mao ang labing gikinahanglang sa kalibutan, 49–50
 diha sa Manluluwas sa panahon sa kalisdanan, 51–54, 63–68, 76–78
 maghatag kanato og pagsalig sa mga butang nga dili makita, 311–12
 motugot kanato nga makakita sa Dios ug masayud nga Siya buhi, 307–10
 paglihok sa, moresulta sa pagpamatuod, 315–17
 sa tawo nga gipakatawo nga buta, 273-74

- Hunter, Clara “Claire” May Jeffs
(unang asawa), 10–12, 14, 15,
28–30, 57, 151, 175–77, 235, 237,
249, 252
- Hunter, Dorothy (igsoon), 3–7, 18
- Hunter, Howard W.
bunyag ni, 4–5, 225
gugmang putli ni, 5–6, 291–92
gugma ni, alang sa Balaan nga
Yuta, 24–27, 45–46
gugma ni, alang sa ebanghelyo,
10, 161, 305
gugma ni, alang sa family history,
213, 215
gugma ni, alang sa mga kasula-
tan, 161–63
isip bana, 29–30, 57, 175, 177,
235, 237
isip usa ka amahan ug apohan,
14, 249, 252
kahanas sa musika ni, 7, 8, 10,
249
kakugi ni, 6, 10, 17
kalinaw sa kahiladman ni, 32–33,
57, 59, 335
kaminyoon ni, ngadto kang
Claire Jeffs, 10–11, 28–30, 175,
177, 235, 237, 249, 252
kaminyoon ni, ngadto kang Inis
Stanton, 31–32, 237
mga ginikanan ni, 3–8, 17–18,
199, 214
mga problema sa panglawas ni,
26, 29, 31, 33–34
mga tubag ni, sa mga hulga sa
bomba, 32–33, 59, 59
mipaambit ug mipanalangin sa
sakrament, 4–5, 225, 226
nag-organisar og mga stake sa
Siyudad sa Mexico, 28, 37
nahimong hingpit nga tigbayad
og ikapulo [full-tithe payer],
151
- nahimong Presidente sa Simba-
han, 34–38, 127, 129
nakaangkon og Eagle Scout
Award, 5
nakakat-on sa pag-ampo gikan sa
iyang inahan, 4, 85
pagkabata ni, 4–7
pagkamapainubsanon ni, 175,
177, 333, 335
pagkamatay ni, 33–34
pagkamatinuoron ni, 14–15,
265–66
pagka-orden sa Aaronic Pries-
thood ni, 5, 225
pagkatawo ni, 3
pagpamatuod ni, 4, 33, 35, 39, 45,
62, 101, 102, 113, 115, 305, 307
sealing ni, ngadto sa mga ginika-
nan, 17–18, 199
serbisyo ni, isip bishop, 12–14
serbisyo ni, isip Church Historian,
23–24
serbisyo ni, isip Presidente sa Ko-
rum sa Napulog Duha ka mga
Apostoles, 30–34
serbisyo ni, isip presidente sa
Polynesian Cultural Center,
19–20
serbisyo ni, isip presidente sa
stake, 15–19
serbisyo ni, isip usa ka sakop
sa Korum sa Napulog Duha,
19–21, 277–78
serbisyo ni, sa Genealogical
Society of Utah, 22, 36, 215
trabaho ni, isip abogado, 10,
14–15, 21, 39, 277–78, 291
ug Brigham Young University
Jerusalem Center for Near East-
tern Studies, 25–27, 59, 141
- Hunter, Howard William Jr. (Billy)
(anak), 10–12, 113

- Hunter, Inis Bernice Egan Stanton
(ikaduhang asawa), 31–32, 237
- Hunter, John William (Will) (ama-
han), 3–4, 7–8, 17–18, 199, 214
- Hunter, Nellie Marie Rasmussen
(inahan), 3–5, 17–18, 199, 214

I

- Ikapulo
ang depinisyon sa Ginoo sa, 153
balaod sa, anaa na gikan sa si-
nugdanan, 153–55
balaod sa, yano ra, 153
mga gamitan sa, 155–57
mga panalangin sa pagbayad sa,
157–59
pagbayad sa, usa ka pribilehiyo,
dili palas-anon, 155–57
parehong gasa ug obligasyon,
155–57
si Howard W. Hunter nahimong
usa ka hingpit nga tigbayad sa
ikapulo [full-tithe payer], 151
- Inahan, mga
mga responsibilidad sa, 146, 148,
253–56
Tan-awa usab sa Ginikanan,
mga; Pamilya
- Integridad
kon mosulod sa templo, 207
manalipod kanato sa dautan ug
motabang kanato aron magma-
lampuson, 271–72
ni Howard W. Hunter, 14–15,
265–66
ni Job, 271–72
nila ni Sadrach, Mesach, ug
Abednego, 279–80

J

- Jerusalem Center. *Tan-awa sa* Brig-
ham Young University Jerusalem
Center for Near Eastern Studies
- Jesukristo
ang atong bugtong tinubdan sa
paglaum ug hingpit nga kali-
pay, 48–49
ang atong tinubdan sa kalinaw,
48, 59–68
ang bugtong sigurado nga dalan,
45, 189
ang mga magtutudlo nagdapit sa
mga estudyante sa pagpangita
sa, 325–26
ang pagtuon sa kasulatan mo-
paduol kanato ngadto kang,
171–72
ang pangulo sa Simbahan, 127,
129
balaang misyon ni, 45
gugma ni, 115–16, 291, 299–300,
351–52
hatag og luna alang kang, 357
hugot nga pagtuo kang, 49–54,
63–68, 76–78
i-sentro ang atong kinabuhi kang,
1, 52–54
kinahanglang makaila kang,
46–47
midala diha sa Iyang Kaugali-
ngon sa atong mga sala, mga
kahuyang, kagul-anan, ug
kasakit, 117–18
mi-establisar pag-usab sa Iyang
Simbahan pinaagi kang Pro-
peta Joseph Smith, 104–5
mipakita sa Iyang Kaugalingon sa
Unang Panan-awon, 89, 102–3
mipasiugda sa sakrament, 117,
228–31

- motabang kanato atol sa kalisdanan, 51–54, 59–68, 76–78, 103
- Pagkabanhaw ni, 49, 113, 115, 118–24, 231
- Paglansang ni, 103
- pagsunod sa ehemplo ug mga pagtulun-an ni, 1, 37, 49–50, 177, 273, 298–99, 349–58
- Pag-ula ni, 49, 113, 115–18, 146–47, 231
- Joseph Smith. *Tan-awa sa Smith*, Joseph
- K**
-
- Kahalangdon
- ang depinasyon sa kalibutan sa, kasagaran makalipat, 178–80
 - gipakita ni Propeta Joseph Smith, 181–83
 - nagagikan sa ginagmay nga mga lakang sulod sa taas nga panahon, 185
 - nagagikan sa pagbuhat sa mga butang nga gi-orden sa Dios nga importante, 186–87
 - nagagikan sa paghatag og makanunayon nga paningkamot sa ginagmay nga mga butang, 180–81
 - nagagikan sa paglahutay, 183–84
 - nagagikan sa pagserbisyo sa mga paagi nga kasagaran wala mabantayi, 183–84
- Kalinaw
- ang ebanghelyo mao ang bugtong paagi nga mahibaloan sa kalibutan ang, 61–64, 144, 298
 - ang templo usa ka dapit sa, 3, 202, 210
 - mag-ugmad og, pinaagi sa pagsunod sa ebanghelyo, 61–64
 - nagagikan sa walay kondisyon nga pagtugyan ngadto sa Manluluwas, 62
 - sa panahon sa kagubot, 65–66
 - si Jesus mao ang tinubdan sa, 48, 59–68
- Kalipay
- ang dili husto nga pagtandi makadaut, 178–80
 - diha sa kaminyoon, 242, 244
 - nagagikan sa pagkamatinuoron, 266, 273
 - nagagikan sa pagpaningkamot nga masayud ug mosunod ni Jesukristo, 45
 - nagagikan sa pagserbisyo sa uban, 344
 - nagagikan sa pagtuman sa mga sugo, 79
 - sa panahon sa kalisdanan, 76
- Kalisdanan
- alang sa atong kaugalingong paglambo ug kasinatian, 74–75
 - ang Pag-ula motabang nato diha sa, 51–54, 59–68, 76–78, 117–118
 - magmasaligon atol sa, 76
 - makapahimo nga mapaubsanon ug makapatarung kanato, 33, 72–73, 74, 92
 - modangup sa Manluluwas atol sa, 33, 51–54, 63–68, 76–78
 - nasinati ni Howard W. Hunter, 33, 39, 113
 - nasinati ni Joseph Smith, 74–75
 - paglahutay agi sa, nagdala og tinuod nga kahalangdon, 183–84
 - usa ka bahin sa plano sa Dios alang sa atong pag-uswag, 72–75
 - usa ka gikinahanglan nga bahin sa pagkamortal, 52, 65

Kaminyoon

- diha sa templo, 209, 218, 239
 - gi-orden sa Dios ug gidesinyo nga molungtad hangtud sa kahangturan, 238–39
 - gugma diha sa, 239, 242–47
 - gugmang putli, 244
 - kalipay diha sa, 242, 244–47
 - kamaunungon diha sa, 244–45
 - kasuod diha sa, 215–16
 - nagkinahanglan sa labing dako nga mga paningkamot sa pag-sunod sa ebanghelyo, 242
 - ni Howard W. Hunter ngadto kang Claire Jeffs, 10–11, 28–30, 175, 177, 235, 237, 249, 252
 - ni Howard W. Hunter ngadto ni Inis Stanton, 31–32, 237
 - paglig-on sa mga bugkos sa, 244–47
 - panaghiusa diha sa, 244
 - tambag alang niadtong nakahukom bahin sa, 239, 211
 - usa ka nakat-unan nga kinaiya, 242
 - usa ka panag-uban ngadto sa Dios, 239
 - walay mga panalangin nga ihikaw sa takus nga mga indibidwal nga wala maminyo, 239–43
 - walay paghunahuna sa kaugalingon diha sa, 246–47
- Kaputli, 206
- Kasulatan, mga
- ehemplo sa tinud-anay nga pagtuon sa, 169–71
 - magtudlo gikan sa, 325–26
 - motabang sa uban nga makapalambo og pagsalig diha sa pagtuon sa, 322–23

- pagsabot sa, nagkinahanglan og makanunayon, mainampuong pagtuon, 166–68
- pagtuon sa, diha sa mga pamilya, 163–64, 146, 147, 148
- pagtuon sa, mao ang labing mapuslanon sa tanang pagtuon, 163–64
- pagtuon sa, mopaduol kanato kang Kristo, 171–72
- pagtuon sa, motabang kanato nga matudloan gikan sa kahitatan, 87–91
- pagtuon sa, motabang kanato nga makakat-on ug makatuman sa kabubut-on sa Dios, 164–66

Kristo. *Tan-awa sa Jesukristo*

L

Langitnong Amahan

- ang mga magtutudlo nagdapit sa mga estudyante sa pagpangita sa, 325–26
 - gugma sa, 115–16, 141–43
 - mipakita sa Iyang Kaugalingon sa Unang Panan-awon, 102–3
 - misaad nga motabang ug mogiya kanato, 87
 - pag-ampo ngadto sa, 92–96
 - pagbaton og kahibalo sa, nagkinahanglan og paningkamot, pagkamasulundon, ug pag-ampo, 308–10
 - pagpangita, mao ang kinatas-ang makab-ot sa kinabuhi, 307–8
 - pasalig [commitment] ngadto sa, 277–88
- Less-active [dili kaayo aktibo] nga mga miyembro

- gidapit nga mobalik sa pagkaak-
tibo sa Simbahan, 36, 189–97
pagpangita sa nawala nga kar-
nero, 191–97
- M**
-
- Magtutudlo, mga
kinahanglang dili mag-ugmad
og pagdapig diha sa ilang mga
kaugalingon, 325–26
magtudlo pinaagi sa ehemplo,
319, 321, 328
magtudlo uban sa Espiritu,
323–25
maningkamot sa pagtabang sa
indibidwal, 326–28
modapit sa mga estudyante sa
pagpangita sa Dios nga Ama-
han ug kang Jesukristo, 325–26
motabang sa mga estudyante nga
makapalambo og pagsalig diha
sa mga kasulatan, 322–23
motabang sa mga estudyante
nga makasinati og kausaban sa
kasingkasing, 330–31
- Mga Bata
kinsa nahisalaag, 257–61
magtudlo, pinaagi sa ehemplo,
319, 321, 328
mga responsibilidad sa mga gini-
kanan alang sa, 252–62
pagtudlo, bahin sa templo, 209
pagtudlo, sa ebanghelyo, 321
- Misionaryo nga buhat
alang sa tanang kanasuran,
141–45
ang kamot sa Ginoo diha sa, 139
ang misyon sa Simbahan sa pag-
himo sa, 143–44
pagbuntog sa mga babag sa,
147–49
ug ang Pag-ula, 146–47
usa ka personal nga obligasyon,
146–47
- N**
-
- Nowell, Nancy (apuhang babaye sa
tuhod), 101
- P**
-
- Pag-ampo
ang ehemplo ni Joseph Smith sa,
87–91
diha sa panimalay, 254, 256–58
pagdawat sa kahibalo ug giya
pinaagi sa, 91–92, 94–96
sa pagkaila sa Dios, 308–10
sa tanang higayon, 92–95
ug pagtuon sa kasulatan, 147,
171–72
- Pagkabanhaw, 49, 53, 113, 115,
118–24, 231
- Pagkamapainubsanon
ang kalisdanan makatabang
kanato nga mopalambo og, 33,
72–73, 74, 92
ni Howard W. Hunter, 175, 177,
333, 335
- Pagkamasulundon
bisan unsa pay gibuhath sa uban,
281–82
kinahanglang ubanan sa pagtuo,
284–86
mopili sa dalan sa higpit nga,
282–84
ni Abraham, 283–84
ni Josue, 281–82
ug pagtuon sa kasulatan, 164–66
Tan-awa usab sa Pasalig [Com-
mitment]
- Pagkamatinuoron
ang mga pahimangno sa Ginoo
bahin sa, 266–67
diha sa mga pakigsabut sa perso-
nal ug sa negosyo, 269–71
diha sa panimalay, 256–57
giugmad diha sa ginagmay, ordi-
naryo nga mga butang, 268–69

- kon mosulod sa templo, 207
 naghatag og tinuod nga kalipay, 272–73
 ngadto sa Dios, 272–73
 ngadto sa uban, 272–73
 ni Howard W. Hunter, 14–15, 265–66
 sa atong kaugalingon, 268, 272–73
*Tan-awa usab sa Integridad/Ka-
 ligdong*
- Pagpalabay, 117, 226–31
- Pagpamatuod
 ang paglihok diha sa pagtuo
 moresulta sa, 315–17
 pag-ila sa, 317
 unsaon sa pagbaton og, 307–17
- Pagsulay, mga. *Tan-awa sa Kalis-
 danan*
- Pagtudlo
 kaimportante sa maayong, diha
 sa Simbahan, 319–31
 pinaagi sa ehemplo, 319, 321, 328
 uban sa Espiritu, 323–25
- Pag-ula. *Tan-awa sa Jesukristo*,
 Pag-ula ni
- Panimalay
 ang mga ginikanan mga kaabag
 sa pagpangulo sa, 253–56
 ang mga ginikanan mopakita og
 ehemplo diha sa, 254
 ang mga ginikanan motino sa es-
 pirituhanong kahimtang sa, 254
 kalampusan sa, kinahanglan
 maoy labing dako sa tanang
 gipanguha, 262
 kaligdong diha sa, 256–57
 kiahanglang mahimo nga balaan
 nga dapit, 261–62
 kinahanglang mahimo nga usa ka
 dapit sa gugma, pag-ampo, ug
 pagtudlo, 256–58
 priesthood diha sa, 254–56
- Pasalig [Commitment]
 ang buhi nga mga miyembro
 naningkamot nga makabaton
 og hingpit nga, 286–88
 labaw pa kay sa usa lamang ka
 kontribusyon, 278–81
 mopakita og, bisan unsa pa ang
 gibuhay sa uban, 281–82
 ni Abraham, 283–84
 ni Josue, 281–82
 nila ni Sadrach, Mesach, ug
 Abednego, 279–80
- Polynesian Cultural Center, 19–20
- Priesthood
 diha sa kaminyoon, 244, 261
 diha sa panimalay, 254–56, 258
 ug sa templo, 189–90, 218–19
- Propeta, mga
 gipili sa wala pa sila matawo, 114
 isip mga manalagna, 105–8
 isip mga tigpama-ba sa Dios
 sa matag dispensasyon, 105,
 129–31
 mga magtutudlo sa kamatuoran,
 105
 mohatag og giya karon, 131–32
 padayon nga pagpadayag pinaagi
 sa, 127–36
 pagpaluyo sa, 205
 pagpatalinghug sa, magdala og
 espirituhanong kabuhong, 133
 pagpatalinghug sa, mopabilin
 kanato diha sa hustong dalan,
 133–35
- S**
- Sakrament
 gipasiugdahan sa Manluluwas,
 117, 228–31
 mobag-o sa mga pakigsaad
 pinaagi sa pag-ambit sa, 147,
 231–34

- si Howard W. Hunter mipaambit ug mipanalangin sa, 4–5, 225, 226
- Seminary program, 16
- Serbisyo
- hilum ug dili dayag, 333, 335–41, 344–45
 - magbantay bahin sa pagdayeg sa uban sa, 344–45
 - magpakabana sa ngano man, dili sa asa man, 342–344, 310
 - mangita og mga oportunidad alang sa, 310
 - nagdala og kalinaw, 63
 - nagdala og kalipay, 344
 - nagdala og tinuod nga kahalangdon, 175, 177, 181, 183–84
 - ngadto sa uban diha sa ilang kasakit, 296–98
 - sa ginagmay ug yano nga mga paagi, 335–41
 - usa ka timailhan sa atong debosyon ngadto sa Dios, 293
- Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw, Ang dunay misyon sa pagtudlo sa ebanghelyo ngadto sa tanang kanasuran, 143–45
- gi-establisar pag-usab pinaagi ni Propeta Joseph Smith, 104–5
 - giniyahan pinaagi sa pinadayag, 130–31, 131–32, 133–35
 - Si Jesukristo ang pangulo sa, 127, 129
- Smith, Joseph
- ang Simbahan na-establisar pag-usab pinaagi ni, 104–5
 - ehemplo ni, sa pagdangup ngadto sa mga kasulatan, 87–91
 - ehemplo sa, diha sa pag-ampo, 87–91
 - kalisdanan nga nasinati ni, 74–75
 - kinabuhi ug mga buhat ni, 108–11
 - miatiman ug miserbisyo sa uban, 181–83
 - Unang Panan-awon ni, 87–91, 102–3
 - usa siya ka propeta, manalagna, ug tigpadayag, 105–8
- T**
-
- Templo
- buhat sa, kinahanglang paspasan, 36, 220–22
 - isip simbolo sa pagka-miyembro, 1, 36, 199–202
 - kaminyoon diha sa, 209, 218, 239
 - magmahimo kitang katawhan nga magtambongan sa templo, 1, 3, 209–10, 220–22
 - magmahimong takus sa rekomend sa templo, 1, 204–7
 - mga bunyag alang sa mga patay, 216–17
 - mga ordinansa sa, mahinungdanon alang sa kaluwasan, 189–90
 - mga panalangin sa buhat sa templo, 207–10
 - usa ka dapit sa kalinaw, 3, 202, 210
- U**
-
- Ulahing mga Adlaw
- ang matinud-anong mga Santos dili kinahanglang mahadlok sa mga kalisdanan sa, 79–83
 - usa ka panahon sa dakong pag-laum ug kadasig, 81–83
 - Unang Panan-awon, 87–91, 102–3
- W**
-
- Welfare nga mga proyekto, 17

ANG SIMBAHAN NI
JESUKRISTO
SA MGA SANTOS
SA ULAHING MGA ADLAW

